

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OSMANLI TÜRKÇESİNDEN GÜNÜMÜZE BİR POLİSİYE ÇEVİRİ: “113
NUMARALI CÜZDAN” ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM**

**CEYDA KARACA
22723011**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ALİ YILDIZ**

2025

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OSMANLI TÜRKÇESİNDEN GÜNÜMÜZE BİR POLİSİYE ÇEVİRİ: “113
NUMARALI CÜZDAN” ÜZERİNE ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM**

**CEYDA KARACA
22723011
ORCID NO: 0009-0002-6336-6539**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ALİ YILDIZ**

TEMMUZ 2025

Ceyda KARACA tarafından hazırlanan “Osmanlı Türkçesinden Günümüze Bir Polisiye Çeviri: ‘113 Numaralı Cüzdan’ Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım” başlıklı çalışma, 07.07.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

İmza

Dr. Öğretim Üyesi Ali Yıldız

.....

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğretim Üyesi Esengül Sağlam Can

.....

Dr. Öğr. Üyesi Fırat Karagülle

.....

ÖZET

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romancılığının yanı sıra, çeviri eserlerinin de önemi büyüktür. Yazarın edebî hayatında yazdığı eserler kadar, çevirdiği eserler edebiyatımıza katkı sağlamıştır. Bu çalışmada incelenen *113 Numaralı Cüzdan* romanı da, o eserlerden biri olarak edebiyat tarihinde yerini almıştır. Orijinali, Émile Gaboriau'nun yazdığı *Le Dossier n° 113* adlı roman olan *113 Numaralı Cüzdan*'ı, Hüseyin Rahmi Gürpınar Osmanlı Türkçesine aktarmıştır. Polisiye çizgisinde ilerleyen bu eser, Gaboriau'nun romancılığındaki aşk, entrika temalarını ele almaktadır. Romanın açılışını bir hırsızlık suçuyla yapar. Roman, polisiye türünün ilk örneklerinden sayılır. Eser, Émile Gaboriau'nun yazdığı polisiye eserlerinde yer alan ünlü araştırmacısı Mösyö Lecoq'un dedektifliğiyle kurgulanır. Romanda, ana olayın konusu olan hırsızlık ve bu hırsızlığın oluşturduğu muammanın çözümü işlenir. Émile Gaboriau'nun roman içerisinde kurduğu bu dedektiflik anlatısının yanı sıra, çerçeve anlatım ile ele aldığı ve romanın arka planını konu alan bölüm vardır. Çerçeve anlatımla ele alınan bu bölüm, hırsızlığı yapan karakterlerin detaylandırılmasından ve hırsızlığın nedenini anlatan bir arka plan hikâyesinden oluşur. Roman, ilk polisiye örneklerinden biri olması nedeniyle eksikliklere sahip olsa da, dönemde birçok polisiye esere öncülük edecek kadar da yenilik barındırır. Çalışmada, söz edilen yeniliklerle birlikte romanda yer alan eksiklikler incelenmiştir. Devamında ise bu çalışmada, *113 Numaralı Cüzdan* tahlil edilerek Latin harflerine aktarılmış; daha sonrasında ise polisiye roman türü çerçevesinde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, *113 Numaralı Cüzdan*, Émile Gaboriau, roman, polisiye roman.

ABSTRACT

In addition to Hüseyin Rahmi Gürpınar's authorship, his translated works are also of great importance. The works he translated contributed to our literature as much as the ones he wrote throughout his literary life. *113 Numaralı Cüzdan*, which is examined in this study, is one of those works and has taken its place in literary history. The original work, titled *Le Dossier n° 113* and written by Émile Gaboriau, was translated into Ottoman Turkish by Hüseyin Rahmi Gürpınar. This work, progressing along the lines of detective fiction, deals with themes of love and intrigue in Gaboriau's writing. The novel opens with a theft. It is considered one of the first examples of the detective genre. The work is constructed around the detective character *Monsieur Lecoq*, who appears in Émile Gaboriau's detective novels. The main plot of the novel revolves around the theft and the mystery it creates. In addition to the detective narrative constructed by Émile Gaboriau, the novel also includes a frame narrative that presents the background of the story. This section, handled through the frame narrative, consists of a detailed portrayal of the characters who commit the theft and a backstory explaining the reason behind it. Although the novel has some shortcomings as one of the first examples of the detective genre, it also includes many innovations that paved the way for other detective works of the period. In this study, both the innovations and the shortcomings found in the novel are examined. Subsequently, *113 Numaralı Cüzdan* is analyzed and transcribed into the Latin alphabet, and then discussed within the framework of the detective novel genre.

Key words: Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Le Dossier n° 113*, Émile Gaboriau, novel, detective fiction.

ÖN SÖZ

Suç, insanlık tarihinin toplumsallaşmasıyla ortaya çıkan bir olgudur. Suç olgusu, insanlığın yaratılışına kadar dayanır. Kabil'in Habil'i öldürmesi, bilinen ilk suç olarak kabul edilir. Habil ile Kabil hikâyesinde bilinen bu cinayet suçu, insanın hırs ve güç arzusunu; duyguların insanı nasıl yönlendirdiğini gösterir. Suç kavramı; ahlaki, toplumsal ve dinî normlarla şekillenerek, hukuk sisteminin de temellerini oluşturmuştur. Polisiye türünün ortaya çıkışı, suçun artık bireysel olmayıp toplumu ve toplumun işleyişini ilgilendirmesiyle ilişkilendirildiğinde daha net bir hâle gelmiştir. Suç düzeninin sınırlarını gösteren kişi, dedektiftir. Bu sınırlar doğrultusunda suç olgusu şekillenir.

Siegfried Kracauer, dedektifi suçun karşısında mantıkla hareket edip karmaşık toplumsal yapıyı çözümleyen bir temsilci olarak tanımlar. Kracauer, polisiyenin toplumun yüzüne bir "lunapark aynası" tuttuğunu söyler. Toplumun gizli kalmış yönlerini, karanlık taraflarını ve kalıplaşmış normlarını ortaya koyma işlevini anlatır. Polisiye türü, toplumdaki aksaklıkları görme imkânı sunar. Ayrıca, toplumdaki adalet, irade, suç ve suçlunun psikolojisini yakından görmemizi sağlar. Sorgulanması mümkün görülmeyen kavramları dahi sorgulama imkânı sunar. Polisiye edebiyat, toplumsal düzenin sınırlarını gösteren bir işlev de üstlenir. Suçun ve suçlunun tanınması; toplumun değer yargılarını, adalet anlayışını ve en önemlisi birey-devlet ilişkisini tüm çıplaklığıyla gösterir. Romanda yer alan dedektif, zamanla daha çok düzeni sağlayan veya olması gereken düzeni temsil eden bir figür olur. Polisiye romanda da birey, içsel çatışmasını görür. Toplumun işleyişine de ayna olan bu tür, popüler kültür ürünü olmaktan çok, toplumsal gerçekliğe ayna tutan bir tür olur.

Polisiye roman türü, muhteva olarak; suç, gizem ve çözüm üçgeninde işler. Okurda merak, gerilim ve düşünme becerilerini harekete geçirmeyi amaçlar. Kurmaca tür olan polisiye edebiyatta, işlenen bir suçun aydınlatılması doğrultusunda roman süreci başlamış olur. Olay örgüsü, "Suçlunun kim olduğu?" sorusu etrafında şekillenir. Hafiyenin, yani dedektifin, sorguyu işleyişi ile paralel ilerler.

Sonuç olarak, polisiye edebiyat sadece kurgu veya popüler kültür ürünü değil; aynı zamanda toplumsal olguları yansıtan ve sorgulayan bir türdür. Suçun varlığı ve suçun getirisi olan adaletin ve toplumsal değerlerin sorgulanması, polisiye edebiyatın temel konularındandır. Bu nedenledir ki polisiye edebiyatın hem bireysel hem de toplumsal alanlardaki katkısı yok sayılamaz. Bireyin içsel çatışmalarını ve toplumsal ilişkilerini anlatan polisiye türü, suçun insanî yönünü ve suçun arka planında yatan psikolojik koşulları gözler önüne serer. Bu anlamda polisiye edebiyat, toplumsal yapıyı anlamak ve eleştirmek için önemli bir kaynaktır.

Çalışmanın "Giriş" bölümünde, polisiye romanın tarihi ve oluşumu hakkında bilgi verildikten sonra tezin konusunu teşkil eden *113 Numaralı Cüzdan* romanına kısaca değinilecektir. Ardından, "Émile Gaboriau" başlığı altında müellifin hakkında bilgi verilecektir. "Hüseyin Rahmi Gürpınar" başlığı altında mütercimin hayatı, edebî

kişiliği, dili eserde nasıl işlediği ve polisiye eserleri hakkında bilgi verdikten sonra, “Polisiye Edebiyat: Kuramsal Çerçeve” bölümünde, polisiye türünün oluşumu ve bu oluşumun getirdikleri incelenecektir. İkinci alt başlık olan “Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi” ve “Türkiye’de Polisiye Roman ve Çeviri Süreci” başlıklarında, Fransa’da doğan ve daha sonra gelişen bu türün tarihi ile polisiye türünün Türk edebiyatında gelişimi anlatılacaktır. “İlk Dönem Polisiye Roman: 113 Numaralı Cüzdan” başlığında ise romanın muhtevası ele alınacak ve roman; olay örgüsü, zaman, mekân, şahıs kadrosu, anlatım teknikleri itibarıyla tahlil edilecektir. “Polisiye Anlatı Kuralları Çerçevesinde 113 Numaralı Cüzdan” başlığında, incelenen romanın belli başlı polisiye unsurlarına uygunluğu anlatıldıktan sonra; çalışmanın sonlarında, 113 Numaralı Cüzdan başlığında romanın Latin harflerine çevrilmiş hâli nakledilecektir.

Çok severek çalıştığım bu tez konusunu seçmemi sağlayan, engin bilgileri ve tecrübesiyle tez yazımı süresince yanımda olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ali YILDIZ’a müteşekkirim. Manevi destekleriyle tezimin yazım süresince ve akademik yolculuğum boyunca yanımda olan aileme ve sıkıntılarımı her zaman göğsünde yumuşatan değerli arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ceyda KARACA
Temmuz, 2025; İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Émile Gaboriau.....	2
1.2. Edebî Kişiliği.....	5
1.3. Hüseyin Rahmi Gürpınar.....	8
1.4. Edebî kişiliği.....	10
1.5. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Çevirilerinde Dil ve Anlatı Unsurları .	13
1.5.1. Para ve oyun birimleri	17
1.5.2. İçki İsimleri	17
1.5.3. Renk ve Moda ile İlgili Terimler.....	18
1.5.4. Unvanlar	19
1.5.5. İlaç ve Kimyasal Terimler.....	20
1.5.6. Atasözü ve Deyimler.....	20
1.6. “113 Numaralı Cüzdan” ile Kesik Baş Romanında Polisiye Kurgunun İzleri	22
2. POLİSİYE EDEBİYAT: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	25
2.1. Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi.....	27
2.2. Türkiye’de Polisiye Roman ve Çeviri Süreci	30
2.3. İlk Dönem Polisiye Roman: “113 Numaralı Cüzdan”	32
2.3.1. Olay Örgüsü	32
2.3.2. Anlatıcı ve Anlatım Tekniği.....	34
2.3.3. Zaman.....	36
2.3.4. Mekân.....	37
2.3.5. Yapısal Özellikler ve Biçim	38
2.3.6. Şahıs Kadrosu.....	39
2.3.6.1. Prosper Bertomy	39
2.3.6.2. Verduret (Lecoq).....	39
2.3.6.3. Fanferlot.....	40
2.3.6.4. Madeleine.....	41
2.3.6.5. Nina Gypsy	41
2.3.6.6. Raoul ve Clameran.....	42
2.3.6.7. Gaston ve Verberie	42
2.4. Polisiye Anlatı Kuralları Çerçevesinde 113 Numaralı Cüzdan.....	42
2.4.1. Romanda Açılış	43

2.4.2. Romanda Geçiş	44
2.4.3. Romanda Sonuç.....	46
2.5. Romanda Yer Alan Suç Unsurları.....	49
3. 113 NUMARALI CÜZDAN	53
4. SONUÇ.....	472
KAYNAKÇA.....	478

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	: Adı geçen eser
arş.	: Araştırma
çev.	: Çeviren
haz.	: Hazırlayan
s.	: Sayfa
terc. ed.	: Tercüme eden
t.y.	: Tarih yok

1. GİRİŞ

Suç, insanlık tarihinin toplumsallaşmasıyla ortaya çıkan bir olgudur. “Törelere ve ahlâk kurallarına aykırı davranış ya da bir toplumda haksız sayılıp yazılı yazısız kurallarla yasaklanan ve yaptırıma bağlanan eylem” (Boynukalın, 2009) olarak tanımlanır. Polisiye roman, 1841 yılında Edgar Allan Poe ile edebiyat dünyasına giren bir türdür. Temel yapısı; suç, suçlu ve kurban üçgeninde ilerleyen bu tür, zamanla değişim ve dönüşümler geçirerek çeşitli eserlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. “Muamma hikâyesi” de denilen türün ilk örnekleri, Fransa’da oluşmaya başlar. Polisiye türün yapı taşlarını oluşturan yazarlardan biri olan Émile Gaboriau (Emil Gebariyu), bu çalışmaya konu olan romanın yazarıdır. Polisiye türünün en ünlü örneklerinden olan Sherlock Holmes hikâyelerinin temelinde, Poe ve Gaboriau’nun yazdığı muamma hikâyeleri vardır. Fransa’da gelişen bu tür, zamanla alt bölümlere ayrılmış ve kuralları oluşmuştur. Bu çalışmada, kurallara değinilerek *113 Numaralı Cüzdan* adlı romanın polisiye roman türüne uygunluğu incelenecektir.

113 Numaralı Cüzdan adlı roman, Émile Gaboriau’nun 1867 yılında yayımladığı polisiye eseridir. Hüseyin Rahmi Gürpınar ise bu eseri, 1889 yılında Türkçeye çevirmiştir. Çeviri, *113 Numaralı Cüzdan* adıyla *Matbaa-i Ebüzziya* tarafından yayımlanır. Romanın çevirisini yapan Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın biçimsel anlamda romanın orijinaline uyan bölümleri gibi, inisiyatif kullandığı bölümler de vardır. Hırsızlık vakasının anlatımıyla başlayan romanın orijinali 894 sayfadan oluşurken, Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın çevirisi 603 sayfadan ibarettir. Ele alınan romanların ikisi de toplam yirmi beş bölümden oluşur. Üçüncü bölüm, toplam kırk beş sayfadan oluşarak, kurban kişi olan Prosper’in sorgulanması ve etrafındaki delillerin incelenmesi bakımından, en uzun kısımdır. En kısa bölüm ise üç sayfadan oluşan son bölümdür.

Roman, muamma içermesi ve bir hafiye tarafından bu muammanın çözümünün gerçekleştirilmesi bakımından polisiye türüne girer. Romanda; Nina Gypsy ile dedektif Lecoq arasında, kurban Prosper ile Madeleine arasında ve arka plandaki

hikâyede yer alan Verberie ile Gaston'un aşkı konu edilir. Polisiye türünün ilk örneklerinden olduğu ve Émile Gaboriau'nun roman tarzına uyduğu için normal karşılanabilecek bir düzeyde yer alan bu aşk hikâyesi, anlatıya sürükleyicilik katar.

Çalışmanın devamında, “Émile Gaboriau” başlığı altında müellifin hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra, “Hüseyin Rahmi Gürpınar” başlığı altında mütercimin hakkında bilgi verilip, polisiye eserlerinden söz edildikten sonra, “Polisiye Edebiyat: Kuramsal Çerçeve” bölümünde, polisiye türünün oluşumu incelenecektir. İkinci alt başlık olan “Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi” ve “Türkiye’de Polisiye Roman ve Çeviri Süreci” başlıklarında, polisiye türünün tarihi ile bu türün Türk edebiyatında gelişimi anlatılacaktır. “İlk Dönem Polisiye Roman: *113 Numaralı Cüzdan*” başlığında, romanın muhtevası ele alınacaktır. “Polisiye Anlatı Kuralları Çerçevesinde *113 Numaralı Cüzdan*” başlığında, romanın polisiye unsurlarına uygunluğuna bakılacaktır. Çalışmanın sonunda, *113 Numaralı Cüzdan* başlığında romanın Latin harflerine çevrilmiş hâli yer alacaktır.

1.1. Émile Gaboriau

On dokuzuncu yüzyıl Fransız polisiye edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Émile Gaboriau, polisiye roman türünün gelişiminde önemli bir yazar olarak kabul edilir. Hatta o kadar önemlidir ki, Valentine Williams, 1923 yılında “Émile Gaboriau: Father of the Detective Story” makalesinde, yazarı dedektif hikâyelerinin babası olarak kabul ettiğini gösterir. Dedektif karakteri Lecoq ile tanınan Gaboriau, *113 Numaralı Cüzdan* romanında da yer alan bu dedektifine, yazdığı diğer polisiye türündeki eserlerinde yer verir. Yazdıklarıyla yalnız Fransız edebiyatına değil, dünya edebiyatına da önemli katkılarda bulunan Gaboriau, polisiye romanın ilk ustalarından kabul edilir. Arthur Conan Doyle’dan önce, polisiye romanında sistemli ve mantıksal çözümlerle ilerleyen dedektif hikâyeleri kaleme alan bir yazar olarak dikkat çeker.

Émile Gaboriau, 9 Kasım 1832 tarihinde Fransa'nın Saujon kentinde dünyaya gelmiştir. Çok refah seviyesi yüksek bir ailenin çocuğu olmayan Gaboriau, genç yaşında gazetecilikle ilgilenmeye başlamıştır. Eğitimine La Rochelle'de başlamış, daha sonra Paris'e giderek eğitimini sürdürmüştür. Paris’e taşındıktan sonra, burada çeşitli dergilerde çalışarak edebiyata olan ilgisini gösterir. Alexandre Dumas gibi yazarların yanında çalışma fırsatı bulduğu için, edebî cemiyetlerde tecrübe kazandığı gibi kendini gösterme fırsatı da bulur. İlk denemelerini gazetelerde kısa hikâyelerle

yapan yazar, polisiye romanları sayesinde asıl ününü kazanır. 1866 yılında *L'Affaire Lerouge* (*Lerouge Vakası*) adlı eseri sayesinde tanınmaya başlayan yazar, bu romanın dedektif romanlarındaki gibi mantıksal çözümlemesi ve gerilimi sayesinde gördüğü ilgiyle ününü artırır. Bu roman, polisiye açısından da yazarın kendi edebî alanı açısından da son derece önemlidir.

Émile Gaboriau, uzun boylu, güçlü görünümlü ve keskin bakışlı biri olarak bilinir. Yazarın kıvrıkcık ve siyah saçları onu neredeyse siyahi gibi gösterdiği söylenir. Burnu uzun, geniş bir alnı ve alaycı bir ağız yapısına sahip olduğu söylenen yazarın, yazdığı kurgusal dünyayla özdeşleştiği söylenir. Bir sohbet esnasında gerçekten yaşamışçasına anlattığı konuları “Bu olay gerçekten böyle yaşanabilirdi, tabii başlangıç noktası doğru olsaydı.” (Y.Z. ve C., 1873) diyerek dinleyenleri şaşırtırdı. Émile Gaboriau için refah içinde bir hayat geçirmiş diyemeyiz. Yazarın Jonzac’ta ipotek dairesi müdürü olan bir babası vardır. Yazar bunun hakkında ne şikâyet eder ne de saklar. Bu durumdan faydalanarak öğrenir. Gaboriau, Ann Radcliffe ve Edgar Allan Poe eserlerini okuyarak büyür. Babası yazar olması konusuna sıcak bakmaz yazar da genç yaşında asker olur. 1851-1853 yılları arasında gönüllü süvariliğini yapmıştır. Eskrim becerileri ve edindiği tecrübelerini eserine konu ederek, *15e Chasseurs* adlı eserinde aktarmıştır. Süvaride görev alan yazarın komutan ile bir anısında babasının doğum yerini soran komutanına “Jean de Dieu” cevabını verdiği için dört gün nezarete atıldığı anlatılır. Jean de Dieu “Tanrı’nın adından” gelen bir ifadeyi de teşkil ettiğinden komutanı tarafından cezalandırılır.

- Votre nom, jeune homme ? (Adınız, genç adam?)
- Émile Gaboriau. (Émile Gaboriau)
- Où êtes-vous né ? (Nerede doğdunuz?)
- À Paris. (Paris’te.)
- Où reste votre père ? (Babanız nerede oturuyor?)
- À Jean-de-Dieu. (*Jean-de-Dieu’de.*)
- Que vous me ferez quatre jours de salle de police... (Hemen dört gün nezarete!)
- Mais, sergent, vous m’avez demandé le domicile de mon père. (Ama çavuşum, siz babamın adresini sordunuz.)

- *Et que vous m'avez répondu N. de Dieu!* (Ve siz de bana “Tanrının adını” söylediniz!) (Lemot, 18689)

1856 yıllarında Paris’e geldiğinde taşımacılık işleri yapan bir şirkette çalışmaya başlar. Burada dönemin roman yazarı, Paul Féval’e başvurup sekreteri olarak işe kabul edilir. İlk romanını, *L’Affaire Lerouge* burada 1866 yılında yazar. Yazar, adli ve polis sistemini ilk olarak bu romanda işler. *Le Petit Journal*’da meşhur Mösyö Lecoq’un ortaya çıktığı eser olan “Le Crime d’Orcival” adlı eserini yazmıştır. Daha sonra sırasıyla, *Le Dossier n° 113*, *Les Esclaves de Paris*, *Monsieur Lecoq*, *La Clique dorée*, *La Vie infernale*, *La Dégringolade*, *La Corde au cou* adlı eserleri üretmiştir. Son romanı olan *L’Argent des autres* ise baskıda kalmıştır. Yazarın pek fazla arkadaşı yoktur fakat dost canlısıdır. Émile Gaboriau'nun eserlerinden ilki olan *L’Affaire Lerouge* (1866, Lerouge Olayı) romanında, kadın bir kurbanın ölümü aydınlatılmaya çalışılır. *Le Crime d’Orcival* (1867, Orcival Suçu) romanı ise kırsal bir yerde gerçekleşen cinayet olayını ele alır. Tezin de konusu olan *Le Dossier n° 113* (1867, 113 Numaralı Cüzdan) adlı eseri ise, gerçekleşen bir hırsızlık sonucunda bu hırsızın bulunmasını anlatır. Hırsızlık suçunun dışında, çerçeve anlatımda aşk, ihtiras gibi entrikalar da bulunur. *Les Esclaves de Paris* (1868, Paris’in Köleleri) adlı eseri ise, döneminde Paris toplumunun sosyo-ekonomik durumunu ve insanlar arasındaki gelir farkını ele alır. *Monsieur Lecoq* (1869, Mösyö Lecoq) romanlarında geçen önemli dedektifi Lecoq adına aldığı bu eser, polisiye edebiyatında önemlidir. Dedektif için ayrı bir roman olarak yazılması; gizemin çözülmesi ve karakterine derinlik katması bakımından önemli rol oynar.

Belluh adında bir köpeği vardır ve ona arkadaşlık eder. Köpeğini o kadar sever ki eve büyük bir tablosunu yaptırmıştır. *Le Monde Pour Rire Gazetesinde* Fransa’da özel hayatın gizliliğini koruyan “Madde 11” yani bir sansür olduğundan dolayı daha fazla detay veremeyeceğini fakat yazarın köpekleri ve tabloları çok sevdiğini dile getirir. Yazarın dost canlısı mizacının altında bir melankolinin yer aldığı söylenir. Bu melankoliğinin yanı sıra kıyafetlerini seçerken bile farklı bir tercihi olmamıştır. Çoğu zaman geniş kadifeli redingot, yelek ve beyaz bir fular, kafasına bir şapka ve bir pantolon ile çizmeyle gezmiştir. (Tarbé, 1873) Yazar, tiyatro alanına girmekten yakındır. Çünkü ona göre “Romancı, eserinin okuyucuda bıraktığı etkiyi bilmez fakat tiyatro izleyicileri, yazarı alkışlar, ona hakaret eder ya da yuhalar” yorumunda bulunur. (d’Aunay, 1873) Yazarın eserleri bir aile babasının çocuklarına

okuyabileceği derecede düzgündür. Gaboriau, hayatı boyunca; Rue Saint-Jacques, Quai Saint-Michel, Rue de l'Université, Batignolles, Rue Notre Dame de Lorette yerlerinde yaşamıştır. (Valter, 1873) Eserin içinde de yer alan dedektif Lecoq, Gaboriau'nun en tanınmış karakterlerinden biri olarak karşımıza çıkar. Dedektifin mantığa dayalı çıkarımları, gözlemleri ve sistematik çalışması dikkat çeker. Döneminde, daha önce böyle bir hafiye örneği yoktur. Hatta Émile Gaboriau'nun bu dedektif tipi, daha sonra Arthur Conan Doyle'un yarattığı Sherlock Holmes karakterine ilham kaynağı olmuştur. Gaboriau'nun romanlarında sadece bir muammanin çözümü yer almaz; yazar, döneminin romantik anlayışını tamamen bırakamaz. Romanında olağanüstü tesadüflere, romantik aşk ilişkilerine, aldatma veyahut sır saklama gibi trajik olaylara da yer verir. Dönemindeki toplumsal yapıya, Fransa'daki sınıfsal ilişkilere ve adalet sistemine de değinir.

28 Eylül 1873 yılında ölen yazarı, ölüm tam şöhrete kavuşmak üzereyken yakalamıştır. Eşinin kollarında hayata gözlerini yuman yazarın hayatı çalışma ile geçmiştir. Ölmeden önce kronik burun iltihabı çeken yazar kemiklerinde çürümeye yol açmıştır. Kimilerine göre bir anevrizma patlaması kimilerine göreyse akciğer kanamasından öldüğü söylenen yazar, kırk yaşlarına gelmeden toplumdan çekilmiştir. Kitapları, birkaç yazar dostu ve köpeğiyle sessiz bir hayat yaşamıştır. Öldükten sonra eserlerinin hem dul kalmış eşine yardımcı olacak şekilde yazarın kütüphanesi açık arttırmaya çıkmıştır. Gelenler eskici veya tüccar olmayıp, yazarın dostları ve okurlarıydı. Hatıra edinmek için gelen birçok kişiler olmuştur. Kitapların arasında dikkat çeken bir unsur olan kitapların temiz ve yeniliğidir. Jonzac belediye başkanı evine döndüğünde Gaboriau'nun Royan'da yaptırmak istediği evin planını içeren bir mektup ve ölüm haberini veren bir telgraf bulur. Hayatının sonlarına doğru yazar eşi ile kırsal bir yaşama geçip, tefrika eserler yerine gerçek anlamda bir edebî eser yazma hayali kurmuştur. Yazarın cenazesi, saat sabah onda Trinité kilisesinde dostları ve okurları arasında olmuştur.

1.2. Edebî Kişiliği

Gaboriau *Le Tintamarre* dergisinde işe başlamıştır. Bu dergide şiirler ve düzyazılar yazmıştır. Fransız ceza kanunu incelemesi ileride yazacağı eserler için bir temel oluşturmuştur. İlk eseri *Lerouge Davası* eserinde bu temeli kullanarak döneminde ilk olarak dedektifi baş kahraman yapar. Gaboriau, gençliğinde birkaç kişilik arkadaş

grubuyla konuşmasında ileride birer kuruşluk dergiler olacağını ve buradaki okurların farklı bir tür isteyeceğini söyler. “Gün gelecek -ki o gün uzakta değil- gazeteler birer kuruşluk dilimlerle satıldığında, yeni bir okur kitlesi oluşacak. Bu okurlar için özel romanlar yazmak gerekecek; Alexandre Dumas ve Frédéric Soulié tarzında ama daha sade. Ve bu romanları kimin yazacağını biliyor musunuz? Ben. Şunu aklınızda tutun: Bir kuruşluk gazete gerçekten kurulduğunda, ben yılda otuz bin frank kazanacağım.” (Valter, 1873) Yazar, dediği gibi ileride bu gazetelerde yazarak kazancını sağlamıştır.

L’Univers’ün baş editörünün takma adını değiştirmesini konusunda eleştirmesiyle yazar bazen kendi adıyla bazen de “Aguste Voiseux” takma adıyla mizah yazıları yazmıştır. Yazar karakter isimlerini seçerken son derece titizdir. Yanında bir not defteri taşıyan yazar izlenimlerini not eder ve çizimler yapar. Böylelikle karakterlerini boyutlandırır. İnsanları izlemeyi seven yazar, onları toplumsal konumlarına göre tanımlar. Dedektiflerini kahramanlaştıran ilk yazar olarak bilinen Gaboriau, üç farklı türde bir dedektif prototipi yaratır. Amatör dedektifi Le Père Tabaret, profesyonel dedektifi Monsieur Lecoq ve ölümünden sonra yayınlanan *Le Petit Vieux des Batignolles* eserinde yer alan dahi dedektifidir. Yazar “Ninette Suzor” adlı bir eser yazmayı planlar. Tefrika olmayıp, güzel bir kitap yazmak ister fakat ömrü yetmez. “Ninette Suzor” adlı bir roman taslağı bulunur. Bu romanda, araştırmacı yöntemi, içsel duygulara değinmek istiyordu. Suzor, Parisli bir aktristtir. Âşık olup, acı çekmesi tasarlanan karakter ve kitabın üslubu çok özenli olması planlanmıştır. Yazar, bu romanın tefrika romanları gibi olmamasını planlamıştı.

Eserleri İngilizceye basılmıştır. 1880’ler ve 1890’ların polisiye yazarlarını etkilemiştir. Özellikle de Conan Doyle, soruşturmayı, karakterlerin geçmişini gibi teknikleri örnek almıştır. Metodik, dikkatli bir şekilde yürütülen tümevarımsal bir süreç işleyen yazar, suç ve suçluya olan bakışı da değiştirmiştir. Bu değişimle dedektiflik hikâyesini mümkün kılar. Kötü karakterleri gösterirken ahlaki öfkesiyle hareket etmez. Gaboriau’nun suçluları kötülük karşısında hiç etkilenmezler. Fransa’daki gelişen olaylar bu gelişmeye zemin hazırlar. İlk olarak Gaboriau’nun ve okurların eski aristokratlara olan tutumu ve o dönemde gelişen düzmece şirketler ile dolandırıcıların oluşumudur. Bu nedenle Gaboriau eserlerinde suçluları bu konulardan almıştır. (Panek, 1987) Gaboriau, dedektif hikâyelerinde suçu ortadan başlatır. Giriş olarak suçla başlamasından dolayı kısa hikâyelerden farklı olması için

konuyu bir şekilde çevirmesi gerekmiştir. Bu yüzden bazı noktalarda dedektifi engellemesi gerekir. Gerçeği gizlemek adına komplolar kurar. Bunu da duygusal bir hikâyeyeyle sağlar. Gaboriau, bu duygusal hikâyelerinin üzerinde oldukça fazla durmasından dolayı romanın gücü zayıflar.

Yazarın kurduğu dedektif tiplerine bakacak olursak, döneminde de en çok dikkati çeken *113 Numaralı Cüzdan*'da da varlığını sürdüren Mösyö Lecoq önemlidir. Döneminde o kadar popüler olmuştur ki gazetelerde yer almıştır. "Monsieur Lecoq şüphesiz onun en büyük başarılarından biri olacak... Zaten Gaboriau, bir milyon okuyucuyu soluksuz bırakmaya alışkındır." (Lemot, 1868) Conan Doyle bile Sherlock Holmes için Mösyö Lecoq'tan esinlenmiştir. "Gaboriau, kurgularının düzgün birleşimiyle beni oldukça cezbetmişti ve Poe'nun ustaca yaratılmış dedektifi M. Dupin çocukluğumdan beri kahramanlarımdan biriydi." (Guisse ve Neuschäfer, 1986) Tefrika romancılığının etkisini romanlardaki olağanüstülüklerle yer yer görürüz. Lecoq özünde romantik bir karakterdir.

Yazarla özdeşleşen noktaları da vardır. Örneğin dış görünüşü bakımından yazarla birleşir. Guisse ve Neuschäfer tarafından Émile Gaboriau'nun dış görünümü, kıvrık siyah saçları ve mat solgun tenli biri olarak tasvir edilir. Lecoq, karakteri sürekli kılık değiştirmesi ile bilinir. *113 Numaralı Cüzdan* romanı dahil olmak üzere romanlarda davayı çözerken kılıktan kılığa girerek muamma çözümünü yönetir. Guisse ve Neuschäfer (1986) bu durumu yazarın romanlarından örneklerle aktarır:

Neyse ki, diye ekledi. Önlemlerimi aldım. Görevdeyken herkesten şüphe duyarım ve tetikte olduğumda kimseden korkmam. Ama korkmaktan yorulduğunuz, bir sokakta köşeyi dönerken hançerden korkmadan dönebilmek istediğiniz günler vardır. İşte o günlerde yeniden kendim olurum; yüzümü yıkarım, maskemi atarım, kişiliğim sırayla giydiğim binlerce kılıktan sıyrılır. (s.6)

Oyunbaz bir kalıp olarak gösterilen kılık değiştirme aslında bir gerekliliktir. Bu sayede polisin toplumsal savunmasını sürdürebilir. Polis mesleğinin seçkinliği ve saygınlığı üzerine bölümler veren Gaboriau, Lecoq karakteriyle düşünceleri yansıtır. İlk kez *Le Crime d'Orcival* romanında ilk kez ortaya çıkan Lecoq, Gaboriau'ya bir dedektif sunma fırsatı vermiştir. Bu romanda eski bir suçlu olarak tanıtılan karakter yazarın Monsieur Lecoq romanında fakir ama dahi bir matematikçi olarak tekrar karşımıza çıkmıştır. Yetenekli polis memuru, tümevarım yöntemi, iz sürme ve akıl yürütmeleriyle adli yöntemler kullanarak suçu çözer. İlk dönem dedektiflerinin

zaafları vardır. Mösyö Lecoq, bu zaaflardan âşık olmaya yatkındır. *113 Numaralı Cüzdan* romanında bu zaafı daha gözler önündedir. Kendisini başka bir erkek için terk eden Nina Gypsy'den intikam almak ister. En detaylı kılık değiştirmesiyle; Caldas, Verduret kimlikleriyle Nina Gypsy ile birlikte olan Prosper'i haksız suçlamalardan aklamayı görev edinir. Nina'nın sevgilisi kurtarıp, ona rakibine göre ne kadar üstün olduğunu göstermek ister. (Schütt, 2003)

- Artık anlıyorsunuz, değil mi? Kadın Nina, rakibiniz sizsiniz ve Caldas ise Hızlı ve ustaca bir hareketle peruğunu ve bıyıklarını çıkardı ve karşılarında gerçek, zeki, gururlu Lecoq duruyordu.
- 'Caldas!' diye bağırdı Nina.
- 'Hayır, artık ne Caldas ne de Verduret: sadece Lecoq, dedektif! (s.65)

Lecoq, bir sürü kılık değiştirmeye karşımıza çıksa da romanın sonunda gerçek kimliğini açıklayarak âşık rolünden de vazgeçmiştir. Böylelikle Gaboriau, romanda kişisel duygulardan arınan ve araştırma tutkusuyla ilerleyen bir dedektif kurgularmıştır.

1.3. Hüseyin Rahmi Gürpınar

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 17 Ağustos 1864 yılında, bir akşam ezanı vaktinde dünyaya gelmiştir. İstanbul Ayaspaşa'da doğan yazarın annesi Ayşe Sıdika Hanım genç yaşta vefat ettikten sonra, Hüseyin Rahmi babası Aydınli Kitabı Osman Efendi'nin yanına Girit'e gitmiştir. Altı yaşında İstanbul'a gelerek Aksaray'da Yakup Ağa Mektebi'nde okula başlamıştır. Hüseyin Rahmi, son derece zeki ve yaşına göre ilerdedir. Eniştesinin yardımıyla Mekteb-i Mülkiye'ye küçük yaşta başlamıştır. Fakat annesinin ve ailesinin mustarip olduğu verem hastalığının belirtileri vücudunda görülmeye başlayınca, büyükannesi okula gitmesini yasaklamıştır. Tahir Bey'den aldığı Fransızca dersleri ve kendi kendine devam ettirdiği eğitimiyle ilerlerken, Adliye Nezareti Umur-ı Cezaiye Kalem'inde memur olarak çalışmıştır. Burada ve çeşitli yerlerde memurluk yapan Hüseyin Rahmi'nin memurluk hayatı, 1908'de Meşrutiyet'in ilanına kadar devam eder.

Annesini dört yaşında kaybeden yazar için bu olay, daimi bir kalp yarası olarak yer alır. Hatta o kadar etkilidir ki, validesi için daha önce yayımlanmamış bir yazısında bu acısını dile getirir. Kendisine oldukça benzediğini söyler. Annesinin günlerce

hasta yatağında yattığını ve çocuk aklıyla annesinden nasıl uzak kaldığını anlatan yazar, acısını Refik Ahmet Sevensil, (1944) incelemesinde şöyle dile getirir: “Hatıramda ise haminnemin kızının cesedi üzerine kapandığı son feci levha intiba etti, kaldı. Yüz sene daha yaşasam bunun kalbimi yakan vuzuhundan hiçbir şey silinmeyecek.” (s.36) Sevensil’in betimlediği üzere, Hüseyin Rahmi’nin ufak tefek bir vücudu vardır. Fakat bu ufak tefekliğine rağmen, son derece dinamik ve çevik olduğunu da biliriz. Yürümeyi seven yazar, Heybeliada’daki evinde daima yürüyüşlere çıkar ve hatta evine giden yoldaki dik bir tepeden de yaya yürürmüş. Adadan nadiren İstanbul’a inen yazar, kışları adadaki evinden çıkmaz ve akşam dışarı çıkmayı da pek sevmez. Neşeli ve enteresan konuları konuşmayı, sohbet etmeyi sevdiği gibi, konuşması daima nükteli ve esprili olarak tanımlanır.

Hassas bir mizacı olduğunu söyleyen Sevensil, bu mizacını “gülerken ağlamazsa bile, ağlarken gülen” bir insan olarak tanımlar. Çocukluğunu eski İstanbul hanımlarının yanında geçiren yazar da bu etkinin izleri; kadın el işlerinde, kibarlığında ve utangaçlığında görünür. Daha önce hiç evlenmeyen yazar, yattığı odada bir nefes istemeyeceğini belirterek evlenmemesinin nedenini bu şekilde nükteli bir biçimde ifade eder. Fakat genç yaşta hastalığından dolayı evlenmesi zorlaşmış ve daha sonra bekârlığa alışmıştır. Ahmet Mithat Efendi, kızıyla evlendirmek istese de yazar, bekârlığa son derece alışmış olduğundan bunu kibar bir şekilde reddetmiştir.

Çok yakın üç dostu ile kalan ömrünü birlikte geçirmiştir: Kadri Paşazade Hüseyin Bey, Miralay Hulusi Bey, kardeşi Rıza Bey ve İbrahim Hilmi, samimi dostlarıdır. Hüseyin Rahmi Gürpınar, yaşlılığını Heybeliada’da yer alan evinde geçirmiştir. 1944 Şubat ayında, dergisi adına röportaj yapmak için gelen bir muharriri kabul etmek üzere odasından çıktıktan sonra, soğuk olan alt salonunda konuşmuşlardır. Ardından iskele civarında saçlarını kestirip evine dönmüştür. Bu yorgunluk ve soğuk algınlığını yaşının kaldırmamasından dolayı hastalık, yazarı yatağa düşürmüş olacak ki; bir hafta hasta yatağında yatmış, 8 Mart 1944 saat 15.30’da Heybeliada’da yatağında vefat etmiştir. Cenazesi, 10 Mart 1944 yılında Heybeliada Mezarlığı’na, dostu Miralay Hulusi Bey’in mezarının üst tarafına gömülmüştür.

1.4. Edebî kişiliği

Hüseyin Rahmi, edebî hayatına on iki yaşındayken yazdığı “Gülbahar Hanım” isimli küçük eseriyle başlar fakat bu yazı neşredilmez. Neşredilen ilk yazısı 1887 yılında *Ceride-i Havadis* gazetesinde yayımlanan “İstanbul’da bir Frenk” adlı yazısıdır. Bu yazıya gelen tepkilerden Beşir Fuat’ın Hüseyin Rahmi için “Bu çocukta espri komik var, dikkat edin...” demesi Hüseyin Rahmi’nin esprili mizacı ve üslubuna gelen ilk tepki olması açısından önemlidir. Aynı yıl *Şık* romanı *Tercüman-ı Hakikat* adlı gazetede neşredilen Hüseyin Rahmi, bu eserini “matbuat caddesine atılan ilk adım” olarak tanımlar. İlk kısmını daha öğrenciyken yazdığı zaman bir zarf içinde bunu Ahmet Mithat Efendi’ye göndermiştir. Bu eseri okuyan Ahmet Mithat Efendi, eseri beğenip Hüseyin Rahmi ile iletişime geçtiğinde onun daha “ağzının süt koktuğunu” bu eseri yazacak bilgiye sahip olmadığını söyler. Hüseyin Rahmi bu duruma çok içerler ve ağlamaya başlar. Böylece eserin kendisinin yazdığına kanıt niteliğinde olan bu katrelerini dökerken, Ahmet Mithat Efendi eserini tamamlamasını ve öyle neşredeceğinin müjdesini vermesi üzerine yazın dünyasına girer. Neşredildikten sonra ise büyük ustadan aldığı takdirle birlikte, o sırada *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinden çekilen Ahmet Cevdet yerine muharrir olarak girmesini sağlamıştır. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde, tercüme makaleler ve telif yazılar neşreder. Bu yazıları Ahmet Mithat tarafından toplanarak “Müntahabatı Hüseyin Rahmi” ismiyle basılır. Bu yazıların toplandığı kitapta teze konu olan Émile Gaboriau’nun “113 Numaralı Cüzdan” adlı eserinin çevirisi yer alır. Sevengil, (1944) incelemesinde Ahmet Mithat yazar için özellikle bu çevirisi için şunu söylediğini yazar:

İmdi şu eserim hem intihabını, hem sureti tercemesini fevkalhad takdire şayan bulduğumu Hüseyin Rahmi bey oğluma arz ile beraber işte ‘113 numaralı cüzdan’ münasebetiyle kendisini sevgili karilerime tavsiye etmiş olduğumdaki isabeti de bu tercemesiyle kariini müşarünileyhimin nazarı tasdiklerine takdim ederim. (s.52)

Hüseyin Rahmi’nin *113 Numaralı Cüzdan* adlı eseri çevirisini Ahmet Mithat Efendi’nin takdire şayan bulduğu ve tavsiye ettiği görülmektedir. Diğer çeviri eserleri arasında; Alfred de Musset’den “Zavallı Berneret”, Paul Bourget’ten “Andre Korneli”, Paul de Kock’tan “Biçare Bakkal”, “Paris’te Bir Teehhül” adlı çeviriler de vardır. Hüseyin Rahmi Gürpınar yazarlığının yanı sıra çok küçük yaştan beri özel olarak aldığı Fransızca dersleri sayesinde iyi derecede Fransızca bilmesiyle nedeniyle

mütercim yanıyla da dikkat çeker. Çevirmenlikteki karakterini incelenen romanda da gördüğümüz üzere kendinden mutlaka bir şeyler katar ve Ahmet Mithat Efendi ile ortak bir özelliği olan öğreticiliği de bırakmaz. Döneminde çıkan önemli Fransız eserlerini çevirmekle kalmayıp, çeşitli gazetelerde yazılar da çevirir. Hüseyin Rahmi, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinden sonra *İkdam*, *Sabah* gibi gazetelerde de yazılar yazarak yazın hayatına devam eder. 1908 Meşrutiyet'in ilanından sonra *Boşboğaz* isimli mizah dergisinde yazılar yazar. Yazdığı başlıca gazeteler arasında: *İkdam*, *Ziya*, *Söz*, *Zaman*, *Vakit*, *Milliyet*, *Cumhuriyet* yer almaktadır.

Hüseyin Rahmi'nin mizacı son derece nükteli ve keyiflidir. Bu mizacı eserlerine de yansır. Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde sokağı görürüz. Karakter yazımındaki bu doğallığı, okuyucuda sanki sokakta gördüğü insanı romanda okuyormuş hissinin oluşmasına neden olur. Doğal hâlleriyle karşımıza çıkar. Sevengil, Hüseyin Rahmi'nin şahıs kadrosu ile ilgili söyledikleri tip oluşturma konusundaki beceresini gösterir. Sevengil (1944) yazarın romanlarında geçen karakterlerin doğallığını şöyle anlatır, "...bazen de sokakta gezerken, vapurda, tramvayda, trende otururken, bir yerde konuşurken ilk karşılaştığım bu kimselerin birçoğunu pek eskiden tanıyormuşum gibi olurum. Bu büyük hanım Hüseyin Rahmi'nin filan romanında anlatılan kadındır..." (s.58)

Hakikaten de romanlarındaki karakterler gerçekte karşılaştığımız insan profillerindedir. Alafranga tipler, tabiatüstü güce inananlar, cinsel güdülerini dinleyen yaşlılar, mahalledeki kadınlar, deliler, madde bağımlıları bugün bile karşılaştığımız insanlar Hüseyin Rahmi'nin romanında görünür. Tanpınar(2016) Gürpınar'ın sayesinde sokağın edebiyata girdiğini dile getirir. "O, halkımızı ve hayatımızı tanıyan muharrirlerdendir. Fakat asıl edebiyatımıza sokak onunla girmiştir." (s.69) Kadın erkek ilişkileri, Batılılaşma, batıl inançlar, hayvanlar ve ölüm romanlarında konu olarak karşımıza çıkar. Hüseyin Rahmi çevirmenliğinde devam ettirdiği bilgi verme, çerçeve anlatı tekniği, merak uyandırma ve gerilim uyandırmayı romanlarında daha sık bir şekilde kullanır. Ahlak konusunun üzerinde oldukça yoğun bir şekilde duran yazar bu konuda bilgilendirmeyi de amaçlar. Hüseyin Rahmi'nin toplam altmış bir eseri vardır. Bunlardan yedi tanesi de çeviri eserlerini içerir.

Hüseyin Rahmi'nin elli dört telif eserinin yalnız sekiz tanesi gazetelerde yayımlanmıştır. Bu eserlerinden; "Ölüler yaşıyorlar mı?", "Deli Filozof", "Can Pazarı" gibi eserler çeşitli gazetelerde tefrika edilmiştir. "Hazan Bülbülü", "Kadın

Erkekleşince” “Tokuşan Kafalar” adlı piyesleri kitap hâlinde basılmıştır. (Levend, 1944) 1933 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu’nda oynanan “Kadın Erkekleşince” adlı yazın nedeniyle yazar nadiren de olsa akşam vaktinde evinden çıkıp bu tiyatroyu izlemiştir. Hüseyin Rahmi Gürpınar son derece üretken bir yazardır. *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinden sonra *İkdam* gazetesine geçtiği vakit sekiz eserini de bu gazetede neşretmiştir. 1896 yılında yazdığı “İffet” romanıyla *İkdam* gazetesinde başlayan yayın hayatı 1901 “Alafranga” adlı eserinin sansür tarafından yasak almasıyla sona ermiştir. *İkdam* gazetesinde kaleme aldığı *Mutallaka* (1898), *Mürebbiye* (1898), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1899), *Tesadüf* (1900), *Nimetşinas* (1902) romanları altı senede ürettiği eserleridir. *Alafranga* romanında yer alan “haşarat” kelimesi nedeniyle aldığı sansürden sonra Meşrutiyet’in ilanına kadar eser yayımlamaz. Meşrutiyet’in ilanından sonra *Sabah* gazetesinde basacağı *Alafranga* romanının ismini *Şipsevdi* olarak değiştirerek yayımlar. Meşrutiyet ile birlikte Ahmet Rasim’in de kısa bir süre muharriri olduğu “Boşboğaz ile Güllabi” adlı mizah gazetesini çıkarmıştır. Bu gazete otuz altı sayı devam etse de sahiplerinin mahkemeye verilmesi nedeniyle kapatılmıştır. Meşrutiyetten sonra yazdığı eserlerinde yazarın daha sade yazdığını görürüz. 1910 yılında *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* adlı eserini ardından 1911 yılında *Sevda Peşinde’yi* ve 1912 yılında, *Gulyabani* ile aynı sene tartışmalara sebep olacak *Cadı* romanını yayımlar.

Yazarın yer aldığı bazı polemikler vardır. Yazdığı eserlerin basit, avam ve para kazanmak için acele yazıldığı yönünde eleştirilerini Şehabeddin Süleyman, *Rûbab* dergisinde *Son Bir Eser: Cadı* yazısında dile getirir. Bu eleştirilere cevap olarak Hüseyin Rahmi *Cadı Çarpıyor*’u kaleme alır. Bu kitapta *Rûbab* dergisini zehirli bir mantara benzeterek onu eleştirenlerin sanata saygısı olmadığını söyler. (Demirkaya, S. & Yıldız, A., 2018) Eğer avam denilen halka yönelik eserler yazılmazsa halkın cehalet içinde kalacağını ve karşıda onların da buna seyirci kalacağı yönünde eleştirilerini dile getirir. Tartışmalara son cevabını *Şakavet-i Edebîye* adlı eseriyle vermiştir. Bu tartışmalar lisan başta olmak üzere devam eder. 1908 Meşrutiyet’in ilanından sonra giderek sadeleşen dili, saf, arı Türkçeye ne kadar ehemmiyet verdiğini gösterir.

Avam için edebiyatın olmayacağına ve sanatın değerini düşürdüğüne yapılan bu tartışmaların sonucunda görüyoruz ki Hüseyin Rahmi, tipleri halkın içinden seçerek ve yaşadığı dönemin yanlışlarına romanlarında yer vererek edebiyatımıza, hatta

tarihimize son derece katkı veren bir yazar olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yayımladığı eserler ise, yazımı 1914 yılında tamamlanan fakat ilk olarak 1923 yılında basılan *Tebessüm-i Elem* adlı eseridir. *Son Arzu* adlı eseri 1918 yılında ön sözü yazılıp, 1922 yılında basılmıştır. Ardından, 1918 yılında yazılan ve 1918 yılında yayımlanan *Hayattan Sayfalar* eserinden sonra yazdığı eserler; *Hakka Sığındık* (1919), *Toraman* (1919), *Gönül Bir Yel Değirmenidir* (1922), *Cehennemlik* (1924), *Eşkiya İninde* (1935), *Kesik Baş* (1942), *Muhabbet Tılsımı* (1928), *Tutuşmuş Gönüller* (1926), *Sevda Öğütür* (1943), *Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu?* (1924), *Efsuncu Baba* (1924), *Billur Kalb* (1924), *Meyhanede Hanımlar* (1924) adlı eserleri yayımlanmıştır. (Yücebaş, 1964) Söz konusu eserlerde halktan insanlar, batıl inançlar, kadın-erkek eşitliği, düşkünler, deliler, mahalle kadınları ve dönemin sorunlarına yer vermiştir. Gürpınar, peri veya cin hikâyeleri, batıl inançları yıkmak niyetiyle sanatla harmanlayarak yazmıştır. Yazar bu bakımdan halkı bir inkılaba hazırlamıştır ve adeta bir öğretmen gibi, söz konusu zihne yerleşmiş kalıpsal inançları sanki gülünç bir şeymiş veyahut alay konusuymuş gibi anlatarak yanlış bir düşünce sistemini, daha okur anlamadan onun zihnine yerleştirebilmiştir.

Hüseyin Rahmi'nin *Ben Deli Miyim?* adlı romanı *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilirken, savcılık tarafından ahlakı bozması nedeniyle gazetenin müdürü ve Hüseyin Rahmi mahkemeye verilmiştir. 1924 yılında aklanarak dava sonuçlanmıştır. 1929 yılında *Mezarından Kalkan Şehit ve Kokotlar Mektebi*'ni yayımlamıştır. 1933'e kadar eser yayımlamayan Gürpınar, uzun süre sessizliğini *Şeytan İş*i adlı romanıyla bozar. Ardından, 1934 yılında kaleme aldığı *Utanmaz Adam* adlı romanı yer alır. 1945 yılında basılan *Ölüm Bir Kurtuluş Mudur?*, *Dirilen İskelet* (1946), *Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?* (1949) adlı eserleri ölümünden sonra basılmıştır.

1.5. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Çevirilerinde Dil ve Anlatı Unsurları

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Servet-i Fünûn ve Meşrutiyet sonrası dönemin en üretken yazarlarından biri olarak Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Yazarın dil kullanımı, onun hem romanlarında hem de çevirilerinde belirgin şekilde öne çıkar. Gürpınar'ın dili halkla doğrudan iletişim kurmayı hedefleyen sade ve anlaşılır bir yapı taşıırken, çevirilerinde ise daha edebî ve Osmanlıca sözcüklere daha fazla yer verdiği görülür. Kendi eserlerini yazarken, eleştiri ve yorumunu sakınmayan yazar, halkın anlayacağı o “sokak dilini” kullanır. Gürpınar'ın romanlarında dili,

dönemindeki, birçok yazardan farklı olarak, Osmanlıca kelimeler ağırlıklı değil daha gözleme dayalı halk ağzına göre şekillenir. Romanlarında İstanbul Türkçesine yani sokakta duyulan o arı Türkçeye yaslanan konuşma dilini esas alır. Moran, (1990) bu durumu onun eserlerini geniş halk kitleleriyle buluşturan en önemli etken olarak görür. Gürpınar'ın bu anlatım tarzı, "yazı dili" ve "konuşma dili" arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya yönelik bir tercih olarak yer alır. Bu tercihte Tanzimat sonrası sadeleşme hareketlerinin etkisi olduğu gibi, yazarın natüralizm anlayışını da bize gösterir. Eserlerinde sokakta veya günlük hayatta sıklıkla görülen konuşma stili ve insanlar yer alır. Mahalle kadınlarının konuşmaları, sokak dili ve deyimlerle birlikte gerçekçi bir üslupla eserlerini yazmıştır. Argo, deyim, halkın dili, deyimler ve yerel tabirler onun metinlerinde doğal biçimde yer alır. Gürpınar'ın (2021) Toroman romanında birçok atasözü ve deyim yer alır.

Binnaz, hem kaçar hem davul çalar meselini teyiden komisyoncunun karşısına öyle melekâne bir şeytanetle çıktı ki zavallı Şuayip Efendi bu melâhat-i nâdireyi görünce gökte huri kardeşlerinden ayrılmış bir menfî-i âsumânî zannetti.” [Binnaz, ‘hem kaçar hem davul çalar’ sözünü doğrularcasına, komisyoncunun karşısına hem melek gibi masum hem de şeytan gibi aldatıcı bir havayla çıktı ki, zavallı Şuayip Efendi bu nadir güzelliği görünce, onu sanki gökten yeryüzüne düşmüş bir melek sandı.] (s.77)

Yukarıda yer alan “hem kaçar hem davul çalar” atasözü gibi birçok atasözü ve deyimler Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde yer alır. Gürpınar'ın dili, yalnızca karakter konuşmalarında değil, anlatıcı konumundayken de bu tavrı barındırır. Mizah, hiciv ve natüralizm, onun dilini biçimlendiren önemli üslup yöntemidir. Yazarın anlatımlarında özellikle yanlış Batılılaşma, ahlaki yozlaşma, kadın hakları gibi temalar öne çıkar. Alçiçek, (2010) Gürpınar'ın romanlarındaki karakterlerin ortaya çıkışını çalışmasında değinmiştir. “O, toplumu çok iyi gözlemler, bu gözlemlerine dayalı gerçeklerini eserlerinin konusu yapar. Ama her anlattığını sorgular, insanların bu olayları düşünmesini ve hatta ders almasını ister. (s.98)

Gürpınar'ın çeviri eserlerinde dilin kullanım biçimi, özgün metinlerine bakıldığında farklılık gösterdiği yerler vardır. Özellikle Fransızcadan çevirdiği romanlarda, özgün metnin üslubunu koruma amacı güderken, kendi yorumunu da katar. Eserin konusu olan, *113 Numaralı Cüzdan* gibi çevirilerde, Fransız kültürüne ait öğeler Türkçeye aktarılırken kültürel karşılıklarla değiştirilmiş veya açıklanmıştır. Böylece çevirmen

kimliğinde gördüğümüz yazar eserleriyle kültürel aktarımı sağlamış olur. Gürpınar, birebir çeviri yapmak yerine, metni Türk okuyucusunun anlayabileceği şekilde yeniden yazmıştır. Ayrıca, çeviri metinlerde Osmanlıca kelimeleri kendi eserlerine göre daha fazla kullandığı görülür. Bu durum, Gürpınar'ın çeviriyi daha edebî bir üretim olarak gördüğünü ve çeviri eserlerinde daha klasik bir dil takındığını göstermektedir. Gürpınar'ın eserlerindeki dil anlayışı, yalnızca yazın ya da biçimsel tercihlerle sınırlı değildir. Aynı zamanda ideolojik olarak da yansımalar sağlar.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın dil anlayışı, hem yazarlık hem de çevirmenlik kimliğini belirleyen temel öğelerdendir. Kendi eserlerinde halkla doğrudan iletişim kurmaya yönelik, sokağı halka aktaran, sade ve gerçekçi bir dil kullanırken; çeviri metinlerinde daha çok dönemin edebî anlayışına uygun bir anlatım benimsemiştir. Her iki yönelim için de dil, yalnızca araç değil, aynı zamanda bir kültür aktarımı sağlar. Gürpınar'ın eserleri, hem dil hem de ideolojik açıdan önemli bir yapıya sahiptir. *113 Numaralı Cüzdan* romanında da, çevirmen kimliğini görürüz. Çalışmaya konu olan bu eseri ele alış şekli incelendiğinde, bazı noktalarda anlatıyı aynen korumuş bazı noktalarda da kültürel aktarımı sağlayacak şekilde nakletmiştir.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın dil anlayışını *113 Numaralı Cüzdan* eserini kaynak olarak detaylı bakıldığında, Hüseyin Rahmi Gürpınar, bazı yerlerde orijinal terimleri korurken, bazı kısımlarda Türkçeleştirme yoluna gitmiştir. “Titre”, “écus”, “Absinthe”, “travesti” gibi kelimeleri aynen alırken; “bağa”, “penuvar”, “kari” gibi terimleri Türkçeleştirmiştir. Anlatıya dâhil olarak yer yer okuyucuya bilgi vermektedir. Dipnotlarda açıklayıcı ve öğretici bir tavır sergilenmiştir. Atasözleri ve deyimlerde de kültürel uyarlamalara yer verilmiştir. Hüseyin Rahmi'nin çevirisinde anlatılan yer, sokak, ülke isimleri romanın orijinali ile aynı olarak yazılmıştır. Aynı zamanda, ileride daha ayrıntılı bakacağımız bazı alkol ve para birimi kelimelerinin de orijinalinin korunduğu da görülür. Romanın bazı yerlerinde terimleri, isimleri, sokak adlarını ve hatta bazı lakapları dahi orijinalini bozmadan direkt romana geçirmesine rağmen, bazı atasözlerini romana uyarlayarak roman çevirisinde kendi dilini görmemizi sağlamamıştır. Çeviri romanlarda yazarın kendine ait tarzı olması gerekir. Olduğu gibi çevirmenin yanı sıra, inisiyatif alınarak romanda yazarın çeviri tarzını da anlamamıza yardımcı olur. Bu bakımdan, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın da kendi tarzını gösterdiği durumlar olmuştur. Türk kültürüne özgü terimleri, atasözlerini kullanan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanda uyarladığı veya orijinalini koruduğu

terimleri incelemek gerekirse iki şekilde ele alınabilir: çevirisinde orijinal dili koruduğu terimler ve bir de uyarladığı terimler olarak görürüz. Romanda, Fransa'ya mahsus bir oyun havasının adını da direkt olarak romanda geçiren yazar, kültürü bozmamak ve okuyucusuna anlam kargaşası yaratmamak adına “menuet” adlı danslarını ele almıştır. “Menuet”, orta hızla ve baş selamıyla oynanan, Fransa'ya özgü bir saray dansıdır. Romanda, Palyaço yani Verduret'in davayı çözmek adına katıldığı saray balosunda çalan şarkıyla “Menuet” dansının adının geçtiğini görürüz.

Palyaço zihninden bunları geçirmekte iken galeride bulunan galebelikle birdenbire bir hareket görüldü. Bunun sebebi ise büyük salondan (Menuet) tabir ettikleri bir oyun havasının çalınmaya başlaması idi. (Karaca, 2025, s.215)

Gürpınar, bu dansı açıklamayı tercih etmemiş ama bunun bir “oyun havası” olduğunu dile getirmiştir. Fransa'ya özgü bu oyun havası, romanda bir önem teşkil etmez fakat çevirmenin, çeviri romanlarda yer alan kültürel aktarımı bize başarıyla aktarmasında yardımcı olmasını sağlar.

Gürpınar, romanın çevirisini yaparken bazı durumlarda orijinal terimleri koruma gereği hissetmiş olmalıdır ki, metinde direkt olarak varlığını korumuştur. Yer, özel isimler ve terimlerin yanı sıra dikkat çeken bazı kelimeler de vardır. Örneğin, Fransızcada olan veda sözleri, kıyafet türleri gibi kullanılan terimler de çeviride ele alınmıştır. Émile Gaboriau'nun romanında kullandığı Fransızca kelimelerin bazılarının Türkçe çevirisi olmasına rağmen, Hüseyin Rahmi Gürpınar romanda geçen “adieu, amanst” gibi Fransa kökenli kelimeleri, romandaki anlatım gücünün derinliğini artırmak adına orijinal hâllerini korumuştur. “Adieu”, Fransızca; elveda veya hoşça kal anlamında kullanılan bir kelime olmakla birlikte romanda birkaç yerde orijinalinin korunduğunu görürüz. “Kanaatle vakit geçer. Adieu!.. Ben yarın akşam Orloron da Gaston de Clameranla birlikte bulunacağım.” (Karaca, 2025, s.334)

“Amanst” ise Fransa kökenli “âşıklar” anlamına gelen bir kelimedir. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Türkçe karşılığını kullanmak yerine “amanst” kelimesini tercih etmesi yine romanda dikkat çekici bir unsuru teşkil eder. Bu durumu romanın etkileyciliğini arttırmak ya da dönemindeki okuyucuları eğitmeye dayalı bir kullanımı olduğunu düşünebiliriz. “Pederi biraderi yoksa amantsları dostları da yok değil a? bunlar yetişiyor mu?” (Karaca, 2025, s.244)

1.5.1. Para ve oyun birimleri

Romanda para ve oyun birimleri de olduğu gibi Fransızcadan nakledilmiştir. Örneğin, “baccarat” adlı kart oyununun geçtiği bir paragraf vardır. Romanda Prosper’in kumara olan bağımlılığının anlatıldığı sayfada, tüm gecelerinin “baccarat” oynamakla geçtiğini yazar. Baccarat, Fransız menşeli bir kart oyunudur. (Fletcher, G. 2008) Birçok filme konu olan bu kart oyunu, oyuncu ve banka arasında oynanır. Bahis üzerine birbirlerinin elini tahmin ettikleri bu oyun, Prosper’in sürekli oynadığı bir kumar olarak romanda geçer. Çevirmen Hüseyin Rahmi, bu kelimeyi orijinal hâliyle romanda yer vermiştir. Kumar ve para gibi terimler oldukça yoğun olduğundan dolayı, bunların metindeki hacmi de son derece fazladır. Dolayısıyla Hüseyin Rahmi Gürpınar, romanda bu terimlerin karşılığını bulmak yerine orijinallerini korumayı tercih etmiştir. Para birimleri de romanda çeşitli isimlerle yer alır. Örneğin, “titre” adında bir para birimi de romanda vardır. Bu kelime Fransızcada senet, değerli evrak anlamına da gelmektedir. Hüseyin Rahmi Gürpınar, bu terimi “birkaç evrak” yerine direkt orijinalini koruyup “titre” olarak romana almıştır.

Bu söylediğiniz günü bir borsacı ve ustasıyla üç bin franklık kadar (titre) sattım. Bu (titre)ler benim kendi malım idi. Üst tarafını yani iki bin frankını dahi işleyecek maâşatıma mahsuben kasadan almıştım. Artık sizden gizleyecek bir şeyim yoktur. (Karaca, 2025, s.125)

Romanda diğer bir para birimi olan “écus” da vardır. Aziz Louis dönemi kullanılan madeni para biri olarak bilinir. Romanda frank, écus, titre gibi para ve satın alma ölçütü olabilecek kaynaklar romanda akışı bozmayacak şekilde orijinal hâliyle yer almıştır.

Yüz bin “écus.” Mösyö Fauvel bankasında ne kadar akçesi var? Dört yüz bin frank değil mi? Fakat servet mevcûdesi bunlardan ibârettir? Hayır çünkü olurunda bulunan tahsildâr mahsusunu satın almak üzere yeniden birtakım irâd tahrîsine memur eylemiştir. (Karaca, 2025, s.355)

1.5.2. İçki İsimleri

Romanda yer alan alkol adlarını da Hüseyin Rahmi, romanın akışını bozmamak adına doğrudan çevirisine katmış ve Émile Gaboriau’nun yazdığı alkol isimlerinden şaşmayıp orijinalini aynen nakletme konusunda başarılı olmuştur. Romanda geçen:

“Absinthe, Cap, Burgundy” gibi içki isimlerini Hüseyin Rahmi de aynı metne aktarmıştır. Absinthe veya Absent adındaki içki, Fransız romanlarında oldukça popüler olmakla birlikte Oscar Wilde’ın bu içkiyi kullananlar için, “İlk kadehinde olmasını istediği şeyler, ikinci kadehte orada olmayan şeyleri ve son kadehte ise gerçekten orada olan ve dünyadaki en korkunç şeyleri görürsün” demesi, döneminde ne kadar popüler bir içki olduğunun göstergesidir. (Holstege, C. P., Michael, R., & Rusyniak, D. E., 2002) Bu içkinin romanda önemi her zaman muammada, araştırma esnasındaki bilgilerin nakilleri sırasında tüketilmesidir. Prosper ve Verduret, vakayı araştırırken bir barda bu içkiyi içmelerinin dikkat çektiği gibi, “Cap” denilen şarabın ise romandaki kullanımı daha farklıdır. Uzun zamandan sonra kavuşan kardeşlerin ilk akşam yemeğinde açılan “Cap” şarabı, son derece değerli bir şarap olarak tanıtılır. Gürpınar, bunları romanın akışını korumak adına doğrudan alkol isimlerinin orijinal kullanımlarını tercih etmiştir.

1.5.3. Renk ve Moda ile İlgili Terimler

113 Numaralı Cüzdan’da geçen bazı renk, moda terimleri de değiştirilmemiştir. Verduret adlı komiser kılık değiştirip olayı araştırdığı esnada hizmetkârlara kendini boya satın almak isteyen birisi olarak tanıtırken bir renk kullanır. Bu romanın orijinalinde geçen “Garan” adlı renktir. Hüseyin Rahmi, ilk olarak bu rengi okurlarına tanıtmış, sonrasında ise Türkçeleştirmiştir. Bu kelime gayet dikkat çekici olmakla birlikte, yukarıda bahsettiğimiz orijinalinin korunduğu veya uyarlanan terimler arasında her iki kategoride de incelenebilecek bir durum hâline gelmiştir.

Bu delikanlı tabi’atı pek sade dil olduğundan benim “Garan” denilen gök boyasından satın almak üzere oraya gelmiş bulunduğuma kani oldu.

- Gök boyası mı?..

- Gök boyası zâhir. Elbette ben kendimi herifin hafiye sıfatıyla bildirecek değilim ya? Bu zât gök boyası satar imiş. (Karaca, 2025, s.417)

Romanda hem kelimenin orijinalini hem de anadilindeki manasına çevirisinde yer veren Gürpınar’ın burada öğretici kimliği yeniden ortaya çıkmıştır. “Des Garance” adlı renkten söz edilir. Bu renk Türkiye’de özellikle Edirne’de üretilip Fransa’ya kadar taşınmıştır. Fransa’da *Rouge d’Adrinople* olarak da bilinen bu renk, tuğla renginin daha kırmızısı olarak da bilinir. Hüseyin Rahmi bu kelimeyi romanında iki ülkenin de dilinden kullanarak hem romana uyarlar hem de orijinalini korur. (Şanlı

vd., 2020) Romanda moda terimleri de sıklıkla yer alır. Dilin doğallığını bozmamak adınadır ki Gürpınar bazı terimleri değiştirmeyip nakletmiştir. Romanda geçen “travesti” terimi Hüseyin Rahmi “tebdil-i kıyafet” yani ortama uygun giyinmek anlamına uygun olarak kullanmıştır. Fakat kelimenin Fransızcadaki anlamı kılık değiştirme ve kıyafet balosu anlamına gelir. “Bu baloya ‘Travesti’ yani tebdil-i kıyafet ederek gitmek lazım geliyor idi ki o yolda birer esvâb tedaâiki bunlar için hayli büyük bir mebâliğe mütevekkîf idi.” (Karaca, 2025, s.412)

Romanda Madeleine adlı genç kızın saçını taradığı ve giydiği gecelik Gürpınar tarafından betimlenirken seçtiği kelimeler önemlidir. Bu paragrafta “peignoir” olarak geçen sabahlık Gürpınar tarafından “penuvar” olarak çevirmiştir. Penuvar Türkçeleşmiş bir kelime olup, sabahlık anlamında kullanılmıştır. Aynı paragrafta geçen kaplumbağa kabuğundan yapılmış tarak da söz konusudur. “Peigne d’écaille” denilen kaplumbağa kabuğu tarafını “bağa” olarak çevirmiştir. Bağa Eski Türkçede “kabuktan yapılmış bir eşya” olarak anlamlandırılır. Anlam olarak birbirini aynen karşılamıştır.

Tefekkürâtta dalmakta iken bankerin yatak odasının kapısı açılıp gayet güzel bir kız görüldü. Bu kız uzun boylu narin yapılı olup henüz (penyuvar) tabir edilen sabah elbisesini çıkarmamış ve kalçaları üzerine bağlamış olduğu bir ipekli kuşaklı letâfet endâmını birkaç kat daha arttırmıştı. İri ve kara gözleriyle etrafına dilferibâne bir sûretde tatlı tatlı imâle-i nazar eylemekte ve reng-i rûyunda görülen solgunluk beyaz kamelya rengiyle tevâfuk etmekte idi. Henüz gayr-ı muntazam bir hâlde bulunan siyah ve güzel saçları başına takmış olduğu (bağa) taraktan kurtulup lüle lüle gayet latif olan ensesi üzerine dökülmüştü. (Karaca, 2025, s.71)

Romanda yer alan moda terimleri ve renkler Fransızcadan doğrudan alınmıştır. Fransa’nın moda anlayışının ve hayat tarzının son derece gözde olduğu dönemde, Hüseyin Rahmi Gürpınar bu terimleri sadece almayıp, öğretme amacıyla Türkçeleştirilmiş hâllerini bir sözlükten alınmışçasına açıklamıştır.

1.5.4. Unvanlar

Romanda orijinali korunmuş ve dikkat çeken diğer bir unsur ise unvanlardır. Romanda hemen hemen her unvan dildeki orijinal hâlini korur. Hüseyin Rahmi Gürpınar, çevirisinde her unvan ve ismin orijinal hâlini korumasının yanı sıra romanında dipnot olarak da açıklama yapmıştır. Okuyucusunu bilgilendirmek

amacıyla bazı unvan ve terimleri kasti olarak çevirmediği anlaşılr. Romanda geçen “Doj” unvanını çevirisinde “Eski Ceneviz ve Venedik cumhuriyetleri reislerine verilen unvan” olarak da açıklayan Gürpınar, unvanı okuyucuya öğrettiği gibi romanın akışını da bozmaz. Romanda geçen diğer bir unvan ise “filo” terimidir; Çin’den bir tablo ile anlatılır. Toplu olarak aynı hizmeti yapan ve bir merkezden yönetilen kara, deniz ve hava taşıtlarına verilen ad olan filo, romanda Li-fô adlı bir Çin ailesi üzerinden aktarılır. “Çin vüzerâsından meşhur (Li-Fo)’yu ailesi halkı ile beraber tasvir etmektedir. Filonun omuzuna dayanmış bulunan o genç ve güzel kadın kendi zevcesidir.” (Karaca, 2025, s.217) Dikkat çeken diğer bir unvan ise drama artistlerine verilen isimdir. Émile Gaboriau’nun romanında “artistes dramatiques” olarak geçen bu terimi Hüseyin Rahmi Gürpınar parantez içinde “artist dramatik” olarak çevirmiştir. Türkçeye uyarlamaya çalışılan bu terimlerin romanda açıklandığını görürüz.

1.5.5. İlaç ve Kimyasal Terimler

Romanda çok fazla olmasa da önemli rol oynayan bazı kimyasal terimler bulunmaktadır. Bu terim ve ilaçlar, doğrudan Fransızca orijinal halleriyle aktarılmıştır. Gürpınar, “sulfate de quinine” yani sülfat ve kinin kimyasallarını Émile Gaboriau’nun yazdığı şekilde çevirisinde kullanmıştır. Ayrıca hem ilaç hem de zehir olarak bilinen “Valerianate de zinc” adlı maddeyi de orijinal dilinde metne dahil etmiştir. Sinir hastalıklarının tedavisinde kullanılan bu ilaç, Gaston’un sinirlerini yatıştırmak amacıyla doktor tarafından verilir. (Muratori, M., & Cerulli, 1880) Fakat ilacın fazlası zehir etkisi yapar ve Gaston’un ölümüyle bağlantılı olarak romanda önemli bir yer tutar.

1.5.6. Atasözü ve Deyimler

Atasözü ve deyimleri orijinal dilinden geçirirken çevirmen dikkatli olmalıdır. Anlamı kaybetmediği gibi, anlatmak istediğini de aktarabilmelidir. Romanda geçen Konfüçyüs’ün sözü de bu bakımdan dikkat çeker. Gaboriau bu sözü “Erdemin kötülükten daha fazla zevki vardır.” olarak nakletmiştir. Hüseyin Rahmi ise bunu “Faziletin mahzuzâtı müfsit dikeninden ziyadedir.” (Karaca, 2025, s.217) olarak dilimize katmıştır. Gürpınar’ın burada demek istediği “Erdemin zevkleri fitnenin dikeninden daha iyidir.” olarak da günümüz diline çevrilir. Romanda diğer atasözlerine de bakıldığında “Âşık olan kumandan mağlup olur.” sözünü görürüz.

Fransızca bu atasözünün orijinali ünlü komutan Douglas MacArthur'un “Les généraux amoureux ont toujours perdu leurs batailles.” şeklinde, yani “Âşık generaller daima savaşı kaybederler” olarak Hüseyin Rahmi tarafından çevrilmiştir. Diğer bir atasözü ise *Bilboquet*'de geçen “aşkın yaşı yoktur.” Bu sözü Gürpınar, “gönül kocamaz dediler” olarak çevirmiştir. *Bilboquet*, Fransız oyun ve roman yazarı Pierre De Marivaux'un bir romanıdır. Dedektif vakayı anlatırken bu sözü Madam Fauvel için kullanmıştır. Diğer bir atasözü ise romanın orijinalinde Émile Gaboriau'nun kullanmadığı bir atasözünü Hüseyin Rahmi'nin çevirisinde anlatımı güçlendirmek adına kullanır. Romanda iki âşığın görmek istedikleri duruma göre olaylara bakmalarını, “Aşık âlemi kör etrafını divâr sanarmış.” olarak çevirmiştir. Bu atasözünün kullanım tarzıyla birlikte romanda çevirmenin sesini duyduğumuz bir yer olarak görürüz.

Romanda geçen “lezzetli gerçekliği kenara itmek” deyiimi, Raoul'un annesine içini döktüğü bir diyalogla karşımıza çıkar. Gaboriau'nun yazdığı üzere, bu lezzetli gerçek hayal olarak adlandırılan kendini kandırma durumunun karşısı olarak romanda yer alır. Hüseyin Rahmi ise bu durumu “Bekrî'nin şarap görünce olan arzusu” olarak ifade etmiştir. Erken yaşta içkiye başlayan Bekrî'nin içkiye olan düşkünlüğü ile içkinin piri olarak bilinir. Bekrî'nin bu ünü, Hüseyin Rahmi Gürpınar'a bu benzetmeyi yapabilmesi için örnek olmuştur. Émile Gaboriau'nun romanda soytarı kılıklı, kambur olarak nitelendirip yazdığı karakteri romanında “polichinelle” olarak adlandırmıştır. Polichinelle, İtalyan asıllı bu kukladır. (Brown, 2014) Hüseyin Rahmi Gürpınar bu terimi olduğu gibi eserine almayıp, çevirisine “Karagöz” olarak uyarlamıştır. Yüzsüz, sarhoş, çekici olarak tanımlanan *Polichinelle*, tiyatro ve karnavallarda gelenekselleşmiş bir karakterdir. Yüzsüz ve komik karakteri bakımından Karagöz'e benzeten yazar, bu bakımdan alaka bulup benzetme yaparak romana dahil etmiştir. Romanda kartvizit anlamına gelen “kart dö vizit” olarak kullanılan kelimeyi Hüseyin Rahmi de aynı şekilde çevirisine yerleştirmiştir. Gaston'un seneler sonra göreceği kardeşinin adını okuduğu kartvizit dolayısıyla Fransızcadan dilimize geçen “kart dö vizit” romanda karşımıza çıkar. (İşli, E. N. 2017) Zamanla ülkemizde yaygınlaşan kartvizit anlayışının öncülerinden olan Ahmet Mithat Efendi, kartvizit için “Avrupa'ya giden bir adam için kart dö vizit bulundurmak bilinci birinci zaruriyettendir.” diyerek döneminde halihazırda ünlenmiş bu terimi Gürpınar, eserinde de orijinal haliyle nakletmek istemiştir.

Hüseyin Rahmi, bunun gibi terimleri çevirisinde dönem diline en uygun ifadeleri seçerek cümle kurmuş veya kelimeleri kullanmıştır. Romanın bazı kısımlarında ise okuru bilgilendirmek adına ya da orijinal metinden çıkmamak adına kelimenin orijinalliğini bozmayarak romanına dahil etmiştir.

1.6. “113 Numaralı Cüzdan” ile Kesik Baş Romanında Polisiye Kurgunun İzleri

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın 1921 yılında yazdığı *Kesik Baş* romanı, Hüseyin Rahmi'nin “zabıta romanı” olarak tanımladığı ve baştan sona polisiye kurguya dayalı eseridir. İlk olarak *İkdam* gazetesinde tefrika edilen bu eser, yalnızca bir cinayet soruşturmasını anlatmakla kalmaz, aynı zamanda halkın doğaüstü olaylarla ilişkisini, basının etkisini ve dönemin adalet sistemini de gözler önüne serer. *Kesik Baş*, klasik bir polisiye kurgunun temel öğelerini içerir. Romanda, faili bilinmeyen bir cinayet, soruşturma süreci, şüpheliler, ipuçları ve çözüm yer alır. Roman, Nafiz Bey adlı sarhoş bir adamın kuyuya düşmesi ve kuyunun içinde “lahana” zannedilen bir çuvalın aslında bir insan kafası olduğunun görülmesiyle açılır. Böylelikle polisiye yapının “katil kim?” sorusu ile romanın açılışı sağlanır. Sonrasında bu muammayı çözmek için Remzi ve Seyit Efendi isimli iki hafiye atanır. İlk önce baş ile başlayan bu suç, daha sonra maktulün bacağı ile kolunun bulunmasıyla daha merak uyandırıcı bir hal alır. Çeşitli ipuçları ve soruşturmalara katilin Alber ve Flora isimli iki sevgili olduğu ortaya çıkar. Maktul Remzi Efendi'nin evlenmeyi tasarladığı Flora, hem yaşça ondan küçük olması hem de sevdiği biri olması nedeniyle cinayete ortak olur. Asıl katil ise sevgilisi Alber'dir. Alber, Remzi Efendi'nin paralarını almak için bu cinayeti işler. Flora'nın yazdığı mektupla anlaşılan bu vakanın sonunda Flora, hem onu kandıran sevgilisi Alber'i hem de kendini vurur.

Romanın araştırmacıları, Edgar Allan Poe'nun Dupin karakteriyle başlayan ve Émile Gaboriau'nun Mösyö Lecoq'uyla devam eden dedektif tipiyle birebir örtüşme de, gözlem, analiz ve sorgulama becerileri vardır. Romanda yer alan Remzi ve Seyit efendi adlı iki hafiye yer alır. Remzi Efendi, daha mantıksal yaklaşan analiz ve gözlemlere dayanan bir araştırma tekniği kullanmasından dolayı Mösyö Lecoq ile benzerlik taşır. Seyit Efendi ise daha sabırsız ve hislerine göre hareket etmesi bakımından Remzi Efendi'nin yardımcısı gibidir. Bu iki dedektif bize *113 Numaralı Cüzdan* romanından Mösyö Lecoq ve yardımcı komiser Fanferlot'u hatırlatır. Fanferlot davayı çözerken kasanın zorlanmış olduğunu gösteren anahtar izini nasıl

görmediyse Seyit Efendi de Ermenice yazılar olan gazete hakkında kesinliği olmayan hükümler vermeye meyillidir. “- Cinayet vuku bulan evde yağlı boya resimle meşgul biri var. - Öyle gözüküyor ama katiyen böyledir demek ezbere bir hüküm olur.” (Gürpınar, 2021, s.64) Ezbere hüküm vermekten çekinen ve daha rasyonel yaklaşan Remzi Efendi’nin romanda klasik dedektif tipine daha yaklaşık olduğunu görülür. Romanda yer alan tek benzerlik bu da değildir. Mösyö Lecoq, komiser Fanferlot’un romanda sıklıkla kılık değiştirme motifini kullanır. Aynı şekilde *Kesik Baş* romanında yer alan bu iki hafiye de bu motife sıklıkla başvurur. “Seyit Efendi, tebdil-i kıyâfetle bir akşam, kesin başın çıkarıldığı kuyu ile kolun bulunduğu mahzen arasındaki sahada dolaşırken tuhaf bir hâle tesadüf eder.” (Gürpınar, 2021, s.66) Daha sonra da apartmanda soruşturma yapmak için kendilerini sıhhiye memuru olarak tanıtır ve ona göre giyinirler. “...biz sıhhiye memuruyuz. Salgın tifüs, çiçek var. Hastalığı saklıyorlar. Apartmanlarınızı gezeceğiz. Bütün kiracılarını muayene edeceğiz. Haydi önümüze düşünüz.” (Gürpınar, 2021, s.96) Polisiye romanda kılık değiştirme önemli bir motiftir. İki romanda da araştırmacılar bu motife başvurmuştur.

Diğer bir benzerlik ise romandaki basım-yayındır. *113 Numaralı Cüzdan* hırsızlık suçunu bir gazete haberi ile halka bildirir. *Kesik Baş* romanında ise, bulunan insan kafası gazeteye verilerek kamuoyuna duyurulur. Aynı zamanda maktulün kolu bulunduğunda da elinde olan evlilik yüzüğü de gazeteye verilir. Romanlarda olayın akışını sağlayan haberleşme aracı yalnız gazeteye kalmaz. *113 Numaralı Cüzdan* gibi mektup sıklıkla kullanılır. *113 Numaralı Cüzdan* da çözüme yaklaşıldığında tüm hırsızlık olayı kurban Prosper, hırsızlığa uğrayan kişiye mektup yoluyla anlatır. Bu duruma benzer olarak *Kesik Baş*, romanında da suçlulardan biri olan Flora’nın arkadaşı Fani’ye yazdığı ve suçunu itiraf ettiği mektupla çözüme kavuşulur. İncelenilen romanlarda da suçlular iki kişidir. Tek fark, *113 Numaralı Cüzdan*’da suçluların ikisi de erkek olup, suçu kişisel sebepler ve hırstan işlerken *Kesik Baş* romanında suçlular aşk ilişkisi yaşayıp, para için öldürürler. Her iki eserde de olay bir suçun işlenmesiyle başlar. *Kesik Baş*’ta olay, mezarlıkta bulunan bir kesik baş ile ortaya çıkar; toplum bu olaydan büyük korkuya kapılır. *113 Numaralı Cüzdan*’da ise suç, bir paranın çalınmasıyla başlar. Her iki romanda da olayın başlangıcı bir “suç sahnesi” ile başlar. Klasik polisiye romanlarda olan okuyucunun suçlunun kim olduğunu merak etmesi ve roman boyunca şüphelilerin olması okuyucuda merakı sağlar. Romanlarda diğer bir benzerlik ise, suçluların adalet eline teslim edilmeden

cezalandırılmasıdır. *113 Numaralı Cüzdan*'da suçlular Raoul ve Clameran adlı iki gençtir. Bu romanda suçlular kaçar ve halk eline teslim edilir. *Kesik Baş*'ta ise Flora adlı genç kadının ihanete uğramasıyla cinayet işlediği sevgilisi Alber'i vurup, sonra kendini de öldürmesiyle adalet sağlanır.

Hüseyin Rahmi, polisiye türünü takip eder ve bu türde eserler vermeye çalışır. Yazarın tek polisiye türündeki eseri *Kesik Baş* olmakla birlikte *Ölüler Yaşıyor Mu?*, *Ben Deli Miyim?* Gibi birçok eserinde polisiyeye özgü özellikler de barındırır. Fakat tam anlamıyla polisiye özellikleri göstermezler. (Bağcı, 2021) *Kesik Baş*, Türk edebiyatında polisiye türünün erken örneklerinden biri olarak karşımıza çıkar. Hüseyin Rahmi Gürpınar, bu romanda yalnızca bir cinayet olayını kurgulamakla kalmamış; toplumsal inançlar, medya, adalet sistemi gibi konular üzerinden dönemin şartlarını da gözler önüne sermiştir. Olayın çözümüne tesadüfî değil, mantıksal yollarla sağlanmasıyla, romanı başarılı bir polisiye örneği olarak incelenmesine olanak sağlar.

2. POLİSİYE EDEBİYAT: KURAMSAL ÇERÇEVE

Polisiye türü, ilk örneklerini 18. yüzyılın sonlarında vermeye başlamıştır. Türün, roman biçimindeki ilk örneği William Godwin'in 1794 yılında *Things as They Are: or The Adventures of Caleb Williams* adlı eseridir. (Knight, 2014) Polisiye türünün yaygınlaşması, gazete ve dergilerde tefrika edilmesiyle mümkün olmuştur. Polisiye türünde, suçlunun dedektif tarafından bulunana kadar gizlendiği versiyonlara “dedektif öyküsü” denir. Bu çerçevede polisiye roman, suçun ortaya çıkışı ve çözüm süreci üzerine kuruludur. Siegfried Kracauer, bu bakış açısıyla polisiyeyi “uygarlığın yüzüne tutulmuş bir lunapark aynası” olarak nitelendirir. Ona göre bu tür, toplumun kendi canavarlaşmış yüzüyle karşılaştığı bir alan yaratır. Bazı polisiye roman örneklerine “polisiye” denemez çünkü bazı sınıflandırmalarda dedektif romanın bir muamma ve onu çözen bir dedektif bulundurma zorunluluğu bulunmaktadır. Bazıları da bir cinayetin olması gerektiğini söyler. Cinayet içermeyen yapıtları da polisiye romanı saymazlar. Erol Üyepazarcı'ya göre, polisiye romanda olması gereken öğeler mutlaka muamma ve suçtur. Muamma, yönlendirici motif olarak yer alır ve çözüme ulaşmak zorunda değildir. Polisiye, muamma içeren suç olarak tanımlanabilir fakat her muamma içeren polisiye roman değildir. Romanın ana teması suç ve muamma olmalıdır. (Üyepazarcı, Cilt 1, 2008)

Ernest Mandel, polisiye türünün temelinde, otoriteye başkaldıran, feodal ahlaka bağlı ve halkın gözünde kahraman olarak görünen “soylu eşkiya”yı anlatan edebî türlerin olduğunu söyleyerek, bu türlerin popüler hâle gelmesinin nedeni olarak halkın buna olan ihtiyacının yattığını düşünür. Polisiye de bu tür olarak yer alır. Kötü adam ve karşısında toplumun kahramanı olarak dedektif yer alır. Mandel'e göre, polisiye romanı analitik çözümleme, geriye doğru kurgu oluşturur. Kierkegaard'ın “dinsel” dediği üst katman bilgiler ve söz, edim için en yüksek mertebededir. İnsan bu üst katmanla ilişkisini koparırsa, gerçeklikten de koptuğu düşünülür ama üst katman var olmaya devam eder. Olan, yani *das seiende*, çözülerek sonsuz bir sürecin öğelerine dönüşürken, polisiyenin temsil ettiği katman “ratio”, yani aklın kefil olduğu bir

küme yi temsil eder. Polisiye romanlar farklı toplumdan daha fazla gerçeklik içeren bir topluluğu yansıtmalarının olanağını tanır. Kierkegaard’a göre mutlak olanla gerçek ilişki kuran insandır. Diğer türlü insan sadece izleyici rolüne girer. Gerçekten var olan insan gerilim içindedir, doğa ögesidir. “Olan”, “öteki”nden varoluşuyla ifade ettiği sürece gerçektir. “Varoluş neredeyse böyle ara bir evredir.” Topluluk da buradadır ve topluluğun ortada olma durumu, onu paradoksa getirir. Polisiye edebiyatı, bu paradoksu inceler. Polisiye edebiyat, “yakından bakma” yani insanları röntgenleyip, farklı karakterleri yüz ifadelerinin incelenmesiyle içeriği daha belirgin hâle getirmiştir. Polisiye romanın düşünce sisteminin temelinde, ölüm korkusu olduğu düşünülmüştür. Polisiyenin ortaya çıkışında, suçu bilinçdışı bastırılmış tutkular ortaya çıkartır. Edebiyata suç, polisiye adı altında olmasa da Dostoyevski, Dickens gibi yazarlar ile girmiştir. (Kracauer, 2019)

Polisiye romanlarda, suçlu baştan bilinip, dedektifin mücadelesine odaklanan türün “tersine çevrilmiş dedektif öyküleri” Olayın koşul ve nedeninin incelendiği öyküler ise “cinayet öyküleri” Gerçek olaylara dayanan öyküler ise “tarihi gerçek suç öyküleri” Suçlu-dedektif çatışmasını inceleyenler de “psikolojik gerilim” Akılcı bir nedensellikte gerilim atmosferini sürekli kılan öyküler ise “erteleme (suspense) öyküleridir. (Şahin, 2017) Polisiyenin farklı türlerinin oluşmasında etkili olan; cinayetin nasıl işlendiği, neden işlediği ve katilim kim olduğu sorularıyla ortaya çıkar. Polisiyeyi harekete geçiren unsur meraktır. Todorov makalesinde polisiye anlatılarını kim yaptı (Whodunit), heyecan (thriller) ve gerilim (suspense) olarak ayırmıştır. Dedektif anlatısının yer değiştirmesi bu alt türlerin oluşumunu sağlar. Yer değiştirme olarak adlandırılan durum ise suçun çözümünde işlenen adımlardır. Suçun işlenme anının anlatılması veya unutulması, suçun çözümünün anlatılması ile söz konusudur. Çetin Altan’ın saptamasında yer alan “Distraction”, polisiye romanın okunmasındaki heyecanı ve sürekliliği konusunda önemli bir unsur olan, “oyalama” anlamına gelir. Distraction ile keyifli oyalama polisiye romanın okunurluğunu sağlar. Erol Üyepazarcı, “muamma içeren suç öyküsü”nün anlatıldığı polisiye roman türünde kullandığı “muamma” kelimesini “düşüncesi bilmecedan anlaşılmayan, bilinmeyen şey” olarak tanımlar. (Üyepazarcı, Cilt 1, 2008) Polisiye roman, suç, suçlu ve hafiye üçgeninde oluşur. Hafiye, yani olayı ve çözümünü ileten kişi, dedektifin dostu olabilir. Hafiyenin yerini bazen muamma alır. Polisiye olarak ilk örnek olmasa da gizem ve suç, her zaman edebiyatta yer alır. Örneğin, Sofokles’in

Kral Oidipus adlı eseri, cinayet soruşturması içerir; hatta “Whodunit” tarzının ilk örneklerinden bile sayılabilir. (Aytekin, 2021) Aynı şekilde *Binbir Gece Masalları*, *Dede Korkut Hikâyeleri* gibi eserler de gizem ve suç içerir.

2.1. Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi

Polisiye romanının kökenine inmek gerekirse, Yunan mitolojisinde dahi muammanın izini bulabiliriz. *Dede Korkut Hikâyeleri*, *Binbir Gece Masalları* gibi önemli eserlerde dahi suç ve muamma vardır. Gazetelerde tefrika roman geleneğinin oluşması, polisiye romanının ortaya çıkıp kendine bir alan yaratmasına yardımcı olmuştur. Voltaire’in *Zadig* eseri, muamma içeren suç öyküsü olarak karşımıza çıkar. Bu eser, polisiyenin düşünce yapısı olan analitik çözümlemeyi içerir. Aynı şekilde William Godwin’in *Caleb Williams’in Serüvenleri* adlı eseri; suç, suçu ortaya çıkarma ve polisiye öykülerinde rastlanacak öğeleri içerir. Amatör bir dedektifin bulunduğu bu roman, polisiye kurgusu amacıyla kaleme alınmamıştır. Roman, döneminin adil olmayan hukuk sistemini eleştirmeyi hedef almasından dolayı, polisiye öğelerini içerse de polisiye eser sayılmaz. Bu dönemde suç ve suçluyu, muamma ve çözümünü ve hatta tüm polisiye öğeleri içeren roman örnekleri görürüz. Fakat polisiye eserin ana amacı, Erol Üyepazarcı’nın belirttiği gibi “muamma içeren suç” hikâye etmek değildir. Asıl amaç, ne anlatmak istediğidir. (Üyepazarcı, 2008, Cilt 1, s. 46.) Polisiye edebiyatı, toplum problemlerine ayna tutan, suç, adalet ve ahlak kavramlarını edebî bir zemin üzerinde inceleyen bir türdür. Bu türün ilk biçimlenmeleri İngiliz edebiyatında Edgar Allan Poe ile görölse de, Fransız edebiyatında da erken bir dönemde gelişmeler görölmeye başlamıştır.

Edgar Allan Poe’nun *The Murders in The Rue Morgue* öyküsü, ilk polisiye roman olarak kabul edilir. Daha sonra polisiye romanın romantik dönemi de denilen 1841-1918 yılları arasında Fransız yazarlar, özellikle de ele alacağımız Émile Gaboriau gibi yazarlar öne çıkmıştır. Bu alanda Fransa’da gelişen polisyede Eugène Sue ve Panson de Terrail önemlidir. Bu yazarlar eserlerinde suç içeren muammayı işlerler. “Coup de théâtre” denilen melodram ve beklenmedik olayları içermek, bu romanlarda sıklıkla kullanılır. Poe sayesinde geleneksel polisiye roman, yedi aşamalı sıraya ayrılır. Bunlar; problemin ortaya konması, çözümler, olayın düğümlemesi, karışıklık, ilk çözüm pırıltısı, çözüm ve açıklamadır. Sir Arthur Conan Doyle, geleneksel polisiye romanın kesin biçimini oluşturan uzun öyküleriyle, Sherlock

Holmes tiplmesiyle en ünlü dedektifi ortaya çıkarır. Kendi maceralarını anlatmasının doğru olmadığını düşünerek, Doktor Watson'ı ortaya çıkararak romanlarını yazar. Doyle, Holmes karakterinden kurtulup, onu öldürme planları yapar; çünkü zihnini iyi fikirlerden alıkoyduğunu düşünür. *The Final Problem* adlı son öyküsünde Sherlock Holmes'u öldürse de, Londra'daki tepkilerin sonucunda *Boş Ev* adlı öyküsünde Holmes'u yaşama döndürerek, yazar kendi ölümüne kadar Holmes öykülerini de yazmaya devam eder. (Üyepazarcı, Cilt 2 2008) Dönemin yazarlarından farklı olarak suçu romanın başında bitirerek çözüme gitmesi söz konusudur. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren gelişen Fransız polisiyesi, diğer edebiyat ekollerinden farklı olarak sadece suç çözümü değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı incelemesi bakımından önemli olmuştur. 19. Yüzyılda Fransa'da önemli yazarların başında, Émile Gaboriau yer alır. Yazarla birlikte dedektif tipi oluşmuştur. Gaboriau, 1866 yılında yayımlanan *L'Affaire Lerouge* adlı romanında, döneminde dedektiflik kurgusu oluşturmuş ve ilk modern Fransız dedektif karakterlerinden biri olan Monieur Lecoq'u yazmıştır. Karayürek & Demir,'e (2022) göre “Gaboriau'nun dedektifi yalnızca mantık yürütmez; aynı zamanda toplumsal yapının işleyişine dair bilgi sahibidir.” (s.3) Lecoq, suçluyu sadece ipuçlarıyla değil, aynı zamanda analiz yeteneği olan bir dedektif figürdür.

Feuilleton geleneği ile polisiyenin Fransa'dan başlayarak popülerleşmiştir. 19.yüzyıl da Fransa'da *feuilleton* (gazete eki romanlar) formatı, polisiye türünün yaygınlaşmasında büyük rol oynamıştır. (Karayürek & Demir, 2022) Bu tefrika romanlar, orta sınıf okurun ilgisini çeken suç ve dedektiflik unsurlarıyla dikkatlerini çekerdi. Gaboriau'nun eserleri de ilk olarak bu gazete eklerinde yayımlanmıştır. *Feuilleton'lar*, edebî değer bakımından ziyade türün yaygınlaşması ve ulaşılabilirlik açısından önemli olmuştur. Daha sonra, *dime novels* ve *pulp* kültürü, 19. yüzyılın sonlarına doğru Amerika'da yayılan *dime novels* (on paralık öyküler), suç, kovalamaca ve adalet temalarının ilgi gördüğü dönemde bu konuları ele alan eserler yazılmıştır. Polisiye türü, Fransa'da da etkili olmuş; özellikle 20. yüzyılın başında *pulp* dergiciliğiyle birlikte Fransız okuruna hitap eden benzer eserler oluşmuştur. Temel olarak; sınıf çatışması, umutsuzluk, yalnızlık, anti-kahraman figürü yaygınlaşmıştır. Hem Maurice Leblanc'ın yarattığı Arsène Lupin karakteri, hem de Sherlock Holmes gibi dedektiflere karşı bir yanıt niteliği taşıırken döneminde popülerleşen türün gelişimine katkı sağlar. Maurice Leblanc'ın yarattığı Arsène

Lupin karakteri, klasik dedektif figürüne karşı bir tür “hırsız-entelektüel” figür olarak ortaya çıkmıştır. Lupin, Fransa’daki polisiyenin sadece suçu çözmeye değil, aynı zamanda kurallara da karşı çıkılabileceğini gösterir.

Holmes etkisi Türk romanında da görünür. Aynı zamanda Türk polisiyesinde diğer bir önemli isim de Arsène Lupin’dır. Server Bedii’nin *Cingöz Recai’si*, bir Arsène Lupin uyarlamasıdır. Süleyman Sudi ve E. Ali’nin eseri olan “Türk Arsène Lupin’i Nahit Sami” olarak geçen *Gece Kuşları* romanında da bu etki görünür.

Amerika’da Mary Roberts Rinehart adlı yazar dışında önemli bir yazar karşımıza çıkmaz. Amerika’da başlayan *dime novels* geleneği, yani Türkçede “on paralık öyküler” olarak adlandırılan polisiye anlatılar, ortaya çıktığı zamanlarda eserler verilir. 10 sente eş olan bir para birimine satılan haftalık dergilerde yayımlanan öyküler, kesintisiz 50 sene boyunca yayımlanır. Melodram barındıran bu öykülerde korku ve şiddet yer vardır. En ünlü dedektif de Nick Carter olarak karşımıza çıkar.

İlk polisiye kahramanı, Harlan Halsey’in yazdığı *Old Sleuth* yani “ihtiyar polis hafiyesi” adlı dedektiftir. Aslında genç olan bu dedektif, polisiye edebiyatında önemli unsurlardan biri olan kılık değiştirme ve makyajla kendisini ihtiyar kılığına soktuğu için bu lakabı alır. On paralık öykülerde yer alan en ünlü iki dedektif; Nick Carter ve Nat Pinkerton’dur. Yirminci yüzyılda *dime novels*, döneminin sonuna gelmiştir. İnsanlarda bıkkınlık yarattığı gibi, okuyucuların ilgisinin sinemada daha ucuza seyredebildikleri filme çevrilmesiyle birlikte son bulmuştur. Fakat ardından *Pulp* dergiciliğiyle, polisiye roman kendisine alan bulmaya devam etmiştir.

20. yüzyılda polar ve néo-polar yönelimleri başlamıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında Fransız polisiye edebiyatında *polar* adı verilen yeni bir oluşum görülmüştür. “Polar”, klasik dedektif anlatılarından farklı olarak suçun yalnızca bireysel bir durum değil, yapısal bir sorun olduğunu da anlatmaya çalışır. 1950’lerden itibaren yazılan *polar* romanları, polis teşkilatındaki yolsuzlukla, toplumsal çatışmaları ve devleti eleştirir niteliktedir. Bu dönemde Léo Malet’in Nestor Burma karakteri öne çıkar. 1970’lerde ise néo-polar adıyla daha politik bir yönelim oluşur. Jean-Patrick Manchette, bu akımın öncülerindendir. Romanlarında dedektif artık bir kahraman değil, toplumsal sistem ve adaletsizlikte ezilen bir figürdür. Günümüzde ise Fransız polisiyesi, yeni anlatı biçimlerine de açılır. Fred Vargas gibi yazarlar, tarihi ve mitolojik öğeleri polisiyeye dahil eder. Vargas’ın dedektifi Commissaire Adamsberg, klasik dedektif figüründen farklıdır. Bu dönemde; mantıktan çok sezgi, açık uçlu kurgular, tarihsel

geriye dönüşler, karanlık atmosferler tema olarak işlenmiştir. Sezgileri ve içgüdüleriyle hareket eden bu karakter türe daha inançsal yaklaşım sağlamıştır.

2.2. Türkiye’de Polisiye Roman ve Çeviri Süreci

Polisiyenin Türk edebiyatında gözde bir tür olmasa da takipçisinin olduğunu bilinmektedir. Türk edebiyatında polisiye türünün başlangıcı genellikle Ahmet Mithat Efendi’nin 1884 yılında yayımladığı *Esrâr-ı Cinâyât* adlı romanıyla ilişkilendirilir. Bu eser, Batı’daki dedektiflik kurgularının izlerini taşıyan ilk Türkçe metin olarak kabul edilir ve türün Türkiye’deki temelini atar. Tanzimat’tan itibaren modernleşmeyle birlikte polisiye anlatılara olan ilgi artmış, özellikle Servet-i Fünun döneminde Batı’dan yapılan çeviriler ve uyarlamalar ile tür daha da yaygınlaşmıştır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte polisiye hem bireysel suç hem de toplumsal adalet meselelerini ele alan bir tür hâline gelmiştir. Örneğin II. Abdülhamid her gece polisiye roman okuyarak uyur. *Milli Cinayât Koleksiyonu* Moralızade Vassaf Kadri ve Süleyman Sudi tarafından 1914 senesinde polisiye roman için yayımlanmış bir eserdir. Türk edebiyatında polisiye roman 1881 yılından itibaren Batı edebiyatından yapılan tecrübelerle başlamıştır. İkinci Meşrutiyet’in ilanından sonra ilk olarak “Beyoğlu Cinayâtı Serisi” ile 1913 yılında başlayan polisiye yazını, Ebusüreyya Sami’nin “Amanvermez Avni Dizisi” ve E. Ali ile Kırımlı Süleyman Sudi’nin “Türk Arsène Lupin’in Nahit Sami” adlı eserleri ve Osman Nuri’nin “Katiller Salonu” on paralık öykü formatındaki eserleri ile anılır. 1922’de Hüseyin Nadir’in “Fakabasmaz Zihni” on paralık öykülerin en ilgi çekici örneğidir. Ardından Server Bedii’nin *Cingöz Recai’si* ile on paralık öykülere daha yakın bir formatta olan yazın oluşacaktır. *Beyoğlu Cinayâtı Serisi* Ebülbehzat 1913 yılında yayımlanan serisi ilk kitaptan sonra devam edememiştir. Ardından Amanvermez Avni ile on kitaplık bir seri yayımlamıştır. Ebusüreyya Sami’nin yazdığı bu seri ile on paralık öykü formatı arasına girer. Tüm dünyada ve Türkiye’de de gelişen polisiye romanın temelleri işte böyle atılmıştır. (Üyepazarcı, Cilt 2, 2008)

Polisiye türünün ilk örneğini veren Poe’nun eserleri Osmanlı edebiyatına doğrudan değil öncelikle, Fransızcadan çeviri yoluyla ulaşmıştır. Türk edebiyatında polisiye türü ilk olarak çeviri yoluyla girer. Ahmet Münif (1881), Ponson du Terrail’den çevirdiği *Les Tragédies de Paris* eseri ile polisiye türüyle tanışılır. Daha sonra, Ahmet Mithat Efendi *Esrâr-ı Cinâyât* (1884) ile ilk polisiye eser verilmiş olur.

(Solmaz, 2014) Poe'nun da dedektiflik hikâyelerinin Osmanlı'daki görünümü ilk olarak, Ahmet Mithat Efendi'nin *Esrar-ı Cinâyât* adlı romanında görülür. Ahmet Mithat'ın Poe'dan ziyade Gaboriau'nun dedektif kurmacalarına daha yakın durduğunu savunur. Mustafa Solmaz (2014) makalesinde “Il a été influencé par Émile Gaboriau. Mais il l'a écrit dans un style propre à lui...” (s.209) “Émile Gaboriau'dan etkilenmiştir. Ancak onu kendine özgü bir üslupla yazmıştır...” Ahmet Mithat'ın Émile Gaboriau etkisinde ilk polisiye üretimini gösterir.

Poe'nun gotik tarzı, özellikle Halit Ziya Uşaklıgil ve Servet-i Fünûn dönemi yazarlarında görülmüştür. Melankoli, ölüm ve içsel çatışma eserlerinde gözükmüştür. Mengüç, Poe'nun Osmanlı-Türk edebiyatındaki etkisini yalnızca metinsel değil, aynı zamanda “kültürel bir "hauntology” (Derrida'nın tanımıyla “mevcudiyetin hayaleti”) üzerinden okur. (Esplin, 2020) Bu terim, Poe'nun metinler içinde doğrudan görünmese de, arka planında yankılanan bir ruh gibi hissettirmesi olarak açıklanır.

1932-1933 yıllarında Tefeyyüz Kütüphanesi “Meraklı Romanlar Serisi” adı altında telif polisiye romanları yayımlar. 1933-1934 yıllarında ise *Morgue Sokağı Cinayeti* ve *Nick Carter* öykülerinin yayımlandığını biliriz. 1940-1950 yılları arasında çevirilerin arttığını görürüz. Bunun nedeni ise beş yıl süren savaşın etkisidir. *Vakit* gazetesi ve İnkılap Yayınevinin çıkarttığı cinai romanlar devam eder. 1941 yılında Çığır Kitabevinin “En Meşhur Polis Romanları Serisi” adıyla çevirmenin Vasıf Okçuğil olduğu bir roman dizisine başlanır. Polisiye çevirileri hız kesmeden önemli çevirmen ve yazarlar tarafından çevrilir veya yeniden yazılır. Örneğin, Ekicigil Yayınları yetmiş aşan polisiye roman çevirisi yaparak Türk polisiye gelişimine katkıda bulunur. Agatha Christie, Sherlock Holmes serileri, Bestseller Dizileri, Macera ve Dedektif Romanları Serisi gibi birçok yazarın eserlerine yer verilir. Bunların arasında en çok dikkat çeken ise Akba Yayınevidir. Otuz yılda yüz otuz polisiye kitabı tanıtır. Rolls ve Sitbon yaptıkları araştırmalarda bir eser çevrilirken çeviri/özgün sorunun çıktığını fark etmiştir. Bu sorunu da aldatmaca (hoax) olarak açıklamıştır. (Altıntaş ve Karadağ, 2019) Aldatmaca, çevirmenin eseri kendi toplumuna mal etmesi ve metinleri sahiplenmesinin sonucunda çevrilen eserin ulusal alegorisini yansıtarak okuyucuyu aldatmacasına sürüklemesine denir. Hoax, eser çevrildiğinde kendisi olmaktan çıkıp, farklı bir eser hâline gelmesiyle oluşur. Çevirmenin her iki dile, kültüre ve edebiyatına hâkim olması çeviriyi etkileyen faktörler arasında yer alır. Polisiye edebiyatının okunması da yazması gibi aynı

ölçüde zihinsel bir çalışma ve emek gerektirir. Bu yüzden ki polisiye edebiyatın gelişimi biraz daha yavaş ve sancılı olmuştur. 1933 yılında ilk polisiye öyküsü olarak kabul edilen Morgue Sokağı Cinayeti, M. Sait çevirisiyle yayımlanmıştır. Daha sonra birçok basımı olan bu eserden ziyade Sherlock Holmes serisi, polisiye roman kurucularından Gaston Leroux çevirileri, Fantoma serüvenlerinin anlatıldığı eserlerinin çevirisi, Mary Roberts'ın önemli polisiye çevirileri de vardır fakat incelenen romanın yazarı Émile Gaboriau gibi polisiye roman kurucularından sayılan yazarın Türkçede yalnız bir eseri çevrilmiştir. Yazardan yalnız Beş Harfin Esrarı adlı romanı Ali Avni Öneş tarafından çevrilmiştir. 1964'te Akba Yayınevinin "İz Polis Cep Romanları'nın içerisinde yer almıştır. 1990'lardan sonra ise Ahmet Ümit gibi yazarlarla birlikte polisiye edebiyat, edebî derinliği olan, popüler ama eleştirel eserlerle yeniden ivme kazanmıştır.

2.3. İlk Dönem Polisiye Roman: "113 Numaralı Cüzdan"

2.3.1. Olay Örgüsü

Roman, banka müdürü Mösyö Fauvel'in kasasından frank çalınmasıyla başlar. Suçlanan kişi, kasadar Prosper Bertomy'dir. Mösyö Fauvel'in çocukluğundan beri itimadı olduğu Prosper, bu suçlamalara karşı kendisini savunsa da kimse masumiyetine inanmaz ve bunun sonucunda, dava sonuçlanana kadar hapse atılır. Davayı çözmek için ise karşımıza hafiye olarak Fanferlot ve Lecoq adlı komiserler çıkar. Fanferlot davayı incelerken, araştırmaları ve takipleri sonucu Prosper'in metresi Nina Gypsy ile tanışır. Prosper'in, aynı zamanda Mösyö Fauvel'in yeğeni olan Madeleine adlı bir genç kız ile aşk ilişkisi de vardır. Romanda suç unsuru olan hırsızlıkta kasa ve şifresi büyük önem taşır. Anahtar sadece Mösyö Fauvel ve kasadarı Prosper'dedir. Şifreyi de yalnız onlar bilir. Fakat bu şifreyi bilenlerden biri ve şifresi de bizzat kendi adı olan kişi, Prosper'in metresi Nina Gypsy'dir. Nina'nın araştırılması ve takibi üzerine karar kılan müfettiş Fanferlot, yani kod adıyla "Sincap", Nina ile tanışır. Romanın ilerleyen zamanlarında, davanın sonuçlanamaması ile Fanferlot'un amiri Lecoq ile tanışırız. Genç polisin davada gözden kaçırdığı bir detayı ortaya çıkaran hafiye, Émile Gaboriau'nun ünlü dedektifi Lecoq'tur. Kasada, bir çizik şeklinde anahtar izinin varlığının ancak itişmeyle olabileceğini söyleyerek davaya yeni bir bakış açısı getirir. Bu yeni ipucu ile iki komiser, polisiye edebiyatının araştırma unsuru olarak takip ve kılık değiştirmeyi

kullanır. Şüphelilerin hayatına girmeleriyle, dedektif Lecoq'un hikâyesinin akışına yeni bir soluk getirdiğini söyleyebiliriz.

Romanın ilerleyen kısmında şüphelenilen, Raoul ve Clameran adlı iki karakteri görürüz. Bilgi toplamak adına Fanferlot, kendi ismini kullanmayarak Joseph Dubois takma adıyla onların yanında çalışmaya başlar. Nina Gypsy de Palmyre Chocareille adıyla Madeleine'in hizmetçisi olarak işe başlar. Bu sayede bilgi toplarlar. Lecoq, suçu daha ispat edilemediği için özgür bırakılan Prosper'in yanında "babasının bir arkadaşı" sıfatıyla yer alır. Prosper'e gelen, bilinmeyen bir mektupta yer alan Fransa'yı terk etmesi gerektiği bilgisi üzerine dedektifin Fauvel ailesi hakkındaki şüphesi kuvvetlenir. Prosper ile girdiği takip sonucuyla Raoul ile Clameran'ın Madeleine ile bir alakası olduğunu görürler. Aralarında geçen konuşmaları dinlemeleri sonucuyla, Madeleine ve Madam Fauvel'in bir baloya katılacağı öğrenilir.

Dedektif, yeniden kılık değiştirerek palyaço kılığında baloya gider. Raoul ve Clameran'ı da orada görür. Şüphelerinin ve araştırmalarının üzerine -romanda araştırma yaptığını netice bölümünde anlatır- teorilerini tek tek, bir şovun bir parçası gibi balodakilere anlatır. Şüpheleri doğrultusunda bir tablonun hikâyesini kullanarak, insanlara bu hikâyeyi anlatıyormuşçasına konuşmaya başlar. Bu konuşmada Madam Fauvel'in Raoul'a olan aşkını ve bu hırsızlığı âşıkların meydana getirdiğini ifade eden göndermeler yapar. Bu konuşmadan sonra fenalaşan Madam Fauvel, Verduret'in şüphelerini doğrular. Romanda çerçeve anlatım oluşturan ayrı bir bölüme geçilir.

Romandaki diğer hikâye ise çerçeve anlatım ile ele alınan farklı bir polisiye olaydır. Bu olay, ana olayın arka planını anlattığı gibi, ana olayın çözümüyle de birleşir. Bu bölümde Gaston ve Verberie'nin aşkı söz konusudur. Gaston ve Verberie'nin aileleri düşmandır, fakat birbirlerini severler. Gaston'un, genç kız Verberie'nin namusuna laf atan birkaç kişiyi öldürmesi sonucu ülkeden kaçır. Para kazanıp Verberie ile evleneceğine söz vererek Malezya'ya gider. Verberie'nin annesi, onu zengin biriyle evlendirmek isterken; romanda Verberie'nin Gaston'dan hamile olduğunu öğreniriz. Çocuğunu doğurup yeni bir hayata başlamak isteyen Verberie, kendi adını ve çocuğunun adını değiştirir. Çocuğunun adını Raoul Wilson koyar. Annesinin bulduğu bir eş adayıyla evlenen Verberie'nin eşinin adı da ana hikâyede parası çalınan Andre Fauvel'dir.

İki hikâyenin birleştiği bu kısımda, Gaston'un ölmediğini ve Andre Fauvel ile de önceden tanıştığını öğreniriz. Çocukları Raoul, paragöz olup sefahat içinde yaşamak isteyen bir çocuktur. Bunun üzerine paragöz kardeşi Clameran da karşımıza çıkar. Abisinin yaşadığını öğrendiğinde planlarının suya düşeceğini düşünen Clameran, onun planladıklarını bozmaması için abisinin yanına gider; ama abisi Gaston ölür. Clameran ve Raoul, iş birliği yaparak Madam Fauvel'in parasını harcamaya başlarlar. Clameran'ın verdiği akılla birlikte de Madam Fauvel'in tüm parasını bitirip, yeğeni Madeleine ile Clameran'ı evlendirmelerini sağlayan bir plan kurarlar.

İki hikâyenin birleşmesiyle birlikte Verduret, koşar adım Prosper'e olanları anlatıp kurtulacağını müjdesini verir. Romanın hat safhası olarak görebileceğimiz dedektifin konuşmasından sonra, yavaş yavaş çözüme doğru gidilir. Fakat Clameran ile Madeleine'in evlendirileceğini duyan Prosper, vakanın sonuçlanmasına dayanamadan Mösyö Fauvel'e her şeyi anlatan bir mektup yazar. Vakanın daha sonuçlanmaması ve biraz daha zamana ihtiyacının olduğunu söyleyen dedektifi dinlemediği için bir faciaya neden olur. Bu yanlış anlaşılma, Andre Fauvel'in eşi Madam Fauvel ile oğlu Raoul'un arasında aşk olduğunu düşünmesine yol açar. Mösyö Fauvel, Prosper'den aldığı bu mektup üzerine bir tabanca ile Madam Fauvel ve Raoul'u öldürmek üzere yola çıkar. Fakat sonrasında, dedektifin yapacağı anlatımın üzerine, Raoul'un seneler önceki aşkı Gaston'dan olan çocuğu olduğu anlaşılır. Romanın sonucunda aslında her şeyin Clameran'ın oyunu olduğunu öğreniriz. Raoul'un, Madam'ın gerçek çocuğu olamayacağı; çünkü çocuğunun seneler önce kuşpalazından öldüğü de anlatıldıktan sonra Madam Fauvel ve Mösyö Fauvel barışır.

Romanın sonunda, aslında Caldas isimli kişinin de dedektif Lecoq olduğu ve Nina'nın eski aşığı olduğu öğrenilir. Mutlu sonla biten bu roman, muammalar ve aşk çerçevesinde kurulmuştur.

2.3.2. Anlatıcı ve Anlatım Tekniği

Roman üçüncü tekil şahıs anlatıcı ile kaleme alınmıştır. Anlatım çoğunlukla nesneldir. Çevirmen Hüseyin Rahmi Gürpınar, bazı yerlerde dipnotlar ve açıklamalarla romana müdahale eder. Bu özelliği bize Ahmet Mithat Efendi'yi andırır. Esere yeni soluk kazandıran Gürpınar, yer isimleri, eşya isimleri gibi yapıları da Türkçeleştirerek dile kazandırır. Eğitici kimliğini de koruduğu bölümler vardır.

Mekân ve yer isimlerini korur. Fransızca birkaç kelimeyi de olduğu gibi nakleden yazar, incelenen romanı halkın anlayacağı seviyede ve dilde çevirmeye dikkat etmiştir. Lecoq'un anlatımıyla çerçeve hikâye oluşturulur. Ana olayın içine ikinci bir hikâye yerleştirilerek iki katmanlı bir yapı kurulur. Çerçeve anlatım ile sağlanan ikinci hikâyeyi de başarı bir şekilde çeviren Gürpınar, olayları yazarın yaptığı gibi mantıklı bir zeminde aktarır. Romanda dikkat çeken iki dipnotu da “kari” yani okurlarına seslenmesi üzerine yazılmıştır. İlk dipnot Verberie ailesi ile aralarında geçen aşk faciası sonucu hatırlatmadır. “Karilerimizden bunu unutmuş bulunanlar var ise biz burada bir daha ihtâr edilmeye kontesin bu kahramanlık namıyla yad eylediği fiil Verberie familyasından bir erkeğin Clameran ailesinden bir kız hakkındaki tasallutudur.” (Karaca, 2025, s.277)

Başka bir dipnotunda ise kitabını çevirmiş olduğu yazar Émile Gaboriau'nun diğer bir romanı olan *Orcival Cinayeti* isimindeki romanda ve *113 Numaralı Cüzdan* romanında da geçen Lecoq karakterini anımsatmak için yazılan bu dipnotta kendini de “mütercim” olarak belli eder.

Kârînin içinde saâdetli Ahmet Midhat Efendi hazretlerinin tercüme buyurmuş oldukları ‘Orcival Cinayeti’ namındaki romanı mutâlaa etmiş bulunanlar varsa Mösyö (Lecoq)’ un kim olduğunu derhal anlarlar. Muharrir hikâye Émile Gaboriau bu zâtın namına olarak yani ‘Mösyö Lecoq’ isminde iki ciltten ibâret bir roman yazmıştır.

Mütercim (Karaca, 2025, s.100)

Romanda yer alan anlatıcı rolünde yazar ve başkahramanların diyaloglarından oluşan bir anlatım vardır. Çerçeve anlatım denilen, hâlihazırda anlatılan hikâyenin içerdiği başka bir hikâye vardır. Bu iki farklı hikâye, romanın neticesine yakın birleşerek tek bir hikâye hâlini alır. Bu romanda ise ilk hikâye, Andre Fauvel'den çalınan para ve hırsız bulma üzerinedir. İkinci hikâye ise Gaston ve Verberie'nin aşk hikâyelerinin felakete sürüklenmesiyle birlikte bu parçada yer alan kişilerin hırsızlıkla olan ilişkileridir. Romanın sonunda bu iki hikâye birleşir. Romanın adı ise ilk kez Mösyö Patrigent adlı kâtibin hırsızlık dosyasının sıra numarasını yazmasıyla karşımıza çıkar. Ardından bir de romanın sonunda *113 Numaralı Cüzdan*'ın artık dışarıda kimsenin bilmeyeceği saklı bir dosya olacağını söyleyerek biter.

Evet hakkın var 113 numaralı cüzdanı teşkil eden evrâk-ı kalem mahsusunda

harice çıkamayacak bademâ bir mesturiyyet içinde kalıp gidecektir. Lakin sen bunun için beyhûde mükedder olma. Bu ayın nihâyetine doğru sana bir mektup dostlarımdan birine göndereceğim. (Karaca, 2025, s.469)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, anlatıcı olarak kendini gizlemez. Romanın akışına girerek bilgi vermeyi ve hatta çevirdiği romana yorum katarak olayların ne yönde ilerleyeceğine dair küçük ipucular vermekten çekinmez. Sonuç olarak baktığımızda romancı kişiliğini ve yazarlığındaki anlatıcılığını çevirmenliğinde de görürüz.

2.3.3. Zaman

Roman, 1860 yılının 28 Şubat gecesi yapılan bir hırsızlık vakasıyla başlar. Ana olay yaklaşık on dokuz gün sürer. Geriye dönüşlerle anlatılan ikinci olay ise geçmişte yaşanan bir aşk hikâyesini anlatır. Aşk hikâyesiyle birleştirilen hırsızlık olayı, Émile Gaboriau'nun romanlarında sıklıkla yer alır. Polisiye romanlarında dahi entrika ve olaylar vardır. Hırsızlık olayının yaklaşık bir ay önce planlandığı belirtilir.

Romanda zaman başlarda belirli olsa da bir süre sonra zaman akışı bozulur. Prosper'in tutuklanması ile roman başlar. Prosper'in tutuklanmasından tam dokuz gün sonra serbest bırakıldığını biliriz. Arada kaç gün geçtiğini yazar yazmamıştır, fakat dedektif davayı çözebilmek için Prosper'den on gün müddet ister.

Romanın sonunda Prosper, bu olayların toplam on beş gün sürdüğünü dile getirir. Olaylar çözüldükten dört gün sonra da dedektif kendi kimliğini açıkladığında roman neticelenir. Toplam on dokuz günlük bir maceradan söz edilebilir. Fakat romanın içindeki çerçeve anlatı, olayın gerçekleşmesinden önce meydana gelmiştir. İkinci hikâyemizde Gaston ve Verberie'nin yaşamı anlatılır. Çerçeve anlatının bağlandığı hırsızlık olmadan yaklaşık bir ay önce vukuya gelen plan aşamasından söz edilebilir. Madeleine ve Madam Fauvel'e verilen üç gün müddet, Clameran'ın yedi gün süren yolculuğu, Gaston'un Madam Fauvel'e mektup gönderip cevap almayı beklediği sekiz gün, Clameran'ın kardeşi yanında kaldığı beş gün ve hastalığını geçirdiği on beş gün sonrası söz konusu edilir. Toplamda bir ayı geçkin bir süredir hırsızlığı planlaması söz konusudur. Çerçeve anlatının ana olayla bağlanmadan önce bir aylık bir plan süreci de böylece anlatılır.

2.3.4. Mekân

Olayların büyük bir kısmı Paris’te geçmektedir. Mekân kullanımı ayrıntılıdır. Paris sokakları, banka, otel ve balo salonları olay örgüsünü destekler. Mekânlar, detaylı bir şekilde tasvir edilerek anlatılır. Örneğin, dedektif Lecoq’un suçlular tarafından takip edildiği esnada kaçarken ki sokak tasvirleri son derece gerçekçidir. Okuyucuya, sanki Fransa’nın adı geçen sokaklarında dedektif Lecoq ile kaçıyormuş hissi verir. Onun dışında mekânların; balo salonları, oteller, banka, sokaklar gibi kapalı ve açık yerler olduğu görülür. Romanda mekân tasvirleri de oldukça güçlüdür. Paris’in sokakları detaylı bir şekilde anlatılır. Verduret’in Raoul ve Clameran tarafından takip edildiği bölümde geçtiği mekân tasvirleri anlatılır. Madeleine ve Clameran’ın buluştukları ev ve o evin anlatılması da söz konusudur. Genelde kapalı mekânlarda geçse de romanda dışarı da ele alınır. Balo salonu, Fanferlot’un oteli, banka gibi yerler kapalı mekân olarak romanda yer alır. Açık mekânlar ise Fransa’nın sokaklarından ibarettir. Fakat isim olarak Amerika, Malezya, İngiltere gibi ülkelere de yer verilir. Açık mekânların tasvirleri, sokak isimleri eserde sıklıkla geçer.

Cavaillon şimdi ne yapsın? Çârnaçar kendine takdîm edilen kavli kabul ederek birlikte sokağa çıktılar. Chaptal sokağı öyle arabaların kesret-i mürûruyla yayaları bir tehlike-i daima içinde bırakan gürültülü izdihâmlı sokaklardan değildir. Burada iki üç dükkan ancak görülür. (Fontaine) sokağının köşesindeki icracı dükkanından (Leonie) sokağına kadar bir koca eski divâr uzanıp gider ki bu divârın üzerinde doğramacı imalathanelerini tenvir için açılmış birkaç küçük küçük pencerelerden başka bir şey yoktur. (Karaca, 2025, s.83)

Fransa dışında romanda; Malezya, Amerika, İngiltere gibi ülkelere de atıf yapılması nedeniyle romanda mekân son derece geniş bir yer kaplar. Seine Nehri, Vesinet, Beaucuire, Paris, Tien-Tsi ve Ollivier, Jerusalem Sokağı gibi birçok mekân ve yer adına Gürpınar, orijinal adlarıyla romanında yer verir. Romanda mekânın oldukça geniş bir alanı kapması ve tasvirleriyle, romanda hem polisiye açısından gerilim unsurunu desteklemiş hem de okuyucunun zihnindeki tasviri güçlendirmiştir.

Romanda, çift çıkışlı evler ve gizli geçitler sıklıkla bulunur. Bunlar dedektif tarafından kullanılır ve adeta “şehri tanıyan kazanır” düşüncesiyle kovalamaca oynanır. Şehir “double porosité” yani çifte geçirgenliğe sahip olur. Evlerin ve arabaların çift çıkışları bu kovalamacayı sağlar. Bu hareketlilik adeta bir saklambaç hâline gelir. Van Dine’in “entelektüel oyun” dediği bu durum romanda okuyucuya

açık olması gerekir. “Kent, cinayeti anlamak için aşılması gereken bir perde” hâline gelir. (Reffait, 2018) Gaboriau romanlarında bu labirentimsi şehirde adeta aksiyonlu bir sahne sunar. Romandaki kovalamaca betimleme olarak yer almaktan ziyade anlatının içinde işlevsel bir unsur olarak yer alır. Bu bakımdan polisiye romanlarda uzun betimleme ve karakter analizlerine yer verilmemesi gerektiğini de söyleyen Van Dine’in bu kuralına da uyar. İncelenilen romanda, Fanferlot’un Cavaillon’u takip etmesi tasvir edilirken Rue Chaptal’da sokakların, dükkanların ve binaların tasviri bulunur. Bu anlatı olay örgüsüne bağlanarak anlatılır. Gaboriau’nun romanlarında “çarpıtılmış gerçeklik” denilen bu anlatım biçimi Flaubert gibi, betimlemeyi estetik bir amaçtan ziyade olay örgüsüne bağlayarak anlatır. Romanda mekân kullanımı okuyucuya fotoğraf ve anı duygusu katar. Christophe Reffait’in *Filatures et poursuites dans le Paris d’Émile Gaboriau* makalesinde bu mekân kullanımının gerçeklik etkisi yarattığını söyler. Gaboriau’nun gerçekliği kanıtlama amacı gütmemesinden dolayı doğallık kazanır. Châtelet meydanında tiyatro afişlerini anlatan bölümde “omnibus bürosu” betimlenir. Burada dikkat çeken omnibus bürosunun garip bir buluşma yeri olarak belirlenmesidir. O dönem okuyucusunun rahatlıkla anlayacağı bölümler romanda yer alırken bu dönemdeki okuyucular için hayal edilebilir bir mekân ortamı oluşturur.

Romanda yer alan takip unsuru ise mekânla doğrudan ilişkidir. Dedektiflerin bakış açısıyla anlatılan takip ve mekân unsurları, gizli tutulmuştur. Dedektifin gözüyle sınırlı tutulan bu takip, okuyucunun adeta dedektifle rekabete girmesi söz konusu olur. Okurun bilgi eksikliği üzerine kurulan bu kurgu ile incelenen roman, geriye doğru yazım örneğidir.

2.3.5. Yapısal Özellikler ve Biçim

Roman, suçun işlendiği olayla açılır. Ardından suçun neden işlendiği ve nasıl çözüldüğü anlatılır. “Facia” ve “Netice” adında iki özel bölüm yer alır. Bu bölümler, romanın duygusal ve çözümsel doruk noktalarını oluşturur. Çeviride yer, para birimi, terim ve alkol adları gibi birçok unsur orijinal hâliyle korunmuştur. Hüseyin Rahmi’nin çevirisinde yer alan “Facia” ve “Netice” bölümleri de önemlidir. Émile Gaboriau’nun romanında on ikinci bölümden önce yer alan “Le drame” bölümü aynı şekilde Hüseyin Rahmi’nin çevirisinde de on ikinci bölümden önce “Facia” adıyla yer vermiştir. Bölümün bu ismi almasının nedeni, iki aşığın yaşadığı trajediyi konu almasıdır. Bu trajediye bağlı olarak gelişen zincirleme olaylar silsilesiyle başka bir

trajedi, yani hırsızlık yaşanır. Romanda “Le d nouement” adlı sonuç kısmı yirmi ikinci bölümde yer alır. *113 Numaralı Cüzdan*’da “Netice” olarak adlandırılan kısım da aynı şekilde yirmi ikinci bölümde yer alır. Bu bölümlerden sonra Verduret vakayı   z m   ve yavaş yavaş çözüme gitmeye ba lanmı tır. Hüseyin Rahmi’nin kullanmış olduğu dipnotlar da dikkat çekicidir. Hik yenin akışını bozacak ve yazarın sesini duymamızı sağlayacak şekilde dipnotları kullanmıştır.

2.3.6. ahıs Kadrosu

Romanda  ahıs kadrosu oldukça kalabalıktır. Romanda karakterler oldukça çeşitli olmakla birlikte ba  karakterler Prosper Bertomy ve Verduret’tir. Prosper, romanın ana konusunu temsilen bulunduğu için ba  kahraman olarak değerlendirilse bile, romanda en çok Verduret, yani Caldas’ın sesini duymamızdan ötürü ba  kahraman niteliğinde Verduret, yani Lecoq yer alır. Diğer kahramanlar daha çok tip olarak yer alır. Örneğin, Madeleine saf ve temiz bir tip; Clameran ise çıkarları konusunda her şeyi yapan, zevk ve sefa d    n  bir tip olarak yer alır.

2.3.6.1.Prosp r Bertomy

Romanın ba  kahramanıdır. Masumiyetini kanıtlamak için mücadele eder. Bankanın ba  kasadarı olarak karşımıza çıkan karakter ile banka müdürü Mösyö Fauvel’in yeğeni Madeleine birbirlerine a ıktırılar. Prosper, romanda “uzun boylu, kumral saçlı, mavi gözlü, gayet ihtimâm ile ve son maddeye muvâfık bir sûretde giyinmiş, otuz yaşlarında kadar yakışıklı bir delikanlıdır.” (Karaca, 2025, s.56) olarak yer alır. Kumar oynayan ve metresi Nina Gypsy ile vakit geçiren Prosper, hırsızlık ile suçlanır. Annesi vefat eden Prosper’in babası romanda yer alır. Babası dahi çocuğunun suçsuz olduğuna inanmaz. Babası ile olan ilişkisini bu sayede görürüz. Çocukluğundan beri sevdiği kız Madeleine ile evlenmeyi tahayyül eder. Yaşanan iftiralar sonucunda hapse girip çıksa da suçsuz olduğunu ispat etmekten vazgeçmez. Karakter  zellikleri olarak romanda çok detaylı bir şekilde verilmez. Prosper sadece suçlu konumundaki masum bir tip olarak yer alır. Romanda karakter olarak bir derinliği yoktur.

2.3.6.2.Verduret (Lecoq)

Olayı   zen asıl dedektiftir. Çeşitli kimliklere bürünerek araştırmasını yürütür. Lecoq,  mile Gaboriau’nun değişmeyen dedektifi olarak karşımıza çıkar. *113*

Numaralı Cüzdan haricinde karşımıza çıkan Lecoq karakterini yaratan yazar, Sherlock Holmes’a zemin hazırlayan araştırmacı/dedektif kişiliğinin sürekliliğini sağlar. Klasik bir dedektif özelliklerine sahip olan Lecoq’un bu romandaki geçmişi Caldas isimli bir genç olmasıyla sağlanır. Caldas, romanda genç bir çocuktur ve öldüğü zannedilir. Ölmeden önce de Nina Gypsy ile aşk ilişkisi vardır. Verduret, yani dedektif Lecoq’un ünü o kadar fazladır ki, romanda Hüseyin Rahmi Gürpınar tarafından dipnot ile detaylandırılmıştır.

Lecoq, dedektif olarak son derece dikkatli ve eline geçen vakaların hepsini çözmesiyle ünlüdür. Dedektifin başarısı romanda “Eğer bir dava hafife Lecoq’un eline geçmişse çözülmemesi imkânsızdır” olarak anlatılır. Romanda Lecoq’un dış görünüşü adına bir detay verilmez çünkü Lecoq’un bir dış görünüşü yoktur. Kılık değiştirmede son derece usta olan dedektif, gardiyan tarafından “Mösyö Lecoq’un asıl tabii çehresini görmeye zaten kimse muvafık olamamıştır. Bugün böyle, fakat yarın başka türlü görünür. Bazen esmer, bazen sarışın.” (Karaca, 2025, s.121) şeklinde tanımlanır.

Davayı çözümlerken sıklıkla kılık değiştirme ve takip öğelerini kullanan dedektif, her şeyi büyük bir titizlikle inceler. Davanın çözümüne ulaşır ve tam emin olmadan davayı açıklamaz. Fakat Prosper sabırsız davranarak vakayı yanlış bir yöne sürüklediğinde bile ihtiyatlı davranarak vakayı çözüme kavuşturabilir. Komiser Lecoq, dedektifliğinin yanı sıra romanın içinde bir de Prosper’in metresi olan Nina Gypsy’e aşkıyla ortaya çıkar. Nina Gypsy ile kendi kimliğinde, yani Caldas ismindeyken yaşadığı aşk romanın konusudur. Romanın sonunda Madeleine ile Prosper’in kavuşması gibi, Caldas yani Lecoq da aşkı Nina Gypsy’e kavuşur.

2.3.6.3. Fanferlot

Fanferlot karakteri, romanın başında ana dedektif olarak karşımıza çıkar. Karakterindeki çeviklik ve çabukluğundan dolayı, takma ismi olarak “Sincap” lakabını alır. Fanferlot, bir karakter olarak değil, tip olarak karşımıza çıkar. Romanda, dış görünüşü tasvirinde detaylıca anlatılır. “Mösyö (Fanferlot)’a harekâtında olan çeviklik ve çabukluktan kinaye olarak Sincap nâmını vermişleridi. “Bu adam alelacayip bir çehreye mâlik olup, incecik dudaklarının üzerindeki burnu gayet yukarı kalkık ve ufacık gözleri ise hânelerinin içinde fırıl fırıl dönmekte idi.” (Karaca, 2025, s.69) Fakat romanın sonuna kadar Fanferlot hakkında başka bir

bilgimiz olmaz. Roman, hırsızlık suçuyla açıldığında hafiye Fanferlot araştırmacı olarak bankadadır. İşinde çok fazla istekli ise de talihinden dolayı önemli bir olayda adı geçmemiştir. Romanda da böyle olur. İlk başta davaya başlasa da önemli bir ipucu olan kasanın çevresindeki çizikler ve zorla açıldığını gösteren ipuçlarını gözden kaçırarak, üssü Lecoq'un davaya geçmesiyle yardımcı dedektif rolüne düşer. Nina Gypsy ve Prosper'in, Fanferlot ve eşi Madam Alexandra'nın otelinde konakladığını biliriz. Eşi de Fanferlot'a araştırmalarında yardımcı bir tip olarak karşımıza çıkar.

2.3.6.4. Madeleine

Mösyö Fauvel'in yeğeni ve Prosper'in sevgilisidir. Madeleine romanda ilk olarak Prosper hırsızlık ile suçlandığında karşımıza çıkar. Prosper'i kendisi de sevse de Madam Fauvel'in iyiliği için Clameran ile izdivacı kabul eder ve Prosper'e onu istemediğini söyler. Fakat romanın çözümü ulaşması nihayetinde aşığı Prosper ile kavuşup, evlenir. Yazar Madeleine'in karakterini romanında detaylıca ele almasa da karakteri hakkında bilgi vermiştir.

Madeleine öyle kalplerinde olan tesîrâtı yüzlere asla bellî etmeyip, bulundukları mevki nazaran idare-i hâl etvâr etmek iktidarını hâiz olan kadınlardan olmadığı gibi, zayıf kalpli, âciz mahlûklardan dahi değildir. Hissiyâtı gayet rakîktir; fakat vicdanının kendisine tahmîl eylemiş olduğu bir vazifenin icrâsı uğrunda dahi son derecede metânet gösterir. (Karaca, 2025, s.178)

Madeleine'in romanda yarım milyon "cehiz", yani çeyizinin olduğu romanın başında ipucu olarak verilir. Çünkü bu çeyiz, Clameran'ı cezbeden bir miktar olup Madeleine ile evlenme isteğine neden olur. Madeleine, başından beri hırsızın Prosper olmadığını bilse de yengesi için bir şey diyemez ve bunun için her gün kiliseye dua etmeye gider. Madeleine son derece soğukkanlıdır. Âşık olduğu Prosper tutuklansa da doğruları bilip söylemez. Romanın sonunda, her şey çözüme kavuşunca Prosper ile izdivacı olur.

2.3.6.5. Nina Gypsy

Prosper'in metresi olarak romanda yer alsada karakteri aslında daha farklıdır. Nina Gypsy, dedektif Lecoq'un, yani genç Caldas'ın sevdiği kızdır. Prosper'e itimadı o kadar fazladır ki, kendisi davanın çözümü için gönüllü olur. Kılık değiştirip

Madeleine'lerin evine hizmetçi olarak girer ve davanın çözümünde büyük rol oynar. Prosper ile aralarındaki ilişki romanda çok ayrıntılı açıklanmaz. Romanda, metres ilişkisinden çok sanki bir arkadaşymışçasına bahsedilir. Hırsızlık yapılan kasanın şifresi kendi adıdır. Bu şifre de Prosper ile Mösyö Raoul ve Clameranla oynadıkları kumarda öğrenilmesi üzerine, hırsızlığın gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır.

2.3.6.6.Raoul ve Clameran

Olayın asıl failleri olarak ortaya çıkarlar. Mösyö Raoul, Madam Fauvel'in çocuğu olarak karşımıza çıkar. Fakat Madam Fauvel'in çocuğu, seneler önce kuşpalazından ölmüştür. Clameran ve Raoul, Fauvel ailesinin parasını çalmak ve harcamak üzerine şeytani planlar kurarlar. Clameran, Gaston'un kardeşidir. Gaston ise Madam Fauvel'in gençlik yıllarındaki aşığıdır. Clameran, bu ilişkileri bakımından kurnazca bir plan kurarak Madam Fauvel ve yeğeni Madeleine'in paralarını bitirir. Daha sonra da durmayarak Mösyö Fauvel'in kasadaki paralarını çalar ve saf gördükleri kasadar Prosper'i suçlarlar. Romanda karşımıza daha çok tip olarak çıkan bu iki karakter, son derece kötü ve hilekâr tiplerdir.

2.3.6.7. Gaston ve Verberie

Geçmişte yaşanan aşk hikâyesinin kahramanlarıdır. Çerçeve anlatımla geçilen aşk hikâyesinin sahipleridir. Verberie, yani Madam Fauvel, genç bir kadinken Gaston ile aşk yaşar. Gaston'un ve Verberie'nin aileleri anlaşamaz ve aralarındaki aşk, yasak bir aşka döner. Bir gün Gaston, kıskançlığı üzerine birkaç adamı öldürür. Bunun üzerine Verberie'ye bir söz vererek kaçır. Senelerce gelmediğinden ölü farz edilen Gaston'un aslında ölmediği anlaşılır. Verberie, Gaston'dan hamile kalıp çocuğunu doğurduktan sonra beklemekten yorulur. Annesinin tavsiyesi üzerine zengin bir adamla evlenip adını değiştirir. Fakat seneler sonra karşısına çıkan Gaston'un kardeşi, ona hain bir plan oynar. Kardeşi Clameran Gaston'un ölümüne neden olur. Madam Fauvel, yani Verberie, olayın çözümlemesinde kilit rol oynar.

2.4. Polisiye Anlatı Kuralları Çerçevesinde 113 Numaralı Cüzdan

S.S. Van Dine, 1928'de yayımladığı *The Anatomy of Murder* adlı eserinde, dedektif romanlarının edebî yapısına dair önemli kurallar ortaya koymuş ve bu kurallar, o dönemde polisiye türünün modern anlamda biçimlenmesinde belirleyici bir rol

oynamıştır. Van Dine'in polisiyeye dair geliştirdiği 20 kural, türün yapısal sınırlarını çizerken, aynı zamanda okura tutarlı ve mantıklı bir çözüm süreci sunmayı amaçlamaktadır. Van Dine'e göre, dedektif üstün zekâya sahip olmalıdır ve okuyucuya çözümle ilgili eşit bilgi sunulması gerekmektedir. Dedektifin bulgularına dair okur, yalnızca dedektifin ilerledikçe elde ettiği ipuçlarını bilmelidir. Olay gerçekliğe uygun ve mantığa dayalı olmalıdır. Dışsal faktörlerin çözüm sürecinde yer almaması gerekmektedir. Yani, cinayet veya suç, çözümü dışsal güçlerden (şans, doğa olayları, aşırı tesadüfler) bağımsız olmalıdır. Van Dine, çözümün, mantıklı ve adım adım gelişen bir süreçle okuyucu tarafından tahmin edilebilir olmasını ister. Yan karakterlerin ise, ipuçlarının dedektifin çözüm sürecine katkı sağlamak amacıyla var olması gerektiğini belirtir. Romanın konusu aşk olmamalıdır ve detektifin kendisi, veya resmi soruşturma görevlilerinden herhangi biri, suçlu çıkmamalıdır gibi polisiye türü için kurallar belirlemiştir. (Reffait, 2018)

113 Numaralı Cüzdan romanına polisiyenin temellendirildiği kurallara göre bakıldığında ise, suçlunun dedektif veya polis olmaması ve çıkarım sonucu bulunması kurallarına uyduğunu görürüz. Gerçekçi yollarla çözüme giden bu romanda suçlu, romanda önemli bir rolde yer alır. Gerilim türünde “bilmecenin bulunabilir ve apaçık romanda yer alması gerekir” kuralına da uyan roman, çoğu zaman olacakları önceden sezdirerek anlatımı sağlanmıştır. Verduret'in Nina'ya yardım etme sebebinin ne olduğunu bize düşündürdükten sonra, romanın sonunda bunun nedeninin Verduret'in aslında Nina'nın eski âşığı Caldas olmasından kaynaklı olduğu öğrenmemiz örnek olarak gösterilebilir. Polisiye türünün diğer bir kuralı ise, yazarın ipuçlarını bulurken başvurmaması gereken numaralardır. Bu numaralar; itiraf, derialtı şıringası, şifre çözümlemesi içeren taktiklerdir. *113 Numaralı Cüzdan*'da bu numaralar olmasa da Prosper'e yazılan mektubun arkasında dua kitabı olduğunu belli eden bir yazı görmeleriyle bunu yazan kişinin Madam Fauvel olduğunun tahmin edilmesi, tesadüfî bir durum olarak yer alabilir. Tabiatüstü güçlere başvurulmaz fakat bazı ipuçları bulunurken yeterince okura bilgi verilmediği görülür.

2.4.1. Romanda Açılış

Polisiye romanda açılış anlatının nasıl başladığını gösteren fonksiyonlardandır. (Büyükarman vd., 2013) Andre Fauvel'den çalınan üç yüz elli bin franklık bir hırsızlığın olmasıyla romanın başlaması, “Olay ile açılış” olarak değerlendirilir. Okurun atmosfere girmesini sağlayan bu açılış, “Gazete haberinden aktarılan

önceden yapılan bir hırsızlık” kategorisindedir. Anlatımın uzamasını sağlayan unsur olarak nitelendirilen bu başlık altında, yeni bir hikâyeye geçilerek romanın akışını değiştirmek için kullanılır.

2.4.2. Romanda Geçiş

Geçişler, anlatının uzamasına ve anlatının bir başka yöne kayarak oradan yeni bir hikâyeye açılmasına el veren durumdur. (Büyükarman vd., 2013) İlk olarak, romanda geçiş Nina Gypsy karakterinin girmesiyle hırsızlığın ipuçlarını ve Prosper’in yaşamını öğrenmeye başlamasıyla sağlanır. Ardından, Lecoq’un hikâyeye girmesinin nedeni, araştırma sonuca gitmeyince davanın yönünü değiştirip diğer komiserin göremediği ipucunu gözler önüne sermesidir. Marquis ailesi ve Verberie ailesinin romana katılmasıyla hırsızlığın arka planını öğrenmemizi sağlar. Romanda geçişin diğer bir unsuru da “görevlendirme”dir. Görevlendirmeyi yerine getiren araçlar arasında *113 Numaralı Cüzdan*’da kullanılanlar parola, şifre ve mektuptur. Her şey bu şifreyi Raoul’un öğrenmesi ve Clameran’a söyleyip Prosper’i maddi ve manevi olarak bitirmek üzere planlanan hırsızlıkla başlamıştır.

Geçiş sağlayan diğer bir unsur olan mektup ise romanda oldukça sık kullanılır. İlk olarak Prosper’in bıraktığı mektubu Cavaillon’dan almak için Prosper’in onları takip etmesiyledir. Bu mektupla birlikte Nina Gypsy’e ulaşılır. Bir diğeri ise gazetelerden oyulan harflerle yazılan bir mektuptur. Polisiye romanda sıklıkla kullanılan bu yöntemle Prosper’in Fransa’yı terk etmesi üzerine aldığı mektup da vardır. Bu mektupta geçen “deus” kelimesi ile ipucu yakalayan Verduret için romanda yer alan bu geçiş önemlidir. Mektubun önem teşkil ettiği diğer bir kısım ise Madeleine’in bir mektubunu bulup, burada yazarlar üzerine suçluların konuştuğu yeri bulmasını sağlamasıdır. Romanın sonu da mektup ile sağlandığından, bu romanda mektubun önemli bir işlevi vardır. Romanın sonunda Prosper, Mösyö Fauvel’e her şeyi anlatan bir mektup yazar ve bu sayede çözüme doğru gidilir.

Romanda yer alan diğer bir unsur ise arasözdür. Polisiye romanında bu unsur, olay örgüsünü bozmayan arasözler olarak yer alır. Anlatıyla ilgili açıklama ve bilgi verme amacıyla yapılan bu yöntemle Émile Gaboriau’nun üçüncü tekil şahısla anlatılırken ara kısımlarda ipucu niteliğinde kısımlara yer verir. Prosper’in uğradığı suçlamalar ve Madeleine’a olan aşkıdan dolayı ümitsiz olduğu bir durumda Verduret, Prosper’e Madeleine ile kavuşacağını ve suçlu olmadığını anlaşıldığının haberini verir.

“Bunları söze Madeleine ile olacak izdivacınızdan bir gün evvel Nina'nın huzurunda söyleyeceğim.” (Karaca, 2025, s.233) Romanda geçişi sağlayan şüphelenme unsuru olarak, Verduret'in vernik boyasından yapılan bir kasanın kolay kolay çizilmeyeceğini bilmesi üzerine, bu izin ancak itişme ile yapabileceğinden şüphelenmesi ile sağlanır. Bu şüphe ve araştırma ile dava devam eder. Aynı zamanda Madam Fauvel'in çok dindar bir insan olduğu söylendikten sonra, Prosper'e gelen mektubun bir dua kitabından koparılması sonucu yazıldığını anlamasıyla Madam Fauvel'e olan şüphesi artar. Mevcut durumun değişmesi durumunda da romanda merak unsuru karşımıza çıkar. Gaston'un seneler önce Fransa'dan kaçtıktan sonra öldüğü bilinmesine rağmen, seneler sonra Gaston'un yaşadığının ortaya çıkmasıdır. Madam Fauvel, yani Gaston'un eski aşkı ve Mösyö Fauvel'in hanesinde gelişen olayların yanında, Mösyö Fauvel'e verilen bir kartvizit sonucu Gaston'un hâlâ yaşaması haberi alınır. Burada Mösyö Fauvel, Clameran'a soyadlarının aynı olması sebebiyle tanıtıp tanımadığını sormasıyla, romanın olay örgüsünün uzamasına sebep olan tesadüfi olay ortaya çıkar.

Romanda gelişme/düğüm kısmı bilgi toplanarak sağlanır. Bilgi toplamak, polisiye romanlarda olay örgüsünü uzatma ve olayları çözmekte yardımcı olması nedeniyle önemlidir. Aynı zamanda polisiye romanda yer alan ipucu/delil, gözetleme, kişiye ve mekâna göre araştırma ve sorgulama polisiye roman yöntemleri *113 Numaralı Cüzdan* romanında kullanılmıştır. İpuçları arasında anahtarın vernik üzerinde çıkarttığı iz söz konusudur. Lecoq, bu izi düşündükten sonra vardığı sonuçla vakayı incelemeye karar verir.

Hani sen önünü kasanın üzerinde uzun bir çizik keşf eylemiştin? (Pertavsız) ile iyice muâyene edip bunun pek yeni bir çizik olduğunu anladın ve kendi kendine dedin ki bu çizgi sirkat ensâsında çizilmiştir. Fakat bunun ne ile çizilmiş olduğunu düşünmedin mi? Bir anahtarla çizilmiş olacağını bedihî idi. O hâlde bankerle kasadârın anahtarlarını talep ederek dikkatlice muâyene etmeliydin. Bunların ikisinden herhangiisi o çizgiyi husûla getirmiş ise kasanın yeşil boyasından ucunda velev ki birkaç zerrâtan ibâret olsun elbette bir eser kalacağı aşikâr idi. (Karaca, 2025, s.147)

Bilgi toplama unsuru olan araştırma ve sorgulama da *113 Numaralı Cüzdan* romanında yer alır. Romanda araştırma unsuru, Verduret'in Marquis ailesinin geçmişini öğrenip vaka hakkında bilgi sahibi olmak için Marquis'in memleketi

Tarascon'a giderek Marquis ailesinin geçmişini öğrenmesiyle kullanılır. Olayın geçtiği yerde sorgulama, mekâna yönelik araştırma örneğidir. Sorgulama, romanda olayın geçtiği yerde ve polis merkezinde olmak üzere iki şekilde tezahür eder. Romanda Prosper, hırsızlığın yapıldığı odada ilk olarak babası yerine koyduğu Mösyö Andre Fauvel tarafından sorgulanır. Burada, eğer gerçeği söylerse polise gerek olmayacağını bile dile getirir. Prosper suçsuz olduğu konusunda ısrar edince polislerin gelmesiyle ikinci bir sorguyu yeniden olay yerinde yaşar. Ardından tutuklu olarak götürülen Prosper'i polis merkezinde müstantik Patrigent iki kere sorgular ama farklı bir sonuç elde edemez Suçlunun bulunması adına dedektifin yola çıktığı yöntemler söz konusudur. *113 Numaralı Cüzdan*'da bu yöntemlerden tümevarım ve varsayım kullanılır. Verduret ve Fanferlot, vakayı araştırırken ipuçlarını takip ederek sonuçtan nedene doğru ilerler. Sonuç, romanın başında olmuş hırsızlıktır. Bunun nedenlerini bulmaya çalışırken tahmin ve varsayım da kullanırlar. Varsayım, Madam Fauvel ile Raoul'un sevgili olduğunu düşünmelerine örnektir. Muamma daha çözümlenmemişken Verduret'in varsayımı üzerine bu çıkarımını Prosper, bu durumu mektupla deşifre eder. Romanda araştırmacı rolünde olan Verduret, olayın çözümü için yaptığı planı gizler. Bu gizlemesinin sonucunda Prosper'in planı bozmasına neden olur. Araştırmacı, olayın çözümünü Prosper'e bütünüyle anlatsa da kendisinin de emin olmadığı bazı kısımlar vardır. Bu kısımlar için de kurban yani Prosper'den biraz daha vakit istemesine rağmen araştırmacı burada planlarını genel olarak gizler ve tekil hareket eder.

2.4.3. Romanda Sonuç

Suçlu ve araştırmacının fonksiyonlarından yola çıkılarak roman sonuçlanır. (Büyükarman vd., 2013) Romanda kimliğin açıklanması, suçluya ve araştırmacıya da olmuştur. Suçlunun kimliği ortaya çıkarılırken, araştıran kendi kimliğini kendisi açıklar. Verduret, Lecoq olarak kullandığı takma isimlerin yanı sıra, gerçekte Caldas isimli bir genç olduğunu söyler. Romanda dedektif, gerçek kimliğini Prosper'e, Madeleine ile düğününden sonra açıklayacağını ipucunu verir. Caldas, yani dedektif, gerçekten de evliliklerinden sonra gerçek kimliğini açıklayarak, âşık olduğu Nina Gypsy'e de kavuşur. Kimliği ortaya çıkanlar ise suçlu olan Raoul ve Clameran'dır. Clameran'ın yaptıklarını ve kimliğini, Raoul'un kendisi Mösyö Fauvel tarafından yakalandıkları esnada açıklar. Raoul'un suçunun ortaya çıkışı, Mösyö Fauvel'in eşi Madam Fauvel ile Raoul'u yakalaması sonucu olur. Raoul, yaptıklarını

ve suçunu açıklar; fakat dedektif olayı açıklarken, Madam Fauvel'in Gaston'dan olan çocuğu Raoul'un önceden kuşpalazından öldüğünü ve bu kişinin onun gerçek çocuğu olamayacağını ortaya çıkarmasıyla kimliği de kesinleşir. "Kontes tarafından terk edilip köy kilisesi defterine ismi "Raoul Valentine Wilson" diye kaydedilen çocuğun yani Gaston'un ile Valentine Dolavor birinin veled gayr-ı meşrûları olan sabinin henüz on sekiz aylık iken kuşpalazından vefat eylemiş bulunduğunu haber almıştır." (Karaca, 2025, s.461)

Nina Gypsy ve Fanferlot'un da kılık değiştirdikleri romanın sonunda ortaya çıkar. Hizmetçi kılığına giren, takma adıyla Palmyre Chocareille olan Nina Gypsy ve oda hizmetçisi kılığında olan Joseph Dubois yani Fanferlot, romanın sonunda yaptıkları görevin bitmesiyle karakterleri deşifre olur. Romanda araştırmanın başarısı, suçlunun ise başarısızlığı söz konusudur. Araştırmacı görevinde başta Verduret olmak üzere Fanferlot ve Fanferlot'un eşi Madam Alexandre ile Nina Gypsy'nin yardımlarıyla vaka başarıyla çözülür. Suçlu olan Raoul ve Clameran'ın başarısızlığı söz konusudur. Burada dikkat edilmesi gereken unsur Madam Fauvel'in, yani Verberie'nin de başarısız olup yakalanmasıdır. Madam Fauvel'in suçu, tehdit edilse de Raoul'un hırsızlığına yataklık yapıp kasanın anahtarını Raoul'a vermek olsa da tehdit unsurundan kaynaklı suçlu sayılmadığından ötürü başarısızlıktan söz edilemez.

Romanda eylemin sona ermesi, vakanın sonuçlanması ile sağlanır. Vaka, araştırmacının başarılı olmasıyla sonuçlanırken, suçlunun ise kaçması sonucu ile gelişir. Vakanın tümü ortaya çıktıktan sonra kaçmaya çalışan Raoul'a karşı, vakayı başarıyla anlatan ve kurbanın üzerindeki suçsuzluğu kanıtlayan Verduret, suçlunun kaçmasına izin verir çünkü suçlu artık toplum tarafından dışlanmıştı.

O hâlde bu genç caninin firârına müsâade göstermek icâb eder. İşte sirkat edilen üç yüz elli bin frank ile beraber emniyet sandığına merhûn bulunan aşîyânın senedâtını dahi elinden aldık. İşin bu derecesiyle iktifâ edip ileri gitmeyelim. Raoul'un yanında elli bin frank kadar daha para var ise de bu akçe ecnebi memalîğinden birine firârını teshil etmiş olmak için sesimi çıkarmadım. Bir kere Paris'ten yakayı kurtardıktan sonra artık bir daha bunun nâm-ı nişânı işitilmez olacaktır. (Karaca, 2025, s.465)

Romanın sona ermesi başarı olarak değerlendirilebilir. Çünkü Prosper'in üzerindeki suçlamalar kalkar, Madeleine ile Prosper evlenir. Verduret vakayı çözüp kendi kimliğini açıklamasıyla âşığına kavuşur. Madam Fauvel ve Mösyö Fauvel'in arasında

bir sır kalmadığı için araları düzelir ve barışır. Raoul ise Madam Fauvel'in çocuğu olmadığı için suçlu durumu ortadan kalkar ve halkın adaletine teslim edilir. Sonuç kısmında yer alan suçlunun yakalanması veya kaçması durumu, bu romanda araştırmacı ile alay etmek amacıyla değildir. Tam aksine, araştırmacı Verduret'in suçluyu bırakması ve halkın adaletine teslim etmesi sonucunda, suçluyu alaya alma durumu söz konusudur. Vakanın çözümü, itiraf ile gerçekleşse de önemli bir kısmını Verduret, Prosper'e anlatır. Prosper'in Verduret'e anlattığı kısım romanda vakanın çözümü ve araştırmacının başarısı olarak kabul edilir. Meselenin çözümü, yer alan ve en önemli kişi olan Verduret ile sağlanır. Fakat bu muamma çözümünde yardımcısı Fanferlot ve onun eşi Madam Alexandre ile Nina Gypsy de yer alır. İtiraf ise Raoul, artık kaçacak yeri olmadığını anladığı esnada romanın sonunda Clameran'ın yaptıkları başta olmak üzere her şeyi anlatır fakat Madam Fauvel'in çocuğu olmadığını söylemez. Yine bu durumda Verduret meseleyi çözen kişi olarak yer alır.

Romanda polisiye anlatının gücünü azaltan durum ise Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın da çevirisinde anlatıcı rolündeyken okuyucularına seslenmesi sebebidir. Bilgi amaçlı “kari”lerine seslenir. Verduret'in vakanın çözümünün anlatıldığı esnada gelen kişinin Mösyö Verduret olduğunu söyleyerek “Bu zâtın Mösyö Verduret olduğunu kari elbette anlamıştır.” (Karaca, 2025, s.458) şeklinde yorumunu katmıştır. Üçüncü tekil şahıs kullanarak romanda sesini duyduğumuz bazı kısımlar da romanın akışını bozmayacak derecededir.

Romanda geçen diğer bir durum da yazarın ipucu vermesidir. Romanın başlarında Lecoq'un ne kadar iyi kılık değiştirdiğini anlatan bir kısım mevcuttur. Bu kısım, romanın ilerleyen kısımlarında Lecoq'un kılık değiştirerek davayı inceleyeceğinin hatta Nina ve Prosper'e de bu kılık değiştirmeyi öğreteceğinin temelini oluşturur.

Lecoq yine beni istediği gibi aldatılabilir. Bazen bir yabancı tanımadığım adamla konuşuyorum. Bir de bakarım ki vay canına yandığım bu yabancı Mösyö Lecoq değil miymiş! Her şekle girebilir. Şimdi senin için bana Mösyö Lecoq'dur demiş olsalar o olmadığına hiç inat etmem. Senin Mösyö Lecoq olmağının ihtimali vardır. (Karaca, 2025, s.121)

Émile Gaboriau'nun da romanını ele alırken verdiği ipuçları ve tesadüfi durumlar polisiye romanın gücünü zayıflatır niteliktedir. Fakat muamma ve çözümünün ele alınması polisiye romana uygundur. Yer alan muamma, bir hafiye ile çözüme kavuşması ve suçlunun bulunmasıyla polisiye romandaki suçlu, muamma, dedektif

üçgenine uyar. Yukarıda incelenen polisiyenin temel unsurları olarak görülen birkaç düşünceye göre romanı ele aldığımızda birçok unsuru içerdiğini görürüz. *113 Numaralı Cüzdan*, döneminin başarılı örneği sayılabilecek içeriğe sahip bir polisiye anlatıdır.

2.5. Romanda Yer Alan Suç Unsurları

113 Numaralı Cüzdan romanında suç işleme aletleri olarak kama ve revolver yer alır. Suç ise hırsızlık ve saldırı olarak romanda kendini gösterir. Raoul ve Clameran'ın yüzüne maske takıp Verduret'i takip ederek bir kama ile Verduret'i yaralamaları durumuyla karşımıza çıkar. Burada suç işleme unsuru olan saldırı da yer alır. Revolver ise Mösyö Fauvel'in, vakanın Prosper tarafından yanlış deşifresi sonucu Madam Fauvel ve Raoul'u bulmak üzere elinde bir revolver ile takip etmesiyle görülür fakat bu silahla bir suç işlemez. "Bundan ziyâde söylemeye vakit olmadan kemâl-i şiddetle oda kapısı açıldı. İki birden başlarını o tarafa çevirince elinde bir revolver bulunduğunu gördüler." (Karaca, 2025, s.454)

Suç işleme unsurlarından bir diğeri hırsızlıktır. Hırsızlık, romanın ana konusu olarak yer alır. Romanda hırsızlık, muammanın temel unsurudur. Hırsızlık ile başlayan romanın ilerleyen sayfalarında çözüme doğru gidilmesiyle muamma çözülerek vaka ortaya çıkar. Hırsızlık 28 Şubat tarihinde Fransa'da meydana gelir. Bu hırsızlığı Lecoq ve Fanferlot adlı iki komiserin çözerken ki maceraları ve hayatları ele alınır. Hırsızlık, Mösyö Fauvel'in bankada bulunan üç yüz elli bin frankın çalınmasıdır. Bu hırsızlıkla suçlanan kurban ise bankanın kasadarı ve Mösyö Fauvel'in çocuğu saydığı Bertomy Prosper'dir. Bu muammanın çözümü ise suçlunun bulunması üzerine gelişir.

113 Numaralı Cüzdan'da merak unsuru daha çok kılık değiştirme ve takip ile sağlanmıştır. Romanda kılık değiştirmenin önemi oldukça büyüktür. Romanın baş araştırmacısı Verduret ardından yardımcısı Fanferlot ve Nina Gypsy kılık değiştirmeyi kullanmıştır. Romanda kılık değiştirme daha çok vakanın detaylarını incelerken tanınmamak adına, şüphelilerin hayatına girmek için kullanılmıştır. Verduret, yani Lecoq, ilk olarak karşımıza alt kademedeki dostu komiser Fanferlot'un işini nasıl yaptığını incelemek adına değiştirdiği kılık ile çıkar. Fanferlot, davayı incelerken kurban Prosper'in metresine gönderdiği mektubu takip eder. Bu mektup onu Nina Gypsy'e yönlendirir. Nina Gypsy, bir gece evden birinin

arabasına binerek çıkar. Bu arabadaki kişi, şişko, sakallı bir adam kılığına girmiş Lecoq'tur. Fanferlot, davayı çözemediği ve bu davanın çözüme ulaşamayacağını hissettiği esnada kimliğini açıklar. “Evet o şişman zât siz idiniz. O kadar dikkatli baktığım hâlde sizi yine tanıyamadım. Murad ettiğiniz zaman tabiat haricinde bir aktör oluyorsunuz! O akşam bende tebdîl-i simâ eylemiştim.” (Karaca, 2025, s.148)

Davanın ilerleyen zamanlarında iki komiser birlikte plan yapıp kılık değiştirirler. Fanferlot, oda hizmetkârı kılığına girerek Joseph Dubois takma adıyla Clameran'ın evinde çalışır. Verduret ise yeniden kılık değiştirerek Verduret ismiyle hapisten yeni çıkan Prosper'in babasının arkadaşı kılığına girer. Nina Gypsy ise Palmyre Chocareille ismiyle hizmetçi kılığında Madeleine'in hizmetkârı olarak çalışır.

Romanda dikkat çekici olan unsur, Verduret, Caldas, Lecoq ismiyle sürekli olarak kılık değiştiren Lecoq'tur. Verduret, romanda üçüncü bir kılık olarak “palyaço” olur. Palyaço karakteri romanda önemlidir çünkü bu kıyafetiyle Raoul ve Clameran'ın da olduğu bir baloya giderek vakayla ilgili bildiği her şeyi anlatır. Bunun sonucu ise suçlular tarafından takip edilip, yaralanır. Palyaço tiplemesi, burada herkesi eğlendirmek amacıyla bulunduğu için sahnenin ortasına geçerek gerçeğe dayanan hikâyesini yani vakanın çözümünü bir şakaymış gibi anlatmasına yardımcı olur. “- Palyaço!.. - Ne çabuk tanıdınız! Ta kendisi! Evet siz böyle bir ferâset gösterdikten sonra ben kendimin Jandidier'e biraderlerin balosunda gördüğünüz palyaço olduğumu inkâra hiç lüzum görmem. Eğer benim olduğuma bir delil maddî ister iseniz şuraya bakınız! (Karaca, 2025, s.460)

Romanın sonunda Prosper, aslında Verduret'in Lecoq olduğunu öğrenir. Ardından ise Lecoq'un aslında Caldas isminde bir seyyah olduğunu öğreniriz. Caldas, Nina'ya aşık ve intihar etmiş olarak bilinen bir karakterken, romanın sonunda aslında dedektif Lecoq olduğu ortaya çıkar. Romanda araştırmacının kimliği son derece gizli olduğundan suçlular onlara komplo kuramaz. Fakat suçlular Verdurent'ten şüphelendiklerinde onu uzun süre takip etseler de sonradan bu işin peşini bırakırlar. Fakat araştırmacının aklında suçlulara komplo kurmak fikri varsa da bu fikir gerçeğin zamansız ortaya çıkmasından ötürü meydana gelememiştir. Palyaço kılığına giren araştırmacı, suçluları alt etmek yerine bildiği hikâyeyi kılık değiştirerek nakletmesi sonucunda bunun suçlulara “ikna” süreci için belirli bir ortam hazırladığı görülebilir. Fakat suçlular tam tersi hareket edip, dedektifi sokakta tenhada yakalamak ve tuzak kurmak isteseler de başarısız olmuşlardır.

Polisiye romanda takip unsuru, merak unsurunu artırması bakımından önemlidir. Romanda ilk takip, Prosper'in Cavaillon'a verdiği mektubu ulaştırmak için yola çıkmasıyla sağlanır. Fanferlot, Cavaillon'u takip ederek nereye gideceğine bakar. Burada gittiği yer, Nina Gypsy'nin yaşadığı yerdir. Böylece Nina'ya ulaşmış olur. Nina'nın bir akşam mektup almasıyla birlikte yola çıkmasıyla, Fanferlot onu takip eder. Bu takibinin sonucunda da komiser Lecoq ile Nina'nın anlaşma içinde olduğunu anlar. Vakayı çözmek adına Verduret ile Prosper de Madeleine'i takip eder. Madeleine'i takip ettiklerinde merdiveni cama dayayarak konuşmalarını dinlerken aynı zamanda gizlenme unsuru da ortaya çıkar.

Ayakları altında titremekte bulunan nerdübânın basamaklarından dahi çıkmaya başladı. Tamamdır başı hizasını aşp da odanın derûnunu gördüğü anda müthiş sûretde bir kere haykırdı. Bereket versin ki bu haykırma fırtınanın inletişine karışarak pek işitilmedi. Ondan sonra Prosper nerdübândan aşağı süzülüp “Ah hain! Hain” diyerek kendini yere çamurların içine attı. (Karaca, 2025, s.202)

Diğer bir takip ise Verduret ile Prosper tarafından gerçekleşir. Burada, Prosper'in âşık olduğu Madeleine'in nereye gittiği söz konusudur. Bu takip sonucu, Madeleine'in Raoul ve Clameran'ın evde buluşmasını görürler. Bu takipte yer alan diğer bir araştırma unsuru ise dinlemektir. Burada cama bir merdiven dayayıp ne yaptıklarını ne dediklerini öğrenmek amacıyla beklerler. “Raoul para vermekten mâadâ emniyet sandığı senedâtını dahi iâde etmek istemiyor idi. Lakin Madeleine dahi ısrarını pek ileri götürerek kıymetsiz fakat balo için elzem bulunan birkaç emniyet sandığı makbuzlarını almaya muvaffik olabildi” (Karaca, 2025, s.413)

Romanda bu takipler kısa kısa yer alsa da, en uzun ve heyecan verici takip kısmı Verduret'in Raoul ve Clameran tarafından takip edilmesidir. Bu takiple birlikte, eğer Verduret'i takip edebilselerdi, vakanın keşfi olamayacaktı. Ayrıca bu takiple birlikte yaralanmaya da yer verildiği için, oldukça yoğun bir takip duygusunu okuyucuya geçirir.

Bir sigara yakıp sen Lazare sokağını yürüyerek Montmarte mahallesine varmak için Notre Dame de Lorette kilisesini döndü Ollivier'e sokağına gireceği esnada karanlık derûnuna gizlenmiş bulunan bir adam birdenbire önüne çıkarak bunun üzerine bi'lhücûm elinde tutmakta olduğu kamayı şiddetle indirdi. Bereket versin ki palyaço kediler gibi hem hışmını gözetleyip ve hem de kendi nefsinin muhafazaya dikkat yani bir tarafa bakarken aksi tarafı da görmek gibi bir hisse

mâlik olduğundan karanlık içindeki herifi görüp üzerine hücum edeceğini kaldırıp kendine siper etmişti. (Karaca, 2025, s.226)

Mösyö Fauvel'in, Madam Fauvel'in âşığı ile buluştuğunu zannettiği yere doğru takip etmesi başka bir olay olarak yer alır. Burada, yeniden gelen bir mektup sonucu karısının Raoul ile bir aşk ilişkisi yaşadığını düşünen Mösyö Fauvel, eline bir revolver alarak Madam Fauvel'i takip eder ve sonucunda onu bularak hesap sorar. Fakat bu durumun çözüme giderek mutlu bir sonla bitmesine ortam da hazırlayan bir takip sürecidir. Romanın ilerleyen kısımlarında dedektifin takip edildiği bölüm de yer alır. Raoul ve Clameran, gerçeğin öğrenileceğini düşünmelerinin korkusuyla Palyaço kılığındaki Verduret'i takip etmeye başlar. Paris sokakları boyunca takip edilen Verduret, korkutmak amacıyla polislere bir şey soruyormuş gibi yaparak takipten kurtulur ve otele geri döner. Romanın sonunda ise Mösyö Fauvel, Madam Fauvel ve Raoul'u öldürmek üzere bulundukları yere gider. Burada dedektifi takip edip olduğu yere gelmeleriyle romanın neticesi dahi takip ile sağlanır.

3. 113 NUMARALI CÜZDAN

113 Numaralı Cüzdan

Muharriri

Émile Gaboriau

Mütercimi

Hüseyin Rahmi

Birinci tab'ı

Maârif-i umûmiye nezâret-i celîlesinin ruhsatıyla

Her hakkı mütercimindir

Kostantiniye 1305

Matbaa-i Ebuzziya

113 Numaralı Cüzdan

Bölüm 1

Bin sekiz yüz altmış şu kadar sene-i milâdîyyesi şubatında yirmi sekizinci günü akşam gazetelerinin mütenevvi' kısmında vuku'âtına mutâlaa olunuyor idi. “Paris'in müteber bankerlerinden Mösyö Andre Fauvel nezdinde vukûa gelen kilitli bir sirkat bu sabah bütün Provence mahallesi âhâlisini heyecana düşürmüştür. Sârikler işitenlere irâs-ı hayret edecek bir mahâret-i iblisâne ile banka idârehânesi derûnuna dühûl ederek her türlü hüçûm ve tehlikeden sâlim zannolunan kasayı zorlayıp içinde bank kâimesi olarak mevcûd bulunan üç yüz elli bin franklık bir meblağ-ı küllîyi sirkate muvaffik olmuşlardır. Derhal polise ihbâr-ı keyfiyet edilerek taharriyât-ı lazimeye mübâderet kalınmış ve şimdiden mezkûr banka idârehânesi memurlarından P.B. tevkif edilip yakında şerîk cinayeti bulunan diğer refikâsının dahi elde edilecekleri memûl bulunmuştur. Dört gün kadar Paris âhâlisi yalnız sirkât vakasına dair sarf-ı efkâr eylediler. Fakat sonra bir ip cambazlarının icrâi hüner eylediği esnada düşüp bacağı kırılması, bir küçük tiyatro üzerinde bir mâdemüvâzel ibtidâ-i sanat eylediği havâdisleri herkese şubatın yirmi sekizinci gününü sirkat maddesini unutturdu.

Bu sirkat maddesi hakkında Paris gazeteleri -ihtimal ki kasdî olarak- halka doğru malûmât i'tâ etmiyorlar veyahûd ki kendileri de hakikaten bir doğru haber alamamışlar idi. Mösyö Andre Fauvel nezdinden üç yüz elli bin frankın sirkat edildiği sahîh idi. Fakat haber verildiği sûrette değil. Filhakîka mezkûr banka idârehânesini memurlarından biri muvakkaten tevkif edilmişti. Lakin merkûmu ithâma medâr olacak aleyhinde hiçbir emâre zuhûr etmemiş idi. Bu sirkat anlaşılamaz bir hâlde değilse de anlaşılmamış bir sûrette kalmış idi. Binâenaleyh bu vakanın tedkîkât-ı evveliye istintâkında meydana çıkarılmış olan sûreti şundan ibârettir.

Bölüm 2

Pruvance sokağında 87 numaralı mösyö (Andre Fauvel) in banka idârehânesi gerek cesâmeti ve gerek hademe ve memuriyetinin kesretiyle devlet nezâretlerinden biri zannolunacak derecelerde mühimdir. Kalem odaları alt katta olup sokak cihetine olan pencereleri sâriklere içeri duhûl imkanını mahâl gösterecek bir sûrette kalın ve şık demir parmaklıklar ile tahkîm edilmiştir. Bir büyük camlı kapıdan gayet vâsi bir havlî

derûnuna giriliyor. Burada sabahtan akşama kadar üç dört hizmetkar bekler idi. Bu havlînin sağ cihetinde âshâb-ı mazâlihînin kabulüne mahsûs odalar ile büyük kasanın “Gişe”sine gidilir bir kapı vardır. Mekâtibe, defter-i kebîr ve muhâsebe-i umûmiye kalem odaları ise sol taraftadır.

Mösyö (Andre Fauvel)in odası bu güzel dairelerden sonra birinci katta bulunuyor idi. Bu oda alt kattaki kalem daireleriyle küçük, dar ve gayet dik karanlık bir nerdübân vesâtatıyla birleşiyor idi ki bu nerdübânın medhali kasadârın odası derûnuna idi. İdârehânece kasa tabîr edilen işbu oda her türlü kaza ve muhâtaradan sâlim ve her tarafı kal'a gibi tahkîm edilmiş bir mahal idi. Kapılar ve gişenin bulunduğu bölüme kalın demir levhalar ile kaplanmıştı. Servet-i kâmileleri bir ufacık para çantasına ferah ferah sığan fakirleri birtakım hayalet ve rüyalar ile işgâl eden o koca kasalardan biri de bu odanın dîvarına gayet iri kancalarla yapıştırılmış duruyor idi. (Becquet) imâlathânesinin en birinci mamûlatından olan bu kasanın irtifâ'i iki ve arzı bir buçuk metre olup her tarafı dökme demirden mamûl ve üç kat bölmeli ve yangından muhâfaza için derûnunda ayrıca gözleri var idi. Bu koca kasa küçücük bir anahtarla açılır fakat hakikatte bu anahtarın hiçbir hükm ve ehemmiyeti olmayıp kasanın üzerinde çelikten mamûl beş adet müteharrik düğme var idi ki bu düğmelerin üzerinden hurûf-ı hecânın cümlesi mahkûk bulunup kilidin asıl sanat ve hüneri bu düğmeler idi. Anahtarı kilit derûnuna sokmazdan evvel bu düğmelerin hurûfunu kasa kapandığı esnada hangi tertîb üzere bulunurlar ise yine o tertîbe getirmek lazım idi.

Bu düğmelerin hurûfu daima bir kelime teşkîl etmek üzere tertîb ediliyor vakit vakit bu kelime tebdîl olunur idi. Bu kelimeyi banka idârehânesinin amiriyle kasadârdan başka kimse bilmez idi. Kasayı açmak için her ikisinin dahi ayrıca birer anahtarı var idi.

Böyle bir kasaya mâlik olanın hiçbir tehlikeden endişesi olamaz. Bunun muhâtarası yalnız hangi kelime ile kapanmış ise o kelimeyi unutmaktadır. Şubatın yirmi sekizinci günü sabahleyin mu'tâd üzere banka idârehânesinin memurunu vazifeleri başına geldiler. Alafranga saat dokuz buçukta ve herkes iş ile meşgul bulunduğu esnada kasa odasında muttasıl bulunan odaya oldukça seniy geçkin gayet esmer levnlî ve asker tavırlı mâtem elbisesi giymiş bir adam gelip baş kasadâr ile konuşmak istediğini söyledi. Kendisine kasadârın henüz gelmemiş olduğunu ve zaten havlîde yapıştırılmış bulunan kağıtla ilan edilmiş olduğu vechle kasanın saat ondan evvel açılmayacağını haber verdiler. Bu cevap yeni gelen zâtın son derece canını sıktığı

görüldü. Gayet sert ve küstâhâne bir sûretde dedi ki:

- Dün Mösyö Fauvel ile görüşmüş olduğundan tavsiye-i maslahatım için burada mürâcaat edecek bir kimse bulunabileceğini mamûl ediyor idim. Ben Oloron'da demirhâne sahibi kont Louis de Clameran'ın vârisi bulunduğum biraderim tarafından buraya teslim edilmiş bulunan üç yüz bin frankı almak üzere geldim. Taacüb olunur ki buna dair henüz kimseye bir emir verilmemiş...

Demirhâne sahibinin ne beyân eylediği mülâhazât ve ne de unvân-ı âsâlet orada bulunan memurlar üzerinde hiçbir te'sîr hâsıl eylediğinden kendisine:

- Ne yapalım henüz kasadâr gelmedi cevabı tekrar edildi.
- Öyleyse beni Mösyö (Fauvel)'in yanına götürünüz.

Kontun bu sözüne cevaben pencere yanında çalışmakta bulunan Cavaillon isminde genç bir memur dedi ki:

- Amirimiz daima bu saatte dışarıda bulunur.
- Ben şimdi yine gelirim.

Diyerek demirhâne sahibi elini şapkasının kenarına götürüp kimseyi selamlamak zahmeti ihtiyâr etmeksizin çıktı gitti.

Cavaillon

- Bu herif nezâketli bir müşteri değil. Fakat tâlî' yok imiş.

Kasadâr geldi.

Andre Fauvel bankadâra idârehânesinin baş kasadârı (Prosper Bertomy) uzun boylu kumral saçlı mavi gözlü gayet ihtimâm ile ve son maddeye muvâfık bir sûretde giyinmiş otuz yaşlarında kadar yakışıklı bir delikanlıdır. Eğer İngiliz etvârını takliden soğuk ve sahte vekâr arz etmek dâiyesinde bulunmayıp tebean mütebessim olan çehresine hodpesendâne bir sûret vermeye çalışmamış olsa hakikaten daha iyi olur idi. Cavaillon dedi ki:

- Şimdi sizi aradılar.
- Kim? Bir demirhâne sahibi değil mi?
- Ta kendisi.
- Benim geç geleceğimi haber almış ise şimdi yine gelir bunun için icâb eden

muâmelâtı ben dünden hazır ettim.

Prosper bu sözleri söyleyip kasa odasının kapısını açarak içeri girdi. Tekrar kapıyı üzerine kapadı. Oradaki memurlardan biri dedi ki:

- İşte sana bir kasadâr ki dünya vazifesinde değil. Daima böyle geç geldiği için amirimiz kendiyile yirmi defa kavga etti. Fakat yine asla umurunda değil.
- Pekâlâ yapıyor! Çünkü amirimizden her ne talep eylemiş olsa kendisinden diriğ edilmiyor.
- Zaten böyle sefihâne yaşamakta ve her geceyi bir türlü sefâhatle uykusuz geçirmekte olan bir kimse umur memuresi başına nasıl vaktiyle gelebilir? Görmedik mi bu sabahki rengi ne kadar kaçkın, çehresi nasıl bozulmuş idi?
- Geçen aylar gibi hala kumara da devam ediyor. Ben (Couturier)' den haber aldım, yalnız bir partide bin beş yüz frank gâib etmiş.

Bu esnada kasadârın girdiği kapı tekrar açılarak Prosper ayak üzerinde duramıyor imiş gibi bir hâlde dışarı çıkıp:

- Sirkat var! Beni soymuşlar!

Diye haykırmaya başladı. Prosper'in çehresi sadâsının boğukluğu ve vücudundan görülen ra'se kendisinin dehşetli bir ye's ve fütûr içinde kalmış olduğunu bildiğinden oda dahilinde bulunan memurlar kamilen kalkıp kendisine doğru koşular.

Artık ayakta durmaya mecâli kalmamış olduğundan Prosper kendisinin arkadaşlarının kolları arasına salıverdi. Bîçâre fenalaşmış idi. Kendisini bir mahale oturtmak icâb etti.

Arkadaşları etrafını olup cümlesi birden:

- Nasıl oldu? Nerde soyuldun? Kim soydu? Sûâllerini irâde başladılar.

Prosper yavaş yavaş kendine gelerek dedi ki:

- Kasada her ne var ise almışlar.
- Hepsini mi?
- Evet! Beherinde biner franklık yüz adet banka kâimesi olmak üzere üç paket ve bir de elli bin franklık küçük bir paket var idi.

Bu dört paketin cümlesi bir kağıtla sarılıp birlikte bağlanmıştı. Bu sirkat havâdisi

yıldırım gibi bir sür'atle idârehânesinin her tarafına münteşir oldu. Her tarafından mütecessisler koşuştular. Oda insanla doldu. Genç (Cavaillon) dedi ki:

- Söyle bakalım Prosper kasayı zorlamışlar mı?
- Hayır! Hiçbir tarafına el değilmemiş.
- O hâlde nasıl...
- Nasıl olduğunu bilmem. Bu akşam üç yüz elli bin frankım var idi. Bu sabah hiç birisini bulamadım.

Herkes sükût ediyor idi. Diğer içlerinde yalnız bir ihtiyâr memur umûmun ye's ve heyecanına iştirâk etmiyor idi. Diyor idi ki:

- Mösyö Prosper böyle beyhûde telaş etmeniz bu paketleri amiriniz almış olmağlığını düşünüyoruz.

İhtiyârın fikri kendine musîb görünmüş olduğundan bîçâre Prosper dimdik dikilip:

- Evet doğru söylüyorsunuz amirim almış olmalıdır.

Dediyse de biraz tefekkürden sonra nevmîdiyle tekrar dedi ki:

- Hayır bu da mümkün değil. Ben kasadâr olalı beş senedir ki Mösyö (Fauvel)'i bensiz hiçbir defa kasayı açtığı vâkî olmamıştır. İki üç defa ben yok iken buna lüzum görülmüş ise de yine beni arattırıp buldurmaksızın açmamıştır.

Cavaillon dedi ki:

- Her nasıl olursa olsun fakat ye'se, fütûra kapılmazdan akdem amire ihbâr-ı madde olunmalıdır.

Çoktan Mösyö (Fauvel)'e havâdis yetiştirilmiş; garsonun biri yukarı çıkıp tekâmîl-i vukûâtı haber vermişti. (Cavaillon)'un bu ihbârın lüzumundan bahsedildiği sırada Mösyö (Fauvel) içeri takriben elli yaşlarında orta boylu kır saçlı oldukça mûlahham ziyâde çalışanlarda görüldüğü vechle arkasından biraz kamburu çıkmış bir adam olup esnada refâtârında iki tarafına sallanmak dahi adeti idi. Nâsiye hâlinde görülen iyilik ve hilmiyyetini şimdiye değin olan efâl ve harekâtının hiçbir tezkîb eylemiştir. Vechî rûşen, gözleri parlak, dudakları kırmızı ve daimî bir hâl-i ibtisâmda bulunur idi. Andre Fauvel (Aix) civârında tevellüd eylemiş olduğundan hiddetlendiği zaman lisânı biraz köylüye çalar kendisi zeki fatîn müstakim bir zât idi. Garson tarafından götürülen haber kendisini müteessir eylemiş olduğundan daima humret hâlinde

bulunan çehresi pek ziyade sararmıştı. Gayet ihtirâmla kendisine yol açmakta bulunan memurlara hitâben dedi ki:

- Ne var? Bu nasıl haber?

Mösyö (Fauvel)'in sadâsı pek müşekkel bir mevkide kalmış bulunan kasadâra meyûsâne bir cür'et getirdi. Artık dehşetli zaman gelmiş idi. Prosper amirine doğru ilerleyip dedi ki:

- Mösyö biliyorsunuz ki bu sabah büyük bir te'diyemiz vardır. Dün akşam bankadan üç yüz elli bin frank getirdim.
- Niçin dün akşam getirttiniz günü gününe beklemenizi ben size yüz defa emretmedim mi?
- Bu husustaki kabâhatimi bilirim Mösyö. Fakat ne yapayım ki fenalık olup bitmiştir.
- Dün akşam bu akçeyi kasaya kapadım. Bu sabah hiçbir şey bulamadım. Bununla beraber kasada hiçbir zûr görmemiş.

Kasadârın şu ifâdesi üzerine Mösyö Fauvel bağırarak dedi ki:

- Galiba çıldırmışsın! Rüya görüyorsun!

Bu birkaç söz Prosper'in her bir ümidini mahv eyledi. Bulunduğu mevkiin dehşeti kendisine bir nevi' kayıtsızlık husûla getirdi. Bu kayıtsızlık bir tefekkür Neticesi olarak gelmiş değil, belki bugüne nâgehânı zuhûr eden mesâibi müteâkıben gelen şaşkınlıklardan idi. Zâhiren hemân hiçbir fütûr göstermeksizin dedi ki:

- Deli değilim. Rüya da görmüyorum. Olan bir şeyi söylüyorum.

Şöyle bir zamanda bu fütûrsuzluk Mösyö (Fauvel)'i iğzâb etti. Prosper'in kolundan yakalayıp şiddetle silkerek dedi ki:

- Söyleyiniz bakayım! Söyleyiniz! Ya kasayı kim açtı?
- Ne bileyim.
- Kasanın hangi kelime ile kapandığını sen ile benden başka bilen olmadığı gibi ikimizden başka kimsede de anahtar yoktur.

Bu sözü bütün müstemi'n Prosper aleyhinde bir ithâm sarîh olmak üzere telakkî eylediler. Maahazâ Prosper kayıtsızlığına bir halel getirmeksizin usûl ile silkelenip amirinin elinden kolunu kurtararak yavaşça dedi ki:

- Fi'lvâki Mösyö bu meblağı benden başka kimse alamaz.
- Bedbaht!

Prosper gözlerini musırrâne Mösyö (Fauvel)'in gözleri içine dikmiş olduğu hâlde dedi ki:

- Veyahûd ki siz âla bilirsiniz!

Bankerin çehresinde dehşet emâresi görüldü. Dışarıdan bir gürültü peydâ olmamış olaydı işin ne sûret-i kesb edeceği belli değildi. Âshâb-ı mesâlihden birisi garsonlar tarafından edilen mümânâatı asla dinleyip mutlak içeri girmek istiyor idi. Ve fi'lvâki girdi bu herif Mösyö de (Clameran) idi. Bütün memurlar bu vaka cereyân eden odaya toplanmışlar ve ayak üstünde hareketsiz buz gibi donup kalmışlar idi. Bu sükût-ı derin mahûf idi. Bu adamlar beyninde hayat ve memâta taalluk eder müthiş bir mesele cereyân etmekte olduğuna pek kolay hükmedilir idi. Demirhâne sahibi bu hâli görmemezlikten gelerek başında şapkası olduğu hâlde ilerleyip aynî sadâ-i küstâhâne ile dedi ki:

- Efendiler! Saat onu geçiyor.

Kimse cevap vermedi. Mösyö de Clameran tekrar söze başlayacağı esnada deminden görememiş olduğu bankeri şimdi görerek ona doğru yürüyüp dedi ki:

- Hele çok şükür sizi bulabildim. Bu sabah bir defa daha geldim henüz kasa açılmamış kasadâr gelmemiş idi. Siz de yok idiniz.
- Yanılıyorsunuz Mösyö ben odamda idim.
- Hayır. Bana bilakis sizi yok dediler işte söyleyen de budur.

Diyip demirhâne sahibi parmağıyla Cavaillon'u gösterdikten sonra sözünde devamla

- Bununla o kadar zararı yok. Tekrar geldim bu defa sade kasanın kapalı olmasını ilâm değil içeri girmeme de mümâneat ettiler. Zorla girmeye mecbur oldum. Akçelerimi alıp alamayacağımı söyleyiniz Mösyö?

Mösyö Fauvel öfkesinden titremekte olduğu hâlde bu sözleri dinliyor idi. Çehresi gazabından kıpkırmızı kesildi fakat yine tahammül ederek dedi ki:

- Biraz mahal vermenizi temenni ederim.
- Zannıma kalırsa siz bana demiş idiniz ki...

- Evet akçelerinizin verileceğini dün söylemiş idim fakat üç yüz elli bin franklık bir sirkat ziyânına uğramış olduğumu şimdi haber aldım.

Mösyö de Clameran müstehziyâne bir sûretde eğilerek dedi ki:

- Daha çevik bakabilmek icâb edecek mi?
- Bankaya haber gidecek bir müddet kadar.

Bu sözünden sonra Mösyö (Fauvel) derhâl demirhâne sahibinde arkasını dönüp kasadâra tevcîh-i hitâb ederek dedi ki:

- Bir (bordro) hazırla bir arabaya binip bankaya gitsinler açıkta bulunan akçelerden para getirsinler.

Prosper hiçbir hareket etmedi. Hiddetinden çatlayacak gibi bir hâlde Mösyö (Fauvel):

- İşitmiyor musunuz? Dedi.

Kasadara ra'ş'e geldi. Kendisi bir rüyadan uyanır zannedildi.

Bârîdaâne bir tavırla:

- Bankaya adam göndermek beyhûdedir bu efendinin alacağı üç yüz bin franktır bizim ise bankada yüz bin frankımız yoktur.

Mösyö de Clameran deminden beri bu sözü işitmeye muntazır olduğu imâ eder bir tavır ile:

- Öyle olacağı tabidir. Dedi.

Clameran yalnız bu sözü söyledi fakat sadâsı etvârı çehresiyle “Bana karşı pek güzel bir komedy oynadınız lâkin emin olunuz beni aldatamadınız” demek istediği pek âşikâr idi. Çünkü bu esnâlarda Paris pek büyük bir buhrân ve mezâyık-ı maliyeye uğramış muâmelât-ı sarrâfiye ve ticâriyeye sekte ârız olmuş bulunduğundan pek çok eski muteber banka ticârethâneler iflasa tekarrüb eylemişler idi. Bu sırada birçok zevât-ı muteberenin kapı kapı dolaşıp âne-i muâvenet talep edildikleri görülmüştür. İtibar mâlikî sulh ve âsâyîş zamanlarına mahsûs bir mûrg-ı müstağnü'l mizâc gibidir. Bu esnâlarda her bir yere konmaya tereddüd gösteriyor ve en ufak bir gürültüden kuşkulananarak tahrîk bâl-i firâr ediyor idi. İşte bunun için biraz vakit kazanarak itibâr mâlîlerini tehlikeden kurtarmak ümidiyle böyle bir komedinin evvelce bankerle kasadâr beyinlerinden tertîb edilmiş olması ihtimâli dahi hatırlara gelebilir idi. Mösyö (Fauvel) eshâb- 1 dirâyet ve tecrübeden bulunduğu cihetle (Prosper)' in

söylemiş olduğu sözün hükmü nerelere kadar varmış olduğunu anlayarak orada bulunanların çehrelerinde zâhir olan âsâr-ı şübhe ve iştibâhı mahvetmek için Mösyö (Clameran)'a derhâl dedi ki:

- Telaş etmeyiniz efendim. İdârehânemizin mürâcaat edecek diğeri mahalleri de vardır ve biraz sabrediniz şimdi gelirim.

Mösyö (Fauvel) odasına çıkıp beş dakika sonra elinde bir mektup ve bir deste kağıdı olduğu hâlde avdet etti. Ve oradaki ve memurlardan birine dedi ki:

- Haydi (Couturier) arabamı hazırlattırıp bin çabuk Mösyö de (Rosthschild)'a kadar git. Bu mektupla kağıtları ver. Mukâbilinde sana taaddi edecekleri üç yüz bin frankı bu efendiye teslim et.

Demirhâne sahibinin ümit edildiğı husûsa muvaffık olamadığı yüzünden anlaşılıyor idi. Etmiş olduğu muaccizlik ve saygısızlıktan dolayı beyân itizâr zımnına dedi ki:

- Emin olunuz Mösyö ki hiçbir sûretde sizi dilgîr etmek fıkır ve niyetinde değil idim. Size husûsiyet peyda edeli bu kadar seneler oluyor ki hiçbir zaman...

Banker herifin sözünü keserek de

- Yetişir efendim. Yetişir. Bu itizârlara lüzûm yoktur. Dostluk ahablık tanımaz. Size borçluyum. Vereceğimi zamanıyla hazırlamamışım. Sizin de aceleniz var bunu talep eylemek hakkınızdır. Bu memurla beraber bunu dedikten sonra Mösyö (Fauvel) oraya tecemmu etmiş bulunan memurlara dönerek dedi ki:

- Haydi sizde vazifelerinizin başına gidiniz.

Bir anda oda boşalıp yalnız o odanın memurlarından olan beş altı kişi kaldı. Bunlarda yazihânelerinin önüne çekilip burunlarını kağıtlarının üzerine eğerek vazifeleriyle iştigâle başladılar. Birbirini takip eden vukuâtın tesisâtı henüz üzerinden zâil olmamış bulunan Mösyö (Fauvel) harâretli ve telâşlı bir hâlde odanın enine boyuna gezinip aralıkta şiddet tesîrden mırıldandığı işitiliyor idi. (Prosper) ise çehresi sapsarı sararmış perişân bir hâlde gözlerini yere dikip divâra dayanmış ayak üstünde duruyor, düşünebilmek iktidârına varıncaya kadar her birini hissiyatını gâib eylemiş zannediliyor idi. Bir uzun müddet sükûttan sonra banker (Prosper)'in önüne durdu. Artık yapacağı şeye zihninde karar vermişti. Dedi ki:

- Haydi bakalım odana çekil seninle hâl-i mesele edeceğiz.

Dedi ki:

Kasadâr bir cesm-i bîrûh imiş gibi bir kelime telaffuz etmeksizin odasına girdi. Banker dahi onu takip ederek oda kapısını sıkıca kapadı. Bu oda dâhilinde yabancı bir sârik girmiş olduğu hiçbir şeyden belli değil idi. Her şeyi mahalinde, bir kağıt bile yerinden oynatılmamıştı. Kasa açık idi. Üst gözünden hırsızlar tarafından unutulmuş veyahûd almaya tenezzül edilmemiş birkaç dizi altın tomarları bulunduğu görülüyor idi. Mösyö (Fauvel) hiçbir şeyini tedkik ve muâyene etmek külfetini ihtiyâr etmeksizin bir sandalye aldı kasadâra dahi oturmasını emretti. Banker kâmilten öfkesini yenmiş ve çehresi dahi daimî olan hilmiyyet sûretini ahz eylemişti.

- Ay şimdi (Prosper) ikimiz yalnızız. Bana hiçbir malûmât vermeyecek misiniz? Dedi. (Prosper) bu sûâlden ürkmüş gibi bir lerzişten sonra dedi ki:

- Bildiğimi söyledim Mösyö. Bende bundan başka malûmât yoktur.

- Başka malûmâtınız yok ha! Demek ki kimsenin inanamayacağı bir (masal) üzerinde ısrar ediyorsunuz. Bu hâl adeta cinnettir. Buna tevdî ısrar ediniz. Sizin için selâmet ancak budur. Her ne kadar amiriniz isem de sizin en büyük dostunuz da yine benim. On beş sene akdem pederinizin sizi bana teslim etmiş olduğunu unutmam. Bu müddet zarfından sizden görmüş olduğum hüsn-i hidemâttan dolayı her ne kadar iftihâr ve teşekkür eylesem azdır. Evet on beş seneden beridir ki nezdimde bulunuyorsunuz. Ben o zamanları binâ-servetimi henüz kurmaya çalışıyor idim taş taş üzerine koyarak nasıl cem-i servet eylediğimi gördünüz. Servetim arttıkça sizin dahi terfiye hâlinize çalıştım. Maaşınıza daima zam ettim. Gerçi henüz genç iseniz de memurların içinde en eskisi yine sizsiniz.

(Prosper) şimdiye kadar amirinizin kendisine bu kadar pederâne ve tatlı bir sadâ ile söz söylediğini asla işitmemişti. Çehresinde birtakım taaccüb emâreleri peydâ olmağa başladı. Amiri sözünde devamla dedi ki:

- Söyleyiniz hakkınızda dâimi olan muâmelâtım bir pederin evladı hakkında edeceği muâmelelerden değil mi? Evime kıdem bastığınız günden beri sizi ailemizin azâsı sırasına geçirdim. Birçok zamanlar evladım gibi, iki oğul ve yakınım Madeleine ile birlikte ömür geçirdiniz. Fakat besbelli böyle mesûdâne yaşamaktan usanmış olmalısınız ki bir seneden beri kaçmaya başladınız ve o zamandan beri... Banker tarafından nakl edilen mâzinin tatlı hâtıratı cümleten kasadârın zihninde hücûm etmesiyle bîçâreye yavaş yavaş rikkat gelerek nihâyetü'l emr yüzünü iki

ellerinin arasına saklayıp gözlerinden çeşme gibi eşk teessür boşanmaya başladı. Mösyö (Fauvel) (Prosper)'in gittikçe artan tesîrini görmeyle tekrar söze başlayıp dedi ki:

- Oğlum insan pederine her bir şeyini söyleyebilir. Korkma bir peder evladının kabâhatini yalnız affetmekle kalmaz onu fîmâbad unuttur. Paris gibi bir şehirde bir delikanlının bazen müştehayât-ı mağlûb olmaması kâbil olmayacağını bilmez miyim? İnsan bazı öyle şiddetli arzulara tutulur ki en afif en doğru kimselerin bile sebât ve istikâmetleri mahv olur. Ne yaptığını bilmez bütün ihtiyârî elden giderek bir deli bir canî gibi hareket eder. Söyleyiniz oğlum Prosper söyleyiniz. Cevap veriniz

- Ah! Ne söyleyeyim?

- Hakikati. Ehl-i namûs olan bir adam yanılabılır. Fakat kendini çabuk toplar. Hatâsını tashîh namusunu tahlîs eder evet bana deyiniz ki daima karıştırmakta olduğum altın yığınları fikrimi teşvîş etti. Zihnimi bulandırdı. Ne yapayım gencim hevâ ve hevese karşı duramadım.

- Ben!.. Prosper ha!

- Zavallı çocuk! Bizden kaçmaya başladığınız bir sene müddetten beri nasıl bir ömür geçirmekte olduğunuzu beni bilmiyor mu zannediyorsunuz? Senede on iki bin frank kazandığınızı çekemediklerinden dolayı arkadaşlarınızın aleyhinizde ne kadar kin ve haset peyda eylediklerini anlamıyor musunuz? Her bir harekâtınız bana birtakım imzasız mektuplar ile bildirilmektedir. Kamarada geçirmiş olduğunuz geceler ile gâib etmiş olduğunuz akçelerin adedini size bir bir haber verebilirim. Hasûdların gözleri keskin kulakları rakîktir. Onların bu ihbârât-ı rezilânelerine karşı ne yolda bulunmak lazım geleceğini ben bilirdim. Fakat ahz-ı malûmât etmeye mecbur idim. Namus ve servetimi yediğine tevdi etmiş olduğum zâtın nasıl yaşadığını bilmek istiyor idim.

(Prosper) bazı evzâyla amirinin sözlerini ret etmeye çalıştı. Mösyö (Fauvel) deminden (Clameran) tarafından uğradığı hakaretin his-i tesîriyle sadâsına bir ihtizâz gelerek dedi ki:

- Evet namusum itibârım bugün sizin yüzünüzden mahv olabilir. Bugün Clameran'a verilecek olan meblağın beni ne kadar ızrâr eylemiş olduğunu biliyor musunuz? İtibârımı kurtarmak için feda eylediğim o banka kâğıtlarının bir daha elime girecekleri şüphelidir. Onların bende bulunduğundan sizin haberiniz yoktu.

Banker biraz sözü kesip kasadârdan bir “itirâf” ümit ediyor gibi göründüyse de bir cevap alamayınca dedi ki:

- Haydi (Prosper) oğlum cesaret. İşte ben gidiyorum. Siz bir daha kasaya güzelce bakınız. Ben iddia ederim ki siz deminden zihin şaşkınlığı ile iyi arayamamışsınızdır ben bu akşam yine geleceğim. Üçünüz elli bin frankın cümlesini değilse de kısm-ı azmini bugün bulacağınızdan eminim. Yarın ne siz ve ne ben artık bu yanlışlığı tekrar eyleriz. Bu vakayı külliye hatırdan çıkarınız.

Mösyö (Fauvel) Kalkıp kapıya doğru yürümekte iken (Prosper) kolundan tutarak dedi ki:

- Hakkımda göstermiş olduğunuz bu müsâade ulüvv-i cenâbâneniz beyhûdedir.
- Kasadan bir şey almadım ki şimdi geri iâde edebileyim. Ben güzelce aradım. Bank kâimeleri sirkat olunmuş.
- Zavallı mecnûn kim sirkat etmiş söyle bakayım! Kim?
- Dünyada mukaddes her ne varsa onların üzerine kısm ederim ki bu sirkat benim tarafımdan irtikâb edilmemiştir.

Bankerin vücûdunda bulunan tekâmîl kanı başına çıkarak çehresi kıpkırmızı kesilmiş olduğu hâlde dedi ki:

- Ah hâin! Ya benim tarafımdan mı icrâ edildiği demek istiyorsun?

(Prosper) başını önüne eğip hiç cevap vermedi. Mösyö (Fauvel) kendi kendini zabt edebilmek iktidarını gâib ederek:

- Demek ki cesaretin buralara kadar varıyor. O hâlde Mösyö (Prosper Bertomy) ikimizin beynindeki davayı ancak muhakeme-i adâlet fasıl edebilir. Cenâb-ı Hakk şahittir ki seni kurtarmak için elimden her ne geldiyse icrâ ettim. Bundan sonra dûçâr olacağım felâketi kimseden değil kendinden bil. Polis komiserine gelmesi için haber göndermiştim. Şimdiye kadar gelmiş belki odamda beni beklemektedir. Kendisine ihbâr-ı keyfiyet edeyim mi?

Prosper son derece meyûs olarak kendi kendinden geçen adamlarda görülen bir hâl-i nevmîdiyle dedi ki:

- Ediniz!

Banker kapının yanında duruyor idi. Kapıyı açıp kasadâra dahi bir son nazar

fırlattıktan sonra idarehâne hizmetkarlarından birine bağırarak dedi ki:

- (Anselme) polis komiserine söyleyiniz biraz burayı teşrif etsinler.

Bölüm 3

Eğer dünyada hiçbir vakadan müteessir olmayan ve hiçbir husûsta telaş göstermeyip daima sûret-i zâhire ve yalanlara karşı ihtiyâtkârâne hareket eden bir adam var ise o da Paris'in polis komiseridir. Hakim mahkemede nazar-ı hâkimânesine arz edilen ahvâlî düstûr memleketin bendlerine tatbîke uğraştığı esnada polis komiseri had-i ıttılâa kanunun erişemediği bir takım vekâyî cinâiyeyi tedkikle meşgûl olur. Rezâil-i beşeriyyenin en ufak tefsilâtına kadar vukûf peydâ eder. Envâi habâset-i insaniye ve cinayet-i beytiyyenin mahremi olur. Komiserin bu hizmetine hîn-i duhûlunda ihtimâl ki kendince bazı töhmeti var idi. Fakat bir sene sonra hiçbir vehmî kalmadı. İnsandan külliyyen müteneffir değil idi. Buna sebep ise dünyada dûçâr-ı mecâzât olmayan birtakım cinayât erbâbı olduğunu görüp keşf eylesidir. İnsaniyete irâs-ı şeyn eden ve haysiyyet-i umûmiyeye hâlel veren alçaklar hırsızlar bulunduğu gibi hayra çalışan bu kadar kahramanlarda vardır. Mösyö (Fauvel) tarafından çağırıldığı haberini işitir işitmez komiser bankerin yanına indi. Komiser kapıdan içeri girdiği vakit çehresine asâr-ı bîkaydı meşâhide edilmekte ve etvârında hiçbir telaş eseri görülmemekte idi. Arkasından dahi siyah elbiseler giyinmiş eğreti yakalığının etrafında iz gibi bir boyun bağı dolamış kısa boylu bir adam gelmekte idi. Banker içeri girenleri selamladıktan sonra dedi ki:

- Sizi ne hususa mebnî celbe mecbur olduğumu belki size anlatmışlardır.
- Evet efendim. Bir sirkat maddesi için olduğunu söylediler.
- Evet Mösyö anlaşılmaz akıl ermez bir sirkat. Bulduğumuz şu oda derûnunda îkâ edilmiştir. İşte Mösyö, kasa açık olarak karşınızda duruyor. Bunun anahtarı (Prosper'i göstererek) daima kasadârda durduğu gibi kapandığı esnâda tertîb edilen kelimeyi de ondan başka bilen yoktur.

Bu söz (Prosper)'i bulunduğu nevmîdâne dalgınlıktan uyandırarak boğuk bir sadâ ile dedi ki:

- Affedersiniz!.. Komiser efendi bu kasanın bir anahtarı da amirimde olduğu gibi kapatılan kelime onun da malûmudur.

Komiser

- Bunu söylemeye hâcet yok. Elbette öyle olacak. Komiser bu birinci sözlerden tedkîkâtını yürütmeye başlamıştı.

Bu iki kişi yekdiğerini ithâm ediyor. Fakat bunlardan yalnız biri müttehem olabiliyor. Bu iki kişinin biri gâyet mühim bir bank idârehânesinin reisi diğeri âciz bir kasadâr. Biri amir diğeri memur. Polis komiseri hassasiyetini ketm etmeye alışmış ve dahilen olan tesirâtından haricen hiç renk vermemek iktidârını kesb eylemiş olduğundan yüzünün ağâletinden hiçbir kımıldamıyor idi. Yalnız etvârındaki ciddiyeti arttırarak bir netice-i hissine istihsâlına muvaffık olmak ümidiyle kasadâr ile Mösyö (Fauvel)' in her bir hâl ve hareketlerini hadde-i tedkîkten geçiriyor idi. Prosper'in çehresi pek sararmıştı. Kendisinin son derecede bir ye's içinde bulunduğu görülüyor idi. Bîçâre bir sandalye üzerine yığılmış kolları cansız bir hâlde aşağı doğru sarkakalmıştı. Banker ise bilakis ayak üstünde durarak çehresinde âsâr-ı hiddet ve şiddet görülmekte ve gözlerinden ateşler saçmakta olduğu hâlde fevkalâde bir tehevvrle ifâdâtında devamlı diyor idi ki:

- Sirkat edilen meblağın mikdarı küllidir. Üç yüz elli bin franklık bir servetim gâib oldu.

Bu sirkatin netâici benim için pek vehim olabilir. Öyle vakitler olur ki bu miktar bir meblağın fakdânı yüzünden en mütemevvil bankaların itibârı mahvolur.

Komiser

- Sözüünüzü tasdîk ederim. Vadesi hitâm bulmuş bir büyük poliçenin teeddisi gününe tesâdüf ederse...

Fauvel

- Pek güzel söylediniz komiser efendi işte bugün vadesi erişmiş bir büyük teeddimiz var idi.

Komiser

- Ne söylersiniz!

Komiserin bu teaccübünden nasıl bir fikre zâhib olmuş olduğu pek kolay anlaşılmakta idi. Banker aleyhinde ilk şüphe polis komiserinin kalbinde baş göstermişti. Mösyö Fauvel dahi bunu anladığından dehşetli bir lerzîştten sonra derhâl söze başlayıp dedi ki:

- Ben bu ricama karşılık buldum. Fakat bunun için feda etmiş olduğum şeylerin açtığı ziyân bence pek büyüktür. Şunu da arz edeyim komiser efendiye eğer vermiş olduğum emirler tamamıyla icrâ edilmiş olaydı bu üç yüz elli bin frank bu gece yani sirkat gecesi kasa derûnunda bulunmayacak idi.

Komiser

- Emirleriniz ne yolda idi? Fauvel

- Gece vakti nezdinde kilitli mikdâr-ı meblağ bulundurmasını istemem. Teeddiyâtımız için Fransa bankasındaki akçelerimizden saati saatine para getirmesi husûsunda kasadara emir mahsûsum vardır. Bâhusûs gece kasada hiçbir para bulundurmamasını suret-i katiyyede tenbih eylemiştim.

Polis komiseri (Prosper)'e teveccüh-i hitâbla dedi ki:

- Amirimizin dediklerini işitiyor musunuz? Prosper

- Evet efendim işitiyorum. Mösyö (Fauvel)' in söyledikleri kâmilten doğrudur. Bankerin bu ifâdâtından sonra komiserin şüpheleri kuvvet bulmak değil bilakis mahvoluyor idi.

Komiser

- Bir sirkat vukû bulmuş fakat sârik kimdir? Acaba hâricten mi gelmiştir? Banker bir müddet tereddütten sonra dedi ki:

- Zannetmem!

Prosper

- Bende eminim ki sârik hâricten gelmemiştir.

Polis komiseri bunlara verilecek cevapları hazırlamıştı. Lakin böyle husûsâta müteemmilâne hareket eylemek lazım olduğundan her anladığını söylemek işine gelmiyor idi. Binâenaleyh dedi ki:

- Yalnız suret-i hâle nazar etmeyip her bir şeyi mütesabbirâne görmelidir. Badehu refâkatinde gelmiş olan siyah elbiseli adama dönüp dedi ki:

- Mösyö (Fanferlot) odayı bir muâyene ediniz bakalım belki bu efendilerin musâdif nazar-ı dikkatleri olmayan bazı emârât keşfine muvaffik olursunuz.

Mösyö (Fanferlot)'a harekâtında olan çeviklik ve çabukluktan kinaye olarak sincap

nâmını vermişler idi. Bu adam alelacâyib bir çehreyi mâlik olup incecik dudaklarının üzerindeki burnu gayet yukarı kalkık ve ufacık gözleri ise hânelerinin içinde fırıl fırıl dönmekte idi. (Fanferlot) beş senedir zabtiyye nezâreti hizmetinde bulunmaktadır. Kendisi harîs şöhret bir adam olduğundan büyücek bir iş görerek beyne'l âkrân temeyyüz etmek arzûsuyla yanıp yakılmakta ise de ne çare ki yazgası veya tali' olmaması hasebiyle hiçbir husûsta muvaffakiyeti görülememiştir. Komiser kendisine bir şey söylemezden evvel Mösyö (Fanferlot) zaten her bir tarafı yoklayıp hadde-i nazardan geçirmiş kapıları muâyene “gişe” ve bulmaları tedkîk ve hatta o çağın içindeki külleri bile karıştırmıştı. Ve netice-i tedkîkâtı olarak dedi ki:

- Bir yabancıнын buraya girebilmesi bile bana pek müşkîl görünmüyor. Odasının etrafını dolaşmakta olduğu hâlde tekrar dedi ki:

- Bu kapı akşamları kapanır mı?
- Evet her akşam kilitlenir.
- Anahtarı kimde durur? Prosper cevâben dedi ki:
- Her akşam gideceğim esnâda garsona teslim ederim. Mösyö (Fauvel)
- Garson sabaha kadar bu kapının önünde yatar.

Komiser

- O garson burada mıdır? Mösyö Fauvel
- Evet efendim.

Diyip kapıyı aralık ederek (Anselme) diye çağırdı. Bu garson on seneden beri Mösyö (Fauvel)' in hizmetinde bulunup her sûretle emniyet kazanmış olduğundan kendinden hiçbir şüphe etmeyeceklerini bilirse de (sirkat) sözünün kendisine irâs eylemiş olduğu havf ve dehşetten nâşi odaya girdiği zaman tiril tiril titremekte idi.

Komiser

- Bu gece bu odanın kapısı önünde mi yattınız?

Garson

- Evet efendim mutâd-ı vechle.

Komiser

- Saat kaçta yattınız.

Garson

- On buçuk var idi.

Komiser

- Gece hiçbir gürültü duymadınız mı?

Garson

- Hiçbir gürültü duymadım. Bâhusûs uykumda o kadar hafiftir ki bazen uykuda bulunduğum esnada Mösyö (Fauvel) yukarıda kasa odasına iner derhâl ayaklarının patırtısını işiterek uyanırım.

Komiser

- Mösyö (Fauvel) ekserî geceleri kasa odasına iner mi?

Garson

- Hayır efendim. İndiği pek nadirdir.

Komiser

- Dün gece indi mi?

Garson

- Hayır Mösyö iyice eminim ki inmedi. Çünkü akşamdan çokça içmiş olduğumdan sabaha kadar uykum kaçtı inmiş olaydı mutlaka duyar idim.

Komiser

- Size soracak sûâllerim bunlardan ibârettir. Haydi dışarı çıkınız.

(Anselme) çıktıktan sonra Mösyö (Fauvel) tekrar taharriyât-ı mübâşeret ederek odanın nerdübân olan kapısını açıp dedi ki:

- Bu nerdübân nereye çıkar?

Mösyö Fauvel

- Benim odama.

Komiser

- Geldiğim zaman beni çıkardıkları oda değil mi?

Fauvel

- Evet işte o oda.

Fauvel

- Bu nerdübân ve yukarıdaki odayı dikkatle muâyene etmek isterim.

Fauvel

- Pek güzel. Buyurunuz. İstedığınız gibi muâyene ediniz. Prosper sende gel.

Mösyö (Fauvel) in dâire-i mahsûsası iki odadan ibaret idi. Birincisi eshâb-ı mesâlih'in inde'l- iktizâ beklemelerine mahsus gayet müzeyyen bir salon, ikincisi dahi bankerin iş kabinesi olup cümle-i mefruşâtı gayet büyük bir yazıhâne ile üzerleri meşîn kaplı üç dört koltuklu ve (Şömine) nin tarafında bulunan iki adet küçük yazı masalarından ibaret idi. Bu iki odanın üç kapısı olup biri kasa odasına inen gizli nerdübâna açılır. Diğer bankerin yatak odasına gider. Üçüncüsü ise binanın asıl büyük nerdübânına giden dehlîz üzerine açılır idi ki ziyaretçiler ve eshâb-ı mesâlih hep işte bu büyük nerdübândan gelip giderler idi. Mösyö (Fauvel) bankerin iş kabinesi iyice nazar-ı muâyeneden geçirdi. Kabl'el-tedkîk pek çok şeyler keşfedeceğini memûl etmekte iken netice-i tedkikâtında hiçbir emâre elde edememişti. Ve bundan dolayı husûlu tabii olan bir can sıkıntısıyla dedi ki:

- Diğer odayı da bir görelim.

Fanferlot komiser ve banker ziyaretçilerin beklemelerine mahsûs olan salona geçtiler. Prosper bankerin iş kâbinesinde yalnız olarak kaldı. Bîçârenin zihnini istilâ eden perişânlık ve şaşkınlık son dereceye varmış olmakla beraber yine bulunduğu hâl ve mevkiin vehâmet ve tehlikesi ânbeân artmakta olduğu tefekkürden kendini alamıyor idi. Bir kere amirine karşı meydan-ı muhâsama çekinip geri dönmek istemiş olsa bile artık buna imkân kalmamıştı. Şimdi her iki taraftan biri ya galebe ve gâib-i namus edinceye kadar var kudretle muhâsamada devam etmek lazım gelir. Acaba nazar-ı adâlete hangi taraf masum görünecektir? Heyhât! Böyle bir husûsta memurun amire galebesi ne kadar müşküldür? Mösyö (Fauvel)'e karşı olan aczini düşündükçe (Prosper)' in dehşeti artıyor idi. Ve sonra yine kendi kendini teselli ederek diyor idi ki: Nazar-ı adâletinde amir memur tanınmaz Mösyö (Fauvel) ile beynimizde açılacak olan muhâkeme de gâib-i namus eylemek korkusu amirle memur beyninde müşterektir. Prosper (şömine)'nin yanında bir koltukluya oturmuş böyle bin türlü tefekkürâtta dalmakta iken bankerin yatak odasının kapısı açılıp gayet güzel bir kız görüldü. Bu kız uzun boylı narin yapılı olup henüz (penuvar) tabir edilen sabah

elbisesini çıkarmamış ve kalçaları üzerine bağlamış olduğu bir ipekli kuşaklı letâfet endâmını birkaç kat daha arttırmıştı. İri ve kara gözleriyle etrafına dilferibâne bir sûretde tatlı tatlı imâle-i nazar eylemekte ve reng-i rûyunda görülen solgunluk beyaz kamelya rengiyle tevâfuk etmekde idi. Henüz gayr-ı muntazam bir hâlde bulunan siyah ve güzel saçları başına takmış olduğu (bağa) [1] taraktan kurtulup lüle lüle gayet latif olan ensesi üzerine dökülmüştü. Bu kız Mösyö (Andre Fauvel)' in biraz evvel bahs eylemiş olduğu yeğeni mâdemüvâzel Madaleine idi. Madaleine bu oda dahilinde amcasını görmek hülyâsında iken yalnız başına Prosper'in oturmakta olduğunu görünce birdenbire şaşırıp:

- Ay!..

Diye izhâr-ı istiğrâb eylemekten kendini alamadı. Prosper ise bu sadâ-ı latifi işittiği anda bir müsademe (Elektirikî) ye uğramış gibi ümitsizlikten ferî kaçmış bulunan gözleri tekrar parıl parıl parlamaya başlayarak dedi ki:

- Ah Madaleine! Sen misin Madaleine?

[1] Kaplumbağa kabuğu tarak

Kızın çehresi ateşin külleri gibi kıpkırmızı kesildi. Evvelâ oradan çekilip gitmeye hazırlandı ve hatta geriye bir adım bile attıysa da Prosper kendisine doğru ilerleyince sanki bir kuvve-i maneviye kendi ihtiyârına galebe eylemiş gibi yerinden kımıldanmayıp elini Prosper'e doğru uzattı. Prosper dahi bu dest-i mukaddesi ihtirâmla avucunun içine aldı. İkisi dahi nazarlarının yekdiğerine tesâdüf eylemesinden korkarak başlarını önlerine eğip gayr-i müteharrîk ve heyecanlı bir hâlde bir müddet öyle kaldılar. Birbirlerine söyleyecek pek çok sözleri var idi. Fakat söze nasıl başlanacağı söyledikleri için sükût ediyorlar idi. Nihayet Madaleine yarı anlaşılabilirceğin bir sûretde dedi ki:

- Siz misiniz? Prosper siz!...

Bu bir iki söz bu iki gencin karşı karşıya bilâhareket teşkîl eylemiş oldukları levha-i letâfeti bozmaya kifayet etti. Kasadâr avucunda tutmakta olduğu o beyaz eli bırakarak gayet acı ve meyûsâne bir sadâ ile dedi ki:

- Evet benim! Sizin çocukluk refikanız evvela Prosper ta kendisi! Bugün alçakçasına bir sirkatle ithâm edilip amcanız tarafından dest-i adâlete teslîm edilen, bugünün hitâmından evvel tevkîf edilip mahbusa konulacak olan Prosper!

(Madaleine)' in çehresinde havf ve hayret alâmetleri zâhir olup Prosper hakkında rahm ve şefkati gözlerinden belli olmakta idi. Dedi ki:

- Aman Yarabbi! Ne söylüyorsunuz?
- Vay mâdemüvâzel henüz haberiniz yok mu?

Bir şey söylediler mi?

- Yeğenimin birini yalnız bu sabah biraz görebildim. Yeğenim ise pek ziyade muzdarib bulunduğundan amcamı çağırarak üzere geldim. Onun yerine burada sizi buldum. Fakat merhamet ediniz, söyleyiniz ne olmuş? Bir şeyden haberim yok.

Kasadâr cevap vermek husûsunda mütereddîd kaldı. (Madaleine)'e derd-i derûnunu açmak ve en gizli esrârını haber vermek istedi lakin o aralık zihninden geçen bir fikir kendini buz gibi dondurup tevdi ısrar eylemesine mâni oldu. Mahzûnâne başını salladıktan sonra dedi ki:

- Hakkımda göstermiş olduğunuz nezâket ve merhametinize teşekkür ederim. Mâdemüvâzel fakat kendinizi beyhude bir te'sire ve beni ise huzurunuzda utanmak gibi bir azâb ile duçar etmemek için sükût etmeliğime müsaade ediniz.

Madaleine ahz-ı malûmât etmeklik husûndaki azmînin katî olduğunu imâ eder bir işaret ettin sonra dedi ki:

- Öğrenmek istiyorum. Söyleyiniz!
- Merak etmeyiniz Mâdemüvâzel! Çok geçmez felâketimi öğrenir ve beni dûçar etmiş olduğunuz hâllerden dolayı kendinizi alkışlarsınız. Madaleine öğrenmek husûsunda ısrar ederek Prosper'e söylemesi için istihâmâtını arttırmıştı. Prosper ise söylemeye katıyyen karar vermiş olduğundan dedi ki:

- Amcanız bir komiser ve bir polis memuruyla beraber bitişik odadadırlar şimdi buraya geleceklerdir. Lütfen ve merhameten oradan çekiliniz ki sizi görmesinler.

Prosper hem bu sözleri söylemekte ve hem de bir taraftan mâdemüvâzeli bulunduğu kapıdan içeri doğru usulle itmekte idi. Madeleine her ne kadar çekilmek istemiyor idiyse de Prosper kızı itip kapıyı kapamaya muvaffık oldu. Prosper kapıyı tamam vaktinde kapamış çünkü kapının kapandığını müteâkib polis komiseriyle Mösyö (Fauvel) içeri girdiler. Bunlar salonu ve büyük nerdübânı muâyene ile meşgul

bulunmuş olduklarından odada Madeleine ile Prosper beyinde geçen muhâvereyi işitmemiş idiler. Fakat (Fanferlot) nazar-ı dikkatini kasadârın üzerinden bir lahza ayırmamış olduğundan odada olanları kamilen görüp işitmişti. Ve kendi kendine demiş idi ki: “Kasadâr kendini yalnız kalmış zann ediyor. Bakayım çehresi ne hâlde bulunacak? Bir göz kapamasının bir hafif tebessümün bu bâbda delâlet edeceği hâlleri pek mühimdir.” Mösyö (Fauvel) ile komiser tetkikatlarına devam eyledikleri esnâda Fanferlot kasadârın hâlini tarassutla meşgul bulunuyor idi. Kapının açıldığını Madaleine' in içeri girdiğini Prosper ile olan muhtasar muhâverelerini ve yekdiğerlerine karşı göstermiş oldukları evzâ ve harekâtın cümlesini kemâl-i dikkatle görüp işitmemişti. Vakıa işitmiş olduğu sözleri, tam bir mâl anlaşılamayan birtakım mühim cümlelerden ibâret ise de Mösyö Fanferlot bunu sözlerin manâlarını itmâm etmek husûsunda mâhir bir adamdır.

Kendi kendine diyor idi ki:

-İşte şimdi iş anlaşıldı. Kasadâr bu güzel ve genç kızı süzüyor. Kızın da kasadâra muhabbeti var. Bu muâşakayı banker duymuş pek ziyâde hiddetlenmiş hiçbir tarafa işâa olmaksızın bu aşk ve alakanın önünü almak kasadârı böyle bir sirkatle ithâm ederek ondan def etmekle mümkün olabileceğini düşünmüş olmalıdır.

Şimdi Fanferlot' un fikrince banker kendi akçesini kendi sirkat etmiş bîçâre kasadâr ise masum olup hilekâr bankerin hedef-i melaneti olmuştur. Fanferlot' un bu kararı şimdilik Prosper'in halasına hizmet etmeyecektir. Çünkü bu adam ziyâdesiyle harîs-i şöhret olduğundan bu müşâhedât ve tefekkürâtından kimseyi haberdâr etmeyip istifâdenin yalnız zâtına münhasır kalmasını istiyor idi. Ve kendi kendine diyor idi ki:

- Diğerleri tedkikâtta devam ededursunlar ben teharriyâtımı yalnız başıma icrâ edeceğim. Eğer ileride semere-i sabır ve gayretim olarak bankeri ithâma kâfi emârât cem'ine muvaffik olur isem o zaman mücrimi meydana korum.

Fanferlot pek memnun ve mahzûz görünür idi. Kendini iştiâre sebep olacak çoktandır aradığı vaka-i cinâiyeyi işte şimdi bulmuştu. Öyle bir vaka ki sirkat, melanet, iftira ve hissiyât-ı aşikâne gibi birtakım âhvâl-i garâbet iştimâli câmi bulunuyor. Muvaffakiyet müşkil ve hemân mahâl gibi görünüyor ise de Mösyö Fanferlot yahûd sincap pek kendi zekâ ve devam teharrîde olan gayret ve ikdâmına itimâd tamı vardır. Üst katın tahriyâtı hitâm bulup alt kata kasadârın odasına indiler.

Geldiği esnâda gayet bıkaydâne davranan polis komiserinin gittikçe canının sıkıntısı artmakta idi. Bir karar vermek zamanı takarrüb ediyor idi.

Fakat henüz komiserin tereddüd etmekte olduğu görülüyor idi nihâyet dedi ki:

- Efendiler. Gördünüz ki taharriyâtımız birinci fikirlerimizi takviye etmekten başka bir şeye yaramadı.

Mösyö (Fauvel) ile kasadârın yüzünden aynî tasdik işaretleri görüldü. Komiser tekrar dedi ki:

- Mösyö Fanferlot bu bâbda sizin fikriniz nedir?

Fanferlot cevap vermeyip kasanın kilidini pertevsûz ile muâyeneye uğraşmakta ve yüzünde istiğrâba delâlet eder. Birtakım alâim peydâ olmakta idi. Şüphesiz bazı mühim şeyler keşf eylemiş olmalıdır. Vechindeki alâim istiğrâbı gördükleri gibi Mösyö (Fauvel) Prosper komiser üçü de gelip Fanferlot' un etrafını aldılar. Banker dedi ki:

- Bazı emârât mi buldunuz?

Fanferlot hissiyâtını ketm edememiş olduğundan dolayı adem-i hoşnûdisini imâr eder bir çehre ile başını çevirip dedi ki:

- Pek ehemmiyetsiz bir şeyi keşfedebildim.

Prosper dedi ki:

- Ne olduğunu biz de bilmek istiyoruz.

- Yalnız şu emâreyi buldum ki bu kasa yakın bir zamanda gayet acele ve şiddetle açılmış veya kapanmıştır. Fakat bu şiddet açıldığı veya kapandığı esnâda mı vaka olmuştur orasını bilemem.

Polis komiseri nazar-ı dikkatini açmış olduğu hâlde dedi ki:

- Bunu nasıl anladınız?

- İşte efendim burada kasanın kapısı üzerinde kilidin yanından aşağıya doğru inen çizgiceğizi görüyor musunuz?

Komiser Fanferlot' un elinden pertevsûzu alıp eğilerek dikkatle kasayı muâyeneye başladı. Fîlvâki bir hafîf çizgi (Verni) cilasının ince bir tabakasını yukarıdan aşağı doğru on iki on üç santimetre tûlunda kaldırmış olduğu pek ayân görülüyor idi.

Komiser dedi ki:

- Çizgiyi görüyorum fakat bundan ne çıkar?
- Ne çıkacak hiçbir şey! Zaten bunun ehemmiyetsiz olduğunu evvelce söyleyememiş miydım?

Fanferlot zâhiren böyle söylüyor ise de hakikatte fikri başka idi. Yeni çizilmiş olduğu kâbil-i inkâr olmayan bu çizginin Fanferlot nazarında olan ehemmiyeti diğer hiçbir kimsenin malûmu değildi. Fanferlot'un farazziyâtını işte bu çizgi hakikate takrîb ediyordu. Kendi kendine diyor idi ki:

“Kasadâr milyonları çalmış olsa hiç acele etmeye seri davranmaya lüzûm görmez. Banker ise bilakis gece vaktini gayet tetik olarak kendi kasasını soymağa indiği esnada kapı önünde yatan garsonu uyandırırım korkusuyla bin türlü telaş ve ihtiyâta lüzûm görerek acele ile anahtarı kilitten çıkarır iken sürtüp bu çizgiyi husûla getirmiştir. Fanferlot bu muğlak ve müşkil meseleyi kendi kendine halletmeye karar vererek kendi efkâr ve daha doğrusu hayalâtından kimseyi haberdâr etmemekte idi.” Prosper ile Madeleine beyninde vukûnu müşâhede eylemiş olduğu mülakâttan hiç bahsetmiyor idi. Bu maddenin şu kadarcık meydana çıkmış bulunan sûretini bile muktedir olabildiği mertebede ört pas etmeye gayret ederek komisere hitâben dedi ki:

- Netice-i tedkikâtım olarak şunu arz ederim ki buraya yabancı bir kimse girmemiş ve kasaya dokunulmamıştır. Mütiharrik düğmeler ile hiç uğraşılmamış ve kilidi açmak için kendi anahtarından başka hiçbir alt istiamâl olunmamıştır. Bu kasayı açanlar düğmelerin hangi kelime ile kapandığını bildikleri gibi kasanın anahtarı dahi kendilerinde imiş.

Zaten mahâretini taktir eylemekte olduğu Fanferlot' un şu yoldaki ifâdâtı polis komiserinin tereddütlerine nihâyet vermişti. Dedi ki:

- İşte Mösyö Fanferlot tedkikâtını söyledi. Şimdi benim için Mösyö Fauvel ile biraz gizli konuşmaktan başka yapacak bir şeyi kalmadı.

Banker dedi ki:

- Emirlerinize muntazırım.

Prosper kendinin oradan çekilmesi lazım geldiğini anlayarak bir yere sokmak fikrinde olmadığını bildirmek için şapkasını orada duran bir masanın üzerine koyduktan sonra çıkıp kalem odasına gitti. Fanferlot dahi arkasından çıkmakta

olduğu esnâda polis komiseri kendisine bir işaret etti. Ve bu işaretin manâsı dahi “Eğer Prosper'i kaçırsan isek sonra senin yakını tutarım” demek idi. Fanferlot' un böyle bir ihtâra hiç ihtiyacı yoktu. Çünkü zaten kendisinin şüpheleri henüz pek kuvvet bulmamış ve muvaffik olmak husûsundaki arzusu dahi pek şiddetli bulunduğundan Prosper'i bir lahza gözü önünden ayırmayıp her bir hareket ve hâlini hadde-i nazardan geçirmek istiyordu. İşte bunun için Prosper'in arkasından odaya girince doğru gidip en dipte loş bir mahâle oturarak bir rahat vaziyet almak istiyor imiş gibi sağına soluna dönüp çene kemiğini yerinden çıkarırcasına bir esnedikten sonra gözlerini kapadı. Prosper dahi yerinde bulunmayan bir memurun yazıhânesi önüne gidip oturdu. Odadaki bütün memurlar dahi icrâ edilen tedkikâtın neticesini anlamak için meraktan çatlıyorlar idi. Her birerlerinin gözlerinde tecessüs ulûvleri parlamakta ise de hiçbiri bir şeyi sormaya cesaret edemiyordu. Prosper'in müdâfi olan genç Cavaillon nihayet dayanamayıp:

- Ay nasıl oldu bakalım? Dedi. Prosper omuzlarını silkerek dedi ki:
- Nasıl olduğunu daha bilen yok.

Hakikaten masum bulunduğundan mıdır yoksa dûçâr-ı mecâzât olmayacağını muhakkak bildiğinden midir nedir oradaki memurlar Prosper'in her zamanki etvâr-ı bîkaydânesini takınmış olduğunu kemâl-i hayretle görmekte idiler. Hiçbir kimseye ehemmiyet vermemek husûsundaki bu kayıtsızlığı tekebbür derecesine vardığından mezkûr idârehânede Prosper birtakım düşmanlar peydâ eylemişti. Prosper deminden görenleri merhamete getiren, o azîm tesîrinden -çehresinin sarılığı ve gözlerinin etrafını ihâta eden siyahlıkla saçlarının intizâmsızlığından başka- bir eser kalmamıştı.

Vakadan haberi olmayan bir adam hâricten içeri girmiş olsa hiçbir vakitte Prosper'in büyük bir sirkatle ithâm edilip hemân tevkîf edilmek üzere bulunduğunu yüzünden anlayamazdı. Prosper deminden beri elinde bir kurşun kalemiyle oynamakta idi. Birdenbire kalemi durdurup önüne biraz kağıt çekerek alelacele birkaç satır yazı yazdı. Derin bir uykuda olduğu hâlde yine etrafını görüp dinlemekten bir saniye bile fevt etmeyen Fanferlot yahud sincap kendi kendine dedi ki:

- Oh! Oh! Kağıda tevdî ısrar ediyor. İşte şimdi müspet olarak bazı şeyler öğreneceğiz.

Prosper yazıyı bitirince kağıdı dikkatle katlayıp mümkün olduğu mertebede katîsini küçülterek yerinde bilâhareket oynamakta bulunan Fanferlot'a muhterizâne bir

baktıktan sonra küçük Cavailon'a fırlatıp tembih makamında dahi yalnız “Gypsy!” Kelimesini telaffuz eylediği işitildi. Prosper bunları öyle bir soğuk kan ve süratle icra eyledi ki böyle işlerin kurdu olan Fanferlot bile bu mahârete şaşı kaldı ve kendi kendine dedi ki:

- Öyle pek kolay olmayacak.

Masum bir saatte Prosper'in bu derecelerde metânet fikri göstermesi pek büyük bir gayret ve mahârete muhtaç idi. Kasa odasında polis komiseri bankerle yalnız kaldıkları anda mahremâne söze başlayıp dedi ki:

- Artık hiç şüphesiz mahal kalmadı. Kasanızı boşaltan sârik bu genç kasadârdan başka bir kimse değildir. Şimdilik benim vazifem merkûmu tavkîf etmektir ondan ötesi ise mahkemenin bileceği şeydir. Komiserin bu ifadesi bankeri pek ziyade müteessir eylediğinden

- Zavallı Prosper! Deddiği işitildi

Banker kendisinin kasadâr hakkındaki bu terahhum ve tesirine karşı komiserin ezhâr-ı hayret eylediğini görünce dedi ki:

- Bugüne kadar istikâmet ve sadâkatine son derecede emniyetim var idi. Bilâterreddüd servet-i kâmilemi yedine teslim edebilir idim. Bu sabah kendisini affedeceğimi vaat ederek hemân karşısında ayaklarına kapanma derecesine gelip itiraf-ı hakikat eylemesini rica eyledim. Fakat hiçbir sözüm tesîr etmedi. Kendisini sever idim. Kim bilir daha yüzünden ne kadar felâket ve mezellele uğrayacağımı bildiğim hâlde yine bir türlü kendinden nefret edemiyorum.

Komiser bu sözleri anlayamamış gibi görünerek dedi ki:

- Nasıl felaket? Nasıl mezellet?

- Nasıl mı? Adalet nazarında herkes bir değil midir? Prosper memur ben amir bulunduğum için hemân benim sözüme inanırmek mi icâb eder? Kendi akçemi yine kendimin sirkat eylemelik ihtimali yok mudur? Dünyada olmadık şeyler mi var? Bende bir hâkim huzuruna çağırılıp isticvâb edileceğim. Amiri bulunduğum bu idarehânenin her bir ısrar ve muâmelât hususiyetini bir bir haber vermeye mecbûr olacağım. Bunlar benim için bir felaket bir zillet değil midir?

- İhtimal ki sizi çağırıp bazı şeyler sorsunlar fakat namus ve itibârınız cümlece malûm olduğu için...

- Heyhât! Prosper de erbâb-ı iffet ve namustan değil miydi? Kendinden böyle bir sirkat hususuna dair şüphe edildiğini his eylemek her sâhib-i vicdân için bir azâb eylemedir.

Bankerin kalben ziyâdece muzdarib bulunduğunu komiser hissederek. Dedi ki:

- Mağdur olmayınız efendim. Sekiz güne kalmaz sârîki ithâma kâfi emârât elde edilir. Artık kasadârı çağıralım gelsin.

Prosper Fanferlot ile beraber geldi ki Fanferlot'u uyandırınca kadar hayli zahmet çekmişlerdi. Komiser Prosper'e taht-ı tevkîfe alınmış olduğunu bildirdi. Prosper de hiçbir telâş ve tesîr âsârı görülmeyip etvâr-ı bîkaydîsini tamamen muhâfaza eylemekte idi. Yalnız gayet ciddi olarak dedi ki

- Vallahi bîgünâhım!

Mösyö Fauvel kasadâra nispeten pek ziyade müteellim ve müteessir bulunduğundan bir son rica olmak üzere dedi ki

- Yavrum daha vakit geçmemiştir! Allah aşkına olsun bu işin sonunu tefekkür et. Prosper bankerin sözünü işitmemiş gibi görünüp cebinden bir küçük anahtar çıkararak şöminenin üzerine koydu ve dedi ki:

- İşte efendim kasanızın anahtarı. Ümit ederim ki masumiyetim bir gün nazarınızda tahakkuk ederek de hiçbir akçenizi sirkat eylememiş olduğumu öğrenirsiniz. Ve bunun içinde çok vakit mürûr etmeyecektir zannederim.

Herkes sükût etmekte olduğundan Prosper tekrar söze başlayıp dedi ki:

- Gitmeden evvel söyleyeyim. Benden sonra kasadârlık vazifesini icrâ edecek olan zâta lazım olacak defterler kâğıtlar işte bunlardır. Bundan başka şunu da haber vereyim ki sirkat edilen üç yüz elli bin franktan mâadâ kasada bir açık bırakıyorum.

Bir kasadârın ağzından işitilmesi meşûm add edilen bu (açık) gülmesi kulakları dibinden bir habere patlamışçasına sâmi'ine te'sîr etti. Prosper'in bu itirafına herkesin bir türlü mana vermesi tabii idi. Komiser içinden diyor idi ki:

- Açık ha! Artık bunun üzerine bu adamın cürmünden nasıl şüphe edilebilir? Kasayı büsbütün bu boşaltmazdan evvel meğerse sirkate küçükten başlamış imiş.

Fanferlot dahi kendi kendine diyor idi ki

- Şimdi kasadârın masumiyetinden şüphe etmek için evvel-i emirde

kendisinden fevkalade müteemmil ve mâhir bir hilekâr olduğunu farz etmek lazım geliyor. Çünkü bu kadar külli bir meblağı sirkat edildikten sonra bu akçe ile kasaca olan açığını kapatamaz mıydı? Prosper'in vermekte olduğu izahât gittikçe vakanın ağırlığını azaltmıyordu.

Diyor idi ki:

Kasaca olan açığım üç bin beş yüz franktan ibârettir ki bunlardan iki bin frankını kendi maaşıma mahsûben ay başından evvel almışımdır. Bin beş yüz frankı ise memurumuzdan bazılarına ay başında maaşlarıyla mahsûbu icrâ edilmek üzere verilmiştir. Bugün en son günü olup yarın maaşlar verilecek olduğundan...

Polis komiseri kasadârın sözünü keserek hiddetle dedi ki:

- Kasadan kendinize lüzumu görünen meblağı almaya ve memurlara maaşlarına mahsûben para vermeye mezûn muydunuz?
- Hayır! Fakat Mösyö Fauvel bu kadar çok yer müsâideyi benden dirîğ etmezdi zannederim. Bu adet her yerde carîdir. Bu hususta selefîm olan kasadârın usûlüne itbâdan başka bir şeyi yaptım.

Banker başıyla bir tasdik işareti etti. Prosper sözünde devam ederek dedi ki:

- Şahsıma ait olarak almış olduğum akçeyi gelince idârehânece bin beş yüz frank kadar bir tasarruf yolu bulmuş olduğumdan bunun için bir nevi hak kazanmış demektir.

Mösyö Fauvel tasdik makâmında

- Evet bunda hakkı vardır. Dedi.

Polis komiserinin jurnalini tanzîm etmek için lazım gelen tahkîkâtı artık burada hitâm bulmuştu. Artık gitmek üzere bulunduğunu bildirip birlikte gitmek için Prosper'e hazır olması emrini verdi. İnsan artık kendi kendine mâlikiyyetini, hürriyetini gâib etmiş bulunduğunu hisseylediği yani müthiş bir hakikatin kendini arz eylediği şu dakika, ne menhûs dakikadır? Kendilerine mahpus kapılarını açan şu “Haydi hazır ol!” emirini işitince en kayıtsız ve en yüreklerin böyle dûçar -ı fütûr olup göz yaşları dökerek amane düştükleri görülür. Prosper ise asla serinkanlılık ve kayıtsızlığına hâlel getirmemişti. Polis komiseri içinden bunu, kasadârın malumatta harikulâde bir adam olduğuna hükmetmekte idi. Prosper ağır ağır güya hariçte yemek yemeye lokantaya gidiyor imiş gibi hazırlamaya başlayıp kemâl-i huzûr-ı kabule

saçlarını düzelterek (Pardösü) ve el-divânlıklarını giderdikten sonra

- Hazırım buyurun dedi.

Polis komiseri dahi kayd-ı vaka eylemiş olduğu cüzdanı henüz cebine koymuş olduğundan Mösyö (Fauvel)'i selamlayıp Prosper'e

-Haydi dedi.

İkisi birden yürüdüler. Banker teessüf ve kendinden dolmuş bulunan gözlerinin yaşını pek zorlukla zabt eylemekte olduğu hâlde arkalarından bakakalıp mırıldanarak dedi ki

- Kâşkî çalınan akçenin iki mislini daha götürmüş olaydılar da zavallı Prosper'i benden ayırmaya idiler!

Daima kulakları açık bulunan Fanferlot bankerin bu sözünü işitince derhal defterine kayıt eyledi. Kendisi her şeyden pek tez şüphe eylediğinden kendi gibi herkesin dahi desîse-i kârâne hareket eyleyeceğine kâil idi. Bankerin bu teessüfünü tabii olarak kabul eylemediğinden Prosper'in mufârakati esnasında mırıldandığı sözleri dahi Fanferlot'un kendine işittirmek kastıyla mahsûsu olarak söylemiş olduğuna hükmetti.

Fanferlot – zaten mevcut olmayan- şemsiyesini aramak bahanesiyle geri kaldı. Kendi gittikten sonra eğer şemsiyesi bulunur ise saklamalarını ve birazdan gelip alacağını memurlara defaâtle söyleyip tekrar ederek oradan bir türlü çekilip gitmek bilmiyor idi. Nazaran Prosper'in emr-i muhafaza ve isali hususları Fanferlot' un vazifesi ise de azîmetleri esnâsında komisere yaklaşp kendinin geride kalması lazım ve mühim olduğundan bahisle istihsâl müsâide etmişti. Prosper'in deminden yazmış olduğu tezkirenin Cavaillon' un cebinde durduğunu Fanferlot biliyor ve bunu nasıl ele geçireceği hakkında bin türlü mülâhzalarda bulunuyor idi. Şemsiye bahanesiyle içeri girip dışarı çıktığı vakit oda kapısını aralık bırakmıştı. Göz ucuyla daima içerisini muâyene ederek Cavaillon azıcık yerinden kımıldamış olsa hemân üstüne atıyla çıkmış gibi kuşkuda isbât-ı hakikate pek büyük hizmet eylemesi muhtemel olan bu kağıdı elde etmek için nasıl tedbîr kullanmalı? Doğruca gidip Cavaillon' un tevkîf ve ahafe ederek kendinden tezkireyi istimâli vermediği sûrette cebren mi almalı? Fanferlot' un ibtidâ düşünmediği yol bu cebren almak sureti idi. Fakat sonra dedi ki bu edeceğim gürültünün sonu nereye varacak? İhtimal ki hiçbir şeye varmayıp nâtamâm ve meşkûk kalacaktır. Fanferlot yakinen biliyor idi ki bu kağıt Cavaillon'a hitaben yazılmış olmayıp bir üçüncü zâta teslim edilecektir. Bu zâtın ismi

Prosper (Gypsy) diye haber vermiş ise de asıl ismi bu olmayabilir. Acaba Cavaillon'a cebir sureti gösterildiği hâlde bunun kim olduğunu söyleyecek midir? Cebirden kurtulmak için söyleyeceğini vaat etse bile yalan söylemeyeceği ne malûmdur?

Fanferlot buralarını arız ve amîk tefekkür ettikten sonra birisi tecessüs sûretiyle öğrenmek mümkün iken onu gidip de sahibinden sormak çocukçasına bir hareket olduğuna karar vermişti. Cavaillon'a takip ve tecessüs ederek inkâra mecâlî kalmayacak bir sırada yakalamak hepsinden alâ olacağını düşündü. Fanferlotca bu cihetin sûret-i icrâsı hiçbir şey demek değildi. Hem bu sûretle hareket etmek muktezâ mesleği olarak gürültü ve işâadan hoşlanmayan genç banka memurunun halîm ve sâkit olan tabiatla muvâffak dahi düşecektir.

Fanfer havliya geldiği vakit planını zihninde sûret-i kati de tertîb etmiş bulunur idi. Orada banka hizmetkarlarından birini lakırdıya tutup sûret-i zâhirede gayet ehemmiyetsiz görünen birkaç sûâl sordu. Bu esnada, idarehânenin (Victoire) sokağa hiçbir kapısı olmayıp memurlar içeri girip çıkmak için mutlak (Provence) sokağında büyük kapıdan işlemeye mecbur bulunduklarını tahkîk etti. Fanferlot başlamış olduğu işi başa çıkarmak için bu aralık hiçbir müşkilât görmemekte idi. Banka kapısından çıkıp sokağın karşı cihete geçerek bir arabalık kapısının altında ve tamam bankaya mukâbil bir mahalde durdu. Bankayı tarassut için bu mahal gayet iyi intihâb edilmişti. Buradan yalnız içeri girip çıkanları değil pencerelerden bakanın derûnunu dahi pekâlâ seyretmekte idi. Biraz ayaklarının ucu üzerine yükseldiği gibi yazihânesinin üzerine eğilmiş olduğu hâlde Cavaillon'un oturduğu görülüyor idi. Fanferlot bu kapının altında uzun müddet kaldı. Bu husûslarda Fanferlot' un sabrı ziyâde idi. Pek ehemmiyetsiz şeyler için bile bir koca gün veya geceyi kâmilen böyle pusuda geçirmiş olduğu binlerce defa vaka olmuştur. Zaten içi sıkılmaya vakti olmuyordu ki. Keşif edildiği husûsâtın ehemmiyetini taktir ve bu sirkat maddesinin mücrimi bulmaya muvaffık olursa ne kadar büyük bir nam kazanacağını tekrar ve daha buna müteallik zihninden bin türlü hayaller geçiriyor idi.

Nihâyet bade'z-zuhr saat bire doğru Cavaillon'un memuriyet mahâline mahsus olan elbisesini çıkarıp sokağa mahsus olanı giydiğini ve şapkasını başına koyduğunu gördü. Kendi kendine:

- Cavaillon bankanın sokak kapısı önüne çıktı sokağa adımını atmazdan evvel sağına soluna bakıp tereddüd etmek de olduğu görüldü. Fanferlot dedi ki

- Acaba bir şeyden mi şüpheleniyor?

Hayır genç memurun hiçbir şeyden şüphe etdiği yoktu. Yalnız kendisinin uzun müddet memuriyeti başından ayrılmış olduğunun kimse farkına varmaması için en kısa yolu intihâba uğraşıyor idi. Çok geçmeksizin zihninden karar verdi. (Montmarte) tarafına yürüyüp yokuşu çıkarak (Notre Dame de Lorette) sokağına saptı. Aceleden gelip geçenlere çatıp çarptığından dolayı herkesten bir türlü azar işitmekte olduğuna asla ehemmiyet vermeyerek gayet süratli gidiyor idi. Fanferlot bile yetişmek hususunda güçlük çekiyor idi. (Chaptal) sokağına gelince Cavaillon birdenbire dönüp 39 numaralı haneye girdi. Hanenin darca olan koridorundan henüz bir iki adım atar atmaz omuzuna bir el dokunduğunu his eyledi. Süratle arkasına dönünce Fanferlot ile yüz yüze geldiler. Fanferlot'u görünce tanıdı. Çehresi sapsarı kesilip birkaç adım geriye çekilerek gözleriyle kaçacak bir kapı aramaya başladı. Fakat Fanferlot bu niyetini derhâl anlayarak yolunu kesti. Cavaillon kaçamayacağını hissederek korkusundan sesi kısılıp tıkanma derecelerine gelmiş olduğu hâlde dedi ki:

- Benden ne istiyorsunuz?

Fanferlot yahud sincabın diğer hiçbir polis memurunda bulunmayan bir hassasiyete gayet nazik ve mültefit olmasıdır. Yakalayıp hapis ettirdiği kimseleri bile gayet nevâzşikârane sözler ve nezaketle tevkîf ederdi. Yüzünde tebessüm göstererek dedi ki:

- Küstâhlığının bu derece ileri varmasından dolayı beni affediniz. Zât-ı alîlerinden küçük bir sûâl soracağım.

- Benden mi sûâl soracaksınız?

- Evet güzel efendim sizden. Mösyö Eugene Cavaillon'dan!

- Fakat ben sizi tanımıyorum!

- Amma yaptınız ha!! Bu sabah beni pekâlâ gördünüz. Zaten sizden soracağım sûâlde pek ehemmiyetsiz bir şeydir. Eğer tenezzülen koltuğuma girip buradan çıkarak bir cüzî müddet refâgâtınız şerefiyle teşerrûf etmekliğime müsâade buyurur iseniz minnettarınız olurum.

Cavaillon şimdi ne yapsın? Çârnaçâr kendine takdîm edilen kavli kabul ederek birlikte sokağa çıktılar. Chaptal sokağı öyle arabaların kesret-i mürûruyla yayaları bir

tehlike-i daima içinde bırakan gürültülü izdihâmlı sokaklardan değildir. Burada iki üç dükkan ancak görülür. (Fontaine) sokağının köşesindeki icrâcî dükkanından (Leonie) sokağına kadar bir koca eski divâr uzanıp gider ki bu divârın üzerinde doğramacı imalathanelerini tenvir için açılmış birkaç küçük küçük pencerelerden başka bir şey yoktur. Burada insan mütemâdiyen kaldırım döşettirmeye mecbur arkadaşıyla ferah ferah konuşabilir. Fanferlot ile Cavaillon için gelip geçenlerden sıkılmak endişesi yoktu. Fanferlot dedi ki:

- Güzel efendi! Sizden soracağım şey şudur: Hani ya bu sabah size Mösyö Prosper Bertomy gayet ustalıkla bir küçük tezkire fırlatmış idi?

Cavaillon kendine sorulacak sûâlin bu tezkireye müteallik olduğunu anlayınca ihtiyâtlı bir sûretde idâre-i kelâm etmek lüzumu hissedip kulaklarına kadar kıpkırmızı kesilmiş olduğu hâlde dedi ki:

- Bu husûsta hatanız var.
- Affedersiniz. Sizi yalancı çıkmak mahcûbiyetten kurtarmak için sözünüze inanmak ister isem de maâteessüf arz ettirmeye sözümde hiç hata yoktur.
- Emin olunuz ki Prosper bana hiçbir şey vermemiştir.
- Latif ediniz güzel efendi inkâr etmeyiniz! Prosper'in söze kurşun kalemiyle yazılmış ve gayet küçük katide katlanmış bir tezkire fırlattığını odada bulunan dört memurun görmüş bulunduğunu sonra isbâte mecbur olurum.

Genç memur, tezkire hakkında bu kadar mükemmel malûmâtı bulunan bir adama karşı vâdi-i inkârda devam etmek delilik olacağını anlayıp yalanı başka bir surete dökmek lazım geldiğine hükm ederek dedi ki:

- Evet hakkınız var Prosper'den bir tezkire almış olduğum doğrudur. Fakat bu tezkire yalnız bana ait olduğu için okuduktan sonra yatıp parçalarını ateşe attım.

Cavaillon'un bu sözü pek doğru olabilir. Doğru olduğunu Cavaillon'un bu sözü pek doğru olabilir. Fakat doğru olduğunu neden anlamalı?

Fanferlot düşündü ki bazen en kaba hileler insana en güzel muvaffakiyet kazandırır. Baht işi olarak bir söz atmak üzere dedi ki:

- Güzel efendim. Siz hiç doğru söylemiyorsunuz. O tezkire size (Gypsy)' e teslim edilmek üzere verilmiştir.

O anda Cavaillon'un yüzünde görülen bir ye's alâmeti Fanferlot'a sözünde hata etmemiş olduğunu bildirdiğinden bir geniş nefes aldı. Cavaillon söze başlayıp dedi ki:

- Kasem ettirmeye...

Fanferlot genç memura sözünü ikmâl edecek vakit bırakmayıp dedi ki:

- Güzel efendi nâfile kasem etmeyiniz. Bana dünyadaki yeminlerin cümlesini etseniz yine beyhûdedir. Siz bu tezkireyi yaratmaktan mâadâ onu mürsel-i aleyhine teslim etmek için bu haneye girdiniz ve şimdi dahi cebinizde duruyor.

- Hayır! Efendim hayır yanlış!!

Fanferlot genç memura bu inkarından dolayı asla rûy-ı şiddet göstermeyip en tatlı sadâsıyla dedi ki:

- Hüsn-i tabiat ve halkınızdan memûl edivermeye o kağıdı bana gösterecekseniz ve hem emin olunuz ki...

- Hiçbir vakitte! Hiçbir vakitte...

Cavaillon kolunu şiddetle silkip kurtararak tamâm kaçmanın sırası olduğuna hükm edip firâra tesaddi gösterdiyse de muvaffık olamadı. Fanferlot' un tatlı sözlü halîm bir adam olduğu kadar da kötü bulunduğunu anladı. Fanferlot Cavaillon'un firâra teşebbüs eylediğini görünce dedi ki:

- Güzel efendi kımıldamayınız. Bir tarafınızı incitirseniz geliniz inat etmeyiniz de şu kağıdı bana teslim ediniz.

- Hayır bende kağıt falan yok!

Polis memuru artık tarz-ı ifâdesini tebdîl ederek dedi ki:

- Demek ki beni son çarelere mürâcaata mecbur edeceksiniz. Eğer siz bu inatta devam edecek olur iseniz ne olacak biliyor musunuz? Şuradan iki polis çağıracağım her biri sizin bir kolunuzdan yakaladığı gibi sizi doğru polis komiserinin karşısına götürecekler orada sizin mümânaatınıza asla kulak vermeyip her tarafınızı güzelce arayacağım. Artık ötesini siz düşününüz.

Cavaillon Prosper'in sadık dostlarından idi fakat bu beyhûde manada ve mücadeleden hiçbir hüsn-i netice çıkmayacağı nazarında gün gibi tahakkuk eylemişti. Kağıdı o anda mahv eylemeklerin dahi imkânı yoktu. Binâenaleyh bu imkansızlık içinde

Cavaillon'un kağıt Fanferlot'a teslim etmesi Prosper hakkında bir hıyanet add olunamazdı. Fanferlot'a karşı olan kudretsizlik ve aczinden hemân ağlama derecesine gelmiş bulunduğu hâlde dedi ki:

- Ben aciz. Sen kuvvetli. İtâat zarûridir.

Cavaillon derhal cüzdandan tezkireyi çıkararak polis memuruna teslim etti.

Fanferlot kağıdın katını açar iken sevincinden elleri titriyor idi. Mutâdi olan fert-i nezâketini dahi icrâ eden geri duramadığından tezkireyi açtıktan sonra Cavaillon'a doğru ihtirâm-kârâne eğilip dedi ki:

- Okumaklığima müsaâde buyurulacak ya? Cüretimden dolayı affınızı istirhâm ederim. Fanferlot şu suretle okumaya başladı.

“Sevgili Nina!

“Eğer beni cidden seviyor isen bir dakika bile düşünüp tereddüd etmeksizin sözüme itâat et. Bu tezkireyi aldığın anda hanede kendine müteallik her ne varsa- hepsini kamilen- alıp git Paris'in bulunmaz bir bucağına gizlen. Muktedir olduğun mertebede ortadan nihân ol. Gözlere görünme. Bu itâatinle ihtimal ki hayatımı kurtarmış olursun. Külliyetli bir sirkatten dolayı maznûn oldum. Tevkîf olunmak üzereyim. Yazıhânenin gözünde yüz frank vardır onları al. (Adres) ini Cavaillon'a bırak benim sana veremeyeceğim izâhâtı ondan sûâl et. Ümit üzere ol.”

İmza

“Prosper”

Tezkireyi okuyup bitirdikten sonra polis memurunun yüzünde pek büyük bir muvaffakiyetsizlik alâmâtı zâhir olduğunu Cavaillon fark eyledi. Fanferlot Prosper'in veya maznûniyetini sûret-i katiyyede isbât edecek gayet mühim bir emâre ile geçireceğini memûl etmekte iken elindeki kağıdın- kendinden ziyâde- sevdiği kadın için endişede bulunduğunu mu'lin bir muhabbetnâme olduğunu görünce donakalmıştı. Pek çok itâb-ı zihin eylediyse de bu tezkireden katî bir manâ, bir meal istihrâcına muvaffik olamadı. Bu tezkire de yazanın ne leh ve ne de aleyhine yarar bir kelime yoktu. Yalnız iki hat arasına yazılmış -hepsini kâmil- sözü var ise de bunu da türlü türlü tefsîr etmek mümkün idi. Mamâfih Fanferlot tahkikâtında devamı lazımeden add ederek dedi ki:

- Bu Madam Nina Gypsy besbelli Prosper'in bir mahbesi olmalıdır?

- Metresidir.
- Ya! Orada 39 numaralı hanede mi ikâmet eder?
- Benim oraya girmiş olduğumu gördünüz. Orada ikâmet eylediğini de pekâlâ bilirsiniz.
- Henüz şüphem var idi. Oturduğu daire kendi namına mı isticâr edilmiştir?
- Hayır Prosper namınadır.
- Pekâlâ. Kaçınıcı katta olduğunu lütfen söyler misiniz?
- Birincide.

Fanferlot tezkireyi eski hey'eti üzerine katlayıp usul ile cebine indirdi.

- Vermiş olduğunuz bu izâhâtan dolayı yüz bin teşekkürler ederim müsâade buyurulur ise sizi oraya kadar yorulmak zahmetinden kurtararak tezkireyi Madam (Nina Gypsy)'e kendim getirip takdîm edeyim.

- Aman!..

- Evet müsâadenizle bu kağıdı Madam (Nina Gypsy)'e kendi elimle vereceğim. Cavaillon muhâlefet yüzü gösterip yine mücâdeleye kıyâm eylediye de Fanferlot' un işi müstacel olduğundan lakırdısını kısa kesmek üzere dedi ki:

- Men gayr-i had bir nasihat vereceğim bu nasihatimi tutmak hakkınızda pek hayırlı olacaktır zannederim. Ben sizin yerinizde olsam doğru mahal memuriyetime gider rahatça otururum. Evet böyle bir tehlikeli işe kendimi asla karıştırmam.

- Fakat efendi Prosper benim dostum, en'umkârımdır. Beni sefâletten kurtarıp adam eden odur.

- Kendinizi bu işten çıkmaya daha güzel bir sebep ya! Prosper'e bir iş görebilecek misiniz? Hayır. Değil mi? Ben derim ki bu husûsta bîcâreye fâideniz değil bilakis mazaretiniz dokunmak ihtimâli vardır. Sizin ona sadakatiniz olduğunu bilirler. Şimdi memuriyetinizin başında bulunduğunuzun farkına varamazlar mı? Eğer böyle Prosper'in müdâfaa olmakta devam eder iseniz siz de görecekları heyecanları telâşları sû'-i tefsîr etmezler mi?

- Ah efendi hiç şüphem yokdur ki Prosper masumdur.

Zaten Fanferlot' un dahi fikri bu idi. Fakat bu fikr-i mahsûsu Cavaillon'a bildirmek

işine gelmiyor idi. İleride kendi menfaati nokta-i nazarından olacak tahriyâtına sühûlet bahş olmak için Cavaillon'un bu bâbda pek müdebbir ve ketûm olması icâb eylediğinden bir aralık beyinlerinden olan biten şeyleri hiç kimseye söylememesi için ricâ eylemeği niyet eylediyse de sonra buna cesaret edemedi. Fakat hiç olmazsa bu bâbda bir korku vermek için dedi ki:

- Prosper'in masum olması ihtimâli vardır. Ve böyle olmasını da pek arzu ederim. Fakat cürmi sabit olduğu takdirde sizinle olan samimi dostluğu duyulur ise cürm de iştirâkınızdan şüphe ederler siz de maznûn olursunuz.

Cavaillon başını önüne eğip bir tefekkür meyûsâneye daldı.

Fanferlot dedi ki:

- Geliniz sözüme inanınız. Haydi işinizin başına gidiniz. Kimseye asla telâş heyecan eseri göstermeyiniz. Haydi uğurlar olsun efendim.

Bîçâre çocuk bu defa dahi itâat etti. Hiddet ve ye'sle yüreği dolgun yani hemân ağlamak üzere olduğu hâlde ağır ağır (Notre Dame de Lorette) sokağına geldi. Kendi kendine Prosper ne yolda muâvenet etmek, bu işten madam Nina Gypsy'i nasıl haberdâr eylemek ve bâhusûs kendine bu kadar eziyet etmiş bulunan o menhûs polis memurundan ne türlü intikam almak mümkün olacağını düşünür idi. Cavaillon sokağın köşesinden gâib olunca Fanferlot 39 numaralı haneye girip kapıcıya Prosper'in ismini verdikten sonra birinci kata çıkarak kapının çingırağını çekti. Hizmetkârane mahsûs olan kıyafette gayet şık giyinmiş on beş yaşlarında kadar bir erkek hizmetçi kapıyı açtı.

- Madam Nina Gypsy burada mıdır?

Hizmetkârın yüzünde tereddüd âsârı görüldü. Fanferlot hizmetçinin tereddüdünü görünce tezkireyi ârâ ederek dedi ki:

- Madama şu tezkireyi vermek için beni Mösyö Prosper Bertomy gönderdi. Tezkirenin cevabı yazılıncaya kadar dahi bekleyeceğim.

- Öyle ise içeri giriniz de madama haber vereyim.

Prosper ismi matlûb olan tesîri hasıl eylemişti. Hizmetkâr Fanferlot'u küçük bir salona götürdü. Bu salonun divârlarına alâ ipekli şam kumaşı kaplanmış idi. Pencereelerde kapılar da üç kat perdeler var idi yere, üzerine basılmaya kıyılamayacak derecede alâ bir hali ferş edilmişti. Fanferlot bunları görünce kendi kendine dedi ki:

- Vay! Ne müzeyyen salon! Meğerse bizim kasadâr efendi ne kibarca yaşıyor imiş! Daha ziyâde söylenmeye vakit kalmaksızın perdelerden biri kalkıp Madam Nina Gypsy göründü. Madam Nina Gypsy'i narin yapılı nâzik endâmlı pek genç bir kadın olup elleri ayakları çocuk eli ayağı zannolunacak kadar küçük idi. Kıvrır kıvrır olan uzun kirpikleri kara gözlerinin parlaklığı üzerine sâye sallamakta idi. Tebessüm eyledikçe biraz kalınca olan dudakları açılıp altından inci gibi beyaz parlak ve muntazam olarak meydana çıkan dişlerde daha on on beş miras yedi malını kemirip mahv edecek kadar kuvvet ve keskinlik görülmekte idi.

Nina henüz giyinmemişti. Yalnız gayet geniş bir kadife (penyuvar)a bürünmüş bunun açık kalan mahallerinden dahi arkasındaki gecelik gömleğinin dantelleri görülmekte idi. Başı henüz bir üste berber veya bu sanatta mâhire bir kadın tarafından süslendirilip tanzîm edilmiş olduğu görülüyor idi. Saçlarının alnını ihâta eden kısmı kıvrım kıvrım ittirilerek salıverilmiş diğer kısmı ise kırmızı kadife kurdelelerle tepesine kaldırılıp iki kat edildikten sonra ensesi üzerine doğru bırakılmıştı. Nina'nın gözleri kamaştıran şu cemâl dîlfirîbin de pek çok akılları çileden çıkartacak bir cazibe var idi. Fanferlot bile bunu görünce birdenbire alıklaşıp hayran olarak ne diyeceğini şaşırdı. Bu aralık letâfet mücesseme itlâkına sezâ olan Madaleine o sabahı görmüş olduğu hâlini dahi gözünün önüne getirerek kendi kendine dedi ki:

- Vay canına yandığım! Meğerse bizim kasadâr efendi çok tabiat sahibi imiş çok! Çok! Fanferlot zihninden bunları geçirip şaşkın şaşkın bakınmakta ve lakırdıya nasıl başlayacağını düşünmekte olduğu esnâda Madam Gypsy dahi mütehayyirâne ve müteaccibâne bir çehre ile salonundaki bu kılıksız kıyafetsiz yağlı şapkalı herifin kim olduğunu göz ile süzüyor idi. Acaba bu herif kendi dâinlerinden midir diye düşünüyordu. Fakat böyle pejmürde kıyafetli hiçbir alacaklısı bulunduğunu tahattur edemiyor idi çamurlu potinleriyle hâlisini berbat eden bu herifi hiç kimseye benzetemiyor idi. Nina Fanferlot'u iyice gözden geçirdikten sonra kaşlarını çatıp nazarını dikleştirerek nezâket ve terbiyeden bir sûrette dedi ki:

- Ne istiyorsunuz?

Fanferlot' un yerinde başka birisi olmuş olaydı Nina'nın sadâsındaki sertlik ve bakışındaki şiddetten adeta öfkelenir idi. Fanferlot bunlara ehemmiyet bile vermeyip yalnız genç kadının suretinden sûretini keşf etmeye uğraşıyor idi. Ve kendi kendine diyor idi ki:

- Bu bir iyi kadına benzemiyor. Asla terbiye yüzü görmemiş.

Fanferlot cevap-ı itâsında biraz geçmemiş olduğundan Madam Nina hiddet ve sabırsızlığından ayağını yere vurup tepinerek dedi ki:

- Söyleseniz a! Ne istiyorsunuz?

Fanferlot en mütevâziâne ve en tatlı sadâsıyla dedi ki:

- Prosper Bertomy tarafından hanım efendimize bir tezkire getirdim.
- Prosper'den mi!.. Ay siz onu tanıyor musunuz?
- Evet o şerefe nâil olmuşumdur. Ve hem de en ileri gelen dostlarından olduğumu beyânla iftihâr ederim.

Bu söz Nina'nın kibir ve azametine dokunarak dedi ki:

- Acayip!

Bu istiğrâb müstehziyâne Fanferlot anlamamazlıktan geldi. Fanferlot bu büyük meseleyi hâlledig iştiâr etmek azminde bulunduğundan bu yoldaki tahkirât yağlı zerre üzerine dökülen yağmur gibi üstünden akıp gidiyor. Asla hiddeti tahribin etmiyor idi. Fanferlot sözünde devam ederek dedi ki:

- Evet Prosper'in dostu olduğumu söyledim ve hem onunla olan dostluğunu bugünkü günde pek az kimse böyle açıktan açığa itirâfa cesaret edebilir.

Polis memuru bu sözleri öyle bir ciddi tavrıyla söylüyor idi ki buna Madam Gypsy'i dahi taaccüb ederek dedi ki:

- Söylemekte olduğunuz muammâları bir türlü hâlledeyemiyorum. Ne demek istediğinizi açıkça söylüyorsunuz?

Fanferlot usûl ile cebinden Cavaillon'dan zorla olduğu tezkireyi çıkarıp takdîm ederek dedi ki:

- Şunu okuyunuz efendim.

Nina hiçbir mühiş habere etmemekte idi. Nina'nın gözleri dünyadaki gözlerin en alâ görenlerinden ise de tezkirenin katını açmazdan makdem buranın üzerine gayet zarîf bir güzellik sıkıştırdı. Badehu tezkireyi açıp birinci satırı süzdükten sonra nefes bile almayarak bir büyük tehalûkle alt tarafını okuyup bitirdi. Çehresi evvela sapsarı ve badehu kıpkırmızı kesildi. Başından ayaklarına kadar asabi bir raşe vücudunu istilâ

etti. Dizleri kesildi. Sallanmaya başladı Fanferlot düşecek zannederek tutmak için kolunu uzattı. Fanferlot beyhûde kolunu uzatmıştı. Madam Gypsy güzel nazik narîn olmakla beraber fevkâledeye bir kuvvet ve metânete mâlik olan kadınlardan idi. Bu kadınların kuvvet ve şiddetli nezâket hilkatleriyle asla kıyas kabul etmez. Bunlar, zarâfet ve nezâket vücûdu kadar kuvvet adalât ve asâba mâlik olan kedilere benzerler. Haber almış olduğu musîbetin irâs eylediği dehşet ve sersemlemek yıldırım gibi Nina'nın üzerinden bir anda gelip geçti. Sallandı ama yıkılmadı. Bilakis olanca kuvvet ve şiddetle dimdik dikilip o küçücük elleriyle Fanferlot' un ellerini yağlayarak bir sıkış sıkı ki herif utanmasa acısından bağıracaktı. Nina dedi ki:

- Bunun ne demek olduğunu bana anlatınız? Mektupta bana ne yazılmış olduğunu biliyor musunuz?

Her gün bir gûnâ kanlı katil azılı heriflere uğraşan o cesur Fanferlot Nina'nın hışm ve hiddetinden öğrenmiş gibi bir hâle geldi. Dedi ki:

- Evet madam ye'sinize bende müştereğim benim de bu musîbetten haberim var.

- Prosper'i tevkîf etmek istiyorlar imiş bir sirkatten dolayı ithâma kalkışmışlar...

- Evet kasadan üç yüz elli bin frank sirkat eylediğini iddia ediyorlar.

- Pek garip pek yanlış pek alçakçasına bir iftira!

Nina Fanferlot' un ellerini bırakıp ancak hoppala dandini sûretle büyümüş olan arsız çocuklarda görülebilecek bir ufağa ve hiddet-i tıflâne ile o güzel (Penyuvar) yeni ve gömleğinin dantellerini paralamaya başladığı hâlde dedi ki:

- Alçaklar!.. Prosper sirkat-ı isnâd ediyorlar ha! Prosper niçin sârik olsun? Niçin para çalsın? Neye ihtiyacı var? Prosper bir büyük sûrette mâlik değil mi?

- Hayır madam! Prosper Bertomy zengin değilmiş bankadaki maaşından başka hiçbir geliri yokmuş.

Bu cevap Nina'nın zihnini alt üst etti dedi ki:

- Fakat ben daima kendisinde paranın mebzûl olduğunu görmekte idim. Zengin olmadığı hâlde ya nasıl...?

Sözünü ikmâle cesaret edemedi. Fakat gözü Fanferlot' un gözünün içine tesâdüf

eylediğinden ikisi de bu nazarlarıyla ne demek istediğini anladılar. Madam Gypsy nazarıyla demek istiyor idi ki:

- Benim arzularıma, benim isrâfâtıma, benim tezyinâtıma para yetiştirmek için mi bu sirkati irtikâb eylemiştir?

Polis memurunun nazarıysa

- İhtimâldir... cevabını vermiyor idi.

Nina on saniye kadar ne tefekkür ettikten sonra zihnine gelmiş olan bu şüphe mahvoldu. Dedi ki:

- Hayır! Hayır! Prosper benim için para bile çalmamıştır. Bir kasadârın sevdiği kadın uğruna namusunu feda ederek kendine teslim edilen kasayı sevmesine ihtimâl verilebilirse de bunun hükmü bana tatbik olunamaz çünkü Prosper beni sevmez ve hiçbir sevdiği gün dahi olmamıştır.

Nezaketten hiç ayrılmayan Fanferlot bir tarz-ı zenperastâne ile dedi ki:

- Güzel madam! Bir sözü söylüyorsunuz ama hükmünü asla düşünmüyorsunuz!

Nina mahzûnâne başını sallayıp güzel gözlerini dolduran yaşların zorla zaptına kadîr olduğu hâlde dedi ki:

- Benim arzularımı icrâ eden çekinmez, benim için her fedakârlığı göze aldırır dibe çekseniz değil mi? Evet bende öyle zannederim. Fakat bundan ne çıkar? Bu hâlleri beni sevdiğine bir delil değildir. Cidden bilirim ki beni sevmez. Hem de bu sözüme inanınız. Bir erkek sevip sevmediğini biz çabuk anlarız müddet-i ömrümde yalnız bir adam tarafından cidden sevildiğimi biliyorum. Ben biçâreyi sevmemiştim. Sevip de söylememek insanı ne kadar bedbaht eylediğini şimdi bir seneden beri anlıyorum. Benim Prosper'in nazarında hiçbir ehemmiyet yoktur.

- Öyle ise niçin...

- Ah evet... öyle ise niçin beni metres ittihâz eylemiş olduğunı sûâl edeceksiniz değil mi? Hem de bunu sormaya hakkınız vardır. İşte bende bir senedir bu sûâlin cevabını bulmaya uğraşıyorum ya! Benim için pek müthiş olan bu meseleyi bir türlü hâla muvaffık olamıyorum. Prosper hissiyâtını ketm hususunda pek mahirdir. Kalbinden geçen şeyleri gözleri asla ifşa etmez böyle bir adamın fikrini

anlamak mümkün olabilir mi? Bir kadın hayatının hayatına merbûtiyeti bulunan bir erkeği nasıl tedkîk ederse bunda Prosper'i işte öyle tedkîk ettim. Fakat hep zahmetlerim beyhûde oldu. Halîm ve güzel huyludur lakin kendini hiçbir sûretle teshîr mümkün değildir. Hilmiyyetine bakıp aczine hükm eden pek büyük hata etmiş olur. Prosper kamış suretinde yaratılmış demire benzer. Madam Nina şiddet-i heyecanından kalbinin en derin ısrarını polis memuruna açmaya başlamıştı. Karşısındaki tanımadığı zâtın nasıl bir adam olduğu hakkında kalbine hiçbir şüphe hiçbir emniyetsizlik gelmiyor idi. Çünkü bu adam kendini Prosper'in dostu olmak üzere arz etmişti.

Fanferlot ise içinden kendi mahâret ve muvaffakiyetinden dolayı kendi kendini tebrik ediyordu. Bir şeyi tarîf husûsunda kadınlar kadar ananesiyle izahât veren yoktur. Madam Nina bu teheyyc hâlinde Fanferlot'a en mühîm malûmatı veriyor idi. Polis memuru Prosper'in nasıl bir zorlu adam olduğunu anlamıştı tahkikât-ı evveliye de en evvel bilinmesi lazım gelen şey de bu idi. Fanferlot dedi ki:

- Dediklerine bakılırsa Mösyö Bertomy çokça kumar oynuyor imiş kumarın insanı nelere sevk edeceği malûm a.

Gypsy omuzlarını kaldırıp dedi ki:

- Evet kumar oynadığı sahîhtir. Kendisinin kumarda külliyetli akçe kazanıp veya gâib eylediği hâlde asla vazife edinmediğini görmüşümdür. Kumar oynar fakat kumarbaz değildir. Her bir hareketi gibi kumarı dahi telezzüz eylemeksizin gönülsüz, arzusuz olarak can sıkıntısıyla oynar. Bazen bana bir korku gelir. Prosper'i ruhsuz bir ceset taşır zannederim... ah ben pek tali'sizim... kendisinde daima müşâhîde eylemekte olduğum hâl bir büyük kayıtsızlıktır bu kayıtsızlık bazen o dereceye varır ki kendisi ye's-i külli içinde kalmış da artık alemde nazar-ı rağbeti celb edecek hiçbir şey kalmamış zannedilir. Böyle bir adamın para sirkat eylemesine nasıl ihtimâl verilir? Ben bu fikrimden asla dönmem bu adamın hayatını bir dehşetli sır bir büyük felâket ifnâ edip durmaktadır. Ne olduğunu bilmiyorum. Fakat pek korkunç bir şeyi olduğunu hissediyorum.

- Hiç size mazideki hâllerinden bahs eylediği yok mudur?

- Prosper!.. Ay deminden beri söylediğim işitmedin mi? Beni sevmez diyorum beni sevmez!

Madam Nina'nın tesîri gittikçe artmakta olduğundan ağlamaya başlamıştı. İri iri göz

yaşları yanaklarının üzerinden aşağıya dökülmekte idi. Nina bir müddetçik böyle ye's ve nevmîde kalmış ise de kalbinden birtakım büyük büyük kararlar vermiş gibi birdenbire dinlenip gözleri ateşler saçmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Fakat ben onu severim. Kendisini kurtarmak için uğraşacağım. Prosper'i sirkatle ithâm eden o musibet bankere, hakimlere ve bütün aleme icâb eden sözleri söyleyeceğim. Masumiyeti herkese karşı isbât edeceğim. Haydi efendi yürü gidelim. Bugün akşam olmadan ya Prosper'e hürriyetini iâde ettiririm veyahûd onunla beraber bende mahpus olurum.

Madam Gypsy 'nin bu kararı hakikaten şâyân-ı takdîr ve tahsîn idi. Fakat kâbil-i icrâ bir karar değildi. Bundan başka polis memurunun efkâr ve mekâsıdına dahi muhâlif düşüyor idi. Fanferlot bu tahkikât-ı evveliyeye de her şeyi kendisi tedkîk ve keşf eylemiş olduğunu bildirmek istiyor idi. Ve bunun için şimdilik bu maddenin bazı cihetlerini mektûm bırakmak lazımsa da madam Nina'yı müstantikten gizlemek mümkün olamayacağını biliyordu. Birkaç güne kadar mutlaka Madam Nina devrilip müstantik tarafından taharrî ettirilecektir. İşte bunun için Gypsy 'nin şimdi kendiliğinden ortaya çıkıvermesini istemeyip her ne zaman taharriye lazım görülürse işte o zaman bu kadını kendi meydâna çıkararak bu keşf ve muvaffakiyetten dolayı olan eser-i mahâretini aleme göstermek istiyordu.

Fanferlot evvel-i emirde Nina'nın heyecanını teskîne uğraşıp badehu Prosper'i kurtarmak husûsunda edilecek en küçük bir teşebbüsün bile kendi için pek büyük tehlikeleri dâî olduğunu anlatmak ve bu sûretle Nina'yı meydana çıkmaktan men eylemek kolayca mümkün olacağı zannında bulunarak dedi ki:

- Prosper'i kurtarmak için vukû bulacak teşebbüsâtınız iyice biliniz ki

- Hep beyhûde olacaktır. Bu bâbda muvaffakiyet mümkün değildir. Bununla beraber şurasını da tefekkürden geri durmayınız ki bu teşebbüsünüzle kendinizi pek büyük bir tehlikeye alaka etmiş olursunuz. Adaletin sizi Prosperle beraber ceremede müşterek add etmeyeceği ne malûm?

Fanferlot bu yoldaki tehdîdâtıyla Cavaillon'u korkutup elinden tezkireyi almaya muvaffik olmuşsa da bu sözlerden Madam Nina'nın ürkmek değil bilakis daha ziyâde cür'et ve şiddeti arttı. Nina Fanferlot' un tehdîdâtına değil kendi hissiyâtına arz-ı te'beyyet ediyordu. Cavaillon gibi bir sadık dostun ürküp çekilmiş olduğu bir noktada Nina muvaffakiyet ve addim muvaffakiyeti düşünmeksizin bilâ-havf

azminde devam ediyordu. Dedi ki:

- Tehlike mi var diyorsunuz? Varsın olsun daha iyi bir teşebbüsün tehlikesiz yine değil tehlikesine kıyâm etmek asıl hünerdir ya! Asıl fedakârlık sadakat bunda belli olur. Prosper'in masumiyetinden eminim fakat mahâl olarak mücrimiyeti tayîn edeceğini farz eylesen bile çekeceği mecâzâtı bende birlikte çekmek isterim.

Madam Nina bu sûretle firârını bildirdikten sonra alelacele omuzları üzerine bir şal atıp ve başına dahi bir şapka geçirerek öylece sırtındaki (Penyuvar) ve ayağındaki terlikleri ile gitmeye hazır bulunduğu ve Paris'in de ne kadar mahkeme reis ve azâsı varsa gidip göreceğini beyân etti ve dedi ki:

- Benim gibi bir çılgın bir sabırsızla beraber gelmek ister misiniz efendim?

Fanferlot ne yapacağını şaşırmıştı. Fakat bu şaşkınlık ve kararsızlığı çok devam etti. Nina gibi cür'etli ve gayretli bir kadının kendi menfî şahsiyesini asla nazar-ı itinâyâ almayacağını gördüğü cihetle sözü Prosper'in menâfî üzerine çevirmek daha münâsib olacağını anladı. Derhâl dedi ki:

- Emrinize muntazırım efendim. Buyurunuz gidelim fakat söylenilmeye müsâade olunursa henüz vakti iken arz edeyim ki bizim şu hareketimiz Prosper hakkında bir iyilik olmayacaktır.

- Neden Allah'ı severseniz?

- Şunun için ki bizim bu hareketimizden Prosper'in haberi yoktur. Kim bilir o şimdi kendi müdâfaasını ne yolda hazırlamıştır. Şimdi onun haberi olmadığı hâlde size yazmış olduğu tezkirenin meali hilâfına hareket etmeliğimiz nasıl olur?..

Nina azm-i sebâtkârânesini iare eder bir tavır mağrûrâne ile dedi ki:

- Bazen öyle kimseler vardır ki onları kendilerine haber vermeksizin kurtarmak icâb eder. Efendi ben Prosper'i tanırım. O öyle bir adamdır ki üzerine katl etmeye yürüseler asla kendini müdâfaa etmez katl etmeleri için katillere müsâade-i rızâ göster. Çünkü nazarında hayatın ehemmiyeti yoktur.

- Affedersiniz sevgili madam. Öyle sizin zannetmekte olduğunuz gibi Prosper Bertomy kendi canından vazgeçmiş bir adam değildir. Emin olunuz ki o şimdiden kendi müdâfaası için bir palan tertîb eylemiştir. Size tezkiresinde mümkün olduğu mertebe saklanıp gözlere görünmenizi tenebbiye eylediği hâlde siz bilakis kendinizi meydana çıkarır iseniz bu hareketinizle Prosper'in tekmîl-i karar ve tertibâtını bozup

mahv eylemiş olmaz mısınız?

Nina cevap vermek için biraz düşündü. Fanferlot' un itirâzâtı musîb olup olmadığını tedkîke çalışırdı. Nihayet dedi ki:

- Prosper mahpusta dururken ben burada rahatça oturacak değilim! Elbette
- Elimden geldiği kadar tahlîsine çalışmalıyım. Görmüyor musunuz işte duramıyorum. Şu basamakta olduğum tahtalar ateş kesilmiş de ayaklarımı yakıyor zannediyorum.

Madam Nina büsbütün kanî olmamış ise de fikrine biraz tadilât gelmiş olduğu görülüyordu. Fanferlot kadını iknâ etmeye başlamış olduğu anlayınca sözlerindeki tesîr ve kuvve-i iknaîyeyi arttırarak dedi ki:

- Elbette Prosper'in tahsiline çalışmalısınız. Fakat sizin için sevdiğinizin tahsiline çalışmak ancak bir sûretle mümkün olabilir.
- Hangi sûretle çabuk söyleyiniz efendi hangi sûretle? Fanferlot pederâne bir sadâ ile dedi ki:
- Hanım kızım! Sözlerine itâat etmek sûretle!

Nina bundan başka bir nasihat işiteceğini intizâr etmekte idi. Dedi ki:

- İtâat ha!.. itâat!

Fanferlot sadâsındaki ciddiyeti arttırarak dedi ki:

- Evet kızım itâat! Hem de bu itâat sizin için mukaddes bir vazifedir.

Nina'nın tereddüdü henüz zâil olmamıştı. Fanferlot masanın üzerinde duran Prosper'in tezkiresini eline alarak dedi ki:

- Aman madam!.. Prosper tevkîf edilmek üzere bulunduğu müthiş bir zamanda sizin hareketinizi tayîn için size tezkire yazmış olsun da siz hala onun sözünü icrâda tereddüd gösterip şu akılâne ve ihtiyâtkârâne tenbîhini hükümsüz bırakasınız... bu nasıl olur? Şu tezkireyi tekrar birlikte okuyalım bakalım ne diyor. “Eğer cidden beni seviyor isen bir dakika bile düşünüp tereddüd etmeksizin sözüme itâat et.” Siz ise itâat etmekte tereddüd ediyorsunuz!.. Bu fikir daha ne diyor. “Bu itâatinle ihtimal ki hayatımı kurtarmış olursun” Ay siz bu adamı seviyor musunuz? Zavallı kadın! Prosper'in size buradan kaçıp gizlenmenizi bu kadar musırrâne tenbih eylemesi kim bilir ne kadar büyük sebeplere mebnîdir?

Fanferlot Chaptal sokağındaki haneye adımını attığı anda bu sebepleri yani kasadârın Nina'ya acilen evden çıkıp saklanmasını ihtâr eylesinin hikmetini anlamış idi. Fakat şimdi bunları meydana çıkarmayıp bir kumandanın temîn muzafferiyeti için ihtiyât asker beni geriye sakladığı gibi polis memuru dahi bunları sona bırakıyor idi. Madam Gypsy de bu sebepleri keşfedecek kadar zeka yok değildi. Dedi ki:

- Benim gizlenmemi icâb ettirecek sebepler ha!.. Ay Prosper benimle olan münâsebetinin duyulduğunu işitemiyor mu?

Nina biraz düşündükten sonra ziyâ-i hakikat birdenbire zihnini tenvîr eyledi. Bağırarak dedi ki:

- Evet şimdi anladım. Ne kadar deli imişim ki bunu deminden beri anlayamamışım!.. Hakikaten benim burada bulunmaklığım Prosper'i ithâma bir delil yerine geçer. Bütün elbiselerimi, dantelalarımı, mücevherâtımı ve elhâsıl her nem varsa sebt-i defter ederler ve bu kadar ve bu kadar esbâb ziyneti nereden tedârik eylemiş olduğundan dolayı Prosper isticvâb ve ithâm edilir. Her bir arzumu icrâ edecek derecede bu kadar akçeyi nerede bulduğunu alıp da kendinden sorarlar.

Polis memuru tasdîk makamında başını önüne eğip dedi ki:

- Hay hay elbette sorarlar.

- Öyle ise demek ki kaçmak ve hem de pek çabuk kaçmak lazım.

Polis belki benim burada bulunduğumu tahkîk eylemiştir. Şimdi nerede ise gelir.

- Hayır madam hayır! Daha vaktiniz vardır. Polis de bu kadar sürat hareket, bu kadar mahâret ne gezer?

- Herhâlde çabuk karar lazım.

Nina polis memurunu orada bırakarak doğru yatak odasına koştu. En büyük sadâsıyla bağırıp aşçı kadını hizmetçi kadını ve genç hizmetkârı çağırdı bütün dolapları çekme gözlerini boşaltıp içerilerinde kendine müteallik her ne bulurlarsa hemân sandıklara tıktırtmalarını ve mümkün olduğu kadar süratli davranmalarını emretti. Bu sırada Nina'nın aklına birdenbire bir şey gelerek hemân koşup Fanferlot'a dedi ki:

- Her bir şeyim hazırlanıp bitmiş demektir. Fakat şimdi nereye gideceğim bilmiyorum?

- Sevgili Madam Mösyö Bertomy size nereye gideceğini bildirmemiş mi?

Paris'in bulunmaz bir bucağında döşeli bir hotele gizlenmenizi söylememiş mi?

- Fakat öyle bir mahal tanımıyorum.

Fanferlot biraz düşünür gibi göründü. Desîsekâr herif küçücük müdevver gözlerinden lem'a- pâş olan âsâr memnuniyetini gizlemeye pek zorlamakla muvaffık oluverir idi. Nihayet dedi ki:

- Öyle bir hotel bilirim. Fakat burası gibi müzeyyen olmadığını için beğenip beğenmeyeceğinizi bilemem.

- Rahat edebilir miyim?

- Benim tavsiyem üzerine bir kraliçe kadar hüsn-i muâmele görürsünüz. Bâhusûs sizin orada bulunduğunuzu kimse haber alamaz.

- Bu hotel nerededir?

- Saint nehrinin öbür cihetinde Saint Michel rıhtımında “Grand Archange” namında bir hotel ki Madam Alexandre tarafında idare edilmektedir.

Madam Nina bir şeye karar vermek husûsunda öyle uzun uzadıya düşünenlerden değildi. Derhâl dedi ki:

- İşte kağıt kalem. Madam Alexsandre'e tarafından icâb eden tavsiyenâmeyi yazınız. Fanferlot birkaç satır ile tasviyenâmesini yazıp bitirdi ve dedi ki:

- Bu üç satır yazıyla Madam Alexsandre'e her bir emirinizi îfâ ettirebilirsiniz.

- Pekâlâ. Fakat şimdi Cavaillon'a benim nerede bulunduğumu nasıl bildirmeli? Bu tezkireyi bana Cavaillon'a getirmesi lazım gelir iken niçin getirmedi?..

- Sevgili madam korkmadı. Cesaret edemedi. Merak etmeyiniz şimdi gider kendisini görür ve sizin nerede olduğunuzu bildiririm.

Madam Nina bir araba buldurmak için haber göndermek üzere iken Fanferlot bunu sıvışmaya güzel birisiyle add ederek kendisinin dahi durmaya vakti olmadığından bahisle kendisi hem gitmek ve hem de bir araba göndermek üzere sokağa çıktı. Bugünden Fanferlot'un tâlî pek müsâid gidiyordu o anda önünden bir araba geçmekte olduğunu görüp tevkîf etti. Arabacıya kendisinin polis memuru bulunduğunu bildirdikten sonra dedi ki:

- Şimdi şu evden bir kısa boyu bir madam çıkıp beraberinde küçük sandıkları olduğu hâlde senin arabana binecek eğer sana gideceği mahal (Saint Michel)

olduğunu söyler ise hemân hayvanlarını kamçılıyıp hareket et şâyed başka bir mahal ismi haber verirse hemân arabadan aşağı inip hayvanların koşumlarını tenzîm ediyor imişsin gibi biraz meşgul ol ki ben gizlice yakın bir mahale gelip sana tarif eylediği mahali işiteyim. Fanferlot filhakîki gidip sokağına karşı cihetinde bir şarap tarihinin dükkanına girerek gizlendi. Nina'dan almış olduğu izâhât zihnini şaşırtmıştı.

Henüz bu bâbda bir şeye karar vermemi bir fikr-i mahsûs peyda edememişti. Fakat düşünmeye vakti olmadı. Bu aralık sokağı sükûtu bir kırbaç şakırtısıyla ihlâl edildi. Madam Nina “Grand Archange” hoteline gidiyordu. Fanferlot musırrâne dedi ki:

- Oh yakaladım!

Bölüm 4

Madam Nina'nın gizlenmeye “Grand Archange” hoteline gittiği şu saatte Prosper Bertomy dahi zabtiyye nezâretinde maznûnlara mahsûs olan mahale götürülmekte idi. Prosper tesîr ettiğine başlamış olduğu saatten beri asla etvâr bîkaydını bozmamıştı. Birtakım müdekkikler, çehresinde bakışından his-i nedâmet ve zaaf-ı kalbe delâlet eder bir emâre müşâhide edebilmek için etrafını almışlarsa da Prosper bunlara karşı bir mermer heykel kadar arz-ı metânet etmiştir. Teneffüsteki sıklık ile şakaklarından tane tane hâsıl olan terler görülmemiş olsa zihni bulunduğu mevkiin dehşetini büsbütün hisseden kalmış zannolunacaktı. Zabıta nezâretine götürülmezden evvel polis komiserinin nezdinde iki saatten ziyâde beklettirildiğinden bu müddet zarfında kendi muhâfazasına memur edilen iki polis ile konuştu. Öğlen vaktine doğru açlık hissedildiğini beyân edip yiyecek bir şey talep etti. Oraya civâr bulunan bir lokantadan ta'âm getirdiler. Oldukça iştihâ ile ta'âm edip bir şişe kadar da şarap içti. Orada beklettirildiği müddetçe bazı husûsâtta mebnî her sabah polis komiserini görmeye gelen on kadar zabıta memuru Prosper'in hâl ve etvârını muâyene edip cümlesi birden sebât ve metânetin bu derecesini izhâr-ı taaccüb ettiler. Aşağıya araba gelmiş kendisini beklemekte olduğunu Prosper'e söylemeleri üzerine derhâl kalktı. Aşağı inmezden mukaddem bir sigara yakmak için müsâade istedi. Bu müsâade kendisinden dirîğ edilmedi. Komiserin hanesinin kapısı önünde daima çiçek satan bir kadın dururdu. Bu çiçekçi kadından bir küçük demet benefşe aldı. Bu kadın Prosper'in tevkîf edilmiş olduğunu anlayarak makam- ı teşekkürde:

- Zavallı genç! Talihin açık olsun dedi.

Prosper kadının şu âmiyâne teşekküründen müteessir olarak dedi ki:

- Duana teşekkür ederim fakat çok zamandan beridir ki talihim kapanmıştır.

Mösyö ilkbahar olduğundan bugün hava gayet güzel ve parlaktı. Araba Montmartre sokağını boyuna tay etmekde iken Prosper birkaç defa başını pencereden çıkarıp dışarıya bakarak böyle güneşli bir havada hapishaneye gitmekte olduğundan dolayı gülerek beyân-ı teessüf etti. Dedi ki:

- Tuhaf değil midir? Hiç ömrümde dışarıda gezinmek için bugün ki kadar şiddetli bir arzu hisseylediğimi bilmiyorum.

Yanındaki gardiyanlardan birisi ki şişman ve şen yüzlü bir delikanlı idi Prosper'in bu sözüne cevap olarak bir kahkaha dalıverip dedi ki:

- Neticenizi anlıyorum.

Zabıta nezâretine ve aslolunca nizâmen sûâl edilmesi lazım gelen sûâllere Prosper gayet bîkaydâne ve mutaazzimâne bir sûretde cevaplar verdi. Ceplerini masanın üzerine boşaltmasını emrettiler. Bâdehu yanına yaklaşıp her tarafını yoklamaya başladılar. Bu hâl izzet-i nefsine dokunarak gözlerinden iki damla yaş dökülüp derhâl harâretli yanaklarının üzerinde kuruyup gâib oldu. Fakat bu tesîri bir yıldırım kadar seri bir sûretde gelip geçti. Bâdehu aramalarını teshîl için iki kollarını yukarı kaldırıp arz-ı teslimiyyet etti. Birtakım eller sert sert her tarafını karıştırmaya başladı. Sûret-i muhakkarâne de olan bu taharrî epeyce devam edecek idiyse de orta yaşlı, beyaz boyun bağlı, hey'et ve etvârı zarif, gözlerine altın kenarlı bir gözlük takmış ve soba başında ısınmakta olan bir zât-ı taharrînin bundan ileri götürülmesine mani oldu. Prosper'in arkasında polis olduğu hâlde içeri girdiğini görünce bu zâtın çehresinde bazı güne istiğrâb ve telaş görülmüştü. Ve hatta Prosper doğru bir iki adım ilerleyip lakırdı söylemeye hazırlanmış ise de sonradan yine birdenbire tebdîl-i fikir eylemişti. Prosper o hâl-i tesîr ve ıstırabında bile bu adamın kendine doğru musırrâne gözlerini dikip dik dik bakmakta olduğuna dikkat etmekten kendini alamadı. Acaba Prosper'i tanıyor muydu? Prosper düşündü düşündü bu adamı hiçbir yerde görmüş olduğunu bir türlü tahattur edemedi. Hâl ve etvârından o odanın amiri olduğu anlaşılan bu zât zabıtye nezâretinin memur-ı meşhuru Mösyö "Lecoq" [1] dan başka bir kimse geldi. Prosper'in üstünü taharrî etmekte bulunan memurlar- bir küçük bıçak veya

[1] kâr'ının içinde saâdetli Ahmet Midhat Efendi hazretlerinin tercüme buyurmuş oldukları "Orcival Cinayeti" namındaki romanı mutâlaa etmiş bulunanlar varsa Mösyö (Lecoq)' un kim olduğunu derhal anlarlar. Muharrir hikâye Émile Gaboriau

bu zâtın namına olarak yani “Mösyö Lecoq” isminde iki ciltten ibâret bir roman yazmıştır.

“Mütercim”

Silah saklamış olması ihtimaline mebnî- potinlerini çıkartmak üzere iken Mösyö Lecoq bir işaret ederek

- Elverir. Dedi.

Memurlar derhâl itâat ederek taharrîye hitâm verdiler. Prosper hakkında nizâmen icrâsı lazım gelen muâmelât artık hitâm bulmuş olduğundan bîçâre gayet küçük ve dar bir odaya isâl edilip üzerine kapı kapanarak koca koca sürgüler sürölüp kilitler kilitlendi. Prosper yalnız kaldığını görünce bir geniş nefes aldı.

Evet kendini yalnız zannediyordu. Bîçâre bilmiyor idi ki hapisane bir müdekkikin mikroskopu altında bulunan şişeye ve derûnundaki mahpus ise bu şişe içindeki böceğe benzer! Divârlarına dâim açık durur kulakları “gişe”lerin dâim görür gözleri olduğundan haberi yoktu. Kendinin yalnız kalmış olduğundan o kadar emin idi ki herkese karşı bîkaydlık maskesi altında setr eylemekte olduğu tesîrini seyl gibi boşanan göz yaşlarıyla meydana çıkardı. Hayli vakitten beri yenmeye çalıştığı öfkesi bir müddet sinesine yanıp da birdenbire şûlerîz olan yangınlar kadar şedîd idi. Deliler gibi söylendi. Haykırdı. Sövdü saydı. Gittikçe bu hiddet ve gazab mecnunânesi tezâyüd ediyordu. Kendisinin -hapsedilmiş olduğu şu oda derûnundaki- acz ve kudretsizliğini düşündükçe ye'sinden demir kafes içine kapatılan hayvanat-ı vahşiyye gibi divârlara saldırıp yumruklamağa başladı. Mösyö Prosper Bertomy kendini göstermeye uğraştığı gibi öyle mütekebbir kayıtsız soğuk kanlı olmayıp bilakis bir takım arzu ve hevasâta mâlik ateşin tabiatlı bir adam idi. Kendisi daha yirmi üç yirmi dört yaşlarında iken cem-i mâl edip sâhib-i servet olmak arzu-i şedîdi kalbinde peyda olmuştu. Kendi servet cüz'iyyesinin medûdiyeti dahilinde ve mecbûri bir kanâatkarlık içinde yaşamakda iken servetin zenginlere verdiği iktidâr ve itibârı gördükçe anlar nazar-ı hasediyle bakar ve anlar gibi olmak arzusu kendinden gittikçe artar idi. Şaşaa-i servetleriyle alemleri hayrette bırakan meşhur zenginlerin, borsacıların, bankerlerin asılları ne olduğunu tahkîke girişti. Haber aldı ki bu zenginlerin cümlesi sanatlarına hîn-i ibtidâlarında kendinden fakir imişler. Ya nasıl olup da o dereceye kadar itilâ edebilmişlerdir? Zeka, sebât, ikdâm ve gayretleri sayesinde! Prosper zengin olmak için onları taklit edeceğine ve sebâtan ayrılmayacağına yemin etti. O

günden itibaren inanılmayacak bir sebât ve ikdâmla hevesât zâtîyye ve isrâfâtına nihayet vererek bütün arzularını yenmeye perhîzkârâne bir sûretde yaşamağa başladı. Ahlak ve adâtını ve etvâr mişvârını kâmilten değiştirip o eski Prosper büsbütün başka bir adam oldu. Bu ikdâmâtı beyhûde değildi. Gayret ve sebâtını görenler muvaffakiyetinden şüphe etmiyorlar idi. Diyorlar idi ki:

- Bu sebâta göre muvaffakiyet muhakkaktır!...

Şimdi ise bir büyük sirkatle maznûn olarak hapse konulmuş idi. Yani manen mahvolmuş demekti. Çünkü biliyor idi ki müttehem veyahûd biri elezime bulunsun büyük bir vaka ile namı Lekedâr olan bir adam eski zamanda canilerin omuzlarına kızgın harfle bastıkları damgalar gibi ilelebet o lekeyi taşıyacaktı. Artık bundan sonra mücadele neye varır?.. Halâs bile olsa levş-i namusunu imhâ kâbil değildi. Gardiyan akşam ta'âmını getirdiği vakit kendisini döşeğinin içine upuzun uzanmış ve başını yüz yastığının içine gömmüş olduğu hâlde hüngür hüngür ağlamakta buldu. Şimdi yalnız bulundukça açlık hissetmiyordu. Bütün uzûvları uyuşmuş ve etrafını kesîf bir sis istilâ eylemiş zannediyordu. Gece oldu. Bu gece Prosper pek uzun ve pek müthiş göründü. Saatleri tayîn için dışarıda gezinen nevbetçilerin muntazaman pat pat attıkları adımları saymaktan başka bir vasıta yoktu. O gece sabaha kadar gözüne uyku girmeyip gündüz olduktan sonra uyanmaya başladı. Hapishane memuru gelip de:

- Haydi efendi istintâka!

Diye haykırdığı vakit Prosper henüz uykuda idi.

Birdenbire sıçrayıp döşeğinin içinde dimdik ayağa kalktı. İstintâk olmaya çağırıldığını anladığı gibi tuvaletindeki intizâmsızlığı düzeltmek hatrına bile gelmeksizin.

- Haydi gidelim dedi.

Gitmekte oldukları esnada gardiyan dedi ki:

- Uzatma yine tâlihli bir adam imişsin. Çünkü pek iyi bir müstantıka düştük.

Gardiyan bundan pek haklı söylüyordu. Prosper'i istintâk edecek olan müstantik Mösyö (Patrigent) isminde gayet sürat-i intikâle mâlik ne zaaf derecesinde merhametli ve ne de ifrât add edilecek kadar sert bir adam olup hakikatten başka bir şeyi iltizâm etmek dahi külliyyen adeti haricinde idi. Bir müstantığın icrâ edeceği ve

zâif mühimmeye nazaran kendine bulunması lazım gelen evsâf-ı aliyyeyi Mösyö (Patrigent) maaziyâde câmi idi. Sûrat-i icrâ cihetinde biraz noksanı varsa da hiçbir şey cesaretini kesr edemeyecek derecede fevkalâde bir sabr ve metânete mâlik bulunduğundan herhâlde muvaffakiyetini temîn ederdi. Bir tahkikâtte senelerce yorulmayıp devam ederdi. Belçika kâimeleri vaka-i meşhûresinde dört sene devam eden taharriyât mukaddemânedan sonra emâret-i lazımıye ceme muvaffak olmuştur.

Senelerce taharriyâtta devamla hiçbir neticeye istihsâl edilemeyen karışık nâtamâm ne kadar musâlih varsa hep Mösyö Patrigent gönderiliyor mâhir müstantik bunların cümlesinin ahdesinden gelerek hiçbirini nakıs bırakmazdı. Prosper götürmekte oldukları müstantik işte böyle bir adam idi. Gardiyan Prosper birtakım karışık yollardan götürüyor idi. Bir uzun koridor yürüdüler. Jandarmalar ile dolu bir salondan geçtiler. Bir nerdübândan inip yer altı gibi bir mahale geldiler. Sonra dik ve dar bir nerdübân çıkmaya başladılar ki bu nerdübân çıkmakla bütün tükenmek bilmiyordu. Nihayet dar ve uzun bir (galeri)ye geldiler. Bu galerinin üzerine birçok kapılar açılmıştı. Ve her kapının üstünde numaralar var idi. Gardiyan Prosper bu kapılardan birinin önünde durdurarak dedi ki:

- İşte geldi. Halâs veya felâketin işte burada belli olacaktır.

Gardiyan bir sûret-i müsterhâmane de vaka olan bu sözünü işitince vaka olan bu sözünü işitince Prosper bilâ ihtiyâr titredi. Filvâki sözü doğru idi. O kapının arkasında bulunan adam şimdi Prosper'i istintâk edecekti. Vereceği cevaplara göre ya hürriyeti iade olunacak veyahûd bir gün evvel verilmiş olan ihzâr emri tevkîf emrine tebdîl edilecekti. Binaenaleyh Prosper olanca cesaretini toplayıp elini kapının düğmesine uzatarak içeri girmek üzere iken gardiyan elini tutup dedi ki:

- Hayır! Hayır! Şimdi girilmez. Otur bakalım! Nevbet sana gelince ismini çağırırlar. O vakit girersin!

Biçâre kasadâr derhâl itâat ederek dönüp oturdu. Gardiyan dahi yani başına oturdu. Müstantiklerin kapıları önündeki bu mahalde oturup beklemek kadar kasvet-engîz ve ruha sıklet veren bir şey yoktur. Bu karanlık ve uzun galerinin bir ucundan diğer ucuna kadar imtidâd divârının önüne meşe ağacından mamûl kaba bir sıra uzatılmış idi ki her gün üzerine oturulmadan kirlenip kararmıştı. Bu sıra insanın zihninde bilâ-ihhtiyar şimdiye değin kim bilir bu mahale ne kadar maznûn, sârik ve katillerin oturmuş olduklarını tekrara sevk ediyordu. Sokaktaki müzahrafât ve mevâd

müteaffinenin süpürölüp lağıma indikleri gibi envâ-i cinâyât dahi er veya geç günün birinde, biri kürek ve diğeri meydan-ı siyasete açılır iki kapısı bulunan bu müthiş (galeri)ye gelip dayanıyordu. Prosper'in gelmiş olduğı şu saatte bu galebelik ve gürültülü idi. Divâr dibindeki sıra boydan boya işğâl edilmişti. Prosper'in ta yanında yırtık pejmürde elbiseli ve korkunç simâlı bir herif oturuyor kolu koluyla temas ediyordu. Her biri bir müstantika mahsus olan müteaddid kapıların önünde şehâdet için çağırılmış birtakım kimseler birikmiş duruyorlar ve yavaşça birbirleriyle konuşuyorlardı. Ayaklarındaki koca çizmeleriyle döşeme taşlarını oturtan jandarmalar birtakım mahpusunu getirip götürmek üzere daima gelip gidiyorlardı. Bu gürültünün içinden bazen bir kadının ağlama sadâsı veya nâle-i dilsûzu işitilir enzâr o tarafa teveccüh edilmeyince maznûnlardan birinin ya valide veya hemşiresinin mendilini gözlerine götürüp hıçkırâ hıçkırâ ağlamakta olduğı görülürdü. Kasa müddet fâsıla ile bir kapının açılıp kapandığı bir kavvâsın dahi bir isim veya bir numara çağırıldığı işitilirdi. Zavallı Prosper birtakım canilerle vücûdu temas ve oradaki murdâr havayı teneffüs eyledikçe bayılma derecelerine gelmekte idi. Nihayet kısa boylu siyah elbiseli ve memuriyet mahsûsâsına alâmet olmak üzere göğsünde haçvari uzatılmış çelikten zinciri bulunan bir kavvâs

- Prosper Bertomy!

Diye haykırdı. Biçâre kasadâr isminin çağırıldığını işittiğı gibi birdenbire ayağa kalkıp nasıl gittiğini kendisi de bilmediğı hâlde kendini müstantiğın odasına götürölmüş buldu.

Prosper odaya girince en evvel gözleri kamaşıp etrafını göremez bir hâle geldi. Çünkü Prosper'in bulunduğı galeri pek karanlık olup bu odanın ise kapıya mukâbil cihette bir büyük pencere bulunduğundan içeriye şiddetle ziya duhûl etmekte idi. Bu odanın divârına ucuz nev'inden koyu yeşil renkli bir kâğıt yapıştırılmış ve yere dahi üzerinde kara kara adi şekiller bulunan bir kötü hâli ferş edilmişti. Kapıya karşı gelen tarafta üzerine birçok istintak evrakı yığılmış bir büyük yazihâne duruyor ve bu yazihânenin arkasında dahi müstantik efendi kapıya mukâbil olarak öyle bir sûrette oturuyor idi ki kendi yüzü kâmilten loşluk içinde kaldığı hâlde içeri giren maznûn veya şahitlerin çehreleri tamamen aydınlığa karşı bulunuyordu. Sağ tarafında bir küçük yazı masası duruyor ve burada müstantik muâvini oturuyordu. Prosper bunların hiçbirine nazar bile etmeyip olanca dikkatini müstantiğın üzerine cem eyliyordu. Müstantiğı tedkikte ilerledikçe gardiyanın sözünü haklı buluyordu. Mösyö

Patrigent gayr-ı muntazam olan çehresi iki tarafından (favori) tabîr edilen kırmızı rengindeki yan sakallarıyla ihâta edilmişti. Gözlerinde âsâr-ı zeka parıl parıl parlamakta olup simâsında bir nevi cazibe var idi ki ilk defa olarak yüzüne bakanlarda kendisinin iyi bir adam olduğu hakkında itminan peyda olurdu. Müstantik efendi Prosper'e dedi ki:

- Bir sandalye alınız da oturunuz.

Prosper son derecede hakaretle muâmele göreceğine intizâr etmekte iken kendisine böyle nevâziş-gârâne muâmele edildiğine ziyadesiyle oldu ve binaenaleyh bunu kendi hakkında bir alâmet hayr add ederek cesareti artıp fikrinde serbestlik ve intizâm peyda olmaya başladı.

Müstantik efendi muâvine tevcîh-i hitâbla dedi ki:

- (Sigault) hazır olunuz istintaka başlıyorum. Badehu Prosper'e dönerek dedi ki:
- İsminiz nedir?
- Auguste Prosper Bertomy efendim.
- Kaç yaşındasınız?
- Bu gelecek mayısın beşinde tamam otuz yaşına gireceğim.
- Sanatınız nedir?
- Andre Fauvel bankasının kasadârlığı hizmetinde bulunuyorum... yani bulunmakta idim.

Müstantik bu aralık cebinden bir küçük muhtıra defteri çıkarıp yapraklarını karıştırmaya başladı. Prosper Mösyö Patrigent her bir hareketine dikkat etmekte ve gittikçe ümidi artmakta idi. Bu kadar rûy-ı melâmet gösteren bir müstantığın kendisini mahpusta bırakacağına asla ihtimal vermiyordu. Mösyö Patrigent defterde aradığı şeyi bulmuş olduğundan tekrar istantâka başlayıp dedi ki:

- Nerede ikâmet ediyorsunuz?
- Dört seneden beridir Chaptal sokağında 39 numaralı hanede ikâmet etmekteyim. Bundan makdem dahi mahal ikametim Boulevard des Batignolles 9 numaralı hâne idi.
- Mevlîdiniz neresidir?

- Mahal velâdetim Gard eyaletinde bulunan Becaucaire'dir.
- Peder ve valideniz var mıdır?
- Validem vefat edeli iki sene oluyor fakat pederim henüz ber-hayattır.
- Pederiniz Paris'te mi iskân idir?
- Hayır efendim hemşirem ve eyalet-i cenûbiyye mühendislerinden bulunan damadıyla birlikde olarak (Becaucaire)'da bulunmaktadırlar.

Prosper bu son sûâlle gayet heyecanlı bir sûretde cevap vermişti. İnsanın hayatı içinde ailesi halkının hatırasıyla kalbinde cesaret ve teselliyet peydâ olan saatleri olduğu gibi bazan öyle zamanları da olur ki insan kendinin hiçbir familyaya mensûb bulunduğunu istemeyip dünyada Mösyö Patrigent, ailesinden bahs etmekte olduğu esnada Prosper de hâsıl olan heyecan ve tesîrin farkına varmış bulunduğundan bunu ayrıca kaydettikten sonra dedi ki:

- Pederiniz ne sanattadır?
- Bir müddet turuk-ı muâbbir inşâatında kondüktörlük etmiş sonradan eniştem gibi o da eyalet-i cenûbiyye kanallarından istihdâm olunmuştur. Şimdiyse tekâud edildiğinden kendi aleminde yaşamaktadır.

Cüzi bir müddet sükûtla geçti. Müstantik öyle bir vaziyet aldı ki başını başka tarafa çevirip hiç Prosper'e bakmıyor imiş gibi görüldüğü hâlde kasadârın çehresi ne sûret kesb eylediğine dikkat etmekden bir saniye bile hâli kalmıyordu. Birdenbire dedi ki:

- Mensûb olduğunuz bankanın kasasından üç yüz elli bin frank sirkat eylemiş olduğunuzu iddia ediyorlar ne dersiniz?

Biçâre kasadâr yirmi dört saatten beridir kendisine isnâd edilen bu “sirkat” kelime-i menhûsunu işite işite kulakları dolmuş artık bu hitâb-ı zelîlâneye alışmış olduğu hâlde yine bile müstantiğin bu sûâli kendine pek ziyâde tesîr eylemiş olduğundan cevaben bir kelimeceğiz tefevvühüne bile kadar olamadı.

Müstantik tekrar dedi ki:

- Buna verecek cevabınız nedir?
- Masum bulunduğumu söylemekten başka bir cevabım yoktur.
- Masum olmanızı bende arzu ediyorum. Ve hem de masumiyetinizi meydana çıkarmak için elimden geldiği kadar size muâvenetten geri durmayacağımdan emin

olunuz. Fakat bakalım müdâfaanızı tertîb etmek için meydana nasıl delil ve emâre koyabileceksiniz?

- Ne bileyim efendim? Bu sirkatin nasıl icrâ edilmiş olduğuna ben kendimde hayrette kalmış olduğum hâlde nasıl...

Müstantik Prosper'in sözünü keserek dedi ki:

- Zor! Vakayı bir hülâsa edelim. Bu sirkat öyle bir sûretde vukû bulmuştur ki bunun fâili ya siz veyahûd Mösyö Fauvel'den başka bir kimse olamaz gibi görünüyor. Yoksa bu bâbda daha başka kimselerden şüphe olunabilir mi?

- Hayır.

- Siz masum olduğunuzu söylüyorsunuz o hâlde demek ki sârik Mösyö Fauvel'dir. Prosper cevap vermedi. Müstantik tekrar dedi ki:

- Mösyö Fauvel'in kendi akçesini kendi sirkat eylemesi için bazı sebepler bulunduğunu biliyorsanız söyleyiniz. Bu sebepler ne kadar ehemmiyetsiz olursa olsun yine söyleyiniz.

Müstantik Prosper'in hala sükûtta devam etmekde bulunduğunu görünce dedi ki:

- Sizin daha düşünmeye ihtiyacınız olduğunu görüyorum. Şimdi muâvinim istintâknâmenizi okuyacak siz bunu dinleyip badehu imza edeceksiniz. Sonra sizi yine mahbusa isâl edecekler.

Biçâre kasadârın hiç aklı başında yoktu. Fikrini tenvîr eden son şule-i ümid dahi bu defa sönüp mahvolmuş idi. Okunan istintâknâmenin bir herifi bile zihnine girmedir. Gözleri hiçbir şeyi fark etmez bir hâlde iken imzasını attı.

Prosper müstantiğin odasından çıktığı vakit iki tarafına o kadar sallanıyor idi ki düşmemesi için gardiyan kolunu uzatarak dedi ki:

- Koluma dayanınız. Böyle ne oldunuz? Cesareti elden bırakmaya gelmez. Daima cesaretle bulunmak lazımdır.

Prosper mahpus olduğu mahale getirildiği vakit artık kendinde metânet-i cesaret kalmamıştı. Fakat biraz sonra bir nevi hiddet ve nefretle beraber kalbinde cüret ve cesaret peyda olmaya başladı. Kendi masumiyetini bildirecek ve müdâfaasını hazırlayacak ise de bunun için kendisine vakit bırakılmamış olduğundan müstantika söylemeyi tasmîm etti. Müstantiğin zâhiren göstermiş olduğu his-i muâmeleye

aldanmış olduğundan dolayı izhâr-ı nedâmet ve teessüf ediyor kendi kendine diyor idi ki:

- Herif bayağı benimle eğlendi. Hiç öyle istintâk mı olur?

Filvâki Prosper'in birinci istantâkı hakiki bir istintâk demek olmayıp Mösyö Patrigent bu bâbda yalnız kanunun “bir cinayetten dolayı maznûnen tevkîf edilenler yirmi dört saat sonra istintâk edileceklerdir” den ibaret bulunan doksan üçüncü bendine tatbîk-i hareket etmişti.

Lakin bu beni müşkül ve karışık hususâtta ki maznûnu ithâma medâr olacak emârât-ı külliye mefkûddur bir müstantiğin istintâk fezlekesini tanzîm için icâb eden mevâd-ı kanuniye kâmil yirmi dört saat zarfında elde edebilmesi nasıl kâbil olur? Kâli-i inkardan asla çıkmayarak kendini müdâfaa eden bir maznûna karşı temîn-i galebe için mutlak elde birtakım silahlar lazımdı. İşte Mösyö Patrigent bu silahları tehiye için uğraşıyordu.

Eğer Prosper bir saat daha (galeri) de kalmış olaydı. Müstantik Mösyö Patrigent' in odasından çıkıp kendisini çağırmış bulunan kavvâsin

- Numara üç!

Diye bağırdığını işitecekti.

Bu numara üç diye çağırılan zât banker Mösyö Fauvel idi. Banker de pek büyük tebdil hâsıl olmuştu. Hiç o evvelki adam değildi. Bankada kasadâr hakkında ne kadar halîm ve müşfik göründü ise şimdi müstantiğin yanına girdiği esnâda o kadar kızgın ve öfkeli idi. Vakit geçip insan tefekkürde ilerledikçe ekseriyâ hiddeti sükûnet bulup affetmek lüzûmunu hisseder. Bankerin ise bilakis vakit geçtikçe öfkesi izdiyâd ederek kalbinde his-i intikam peyda olmuş idi.

Alelusûl her istintâkın ibtidâsında sorulması lazım gelen sûâllere başlanır başlanmaz banker Prosper aleyhinde öyle bir boşandı ki müstantik huzurunda kasadârın cürmi ne kadar büyük olursa olsun bir istintâk memuru karşısında bu derecelerde izhâr-ı tehevür eylemek uyamayacağını Mösyö Patrigent kendisine ihtâra mecbur oldu. Müstantik Prosper'i pek sühûlete istintâk eylediği hâlde şimdi bankeri istintâk eder iken zorluk çıkıyor ve ziyâdesiyle düşünürdü. Çünkü Prosper'i istintâk eylemesi bir emr-i kanuniye itbâdan başka bir şey değildi. Şimdi ise mücrimi meydana çıkarmak için teferruâta başlamıştı. Zâhiren en ehemmiyetsiz zannolunan şeylerden bir takım

ihkâm çıkara çıkara emârât-ı lazımıyye toplayacaktı. Banker dedi ki:

- Rica ederim yalnız sorduğum sûâllere cevap vermeye dikkat edip fazla bir söz söylemeyiniz... kasadârınızın istikametten şüpheniz var mıydı?
- Ortada şüphelenmek için büyük türlü sebepler mevcûd iken ben yine deli gibi kendisinden hiç şüphe etmemekte idim.
- Ne gibi sebepler?
- Kasadârım Prosper kumara dalmıştı. Bütün gecelerini (Baccarat) oynamakla geçirirdi. Birçok defalar oyunda külliyyâtlı meblağ gâib etmiş
- Olduğunu haber aldım. İnsaniyet etmekte olduğu kimseler birtakım su'-i ahlâk sahibi münasebetsiz adamlardır. Daha geçenlerde bankanın müşterilerinden Mösyö de Clameran isminde birisiyle birlikte olarak karışmış oldukları bir büyük kumar münâzaası bir kadının hanesinde başlayıp zabıta da hitâm bulmuştur.
- Kasanızı böyle bir adama nasıl olup da teslim ettiniz? Bu ne kadar büyük bir tedbirsizlik?
- Ah müstantik efendi! Evvelden Prosper'in hiç böyle hâllerdi yoktu. Geçen seneye kadar kendisinin her bir hareketi o yaşında bulunan gençlere numûne olarak arz edilecek derecede mükemmel idi. Kendisini familyamız azâsından add ederdik. Her akşamını bizimle birlikte imrâr ederdi. Büyük oğlum (Lucien)' in pek samimi dostu idi. Sonra birdenbire tabiatı değişti. Familyamıza olan ziyaretlerini kesti. Artık kendisini göremez olduk. Halbuki bendeniz Prosper'in yeğenim Madeleine pek büyük bir muhabbeti olduğunu kaviyyen zann etmekteyim.

Mösyö Patrigent kaşlarını çattı. Kendinde bu hâl ekseriyâ bazı emâreye tesadüf eylediği zaman vukû bulurdu. Bankerin dikkatle yüzüne bakmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Sakın kasadârın sizden uzaklaşmasına sebep Madeleine olan muhabbeti olmasın?

Banker müteaccibâne bir sûretle dedi ki:

- Niçin? Ben Madeleine'in kendiyle izdivâcına maâl-memnuniye rıza gösterir idim. Yalnız Prosper'in böyle bir talebini bekliyordum. Hem bu izdivaç Prosper için fevkalâde bir tesadüf demektir. Yeğenim gayet hasnâ olmakla beraber yarım milyon

dahi cihezi vardır.

- O hâlde kasadârın bu hareketine hiçbir sebep göremiyor musunuz?

Banker biraz düşündükten sonra dedi ki:

- Hiçbir sebep göremiyorum. Yalnız şunu cezm etmekteyim ki Prosper'i baştan çıkaran Mösyö (Raoul de Lagors)'dur.

- Bu Mösyö Raoul de Lagors dediğiniz kim oluyor?

- Zevcemin akrabalarından gayet yakışıklı zeki fatîn bir delikanlıdır. Biraz sefih meşreb ise de bu sefihliğini başa çıkaracak kadar da servete malîktir.

Müstantik efendi cep defterine ve mukaddemce yazmış olduğu birçok esâminin altına Raoul de Lagors ismini dahi kayıt aldı.

Ve badehu dedi ki:

- Bu sirkatin sizin hanenizde bulunanlardan diğer hiçbir kimse tarafından irtikâb edilmemiş olduğuna iyice emin misiniz?

- Hay hay! Her sûretle eminim.

- Kasanızın anahtarını daima yanınızda mı taşır idiniz?

- Yanımdan ayırdığım pek nadiren vukû bulunurdu. Yanımda bulunmadığı zaman yattığım odada bulunan yazıhânenin gözüne saklar idim.

- Sirkat vukû geldiği gece anahtar nerede idi?

- Yazıhânenin gözünde.

- O hâlde...

Banker müstantik sözünü keserek dedi ki:

- Affedersiniz efendim. Biraz müsâade ediniz şurasını arz etmeye benim kasam için anahtarın hiçbir hükm ve ehemmiyeti yoktur. Her şeyden evvel beş adet müteharrik düğmelerin hangi kelime ile kapandıklarını bilmek lazımdır. Bu kelime malûm olduğu hâlde anahtar bulunmamış bile olsa zûr edildiği sûrette kasa açılabilir. Kasa kelime bilinmediği sûrette kasanın açılmak ihtimâli yoktur.

- Siz bu “kelime”yi hiç kimseye söylediniz miydi?

- Hayır! Hayır! asla hiç kimseye söylemedim. Bu kelimeyi Prosper istediği

vakit tebdîl eder ve sonra bana haber verirdi. Bazan bu kelimeyi unuttuğum bile olurdu.

- Sirkat vukû bulmuş olduğu günü unutmuş muydunuz?
- Hayır! Hatta bir gün evvel tebdîl edilmiş ve bu yeni kelime dahi bana pek garîb görünmüş idi.
- Bu iki kelime ne idi?
- Gypsy!

Müstantik bu ismi derhâl defter-i mahsûsuna kaydetti. Ve dedi ki:

- Bir sûâl daha soracağım efendim. Sirkatin meydana çıkmış olduğu günün gecesi hanenizde mi idiniz?
- Hayır efendim. O gece akşam ta'âmını dostlarımdan birinin hanesinde ettim. Haneme avdet etdiğim zaman saat bir idi. Zevcemi uyumuş buldum. Ben dahi derhâl yattım.
- O gece kasada ne miktar meblağ bulunduğunu bilmiyordunuz değil mi?
- Hiç bilmiyordum. Vermiş olduğum emirler üzerine kasada gayet cüzi bir meblağ bulunuyor zannediyordum. Zaten bunu polis komiserine de söylemişim. Prosper de itirâf etmişti.
- Evet burası jurnalde de tasrîh edilmiş.

Mösyö Patrigent sükûta vardı. Kendi kendine diyor idi ki:

- Kasada üç yüz elli bin frank bulunduğundan bankerin haberi yokmuş.

Prosper bu kadar külli miktar bir meblağ kasada bulundurarak amirinin emrine itâat etmemiş. İşte esâs madde buradadır.

Binaenaleyh müstantik için bundan bir netice istihsâli pek kolaydı. Müstantik istintâkın hitâm bulmuş olduğunu beyân ederek istintâknâme'yi imzalamasını söyledikten sonra Mösyö Fauvel'i kapıya kadar teşyî eylediğ'e Mösyö Patrigent' in istintâk eylemekte olduğu kimseler hakkında böyle bir ihtirâmı her zaman görülmezdi. Mösyö Fauvel çıktıktan sonra müstantik muâvini Sigault dedi ki:

- Bu husus şitânları bile şaşırtacak derecede karışıktır. Eğer kasadâr kurnaz sebât-kâr bir adam ise kendisini ikna edebilmek bana pek müşkîl görünüyor.

Müstantik cevaben dedi ki:

- İhtimal ki öyle olsun fakat hele diğer şahitleri de bir görelim.

Bu defa dört numara namıyla çağırılabilen şahit Mösyö Fauvel'in büyük oğlu (Lucien) idi. (Lucien) uzun boylu yakışıklı yirmi iki yaşında bir delikanlı olup müstantik irâd eylediği sûâllere ecvibe-i lazıme-i itâya başladı. Prosper'i ziyadesiyle sevdiğini ve onunla olan dostluğu pek samimi bulunduğunu Prosper'i böyle bir fiil sirkate değil hatta kimseyi gücendirecek mugâyir nezaket bir harekete bile cür'et edemeyecek kadar ehl-i namus bir zât olmak üzere tanıdığını Prosper'in nasıl olup da bu sirkate tasaddî eylediğine bir türlü akıl erdiremediğini vâkıâ Prosper kumar oynarsa da bunda öyle söyledikleri derece de görmediğini söyledi. Madeleine bahsine gelince dedi ki:

- Evvelden beri Prosper'in Madeleine muhatabı vardır zannetmekte idim. Düne
- Gelinceye kadar pederimin bu bâbda mümâneat etmeyeceğini bildiği için Prosper'in Madeleine ile tezevvüç edeceğine kani idim. Prosper'in birden uzaklaşmasını Madeleine ile beyinlerinde husûla gelen bir dargınlığa hamel etmekte idiysem de bu infiâlleri çok sormayıp yakında barışacaklarını memul ediyordum.

Kasadârın sevâbik ahvâli hakkında (Lucien)' in vermiş olduğu şu izâhât Mösyö Fauvel'in ifâdâtından ziyâde müstantıkı müstefid etmekte idi. Lucien dahi ifâdâtını zabt eylemiş oldukları kâğıdı imzalayıp odadan çıktı. Şimdi isticvâb olunmak nevbeti genç Cavaillon'a gelmişti. Zavallı çocuk müstantığın huzuruna çıktığı vakit korkusundan acınacak bir hâle gelmişti. Bundan bir gün evvel Cavaillon avukat kâtibi bulunan dostlarından birine polis memuru Fanferlot ile beyinlerinde geçen mektup macerasını mühîm bir sır olmak üzere hikâye edip bundan Prosper'e mazarrat gelip gelmeyeceğini sûâl eylemişti. İnsafsız avukat kâtibi ise biçâre ile eğlenmek maksadıyla bu mektubu polis memuru teslim etmek Prosper'i mahv eylemek demek olduğunu bildirmiş olduğundan düşünerek o gece sabahlara kadar gözüne uyku girmemişti. İşte bu hatasını hiç olmazsa şu sûretle olsun tamir etmiş olmak için Prosper'i nihâyet derecede müdâfaaya gayret göstermekte idi. Mösyö Fauvel de katiyyen ithâa etmiyorsa da Prosper'in bu sirkat maddesinde asla müdahil olmadığını musırrâne beyân ediyor. Bu hususta kendinden nasıl şüphesiz yoksa kasadârdan dahi işte öyle şüphesi bulunmadığını söylüyordu. Fakat bu sözlerini isbât edecek hiçbir delil irâesine muktedir olmadıktan başka Prosper hakkındaki ifâdât senâkârânesiyle

tarafdarlığını ifrâta vardırmakta olduğundan sözleri müstantik nazarında kıymetten ârî kalıyordu. Cavaillon'dan sonra Andre Fauvel bankasının memurlarından yedi sekiz kişi daha birbirini müteâkiben müstantik huzuruna çıkarılarak isticvâb edilmişlerse de bunların cümlesinin ifâdâtından hemândan hiçbir şeyi anlaşılamamıştır.

Yalnız içlerinden bir tanesi Prosper'in Mösyö (Raoul de Lagors)' un delâleti üzerine borsa mâlûmatına girişerek meblağ-ı külliye kazanmış olduğunu söylemiş idi ki bunu Mösyö Patrigent derhâl kayd ve işaret eylemişti. İhzâr edilmek için isimleri kayd edilmiş bulunan şahitlerin cümlesinin isticâbları hitâm bulduğu vakit saat dahi beş çalmakta idi. Mösyö Patrigent' in bugünkü işi bundan ibâret değildi. Çingırağı çalıp kavvâsı çağırdı dedi ki:

- Haydi git Fanferlot'u bulup çağır çabuk bana gelsin. Kavvâs Fanferlot'u bulup müstantiğin kendisini beklemekte olduğunu söylemiş ise de Fanferlot gelmekte iken galeri de arkadaşlarından birine tesadüf ederek biraz konuşmak üzere köşedeki küçük kahvehaneye girmişler idi. Fanferlot biraz gecikince kavvâs tekrar gelip kendisine müstantik emrini ihtâra mecbur oldu.

Fanferlot odadan içeri girince müstantik hiddetle dedi ki:

- Bu kadar vakit nerede kaldın?

Zaten Fanferlot içeri girdiği vakit müstantik selamlamak için yerlere kadar gelmiş olduğundan amirinin bu sözü üzerine daha ziyade tevâzu göstermek için eğer biraz daha eğilmeğe imkân olsaydı biçâre eğilecekti.

Fanferlot çehresinde âsâr-ı ibtisâm göstermeye uğraşıyorsa da kalben pek müteezzi olmakta idi. Zavallının yüzü gülüyor lakin kalbi kan ağlıyordu. Çünkü tuttuğu iş pek müşkîl ve tehlikeli idi. Fanferlot'a Prosper Bertomy maddesinde iki sûretle çalışmakta idi. Bir taraftan müstantiği oyalamak için tahriyâtta devamla birtakım şeyler tahkîk ederek gelip haber verdiği gibi diğer tarafından dahi işbu tahkîkâtının en ehemmiyetlilerini sükûtla geçerek bu husûsta yalnız başına muvaffık olup bu sayede büyük bir şöhret kazanmaya uğraşıyordu. Eğer bu hareketi cüzice süzülecek olursa memuriyetinden tard edileceği muhakkak idi. Müstantika makam-ı itizâr da dedi ki:

- Efendim görülecek pek çok işler zuhûr etti. Hiç vaktim boş geçmedi.

Badehu vukû bulan taharriyâtı nakletmeye başladı. Fakat esnâ-i ifâdede

söylenecikleri söylemeyeceklerden tefrîk etmek için pek zorluk çekiyordu. Cavaillon ile olan mektup maddesini tamamıyla anlatıp ve hatta mektubu bile müstantika takdim etti. Lakin Prosper ile Madeleine beynindeki geçen muhâvereyi işitmiş olduğundan asla bahsetmedi. Ona bedel Madam Gypsy ile Prosper'in sevâbık ahvâllarına dair oradan buradan toplayabilmiş olduğu birtakım malûmâtı bir tafsîl anlattı. Fanferlot hikâye

sinde ilerledikçe Mösyö Patrigent' in Prosper aleyhinde olan şüpheleri dahi kuvvet bulunurdu. Ve diyor idi ki:

- Sârikin kasadâr olduğu anlaşılıyor.

Fanferlot hakikatte müstantığın bir fikrine iştirâk etmiyorsa da zâhiren itiraz dahi etmiyordu. Müstantığın böyle yanlış bir zehâbe düştüğünü gördükçe asıl sâriki kendi meydana çıkararak muvaffakiyet vusul nasıl mümkün olacağını henüz bir türlü bilemiyordu. Müstantik istediği malûmatı ahz edip birtakım emirler verdikten ve yarın birleşmeleri için bir zaman tayîn ettikten sonra Fanferlot'u savmak üzere iken dedi ki:

- Sakın nazarınızı Gypsy 'nin üzerinden ayırmayınız. Merkûma sirkat edilen akçenin nerede olduğunu elbette bilir. Bu bâbda onun delâletine muhtâcız.

Fanferlot manalı bir sûretde güldükten sonra dedi ki:

- Merak etmeyiniz efendim. Madam Gypsy' nin hiçbir tarafa kımıldanmayacak kadar emniyet tahtına alınmıştır.

Gerçi vakit hayli gecikmiş ise de Mösyö Patrigent odasını terk etmeyip gitmeyerek bu madde hakkında şehâdete davet edileceklerin addini çoğaltmak için lazım gelen tedâbiri düşünüyordu. Müstantik zihnini, merakını yalnız bu maddeye sarmıştı. Bu işin bazı cihetlerini karanlık ve ısrar ile örtülmüş buluyordu. Ve elbette bu ısrarın ne olduğunu anlayacağına yeminler ediyordu. Ertesi günü mutâdından pek erken olarak memuriyet odasına geldi. Önünü Madam Gypsy'i istintâk etti. Cavaillon'u tekrar celb edip Mösyö Fauvel'i çağırttı. Çağırılan şahitlerden yalnız iki kişi serd mevâni ederek gelmişlerdi. Bunlardan beri sirkat olunan akçeyi getirmek için Prosper'in bankaya göndermiş olduğu garson idi ki yüksek bir mahalden düşmüş olduğu cihetle ağırca bir sûretde keyifsizleşmişti. Diğer ise Mösyö Raoul de Lagors idi. Fakat bu iki şahidin adem-i vürûdları Prosper'in evrâk-ı istintâkiyesinin büyüyüp çoğalmasına mani olmamıştı. Ertesi günü yani sirkatten beş gün gün sonra Mösyö Patrigent

maznûnu ithâma kafi görünecek kadar emârât toplayabilmiş olduğuna kani olmuş idi.

Bölüm 5

Prosper hakkındaki tahkikât-ı adliye kemâl-i germî ile devam etmekte ve kendi ise tek başına bir mahpusta kapalı bulundurmakta idi. Mahpus da bulunduğu ilk iki günü kendine o kadar uzun görünmemişti. Kendi talebi üzerine numaralı birkaç yaprak kağıt vermişlerdi. Prosper bu kağıtlara bir tehevür-i mecnûnâne ile müdâfaa planını yazıyordu. Üçüncü günü içi sıkılıp muzdarib olmaya başladı. Böyle tek başına mahpus bulunanlara hizmet eden ve mahkumînin yemeğini getirmekte olan zindancıdan başka insan yüzü gördüğü yoktu.

Zindancı her ne zaman içeri girmiş olsa “bir daha beni istintâk etmeyecekler mi?” diye sûâl ederdi. Zindancı ise:

- Bekle bekle elbette nevbet sana da gelir. Cevabından başka bir söz söylemezdi.

Zaman geçtikçe en ziyâde sâhib-i kuvvet ve cür'et olan kimselerin bile metânetlerini kesr eden yalnızlık işkencesi Prosper'i dahi tahammül-güzâr bir hâl getirmekte idi. Bu meydana bir sadâ ile haykırarak diyor idi ki:

- Acaba beni unuttular mu? Yoksa buraya müebbeden mi koydular? Hayır kasadârı unutmamış idiler. Çünkü pazartesi günü ba'dezuhur.

Saat birde zindancının gelmek zamanı olmadığı bir vakitte mahpus bulunduğu mahalin kapısının sürmeleri çekildiği işidildi. Prosper hemân kendisini kapının önüne atarak dimdik dikildi. Fakat kapı açılıp da ışık üzerinde duran beyaz saçlı bir adamı görünce yıldırımla vurulmuşa dönerek mırıldanma nev'inden dedi ki:

- Ah! Pederim! Pederim! Geliyor!!

- Evet pederiniz...

Prosper en evvel istilâ eylemiş bulunan hayret bu defa birdenbire mübeddil sürûr oldu. Çünkü böyle felaket zamanlarında insana pederi kadar hiç kimse fedâkârane imdâd ve muâvenette bulunamaz. İnsan hiçbir istinâdgâhı kalmamış olduğu müthiş bir saatte çocukluğunda yanına melce-i selâmeti bulunan aguş-ı pederi düşünüyor. Pederinin elinden hiçbir şey gelmese her türlü muâvenetten aciz bile bulunsa yine onun muvâcehesiyle insan kendinin bir büyük hâmi yanında bulunduğunu görür,

Prosper'in rikkat ve hissiyâtı galeyâna gelmiş olduğundan hemân kemal-i tehassüriyle kollarını açıp boynuna sarılmak için pederinin üzerine saldırdı. Lakin pederi kemâl-i şiddetle reddederek.

- Bana yaklaşma! Dedi.

Mösyö Bertomy işin üzerinden içeri doğru ilerledi. Üzerlerine kapı kapanıp baba oğul yalnız kaldılar. Prosper meyûs ve perişân bir hâlde durmakta pederi ise gazabâne bir sûretde oğluna atf-ı nigâh etmekte idi. Prosper son melce-i tesellisi bulunan aguş-ı pederin dahi kendine kapanmış olduğunu görünce ye's nihâyet dereceyi bularak dedi ki:

- Babacığım siz de mi!.. Siz de mi beni ithâm ediyorsunuz?

- Sus! sus! İnkârın lüzumu yok. Bu bile bir rezilâne komedi seyretmek istemem. Hepsini biliyorum.

- Fakat babacığım ben masumum! Ölmüş validemin nâm-ı mukaddesi üzerine ayn ederim ki bî-günâhım!

- Sus diyorum hâin evlad! Küfür ediyorsun!

Bîçâre pedere gayr-ı kâbil mukâvemet bir his-i rikkat ve şefkat gelerek güç anlaşılabilir ihtizâzlı bir sadâ ile tekrar dedi ki:

- Prosper ölmüş valideni söze katma. Şimdi kendisi berhayât buluna idi cinayetini haber aldığı anda vefat ederdi. Bugünü görmek bile senden valideni kurtarmış olduğu için Cenâb-ı Hakka arz-ı şükrân etmekteyim. Baba oğul bir hayli müddet sükût ettiler.

Nihayet Prosper söze başlayıp dedi ki:

- En şenicesine kurulmuş bir hileye tutulmuş olduğum şu zamanda bana teselli verip cesaretimi arttıracığınıza beni ye'sle mahv etmek mi istiyorsunuz?

- Şenicesine bir hile ha! Senin için hiç ummadığın derecede parlak bir istikbâl tehiye eden seni daima lütuf ve in'âmına müstağrak kalan muhterem bir zâtın namusunu berbat etmek istiyorsun öyle mi? Çaldığın yetişir! Bir de iftira etme!..

- Babacığım merhameten susunuz ki söyleyeyim...

- İhtimal ki amirinin hakkında etmiş olduğunu in'âmkarlığında inkâra kalkışacaksın... Mösyö Fauvel'in sana olan hüsn teveccüh ve muhabbetinden bahs

ederek yeni mâdemüvâzel Madeleine dest-i izdivâcını talep etmek için Paris'e gelmemi mektupla yazıp rica eden sen değil misin? Yoksa bu da bir yalan mı idi?

Prosper boğuk bir sadâ ile dedi ki:

- Hayır babacığım! Hayır!..
- Bundan bir sene evvel mâdemüvâzel Madeleine'i seviyor idin. Veyahûd ki bana öyle bildiriyor idin.
- Madeleine sevmekten hiçbir vakit fariğ olmadım. Şimdi yine seviyorum. Hem de aşırı derecede seviyorum.

Mösyö Bertomy acı bir istihzâ ile dedi ki:

- Seviyorsun ha! Nasıl ölüp de öyle melek gibi pâk ve afife bir kızın hatırası seni sefâhat alemine atlamaktan men edememiş! Ya nasıl dûcâr şerm ve hicâb olmaksızın daima refagâtlerinde bulunduğun bir takım süfahâ ve edânînin yanlarından ayrılıp da o kızın huzuruna çıkabiliyordun?
- Allah aşkına olsun müsâade ediniz de söyleyeyim ki Madeleine bana nasıl...
- Yetişir efendi! Yetişir! Ben hepsini biliyorum. Dün Mösyö Fauvel'i görmüş olduğum gibi, bu sabahta müstantıkı gördüm. Buraya girebilmekliğimde işte onun eser-i latifidir. Yanına girer iken belki bir silah getiririm ihtimaline mebnî üstümü başımı soyarcasına her tarafımı aradılar.

Artık Prosper'in pederiyle mücadeleye hâli kalmamış olduğundan oradaki hapishane iskemlesinin üzerine düşüp kalmıştı. Mösyö Bertomy sözünü bırakmayıp dedi ki:

- Sakin olduğun mutantan daireyi gördüm. Cinayetin nazarımda tahakkük etti. Bütün kapılara harîrden perdeler asılmış divârlar boydan boya çerçeveleri yaldızlı levhalarla tezeyyün edilmişti. Benim pederimin hanesinde yalnız valideme mahsus bir koltuklu var idi. Divârlarda ise kireç badanasından başka bir şey görülmezdi. Tezeyyünâtımız namus ve istikâmetimizden ibaretti.

Familyamız için de en evvel (Aubusson) halıları kullanan sensin? Evet familyamız içinde en evvel sârik çıkan da yine sensin:

Bu son tahkîr üzerine zavallı Prosper'in kan beynine hücûm edip yanakları ateş kesilmemişti. Fakat bîçâre de yine hiçbir hareket görülmedi. Mösyö Bertomy kendi sözlerinden yine kendi gazablanmış olduğu hâlde sözünde devamla dedi ki:

- Aleme tantana ve ihtişam arz etmek sevdasına düştük ne sûretle olursa olsun bu esbâb- ı ziyneti tedârik etmekten çekinmek. Bu da senin için böyle irtikâb-ı sirkat etmedikçe kâbil değildi. Kapatmalar metresler idâre etmeye başladık. Bu sabah düşkünün ayak ucunda bunlardan birinin atlas ve içi kuş tüyü kaplı terliğini gördüm. Uşaklar tutup elbise-i mahsûsa ile gezdirdik. Çünkü menba-ı servetin çalmaktı. Artık bankerler kasalarının anahtarlarını hiçbir kimseye teslim emniyet edemeyeceklerdir. Daima böyle bir sirkat yüzünden ehl-i namus ve muteber familyaların itibârları bozulduğu işitiliyor.

Mösyö Bertomy birdenbire sustu. Çünkü oğlunun söylediği sözleri anlayamayacak bir hâle gelmiş olduğunu hisseylememişti. Tekrar dedi ki:

- Şimdi bu sözleri bırakalım. Ben buraya seni takdire gelmedim. İsminizi muhâkem ceridelerinde sârikler katiller sırasına yazdırmamak için eğer mümkün ise namusumuzu kurtarmaya geldim. Kalk toplan beni iyi dinle.

Prosper pederinin bu sadâ-i amirânesini işitince dimdik dikildi. Pederinden birbirini müteâkiben işitmiş olduğu o zehir zıkkım sözlerin tesîriyle Prosper artık hiçbir şeyden pervâs kalmayan mesâib-zâdeler gibi hissiz bir hâle gelmişti.

Mösyö Bertomy dedi ki:

- Söyle bakayım! Şu çalmış olduğun üç yüz elli bin franktan ne kadarını sarf eyledik. Henüz ne kadarını mevcûd duruyor.

Biçâre kasadâr son ye's-i istirhâm karânesiyle dedi ki:

- Babacığım işte bir daha söylüyorum inanınız ki bîgünâhım.

- Haydi öyle olsun. Ben zaten bu cevabı vereceğini biliyordum. Mösyö Fauvel'in senin yüzünden gördüğü ziyânı familyamız halkı tazmîn edecektir.

- Sanki ne demek istiyorsunuz?

- Cinayetini haber aldığı günü enişten bana gelip hemşirenin kendisine cihaz olarak getirmiş olduğu yetmiş bin frankı teslim etti. Bende kendi tarafımdan yüz kırk bin frank toplamaya muvaffik oldum ki cümlesi iki yüz on bin franka bâliğ oldu. Bunları götürüp Mösyö Fauvel'e teslim edeceğim.

Bu sözleri işitince Prosper bulduğu dalgınlık ve hissizlik aleminden çıkarak öfkesini pek güç zabt eder bir hâlde dedi ki:

- Hayır! Hayır! Hiçbir vakitte böyle bir hareketde bulunmayacaksınız!
- Hem de bu kararımı bugün akşam olmadan icrâ edeceğim. Akçenin üst tarafını teaddiye için Mösyö Fauvel elbette bana biraz vakit müsaade eder. Tekâudluk maaşım bin beş yüz franktır ben bunun beş yüz franklığıyla kendimi idare edebilirim bende henüz bir memuriyet idare edecek kadar da kuvvet yok değildir. Diğer tarafından enişten dahi...

Mösyö Bertomy oğlunun çehresinin kesb eylemiş olduğu hâl-i dehşetten ürkerek birdenbire sustu. Hakikatten Prosper'in yüzünü müthiş bir sûrette hiddet ve tehevvr alâimi istilâ eylemişti. Deminden sevinmiş gibi duran gözlerinin içinde şimdi şimşekler çakıverdi. Bu h hâliyle dedi ki:

- Hayır böyle de hareket etmeye hakkınız yoktur. İşitiyor musunuz pederim? Hiçbir hakkınız yoktur. Sözüme inanıp inanmamakta muhtâsarsınız. Fakat bir itirâf bir ikrâr demek olan böyle bir harekette bulunarak beni mahvetmek salâhiyetini hâiz değilsiniz. Müttehem olduğumu neden biliyorsunuz? Neden cerimemden eminsiniz? Bu husûsta adalet tereddüd edip durduğu hâlde siz ki... bir peder adaletten daha acil daha merhametsiz bulunuyorsunuz. Beni söylenmeden ithâm ediyorsunuz!

- Vazifemi îfâ edeceğim!

- Yani ben vartanın kenarında bulunuyorum! Siz itip düşüreceksiniz! Îfâ-i vazife add eylediğiniz bu mudur? Beni ithâm etmekte olan düşmanların dediklerine hemân inanıveriyorsunuz da ben size karşı feryâd ederek masum olduğumu söylüyordum da inanmıyorsunuz öyle mi? Niçin? Oğlunuz olduğum için mi böyle yapıyorsunuz? Hakikaten namusumuz tehlikededir. Lakin onu batırmak için değil kurtarmak müdafaa etmek için bana muavenet etmelisiniz.

Prosper sûret-i ifadesindeki kuvvet ve tesîr ile pederinin kendi cürmi hakkında olan itmiânını şüpheyte tebdîl etmeye muvaffık olmuş idi. Mösyö Bertomy müteessirâne bir hâlde dedi ki:

- Fakat her taraf senin müttehem olduğunu gösteriyor.

- Ah babacığım biliyorsunuz ki ben Madeleine'den bi'l-mecbûriye kaçmaya başladım. Evet buna mecburiyet göründü. Emniyetsizlik ve ye's içinde kaldım. Def-i elem def-i ye's etmek istedim. Madeleine'i unutmaya uğraşır iken işte böyle bir sefih oldum. Ah Madeleine!..

Bu sözlerinin sonuna doğru Prosper'e rikkat gelmiş ise de sonra birdenbire gittikçe artmakta olan bir şiddetle söze başlayıp dedi ki:

- Her taraf benim aleyhimde olsun zararı yok. Ben yine sârik olmadığımı
- İspata uğraşacağım. Ya bu hakikati meydana korum veyahûd ki o uğurda ölürüm.

Adalet-i beşerîye hatadan sâlim olamaz. Belki masum iken cürm ederler dûcâr-ı ceza olurum. Lakin bir gün elbette hapisten çıkarım o zaman...

- Bedbaht ne dediğini biliyor musun?
- Evet pederim. Şimdi ben büsbütün başka bir adam oldum. Bundan sonra yalnız bir maksat için yaşayacağım. O da intikamdır. Şeniâne tertîb edilmiş bir hilenin hedef-i şenâati oldum. Damarlarımda bir damla kan kalıncaya kadar bunun fâilini arayacağım. Elbette bulacağım bu çektiği işkence ve azâpları o da çekecektir. Bu belaya Mösyö Fauvel'in hanesinde uğradığım için fâili de orada aramak iktizâ eder.
- Sözlerine dikkat et. Öfke ile ne söylediğini bilmiyorsun!
- Evet fikrinizi anlıyorum. Mösyö Fauvel'in namusundan istikâmetinden ve dünyada ne kadar fezâil var ise bu familyada cem edilmiş olduğundan bahsetmeye kalkışacağız. Fakat ne biliyorsunuz?.. En büyük rezâil ve meâyibin namuskârlık perdesi altında saklanıldığı dünyada birinci defa olarak mı görülmüştür? Ya niçin Madeleine bir gün ansızın bana gelerek bâdema kendisini sevmeyip hatırdan çıkarmaklığı mı söyledi? Ya neden kendisinde beni sevmekte olduğu ve müfâratımızdan evde benim kadar müteessir ve müteellim bulunduğu hâlde benim kendini görmekten men etti. Madeleine beni seviyor. İşitiyor musunuz? Madeleine beni alâlen seviyor. Bu bence müspettir. Oğlu ile görüşmesi için Mösyö Bertomy'e verilmiş olan müsâade müddeti hitâma erişmişti. Bunu bildirmek için zindancı kapıyı açtı. Biçâre pederin yüreğini bin türlü hissiyât istilâ eylemiş olduğundan zavallı serbestçe düşünebilmek iktidârından kalmıştı. Ya Prosper'in dedikleri doğru ise! Zaten tahammül-güzâr bir derecede bulunan

Felâketini bir taraftan kendi dahi teşdide eylemiş olduğu için sonradan hissedeceği nedâmet ne kadar büyük olacaktı? Ya oğlunun sözleri doğru olmadığı sûret-i kat'îye de isbât olunmamış mıdır? Şimdiye değin vücuduyla iftihâr edip durmakta olduğu

oğlunun sözlerini Mösyö Bertomy' nin zoruyla yemin ketm etmeye uğraştığı şefkat pederânesini galeyâna getirmişti... Heyhât!. Mücerrem olsun isterse en büyük bir cinayetle mahkûm bulunsun. Prosper yine kendi kanından ayrılmış olan değil miydi? Çehresinin o eski sertliği ve şiddeti gâib oldu. Gözleri yaşla doldu.

Girdiği gibi yine sert ve hiddetli bir çehre ile çıkıp gitmek istedi. Lakin bunu icrâyâ kendinden metânet ve cesaret kalmamıştı. Nihayet olanca tahammül ve ihtiyârî dahi tükenip iki kollarını açarak evladını bağrına bastı. Ve öpüp kokladıktan sonra dedi ki:

- Ah evladım acaba sözlerin doğru mudur?

Prosper galebeyi kazanmıştı. Pederini kendinin masum bulunduğuna hemân iknâ etmek derecesine yaklaştırmıştı. Fakat bu muvaffakiyet ve memnuniyetini daha ileri götürmeye vakit olmaksızın zindancın bir daha kapıyı açarak efendi haydi istintâk olacaksın diye haykırdı. Bu söze bizzarûre itâat etmek lazımdı. Fakat Prosper'in bu günkü tavrı hiç o ilk günlerinin tavrına benzemiyordu. Her hâlinde azîm bir tebeddül husûla gelmişti. Bugün öyle ilk defa istintâka gitmiş olduğu gibi değil başını yukarı kaldırmış ve adımlarını gayet serbest atmakta olduğu hâlde gidiyordu. Zihninde vermiş olduğu kararın ateşleri gözlerinde parlıyordu. Bu defa yolu tanıdığından yanında bulunan gardiyan biraz önünden

İçerisi zaptiyeler hademeler ile dolu küçük ve alçak bir salondan geçmekte iken Prosper mahpushaneye ilk geldiği günü üstünü başını aradıkları odada kendine gayet dikkatle bakmış olan altın gözlüklü zâtla karşı karşıya geldiler. Bu zat Prosper'e dedi ki:

- Mösyö Prosper Bertomy cesaretli bulununuz. Eğer masum iseniz muâvenet görürsünüz.

Prosper birdenbire şaşırarak durdu. Bir cevap bulup vermeğe hazırlanır iken o zâtın savışıp gitmiş olduğunu gördü. Yanındaki gardiyana dedi ki:

- Bu efendi kimdir?

Gardiyan müteaccibâne bir çehre ile dedi ki:

- Ay sen bunun kim olduğunu bilmiyor musun? Buna Mösyö Lecoq derler.

- Bu Lecoq'da kim oluverir.

- İsmi evveline bir “mösyö” ‘ilave etmiş olsan ağzın aşınmaz a! Mösyö Lecoq

herkesin ihtirâmına şâyân ve mesleğinde teferrüt etmiş harikulâde bir zâttır. Eğer senin için o ahmak o ebleh Fanferlot'un eline düşmeyip de bunun eline düşmüş olaydı şimdiye kadar görülüp bitmişti bile. Onun elinden bir şey kurtulmaz, o seni evvelden tanıyor imiş zannederim.

- Tevkîf olunup buraya gelmezden evvel bu zâtı hiçbir yerde görmemiştım.
- Böyle bir iddiada bulunma çünkü: Mösyö Lecoq'un asıl tabii çehresini görmeye zaten kimse muvaffık olamamıştır. Bugün böyle fakat yarın başka türlü görünür. Bazen esmer bazen sarışın. Bazı defa pek genç başka kere yüz yaşında bir ihtiyâr olur. Şimdi ben böyle söylüyorum ya Mösyö Lecoq yine beni istediği gibi aldatabilir. Bazen bir yabancı tanımadığım adamla konuşuyorum. Bir de bakarım ki vay canına yandığım bu yabancı Mösyö Lecoq değil miymiş! Her şekilde girebilir. Şimdi senin için bana Mösyö Lecoq'dur demiş olsalar o olmadığına hiç inat etmem. Senin Mösyö Lecoq olmaklığının ihtimali vardır.

İşte bu adam böyle vücudunu istediği şekle sokabilir. Eğer müstantiklerin kapıları önündeki galeriye gelmemiş olaydılar gardiyan Mösyö Lecoq garâib ahvâli hakkındaki hikâyesine daha çok vakit devam edecekti. Bu defa Prosper galerideki kirli sıra üzerine oturup beklemedi bilakis bu defa müstantik onu bekliyor imiş. İnsanın suratından sırrını keşfetmek hususunda en birinci müdekkiklerden bulunan Mösyö Patrigent peder ile oğul beynindeki mülâkatı mahsûsan kendi tertîb eylemişti. Gayet namuskâr ve ehl-i istikâmetten bulunan bir peder ile sirkatle maznun olan bir evlat beyninde gayet sûzişli ve şiddetli bir mücadele kopacağını Mösyö Patrigent zaten biliyor ve bu mücadele-i şedîde neticesinde Prosper'in mağlûb ve müteessir kalacağını hükm ediyordu. Bu mücadele akıbetinde maznûnu celb ederek tesîrinden henüz asâbındaki titreme zâil olmamış bulunduğu bir zamanda istintâka başlayıp belki bu hâl ye's ve tehîcinde hakikati ağzından kapabilirim fikrinde idi. Müstantik bu defa Prosper'in çehresinde alâim tesîr ve heyecana bedel fevkalâde bir metânet ve ciddiyet ve etvârında sükûnet görünce şaşırıp kaldı. Ve dedi ki:

- Bakalım iyice düşünüp taşındığınız mı?
- Mücrim değilim ki düşüneyim taşınayım!
- Acayip! Galiba sizi mahpus ıslâh edememiş. Şurasını bilmelisiniz ki müstantiklerin nâil-i merhametleri olabilmek için daima hakikati söyleyip arz-ı nedâmet etmelidir.

- Kimsenin ne merhamet ve ne de letafete ihtiyacım vardır. Mösyö! Mösyö Patrigent kaşlarını çatıp bir müddet sükût etti. Sonra birdenbire dedi ki:

- Bu üç yüz elli bin frankın nereye gittiğini sizden sûâl ediyorsam bana ne cevap vereceksiniz?

- Bunların nereye gittiği bilinseydi şimdi ben burada bulamazdım serbest gezerdim. Müstantik maznûnları söyletmek için birtakım usûllerr kullanır ve hemân her defasında

muvaffık dahi olur ise de Prosper kadar ketm hissiyât eden ve kendine buyuran bir maznûna karşı muvaffık olacağından çokta emin değildi. Binaenaleyh baht işi olmak üzere bu defa dahi o usûllere mürâcaatla dedi ki:

- Olan o birinci fikrinizde sabit-i kâdim misiniz? Hala sârikin Mösyö Fauvel olduğundan ısrar ediyor musunuz?

- Mösyö Fauvel veyahûd başka birisi olduğundan hala ısrar ediyorum.

- Sârik yalnız Mösyö Fauvel olabilir. Çünkü kelimeyi yalnız o biliyordu. Mösyö Fauvel'in kendi kendini sevmekten ne istifâdesi olabilir?

- Bunu çok düşündüm. Fakat ne istifâdesi olabileceğini bulamadım.

- Pekâlâ. Şimdi sizin onu sunmaktan hasıl olacak istifâdeniz kâbil-i inkâr değildir a? Mösyö Patrigent söylediği sözün sıhhatinden mutmein imiş gibi bir tarz ile söylüyorsa da bu itmiânı zâhiri bir gösterişten ibâretti. Hakiki değildi. Müstantik Prosper'i tesîrinden dehşetinden tir tir titremekte olduğu hâlde karşısına çıkacak diye beklemekte iken öyle telaşsız tesîrsiz ciddi metîn bir hâlde görünce maznûnu büsbütün sersemletmek için hazırlamış olduğu darbeyi istimâl edemeyerek istintâkı ne suretle icrâ edeceği husûsunda şaşırıp kalmıştı.

Müstantik içinin sıkıntısını belli eder bir sadâ ile dedi ki:

- Bir seneden beri olan sarfiyâtınızın mikdârını bana haber verir misiniz? Prosper hiç hesap edip düşünmeye ihtiyacı olmaksızın dedi ki:

- Peki efendim. Bu bir sene zarfında pek gayr-ı muntazam bir ömür geçirdiğim hâlde hesâbâtımı pek muntazam yürütmüştür. Bu sene elli bin frank kadar sarfiyâtım olduğunu size haber verebilirim.

- Bu miktar akçeyi nereden ele geçirdiniz?

- Validemin mirâsından benim husûsa on iki bin frank düşmüştü.
- Mösyö Fauvel nezdindeki maâşâtımla banka muâmelâtından bana verdikleri temettüden on dört bin frank almıştım. Sekiz bin frank kadar da borsada kazandım. Bunun üst tarafını da borç almıştım. Mösyö Fauvel bankasında fâize de on beş bin frankım bulunduğu için bu borcumun teaddiyesinde güç bir şey değildir. Hesap pek açık ve muayyen olduğundan tahkîki de kolaydı. O hâlde elbette doğru dahi olmalıdır.
- Parayı nerede istikrâz ederdiniz?
- Mösyö (Raoul de Lagors)'dan

Şahitlerden bu Mösyö (Raoul de Lagors) sirkatin vukû günü seyahat etmek üzere Paris'ten çıkmış bulunduğundan bunun şهادeti istimâ edilememişti. Mösyö Patrigent' in hiç olmazsa şimdilik olmak üzere Prosper'in bu ifadesine kanâat göstermesi lazım geliyordu. Müstantik dedi ki:

- Haydi öyle olsun şimdi buna dair tatvîl-i makâl edecek değilim. Fakat bana şunu bildiriniz ki niçin amirinizin tenbihât ve emirlerini itâat etmeyerek teaddinin gününden bir gün ikdam bankadan para celb ederek üç gece kasada bulundurdunuz?
- Bu teaddiyâtın Mösyö de Clameran olduğu malûmdur Mösyö de Clameran ise bu paraların kendisine sabahleyin erkenden lüzumu bulunduğunu bana söylemiş olduğundan ve ben ise sabahleyin vazifemin başına geç geleceğimden meblağ-ı mezkûreyi bir gün evveli götürmeyerek o gece kasada bulundurmuştum. Eğer Mösyö de Clameran celb edilecek olursa böylece şهادet edeceğinden eminim.
- Bu Mösyö de Clameran sizin dostlarınızdan mıdır?
- Hiçbir sûretle. Hiç sebebini bilemediğim hâlde kendisinden müteneffir olduğumu söylemekten de çekinmem. Fakat Mösyö de Lagors ile pek samimi dostturlar.

Prosper'in cevaplarını yazmak için muâvini suğûlete vakit bırakmak üzere Mösyö Patrigent arada duruyordu. Ve bu durduğu müddetçe beynini alt üst edercesine, acaba babasıyla ne konuştular ki bu mülakâttan sonra Prosper de bu kadar azîm bir tebeddül husûla gelmiş bulunduğunu tefekküre varıyordu. Nihayet müstantik dedi ki:

- Şimdi size başka bir şey soracağım. Sirkatten bir gün evvel olan akşamınızı nasıl imrâr ettiniz?

- Saat başında bankadan çıkarak (St. Germain) trenine binip Mösyö de Lecoq'un (Vesinet) bulunan sayfiyesine gitti. Benden bin beş yüz frank talep eylemi olduğundan onu götürüyor idim. Kendisini bilemedim. Paraları uşağına bıraktım.
- Mösyö de Lagors seyâhate çıkmak niyetinde bulunduğunu evvelden size söylemiş miydiler?
- Hayır. Paris'te bulunmadığından bile haberim yoktu.
- Pek güzel. Dostunuz sayfiyesinden çıktıktan sonra ne yaptınız?
- Paris'e avdet ederek dostlarımdan biriyle beraber bu Loir lokantalarından birinde ta'âm etti.
- Ay sonra?

Prosper'e tereddüd âsârı görüldü.

- Siz sükût ediyorsunuz. Öyle ise durunuz. Bari ondan sonra ne yapmış olduğunuzu ben size haber vereyim. Chaptal sokağındaki hânenize gidip gelerek (Artist dramatik) unvânı takınıp bulundukları tiyatroların namuslarını ahvâl eden ve mâhiye üç dört yüz lira maaş alarak atlara arabalara mâlik bulunan kadınlardan birinin Soirée gittiniz. Yani (Wilson) nâm kadının hanesine!
- Evet doğrudan.
- Bu Wilson'un hanesinde kilitli kumar oynanıyor değil mi?
- Bazen.
- Böyle cemiyetlerde bulunmuş mutâdınızdır. Yine bu nevi kadınlardan bulunan (Crescenzi)' nin hanesinde kopan bir kumar münâzarasında sizde dahil değil miydiniz?
- Dehâletim yalnız, vukû bulunan bir sirkati görmüş ve bunun için şahitte çağırılmış olmaklığından ibârettir.
- Fi'l-hakika kumarın sonu sirkattir. Wilson'un hanesinde baccarat oynayarak bin sekiz yüz frank gâib etmediniz mi?
- Affedersiniz efendim gâib ettiğim bin yüz franktı.
- Haydi öyle olsun. O gecenin sabah bin frank bir borç teaddi etmediniz mi?
- Evet.

- Yazıhânenizin gözünde beş yüz frankınız vardı. Tevkîf edildiğiniz vakit cebinizde dört yüz frank bulunuyordu. Bunların mecmû dört bin beş yüz frank eder ki yalnız yirmi dört saatlik sarfıyâtınızdır...

Paris adliyesinin bu günâ husûsatı taharri ve tahkîkte ki mahâret ve iktidârına Prosper yalnız taaccüb değil adeta hayrette kalmıştı. Böyle az bir müddet zarfında nasıl olup da müstantik bu kadar doğru ve mükemmel ahz-ı malûmât eylemiş olduğunu düşünmeye vardı. Nihayet dedi ki:

- Bu malûmâtınızı kâmilten doğru budur efendim.

- Bu sarfıyâtınızdan bir gün evveli size bir postacı mektup getirmiş postacıya teaddiye edilmesi lazım gelen gayet cüzi bir ücreti verecek kadar yanınızda para yokmuş bu parayı arkadaşlarınızdan bulup vermemişiniz de ya bir gün sonra bu kadar akçeyi nereden buldunuz?

- Bu söylediğiniz günü bir borsacı ve ustasıyla üç bin franklık kadar (titre) sattım. Bu (titre)ler benim kendi malım idi. Üst tarafını yani iki bin frankını dahi işleyecek maâşatıma mahsuben kasadan almıştım. Artık sizden gizleyecek bir şeyim yoktur.

Maznun her biri sûâl cevap bulup veriyordu. Mösyö Patrigent başka bir noktadan hücûm etmeyi düşünerek dedi ki:

- Benden gizleyecek bir şeyiniz yoktur da ya niçin bu tezkireyi -tezkireyi göstererek- gizlice arkadaşlarınızdan birine fırlattınız?

Müstantik attığı taşı bu defa mahaline isâbet ettirmişti, Prosper müstantığın nazarı altında ezilip bozulduktan sonra kekeleyerek dedi ki:

- Şunun için ki... istiyor idim ki...

- Evet metresinizi gizlemek istiyor idiniz.

- Evet pek doğru! Benim gibi bir cinayetle maznûn bulunan bir adamın dünyadaki en ufak müştehayâtı bile çok görülüp cürmünü isbât için aleyhinde birer delil olarak edileceğini bildiğimden metresimi gizlemeye lüzûm görmüştüm.

- Yani hanenizde bir de kadın bulunmasının cürmünüzü isbât hususunda dahl-i küllisi olacağını taktir eylemişiniz. Öyle ya! Bir kadınla yaşayış elbette başkadır.

- Ne yapayım efendim gencim...

- Oluverir!.. Adalet gençlerin gelip geçici bazı hevasâtı affederse de bu bile derece-i aleniyete varacak ahlâk-ı umûmiye sû-i misâl arz edilenleri mazûr göremez. Böyle bir fahişe kadınla birleşip yaşayacak kadar haysiyyet zâtiyesini bilmeyen bir adam o kadını kendi derecesine kadar teâli ettiremez. Belki kendi o menzileye tenezzül eder.

- Efendim!..

- Validenizin taşıdığı nâm-ı mukaddesi vermekte olduğunuz o kadının nasıl bir kadın olduğunu biliyorsunuz zann ederim.

- Madam Gypsy'i ben tanıdığım vakit kendisi mürebbiye idi. (Portugal)' da doğmuş ve Portekizli bir familya ile birlikde olarak Fransa'ya gelmiştir.

Müstantik der-i makâmında omuzlarını yukarı kaldırıp dedi ki:

- Onun ismi Gypsy olmadığı gibi kendi de Portekizli değildir. Ve hiçbir vakitte de mürebbiyelik etmemiştir.

Prosper itirâza kıyâm eylediyse de Mösyö Patrigent sükût etmesini işaret ederek önünde duran birçok evrakın içinden bir şeyi' arıyor idi. Nihayet dedi ki:

- Hah! İşte buldum. Şimdi dinle: (Palmyre Chocareille) 1840 senesine Paris' de tevellüd etmiştir. Validesi (Caroline Piedlent) isminde bir kadın olduğu gibi pederi (James Chocareille) dahi cenaze alâyı hademesinden idi.

Prosper'in yüzünde sabırsızlık alâmetleri görülüyor idi. Müstantığın bu ifadâtıyla kendisine polisin takip ve tahrîşinden bir şeyler kurtulamayacağı anlatmak istediğini henüz fark edememişti. Müstantik bahsinde devamla:

- (Palmyre Chocareille) on iki yaşında iken bir kundura fabrikacısı yanına çıraklığa verilmiş ve on altı yaşına kadar orada kalmıştır. On altıdan on yedi yaşına kadar olan bir sene müddet zarfında ne yapmış olduğu hakkında malumât mefkûddur. On yedi yaşında (St. Denis) sokağında Dombas isminde bir bakkal yanına hizmetçiliğe girerek üç ayda orada oturmuştur. Yine bu sene yani 1856 senesi hizmetçilik sıfatıyla sekiz on mahal değiştirdikten sonra 1858 de artık hizmetçilikten usanmış olduğundan (Choiseul) geçitinde mâdemüvâzelin sıfatıyla bir yelpaze tacirinin yanına girmemiştir.

Müstantik bu tefsilâtı hem okuyor ve hem de bu vermekde olduğu malumâtın Prosper'in üzerinde ne tesîr hâsıl eylediğini anlamak için arada bir yüzüne dikkat

eyliyordu. Yine okumasına devamla:

- 1858 senesi nihayetinde (Chocareille) namındaki kızın madam (Munes) isminde bir kadının hizmetine girerek onunla beraber Lisbon'a gitmişlerdir. Portugal 'da ne kadar müddet kalmışlar? Ve orada ne yapmışlardır? İşte bunlara dair raporda izahât yoktur. Lakin 1861 senesi Paris'e avdet etmiş ve bir darp ve cerh maddesinden dolayı (Sean) mahkemesi tarafından üç mâh müddetle hapse mahkûm olmuştur. Portugal'dan avdetinden işte (Nina Gypsy) ismini o vakit takınmıştır.

- Fakat efendim emin olunuz ki...

- Susunuz. Bu kez hakkında size anlattığım şu hikâyeye mukaddemâ size anlatılmış olandan daha doğru daha sahte karîb daha itimâda şâyândır. Bu defa Nina Gypsy nâmını almış bulunan Palmyre Chocareille hapisten çıktıktan sonra nazardan gâib ediyoruz. Fakat altı ay sonra Caldas isminde bir seyyâhla münasebet peydâ eylemiş olduğu hâlde yine buluyoruz. Merkûm Caldas bu kızın hüsn-i ânına meftun olarak kendisine (Bastille) kurbunda bir daire tefriş ettirmiştir. Chocareille bu adamın ismini taşıyarak kendisiyle birlikde yaşamaktalar iken sizinle birleşmek için Caldas'ı terk eylemiştir. Hiç bu Caldas'dan bahs edildiğini işittiniz mi?

- Asla işitmedim...

- Zavallı adam bu mahluğu o kadar sevmekte imiş ki terk olunduğunu gördüğü gibi şiddet-i ye'sinden az kalmış çıldıracak imiş. Yine bu Caldas sabah cür'et bir adam olmalıdır ki metresini ayartmış olan kimseyi öldürteceğine umûm-ı muvâcehesinde etmiş. Fakat ondan sonra herifceğiz intihar etmiş olduğu zannedilmektedir. Yalnız muhakkak olarak beyânın şu metresi tarafından terk olunmaktan sonra dairenin mefruşâtı sanarak Caldas' ın ortadan gâib olmuş bulunmasıdır. İzini bulmak için pek çok uğraşılmış ise de muvaffik olunamamıştır. Müstantik Prosper'e düşünmek için biraz vakit bırakmak üzere bir müddet durdu. Ve sonra her bir kelimeyi taktî edercesine bir ahenkle dedi ki:

- Kendinize refika add eylemiş olduğunuz ve onun için irtikâb sirkat eylemiş bulunduğunuz kadın işte böyle bir kadındır.

Müstantığın işbu malûmâtı Fanferlot tarafından haber verilmiş birtakım nâtamâm tefsilâtta ibâret bulunduğundan Prosper'i müteessir görölmemiştir.

Mösyö Patrigent darbe-i talâkatini Prosper'in bir âmânsız tarafına tesadüf ettirerek

şiddet-i teessürle ağzından his-i nedâmete delâlet eder bir kelimeceğiz bir sadâcık çıkartabileceğini memûl eylemiş ise de ne mümkün! Prosper metânetini asla gâib etmiyordu. O kadar tafsilât içinden zihninde yalnız, intihar etmiş bulunan zavallı Caldas' ın ismi kalmıştı. Müstantik dedi ki:

- Hiç olmazsa şunu itiraf ediniz ki sizin mahvınıza sebep aslı işte bu kadın olmuştur.

- Böyle bir sebep mevcûd değil iken o dediğiniz itirâfı nasıl edebilirim.

- Ya sizi birtakım mesârif-i zâideye sokan o kadın değil midir? -önündeki evrak içinden bir kağıt çıkararak- işte yalnız geçen kanûn-i evvel ayı içinde bu kadın için ne kadar masraf etmişsiniz. (Van-Klopen) isminde bi dikişçiye dokuz yüz franka iki add-i sivâre esvâbı ve dört yüz franka ve dört yüz franka her tarafı danteleli bir domino rubası ısmarlamamışsınız?

- Evet bunların parası kâmilten hiçbir güne sıkıntıya dûçâr olmaksızın kendi kesemden teaddiye edilmiştir.

- Siz bedâheti inkâr ediyorsunuz. Her akşamınızı amirinizin familya halkı miyânında geçirmek mutâdınız iken bir seneden beridir bu adetten vazgeçerek hiç o tarafa uğramamışsınız yine bu kadın için olmadığına inat eder misiniz?

- Evet! Emin olunuz bu familyanın semtine uğramayışıma sebep bu kadın değildir.

- Ya niçin bu aile içine birdenbire gitmez oldunuz? Hem orada sevmekte olduğunuz bir kız var idi ki talep eylediğininiz hâlde dest-i izdivâcî sizden dirîğ edilmeyecekti. Bunu bana Mösyö Fauvel söyledi. Zaten siz bu kızı sevdiğinizi pederinize de yazmışsınız.

Prosper'in sadâsına bir ihtizâz gelerek dedi ki:

- Bunun esbâbını söyleyemem.

- Yoksa mâdemüvâzel Madeleine mi sizi yanına gelmekten men etti? Prosper de bir büyük heyecanla beraber sükût görüldü.

Müstantik ibram sûretle dedi ki:

- Söyleyiniz. Yoksa işte size haber veriyorum ki bu sükûtnuzun neticesi sonra sizin için pek vehim olacaktır.

- Bu sükûtumun mücâzâtı ne kadar vehim olursa olsun çekerim yine söyleyemem.

- Fakat iyice düşününüz ki adalet böyle vicdânı husûsât için sizi asla mazûr görmez. Mösyö Patrigent sükût edip bir cevap bekledi nihayet bu beklediği cevabı almağa muvaffık olamayınca dedi ki:

- Bu noktaya cevap vermemekte ısrar ediyorsunuz öyle mi? Peki şimdilik bunu geçelim. Tahkikâtta yetmiş bin frank sarf eylemiş olduğunuz haber veriliyor ise de siz bunun elli bin frank olduğunu söylüyorsunuz. Pekâlâ haydi sizin söylemiş olduğunuz adedi kabul edelim. Fakat sizden bunu sûâl ederim ki elde avuçta bulunan akçeniz bittikten ve hiçbir mahalden bir para geleceğine ümidiniz kalmadıktan sonra tabii böyle yaşamakta olduğunuz gibi yapmak niyetinde idiniz?

- Bu bâbda hiçbir niyet-i mahsûsam yoktu. Bu sûretle yaşayabilmek mümkün olduğu kadar yaşarım badehu...

- Badehu kasayı boşaltmaya başlarım dediniz değil mi?

- Hayır efendim. Eğer böyle bir karar vermiş olaydım şimdi ben burada bulunmazdım. O kadar ahmak değilim. Kasayı boşalttıktan sonra yine kasanın başına avdet etmezdim. Kaçardım.

Mösyö Patrigent memnuniyetten hâsıl olan bir tebessümü ketm edemeyerek dedi ki:

- Hah işte bende bu cevabı bekletiyordum. Asıl sizin ustalığınız parayı sirkat aldıktan sonra kaçmayıp da burada kalmaklığınız da değil midir? Bu yakınlarda icrâ edilen birçok muhâkemelerde görüldü ki kasaları soyduktan sonra firâr etmiş bulunan sandukalar için hiçbir cây-ı selâmet yoktur. Memâlik-i ecnebiyeye kaçmak hiç kâr-ı akıl değildir. Şimendiferler insanı istediği mahale pek çabuk nakl etmekte iseler de telgraflar onlardan daha seri olarak mahal-i maksûda varmaktadırlar. Belçika buraya ancak iki hatvelik bir mesafe demektir. Londra'da ise bir Fransız hırsız kırk saat geçmeksizin yakayı ele verir. Amerika bile bu husûsta emin bir mahal add edilemez. Siz kendi kendinize demişsinizdir ki: “Bu bâbda en müdebbirâne hareket kaçmayıp burada kalmaktır. Dört beş sene mahpus yatar isem de nihayet bir büyük servete mâlik olduğum hâlde hapisten çıkar” sizden başka daha pek çok kimseler üç yüz elli bin franka mâlik olmak için ömürlerinin beş senesini fedâyâ hazırdırlar.

- Fakat efendim bu sözün demiş olduğunuz hesâbâtı ben icrâ etmiş olacaktım o zaman üç yüz elli bin franka kanâat etmeyip hiç olmazsa bir milyon sirkat etmek için bir fırsat beklerdim.

- İnsanın bazen böyle bir fırsat beklemeye vakti olamaz.

Prosper tefekküre vardı. Yüzünde hâsıl olan buruşukluklar zihninden pek çok şeyler geçmekte olduğunu bildirmekte idi. Nihayet dedi ki:

- Şimdi aklıma bir şey geldi ki bunu şimdiye kadar söylemeyi teessürüm sebebiyle nasılsa unutmuşum. Söyler isem belki bîgünâh olduğumu isbât hususunda medâri olur.

- Söyleyiniz bakalım ne imiş?

- Akçeleri almak üzere bankaya göndermiş olduğum garsonunun avdetinde paraları yani getirdiği kâime paketlerini bunun yanında kasaya koyup kilitledim. Onu biliyorum evet pek iyi biliyorum ki benim paketleri kasaya koyduğumu bu garson gördü. Sonra andan evvel odadan çıkıp gittim.

- Pekâlâ. Bu garsonu da celb edip istievâb ederiz. Şimdi seni yine bulduğun mahpusa getirsinler. Sözüme itimâd et de iyice bir düşün.

Müstantik Prosper'i savdıktan sonra tefekküre başladı çünkü maznûnun son sözü kendini düşündürüyordu. Celb edilecek garsonun şehâdeti kanun nazarında fevkalâde ehemmiyeti hâiz idi. Garson Prosper'in paketleri kasaya koyup kilitleyerek çabuk gittiğini tasdik ederse ne demeli? Acaba garson evvelce Prosper tarafından itmâ edilmiştir? Mösyö Patrigent kâtibine dedi ki:

- Maznûnun haber vermiş olduğu bu garson Antonin isminde banka hademelerinden birisi değil midir ki keyifsiz bulunduğu cihetle şehâdete gelememiş ve bu keyifsizliği hakkında dahi doktor tarafından tasdiknâme itâ edilmiştir?

- Evet ta kendisi.

- Nerede ikâmet ediyor?

- Şimdi Fanferlot dedi ki hanesinde ikâmet etmiyormuş. Yarası ağırca olduğu ve müddet-i medîde yatmak lazım geldiği için kendisini (Dubois) hastahanesine nakl ettirmiş.

- Pekâlâ. Ben bugün hem de şimdi gidip kendisini istintâk edeceğim. Size

lazım olan şeyleri hazırlayınız birini de gönderiniz bir araba getirsin. Adliye dairesinden (Dubois) hastahanesine hayli mesafe var ise de arabacı kendine vaat edilmiş epeyce bahşış sevinciyle hayvanlarını kamçılıyıp evvela o lâgar bar-girlere adeta küheylânlar derecesinde süratli yol aldırdı. Asıl mesele Antonin' in isticvâb edilecek bir hâlde bulunup bulunmasında idi. Fakat hastane direktör keyifsizin kendine sûâl olunacak şeylere tamamen cevap verilebilecek bir hâlde bulunduğunu temîn etti. Bîçâre garson yüksek bir mahalden düşerek diz kemiği kırılmış olduğundan gayetle muzdarib ise de kuvâ-i zihniyesi tamamen yerinde idi. Müstantik direktörü dedi ki.

- O hâlde efendim beni keyifsizin yanına isâl ediniz. Lakin keyifsiz istintâkımızın sûret- i cereyân kimse işitemeyecek bir mahalde bulunmalıdır. Emin olunuz efendim istintâkı kimse işitemez çünkü keyifsizin bulunduğu oda gerçi, dört yataklı bir oda ise de diğer yataklar boştur. Hasta yalnızdır.

- Öyle ise gidelim efendim.

Antonin 'in müstantığın arkasında uzun zayıf kitabı olduğu hâlde içeri girdiğiniz gördüğünüz gibi kendisinin istintâk olunacağını anladı. Dedi ki:

- Efendiler galiba Mösyö Bertomy' nin iş için teşrîf ettiler.

Mösyö Patrigent hastanın sûâline evet cevabını verdikten sonra muâvini Sigault evrâkıyla beraber bir masa başına yerleşinceye kadar ayakta yatağın yanında dururdu.

Keyifsizden her istintâkın bidâyetende adın nedir? Kaç yaşındasın? Nerelisin? Gibi sorulması adet olan sûâller sorulup bittikten sonra müstantıka dedi ki:

- Bundan sonra soracağım sûâllere güzelce cevaplar verebilecek bir hâlde misiniz dostum?

- Ecvibe-i lazımei tamamen itâ edebilirim efendim.

- Sirkat edilmiş olan üç yüz elli bin frankı şubatın yirmi yedinci günü bankadan almaya giden siz misiniz?

- Evet efendim!

- Avdet ettiğiniz vakit saat kaç idi?

- Gece avdet ettim. Bankadan çıktıktan sonra (kredi mobilya)ye gittim orada

işim vardı. İdarehânemize geldiğim vakit saat beş idi.

- Akçeleri teslim etdikden sonra Mösyö Prosper'in ne harekette bulunmuş olduğunu derhâtır edebiliyor musunuz? Fakat cevap vermek için isticâl göstermeyiniz. Düşüne düşün o vaktini hayır ettiğinizi toplayarak söyleyiniz.

- Durunuz... evvela kâimeleri saydı. Dört pakete ayırıp kasaya koydu... badehu kasayı kapattı. Ve onu müteâkib zann ediyorum ki... evet evet şimdi iyice aklıma geldi. Onu müteâkib çıktı gitti.

Hasta bu son gelmeleri öyle bir vakit ve sûratle söyledi ki dizini unutarak yerinden kımıldamış olduğundan ıztırâb hissedip ay diye bir kere haykırdı.

- Söylemiş olduğunuz bu sözlerin sıhhatinden iyice emin misiniz?

Mösyö Patrigent sadâ-i amirânesi Antonin' in üzerinde tesîr hâsıl eylemiş olduğundan tesîr ve hafvini belli eder sûretde dedi ki.

- Eminim!.. Yalan söylemiyorum. Fakat alt tarafını bilemem.

Şehâdetini bir sûret kat'îye isâl etmek mümkün olamadı Antoni'nin kendini tehlikede zann eylediğinden havfından nâşi hemân söylediği sözleri de geriye alacak gibi görünüyordu. Bu halk Mösyö Patrigent üzerindeki tesîri az değildi. Çıkarken katibine dedi ki.

- Bu maslahat pek ağır! Pek!

Bölüm 6

Madam Gypsy' nin gizlenmiş olduğu (Grand Archange) hoteli St. Michael rıhtımında bulunan diğer hoteller içinde en büyüğü ve en güzeldir. İnsan on beş günlük teaddiyetini peşinen verdikten sonra burada bekler gibi riâyet ve hürmet görür. Hotelci Madam Alexandre vaktiyle güzelce bir şey imişse de şimdi korsesi içinde sıkışıp kalmış iri yarı bir kadın olmaktan başka bir letâfeti kalmamıştır. Daima süslü gezer ve güneş göğsü üzerinde salkım salkım altın kordonlar sallandırmasını pek severdi.

Henüz gözleri parlak ve dişleri ve beyazdı. Lakin ne çare ki burnu kırmızı idi. Dünyada en sevip ehemmiyet verdiği şey iyi yiyip içmektir. Ha gerçek unuttuk. Kocasını da sever adeta perestiş ederdi. Mösyö Patrigent hastahânedan çıkmış olduğu saatte (kocacığı) akşam ta'âmına geldiğinden dolayı muzdarib olup durmakta idi.

Madam Alexandre sofraya oturmak üzere iken hotelin garsonu

- İşte mösyö geldi.

Diye haber verdi. Kapının eşliğini üzerinden Fanferlot da göründü. Bundan üç sene mukaddem Fanferlot hükümet nazarından gizli olarak bir sanat tutardı. Herhangi bir şahıs hakkında malûmât alınmak istenilirse kendisine mürâcaat ediliyor ve birkaç gün sonra malûmât-ı mufassala alınırdı. Âshâb-ı mürâcaata mahsus bir küçük idarehanesi vardı. O zamanlar madam Alexandre tâciri olup tezkiresiz icrâ-i ticaret eylediğinden bazı vereceklilerini kaçırmamak için Fanferlot'a mürâcaat mecbur olmuş ve bundan dolayı tanışmışlar ve diğerlerinden hoşlandıkları cihetle birlikte yaşamaya başlamışlar idi. Sonradan bir kelisa hey'eti huzurunda resm-i izdivâclarını icrâ ettirilmeleri ise bu ayın mukaddes kendilerini ma'âsi-i mâziyelerinden tathîr eder ümidine mebnî eder. İzdivaçlarından sonra Fanferlot şunun bunun hakkında icrâ-i tahkikât etmek

Sanatını terk ederek zabtiye nezaretine girdi. Mukaddemâ dahi zabıta da istihdâm edilmişti. Madam Alexandre dahi tuvalet tacirliğini terk edip her ikisinde o zamana kadar kazanmış oldukları meblağı bir araya getirerek (Grand Archange) hoteli isticâr ve tefriş edip hotelciliğe başlamışlar ise de Fanferlot'un zabıta ile olan münâsebetini etraf komşulardan kimse bilmezdi. Madam Alexandre kocasının vürûdunu görünce elindeki çorba kaşığı bırakıp derhal Fanferlot'un boynuna sarılarak dedi ki:

- Ah kocacığım ne kadar geç kaldın. Nerede idin?

Karısının böyle nevâzişlerine nâil olan Fanferlot'un çehresi biraz dalgınca görünüyordu. Ve karısına cevap olmak üzere dedi ki:

- Aman pek yorgunum. Mösyö Fauvell'in oda uşağı bulunan (Evariste) ile bugün akşama kadar bilardo oynadım. Kendisine istediği kadar oyun verdim mükerreren yenildim. Fakat iyi de dost olduk ha! Kendisiyle dün ahbap oldum bugün en ileri gelen dostları sırasına geçtim. Eğer Antonin 'in yerine Mösyö Fauvell'in bankasına hizmetkârlığa girmek ister isem buna Evariste'in vesâtet edeceğine iyiden eminim.

- Ay! Sen banka hizmetkârlığına mı gireceksin?

- Ya icâb eder ise ne yapalım karıcığım elbette gireceğim? Tedkîk etmek istediğim kimseleri orada yakından daha iyi tefîş eder anlarım.

- Ay bakalım Evereste'den hiçbir malûmât alamadık mı?
- Hayır işime yarayacak hiçbir malûmât alamadım. Maahazâ herifin bir eldivenlik gibi içini dışına çevirirdim. Bütün bildiklerini söylettim. Bunun rivâyetine göre Mösyö Fauvel tütün içmez, içki kullanmaz, kumar oynamaz, metres tutmaz ve elhâsıl kabâihten add edilebilecek hiçbir hareketi
- Görülmemiş adeta bir melektir! Milyonlara sahip ise de idâre ve hissetle ömür geçirir ve âdî bir esnaf gibi yaşarmış. Evlatlarını pek sever imiş karısının ise adeta delisi divânesi olup kendisine çokça misafir gelir ise de kendisi nadiren sokağa çıkar imiş.

- Karısı genç midir?

- Elli yaşlarında kadar olmalı.

Madam Alexandre biraz müddet düşündükten sonra dedi ki:

- Ailesi halkını teşkîl eden diğer zevât hakkında bir şey öğrenmedik mi?
- Hay. Hay. Küçük oğlu zabıt imiş fakat nerede bulunduğunu bilmiyorum. Büyük oğlu olsun peder ve validesiyle birlikte yaşamakta olduğu gibi ahlak ve ahvâli de pek mükemmel imiş.
- Zevcesiyle yeğenine dair ne malûmât alabildin?
- Hiç herif bunlara dair bir söz söylemedi?
- Uşak bunlara müteallik bir söz söylemediyse demek ki söyleyecek bir şey yoktur da söylememiştir. Şimdi ben yerinde olsam ne yapardım. Söyleyeyim mi?
- Söyle bakalım ne yapardın?
- Buradan doğru Mösyö Lecoq'a gidip onun re'yini istifsâr ederdim. Fanferlot bu ismi işitir işitmez güya kulaklarının dibinde bir tabanca patlatmışlar gibi yerinden bir kere fırlayıp dedi ki.
- Doğrusu güzel tedbîr! Demek ki benim yerimden kovulduğumu istiyorsun öyle mi? Mösyö Lecoq benim bu niyetimden biraz şüphelense iş bitti demektir.
- Ben sana gidip de herife sirkatı anlat demiyorum ya? Gidersen gayet bîkaydane bir sûretde bu bâbdaki re'yini sorar öğrenirsek de sen yine niyetini ona haber vermeksizin bildiğin gibi hareket edersin. Bakalım Lecoq'un söyleyeceği sözden belki istifâden olur!

Polis memuru zevcesinin bu bâbda haklı olup olmadığını zihninde mevvâzını ediyordu. Nihayet dedi ki:

- İyi söylüyorsun ama herif yamandır. Şeytana benzer. Korkarım ki benim bu madde hakkındaki niyetimi anlayıverir de!..

Madam Alexandre kocasının Mösyö Lecoq'a isnâd etmek istediği iktidâr ve zekadan dolayı hiddetlenerek dedi ki:

- Yaman mıdır?.. İşte sen böyle söyleye söyleye Lecoq'un iştihârına sebep oldun ya! Zorla zabıta nezaretinde harîfin namını büyülttün ya!

- Bakalım küçük ne söyleyecek? O söyleyeceğini söylesin de ben de ana göre Lecoq'u görüp görmeyeceğimi tayîn ederim.

Fanferlot 'un "küçük" den murâdı Nina Gypsy idi. Biçâre kadın Grand Archange hoteline gelip ikâmet edildiğinden dolayı kendisine irâ'e edilen güzel bir tedbîr mucibince hareket edelim zannında bulunuyordu. Henüz Fanferlot kendisini bildirmemiş olduğundan bu güzel tedbîri kendisine öğreten zaten hala Prosper'in pek aziz bir dostu olduğunda kanî idi. Mösyö Patrigent celb için göndermiş olduğu ihzârâmeyi aldığı vakit bu kadar az bir müddette polisin kendisini böyle gizli bir mahalde nasıl olup da keşf edebilmiş olduğuna fevkalâde izhâr-ı taacüb eylemişti. Çünkü bu hotele geldiği esnâda nâmını falan bütün tebdîl eylemiş ve kendisini asıl ismi olan Palmyre Chocareille namıyla tanıttırmıştır.

Lakin madam Alexandre Nina Gypsy'i gayet mahâretle isticvâb etmiş. O da bilâtereddüd bütün tercüme-i hâlini nakleden çekinilmemiştir.

Fanferlot Nina hakkındaki malûmâtı bu sûretle öğrendikten sonra bunu gidip güya kendi maharet fevkalâdesi sayesinde keşf eylemiş gibi gayet mâhir bir polis memuru tarzıyla Mösyö Patrigent nakl eylemiştir. Fanferlot dedi ki:

- Nina yukarıda oturuyor ya?

- Evet oturuyor. Hiçbir şeyden haberi yok. Lakin gittikçe bunu zabt etmesi zorlaşacak zann ederim. Çünkü müstantiğin buna ne söylediğini bilmem. Fakat istintâktan gelmediği esnada pek öfkeli bir hâlde idi. Mösyö Fauvel'e gidip bir güzel kavga etmek istedi. Sonra o kızgınlıkla bir mektup yazdı. Postaya bırakmak üzere Jean'a verdi. Bu mektubu sana göstermek için Jean'dan aldım.

Mektubu işitince Fanferlot telaşla dedi ki:

- Böyle bir mektup var da niçin deminden beri bana söylemiyorsun? Çabuk ver bakalım belki içinde mühîm bir şeyi vardır. Madam Alexandre Fanferlot'un bu emri üzerine küçük bir çekmece açıp mektubu çıkararak kocasına teslim etti. Fanferlot bunu alınca gördüğü eskiden hizmetçiliğe giderken sonra Madam Gypsy olan bu kadının epeyce güzel bir yazısı varmış. Zarfın üstü şöyle yazılmıştı. Mösyö Raoul de Lagors teslim etmesi için (Louvre) hotelinde demirhâne sahibi Louvre de Clameran'a (Müstaceldir)

Fanferlot bu yazı okuyunca sevinçten ısıklık çalarak dedi ki:

- Vay canına yandığım Mösyö Lagors'a ha!

- Ay mektubu açacak mısın?

Fanferlot karısına -hay hay- cevabını verdikten sonra hiç belli olmayacak bir mahâretle zarfın üzerindeki mührü kaldırıp okumaya başladı.

“Mösyö Raoul!

“Prosper irtikâb etmemiş olduğu bir sirkatten dolayı maznûnen hapis olunmuştur. Bîgünâh olduğundan şüphem yoktur. Zaten bu maddeye dair bundan üç gün mukaddem size yazmıştım... Fanferlot burada durarak dedi ki:

- Vay! Üç gün mukaddem yazmış ha? Nasıl olup da bunu ben görmemişim? Kime göndermiş?

- Ah kocacığım telaş etme. Adliye nezaretine istintâk olmaya gitmedi mi ya? İşte o zaman postaya kendisi bırakmıştır.

Karısının bu sözü üzerine biraz mutmein olarak Fanferlot:

- Ha sahîh öyle olmalı! Dedikten sonra yine okumaya başladı.

“Ondan sonra zikre şâyân bir vaka olmadı. Prosper'in en sadık dostları kendisini terk ederler ise bu biçârenin imdadına kimler yetişecektir? Bu mektubumu da cevapsız bırakır iseniz bilmiş olunuz ki size vermiş olduğum vaadi bozarak Mösyö Clameranla konuşmakta iken üzerinize gelip de işitmiş olduğum lakırdıları gidip kâmilten Prosper'e söyleyeceğim. Zann ederim ki buna hâcet bırakmazsınız. Yarın öbür gün sizi (Grand Archange) hotelinde saat dörtte beklerim.

Nina Gypsy”

Mektubu bitirdikten sonra Fanferlot hiçbir söz söylemeyip bir sûreti çıkarmaya

başladı. Madam Alexandre dedi ki:

- Ay bakalım buna ne diyeceksin?

Fanferlot hiç cevap vermeksizin bir suretini almış olduğu mektubun aslını güzelce zarfına koyup yine evvel ki gibi kapadığı esnada hotelin idare odasının kapısı birdenbire açılıp iki defa garson!

- Pişt! pişt!..

Diye haykırdı. Fanferlot bunu işitince yıldırım gibi bir süratle yemek salonuna kapısı bulunan karanlık bir odaya kaçtı. Daha oda kapısını kapamaya vakit olmadan Nina Gypsy' nin salona girdiği görüldü.

Zavallı kızcağız ne kadar bozulmuştu! Çehresi sararmış yanakları çukurlanmış dudaklarının o eski renk-i gülğünü kalmamış evvelden parıl parıl parlayan gözleri şimdi ağlamaktan kızarıp ve etraflarında birer siyah daire peyda olmuş idi. Madam Alexandre bunu görünce şaşırıp dedi ki:

- Ay! Sevgili kızım sokağa mı gidersiniz?

- Evet. Madam biraz dışarı çıkmaklığım icâb etti. Eğer beni gelip bir arayan olursa biraz beklemesini söylemenizi rica ederim.

- Fakat bu saatte şu hasta halinizle nereye gidiyorsunuz?

Gypsy bir müddet tereddüd gösterdikten sonra dedi ki:

- Hakkımda bu kadar iyilikte bulunuyorsunuz. Sizden nereye gittiğimi saklamaya lüzûm göremem. Bu tezkireyi bana şimdi bir postacı getirdi. Alınız okuyunuz nereye gideceğimi anlarsınız.

Madam Alexandre bu sözünden şaşırarak dedi ki:

- Bir postacı buraya sizin yanınıza kadar geldi ha?

- Buna bu kadar taaccüb edecek ne var?

- Hayır! Hayır! Bir şeyi yok...

Fanferlot'un bulunduğu odadan işitebilmesi için yüksek sesle Madam Alexandre tezkireyi okumaya başladı.

“Prosper'in dostlarından biri sizinle görüşmesini mutlak sûretde talep ediyor. Fakat bu zât sizi kendi nezdine kabul edemeyeceği gibi sizin bulunduğunuz mahale kendi

de gelemes. Binaenaleyh bu pazartesi akşamı saat dokuz da St. Jacques kulesinin karşısında bulunan o minibüs mevkifine gelmelisiniz. Bu tezkireyi yazan adam orada yanınıza gelerek sizinle görüşecektir. Mülakât için böyle galebelik bir mahali tayîn etmekliğime sebep hiç havf ve şüpheyne zâhib olmamaklığınız içindir.”

Madam Alexandre haykırarak dedi ki:

- Şimdi bu tezkire sahibin davet edildiği mahale gidecek misiniz?
- Hay hay.
- Bu hareketiniz pek büyük bir tedbirsizliktir adeta bir cinnet demektir. A kızım seni bir tuzağa düşürmek istiyorlar anlamıyor musun?
- Ne olursa olsun madam! Gideceğim. Benim gibi bedbahtların hiçbir şeyden pervâları olmaz. Sözün alt tarafını dinlemek istemeyerek Nina yürüyüp kapıdan çıktı. Nina henüz sokağa kadar varmadan Fanferlot hemân girilmemiş bulunduğu mahalden tekrar salona geldi daima halîm ve nâzik bir sûret irâe eden polis memuru hiddetinden ateş kesilmiş bir hâlde idi. Bu hiddetle bağılıyor idi ki:
- Cümledenize aşk olsun! Bu Grand Archange hoteli umûma mahsûs olan caddelerden daha berbat imiş ya! Demek ki postacılar falanlar istedikleri gibi girip serbest serbest geziniyorlar da kimsenin haberi bile olmuyor öyle değil mi?

Kocasının bu tehevvrüne karşı Madam Alexandre ne yapacağını ve ne diyeceğini şaşırmış olduğu hâlde titreyip duruyordu. Fanferlot yine sözünde devamla:

- Söyleyiniz hiç böylesi edilmiş midir? Bir postacı gelsin içeriye girsin de bunu kimse görmesin? Bu herif cin değildi ya? Gözlere görünmeden buraya nasıl girip çıktı? Ah ben bundan bir büyük dolap düzen eseri hissederim. Madam Alexandre siz ki zeki bir kadın olacaksınız nasıl olup da Gypsy'i gideceği mahalden alıkoymaya uğraşmak derecesinde bir sade delilik gösterdiniz?
- Fakat kocacığım...
- Bilmiyor musunuz ki bende arkasından giderek gideceği mahali görüp bizden sakladığı şeyleri haber alacağım. Haydi bakalım çabuk bana yardım et kendini takip ederken beni bilemesin.

Çarçabuk Fanferlot başına bir peruka çenesine bir sık sakal geçirip çehresi tanınmaz bir hâlde geldi. Arkasına dahi bir amele gömleği giydiği pekâlâ bir hovarda amele

hey'etini kesb etti. Ve giderken dedi ki:

- Clameran'a olan mektubu çabuk postaya gönder evin içine dikkat et.

Bunu deyip Fanferlot hemân dışarı fırladı. Madam Alexandre arkasından

- Allah işini rast getirsin – diye haykırıyordu.

Madam Gypsy gideli sekiz on dakikadan ziyâde olmamıştı. Fanferlot buna çarçabuk yetişmek için güçlük çekmedi. Kadının gideceğini tahmin eylemiş olduğu yolu Fanferlot adeta koşar adım yürüyerek (Change) köprüsünün orta yerinde yetişmişti. Gypsy' nin yolda gidişi kararsız bir sûrette olup kâh adımlarını süratlendiriyor kâh gayet ağır gidiyor idi ki bu hâlimden gideceği mahale varmak için can atıyorsa da vakt-i muâyyenden pek erken yola çıkmış bulunduğundan nasıl olup da biraz vakti geciktirebileceğini bilememekte olduğu anlaşılıyordu. (Chatelet) meydanını iki üç defa dönüp dolaştı. Tiyatro ilânlarına yaklaşıp bir müddet oradaki sıraların üzerinde oturdu. Nihayet sekiz buçuğu çeyrek geçeye doğru bulunduğu mahali terk ile o minibüs mevkiğine geldi. Kanepelerin birine oturdu. Nina'nın duhûlundan bir dakika sonra Fanferlot dahi içeri girdi. Polis memurunun yüzü her ne kadar sık bir sakal ile örülmüş ise de yine Nina'nın tanimasından havf ederek kendisi de gidip mevkifin diğer bir ucuna karanlık bir mahale oturdu. Fanferlot kendi kendine diyor idi ki:

- Mülakat için ne garîb mahal tayîn olunmuş acaba bu kadını mülâkata davet eden kimdir? Tavrındaki görülen telaşlara heyecanlara bakılır ise bu zâtın kim olduğundan kendinin de haberi olmadığı anlaşılıyor.

Mevkifin derûnu hayli galebelik idi. Memurlar her dakika başında gelen o minibüslerin gideceği mahalleri bağırarak halka ilan ediyorlardı. İçeriye birçok adamlar giriyor ve birtakımları çıkıyordu. İçeri ne vakit bir yeni adam girse Gypsy' nin bu adam kendini çağırın mıdır diye heyecana düşürüyordu. Nihayet (Hotel de Ville) de saat dokuzu vurmakta iken içeriye bir adam girdiği memurlardan numara falan sûâl etmeksizin Nina'ya doğru gidip merkûmeyi selamladıktan sonra yanına oturdu. Bu adam orta boylu ve şişmanca olup çehresi kırmızı ve iki yanakları üzerindeki favoriler pek sık ve sarı idiler. Etvârına bakılırsa kendisinin tüccardan bulunduğu anlaşılıp hâlinde ise öyle nazar-ı dikkate çarçabuk hiçbir şeyi müşâhide olunamamakta idi. Fanferlot bu adam üzerine gözlerini açmış olanca kuvvet ve dikkatini sarf ederek bakıyor ve kendi kendine diyor idi ki:

- Hey adamcağız artık bundan sonra seni her nerede görmüş olsam tanırım. Bu

akşam elbette peşini bırakmayarak nereye gittiğini ve kim olduğunu anlamadan elimden kurtulamayacaksın ya!

Fanferlot olanca dikkatini sarf ediyorsa da hayf ki bu adam ile Gypsy beyninde geçen muhâvereden bir kelime bile anlayamıyordu. Bu husûsta muktedir olabildiği şeyi yalnız bunların esnâ-i tekellümlerinde birbirlerine karşı olan evzâ ve çehrelerinin irâe eylemekte oldukları hâllere dikkat edip bunlardan meal istihrâcî idi. Bunlarda görebildiği hâller de şunlar idi:

Bu herif gelip de evvela Nina'yı selamladığı vakit kadının çehresinde pek aşikâre görülen taacüb alâimi bu adamı birinci defa olarak gördüğünü ilâm ediyordu. Herif oturup birkaç söz söylediği Gypsy' nin çehresi bu sözlerden ürkmüş de oradan firâr etmek istiyormuş gibi bir suret-i kesb eyledi. Fakat bu adamın Gypsy'e karşı olan bir nazarı kadını bu niyetten vazgeçiyorum ki kifâyet etti. Herif sözünde devam ettikçe kadının havfı artmakta olduğu hâlden anlaşıyordu. Nina bir red işareti etti. Fakat sonra kendisine edilen güzel bir nasihate muvafakat ettiğini bildirir sûretde bir tur irâe etti. Biraz sonra hemân ağlayacak gibi göründü. Fakat bunun akıbetinde güzel çehresini alâim-i sürûr istila etti. Sonra elini uzatıp herife yeminler ve itâ-i teminât ediyormuş gibi hâller gösterdi. Fakat bunlardan ne çıkar? insan bunları kendi kendine nasıl tefsir edebilir? Fanferlot bulunduğu mahalde hep hiddetinden yumruklarını ısırıyordu ve kendi kendine diyor idi ki:

- Ben bu kadar uzağa oturduğum için ne kadar budalalık etmişim?

Fanferlot bunların şüphelerini davet etmeksizin güzel bir münâsebet getirip biraz yanlarına doğru yaklaşmağı tasarlar iken herif kalkıp kolunu Madam Gypsy'e takdîm ederek ikisi birden dışarı çıkmak üzere kapıya teveccüh etmesinler mi? Bunlar birbirleriyle o kadar meşgul görünüyordu idiler ki Fanferlot ta yanlarından takip etmekte hiçbir beis görmedi. Kapının önüne gelince polis memuru kaldırım geçip hemân oracıkta bulunan bir arabanın önünde durarak içine bindiklerini gördü ve içinden dedi ki:

- Hah şimdi iş oydu! Artık bunları nasıl olsa yakalarım bundan sonra telaş lazım değil.

Arabacı hayvanların dizginlerine düzen vermekte iken Fanferlot dahi bacaklarında kuvvet ve metânet peyda etmeye hazırlanıyordu. Araba hareket etti. Fanferlot dahi dünyanın öbür ucuna kadar girmiş olsa yine bu arabayı takipte devam edeceğine dair

zihninden katiyyen karar vermiş olduğu hâlde arkasından harekete başladı. Araba Sebastopol bulvarına doğru gidiyordu. Ve sürati hayli ziyâde ise de seyrindeki çabukluktan dolayı sincap nâmını kazanmış bulunan polis hafiyesi için bunun ne ehemmiyeti olabilir? Hafîye efendi dirseklerini vücuduna dayamış ve yumruklarını havaya kaldırmış ve nefesini dahi hesapla almakta olduğu hâlde jimnastik adım gidiyordu. Maahazâ (St. Denis) bulvarına kadar bu hâlde koştuktan sonra Fanferlot'un soluğu kesilmeye ve yan taraflarında bir ağrı peyda olmaya başlamıştı. Araba ise hala yolunda devam edip bu defa istikâmeti St. Martin teveccüh eyledi. Fakat bu kadar senedir sanatın kurdu bulunan Fanferlot bu yorgunluğa bir çare bulmaktan aciz kalmadı. Hemân koşup arabanın art mikrâslarına yapışarak kendisini yukarı kaldırıp bacaklarını tekerleklerin mihverine istinâd ettirdi. Bu hâlde pek rahat değilse de hiç olmaz ise arabadan geri kalmak tehlikesi de kalmamıştı ya! Kendi kendine “Artık arabacı efendi istediğin kadar hayvanları kamçıla” diyordu. Arabacı dahi hakikaten hayvanlarını kamçulamakta ve hayli dik olan (Faubourg St. Martin) yokuşu dört nala çıkmakta idi. Araba nihayet biraz yukarıda bulunan meydanlıkta bir meyhanenin önünde durdu. İşper mahalinde inip meyhaneye girdi. Fanferlot ise hemân arabanın arkasından sıçrayarak yakında bulunan bir hanenin kapısının köşesine gizlendi. Oradan Gypsy ile herifin arabadan inmelerini bekliyor idi ki hemân arkalarından takibe başlayıp nereye gittiklerini öğrenecekti. Fakat beş dakika kadar bir zaman geçti hala arabadan bir inen olmadı. Fanferlot “acaba arabanın içinde ne yapıyorlar?” diyip gayet usul ve ihtiyâtle arabaya doğru yaklaştı. Bir de ne görsün? Arabanın içinde kimseler yok! O anda biçârenin başından aşağı buz gibi bir soğuk su boşaltmışlar gibi orada dimdik donakaldı. Birkaç saniye sonra kendini topladığı zaman Fanferlot'un ağzından küfrün bayağı bir pareye çıkıyordu ve kendi kendine diyor idi ki:

- Ah hâin hilekârlar bunun acısını ben sizin yanınıza bırakmam! Fanferlot'un zihninden birçok fikirler birçok ihtimaller geçiyordu ve diyor idi ki:

- Besbelli bu herifle Gypsy mevfikten çıkıp da arabaya bindikleri vakit bir kapısından girip kapısından çıkmış olmalıdırlar. Bu anlaşılamayacak bir şey değil. Fakat böyle bir ihtiyâta lüzûm görmeleri takip olunmaktan korktukları için değil midir? Ya niçin takip olunmaktan korkuyorlar? Demek ki kendilerince birçok sebepler var da bu endişelere düşüyorlar.

Fanferlot zihninden bunları düşünmekte iken bu husûsta gidip arabayı isticvâb etmek

aklına geldi. Lakin arabacı gayet sert ve lanet bir herif olduğundan polis memuruna hiçbir sözüne cevap vermedikten başka suratına doğru kamçısını bir şaklattığına oradan savışıp herhâlde hayırlı olacağını Fanferlot hüküm eyledi. Ve kendi kendine dedi ki:

- Acaba bu arabacı da onlarla birlik midir?

Fanferlot bulunduğu şu saatte ne yapılabileceğini düşündü. Aklına bir şey gelmedi. Mahzûnâne St. Michel rıhtımına doğru yürümeye başladı. Hotelin kapısını çalıp da içeri girdiği vakit saat on bir buçuğu çalmakta idi. En evvel karısına sordu ki:

- Küçük avdet etti mi?

- Hayır kendi gelmedi. Fakat kendisine teslim olunmak üzere iki bohça getirip bıraktılar. Fanferlot bohçaları açtı. Bunların içinde üç adet basma elbise ve koca koca ayakkabıları gayet bayağı ve sade birkaç fistan bezden kadın hotozları bulunduğunu görüp yine bohçaları açtıkları hiç belli olmayacak bir sûretde kapadı. Fanferlot bunlara ne manâ vereceğini bilemeyip hiddetinden diyor idi ki:

- Vay canına yandığının karısı galiba tedbîl-i kıyafet edecek! Fakat böyle tebdîl-i câmeden sonra ne halt edecek işte gel de şimdi buna akıl erdir bakalım!

Fanferlot (St. Martin)' den aşağı düşüne düşüne inerken yolda bu gece kendine oynamış oldukları oyundan o felaketten karısına hiçbir şeyi! Açmayı zihninde kararlaştırmıştı. Lakin herif bir kere hotele gelip de kendi hayal ve hesabının külliye muhâlif ve aksi bulunan böyle birini vakaya daha tesâdüf edince zevcesinin yanında küçük düşeceğini falanı unutarak önceki hazinemi -ve şimdiye kadar olan zanniyâtı birer hakikat sureti alacak ve hemân muvaffakiyet yüz gösterecek iken vakanın alt tarafı aksen zuhûr edildiği ve bu husûsta kendinde birçok şüpheler baş gösterdiği gibi- kâmilten söyleyip karı koca o gece bu işin içinden bir ip ucu yakalamak için vakayı her bir cihetinden tedkîke uğraştılar. Madam Alexandre bazı malumât alabilirim hülyasıyla Gypsy'i bekliyordu. İkisi de bu gelmeyince yatmaya karar verdiler. Fakat bakalım bu gece gelecek midir? Nısf elliye bir saat geçti. Hala Gypsy gelmedi. Karı koca artık bu kızın hotele hiç gelmeyeceğine karar vermekteler iken çingirak sadâsı işitildi. Fanferlot hemân karanlık odaya kaçtı. Madam Alexandre salonda yalnız kalıp Gypsy' nin içeri girdiğini görünce bir telaşla dedi ki:

- Ah kızcağızım hele çok şükür gelebildiniz. Acaba bir kazaya mı uğradı diye bin türlü meraklar içinde muzdarib olup durmakta idim.

- Hakkımdaki bu merhametinize teşekkür ederim madam. İşte bir kazaya uğramadan geldim. Size benim için buraya bir emanet bıraktılar mı onu haber veriniz?

Zavallı Gypsy'i getirdiğinden pek başka türlü avdet etmemişti. Pek meyûs idi. Fakat halinde bir cür'et ve metânet peyda olmuş olduğunu gözlerinin parlaklığı anlatıyordu. Madam Alexandre dedi ki:

- Evet işte bu bohçaları getirdiler. Fakat siz nasıl Mösyö Bertomy' nin bu akşam bâ- tezkire davet eden dostunu gördünüz görüştünüz mi?

- Evet madam. Hem bu zâtın bana irâe eylemiş olduğu usul üzere hareket etmem lazım geldiğinden maatteessüf arz ederim ki yarın bi'l-mecbûriye hotelinizi ve sizi terk edeceğim.

- Sabah mı? Ay ne oldu? Bir şey mi var?

- Bundan size ait bir şey yok madam.

Bu kelimedden sonra Nina Gypsy orada yanan gazın ucundan mumunu yakarak gayet manidâr bir sûretde geceniz hayır olsun diyip odasına çekildi. Fanferlot odadan çıkınca karısına sordu ki:

- Söyle bakalım kızın şu gelişine sen ne mana veriyorsun?

- Ne mana vereceğimi bende şaşırdım. Clameran'ı görüşmek için tezkire yazıp buraya davet eylememiş miydi? Baksa ona onu bile beklemiyor.

- Besbelli ki bizim kim olduğumuzu öğrenmiş artık kendini bize emniyet edemiyor.

- Demek ki bunu öğreten kasadârın dostu sıfatıyla kendisini davet eden heriftir.

- Kim bilir!.. Şimdi anlıyorum ki benim bu uğraştığım herifle pek mâhir hırsızlar imiş. Kendilerini ele geçireceğimi anladıklarından şimdi benden izlerini gizlemeye çalışıyorlar. Belki yatakları da bu kızdır. Paralar bundadır. Bu gece ki halinde şüpheyi düşeceğimizden korkarak onun için yarın kaçıyor.

- Benim fikrim böyle değildir. Ben yine sana evvelki söylemiş olduğum sözü tekrar ederim: gidip Mösyö Lecoq'u görmelisin. Fanferlot bir müddet sükût edip düşündükten sonra dedi ki:

- Haydi gideyim göreyim. Lakin bu gitmem kendimi vicdani bir mesûliyetten

kurtarmaktan başka bir şeye yaramayacaktır. Benim bir şey keşf edemediğim husûsta o da bir şeyi keşf edemez. Ne kadar sert ve şedîd bir herif olursa olsun Lecoq beni korkutamaz. Eğer beni takdire kalkışır ve hakkımda sertçe bulunursa ben onu çabuk yumuşatmanın yolunu bilirim.

Fanferlot bu gece pek rahatsız bir hâlde uyudu. Daha doğrusunu söylemek lazım gelirse hiç uyumadı. Sabaha kadar zihnini bu iş işgâl eyledi. Sabahın saat altı buçuğunda Fanferlot döşeğinden kalkmış bulunuyordu. Çünkü Mösyö Lecoq'u bulabilmek için böyle erkenci kalkmak icâb ederdi. Alelacele bir kadeh sütlü kahve içtikten sonra bu meşhur polis memurunun ikametgâhına gitmek üzere yola çıktı.

Karısına söylemiş olduğu vechle besbelli ki Fanferlot amiri tesmiye eylediği Lecoq'un korkmamakta idi. Buna delil olmak üzere başını havaya kaldırmış şapkasını bir tarafa yatırmış olduğu hâlde yolda gayet serbest bir tavırla gidiyorlardı. Lakin Lecoq'un ikamet eylemekte olduğu Montmarte sokağına geldiği zaman herifin o eski cür'et-i hileden hayli azalmıştı. Kapıdan içeri girdiği vakit ise yüreği birkaç defa şiddetle çarptı. Nerdübânı çıkarken birkaç kereler tevakkuf etti.

Üçüncü kata gelince silahlarla donatılmış bulunan Lecoq'un kapısı önünde durdu. Kapının üzerine daima hâl-i teyakkuzda bulunduğuna alâmet olmak üzere bir yapma horoz konulmuştu. Fanferlot'un heyecanı arttı. Kapının çingırağını çekmeye karar verinceye kadar pek çok düşündü. Nihayet çingırağı çekti. Mösyö Lecoq'a bir çoban köpeğinden daha ziyâde sadık bulunan hidmektkarı Janouille isminde iri yarı bir karı kapıyı açtı. Fanferlot'u görünce dedi ki:

- Vay Mösyö Sincap tamam vaktinde geldiniz. Amir de şimdi sizi bekliyordu.

Fanferlot bu sözü işitince hemân gerisi geriye dönüp kaçmak istedi. Çünkü amiri bunu ne yapacak neden ve niçin bu sabah bekliyordu? Karı Fanferlot'un içeri girmek husûsundaki tereddüdünü görünce kolundan yakalayıp içeri çıkarak dedi ki:

- Oraya kazık gibi ne kalkmış duruyorsun içeri gir bakalım. Amirin iş odasında meşguldür.

Mösyö Lecoq'un bulunduğu oda gayet vâsi olup bir tarafı koca bir kütüphâne ile tezyîn edilmiş diğer tarafı aktör odaları gibi garîb bir hâlde idi. Kendisi bir yazıhânenin önüne oturmuş yazıyla meşgul idi. Bu adam zabıta nezâretinde Prosper'e "cesareti bırakma" dediğini işitmiş olduğumuz gözlüklü zât idi. Bugünkü kıyafeti sıfat-ı resmiyeyle görüldüğü hali idi.

Fanferlot'u ihtirâmda kusur etmemek için adeta iki kat olmuş bir hâlde içeri girdiğini görünce elinden kalemi bırakıp başını kaldırarak dedi ki:

- Ay sen mi geldin? Bakalım ne var? Bu Bertomy maslahatı daha câlib-i memnuniyet olacak bir sûret alamadı galiba?

Fanferlot cevaben mırıldanmak nev'inden dedi ki:

- Vay siz bunu da mı biliyorsunuz?

- Sen bu işi o kadar karıştırdın o kadar iğlâk eyledin ki şimdi bundan sende bir şey anlayamayarak bir büyük ta'ab içinde kaldın değil mi?

- Hayır efendim bunu iğlâk eden ben değilim...

Mösyö Lecoq oturduğu mahalden birdenbire ayağa kalkarak odanın derûnunda gezinmeye başladı. Fanferlot'a doğru yürüyerek dik ve müstehziyâne bir sadâ ile

- Usta Sincap! Seni istihdâm edenlerin sana olan emniyetlerini sûstimâl ederek nazarlarda bu maddeyi bir başka sûretde göstermek için merciine keşfiyâtının ve zanniyâtının büsbütün aksi haberler getirdik! Bu hareketinle hem adaletin hem kendinin hem bir zavallı maznûnun menâfine ne kadar mugâyerette bulunmuş olduğunu biliyor musun!

Fanferlot ürküp bir hatve geri çekilerek dedi ki:

- Lütfediniz de söyleyeyim...

- Bir sanattan ziyâde o sanat erbâbı muteber ve namuskâr olmalıdır. Ah Sincap Efendi sen adalete değil kendi iştihârına hizmet etmek istedik. Sen usûl ve nizâmı terk ederek kendi istediğin vechle harekete kalkmıştın. Taharriyât-ı adliyeyi yanlış bir yola sevk edip biri yanında sen istediğin gibi tedkikât icrâ etmek istedin. Hep bunlar senin bir mâhir polis memuru olmadığını gösterir. Sen daha avcı olmadan kendi başına av avlamaya çıktın.

- Fakat efendim inanınız ki...

- Sus. Vazifen dahilinde hareket eylemiş ve bütün tedkikâtını müstantika doğru haber vermiş olduğuna beni iknâ edebilir misin? Kasadâr hakkında tedkikâta devam edilirken sen banker hakkında taharriyâta başladın. Bunu tecessüse giriştin. Oda hizmetkârıyla dost oldun.

Mösyö Lecoq'un bu öfkesi hakiki bir öfke midir? Fanferlot bu zâtın bazı hâllerini

tanıdığından bu husûsta şübhe ediyordu. Fakat ne olursa olsun insan bu adama karşı nasıl harekette bulunacağını bilemezdi. Mösyö Lecoq sözünde devamla:

- Fakat nâfile imişsin. Daha bir liyâkatli (Çırak) bile değil iken ustalığa yeltenmeye kalkışmışsın!

Fanferlot artık inkârın bir fâidesi olamayacağını bildiğinden mahcubâne dedi ki:

- Hakkınız var efendim. Fakat meydana hiçbir delil, alâmet ve ser-rişte bulunmayan böyle bir işte ne yolda hareket etmelidir!

Mösyö Lecoq omuzlarını yukarı kaldırdıktan sonra dedi ki:

- Zavallı adamcağız polis komiseriyle bankaya sirkat hakkında tahkikâta ilk gittiğin günü esnâ-i tedkikâtında kasayı bankerin anahtarını yoksa kasadârın anahtarını açmış olduğuna dair senin eline güzel bir ser-rişte geçti. Ama sen bundan istifâde etmenin tarifini bilemedin.

- Aman efendim ne gibi!..

- Ne gibi olduğunu öğrenmek mi istiyorsun? Peki söyleyeyim. Aklına gelir mi? Hani sen önünü kasanın üzerinde uzun bir çizik keşf eylemiştin? (Pertavsız) ile iyice muâyene edip bunun pek yeni bir çizik olduğunu anladın ve kendi kendine dedin ki bu çizgi sirkat ensâsında çizilmiştir. Fakat bunun ne ile çizilmiş olduğunu düşünmedin mi? Bir anahtarla çizilmiş olacağını bedîhî idi. O hâlde bankerle kasadârın anahtarlarını talep ederek dikkatlice muâyene etmeliydin. Bunların ikisinden herhangi o çizgiyi husûla getirmiş ise kasanın yeşil boyasından ucunda velev ki birkaç zerrâtta ibâret olsun elbette bir eser kalacağı aşikâr idi.

Fanferlot bu sözleri dinler iken hayretten ağzı açık kalmıştı. Hala bu son sözler üzerine biçâre adam “Meğerse ben ne kadar ahmak imişim” diye dövünmeye başladı.

- Ahmak olmamış olsaydın o çizgiden bir netice istihrâç ederdin. İşte ne varsa o alâmette o çizgidedir. Ben eğer sârik keşf edebilir

- İsem ancak o çizgiceğizin sayesinde keşf edebileceğim. Taharri için olacak nokta-ı hareket işte o nişânedendir. Hem de elbette sâriki ele geçireceğimdir Fanferlot uzaktan Mösyö Lecoq aleyhinde bazı tefevvühâtta bulunabiliyorsa da yanına geldiği zaman bu fevkalâde adamın kendi üzerine olan tesîr azîmi altında zebûn kalıyordu.

Mösyö Lecoq vermiş olduğu tefsilât hîred-i endişâne Fanferlot'un şimdiye kadar olan fikirlerini bütün bütün mahv eylemişti. Fakat Lecoq bu malûmâtı nereden ve ne sûretle haber almış idi? Bunu anlamak için Fanferlot dedi ki:

- Siz de mi bu madde ile iştigâl ediyorsunuz?
- Bu hususla iştigâlimin ihtimâli vardır. Fakat bende lâyuhtî değilim. Bazı ince nişâneler benim nazar-ı tetkikimden de kurtulabilir. Onun için bir iskemle al da gel şöyle otur. Bu maddeye dair bütün bildiğin şeyleri bana nakl et.

Mösyö Lecoq'a karşı kurnazlığa kıyâmla asla yalan söylemeye gelmez. Bunu Fanferlot dahi bildiğinden ne biliyorsa dosdoğru hikâyeye etti ki herifin böyle doğru söylemesi pek nadiren vukû gelen hâllerden idi. Yalnız ifâdâtının sonlarına doğru o gece ki hizmetini anlatmak nefesine biraz güç geldiğinden orasını sükûtle geçmedi. Fenalığa bak ki Mösyö Lecoq haber aldığı şeyi öyle yarım yamalak haber almazdı. O vakayı sükûtle geçiştirdiğini görünce dedi ki:

- Zannedersem her şeyi tamam anlatmadın. İfâdâtın da noksan var.

Söyle bakalım o boş arabayı nereye kadar takip ettin? Bu sûâl üzerine kabâhat işlemiş bir mektep çocuğu hocanın karşısında nasıl mahcûb olursa Fanferlot dahi aynı öyle bir hâle gelerek kemâl-i hicâbından kulaklarına kadar pancar gibi kıpkırmızı kesilip başını aşağı eğerek yere bakmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Aman efendim bundan da mı haberiniz var? Fakat bunu nasıl...

Fakat Fanferlot sözünü ikmâl etmeden birdenbire beynini bir fikir tenvîr eylemiş olduğundan hemân iskemlenin üzerinden fırlayarak dedi ki:

- Ah şimdi anlıyorum ki Gypsy'i davet eden o sarı sakallı şişman efendi siz imişsiniz! Bu teaccübünden Fanferlot'un çehresi öyle garîb bir manzara almış idi ki buna gülmekten Mösyö Lecoq bile kendini men edemedi. Hayreti gittikçe ziyâdelenmekte olduğu hâlde Fanferlot dedi ki:

- Evet o şişman zât siz idiniz. O kadar dikkatli baktığım hâlde sizi yine tanımadım. Murad ettiğiniz zaman tabiat haricinde bir aktör oluyorsunuz! O akşam bende tebdîl-i simâ eylemiştim.

- Lakin pek fena bir sûretde tebdil etmemiştik? Tanınmamak için bir sık sakallı bir amele gömleği kâfi midir zannediyorsun? Zavallı hafiye ya gözleri ne yapalım? İnsan tanınmayacak bir sûret almak istediği vakit asıl değiştirmesi lazım gelen yer

gözleridir! İşte hüner buradadır.

Mösyö Lecoq'un gözleri dünyadaki gözlerin en iyi görenlerinden bulunduğu hâlde yine daima memuriyet-i resmiyesi başında iken gözlerinden altın kenarlık hiç eksik olmamasının sebebi tebdîl-i simâ husus mühîminde sahibini en ziyâde tanıttıran uzuv (gözler) olduğundan nâşidir. Henüz hayretini yenememiş bulunan Fanferlot dedi ki:

- Madam Alexandre kaç zamandır Nina'yı istintâkla uğraşıp hiç doğru bir haber almaya muvaffık olamadığı hâlde kim bilir siz kızdan her bir şeyin doğrusunu öğrenmişsinizdir? Elbette size (Grand Archange) hotelini niçin terk edeceğini ve Mösyö Clameran'ı çağırmış olduğu hâlde niçin beklemediği ve o koca kunduraları basma fistanların için iştirâ eylemiş bulunduğunu bütün haber vermiştir.

- Hep bunları benim talimâtım üzerine icrâ eylemektedir. Fanferlot teessüründen içini çektikten sonra dedi ki:

- Demek ki bu husûsta kendi ahmaklığımı itirâf etmekten başka bir iş kalmadı.

- Hayır Sincap Efendi sen ahmak değilsin. Senin kabâhatin yalnız iktidarının fevkinde bir işi der-uhde etmiş olmaklığındadır. İştigâle başladığının zamandan bugüne kadar bu işi bir hatve ilerletebildin mi? Hayır... bir mükemmel melâzımsın. Fakat bir general iktidârını hâiz değilsin. Vüs'ün dahilinde olan melâzımlığı hüsn-i sûretle îfâ edersin. Lakin generalliğe kalkışınca gülünç olursun. Oğlum sana bir nasihat vereyim de bademâ ona tatbîk hareket et. "İkinci defa da parlayan birinci defa da sönük durandır."

Fanferlot amirinin bu kadar halîm ve çok söyler zamanını şimdiye değin hiç görmemişti. Tutmak istediği tarîk hilenin böyle meydana çıkıverdiğini görünce biçâre Sincap bir büyük bora koparak kendini teker meker yere devireceğine intizâr etmekte iken böyle bir ufak sağanakla işi geçiştirdiğine memnun oluyordu. Mösyö Lecoq'un öfkesi bazen ufuk üzerinde dehşet-nümâ zuhûr olup da sonra şiddetli bir rüzgâr tarafından dağıtılan kara bulutlara benzemişti. Fanferlot amirinden gördüğü bu zâhiri hilmiyete teaccüb ederek bunun ileri de vukû bulacak bir fenalığa mukaddeme olmasından dahi korkmaya başlamış idi. Sordu ki:

- Bu vukuâtın cümlesinden haberiniz olduğu gibi belki müttehemim kim olduğunu da bilirsiniz?

- Müttehimimi bilmek husûsunda benim de senden fazla bir malumâtım yoktur.

Bu bâbda sen bir fikre zâhib olmuşsun. Benim ise henüz zihnen böyle bir karar bir hükmüm dahi yoktur. Sen kasadârın bîgünâh ve bankerin müttehem bulunduklarına hükm etmişsin. Fakat ben bu bâbdaki isâbet hükmünü şimdiden tayîn edemem. Ben senden sonra işe başladığımdan henüz tahkikâtımın bidâyetindeyim. Benim bu madde hakkında sahîh olarak bildiğim bir şey varsa o da kasanın kapısı üzerinde bulunan çizgidir ki mebde hareketim dahi işte bu çizgiden olacaktır.

Mösyö Lecoq bu sözleri söylemekte iken elini uzatıp yazıhânesinin üzerinde açılmış olduğu hâlde duran koca bir resimli kağıdı eline aldı ki bu kağıdın üzerindeki resim Mösyö Fauvel'in kasanın fotoğrafı idi. Bu fotoğraf kasanın her bir eşkâlini gayet mükemmelen irâe eder sûrette bir mahâret fevkalâdeyle alınmıştı. Üzerlerinde hurûf-ı mahkûk bulunan müteharrik beş düğme ile bakırdan küçücük çıkıntılı kilit mahali zahiren görülmekte idi. Kapısı üzerinde bulunan çizgi ise son derecede bir berraklıkla alınmıştı. Mösyö Lecoq bu fotoğrafı irâe ile dedi ki:

- İşte bak mahûd çizgi tamamen görünüyor. Anahtar deliğinin dibinden yukarıdan aşağıya doğru mâilen uzanmış. Soldan sağa doğru gittiğine iyice dikkat ediyor musun? Yani ucu bankerin dairesine çıkan gizli nerdübânın kapısı tarafında bulunuyor. Bu çizik kilidin dibinden pek derin olarak başladığı hâlde gide gide inceleyip nihayet mahv oluyor.

- Evet görüyorum. Tabi ki dediğiniz gibi.

- Bu çizginin sârik tarafından çizilmiş olduğuna sende hükm etmişsindir ya? Bakalım bu zannın doğru mı? Benim burada Mösyö Fauvel'in kasası gibi yeşile boyanmış bir küçük demir sandığım var. Eline bir anahtar elde bu sandığın (sandûkun) üzerine bir çizgi çekmeye uğraş bakalım çizebilir misin?

Fanferlot amirinin bundan muradına ne olduğunu iyice anlayamadıysa da emrini icrâya müsâreat göstererek bir anahtar alıp ucuyla demir sandığın üzerinde bir çizgi peydâ etmek için uğraşmağa başladı. Anahtarın ucunu birkaç defa kuvvet ve şiddetle sürttükten sonra dedi ki:

- Vay canına yandığım! Boya ne kadar sert imiş mümkün değil çiziliyor!

- Evet serttir. Mösyö Fauvel'in kasasının ki ise bundan daha katı ve daha sert bulunduğu hiç şüphe edilemez. Şimdi bundan anlaşılıyor ki kasanın üzerinde görülen çizgi hırsızın titrek elleriyle sürtmüş olduğu anahtarın husûla getirdiği bir eser değildir.

- Vay canına ya! Ben bunu kırk yıl düşünsem yine bulamazdım. Evet bu boyanın üzerinde bir çizgi peydâ edebilmek için çok tazyîk lazım.

- Evet. Doğru söylüyorsun. Lakin kasa bu tazyîki neden dolayı görmüşümdür? Niçin bu kadar şiddetle dayanarak bu çizgiyi yapmışlar? İşte üç gündür bunu bulmak için bin patlattığım hâlde daha dün bir sebep keşf edebildim. Gel bakalım birlikde bir tecrübe edelim. Bu keşf eylemiş olduğum sebebin doğru olmak ihtimâli ve ümittir? Bu ihtimal nazarımızda tayîn ederse biz de bu çizgiyi taharrîye mebde ittihâz ederiz.

Lecoq elindeki fotoğrafı bıraktı. Gidip bulundukları odaya kapısı bulunan yatak odasının anahtarını eline aldıktan sonra dedi ki:

- Gel şöyle yanımda dur. Şimdi farz edelim ki ben bu kapıyı açmak istiyorum. Fakat sende açtırmak istemiyorsun. Ben elimde anahtar bulunduğu hâlde kapıya yaklaşmak istediğim zaman sen bunu men için ne harekette bulunursun?

- Tabii mi iki ellerimle sizin kollarınıza asılarak anahtarı kilide sokturmamaya çalışırım.

- Öyle ise gel bu hareketi bir tecrübe edelim...

Mösyö Lecoq anahtarı kilide sokmaya uğraştığı hâlde Fanferlot kollarını çekerek buna mâni olmak istedi. Bu hareketleriyle tabi ki kasanın üzerinde bulunan çizgiye müşâbih olmak üzere kilidin dibinden aşağıya doğru mâilen bir hatt-ı husûla geldi. Fanferlot bunu görünce hayretten üç kere ve her biri diğerinden dik bir sadâ ile:

- Aman! Aman! Aman!

Diye haykırdı. Badehu bu çizgiyi temâşâyla daldı kaldı? Lecoq herifin bu hayretine karşı sordu ki:

- Nasıl şimdi aklın erdi mi?

- Bu tarîfâtı işittikten sonra artık buna şimdi bir çocuk bile akıl erdirebilir. Aman siz nasıl harikulâde bir zâtın imişsiniz? Bu tarîfâtınızı işittikten sonra vukû hâli görmüş gibi oldum. Evet esnâ-i sirkatte kasanın başında iki kimse varmış. Bunlardan biri kâimeleri almak istediği hâlde diğeri bunlara dokunulduğunu istemiyormuş. Bu pek belli! Pek bedîhî pek aşikâr! Şimdiye değin pek büyük muvaffakiyetler kazanmış olduğu içip bu gibi keşifler nazarında ufak tefek şeylerden madûd bulunan meşhur ve nâmdâr Lecoq ise Fanferlot'un bu teacübberine ve hayretlerine karşı gülmekte olduğu hâlde dedi ki:

- İşte her şeye inanmakta böyle isticâl gösteriyorsun. Dur bakalım! Henüz muhakkak olarak bilinmeyen ve ancak bir ihtimalden ibaret bulunan farziyâta nasıl hakikat nazarıyla bakıyorsun?

- Hayır! Hayır efendim! Sizin gibi bir adam zanniyâtında hata etmez. Artık bunun şüphe götürür bir yeri yokdur.

- İşte ben sana bu kadar yeni haber verdim. Bundan ötesini sen keşfe uğraş. Bundan ne neticeler çıkarmak lazımsa onları da sen istihrâç et.

- Bundan evvela şu anlaşılıyor ki benim evvelki hesabımda yanlış değilmiş. Çünkü kasadârın bîgünâh olduğu görülüyor.

- Ne malûm? Niçin kasadar bîgünâh oluyor!

- Çünkü kasadâr ne zaman işitmiş olsa kasayı açabileceğinden hiç yanında bir başkası varken sirkate tesaddi eder mi?

- Pekâlâ söylüyorsun. Fakat bu suret banker hakkında dahi düşünülüyor ise onun da bîgünâh olduğu anlaşılmaz mı? Hele biraz düşün de bak.

Fanferlot biraz düşünerek kendi fikirlerinin bütün boş olduğunu anladı. Ümidi mahvolmuş bir suretle dedi ki:

- Evet doğru! Fakat şimdi nasıl etmeli? Ne düşünmeli?

- Bir üçüncü hırsız düşünmeli. O hırsız ki kasayı açıp

- Kâimeleri sirkat eyledikten sonra bu sirkatten dolayı başkaları maznûn tanındığı hâlde kendisi kemâl-i huzur ve rahatla vakit geçirmektedir.

- Bu nasıl olabilir mümkün değildir. Yalnız Mösyö Fauvel ile kasadâr da birer anahtar bulunduğunu ve bunlar dahi o anahtarları asla yanlarından ayırmadıklarını size söylemediler mi?

- Hele dur. Sirkatten bir gün mukaddem banker anahtarını yazıhânesini gözüne bırakmış olduğunu söylemişti.

- Kasayı açmak için yalnız anahtar kâfi mi ya? Hangi kelime ile kapandığını bilmek iktizâ eder.

- Bu kelime ne idi?

- Gypsy.

- Yani kasadârın metresinin ismi. Şimdi bir adım ara ki kasanın bu isimle kapandığından bir şüphe edecek kadar Prosper'in samimi dostu bulunsun ve Mösyö Fauvel'in yatak odasına girecek kadar familya halkıyla teklifsiz olsun. İşte bu adamı bulabilirsen hakiki sârîki yakalamış ve meseleyi halletmiş olursun.

Hodbinlik büyük “artist”lerin cümlesinde bulunur. Binaenaleyh bu hâl Mösyö Lecoq da dahi vardı. Hiç şimdiye kadar şâkird yetiştirmemiş olduğu gibi bundan böyle yetiştirmek istemezdi. Hep kendi kendine çalışır. Hiçbir işin de kimse ile iştirak kabul etmez bir muvaffakiyetten hâsıl olacak şeref ve memnuniyetle bir hizmetten tevellüd edecek teesürâtın hep kendisine ait kaldığını isterdi.

Fanferlot amirinin şu hâline tamamıyla vâkıf bulunduğundan her zaman emirden başka ağzından bir söz çıkmayan bu zâtın bugün kendisine uzun uzun talimât ve nasihatler vermesinden bayağı şüphelenip ve bu şüphesini yenmeye dahi bir türlü muktedir olamayarak ne olursa olsun diye söze başlayıp sordu ki.

- Mutlak bu işi de sizin menâfî şahsiyenize taalluk eder bir şey var? Çünkü böyle olmamış olsa bu kadar tedkikâta girişmezsiniz.

Bu sözü işitince Lecoq'un vücudunu bir asabi raşe sarstı ise da Fanferlot bunun farkına varmadı. Badehu kaşlarını çatıp sert bir sadâ ile dedi ki:

- Vakâ bana karşı bulunduğun mevki nazaran böyle bir tecessüsse kalkışmaklığın tabi' ise de bu tecessüsünü bundan ileri götürmemelisin. İşitiyor musun? Fanferlot bu kabâhatinden dolayı özürler dilemeye başladı.

Lecoq lakırdı söylemesine meydan bırakmadan dedi ki:

- Bu madde hakkında sana muâvenette bulunmamak sebebinin zihninin hiç nafile taharrî ile meşgul olmasın. Öyle istiyorum öyle yapıyorum. Bu husûsta ben re's sen ise alt icrâat olan iki kol demeksin. Sen ilk peyda eylemiş olduğun fikrinle kalmış olsaydın sârîki bulamayacağının aşıkârdı. Fakat böyle ikimiz birleşince elbette kim olduğunu keşfederiz.

- Siz bir işe müdâhale ettikten sonra o işte muvaffakiyet hâsıl olmamak mümkün müdür?

- Ben bu işe müdâhale edeli henüz dört gün oluyor. Lakin bu dört gün zarfından pek çok şeyler haber aldım. Şurasını iyice bilmelisin ki benim bu işte elim bulunduğunu bazı esbâba mebnî herkesten gizlemeye şiddetle lüzum vardır. Her ne

olursa olsun benim ismini asla kâle almaktan seni katiyyen men ediyorum. Eğer muvaffik olur isen bu muvaffakiyetten hâsıl olacak şan ve şeref yalnız sana ait kalsın herkes böyle bilsin. Bu maddenin bundan ilerisini de öğrenmeye de çalışma yalnız benim sana vereceğim malûmâta kanaat et öte tarafını merak etme.

Bu şerâit Fanferlot'un menâfine dahi muvaffik geldiğinden dedi ki:

- Emin olunuz efendim. Bunlara dair kimseye bir harf bile söylemem.
- Sözüünü tutacağından eminim. Artık bu karar muvacehe taharriye bedâ edelim. Şimdi bu kasanın fotoğrafını alıp sen doğru müstantik Mösyö Patrigent nezdine gidersin. Pek iyi bilirim ki o da Prosper'in maznûniyeti hakkında pek büyük şüphededir. Benim sana etmiş olduğum tarîfâtı güya kendi istidlâln imiş gibi müstantika birer birer anlatıp Prosper'in bîgünâh olduğunu isbât edersin. Bu delâilden sonra Prosper'in sesiyle tahliye olunacağını kaviyyen memûl ederim. Benim teftişâta mübâşeret edebilmekliğim için Prosper'in serbest bulunması lazımdır.
- Peki efendim. Fakat kasadârla bankerden başka bir hırsızdan şüphe etmekde olduğumu müstantika haber vereyim mi?
- Hay hay! Bu işi peşini bırakmamış olduğu adliye bilmelidir. Şimdi Mösyö Patrigent sana Prosper'i daima takip ve nazarın altından ayrılmamaklığını tenbih edecektir. Sende hiç nazar-ı dikkatini bunun üzerinden ayırmayacağını söyle. Bende seni temîn ederim ki kasadâr benim elimden bir yere kurtarılamaz.
- Benden Gypsy'e dair haber sorarsa?

Mösyö Lecoq'un yüzünde bir müddet âsâr-ı tereddüd görüldükten sonra dedi ki:

- Bunun için güya birisinden şüphe ediyormuşun da bu adamı gözetmek üzere Gypsy'i onun hanesine casus bırakmış ve bu casusluğunu ne kadar hüsn-i sûretle îfâ ederse Prosper hakkında o kadar fedâkârane bir harekette bulunmuş olacağını kızı ikna eylemiş olduğunu söylersin.

Fanferlot bu sözlerden sonra fotoğrafı tomarlayıp şapkasını dahi alarak kemâl-i memnuniyetle gitmek üzere iken Lecoq bir işaretle ele koyarak dedi ki:

- Dur! Daha tamam olmadı. Araba kullanmasını bir hayvana bakmasını bilir misin?
- Benim gibi eski bir at cambazına böyle bir suâl sormanız abestir. Araba da

kullanırım. Hayvana da bakarım.

- Pekâlâ!.. Şimdi müstantiğin yanından çıktıktan sonra doğru evine gidip tebdîl-i kıyafet ederek kibarlara mahsus bir oda hizmetkarı kılığına girsek. Badehu şu mektubu alıp “Deloreme” geçitinin köşesinde bulunan hizmetkârlar kethüdâsının nezdine gidersen,

- Fakat efendim...

- Artık buna fakat falan demenin lüzumu yok. Bu kethüdâsını Clameran'ın nezdine götürüp oda hizmetkarı sıfatıyla bırakacaktır. Çünkü Clameran hizmetkârına dün akşam izin vermiş bir yenisini arıyor imiş.

- Yalnız şunu söylememe müsaade buyurunuz ki bu bâbda da geliyorsunuz. Çünkü Clameran kendisinden şüphe edilmek için lüzum gelen şartları cami' olmadığını Prosper'in dostu dahi değildir. Mösyö Lecoq en amirane sadâsıyla dedi ki:

- Daha şimdiden her şeye karışmaya başladın. Ben sana ne dersem sen onu hüsn-i sûretle icrâya gayrette alt tarafı için hiç kesâvet çekme. Mösyö de Clameran'ın Prosper ile dost olmadıkları doğrudur. Lakin bu herif Raoul de Lagors'un dostu ve hâmisidir. Niçin Raoul ile beyinlerinde böyle bir samimiyet vardır? Seneleri bu kadar muhtelif olan iki kimse arasında bu derece sıkı bir dostluk neden neş'et ediyor? İşte bunu bilmen lazımdır. Demirhane sahibi olduğu hâlde demir işleriyle asla iştigâl etmeyip de Paris de ihtiyar ikâmet eden bu adamın hâl ve şanını öğrenmelidir. (Louvre) hoteli gibi kalabalık ve gürültülü bir mahali intihâb eylemiş olduğuna bakılıverse kendisinin tahkik-i ahvâli ve nazarât daima altında bulundurulması öyle suhûletle müyessir olmayacak bir (hîn) oğlu olduğu anlaşılıyor. Senin vasıtanla ben bu adamın her bir hâlini tecessüs edeceğim. Bir arabası var. Bu arabaya sen ispirlik edeceksin. Bu sûretle nerelere getirdiğini kimlerle münasebeti bulunduğunu öğrenip en ufak harekâtına varıncaya kadar her bir ve ne yaptığını bana bildireceksin.

- Bu emirlerinizi harfîyen icrâ edeceğim.

- Bu Mösyö de Clameran'da pek meraklı bir zât imiş her şeyden şüphe edermiş. Kendini sen ona Joseph Dubois ismiyle takdîm edeceksin. O senden şimdiye kadar kimlerin hizmetinde bulunmuş olduğuna dair malûmât ve tastiknâmeler talep edecektir. İşte sana üç tane tastiknâme. Bunlar senin (Marquis de Sairmeuse) (Count de Commarin) neztlerinde bulunduğu ve son defa olarak yani bu kere dahi Almanya'ya azîmet etmiş bulunan (Baron de Worhschen)'in kapısından çıkmış

olduğu musaddıktırlar. İyice gözünü aç kılığına kıyafetine ve harekâtına dikkat et. Güzel hizmet et fakat (işgüzâr)lığını ifrâta vardırma. Pek müstakim ve namuskâr görünmeye dahi uğraşma sonra aleyhinde şüpheyi davet edersin.

- Bunlar için müsterîh olunuz... lakin tecessüsâtımı size nasıl arz edebileceğim?

- Ben her gün gelip seni görürüm. Ben sana yerini emir verinceye kadar sakın ha buraya adım atayım demesin. İhtimal ki arka giden seni kollarlar takip ederler. Eğer vehleten bir şey zuhûr ederse zevcene bir mektup yazıp gönder. O da bana eş'âr-ı kifâyet etsin. Haydi bakayım müdebbirâne hareket et.

Fanferlot çıkıp da kapı kapandıktan sonra Mösyö Lecoq hemân yatak odasına gitti. Çarçabuk bir zamanda altın kenarlı gözlüğü ve kaba boyun bağısını çıkarıp kıyafet-i resmîyesini tebdil etti. Asıl kara ve sık saçları göründe. Resmi Lecoq gâib olarak onun yerine tabii ve hakiki Lecoq meydana çıktı ki kendisinin bu tabii hâlini kimse tanımazdı. Asıl Lecoq parlak gözlü çehresinden âsâr-ı zekâ ve cesaret lemeân eder bir delikanlı idi. Bu tabii hâliyle iki dakika bile durmadı. Bir tuvalet masanın karşısına oturdu ki bu masanın üzerinde birtakım hamîrler düzgünler ruhlar boyalar âriyeti saçlar sakallar her ne ister iseniz mevcûd idi.

Aynanın önünde cenâb halkın yapısı olan çehresini bozup büsbütün başka bir surete tahvîl etmeye başladı.

Bu ameliyatı gayet ağır icrâ ediyor ve yüzüne gezdirdiği fırçaları son derecede bir dikkat ve itinâ ile soruverdi. Bir saat sonra bu ameliyat hitâm buldu. Artık o zât Mösyö Lecoq değil Gypsy'i davet eden kırmızı sakallı şişman herif idi. Aynasına bir son nazar daha fırlatarak kendi kendine dedi ki:

- Haydi bakalım. Yine o hâli buldum. Yüzüm tamamen dünkü hey'eti kesb etti. Şimdi gidebilirim fakat Allah vere de Sincap Efendi de vaktini boşa geçirmese!..

Fanferlot fitr-ı meserretinden bir dakika bile vaktini hebâ etmeyecek derecede fetili almıştı. Adliye dairesinin yolu üzerinden koşma değil adeta uçar gibi bir süratle gidiyordu. Bu süratle müstantika bir büyük keşf-i haber vermeye gayet parlak bir zeka eseri göstermeye gidiyordu. El akli ile fahr etmek mekrûh bir hareket ise de buna asla ehemmiyet vermiyordu.

Fi'l hakika vukûât dahi Fanferlot'un bu arzu ve ümitlerini boşa çıkarmadı. Müstantik

Fanferlot'un bu ifadâtıyla maznûnun masumiyetine külliye kani olmadıysa da istidlâlâtında ibrâz eylemiş olduğu mahâret ve zekâvete hayran olmaktan kendini alamamıştı. Fanferlot'a dedi ki:

- Evet bu istidlâlâtınız beni iknâ etti. Bu bâbdaki kararımı şimdi hey'et-i mahkemeye tebliğ ederim. Kasadârın yarın sebîl-i tahliye olunması ağıleb ihtimâlâtındır.

Bu sözüyle Fanferlot'u savdıktan sonra Mösyö Patrigent Prosper'in maznûniyeti davasını takibe mahal olmadığını mübeyyen olan müzekkereyi tanzîme başladı. Vâkıâ böyle bir müzekkere maznûn aleyhe hürriyetini kazandırır ise de namusunu iâde ettiremez. Müttehem olmadığını bildirir. Lakin masumiyetine hükm ettiremez. Tanzîm olunan müzekkere şudur: “Maznûnen muvaffık bulunan Prosper Bertomy aleyhinde emârât-ı kaffeye zuhûr etmemiş olduğuna mebnî kanun cezanın yüz yirmi sekizinci maddesi mûcibince şimdilik takip davaya mahal olmayıp maznûnun iâde-i hürriyeti lazım geldiğinden gardiyan tarafından sebili tahliye olunması hususunda “ve ila-âhire”

Bunu itmâmdan sonra Mösyö Patrigent katibine dedi ki:

- Adliyenin henüz hiçbir cihetini keşf edemediği işte bir cinayet daha. Bu evrâkıta battâlâda bekleyecektir.

Bu sözünü bitirdikten sonra müstantik kendi eliyle evrâkın üzerine sıra numarası olan 113 adedini yazdı.

Bölüm 7

Prosper'in yalnız başına olarak hapsedileli dokuz gün oluyor idi ki bir perşembe günü sabah vakti zindancı gelip sebili tahliye edilmiş olduğunu kendisine bildirdi. Prosper'i muhakeme kalemine götürdüler. Orada mahpusa girdiği günü üzerinden almış oldukları saati çakısı gibi şeyleri kendisine iâde eyledi. Bir koca tabaka kağıt üzerine imzasını koydurdular. Bu işler olup bittikten sonra kasadârı bir karanlık ve dar koridora isâl eylediler. Bir kapı açılar Prosper'i dışarı ittikten sonra kapı mahûf bir gürültü ile tekrar kapandı. Prosper orada kendini Sean nehrinin rıhtımı üzerinde buldu. Artık yalnız ve serbest idi. Yani adalet kendisinden şüphe edilen cinayeti ispattan aciz kalmıştı. İsteddiği gibi gezip hevâ-i sâfi teneffüs ederek ve serbestliğinden istifâde edebilirse de bundan sonra her nereye getirmiş olsa kendine herkesin bâb-ı kabulünü mesdûd bulacaktı.

Bir mahkeme huzurunda muhakeme olunarak isbât beraat eden maznûn eski haysiyet ve itibârını kazanır ise de böyle aleyhinde emârât-ı kafiye bulunmadığından dolayı salıverilen bir maznûnun üzerinden umûmun şüphesi hiçbir vakitte zâil olmaz. Hürriyeti iâde edilmiş bulunduğu şu dakika da Prosper mevkiini pek müthiş bulunuyordu. Ye's ve hiddetinden bağırarak diyordu ki:

- Ben bîgünâhım! Vallahi bîgünâhım!

Rıhtım üzerinden geçerken bu sözleri işiten iki adam Prosper'i çıldırmış zannıyla durup da biçâreye baktılar. Sean nehri ayaklarının altında duruyordu. Zavallının zihnine anahtar etmek fikri geldi. Ve sonra yine kendi kendine dedi ki:

- Hayır! Hayır! iâde-i namus etmedikçe olmak istemem.

Prosper bu iâde-i namus sözünü bulunduğu mahpusta dahi birçok defalar tekrar eylemişti. Kalbinde böyle bir karar bulunduğundan duçar olduğu her nevi azâb ve müşkilâta sabr etmek lüzumunu hisseder ve “ah bir kere serbest bulunsam” derdi.

Şimdi şu saatte ise serbest bulunuyordu. Lakin bu kararını icrâdaki müşkilâta yalnız serbestlik de kifayet edemeyeceğini şimdi anlamıştı. Adalet nazarında her cinayetin bir fâili olacaktır. Bu sirkat cinayetinin fâilini bulup meydana koymadıktan sonra kendi masumiyetini isbât etmek mümkün değildi. Lakin bu caniyi bu sâriki nerede bulmalı? Nasıl dest-i adâlete teslim etmeli?

Prosper meyûs bir hâlde fakat cesareti terk etmeyerek hanesinin yoluna doğru gitmeye başladı. Beyni birçok ıztırâb-engîz farkla dolmuş idi. Mahpusta bulunduğu dokuz gün zarfında acaba neler olmuş idi? Bu müddet içinde sanki kendisi dirilerden ayrılarak ölümlere karışmıştı. Tek başına kapalı bulunduğu mahalden ahval-i aleme dair bir söz işitmek kabil değildi. Mahpusun bu sükûtu kabir sükûtu kadar müthişti.

Prosper sokakta ağır ağır gidiyor ve tesadüf eylediği kimselerin nazarlarından gizlenmek için başını önüne eğiyordu. Artık nereye gitmiş olsa herkes buna buz gibi soğuk bir çehre gösterecek bunun takribini uzansa herkes elini bundan çıkacaktır. Ah acaba böyle musibetli bir zamanda bu zavallıdan yüz çevirmeyecek bir dostu yok mudur? Pederi sözüne inanmadıktan sonra insan hangi dostundan hürmet bekler? Bu esnada aklına Nina Gypsy geldi. Bu kızın hatırası son derece kendini meyûs etti. Zavallı kız hakkında hiçbir vakitte muhabbet his eylememiş biçâreyi asla sevmemişti. Bu aciz mahlûktan gördüğü muhabbeti şefkate mukâbil kendi izhâr-ı nefret etmişti. Lakin şu saatte öyle değildi. O eski nefreti rikkate tahavvül etmiş idi.

Bu kızın hatırası kalbini şefkatle dolduruyor gönlünde pek çok tatlı yadigârlar uyandırıyor. Bunun sebebi ise kendisine alan bu kız tarafından sevildiğini bilip hâlini kendisine söylediği anda hiç şüphe etmeyip derhâl inanacağından emin olmasıdır. Prosper bir kadının erkekten ziyâde sözünde, itimâdında sağlam olacağını ve bu sebâtı- ve sadakatine bedel hakaret görse felakete uğrasa bile yine- gâib etmeyeceğini biliyordu.

Chaptal sokağına kendi hanesinin önüne kadar geldi. Kapısının eşiğinden atlayacağı esnada tereddüd etmeye başladı. Böyle bir musibete uğrayan her namuskâr adamda husûlu tabii bulunan bir utanma Prosper de dahi peyda olmuş idi. Tanıdıklarından hiç kimsenin yüzünü görmek istemiyordu. Fakat böyle hâric de kaldırım üzerinde durmakta mümkün olamayacağından nihayet içeri girdi.

Kapıcı Prosper'i görünce sevincinden haykırarak dedi ki:

- Vay mösyö siz geldiğiniz ha? Ben zaten mahpustan çıkacağınızı hem de kar gibi lekesiz olduğunuz hâlde çıkacağınızı biliyor idim. Sizin sirkatle müttehem olduğunuzu yazan gazeteleri okudum. Her önüme gelene bunun aslı olmadığını söyledim. Benim üçüncü katımda oturan bir kere acının sârik olması hiç mümkün midir?

Kapıcının bu sözleri oldukça münâsebetsiz cümlelerden ibaret bulunmakla beraber yine Prosper üzerinde bir tesîr hâsıl eyledi. Herifin lakırdısını kesmek için dedi ki:

- Madam Gypsy burada zann ederim. Nereye gittiğini biliyor musunuz?

- Hayır mösyö biliyorum. Sizin tevkîf olduğunuz günü o da bir kira arabası getirip nesi var yok yüklettikten sonra çıktı getirdi. O zamandan beri kendisi ne gördük ve ne de bir lakırdısını işittin.

Kapıcının bu cevabı Prosper'in zaten haddin efzûn bulunan meyûsiyetini bir kat daha arttırdı. Ve sordu ki:

- Hizmetkarlarım ne oldular?

- Onlar da gitti. Pederiniz hepsinin haklarını teediye etdikden sonra kendilerine de izin verdi.

- Öyle ise benim dairenin anahtarı sizde olmalı?

- Hayır bende anahtarda yok. Bu sabah pederiniz çıkıp giderken yukarda sizin

daireniz de kendi aziz dostlarından birini bıraktı. Sizin avdetinize kadar bu zâtı onun efendisi add eylemekliğimi bana söyledi. Siz bu adamı tanıyor musunuz? Boyu hemân sizin kadar var. Kendisi şişman kırmızı çatal sakallı bir zat.

Prosper buna ziyadesiyle taacüb etti. Pederinin bir aziz dostu bunun onda ne arıyormuş? Buna mana bulup da veremediyse de bu taaccübünü dahi kapıcıya bildirmemek için dedi ki:

- Evet bu zâtı bildim bildim.

Nerdübânı süratle çıkararak dairesinin çingırağını çekti. Kendisine kapıyı açan pederin dostu idi. Bu adamın şekil ve simâsı tamamen kapıcının kendine haber vermiş olduğu sûretde idi. Kasadâr bu zâtı hiçbir yerde görmemiştir. İlk sözü Prosper söyleyerek dedi ki:

- Sizi burada bulduğuma pek memnun oldum.

Bu kırmızı sakallı zat Prosper'in hanesinde tabi ki kendi onda gibi teklifsiz bir hâlde bulunuyordu. Salondaki masanın üzerinde bir kitap duruyor idi ki bunu gidip kütüphaneden çıkarmıştı. Herifin bu derecedeki laubaliliğini görünce Prosper dedi ki:

- Vallahi efendim sizi burada görünce...

- Beni burada görünce taacüb ettiniz değil mi? Zaten bunu bende biliyordum. Pederiniz beni size kendisi takdîm etmek niyetinde idi. Fakat bu sabah erkenden bu kara gitmeye mecbur olduğundan buna muvaffık olamadı. Hem size şunu da haber vereyim ki pederiniz dahi benim gibi sizin Fauvel kasandan bir pul almamış olduğunuza cidden kani olduğu hâlde gitti.

Bu hayırlı haber işitince Prosper memnuniyetinden kendini zabt edemeyecek bir dereceye gelmişti. O şişman zât dedi ki:

- Size takdîm olunmak üzere pederiniz bir mektup bıraktı. Bu mektup beni size tanıttırmak vazifesini îfâ edecektir zannederim.

Kasadâr mektubu aldı. İçini açtı. Okudukça yüzünde alâim-i beşâset görülüyor ve solgun yanaklarına doğru kan hücum eylediği müşâhide ediliyordu. Mektubu okuyup bitirdikten sonra şişman zâta doğru elini uzatıp dedi ki:

- Pederim sizi kendinin en iyi dostlarından olmak üzere bana tavsiye etmiş. Her husûsta size itimâd eylemekliğimi ve her ne nasihatte bulunur iseniz dinlemekliğimi

emir etmiş.

- Pek güzel. Bu sabah pederiniz bana dedi ki:

“Verduret- bu benim ismimdir- oğlum pek müşkil bir hâlde kaldı. Onu kurtarmalı” bende cevaben “baş üstüne bu bâbda elimden gelen gayreti icrâdan geri durmam” dedi. Artık beni tanıdığınız değil mi? İşte tanıştık oldu bitti. Şimdi ne yapmak niyetindesiniz bana onu söyleyiniz bakayım? Bu sûâl kasadârın olanca hiddetini tahrik etti. Gözlerinden ateşler fırlamaya başladı. Ve titrek bir sadâ ile dedi ki:

- Ne yapmak fikrinde olduğumu soruyorsunuz? Beni bu hâle koyan melûnu bulmak ve bunu dest-i adalete teslim ederek bu suretle ahz-i intikam etmek isterim.

- İyi söylüyorsunuz ama bu emelinize nâil olmak için düşünmüş olduğunuz bir çare var mıdır?

- Hayır düşündüğüm hiçbir çare yoktur lakin muvaffık olacağımdan eminim. Çünkü bir insan ömrünü yalnız emel uğruna husr eder ve her sabah evvelki günkü arzu yine kalbinde bâki olduğu hâlde oynuyor ise elbette nâil-i maksad olur.

- Mösyö Prosper! Pek iyi söylüyorsunuz. Bende sizi böyle bir fikirde bulacağımı tahmin eylemiştim. İsbâtı da şu ki bunun için zihnimde bir plan tertîb eylemiştim. Şimdi benim planım mucibince hareket etmek için siz eşyanızı kâmilan satıp bu haneyi terk ederek odadan gâib olmalısınız.

- Ortadan gâib mi olmalıyım? Aman bu nasıl fikr? Bu hareket mecburiyetimi bir nevi itiraf demek değil midir? O zaman herkes... 350 frankın gizlice safâsını sürmek üzere terk-i yâr ve diyâr etmiş olduğuma hükm etmezler mi?

- Siz ömrünüzü hayatınızı bu uğura husr ve feda eylemiş olduğunuzu şimdi söylemediniz mi? Hasımları tarafından suya atlanmış bulunan bir mâhir yüzücü derhal suyun sathına çıkıvermez bilakis dibine dalıp teneffüsün müsâade ettiği derecede suyun altından yüzerek mümkün olduğu kadar uzak ve göze görünmez bir sahil selâmet bulur çıkar. Bütün düşmanları kendini boğuldu öldü zann ederler iken günün biri vehleten zuhur ediverip intikamını alır. Sizi yok zann eyledikçe düşünmeniz elbette bir gün bir tedbirsizlik edip foyasını meydana koyacaktır. Lakin sizi böyle karşısında sağlam gördükçe bittabi çekinir korkak hareketini ihtiyâtla icra eder.

Prosper pederinin dostu fakat henüz kendince mechûl-ül ahvâl olmaktan başka bir kimse olmayan bu zatı bir büyük hayretle dinliyordu. Sebebini bilmediği hâlde bu

adamın sözleri kendi üzerinde bir büyük tesîr hasıl eylemekte olduğunu hissediyordu. Kendine nispeten bunun fatîn bir kimse olduğunu anlıyor ve binaenaleyh her bir şeyi gâib eylemiş olduğu şu zamanda böyle bir dost böyle bir istinâdgâh bulduğundan dolayı kendini bahtiyar add ediyordu. Prosper cüz'i bir teemmülden sonra dedi ki:

- Peki efendim bu nesâyihinizi kabul ederim.
- Azizim bende öyle memûl etmekte idim. Bugünden tezi yok. Her şeyleri toplayalım. Biliyor musun satılacak eşyadan hâsıl olacak asimâne ne kadar şiddetle ihtiyacımız vardır. Akçen var mı?.. Ne gezer yok değil mi? Halbuki para lazım. Şimdi ben bir yorgancı celb ederim. Tablolar müstesna olduğu hâlde bu eşyanın topuna...12 frank kadar verir.

Bu hesap üzerine Prosper'in bilâ-ihtiyar raşedâr olduğunu Mösyö Verduret görünce dedi ki:

- Ah bilirim böyle varını yoğunu satış insana pek güç gelir. Lakin ne yapalım? Buna lüzûm katî vardır.

Mösyö Verduret sadâsındaki tesîri tazîf ederek dedi ki:

- Dinleyiniz dostum şimdi siz bir hastasınız. Ben ise sizi tedavi vazifesiyle mükellef bir hekimim. Eğer ben sizin bir amansız tarafınıza neşter sallarsam feryâd ediniz. Fakat bu hareketime mani olmayınız. Çünkü selâmetiniz onunla kâimdir.

Mösyö Verduret'in sözlerinin gittikçe üzerinde tesîri artmakta bulunan Prosper dedi ki:

- Neşteri istediğiniz tarafa salınız mösyö razıyım.
- Öyle ise şimdi bu noktayı geçelim. Çünkü zâyî edecek vaktimiz yoktur... siz Mösyö de Lagors'un dostusunuz değil mi?
- Mösyö de Lagors'un mu? Evet hem de pek aziz dostum.
- Bu garip delikanlı kim oluyor?

Bu “garip” tavsîfi Prosper'in adeta canını sıkmış olduğundan münfailâne bir sadâ ile dedi ki:

- Mösyö de Lagors Madam Fauvel'in yakınıdır. Asil, nazik, zengin, zeki ve alicenâb bir delikanlıdır.
- Neme lazım ne olursa olsun. Bazan hakikat evsâfta aranılmaz. Ben kendisini

görmek istiyorum. Hatta bunun için sizin ağzınızdan bir tezkire yazarak biraz görüşmek üzere teşriflerini istirhâm ettim. Ve geleceklerini meşar bir de cevap aldım.

Prosper bu sözlerden şaşırılmış olduğu hâlde dedi ki:

- Vay siz zannediyor musunuz ki...
- Hayır benim hiçbir şey zannettiğim yok. Yalnız bu delikanlıyı görmek istiyorum. Bununla edeceğiniz lakırdıya dair zihnimde bir plan kurdum.

Bu esnada kapının çingırağı şiddetle tahrik edildiğinden Mösyö Verduret sözünü ikmâl edememişti. Ve dedi ki:

- Haydi bizim plan falan yandı. Şimdi ikinizin hem lakırdınızı işitmek ve hem de yüzünüzü görebilmek için bana bir mahal göster de oraya gizleneyim.
- Gel gel işte buraya benim odama giriniz. Kapının perdesi indirilmiş. Kapıyı kapamaz arkasından bizi hem görür hem de sözlerimizi işitirsiniz.

Bir ikinci çingırak sadâsı daha işitildi. Prosper “geliyorum geliyorum” diye haykırdı. Mösyö Verduret en haşin kimselerin zihinlerinde bile tesîr hasıl edecek derecede kuvve-i iknayeyi hâiz bir sadâ ile dedi ki:

- Sakın ha bu delikanlıya gerek kendi tasnimâtından ve gerek benden bir bahs açayım deme. Buna karşı cesareten kalmış meyûs miskin bir hâlde görün.

Prosper Raoul'a kapıyı açmaya koşmakta iken Verduret dahi odadan gâib oldu.

Raoul' un çehresini görenler Prosper'in bunun hakkında olan müdâfaâtına hakk verirler. Kendisi yirmi dört yaşında bulunduğunu beyân eylemekte ise de bunu görenler senesini mutlak yirmiden yukarı tahmin etmezler. Boyu orta endamı gayet mütenâsib idi. Açık kestane renginde bulunan gümrâh saçları zekâvetini gösteren beyaz alnının etrafına tabii bir sûretde kıvrım kıvrım olup dökülmüş idi. İri mâi gözlerinde ise âsâr-ı kibir azamet görülmekte idi.

Prosper'i görünce birinci hareketi boynuna sarılmak oldu. Ve dedi ki:

- Vah zavallı dostum! Zavallı Prosperciğim?

Raoul' un bu dostuna müşfikâne cümleleri altında mestûr bulunan calilik sahtelik Prosper'in nazar-ı dikkatinden uzak kaldı ise de Mösyö Verduret'in nazarından kurtulamadı. Raoul soluna oturduktan sonra dedi ki:

- Göndermiş olduğunuz mektup beni ne kadar korkuttu. Adeta bir büyük merak verdi. Kendi kendime acaba zavallı çıldırdı mı dedim? Her bir işimi terk ederek bir telaşla hemân koşup geldim.

Prosper kendi yazmamış olduğu mektubun muhteviyâtı acaba ne olduğunu düşündüğünden bu sözleri pek dikkatle dinlemiyordu. Verduret bunun ağzından acaba neler yazmış? Muâvenetini kabul eylemiş olduğu bu zat ne garip bir kimse imiş? Raoul sözünde devamla diyor idi ki:

- Cesaretten kaldı mı? Niçin böyle ümidini kesiyorsun. Biz yaşta bulunanlar yaşamaya yeniden başlarlar. Meyusiyeti bu kadar ileri getirme. Dostun ihvânın kalmadı değil ya? Bende bir dostun değil miyim? Bugün bu kadar telaşla gelişim mahzâsına muâvenete hazır olduğumu bildirmek içindir. Çok şükür ben zenginim. Servetimin nısfîsinin uğruna feda olsun. İstedığın sûretde sarf et. Gayet sade ve asilâne bir tarzda arz edilen bu ali-cenâba semâhat Prosper pek ziyade tesîr etti. Ve müteessirâne bir sadâ ile dedi ki:

- Teşekkür ederim. Raoul teşekkür ederim. Lakin bütün dünyanın serveti ayağıma gelmiş olsa şu saatte bir işime yaramayacaktır.

- Neden? Söyle bakayım bu bâbdaki niyetlerin nedir? Paris'te mi kalacaksın?

- Hiçbir niyetim bir kararım yok. Perişan bir hâldeyim.

- Ben sana dedim ya? Sen yeniden yaşamaya başlamalı maziyi öldürmelisin.

Bu husûstaki cür'etimi affet çünkü dostluktan geliyor. Şunu sana söylemekten kendimi alamayacağım. Karındaşım anlaşılmaz sirkatin fâili meydana çıkıncaya kadar senin Paris'te kalmaklığın mümkün değildir. Başka bir diyara getirmelisin.

- Ya ilanihâye bu sârik bulunmazsa?

- O hâlde kendini herkese unutturmak için bu lüzûmun kuvveti daha ziyade artmış olur. Deminden Clameranla sana dâir konuşuyorduk. Bu adamı sen sevmediğinden dolayı haksızlık ediyorsun çünkü o seni seviyor. Bana diyor idi ki ben Prosper'in yerinde olsam her şeyimi satıp akçeye tahvîl ederek Amerika'ya giderim. Orada sâhib-i servet olduktan sonra Fransa'ya gelip milyonlarımla benden şüphe etmiş bulunanların gözlerini kamaştırırım.

Bu nasihat Prosper'i dalgîn eylediyse de zâhiren hiç renk vermedi. Bu esnada Mösyö Verduret'in söylemiş olduğu sözler aklına geldi. Raoul sordu ki:

- Söyle bakalım ne yapacaksın?
- Bu bâbda düşünmeliyim. Mösyö Fauvel ne diyor onu da bilmek isterim.
- Sen bilirsin ki eniştem banka hizmetine girmeme dair bana eylemiş olduğu teklifini red eylediğim günden beri benimle dargın gibidir. Bir aya varıyor ki hanesine ayak attığım yokdur. Fakat nasıl olduğu haberini daima almaktayım.
- Kimden?
- Genç Cavaillon'dan. Bu vakadan sonra Mösyö Fauvel senden ziyâde mükedder görünmekte imiş. Bankanın kalem odalarına nadiren çıkıyormuş. Yüzünü görenler kendisini ağır bir hastalıktan kalkmış zannediyorlar imiş.
- Madam Fauvel ile...- sözünden tereddüd görülerek- mâdemüvâzel Madeleine nasıl?
- Madam Fauvel ibadetle meşguldür. Sârikin meydana çıkması için her gün kilisede dua ettirmekte imiş. Gamsız güzel Madeleine ise kendince âdiyât-ı umûrdan madûd bulunan böyle şeylerle asla zihnini yormayıp yakında Mösyö Jandidier'in vereceği maskeli baloda kimin üzere bir musahibe elbisesi hazırlamakla meşguldür. Bir mâhir dikişçi bulmuş. Şimdi olunca ehemmiyetini bu elbisenin muntazam dikilmesine husr etmekte imiş. Ye'sin ifrâtı insanın zihnine bir nevi kesel verir ve hissiyâtını uğraştırır.

Prosper'e dahi bu son sözler pek acı gelmiş olduğundan biçâre fena hâlde müteellim olarak sayıklama nev'inden dedi ki:

- Madeleine ha! Madeleine!!!

Mösyö de Lagors hiç bunun franka varmamış gibi görünerek gitmek üzere kıyâm eylediği hâlde dedi ki:

- Artık müsaadenle gideyim. Madam Fauvel ile Madeleine'i bu cumartesi akşamı baloda göreceğim. Sonra sana çok havâdis getiririm. Beni hatırdan çıkarma. Neye ihtiyacın olursa bana haber gönder.

Ayrılıyor iken Prosper'in elini sıkıp kapıdan çıktı. Raoul sokağa vardığı hâlde biçâre kasadâr bulunduğu noktada hala bilâ-hareket duruyordu. Nihayet Mösyö Verduret

Prosper'i bu dalgınlıktan kurtardı. Verduret müstehzî bir sadâ ile diyor idi ki:

- İşte dost dediğin adamların birini gördük.
- Evet!.. Bana servetinin nısfını arz eylediğini işitmediniz mi?

Verduret Prosper'in haline acıyor imiş gibi şöyle bir boynunu büktükten sonra dedi ki:

- Bu sûretle senin hakkında bir ulüvv-i himmet gösteriyor zann etme. Kendi serveti senin gitmenle kâim olduğu için sana bu kadar bir para arz etmesine taacüb olunmaz. Hem sen adama ile mal tükenmeyeceğini bilmez misin? Maahazâ senin ile kendi arasında bir bahr-i muhit bulunmak için bu güzel delikanlının on adet biner franklık bank kâimesi feda edeceğinden iyice eminim.
- Fakat böyle bir arzuda niçin bulunsun?
- Kim bilir? Belki bir aydan beri Mösyö Fauvel'in nezdine ayak atmadığını sana söylemeye kendini mecbur eden (sebe) ne ise bu da onun için olmalıdır.
- Bu sözü doğru olduğundan eminim.
- Bittabi doğrudur. Lakin bu delikanlı hakkında etmiş olduğumuz sözler artık oluverdi. Ben kendisini gördüğüm anda ne mal olduğunu anladım. Her bir halini kendi tahminim vechle buldum. Şimdi onu bırakalım da siz gidip üstünüzü tebdil ediniz. İkimiz birlikte olarak Mösyö Fauvel'e bir vaziyet vereceğiz.

Bu teklif üzerine Prosper de bir tehevür peyda olduğu görüldü. Gayet şiddetle dedi ki:

- Hayır! Hiçbir vakitte bu herifin nazar-ı tehevürüne kendimi arz etmek istemem. Prosper'in bu itirazâtına Verduret hiç hiddetlenmedi sade dedi ki:
- Fikrinizi anladım. Bu bâbda sizi mazûr görürüm. Fakat bu inattan vaz geçmenizi anladım. Mösyö de Lagos'u görmüş olduğum gibi Fauvel'i de görmekliğim elzemdir. Beş dakikalık bir müddet için bu sıkıntıya katlanacak kadar kendinizde kuvvet bulamıyor musunuz? Ben kendimi sizin bir akrabanız diye bildireceğim. Korkmasın hiçbir lakırdı bile söylemeyeceksin. Ah! Buna da mutlak lüzûm varsa ne diyeyim?
- Hay hay! Buna da bir büyük lüzûm var. Haydi bakalım kalbinize biraz kuvvet emniyet gelsin. Vakit geçiyor. Çarçabuk tuvaletinize bir intizâm veriniz. Benim

karnım acıktı. Yolda hem konuşuruz hem de taâm ederiz.

Prosper yatak odasına girdi. Aradan hemân hiç vakit geçmeden kapının çingırağı çekildiği işidildi. Mösyö Verduret gidip kapıyı açtı. Kapıcı elinde iri bir mektup zarfı olduğu hâlde içeri girip dedi ki:

- Şu mektubu alınız bu sabah Prosper Bertomy namına bana bıraktılar.

Ben deminden Prosper'i görmüştüm. Lakin hayret ve sevincimden bunu kendisine vermeyi unutmuşum. Alınız bakınız ne tuhaf bir mektup!

Mektup hakikaten tuhaftı. Zarfin üzeri el ile yazılmamıştı. Gazete veya bir kitaptan matbû harfler oyulup çıkarılarak icâb eden kelimât teşkil olunmak üzere zarfin üzerine yapıştırılmıştı. Mösyö Verduret zarfı görünce dedi ki:

- Vay bu da ne demek olacak? Kapıcıya dönüp dedi ki:

- Siz azcık burada oturunuz ben şimdi gelirim.

Kapıcıyı yemek salonunda bıraktıktan sonra kendisi büyük salona geçip kapıyı kapadı. Prosper'i burada buldu o da evvela çingırak sadâsını ve badehu dışarı da lakırdılar edildiğini işitmiş olduğundan ne olduğunu anlamak üzere geliyor imiş. Mösyö Verduret dedi ki:

- İşte sizin için şu mektubu getirmişler.

Bunu dedikten sonra Prosper'den müsâade falan istemeksizin zarfı yırttı. İçinden birçok bank kâimleri çıktı. Saydılar bunlar tamam on tane idi. Prosper bunları görünce kıpkırmızı kesilip dedi ki:

- Bu da ne demektir?

- Dur şimdi ne demek olduğunu anladınız. İşte kâimelerin yanında bir de küçük tezkire var.

Bir de küçük tezkire var. Bu tezkire dahi aynen zarfin üzeri gibi matbû harflerin oyulup yaptırılması suretiyle yazılmıştı. Kısa idi lakin manidârdı. İşte tercümesi:

“Azizim Prosper!

Sizin nasıl müthiş bir hal ve mevkide kalmış olduğunuzu bilen bir muhibiniz size bu iâneyi gönderdi. Tesîr etmenize iştirâk eden bir kap daha bulunduğunu biliniz! Fransa'yı terk edip gidiniz. Henüz gençsiniz. İstikbal sizin içindir. Gidiniz inşallah bu akçe muceb-i saadetiniz olur.”

Verduret yüksek sadâ ile bu mektubu okumakta devam ettikçe Prosper'in dahi öfkesi tezâyüd etmekte idi. Bu hiddeti bir tehevür mecnûnaneye müşâbihti. Çünkü birbirini takip etmekte bulunan vukûâtı bir türlü anlayıp hal edemediği cihetle adeta akli fikri kâmilten perişan olmuştu. Dedi ki:

- Bu ne hikmet? Bütün alem Fransa'dan gitmemi istiyor. Herkes bu hükümde ittifak mı etmiş?

Verduret memnuniyetinden mutahassıl tebessümünü ketme çalışarak dedi ki:

- İşte şimdi gözleriniz açılıyor her şeyi anlamaya başlıyorsunuz. Evet evladım! Sizin öyle düşmanlarınız var ki size etmiş oldukları kötülük onları sizden nefrete mecbur ediyor. Evet öyle hasımlarınız var ki siz Paris'te kaldıkça havfdan dehşetten kurtulamayacaklardır. Herhâlde sizi tebîd etmeye uğraşıyorlar.

- Fakat efendi bu hasımlar kimlerdir? Söyleyiniz! Söyleyeniz ki bu akçeyi bana göndermek gibi bir cür'eti ihtiyar eden kimdir bileyim?

- Azizim Prosper bunun kim olduğunu bilmiş olsam maznûniyetinize sebep olan sirkatin fâili dahi bilmiş olurum. Fakat sabr et. İşte bunu keşfe uğraşıyoruz. Şimdi bir emâre elime geçti ki yakında mücrimin elde edilmesine bir büyük hizmet edecektir.

Evvela bir takım ihtimalât ve istidlâlât üzerine hareket ediyor idim. Şimdi bir delil yakaladım ki benim bu bâbda hata etmemiş olduğumu bana ilâm etti. Evvela karanlık derûnunda gidiyordum. Şimdi önümde bir ışık var bana rahatlamalık ediyor. Görünüşte bir adi zann olunan bu Mösyö Verduret'in sadâsında öyle harikulâde bir kuvvet var idi ki istediği vakit sözlerini insanın ruhuna kadar tesîr ettirirdi. Prosper bu sözleri istmâden sonra kendinde yeniden bir emniyet ve ümit peyda olduğu hissetti. Mösyö Verduret sözünde devamla:

- İşte şimdi hasımlarımızın tedbirsizlikleri eseri olarak elimize vermiş oldukları şu emâreden istifâde edelim. Buna kapıcıyı istintâk etmekten başlayalım.

Verduret kapıyı açıp bağırdı ki:

- Yahu! Biraz zahmet edip de buraya geliniz.

Kapıcı şapkası elinde olduğu hâlde içeri girdi buna Verduret dedi ki:

- Şimdi getirmiş olduğunuz bu mektubu size kim verdi?

- Bir komisyoncu verdi. Ve getirme ücreti dahi teediye edilmiş olduğunu söyledi.

- Bu herifi tanır mısınız?

- Maşallah nasıl tanımayım. Kendisi daima Pigalle sokağının köşesindeki meyhanede bulunur.

- Haydi bu adamı bulup bana getiriniz.

Kapıcı çıktıktan sonra Mösyö Verduret cebinden bir cüzdan çıkarıp erkâmla dolu bir yaparak açtı.

Masanın üzerinde duran bank kâimelerinin numaralarını birer birer bu rakamlar ile tatbîk etmeye başladı. Ve bu tedkîki nihâyet bulunca dedi ki:

- Bu kâimeler fâil-i sirkat tarafından gönderilmemişlerdir.

- Öyle mi zann ediyorsunuz?

- Eğer sârik bundan dahi bir büyük ihtiyât ve mahâret göstermemiş ise bu husûsta zann değil adeta hükm edebilirim. Şimdi yalnız kati olarak bildiğim bir şey varsa o da size gönderilen kâimelerin içinde kasadan sirkat edilmiş olan kâimelerden hiçbir tane bile bulmalıdır.

- Bunu neden anladınız?

- Neden anlayacağım sirkat edilen kâimelerin kâmilin numaraları bu defterde muktedir de ondan anladım.

- Ne söylüyorsunuz? Ben kasadâr olduğum hâlde bile kâimelerin numaralarını bilmiyorum da siz...

- Bunlar bankada mukayyet eylemişler. İnsan bir hususla iştigâle başlar ise her şey evvelden düşünmelidir. İşte hata edip de sonradan eyvah nasıl olup da bunu evvelden düşünememişim demek hiç fâide vermez.

Prosper ilk önceleri pederinin dostu bulunan Mösyö Verduret'e büsbütün rabt-ı kalb etmekten ihtirâz ediyor idiyse de gide gide bu adam hakkında bir emniyet peyda ederek bu ihtirâzı mahv oluyordu. Bu adam olmamış olsa kendi gibi tecrübesiz bir kimsenin böyle bir husûsta muvaffık olabilmesi bir emr-i mahâl olduğunu anlamıştı.

Mösyö Verduret ise yanında Prosper bulunduğunu bile unutacak derecede bir dalgınlığa dalıp kendi kendine hitâb ederek diyor idi ki:

- Bu kâimeleri gönderen sârikin kendisi olmadığı taktirde mutlak esnâ-i sirkatte hırsızla beraber olarak kasanın başında bulunup bu sirkate mâni olmak istediği hâlde muvaffik olamayan şahıs sânidir ki şimdi nedâmetinden böyle de bir muâvenette bulunmak istemiştir. Esnâ-i sirkatte kasanın yanında iki kişi bulunduğu hakkında mahûd çizgiden istidlâl etmiş olduğum ihtimalât şimdi bir hakikat sureti aldı. Evet bu hükümde hata etmemişim. Prosper Mösyö Verduret'ten sûâl etmeye cesaret edemeyerek bu sözlerin ne demek olduğunu kuvve-i zihniyesiyle anlamaya uğraşıyordu.

Verduret kendi başına mırıldanma da devamla:

- Kendi vicdanına karşı bir büyük mesûliyet his eylediği hâlde yine fâil-i sirkati meydana çıkarmaya cesaret edemeyen bu şahıs sâninin kim olduğunu arayıp keşf etmeliyim.

Bu esnada Verduret matbû hurûfla tertîb edilmiş bulunan mektubu eline alıp birkaç defalar gayet aheste olarak ve her bir cümleyi teşkîl eden kelimâtı bir dikkat mahsûse-i fevkalâde ile okudu. Ve yine dedi ki:

- Bu mektubun bir kadın tarafından yazılmış olduğu nazarımda iyice tezâhür etti. Çünkü bir erkek diğer bir erkeğe akçe göndermek sûretiyle bir iyilik etmek istediği vakit hiçbir zamanda “ariyet” “karz” “meblağ” kelimeleri durur iken “iâne” lafzını kullanmaz. Bu namla arz edilen bir akçenin kabulü bir erkeğe ne kadar ağır kelimeciğini ve erkeklerin bu günâ şeylere ne kadar ehemmiyet vermekte olduklarını bilemeyen olsa olsa bir cahil kadın olabilir. Hele “te'sirâtınıza” iştirâk eden bir kalb daha bulunduğunu biliniz” cümlesinin ifade eylediği mana kadınlara mahsus hissiyatındır. Bu defa Prosper dahi söze karışarak dedi ki:

- Hata ediyorsunuz. Bu işte hiçbir kadın eli olmadığını ben kaviyyen bilirim.

Mösyö Verduret kasadârın bu sözlerini işitmemiş olduğundan mıdır yoksa onu da kendi tefekkürâtına karıştırmak istemediğinden midir nedir hiçbir cevap vermeyip yine kendi mırıldanmasında devamla diyor idi ki:

- Şimdi de bu herifin nereden oyulup çıkarılmış olduğunu keşfe uğraşmalıyım.

Biçârenin yanına yaklaşıp mektubun üzerine yapıştırılmış bulunan herifleri bir büyük dikkatle tetkike bulaşarak dedi ki:

- Harfler küçük ve gayet ince ve pek ihtimalli olarak tabi edilmiş. Kağıt dahi

ince olmakla beraber ipek gibi de parlak! Binaenaleyh bu herifler ne bir gazeteden ve ne de bir romandan ve ne de her zaman satılır kullanılır bir kitaptan kesilip çıkarılmıştır. Ben bunlara benzer hurûfî bir yerde görmüş idim... Fakat nerede? Dur... Dur...

Verduret ağzı aralık ve günleri hal tabiisinden ziyâde açılmış olduğu hâlde olunca kuvve-i müfekkire seni bir nokta üzerine cem eyleyip beynini zorlamakta iken birdenbire elini alnına vurup dedi ki:

- Hah buldum! Buldum! Ya bunu deminden beri acaba neden anlamamışım. Bütün bu herifler bir dua kitabından oyulup çıkarılmıştır. Hem bunun bir hakikat olup olmadığını anlamak için de kolay bir tarîk vardır.

Verduret usul ile delinen ucuyla kağıdın üzerine yapıştırılmış bulunan kelimâtтан birkaçını ıslattı. Bu suretle zamgı biraz yumuşattıktan sonra bir iğne ucuyla birkaç kelimeyi birden kaldırmaya muvaffik oldu. Badehu bunların tersini çevirip kelimâtтан birinin arkasında Latince olan şu Deus kelime-i matbûnu gördü. Ve memnuniyetten gülmekte olduğu hâlde dedi ki:

- İşte artık dua kitabı olduğuna şüphe kalmadı. Fakat bu kelimeleri oyduktan sonra o kitabı acaba ne yapmışlardır? Yakmışlar mıdır? Hayır zannetmem. Çünkü bu dua kitaplarının ciltleri yanmaz. Elbette bu kitabı da bir tarafa tıkmışlardır.

Kapıcı Pigalle sokağındaki komisyoncuyla beraber getirmiş olduğu hâlde içeri girmiş olduğundan Mösyö Verduret sözünü kesip bunlara dedi ki:

- Tamam vaktinde geldiniz.

Ve badehu komisyoncuya, gelen mektubun zarfını irâe ile dedi ki:

- Buraya bu zarfla mazrûf bir mektup getirmiş olduğunu tahattur ediyorsun ya?

- Hay hay efendim. Zarfın üzeri garîb bir tavırda yazılmış olması bilhassa nazar-ı dikkatimi celb etmişti.

- Bu mektubu sana kim verdi. Bir kadın mı yoksa bir erkek mi?

- Bunu bana veren de bir komisyoncu idi.

- Sen bu sanattaşını tanıyor musun?

- Hayır hiç gördüğüm adam değildir.

- Bu nasıl adamdı?

- Orta boylu idi. Arkasında yeşil kadifeden (mintanı) olup madalyası dahi vardı.

- Bu tarifâtın pek umûmi bir tarifâtıdır. Bu haber verdiğin şeyler komisyoncuların ekserinde bulunur. Bu komisyoncu elbette bu mektubu kendine kim vermiş olduğunu sana söylemiştir?

- Hayır efendim. Yalnız avcuma yarım frank sıkıştırarak bana dedi ki “al şu mektubu Chaptal sokağındaki 39. Numaralı haneye götür. Bana da bunu şurada bir arabacı verdi” ... elbette o yarım frank almamıştır ya! Benden ziyâde kazanmıştır.

Bu cevap biraz Mösyö Verduret'in canını sıktı. Bir mektup göndermek husûsunda bu kadar ihtiyatlara riâyet edilmiş olması bütün planlarını alt üst eylemişti. Dedi ki:

- Bu komisyoncuyla bir daha görmüş olsan tanıyabilir misin?

- Evet tanırım.

- Bu sanatın sana günde kaç kuruş kazandırıyor!

- Vallahi efendim pek iyi bilirim. Ama yine yevmiye kazancım sekiz dokuz franktan aşağı düşmez.

- Pekâlâ. Ben sana yevmiye on frank vereceğim. Bu akçe mukâbilinde senden talep edeceğim hiddet sokaklarda gezinmekten ibârettir. Bu mektubu sana vermiş olan komisyoncuyla arayacaksın. Her akşam saat sekizde (Saint Michel) rıhtımında bulunan Grand Archange hoteline gelip o günü nereleri gezmiş olduğunu haber verip gündeliğini alacaksın. Hotele geldiğin vakit Mösyö Verduret'i isterim diyeceksin.

Anladın mı? Eğer aradığımız adamı bulabilir isek sana elli frank bahşîş vereceğim nasıl bu pazarlık işine gelir mi?

- Evet evet! Hem de pek iyi gelir.

- Öyle ise haydi bakalım vakit gâib etmeye gelmez. Şimdi yola çıkmalısın!

Prosper yavaş yavaş Mösyö Verduret'in icrâatındaki ehemmiyeti anlamaya başlamıştı. Bu taharriyâtın neticesi kendi hayatını kurtarmaya müteallik olduğunu bile düşünmeyi unutup pederinin dostu bulunan bu garîb adamın icraatındaki sürat ve istidlâlâtındaki isabet vukûâta hayran olup kalıyordu. Komisyoncu çıkınca Prosper dedi ki:

- Uğramış olduğum şu belada bir kadın eli bulunduğu hakkındaki zannınız hala

bakî midir!

- Zann değil bu işte bir de kadın bulunduğuna adeta hükm etmekteyim.

Hem de dindar sûfi bir kadın. Çünkü kendisinin birkaç adet dua kitabı var imiş de onlardan birini feda ederek satırlarını oyup bu mektubu yazmış.

- Bu kadın bulabileceğinizi ümit ediyor musunuz?

- Elimizde bu kadar ser-rişteler olduktan ve taharri hususunda bu kadar seri davrandıktan sonra niçin bulacağımı ümit etmeyeyim?

Mösyö Verduret bu son kelimeleri bitirir bitirmez hemân cebinden bir demet kağıt çıkarıp kurşun kalemle üç dört satır karalayarak yelkenin cebine koydu. Ve dedi ki:

- Mösyö Fauvel'i ziyarete gitmek için hazırsınız ya?

- Evet!

- Öyle ise haydi.

Bölüm 8

Raoul' ün Mösyö Fauvel'in tesîr-i ye'sle tanınacak bir hâle gelmiş olduğu hakkındaki rivâyeti pek doğru imiş.

Kasasında sirkat vukû gelmiş olduğunu vererek Prosper'i tevkîf ettirmiş olduğu günden beri niçin banker bir takım müthiş tefekkürâtta kendini alamayıp daima mahzûn ve meyûs bir hâlde bulunarak o çalışkan adam kendi işleriyle meşgul olabilmek iktidârından külliyyen kalmıştı.

Ailesi hakkında pek ziyâde muhabbet ve şefkati bulunan o eski Fauvel şimdi familyası halkına görünmez olmuştu. Yalnız yemek vakitleri sefereye gelir idiyse de alelacele bir iki lokma şey yiyerek yine derhal çekilirdi. Odasına çekilip içeri kimseyi koymazdı. Kayıtsız görünmeye gayret ediyor ise de çehresinin duçar olduğu tebdîl-i azîm ıztırâb-ı derûnunu bildirmekte ve daima dalgın bir hâlde olduğu tebeddül azim ıztırâb-ı derununu bildirmekte ve daima dalgın bir hâlde bulunması kalben gizli bir işkence ile müteazzi olduğunu ifhâm etmekte idi.

Prosper'in (serbestî) iade edilmiş olduğu günü saat üçte Mösyö Fauvel mutâdi vechle odasına kapanıp dirseklerini masaya dayamış ve alnını iki avuçları içine almış ve gözleri ise bir noktaya dikilip dalmış olduğu bir zamanda hizmetkârı birdenbire içeri girip telaşlı bir çehre ile dedi ki:

- Eski kasadârınız Prosper bir hasmıyla birlikte gelmişler. Mutlak sizi görmek istiyorlar. Banker Prosper ismini işitince kendinden birkaç adım ileriye yıldırım düşmüş gibi bir süratle yerinden fırlayıp öfkesinden boğuk bir sadâ ile dedi ki:

- Prosper mi? Acayip buraya gelmeye nasıl cesaret edebiliyor?

Mösyö Fauvel bu sözünden sonra hizmetkârın yanına izhâr-ı hiddet etmek münasebetsiz olacağını anladığından öfkesine galebe etmeye uğraşarak halîm bir sadâ ile dedi ki:

- Söyle buyursunlar.

Mösyö Verduret garîb ve müessir bir hal temâşasına hazırlanmış idi ki o da banker ile kasadâr birbirlerini görünce ilk telâkki, nazarlarında her ikisinin dahi kesb edecekleri sûret idi.

Bu iki kimsenin karşı karşıya gelmeleri hakikaten dehşetli olmuş idi. Bankerin çehresi nüzul-i isâbet eden adamlar gibi şişip kırmızı bir renk almış Prosperinki ise damarlarındaki kanı son katresini dahi gâib eden bir mecrûhtan daha solgun bir renk peyda eylemişti. Beyinlerini ayıran mesafe üç hatve var idi. Her ikisi dahi bilâhareket büt gibi kalıp yekdiğerlerine karşı hakaret-âmiz nazarlarla ilan-ı nefret ediyorlar ve hemân birbirlerinin üzerlerine saldıracaklar imiş gibi görünüyorlar idi.

Mösyö Verduret bu iki hasmın şu hallerini insanların en büyük heyecan ve tesirâtına bir ders-i hikmet ve ibret nazarıyla bakan bir feylesof gibi bir dikkate kadar soğuk kanla fütûrsuz olarak seyr eylerdi. Lakin sükût-ı devam ettikçe manzaranın dehşeti dahi artmakta olduğunu gördüğünden söze başlamak zamanı geldiğini anlayarak dedi ki:

- Prosper'in mahpustan salıverildiğinden elbette malûmâtınız vardır efendim. Mösyö Fauvel öfkesini yenmeye son derecede gayret etmekte olduğu hâlde dedi ki:

- Evet! Aleyhinde emârat-ı kaffeye zuhûr etmemiş olduğu kaydıyla salıverilmiş olması Prosper'in istikbâlini mahv eylediği cihetle şimdi kendisi Amerika'ya gitmene karar vermiştir.

Bu söz üzerine Mösyö Fauvel bir tebdîl-i arız olarak güya bahş olacak bir söz işitmemiş gibi çehresi kesb-i mülâyemet edip yana yana birkaç defalar dedi ki:

- Aman gitsin! Gitsin!

Bu “gitsin” sözüyle banker kasadâr hakkındaki derece-i nefreti bildirmişti. Fakat Mösyö Verduret bunun farkına varmamış gibi görünerek dedi ki:

- Prosper bu kararında haksız değildir zannederim. Azimetimden evvel gelip eski amirine îfâ-i resm-i veda ederek hakkındaki hürmet mahsûsâsını arz eylesesini bendeniz tensib ettim.

Bankerin dudaklarında bir acı tebessüm göründükten sonra dedi ki:

- Prosper Bertomy her ikimiz için dahi acı olan bu vedadan sarf-ı nazar eylemiş olaydı daha güzel olurdu. Ne benim ona ve ne de onun bana artık bir diyeceğimiz yoktur.

Fauvel'in bu sözü Prosper'in artık gitmesi hakkında açık bir imâ idi. Bunu mösyö Verduret dahi anladığından kalkıp bankeri selamlayarak ve hiçbir harf bile söylemeye muktedir olamayan Prosper'in kolundan çöküp dışarı çıktılar. Sokakta Prosper söz söylemek cesareti peyda ederek dedi ki:

- İşte sözünüz oldu. Artık memnun oldunuz ya? Bu kadar felaketten sonra bir de bu dehşetli mülâkatı tertîb eylemenizin acaba ne fâidesi oldu?

- Bu mülâkattan mutahassıl fâideyi siz taktir edemez iseniz de bu benim için pek mühimdir. Şimdi şu saatte Mösyö Fauvel'in sirkatte asla dahil bulunmadığı bence sabit olmuştur.

- Bankerin şu hareketi bir mevâzi olmak ihtimali yok mudur?

- Hayır. Bu dereceye kadar sahte tavır gösterilemez. Benim maksadım yalnız bunu anlamaktan da ibaret değildi. Mösyö Fauvel'in bazı şeyler hakkında şüphesi olup olmadığını tedkik etmek idi. Şimdi iyice anladım ki tahmin eylediğim şüpheler kendisinde mevcûddur. İleri de alacak tedkikâtım için bankerin bu şüphelerini bence elzemdi.

Verduret ile Prosper Lafitte sokağının köşesinde bulunan bir arsa üzerinde durup birbirleriyle koşmaya başladılar.

Mösyö Verduret biraz telaşlı görünüyordu. Hem lakırdı etmekte ve hem de sık sık başını çevirip birisinin vürûduna intizâr ediyor imiş gibi zükâğa bakmakta idi. Derken birdenbire yüzünde bir büyük memnuniyet âsârı görüldü.

Çünkü arsanın bir ucunda Cavaillon'un başı açık olduğu hâlde koşa koşa gelmekte

olduğunu görmemişti. Cavaillon o kadar heyecanlı ve telaşlı idi ki bunların yanına gelince dostu Prosper'i mahpustan kurtulduğundan dolayı tebrik etmek gibi bir muâmele-i dostânede bulunmaktan başka hatta selam bile vermeyip doğruca Mösyö Verduret'e tevcîbe kelâm ederek dedi ki:

- Gittiler!
- Çok oldu mı?
- Hemân bir çâryek kadar oldu.
- O hâlde bir dakika bile gâib edecek zamanımız yoktur.

Verduret deminden Prosper'in hanesinde yazmış olduğu kağıdı Cavaillon'a vererek dedi ki:

- Al bunu ona ver. Haydi çabuk avdet et. Gaybûbetinden bir şüpheyi varmasınlar. Böyle şakasız çıkmak tedbirsizliktir. Hakkında şüpheyi davet edersin.

Bu söz üzerine Cavaillon geldiği gibi yine koşa koşa oradan savuştu. Prosper müteaccibâne bir sûretle dedi ki:

- Ay siz Cavaillon'u da mı tanıyorsunuz?
- Evet tanıştığımı işte gördünüz. Fakat şimdi böyle sözlerle vakit geçirmeye gelmez.

Haydi bakalım adımlarımızı biraz canlıca atmak lazım geldi.

- Nereye gidiyoruz Allah aşkına?
- Şimdi öğreniyorsunuz. Haydi gayret!... İki birden jimnastik adım yürümeye başladılar.

Mösyö Verduret hem yürümekte daha doğrusu koşmakta devam ediyor ve hem de Prosper'in işitip işitmesine asla ehemmiyet vermeyerek şu sözleri mırıldanıyordu:

- İki ayağını bir kundura içinde bulundurmakla insan koşma müsâbakasında mükâfat kazanamaz. Böyle husûsâta mümkün olduğu kadar çevik olmalıdır. İnsan beraber gördükten sonra bir saniye bile rahatı aklına getirmeyerek onu takipte devam etmelidir. Bir vahşi bile kendi yaşadığı ormanda bir düşman izi keşf etmiş olsa esen rüzgârın ve yağan yağmurun tesirâtıyla bu izin mahv olacağını bildiğinden bilâ-fâsıla onu takip eder. Bir küçük vakanın zuhuru bize dahi keşf eylemiş olduğumuz izi gâib ettirebilir.

81 numaralı hanenin önüne gelince Mösyö Verduret durup lakırdısını dahi keserek Prosper'e dedi ki:

- İşte burasıdır. Haydi girelim.

Nerdübânı çıkıp ikinci katta üzerinde “moda ve hazır elbise” gelmeleri yazılı bir bakır levha bulunan bir kapının önünde durdular. Kapının üzerinde gayet zarif bir çingirak kordonunu görülmekte ise de Mösyö Verduret buna asla dokunmayarak parmağının ucuyla kendine mahsûs bir sûretde gayet yavaş olarak bir iki defa kapıya vurdu. Güya içeriden birisi kapının arkasında bu işareti bekliyor imiş gibi derakab kapı açıldı.

Kapıyı açan bir kadın idi. Kendisi kırk yaşında kadar olup pek sade bir sûretde giyinmiş ise de kendine pek yakıştırmıştı. Hiç gürültü ve telaş eseri göstermeksizin Verduret ile arkadaşını küçük fakat gayet temiz bir yemek salonuna isâl etti. Bu salonun etrafında müteaddid kapılar görülmekte idi. Bu kadın Verduret'in karşısında müteazzimâne yerlere kadar eğilip selamladı. Verduret hafif bir sûretde redd-i selâm eder etmez gözleriyle kadına:

- Nasıl her şey yolunda ya?

Demek istediğini anlattı. Kadın dahi başını eğip bir tasdîk işaretiyle:

- Evet.

Gelmesini işrâb etti.

Verduret kapılardan birini göstererek yavaşça dedi ki:

- Burada değil mi?

Ve kadın dahi yavaşça dedi ki:

- Hayır orada değil. O bir tarafta küçük salonda.

Verduret derhal kendisine irâe edilen kapıyı açıp usûl ile Prosper'i içeri doğru iterek dedi ki:

- Giriniz. Soğuk kanınızı muhâfaza etmelisiniz.

Bu tenbîhin ne fâidesi olabilir? Bir şey vermeyerek zor ile kendisini tıkmak istedikleri salona Prosper bir nazar fırlatır fırlatmaz:

- A! Madeleine!..

Diye bir kere haykırdı. Evet kasadârın bu salonda en evvel gördüğü şey Mösyö Fauvel'in yeğeni Madeleine olmuştu. Kızcağız hala her göreni letâfetine hayran edecek derecede güzeldi. Salonun orta yerinde bulunan bir kasanın yanında durur ve kırmızı kadife üzerine altın pul işlenmiş bir fistanın kırmalarını tanzîm ile uğraşıyordu. Besbelli bu fistan Raoul' un haber vermiş olduğu baloya giderken giyeceği müsâhibe elbisesi olmalıdır.

Madeleine Prosper'i görünce vücudunda bulunan kan hemân kâmilten çehresine hücum etti. Hemân oracıkta bayılıverecek imiş gibi güzel gözleri nîm bir sûrette kapandı. O kadar dermânı kesildi ve kötü azaldı ki düşmanın için önündeki masaya dayanmaya mecbur oldu.

Prosper bilir idi ki Madeleine öyle kalplerinde olan tesîrâtı yüzleri asla belli etmeyip bulundukları mevki nazaran idare-i hâl etvâr etmek iktidârını hâiz olan kadınlardan olmadığı gibi zayıf kalpli aciz mahluklardan dahi değildir. Hissiyâtı gayet rakîktir fakat vicdanının kendine tahmîl eylemiş olduğu bir vazifenin icrâsı uğrunda dahi son derecede metânet gösterir.

Madeleine'in hissiyâtında görülen zaaf çok sürmedi. Tesîr ve muhabbeti imâ eden mahmûr gözlerinden birdenbire gurur ve nedâmet alâimi parladı. Ve metin bir sadâ ile dedi ki:

- Benim harekâtımı tecessüs etmek derecesinde bir cesareti size veren kimdir? Beni takip ederek arkamdan bu haneye kadar girmeye nasıl cür'et etdiniz? Prosper'in bu husûsta asla kabâhati olmadığını biliyoruz. Biçâre hakikati anlatmak istedi. Lakin o anda beyân-ı fikr etmekteki iktidârsızlığı buna mani oldu. Bir kelime bile tefevvüh edemeyip sükût etti.

Madeleine sözünde devamla dedi ki:

- Bir daha beni görmek için aramayacağınızı namusunuz üzerine yemin etmiş idiniz. Siz sözünüzü böylemi tutarsınız?

- Ah! Bunun için yemin etmiştim. Mâdemüvâzel fakat... Prosper'in alt tarafını söylemediğini görünce Madeleine dedi ki:

- Susmayınız! Söyleyiniz!

- O yemin ettiğim günden beri birçok vukûât oldu ki tesîrli bir zamanda hemân gayrı ihtiyârî denecek bir sûrette bana ettirmiş olduğunuz yemini bir saatçik için

olsun unutmuş olursam nazarınızda mayubiyet derecesinde bir hareket eylemiş add eyledim zann ederim. Bununla beraber buraya gelişim tesadüf nev'indendir. Sizi bir kere daha bu kadar yakından görmek bahtiyârlığına beni nâil eden kendi ihtiyârım değildir... heyhat!.. Sizi görünce yüreğim şiddetle vurmaya başladı. Gönlüm meserretle doldu. Herkes gibi sizin dahi benden dirîğ-i merhamet etmenize imkân vermem. Hayır gönlüm buna inanmaz. Bu kadar felaketten sonra bir de sizin tarafınızdan red edilmek bedbahtlığa beni duçar etmezsiniz.

Prosper bu sözlerinin üzerine Madeleine'in kalben pek ıztırâb-engîz fikirler ile gülüşmekte olduğunu birçok zaman kendi hayatı üzerine hakimlik etmiş bulunan o güzel gözlerinden istidlâl etti. Mamâfih Madeleine haricen metânetini gâib etmeyerek dedi ki:

- Siz beni bilir misiniz Prosper ne size gelen bir felaketin nısıfı de benim demektir. Sizi muzdarib gördükçe bir hemşire şiddetle sevdiği biraderine nasıl acır ise bende size öyle acıyorum.

Prosper müteallimâne bir sûretde dedi ki:

- Bir hemşire gibi öyle mi?.. Evet huzurunuzdan beni tard eylemiş olduğunuz günü de yine bu hemşire sözünü telaffuz eylemişsiniz. Bana hemşire olduktan sonra niçin üç senedir beni birçok ümitler içinde yaşattınız? “Notre Dame” kilisesinde mihrâbın karşısında muhabbetimizin ebediyetine dair yeminler istediğimiz günü de mi bana kardeş nazarıyla bakıverdiniz. Bu yemine bir mukaddes yadigâr takarak “al sana bu madalyon yadigâr muhabbetim olsun bunu daima yanından ayırma inşallah mesûd olursun” diyen siz değil misiniz?

Madeleine müsterhamâne bir işaretle Prosper'in sözünü kesmek istediye de Prosper yine devamla dedi ki:

- Ebediyen yekdiğerimizi seveceğimiz hakkında yemin ettiğimizden hemân bir ay kadar sonra yani bundan bir sene mukaddem siz sözünüzü geri alarak artık sizi bir daha görmeye uğraşmamaklığım hakkında benden zor ile bir vaat aldınız. Acaba neden ve hangi hareketimden dolayı benden nefret eylemiş olduğunuzu elân bilemiyorum?

Buna dair bana hiçbir şey söylemek istememiştiniz. Beni tard etdiniz. Bende size itâat etmek için herkese karşı güya yanınıza gelmeyi kendim istemiyor imişim de onun için gelmiyor imişim gibi göstermeye çalıştım. Beynimizde de defa olmayan

bir mana zuhûr eylemiş olduğunu söylemişsiniz. O zaman bende buna deli gibi inanmıştım.

Madeleine! Sizin gönlünüzden başka ikimizi birbirimizden ayırabilecek ne mani olabilir?.. Bana vermiş olduğunuz yadigâr mukaddesi ben hala ihtirâmıla hıfz etmekteyim. Lakin heyhat! Mesûd olamadım. Prosper'in galeyân-ı hissiyâtla söylediği bu sözleri Madeleine bir heykelden daha beyaz kesilmiş ve daha hareketsiz kalmış olduğu halde dinlemekde iken gözlerinden ayrı ayrı yaşlar dökülüp sakitâne yanaklarının üzerinden aşağıya doğru akmaya başladı. Biçâre kız heyecanını yenmek kabul olamadığını gösterir bir sûretde dedi ki:

- Rica ederim beni unutunuz!

- Unutayım ha? Fakat bu benim elimde mi? Gayretle kanmak deverânı durdurmak iktidârım dahilinde midir? Ah sevmemişsiniz ki sevmek ne olduğunu bilersiniz. Gerek sizi unutmak ve gerek kalbimin darabânını durdurabilmek için ancak bir çare vardır ki o da... ölmektir.

Prosper bu “ölmek” sözünü bir büyük azim ile söylemiş olduğundan Madeleine fena hâlde tesîr etti dedi ki:

- Sus! Bedbaht!

- Evet bedbahtım. Hem de sizin tasvîr ettiğinizden bin kat ziyâde bedbahtım. Bir senedir çekmekte olduğum işkenceyi siz mümkün değil anlayamayacaksınız! Her sabah kalkarım gönlümde sizi bulurum. Artık iş işten geçmiş ve beni sevmemekte olduğunuzu düşünürüm. Aklım çileden çıkar. Sizi düşündükçe ye'sim artar. Sizi unutmak için müskirâta daldım. Kuvve-i müfekkiremi, beynimi harap etmek istedim fakat mümkün olmadı unutamadım. Beni bir alev gibi yakıp mahv eden hatırât maziyei gönlümde çıkarmak istedim. Ah muvaffık olamadım... bu kadar ıztırâba karşı cism-i bitâb kalır serilir lakin fikrim uyumaz. Artık görüyorsunuz ki rahata ihtiyacım vardır benim için bu rahatta ancak intihar olabilir.

- Bu kelimeyi ağzınıza almanıza müsâadem yoktur.

- Madeleine bilmiyor musunuz ki bir insan artık sevmediği bir adama karşı müsâade etmemek salâhiyeti hâiz olamaz?

Madeleine mecburâne bir işaretle kasadârı susturdu. O anda zihninde bulunanları kâmilten söyleyerek bu husûsta kendinin ne kadar bîgünâh olduğunu meydana

koyuverecek imiş gibi görünseyse de yine kim bilir birdenbire aklına müthiş bir şey gelmiş olmalı ki sustu.

Meyûsâne bir suretle haykırarak dedi ki:

- Aman Rabbim! Artık oluverir merhamet et!

Prosper bu sözü aksi manada anlamış gibi görünerek dedi ki:

- Hakkımda pek geç merhamet etmeye başladınız. Saadet muhabbetinizi görüp de sonra andan mahrûm kalan bir bedbaht için dünyada artık başka suât olamaz. Artık nazarımda hayatta hiçtir. Bendeki en mukaddes hissiyâtı bile siz mahv eylediniz. Artık dünyaya hayata beni rabt edecek bir vasıta kalmadı. Düşmanlarım tarafından namusum berbat edilmiş olduğu hâlde mahpustan çıktım. İstikbâlim önümde bir dehşet kesildi kaldı. Artık benim için arzu, ümit, saadet yoktur. Herkes beni terk etti. Alem benden nefret etti. Bundan böyle bana refâkat edecek ye'sden başka bir şey kalmadı.

- Prosperciğim! Kardeşim! Ah bilmiş olsanız ki...

- Benim bildiğim şudur ki siz beni evvela soraydınız şimdi sevmiyorsunuz. Ben ise sizi elân seviyorum.

Prosper sükût edip bir cevap bekledi. Fakat Madeleine tarafından hiçbir cevap zuhûr etmedi. Bu sükût esnasında hıçkırık hıçkırık bir ağlama sadâsı işitildi. Bu ağlayan “şömine” nin yanında oturmakta bulunan Madeleine’in hizmetçi kadını idi. Madeleine hizmetçinin orada olduğunu unutmuş olduğu gibi Prosper dahi içeri girdiği esnada Madeleine’i görünce alıklaşıp kalmış olduğundan salonda bir başka kadın bulunduğunu görmemişti. Bu hizmetçi bir genç kız idi. Daha doğrusu hizmetçi kıyafetinde Nina Gypsy idi. Bunu tanıyınca Prosper’in heyecanı vehleten son dereceye vardırıya da yine hiçbir hareketi görülmedi. Ağzından hiçbir kelime çıkmadı. Mevkiin dehşeti kasadârı ürkütmüştü. Münâsebet-i aşıkâne de bulunduğu iki kadının arasında bulunuyordu. Bu kadınlardan biri kibar müteazzim Madeleine idi ki kendi bu kızı teabbüd derecesinde sevdiği hâlde kız tarafından redd ediliyordu. Diğer zavallı Nina Gypsy idi ki bu kız kendisini çıldırasıya sevdiği hâlde kendi ondan nefret ediyordu. Biçare Nina Gypsy muhâvereyi hep işitiyordu. Kendi sevdiği erkeğin bir başka kadın hakkında derecesinde şiddetli bir aşkı bulunduğunu dinlemişti. Sevip de söylememek işkencesi kendi başında olduğu cihetle Prosper Nina Gypsy’ nin ne kadar ıztırâb-engîz bir azâb içinde bulunduğunu anladı. Nina’nın

bu tesîri yalnız halen değildi istikbâlde dahi mahv olmayacaktı. Çünkü Prosper'in kendisiyle olan münâsebeti muhazâ Madeleine'e olan aşkı yüzünden duçar olduğu idbârdan nâşi idi. Bir kadın bundan büyük hakaretimi olur? Bunu düşündükçe elbette zavallının tesîr öfkesi aranacaktır. Prosper Gypsy gibi hadîd el-mizâc şedîd bir kadının bu hallere karşı izhâr gazab ederek kendi hakkında lanetler yağdırmayıp da yalnız ağlamakta iktifâ etmekte bulunmasına taacüb ediyordu. Prosper'in sükûtle geçen müddet zarfında Madeleine olunca iktidârını kendi tesirâtı teskîn etmek hususunda sarf ederek hareketinden kendinin dahi haberi olmadığı bir sûretle gidip kanepe üzerinde duran mantosunu aldı. Gitmek üzere hazırlandı. Kapıdan çıkmazdan evvel Prosper'e yaklaşp dedi ki:

- Buraya niçin geldiniz? Her ikimiz için dahi cesareti elden bırakmaya gelmez. Her şeye tahammül lazımdır. Prosper siz bedbaht lakin ben sizden daha biçâre daha bahtsızım. Siz derdinizi anlatır ve hâlinizden şikayet edebilirsiniz evet bu hakkı kimse sizden nez' edemez. Ben ise kimseye bir damla gözyaşı göstermemekle mahkumum. Şiddet ye'sden yüreğim paralanmakta iken ben yine herkese güler yüz göstermeye mecburum. Siz bir dostunuzdan teselli talep edebilirsiniz ben ise Allahtan başka derdimi kimseye söyleyemem. Prosper buna bir cevap vermek istedi. Lakin bir kelime telaffuzuna bile muktedir olamadı. Kendine boğulmak derecesinde bir tutkunluk gelmişti. Madeleine yine sözünde devam ederek dedi ki:

- Şurasında biliniz ki eski muhabbetimizden bir harf bile unutmadım. Onlar hep yine gönlümdedir. Fakat sakın bundan bir ümit düşmeyezsiniz. Çünkü bizim için istikbâl yoktur. Saadet mahvolmuştur. Eğer beni seviyor iseniz kendinizi öldürmeye kalkarak bu kadar işkence üzerine bir de sizin acınızı ilave etmek barbarlığına kadar varmazsınız. Belki bir gün gelir de bütün bu hallere sebep ne olduğunu size söyleyebilirim. Şimdi ise et kardeşim! Ey bir tanecik sevgilim! Adiyo! Adiyo!..

Madeline eğilip bedbaht kasadârın alnından öptükten sonra kapıdan çıktı. Gypsy dahi arkasından takip etti. Prosper yalnız kalınca kendini uykudan uyanmakta etti. Bu gördüğü ahvâlin rüya olup olmadığını düşünüyordu. Daha henüz bu sabah görmüş olduğu Mösyö Verduret nasıl harikulâde bir adam imiş? Bu adam her şeyleri evvelden biliyor. İstedğini keşf ediyor. Cavaillon'u tanıyor. Hırçın Gypsy'i bile istediği sûretde istimâl ediyor. Bunları tefekkür ettikçe kasadârın öfkesi o kadar ziyâdelendi ki o esnada salondan içeri giren Mösyö Verduret'in üzerine bir mecnun-ı mütehevvir gibi saldırarak kısa ve dik bir sadâ ile dedi ki:

- Siz kimsiniz?

Verduret Prosper'in bu şiddetine mukâbil pek az bir telaş göstererek dedi ki:

- Bilmiyor musunuz? Pederiniz dostuyum.

- Bu bir cevap değildir Mösyö tesîrli bir zamanda irâdâtımı bir zât mechûlün yed-i müstebidânesine tevdî etmiştim lakin şu saatte ise...

- Ay! Benim tercüme-i halimi mi öğrenmek istiyorsunuz? Evvelden ne olduğumu şimdi ne idüğümü ve ileride ne olacağını hep size anlatmaklığımı mı arzu ediyorsunuz? Ben sizi kurtaracağım dedim ya? Sözün bu kadarı sizin için kâfi olmalıdır. Maksad sizi hulasadan ibârettir. Kurtarayım da ben kim olursam olayım.

- Ne suretle beni kurtarabileceğinizi sormak benim salâhiyetim dahlindedir ya?

- Bunu öğrenmek sizin için fâidesi nedir?

- Fâidesi şudur ki ne suretle olacağını öğreniyorum da işime gelirse kabul gelmediği takdirde bu muâvenetinizi redd ederim.

- Eğer hülâsanız muhakkak olduğuna söz verir isem?..

- Yalnız bu söz kâfi değildir. Çünkü uzun bir müddet kendi irâdât

- Ve ihtiyârımdan mahrûmen yaşayacağım gibi. Asla bir şeyden haberim olmadığı hâlde bugün dûcâr eylediğim hâller gibi mehak-ı tecrübeye kendimi arz edemem. Bin yaşta bulunan bir kimse yapacağını bilmelidir. Sizin yaşınızda bulunan bir adamın dünyayı görmeyeceğin kadar gözleri dumanlı olursa o adam kendini tarif selâmete isâl için bir rehnümânın eteğine yapışmalı ve asla rehberine irâe tarik etmek belâhatına kalkışmalıdır.

Nısfî müstehziyâne ve nısfî müteharrimâne dinlenecek bir sadâ ile söylenilen bu sözü Mösyö Verduret Prosper'in ânbeân artmakta bulunan hiddetini teskîn etmek maksadıyla söylememişti. Binaenaleyh Prosper yine öfkesinde devamla dedi ki:

- Öyle ise hakkımda edeceğiniz hidemâta şimdiden teşekkür ederek maâteessüf beyan ettirmeye artık ne hizmetinize ve ne de lütfunuza ihtiyacım kalmamıştır. Çünkü ben Madeleine mâlik olmak emeliyle namusumu hayatımı müdâfaaya çabalayacaktım. Bugün haber aldım ki Madeleine benim olmak ihtimali bıkışmış Madeleine bu ihtimal mahv olmuştur. Bende artık hiçbir şeyle uğraşmayacağım.

Prosper bu kararını pek kuvvetli bir tarzda söylemiş olduğundan Verduret de biraz

telaş eseri görünerek dedi ki:

- Öyle ise siz çıldırmışsınız.
- Hayır henüz bu saadete nâil olamadım. Henüz çıldırmadım. Madeleine beni sevmedikten sonra artık alt tarafı bana lazım değildir.

Prosper bu sözü o kadar meyûsâne bir suretle söylemiş idik ki Mösyö Verduret bile bundan müteessir oldu. Ve dedi ki:

- Bu bâbda size hiçbir şüphe arz olmadı mı? Madeleine'in söylediği sözlerin meallerini zihnen tayîn edemediniz mi?

Prosper'in çehresi müthiş bir hâl kesb ederek bağırdı ki:

- Vay bizi dinliyor muydunuz?
- Bu kabahatimi itirâf ederim.
- Mösyö!..
- Evet bu bir nezâket ve terbiye add edilemez lakin muvaffık olmak için her türlü teşebbüsü göze aldırmalıdır. Dinledim fakat bundan dolayı da memnun oldum. Çünkü şimdi ben size diyebilirim ki “Cesareti gayreti bırakmayınız Prosper mâdemüvâzel Madeleine sizi seviyor ve hiçbir vakitte sevmekten ferâgat etmemiştir.”

Bir hasta ne kadar kendinden ümidi kesmese ve hatta ölmekte olduğunu bile hisseyleyse yine hanımın tesliyâtı can kulağıyla dinler. Verduret'in Madeleine'in muhabbeti hakkındaki şu tasdikâtı Prosper'in gönlünde birdenbire bir şûle-i ümid uyandırdı. Hâline bir sükûnet gelerek dedi ki:

- Ah şu sözlerinizin sahîh olduğunu bilsem...
- Emin olunuz ki sahîhtir. Ben asla aldanmam. Bu kızın ne kadar muzdarib bulunduğunu sen de benim gibi sözlerinden anlayamadın mı? Kendine vazife add edindiği ve binaenaleyh icrasından geri durmadığı bir mühim sır ile aşkı arasında nasıl müşekkildir bir mevkide kalmış olduğunu giderken size yana yana demiş olduğu “adiyo”⁴ lardanda mı anlamadınız?
- Ya beni seviyor da serbest bulunduğu hâlde niçin benden kaçıyor?..

Görünmesi ise defa mı düşvâr bir büyük mecburiyetten nâşidir. Fakat bu mecburiyeti kendine tahmîl eden kimdir? Kimin için bu kadar fedakarlığı göze aldılmaktadır?

Elbette bunu da öğreniverir. Kızı bu kadar büyük bir fedakarlığa sevk eden “sebepe” ne olduğu anlaşılsa sizin bu felaketinize bâdî olan esrar dahi meydana çıkmış olur.

Verduret sözünde devam ettikçe Prosper’in dahi eski hiddeti sükûnet bulmakta ve kararları dahi mahv olup evvelki itimâd ve ümitleri kâmilten avdet etmekte idi. Dedi ki:

- Söyleyiniz hep bu sözleriniz doğru mudur?
- Behî zavallı! Siz bedâhete karşı göz yummak istiyorsunuz!

Anlamadınız mı ki Madeleine’in hırsızın kim olduğundan da malûmâtı vardır.

- Hayır! İşte bu mümkün değildir.
- Pekâlâ mümkündür. Hem de doğrudur. Fakat şunu da bil ki hırsızın ismini Madeleine ikrâr ettirmek hiçbir ferdin iktidarı dahilinde değildir. Evet bu hususta sizi feda ediyor lakin sizden evvel kendisini dahi mahv ve feda etmekde olduğunu nazar-ı insâfa alarak kızı vicdansızlıkla hükmetmek gibi bir haksızlıkta bulmamalısınız.

Prosper mağlûb olmuş idi. Lakin derûnunda Madeleine’i görmüş olduğu bu salonu pek büyük bir tesîrle terk edecekti. Verduret’in eline sarılarak dedi ki:

- Kim bilir beni nasıl bir budala bir divane adam olmak üzere hükmetmişsinizdir. Bu da benim ne kadar büyük bir ıztırâb ve azâb çekmekte olduğumu bilmemenizden ileri gelir.

Verduret meyûsâne bir hâlde başını salladı. Çehresi birdenbire tebdîl etti. Parlak gözleri karardı. Titrek bir sadâ ile dedi ki:

- Sizin bu çekmekte olduğunuz azabı bende çektim. Muhabbet ne olduğunu bilirim. Çünkü bende sevdim. Hem sizin gibi asil afif bir kız sevdim. Adi bir kız sevdim. Tamam üç sene pây istirahatına kapandım. Bir gün vehleten beni terk etti. Beni ki kendine perestîş etmekte idim. Gidip kendinden nefret eden bir adamın kolları arasına atıldı. O vakit bende sizin gibi telef-i nısf etmek istiyor idim. Çünkü ne istirahatım ve ne de döktüğüm göz yaşları bu kızı merhâmete getirememişti. Benim sevdiğim kadın nezdine kaçtığı herifi seviyordu.

- Bu herifi siz tanıyor muydunuz?
- Tanıyordum.
- Ahz-i intikam etmediniz mi?

- Hayır! Benim intikamımı ondan felek aldı.

Bir dakika müddetten ziyâde sükût etdikden sonra Prosper dedi ki.

- Namusum bir mukaddes vaadidir ki onu hâlleden vikaye etmeye alîm-i hilkatine borçluyum. Bütün dediklerinizi harfiyen icrâ etmeye karar verdim. Bu işin sonuna kadar emrinizden ayrılmayacağım.

Önünden itibaren Prosper Verduret'in sözlerine inkiyâde başlayıp hanesinin eşya ve edvânı kâmilten sattı bütün muhibâne mektuplar yazarak (San Francisco)'ya gitmek üzere kâriben Paris'ten mufârat edeceğini bildirdi. O akşam Mösyö Verduret ile birlikde Grand Archange hotele geldiler. Madeleine Alexandre Prosper'e en güzel odasını açtı. Bu oda Chaptal sokağındaki müzeyyen salona nisbet edildiği takdirde pek adi kalırsa da Prosper bunun adilini görüp düşünecek bir hâlde değildi.

Bir kötü kanepa üzerine uzanıp yalnızlıktan garip bir lezzet his eyleyerek o günkü geçirdiği vukûâtı zihninden bir daha geçirmeye çalışıyordu. Saat alafranga on bire doğru başında bir ağırlık hissederek odanın penceresini açıtsa da içeri şiddetle rüzgâr geldiğinden yine kapamaya mecbur oldu. Odanın derûnu rüzgarla dolduğu ve perdeler falan bütün harekete başladıkları esnâda orta yerde bir kağıt parçası dolaşmakta olduğunu görmüş idi. Prosper bu kağıtı aldı. Muayeneye başladı. Üzerinde ince bir yazı gördü. Bu yazı Nina Gypsy' nin hat-ı desti idi. Bunda hiç şüphesi yoktu. Bu kağıt bit mektuptan kopmuş bir parça idi. Havi olduğu nakıs cümlelerden tam bir meâl istihracı kabil dinlese de bazı kelimelerin delâlet ettiği manalar zihne türlü ihtimaller getirerek insanın düşündükçe aklını çileden çıkarmaya kâfi idi.

İşte bu mektup parçası şudur: “Ben Raoul tarafından pek...

...nin aleyhinde bir fesâda nas...

...Prosper'e bildireyim son... isinin en aziz dostu i...

Zel Madeleine'in dest-i izd...

Bu gece Prosper'in gözüne uyku girmedi.

Bölüm 9

Palais Royal kurbunda Saint Honore sokağında (Bonne foi) namıyla bir dükkan vardır. Bunun nısfî kahvehane nısf diğeri dahi yemişçi mağazasıdır. O civar

memurları hemân umumiyetle buranın müdâvimdirler. Mahpustan çıkardığının ertesi cuma günü Prosper Mösyö Verduret'i bu kahvehanede beklemekte idi. Çünkü saat dörtte burada birleşmek üzere birbirlerine söz vermiş idiler. Saat dördü çalar çalmaz dakika geçmeksizin Verduret zuhûr etti. Çehresi dünkünden daha kırmızı ve daha beşüş görünüyor idi. Bir bira ısmarlayıp garsonu savdıktan sonra Prosper'e dedi ki:

- Bakalım nasıl hep dediklerimi icrâ ettiniz mi?
- Hay! Hay!
- Esvâbcıyı gördünüz mi?
- Evet. Kendisine mektubunuzu verdim. Talep eylediğiniz şeyler yarın tamamen Grand Archange hoteline getirtilip bırakılacak.
- O hâlde demek ki iş yolunda. Bende vaktimi boş geçirmedim. Size verecek havadisim var.

(Bon Foa) kahvehanesinde saat dörde doğru kimseler bulunmaz. Çünkü herkesin sabah kahvesini içme zamanı geçmiş olduğu gibi âbisent vakti ise henüz gelmemiştir. Verduret ile Prosper bir kimse tarafından işitilmek kadından âzâde olarak rahat rahat konuşmakta idiler. Mösyö Verduret cebinden cüzdanını çıkardı. Bu cüzdan irâd olunan her bir sûâle içinde mutlak bir cevap bulunan sihirbaz kitaplarına benzerdi. Verduret dedi ki:

- Bu işin tahkikine memur eyleyip burada görüşmek üzere kendilerine söz vermiş olduğum adamlar gelinceye kadar sizin ile Mösyö de Lagors'a dair biraz konuşalım. Prosper de Lagors ismini işitince bir gün olduğu gibi bu zâttan bir hıyânet memûl etmek ihtimali olduğu yolunda bir itiraza kalkışmıştı. Şüphe, hiç göze görünmedikleri hâlde bir gece içinde koca ağacı bütün mahv eden kurtlara benzer. Bir kere insanın kalbine girmediği gittikçe büyüyüp nihayet en kavi imâdları esâsından yok idi.

Verduret'in daveti üzerine Lagors' un gelmesi, Gypsy' nin hat-ı destiyle muharrer olarak bulmuş olduğu mektup parçasındaki bazı kelimeler, Prosper'i Lagors hakkında iyiden iyiye şüpheyeye düşürmüştü. Bu şüphesi gittikçe de kuvvet bulmakta idi.

Verduret dedi ki:

- Ay dostum! Muhibiniz genç Lagors' un nereli olduğunu iyice bilir misiniz?

- Madam Fauvel'in memleketi olan (St. Remy) şehirdendir.
- Aman iyi biliyor musunuz?
- Nasıl iyi bilmem efendim! Birçok defalar bana Lagors' un kendisi söylemiş olduğu gibi Mösyö Fauvel'e söyler iken de işittim. Lagors' un validesi Madam Fauvel'in akrabası olduğundan Madam Fauvel ile buna dair konuşurlar iken dahi bin kere işitmiştim.
- Demek ki Lagors' un (St. Remy'den) olduğuna asla şüphe yok öyle mi?
- Hayır. Yok.
- Öyle ise hakikaten garip!
- Garip olan nedir mösyö?

Verduret bir büyük memnuniyet izhâr ederek dedi ki?

- Garip olan şudur ki (St. Remy) latif bir şehir olup altı bin senesi, güzel caddeleri, mükemmel hotelleri, birçok çeşmeleri ve hastahaneleri bulunduğu gibi kömür ticareti ve ipek mamûlâtı ile dahi şöhet şîâdır. Prosper Verduret'in bundan merâmı ne olduğunu anlayamadığı cihetle
- Lütfediniz de ne demek istediğinizi anlatınız.
- Evet bu şehirde Romalıların bir tak zaferi Viyanalıların bir türbesi vardır lakin burada Lagors isminde bir kimse yoktur.
- Fakat efendim Lagors' un bu şehirli olduğuna dair birçok emâre vardır.
- Bu yolda emareler icat etmek zor bir keyfiyat değildir. Lagors'un Madam Fauvel ile olan akrabalığı gibi yalanları uydurmak dahi pek büyük bir mahareti tevkif etmez. Sizin bu malûmâtınızın bi-esâs olması muhtemeldir. Lakin benimkiler öyle değildir. Siz mahpusta bulunduğunuz esnada ben düşmanlara karşı bir muhârebe açmak için icâb eden levâzımatı hazırlamakla meşgul bulunuyordum. (St. Remy)'e mektuplar yazıp bu bâbda izâhât talep ettim. Ve istediğim cevaplara dahi destres oldum.
- Bunları bana göstermeyecek misiniz?
- Biraz sabr ediniz.

Mösyö Verduret cüzdanının yapraklarını çevirerek dedi ki:

- Hah işte birinci numaralı olan cevap budur. Hem de resmidir.

Okuyarak:

“Lagors familyası aslen Maillaneli olup bir asırdan beri (St. Remy)'e yerleşmiştir...”

Bunu duyunca Prosper dedi ki:

- Hay gördünüz mi dediğim nasıl doğru imiş?
- Susunuz ki alt tarafını okuyayım.
- Lagors familyasından en son gelen (Jules Rene Henri) der ki kuvvet unvânına istihkâkı pek de malûm olmadığı hâlde kendine kont dedirtmiştir. Bu zat 1829 senesi mâdemüvâzel (Rosalie Clarisse) ile tezevvüç ederek 1848 de dahi evlad ricali olmadığı hâlde vefat etmiş ve iki kerimesi kalmıştır. Kuyudât mahalliye kamilen araştırılmış ise de Lagors isminde bu neden başka bir kayda tesadüf olunamamıştır.”

- Bakalım şimdi buna ne diyeceksiniz?

Prosper şaşırmış olduğu hâlde dedi ki:

- Öyle ise Mösyö Fauvel Raoul'a neden yeğen midir diyor?
- Kendinin değil zevcesinin yeğeni olduğunu söylemiyor. Şimdi de iki numaralı kaydı okuyalım bu kayd-ı resmi değil ama Raoul' un yirmi bin liralık irâdı hakkında pek güzel izâhât veriyor.

“Lagors familyasının sonuncu oğlu bulunan (Jules-Rene-Henri) 1848 senesi kanun-i evvelin yirmi dokuzuncu günü (St. Remy)'de sefâlete karîb bir hâlde vefat etmiştir. Zaten yedinde biraz serveti var idiyse de bunu da ipek böceği ticaretine kalkışarak batırmıştır.”

“Evlad-ı zükûru olmamış vefatından sonra yalnız iki kızı kalkmıştır. Bu kızların biri Orgon'da bir tacir ile tezevvüç etmiş diğeri dahi Aix' de mürebbiyelik etmektedir. Valideleri ise Paris bankerlerinden birinin haremiyle akrabalığı bulunduğu cihetle onun sıdka-i nev'inden olan iânesi sayesinde geçinmektedir. (Arles) nahiyesinde Lagors isminde hiçbir zât yoktur.” Verduret dedi ki:

- Madam Fauvel'in yeğeni olmak üzere meydana çıkmış olan bu Raoul de Lagors'un sahte bir Raoul olduğunu göstermek için almış olduğum bu kadar malûmât kafidir zann ederim. Bu bâbda akıllara bir başka şey daha gelebilir. Bu da Madam de Lagors'un zevcenin vefatından sonra bir velet tabii kazanıp da bunu ölen kocasının

namıyla yâd ettirmesidir. Böyle bir ihtimâl hatıra gelebilir ise de biraz düşünülünce buna da imkân olmadığı görülür. Çünkü Raoul yirmi dört yaşındadır. Mösyö de Lagors'un vefatı ise henüz yirmi sene olmamıştır.

Prosper bu tahkikatın hiçbir noktası itiraz götürür sûrette olmadığını iyice anlamıştı. Ve binaenaleyh dedi ki:

- Öyle ise bu Raoul kimdir?
- Kim olduğunu bende bilmem. Buna dair en güzel malûmât alınabilecek yalnız bir zat vardır. Lakin bu zatın da bu madde hakkında bize hiçbir şey söylemeyeceği aşıkardır.
- Bu zat Mösyö de Clameran'dır değil mi?
- Ta kendisi.
- Bilmem neden Clameran'a karşı kalbimde daima bir nefret his etmekteyim. Ah!

Bunun da nasıl bir adam olduğuna dair iyice malûmâtımız bulunmuş olsa!

- Pederiniz Clameran familyasını pek iyi tanımaktadır. Kendisinden bu familya hakkında bazı malûmât aldım. Bu malûmât çok muhtasâr ise de ileri de mufasssalına dahi destres olunacaktır.
- Pederim size ne dedi?
- Şâyan-i istifâde bir şey söylemedi. İşte îtâ eylediği malûmâtın hulâsası şudur: “Louis de Clameran Tarascon kurbunda bulunan Clameran şatosunda tevellüd etmiştir. Gaston isminde bir de büyük biraderi vardır ki 1842 senesi bir münâzaa esnasında bir adamı katl ve bir diğerini dahi ağırca bir sûrette cerh eylemiş olduğundan intikam-ı adaletten yakasını kurtarmak için vatanından firâra mecbur olmuştur. Gaston ali-cenâb namuskâr bir zât olduğundan umumun muhabbet ve hissin teveccühü kazanmıştı. Louis ise bilakis ahlak-ı zemîme sahibi müfsit bir kimse olduğundan herkes kendisine izhâr-ı nefret etmekde idi. Pederinin vefatını müteâkiben Louis Paris'e gelmiştir. İki sene geçmeksizin pedermânde olan servetini kâmilten yiyip bitirdikten sonra firârda bulunan biraderi Gaston'un hisse-i mirasını dahi mahv eylemiştir. “Elinde avcunda bir şeyler kalmayınca etrafını alan birçok dâyinlerden kurtulmak için Louis de Clameran askere yazılmış ve askerlikte görülen sù-i halâtına mebni daima mücâzat görmekten hâli kalmamıştır.

Hizmet-i askeriyeden çıktıktan sonra bir müddet gözler önünden gâib olmuştur. Bu müddet zarfında İngiltere ile Almanya da bulunduğu haberi alınmış ise de oralarda ne yaptığına dair malûmât mefkûddur.

“Son derecede bir sefâlete giriftâr olmuş bulunduğu hâlde 1865 senesi Paris'e avdet eyleyip en fena cemiyetlerde ve birtakım erâzil refâkatinde yaşamaya başlamıştır.

“Baş vurmadığı hebâset kalmadığı bir hengamede firârda bulunan bir idarının Fransa'ya avdeti haberini almıştır. Gaston Meksika da cem'-i servet eyledikten sonra avdet eylemişti. Boş yaşamaya alışmamış olduğundan (Orloron)'da bir demirhane iştirâ ederek onu işletmekle iştigâle başlamıştır. Avdetinden altı ay sonra Gaston bir idari Louis de Clameran'ın kolları arasında vefat etmiştir. Gaston vefatıyla Clameran'a bir büyük servetle beraber bir de Marquis ünvânı bırakmıştır.”

Bunları istimâdan sonra Prosper'i bir düşünmek almıştı. Yirmi dört saatten beridir kendi gözü önünde çalışmakta bulunan Mösyö Verduret'in istidlâlâtındaki maharet fevkaladeyi takdire başlamıştı. Prosper de Verduret gibi bu madde hakkında vakayı zihninde toplayıp bunların şüphe veya ihtimal sûretinde olanlarından birer hükm istihrâcına çalışıyor idi. Nihayet dedi ki:

- Bu sözün tahkikâtınıza göre demek ki ben Clameran'ı ilk defa olarak Mösyö Fauvel'in nezdinde gördüğüm zaman herif pek büyük bir sefâlet içinde imiş?
- Öyle ya!
- Clameran'ın Paris'e Lagors'un memleketinden Verduret'den pek az sonra vukû bulmuş değil midir?
- Evet!
- İşte bu herifin Verdurent'ten bir ay kadar sonra idi ki Madeleine bana bir gün vehleten yanına bir daha uğramamaklığımı söylemiş idi.
- Hay işte şimdi maddeyi anlamaya hükmlerinizi doğrultmaya başladınız.

Bu esnada kahvehaneden içeri bir iki müşteri girdi. İkisi birden sözü kestiler. Bu gelen adam şık bir hizmetkâr idi. Saçları güzel taranmış iki yanaklarının üzerinde bırakılan favorilerinden başka sureti kâmil tıraş edilmiş olup suretinde üzeri kırmızı şeritli kollu bir yelek bacaklarında sarı bir pantolon ve ayaklarında konçları dürmeli güzel çizmeler var idi. Bu hizmetkâr etrafına çabuk bir nazar gezdirdikten sonra Mösyö Verduret'in bulunduğu masaya doğru yürümeye başladı. Verduret buna

dedi ki:

- Bakalım Joseph Dubois ne havadis var?
- Artık hiç sormayınız efendim? Havâdis pek yaman!

Prosper olanca dikkatini bu şık hizmetkârın üzerinde cem eyledi. Bu herifin çehresini tanıyacak gibi oluyordu. Ve kendi kendine diyor idi ki: “Ben bu vâsi alını ve fırıl fırıl dönen gözleri bir yerde mutlaka gördüm ama nerede? İşte bunu bir türlü bulamıyordum. Joseph Dubois Mösyö Verduret’in yanındaki masaya oturdu. Garsona bir Absinthe ısmarladı. Absinthe' nin içine gayet ağır ağır su damlatmakta olduğu esnâda Verduret dedi ki:

- Ay söyle bakalım?
- En evvel Clameran hem oda hizmetkarlığı ve hem de arabacılık etmek kolay bir maslahat olmadığını beyanından söze başlayacağım.
- Şimdi hakikat maddeden bahset. Hakikat maddeden! O şikayetleri sonra edersin.
- Pekâlâ efendim. Dün bizim efendi saat ikiye doğru yayan olarak sokağa çıktı. Bende arkasından takip ettim. Nereye gitmiş olsa beğenirsiniz?.. Doğruca Grand Archange hoteline gitmedi mi? Orada Gypsy ile konuşmak üzere söz vermiş değil miydi ya?
- Sözü uzatma. Hotelde kızı bulamadı sonra ne oldu?
- Sonra efendim kızı hotelde bulamamış olduğundan dolayı fena hâlde canı sıkılarak kendi hoteline avdet etti. Orada Mösyö Raoul de Lagors kendisini beklemekte idi. Raoul bunu görünce “Ne haber var?” diye sordu. Bu sûâlden bizim efendi hiddetlenerek dedi ki “Ne haber olacak? Kaltak tebdîl-i mekân etmiş nerede olduğunu bilen yok işte gördün mü elimizden sıvışıp kaçtı” bu sözlerden sonra ikisinin de birden pek meyûs ve mükedder oldukları görüldü. Yine Lagors dedi ki: “Acaba bir şeyden haberi var mı?” Clameran dedi ki” Bir şeyden haberi yok lakin yalnız işte bu ‘bir şey’ gelmesi biraz kuşkuda bulunan bir kimsenin kulağına gitmiş olsa hakikaten meydana çıkması hususunda bir ser-rişte olabilir”

Mösyö Verduret Clameran'ı bu sözde haklı olduğunu teslimen gülerek dedi ki:

- Demek ki senin efendin büsbütün zekadan mahrûm bir adam değilmiş? Ay

sonra?

- Sonra. Lagors bu lakırdıyı işitince yemyeşil kesilerek haykırdı ki” Mademki iş bu kadar vehîmdir öyle ise bu kaltaktan kurtulmanın bir çaresine bakalım. “Bu söz üzerine Clameran gülmeye başlayıp omuzlarını kaldırarak dedi ki: “Herifin bu fikrine cümleten güldüler.

Verduret dedi ki:

- Herifin bu fikri iyi bir fikir olduğunu bende tasdîk ederim lakin icrâsı için vakit geçmiştir. Clameran'ın bir kimsenin kulağına gitmesinden korktuğu o “bir şey” en korkulacak bir kulağa kadar vâsıl olmuştur. Fakat bu herifler bizim planlarımızı bu zamandan evvel biz anları sicil-i ahlak kalemine ihbâr etmeliyiz.

- Ben bu ihbarı çoktan ettim.

Prosper bu sözleri gayet büyük bir tecessüs ve merakla dinlemekte idi. İşittiği sözlerin her bir kelimesi keşfiyle uğraştıkları maddenin bir mühîm cihetini tenvîr ediyordu. Gypsy'nin hatt-ı destiyle muharrir olan ve oda derûnunda bulunan mektup parçasının mealini yavaş yavaş anlıyordu. Meğerse kendine itimâd edip durduğu Raoul bir alçak olmaktan başka bir şey değil imiş. Evvelden hiç dikkat etmediği şeyler şimdi Prosper'in nazarında büyüüp kesb-i ehemmiyet etmeye başladı. Eskiden geçen bin türlü vakî zihnini işgâl ediyor ve bu kadar müddet bu heriflerin hadialarına karşı nasıl kör gibi bir hâlde yaşamış bulunduğu taaccüpler ediyordu.

Joseph Dubois sözünde devamla diyor idi ki:

- Dün akşam yemeğinden sonra bizim efendi bana tıraş oldu. Saçlarını kıvırcıklattırdı.

Lavantalar süründü ve elhâsılı o gece güvey giriyor imiş gibi bir ehemmiyetle süslendi. Arabayı hazırlattırıp Provence sokağında bulunan Mösyö Fauvel nezdine çekmekliğini emir etti.

Prosper müstacabâne bir sûretde dedi ki:

- Sirkat vukû bulduğu günü bankere karşı o kadar hakaret-âmiz sözler söyledikten sonra şimdi o herifin nezdine ne yüzle gidiyor?

Dubois Prosper'in bu taaccübâne mukâbil dedi ki:

- Ne yüzle gittiğini bilemem fakat gitti. Hem de o akşamı orada geçirdi. Nısf-

ül-leyl karîb bir vakitte çıkıp arabasına bindi. Ben bekleye bekleye arabanın üstünde ıslanıp sucuk kesilmiştim.

Verduret sordu ki:

- Çıktığı vakit efendinin çehresi nasıldı?
- Geldiğinden daha az memnuniyet arz ediyordu. Eve geldik ben hayvanı çözdüm. Arabayı mahaline vaz' ettim. Efendinin bir şey isteyip istemediğini sormak için yukarıya çıktım. Kapısını kapalı buldum. Herif benim geldiğimi duyunca kapının arkasından bana mükemmel sûrette sövüp saydı.

Joseph Dubois bu sükûnetinin üzerine bir asabiyet çektikten sonra Verduret dedi ki:

- Söyleyeceklerin hep bunlardan ibaret miydi?
- Dünkü vukûât bunlardan ibâretdir. Bu sabah efendi geç kalktı.

Her sabahki gibi yine köpek gibi suratsız ve hırçın bir mizaçla uyandı. Öğlene doğru Raoul geldi. O da hiddetli bir hâlde idi. Birbirlerini görür görmez kavgaya tutuştular. Ama ne kavga? Bunların müşâtemelerini dünyanın en kaba ve edepsiz sınıfından olan adamlar bile işitmiş olsaydılar mutlak hicâblarından yüzleri kızarırdı. Kavga bir noktaya kadar kızışmıştı ki bizim efendi Raoul' un gırtlığına sarılıp şiddetle sarsmağa başladı. Ben bu boğacak zann ettim. Fakat Raoul da öyle pek kolay kendini bu gaddaran mahluklardan olmadığını göstermek için cebinden ucu gayet sivri bir bıçak çıkarttı. Bunu görünce bizim efendi korkup hasmının boğazından ellerini çekti.

- Kavga esnasında birbirlerine ne diyorlardı?
- Ah işte bunu anlamak benim için kabil olmadı. Çünkü melûnlar müşâtemeden başka lakırdıları hep İngilizce söylüyorlardı. Yalnız şüphesiz olarak şunu anlayabildim ki ettikleri kavga paraya dairdir
- Bunu nasıl anladın?
- Ben bir zamanları merak ederek Avrupa lisanlarının kâfesinde paraya ne dediklerini öğrenmiştim. İşte bu para kelimesi Kavganın her cümlesinde tekrar ediyordu da ondan anladım. Bu aralık Verduret'in kaşları çatılıp ağzıyla anlaşılmaz sûrette bir şeyler mırıldandığı işidildi. Hizmetkârın istimâ edip de anlamamış olduğu sözleri Verduret yalnız kuvve-i muhakeme ve mefkuresi kuvvetiyle kefe uğraşıyor zann edildi.

Joseph Dubois sözünden devamla dedi ki

- Habîslerin öfkeleri geçtikten sonra Fransızca konuşmaya başladılar. Fakat pek yavaş söylüyorlardı. Yarın bankerlerin hanesinde maskeli bir balo verilecek imiş ondan bahs ettiler.

Bizim efendi Raoul teşyî' ederken dedi ki:

“Mademki bu işin vukûnu mâni etmek mümkün değildir. Bari bugün olsun bitsin. O hâlde sen bu akşam Vesinetteki hanenden dışarı çıkmayıp orada beklemelisin.”
Raoul dahi cevaben dedi ki:

- Zaten bende öyle yapacağım”

Artık gece hulûl eylemiş olduğundan yavaş yavaş kahvehane müşteri ile dolmaya başladı gelenler bağırarak absinthe ısmarlıyorlar idi. Garsonlar iskemlelerin üstüne çıkıp ellerindeki kibritleri gazlara dokundurdukça gazların ucundan pof diye bir sadâ işitilmesini müteâkib ziyâlar peyda olduğu görülüyordu. Verduret Joseph Dubois dedi ki:

- Artık gitmelisin. Belki efendin seni arar. İşte birisi daha geldi onunla dahi biraz konuşacağım yarın yine görüşürüz.

Verduret'in (birisi) diye vürûdunu haber verdiği zât Cavaillon idi. Biçâre çocuk havfından titremekte olduğu hâlde gayet muhterizâne bir suretle nazarını kahvehane derûnunda gezdirerek Verduret'i taharrî ediyordu. Cavaillon sanki bütün Paris polisleri kendini takip ediyorlar imiş gibi bir büyük korku içinde idi.

Cavaillon Verduret'in bulunduğu masaya oturmadı. Gayet ihtirâzla elini uzatıp Prosper'in elini sıktı. Etrafına dikkatle bakınıp kendilerine kimsenin dikkat etmediğini anladıktan sonra Verduret'in eline bir küçük paket teslim etti. Ve dedi ki:

- İşte bir dolabın dibinde bunu bulmuş.

Cavaillon'un teslim ettiği bu şey gayet mükemmel ve süslü teclîd edilmiş bir dua kitabı idi. Verduret çabuk çabuk bunun yapraklarını çevirerek bir gün evvel Prosper'e gönderilen mektubu yazmak için istimâl edilmiş bulunan herifin o bulmuş olduğu sahifeleri buldu. Bu sahifeleri Prosper'e irâe ederek dedi ki:

- İşte şimdi elimize delâil-i kaviye ve maddeye geçti. Yalnız şu kitap seni kurtarmaya kâfidir.

Prosper bu kitabı görünce sapsarı kesildi. Çünkü mukaddes madalyonu aldığı vakit ona mukâbil bir yadigâr olmak üzere bu kitabı Madeleine kendisi vermişti. Fil 'hakika birinci sahifede Madeleine'in yazısıyla şu sözler yazılı idi.

“Notre Dame kilisesinde almış olduğum yadigâr-ı mukaddes” “17 kanun-i sâni 1866”

Prosper haykırdı ki:

- Bu kitap Madeleine'in kitabıdır.

Verduret buna bir cevap vermeye vakti olmamıştı. Çünkü kahveden içeriye meyhane garsonu kıyafetinde bir genç kimsenin girdiğini görmesi üzerine ayağa kalkıp bu gelen garsona doğru yürüdü. Bu garson kendisine bir tezkire verdi. Bunu alıp okuyunca kendinde fevkalade bir heyecan peyda oldu. Tekrar Prosper'in yanına gelip dedi ki:

- Haydi ihtimal ki kendilerini yakalarsınız!

Hemân masanın üzerine bir beş franklık fırlatıp Cavaillon'a hiçbir kelime söylemeksizin şaşırıp kalmış bulunan Prosper'in kolundan çekip kahveden çıkardı.

Verduret yolda Prosper'in hem kolundan çekiyor ve hem de diyor idi ki:

- Haydi kuzum biraz gayret edelim de şunları elimizden kaçırmayalım.

Vah vah gördünüz mi St. Germain trenine yetişemeyeceğiz çünkü sen Lazare mevkifine geç kaldık!

- Allah aşkına ne oldu? Meraktan çatlayacağım?
- Şimdi yürüyünüz yürüyünüz sonra konuşuruz.

Bir sür'atle Palais Royal meydanına geldiler. Verduret hayvanlarının kuvvetini gözüne kestirmiş olduğu bir arabanın önünde durup arabacıya dedi ki:

- Bizi Vesinet'e götürmek için ne istersin?
- Buradan Vesinet'in yoluna pek iyi bilemediğim için affedersiniz götüremem.

Prosper bu (Vesinet) ismini işitince her şeyi anlayıp derhal arabacıya dedi ki:

- Ben sana yolu tarif ederim
- Öyle ise bu geç saatte ve böyle bir fena havada yirmi beş franktan aşağı gidemem.

Sûratli gitmek için söyle bu dediğin fiyattan daha ne kadar fazla istersin?

- Aman efendim orası sizin mürüvvetinize kalmış bir keyfiyat ise de zann ederim ki otuz beş frank vermiş olsanız...

Verduret dedi ki:

- Bizden yarım saat evvel yola çıkmış bulunan bir arabaya yetişebilir isek sana yüz frank veririz. Buna razı mısın?

- Ne demek efendim? Buna razı olmamak olur mı? Hemân bininiz bana bir dakika gâib ettireceksiniz!

Arabacının kamçısı o zâif hayvanlar üzerinde üç defa şakladığı ıştırıldığını müteâkib arabanın dört nala Valois sokağında içine doğru hızlattığı görüldü.

Bölüm 10

Vesinet mevkifinden biraz ileri gidilince insanın önüne iki yol çıkar. Bu yollardan son tarafta muntazam bir tarîktir ki doğru köye gider ve uzaktan bakılınca ağaçlar arasından güya kilisesi görülür. Diğer i yani sağ cihetindeki yeni açılmış bir yol olup insanı doğru ormana isâl eder. Bu ormana çıkan yolun ortasında birisinde inşa edilmiş haneler görülmektedir. Bunların ekseri yarım sahipleri taraflarından iskân edilip kışın boş kalan tüccarhanelerdir. İşte bu iki tarîkin nokta-i telâkkisine gelince arabayı durdurdular. Arabacı yüz frangı hakk etmişti. Hayvanlar fena hâlde yorulmuşlar ise de Verduret ile Prosper kendilerinden elli metre kadar ileride bir başka arabanın gitmekte olduğunu kenarlarının ışığından görüp anlamışlardı. Arabadan en evvel Verduret inerek arabacıya yüz franklık bir bank kâimesi uzatıp dedi ki:

- Al işte sana vaat etmiş olduğumuz meblağı veriyorum. Şuradan köye git. İlk tesadüf edeceğin lokantaya gir. Eğer biz bir saatte

- Kadar gelip seni orada arar isek ne ala aramadığımız sûretde kendini serbest bilip istediğin tarafa gidebilirsin.

Arabacı uzun uzadıya teşekkürler etmeye kalkıştıysa da Verduret ile Prosper'in herifin bu teşekkürâtını dinlemeye kalkıştıysa herifin bu teşekkürâtını dinlemeye vakitleri olmadığı cihetle hemân yürüdüler. İki birden yol üzerinden adeta koşmakta idiler. Arabaya bindikleri esnada arabacıyı şikayete mecbur eden fena hava şimdi büsbütün fenalaşmıştı. Yağmur sahibi gibi dökülmekte olup gayet şiddetle esen

bir acı rüzgar ağaçların dallarını kırarcasına birbirlerine çarpıp mahûf bir sadâ husûla getirmekte idi. Mevkîfin uzaktan görülen kenarları rüzgarın şiddet hûbûbundan hemân sönecekleri imiş gibi titrek bir manzara edip zaten keşif olan zulmet leylin dehşetini bir kat daha arttırmakta idi. Çamurdan bir göl hâlini kesb etmiş bulunan yolun ortasından beş dakika kadar koşuktan sonra birdenbire Prosper Verduret'i durdurup dedi ki:

- Geldik. İşte Raoul' un hanesi burasıdır.

Hakikaten bunlar dört tarafı hâli bir mahale bina edilmiş bir hanenin önüne gelmişlerdi. Bu hanenin demir parmaklı kapısı önünde bir araba durmakta olduğu görüldü. Bu araba deminden Verduret ile Prosper'in önlerinden gitmekte olduğunu gördükleri araba idi. Arabacı yağmur ve rüzgarın şiddetinden kendini muhafaza için sımsıkı mantosuna bürünmüş olduğu hâlde uyuklayarak müşterisinin avdetini beklemekte idi. Verduret arabaya yaklaşıp arabacının mantosundan çekerek dedi ki:

- Baksana yiğidim!

Herif eteğini çeken kendi müşterisi zann ederek birdenbire gözlerini açıp terebbîlerine sarılarak dedi ki:

- Buyurun hazırım efendim.

Fakat herifin sonradan arabanın kenarlarının ziyasıyla eteğini çeken kendi müşterisi olmayıp iki yabancı kimse olduklarını fark edince bu vakitte ve böyle تنها bir mahalde bu iki kişinin zuhûrunu alâmet-i hayr add etmeyip bu adamların kendinden talep edecekleri para kesesi olacağını ve belki de canına kıymaya kalkışacaklarını düşünerek fena hâlde korkup kamçısını savurarak dedi ki:

- Vay yakalandık!

Buna cevaben Verduret dedi ki:

- Budalalık lazım değil. Bizim senden istediğimiz şey yalnız uzak bir malûmâttır. Eğer soracağımız şeyi bize habere verir isek sana beş frankta bahşiş vereceğiz. Buraya getirdiğin müşteri orta yaşlı bir kadın değil midir?

Bu sûâl ile bir de beş franklık bahşiş ve add edilmesi arabacıyı temîn etmek şöyle dursun bu sözleri duyunca herifin havfi dehşete tahavvül etti ve bağırarak dedi ki:

- Haydi buradan defolunuz diyorum. Gitmediğiniz sûretde şimdi can kurtaran

yok mu diye bağıırım.

Verduret eğilip Prosper'in kulağına dedi ki:

- Haydi buradan savuşalım. Bu hayvan herif dediği gibi şimdi bağırıverirse bize her bir şeyi gâib ettirir. Hanenin içine girmeliyiz. Fakat bu demir parmaklıklı kapıdan girmek olmaz.

İkisi birden oradan uzaklanıp hanenin bahçe divârının etrafını dolaşmaya başladılar. Üzerinden sühûlete aşabilmek için divârın bir alçak mahalini intihâba uğraşıyorlardı.

Karanlıkta divârın böyle bir münâsib mahalini intihâb etmekde kolay değildi. Divâr on on iki kadem irtifâanda vardı. Aşmak için en alçak olan nokta bulundu. Mösyö Verduret geri geri gidip divârdan hayli uzaklandıktan sonra birdenbire koşarak bir sıçrayışta divârın tabut kapağı gibi zaviyeli bir şekilde vurulmuş bulunan zirvesine asıldı. Badehu ayaklarıyla tırmanarak divârın üstüne çıkıp bacaklarını açarak hayvana biner gibi oturdu ki bu çeviklik kendi gibi şişman bir adamın asla memûl edilmezdi. Şimdi çıkmak neveti Prosper geldi. Prosper arkadaşından her ne kadar genç ise de o çeviklik o mahâret kendisinde yoktu. Yalnız divâra çıkmak için değil o bir tarafa atlamak husûsunda bile Verduret'in muâvenetine muhtaç oldu.

İkisi de bahçeye indiler. Verduret hanenin ahvalini tedkîke başladı. Lagors'un hanesi gayet vâsi' bir bahçenin orta yerine inşa edilmişti. Ebniye arz ve tûlüne nisbetle yüksekti.

İki kattan sonra bir de tavan arası vardı. İkinci katta yalnız bir pencerede ziya görülmekte idi. Verduret dedi ki:

- Siz bu haneye elbette birçok defalar gelmişsinizdir. Derûnunu iyice tanırırsınız. Şu penceresinden ziya görünen odanın hangi oda olduğunu bana haber verebilirsiniz.

- Orası Raoul' un yatak odasıdır.

- Pekâlâ. Şimdi taksimâtına gelelim. En alt katta yani yer katında ne vardır?

- Matbah, kileri yemek salonu ile bir de bilardo salonu vardır.

- Birinci katta?

- İki salon vardır ki yandakilerinden bir müteharrik bulma ile ayrılmıştırlar. Bir de iş kabinesi vardır.

- Hizmetkarlar nerede otururlar?

Bu saatte Raoul' un nezdinde hiçbir hizmetkâr bulunmaz. Raoul' un Vesinetli iki hizmetçisi vardır. Bunlar karı kocadırlar. Her sabah gelirler işlerini bitirip akşam ta'âmından sonra yine köylerine giderler. Verduret sevincinden iki ellerini birbirine sürterek dedi ki:

- Oh öyle ise ala! Şimdi böyle bir havada Paris'ten buraya kadar gelen zât ile Raoul yanında geçen muhâvereyi dinlemenin bir kolayına bakalım! Haydi içeri girelim.

Bu teklifin icrâsı Prosper'e gayet müşkil görüldüğünden Verduret'in bu fikrini red-i makâmında dedi ki:

- Aman bu nasıl olabilir?

- Garip söylüyorsunuz Prosper! Ya biz buraya kadar niçin geldik? Tenezzüh için mi geldik zann ediyorsunuz?

- Ya yakaları ele verir isek?

- Bizim burada bulunduğumuzu belli ettirecek bir küçük gürültü vukûa gelecek olur iseniz güya Raoul'u ziyarete gelmişsiniz de hanenin bütün kaplarını açık bulmuş olduğunuzdan sessizce yukarı çıkmış siz gibi dostane bir tarzla yürüyüp kendinizi bildirirsiniz.

Fenalığa bak ki hanenin kalın meşeden bir kapısı bulunup o da kapalı idi. Verduret birkaç defalar sarstıksa da kımıldatmak kâbil olmadığını görünce dedi ki:

- Biz ne kadar tedbirsizlik etmişsiniz? Böyle husûsâtta insan ihtiyâtlı davranıp lüzûmu görülecek alet ve edâvatı beraberinde bulundurmalıdır. Böyle bir kilitten ne olur?

Fakat yanımızda bir ucu çengelli demir bir çivi bir tel parçası bile yok!

Verduret kapıyı zorlamaktan bir fâide hâsıl olamayacağını anlayarak alt katın pencerelerine koştu. Bunları birer birer gözden geçirdi lakin çi fâide ki pencerelerin hepsinde panjurlarını sımsıkı kapalı buldı.

Bu hâl Verduret'i kızdırdı. İçeri girmek için bir delik arayıp bulamayan bir tilkinin kümesin etrafında dolaşması gibi mütehevvirâne bir sûrette hanenin etrafını fırıl fırıl devretmeye başladı.

Nihayet kapıdan pencereden duhûlün mümkün olmadığını anlayınca mum yanan

odanın devrine isâl-i nazar etmek için bahçenin en müsait bulunan noktasına gelip durdu. Ve dedi ki:

- Ah bari içeride ne olduğunu göre bilmek mümkün olsa
- Yumruğuyla pencereyi irâe ederek- bu muammânın anahtarı işte şu oda derûnunda bulunuyor da otuz kırık kadem irtifâ' bizi onu görmekten men ediyor.

Prosper'in arkadaşı Verduret hakkındaki taaccübü bu gece son dereceyi bulmuştu. Çünkü Verduret aşma suretiyle girmiş oldukları bu bahçe derûnunda güya kendi hanesinin bahçesinde imiş gibi serbest serbest geziniyor çekinme ve ürkme gibi hâlleri kendisinde asla müşâhide edilmiyordu. Alet ile kilitli kapıları açmaktan öyle tabii bir tarz ile bahs ediyor idi ki kendisinin bu gibi işlerin ehli ve erbâbı olduğuna hiç şüphe bırakmıyordu. Yağmur, rüzgar, çamur, gibi mevânî karşı asla pervası olmadığını gösteriyordu.

Verduret haneye yaklaşıp ışık görünen pencerenin irtifâini hesap etmeye başladı. Düz divâra atılıp deli gibi tırmanmaya çalışacak imiş gibi kendinde bazı hâller görünerek diyor idi ki:

- İlerisini mutlak göreceğim! Mutlak göreceğim.
- Bu aralık Prosper'in aklına birdenbire bir şey gelerek dedi ki: Bu bahçeden bir nerdübân vardır. Şimdi aklıma geldi.
- Yanımdan biri niçin aklınıza gelmedi? Çabuk söyleyiniz bu nerdübân nerede durur?
- Ta bahçenin müntehâsında ağaçların altında.

İkisi birden koştular. Bir hayli müddet taharrîsinden sonra nerdübân divârın dibine upuzun yatırılmış buldular. Hemân yüklenip ebniyenin yanına getirdiler. Lakin binaya dayadıkları hem de daimi muhâtara olacak derecede dik ve adeta amûdî bir vaziyette dayadıkları sûretde bile yine ziyâ bulunan pencereye yettiğini ve o irtifâ kadar yükselebilmek için daha beş altı basamak bulunmak lazım geldiğini gördüler. Prosper meyûsâne bir sûretde dedi ki

- Eyvah yetişmiyor?

Verduret bir sadâ muzafferâne ile cevap verdi ki:

- Nasıl yetişmiyor?

Bunu der demez emniyetten bir metre kadar açılıp yüzü haneden tarafta bulunmak üzere bir vaziyette durduktan sonra hemân nerdübânı yakalayıp gayet ihtiyâtla yukarı kaldırdı.

Nerdübânın en alt basamağını omuzları üzerine dayanıp elleriyle dahi kollarını sımsıkı durduktan sonra Prosper'e dedi ki:

- Haydi çık!

Prosper için mevkinin dehşeti pek büyüktü. Lakin Verduret'in bu teklifine karşı asla tereddüd eseri göstermedi. Deminden beri zuhûr eden mevânin bertaraf olmuş bulunması sevinci ve oda derûnunda görülecek hâlden sonra muvaffık olmak ümidi Prosper'in kuvvetini çevikliğini pek çok arttırmış olduğundan sarsılmaksızın nerdübânın alt basamağına kadar çıktı. Ayakları altında titremekte bulunan nerdübânın basamaklarından dahi çıkmaya başladı. Tamamdır başı hizasını aşp da odanın derûnunu gördüğü anda müthiş sûrette bir kere haykırdı. Bereket versin ki bu haykırma fırtınanın inletsine karışarak pek işitilmedi. Ondan sonra Prosper nerdübândan aşağı süzülüp “Ah hain! Hain” diyerek kendini yere çamurların içine attı.

Verduret fevkalâde bir sür'atle omuzlarındaki ağır nerdübânı yere indirip Prosper'e koşarak bir tarafına bir şey olup olmadığını anlamak için dedi ki:

- Ne oldunuz? Ne var?

Prosper yattığı mahalden birdenbire ayağa kalktı. Sükûtu hayli şiddetli vukû bulmuş ise de bir insanın ruhu muzdarib, müteessir olur ise vücudundaki acıyı asla duyurmaz. Prosper dahi işte bu hâlde idi. dedi ki:

- Ne olacak? Madeleine içeride! İşitiyor musunuz? Gece vakti böyle تنها bir mahalde Madeleine Raoul ile beraber bulunuyor!

Bunu duyunca Mösyö Verduret dahi şaşırdı. İstidlâlâtında layihamı bulunan bu zât bu hükmünde ya gelmiş olduğunu anladı. Çünkü Verduret bu gece araba ile Raoul nezdinde gelen zâtın bir kadın olduğunu biliyor ise de bu kadını Madeleine değil Madam Fauvel zann ediyordu. Kendi zannı böyle olduğu gibi bu akşam Gypsy' nin (Bonne Foi) kahvehanesine göndermiş olduğu tezkirede dahi

Raoul nezdine gidecek olan kadının Madam Fauvel olduğu yazılmıştı. Bunun için dedi ki:

- Sakın yanlış görmüş olmayasınız?

- Hayır efendim! Hayır! Ben Madeleine'i başka bir kadını bunu zann etmekliğimin ihtimali yokdur... ah Madeleine'i siz daha dün gördünüz sözlerini işittiniz bana karşı böyle ber-hayatında bulunacağını hiç mamûl ettiniz mi? Hatta siz bana "Madeleine sizi seviyor asla şüphe etmeyiniz ki seviyor" dememiş miydiniz?

Verduret hiç cevap vermedi. Evvela etmiş olduğu hatada dolayı şaşırdı. Badehu zihnini bunun esbâbını taharriye sevk edip bu muammânın dahi birçok yerlerini halletmeye başladı. Prosper sözünde devamla diyor idi ki:

- O asil afif Madeleine ki iffetine ismetine validemden ziyâde itimâdım vardı meğerse taşıdığı isme varıncaya kadar her şeyi sirkat etmiş bulunan bir namussuz metresi imişse ben ise namuskâr bir budala imişim ki o alçak herifi en iyi bir dost zann ederek her bir sırrımı gidip de ona açar idim... Madeleine'in dostu imiş ha? Ya bende onların eğlencesi kepezeleri imişim... kim bilir benim onlara karşı olan muhabbetime itimâdına arkamda ne kadar gülerek benimle istihzâlar etmişlerdir?

Prosper şiddet-i heyecanından sustu. Bu kadar alçakçasına bir hıyânet vardırırmıştı. Ye'sin husûla getirdiği bir büyük öfke ile dedi ki:

- Artık tahammülün tevâzun derecesi aştı. Bu kadar acı bu kadar büyük hakaretlere karşı sabır etmek miskinâne boyun eğmekle göstermek yalnız benim değil bütün insanların iktidârı harcıdır.

Bunu dedikten sonra Prosper haneye doğru saldırdı. Verduret dahi arkasından koşarak bunun hareketini tadîle uğraşıp dedi ki:

- Ne yapıyorsunuz?

- İntikamımı almaya gidiyorum. Şimdi kapıyı da kırarım bacayı da yıkarım.

Patırtıdan hiçbir şeyden havfım kalmadı. Bundan sonra hırsızlar gibi içeri sessiz sadâsız girmeye de lüzum yokdur. Dava-i namus eden bir müddeâ sıfatıyla adeta serbest gireceğim.

- Böyle bir harekette bulunamayacaksınız Prosper.

- Buna kim mani olabilir?

- Ben!

- Siz mi? Hayır mösyö buna mani olamazsınız mümkün değildir! Şimdi gidip

kendilerine görünerek akıllarını başlarından alacağım. Sonra ikisini de telef edeceğim. Onların arkasından kendimi de öldüreceğim. İşte istediğim ve yapacağım şey bundan ibadettir.

Eğer Mösyö Verduret kavi bazılarıyla Prosper'i yakalamamış olaydı Prosper kaçıp gidecekti. Beyinlerinde bir ufak gülüş vukûa geldi nihayetinde Verduret galebe etti. Ve dedi ki:

- Eğer bir ufak gürültü çıkarıp ortalığı ayaklandırır iseniz bilmiş olunuz ki bütün ümitlerimizi mahv etmiş olursunuz.
- Hangi ümitleri? Artık bende ümit kaldı mı zann ediyorsunuz?
- Raoul bunları duyacak olur ise elimizden kaçır. Siz de ilelebet îade-i namus edemezsiniz.
- Ne vazifem!
- Zavallı adam! Bu sizin vazifeniz değilse benim vazifemdir. Çünkü
- Masumiyetinizi meydana çıkarmak için ben yemin ettim. Aklınızı başınıza toplayınız her zaman metres bulunur ama insan gâib edildiği namusunu bir daha bulamaz. Ciddi bir emele karşı gelecek hiçbir mani olamaz.

Verduret ile Prosper yağmurun altında kemiklerine kadar ıslanmış ve ayakları çamurlar içine gömülmüş bulundukları hâlde mücadele ediyorlardı! Prosper delicesine bir inat ve sebâtla diyor idi ki:

- İntikamımı alacağım! Alacağım! Alacağım!
- Alınız fakat bir çocuk gibi değil bir akıllı adam gibi alınız.
- Mösyö!
- Evet bu hareketiniz çocukça bir harekettir. Haneye girdikten sonra ne yapacaksınız?

Üzerinizde silah var mı? Yok. Raoul 'un üzerine varıp vücut vücuda mı güreşeceksiniz? Haydi öyle yapınız. Siz mücadele etmekte olduğunuz esnada Madeleine arabasına binip sıvışacaktır. Sonra ne olacak? Raoul'a karşı gâlib geleceğinizden emin misiniz?

Prosper bu husûsta bedîhî bulunan iktidarsızlığını hissederek sükût etti. Verduret sözüne devamla dedi ki:

- Silahla mücadeleye kalkışmak ne lazım? Bir insan hasmını göre ki göndermek yolu açık durur iken öldürmeye kalkar ise budalaca bir hareket işlemiş olur.

- Öyle ise ne yapmalı?

- Beklemeli. İntikam bir leziz meyvedir. Fakat kemalini bulması için sabır tahammül lazımdır.

Prosper ikna olmaya başlamıştı. Verduret bunu anladı. İhtiyâten sonraya saklamış olduğu en kuvvetli sözlerini sarf edinmek sırası gelmiş olduğuna hükmederek dedi ki:

- Şunu da düşünmeliyiz ki mâdemüvâzel Madeleine'in kendi keyfine olarak buraya gelmiş olduğu bizce ne malûmdur? Biz evvelden bu kızı kendine vazife add edindiği bir husus için kendi kendini feda etmekte olduğuna hükmetmedik miydi? Bakalım bu akşam buraya gelişi kendi ihtiyarıyla mıdır? Sizi yanından tard etmeye kadar kendini mecbur eden kuvvet ne ise bu gece buraya kadar gelişi yine o kuvvet ilcâsıyla olmadığını biliyor muyuz?

İnsan arzu ve ümitlerine muvaffık bulduğu bir sözü mutlak can kulağıyla dinler ve çabuk kanî olur. Verduret'in şu tahmini zahiren pek kuvvetsiz görünmekle beraber yine Prosper'e tesîr etmekten hâli kalmadı. Biçâre dedi ki:

- Öyle ya! Kim bilir belki dediğiniz gibidir?

- Bunları ben konuşurlar iken bir defa görsem dediğim gibi olup olmadığını anladım.

Prosper bir müddet ses çıkarmadı. Sonra dedi ki:

- Bunu işitmek benim için ne kadar acı olur ise olsun kendi hükmünü dosdoğru bana haber vereceğinizi şimdiden vaat eder misiniz?

- İşte vallahi namusum üzerine yemin ediyorum ki anladığımı size doğru haber veririm.

O anda Prosper kendinde vücudunu asla memûl etmediği bir kuvvet ve şiddetle nerdübânı yakalayıp kaldırarak deminden Verduret'in yapmış olduğu gibi alt basamağını omuzlarına dayattıktan sonra dedi ki:

- Hadi çıkınız!

Verduret neredübhâni bir kere bile sarsmaksızın öyle bir ustalık ve mahâretle üzerine çıktı ki bir saniye sonra pencereye kadar yükseldiği görüldü. Verduret gördü ki Prosper'in sözü pek doğrudur şu saatte içeride Lagors'un odasında bulunan kadın Madeleine'dir.

Verduret dikkat etti ki bu kız Raoul' un hanesinde teklifsiz bir hâlde bulunuyor. Şapkasını ve dışarıya mahsus bulunan çuha mantosunu arkasından çıkarmamış odanın ortasında ayakta duruyor. Gayet hararetli ve öfkeli bir sûrette sözler söylüyor. Hareketli etvârı çehresi bütün kendinde bulunan bir büyük nefret ve şiddeti zor ile yenmeye uğraştığını bildiriyorlardı.

Raoul ise (şömine) nin yanına bir alçak iskemle üzerine oturmuş elinde bir maşa ile eğilince makamında ateşi karıştırıyor. Ve ara sıra kollarını havaya kaldırıp omuzlarını silkerek bu harekâtıyla “ne yapayım?” benim elimde ne var?” manasını işrâb ediyor ve kendine söylenecek bir lakırdıdan provası olmadığını bildiriyordu.

Mösyö Verduret bu lakırdıların içinden on kelimecik olsun işitebilmek için can atıyordu lakin ne fâide ki rüzgarın iniltisinden belli bellisiz bir mırıltıdan başka bir şey duyamıyor ve kulağını cama yapıştırmaya dahi görürler diye korkuverdi. Ve kendi kendine diyor idi ki:

- Ettikleri şey bir mücadele fakat bunun da bir mücâdele-i aşıkâne olmadığı ab-
1 aşıkâr görülüyor.

Madeleine söylemekte devam ediyordu. Verduret (şömine) nin üzerinde duran lambanın ziyasıyla tenevvür edilmiş bulunan Lagors'un çehresini tedkîke uğraşıyor ve bu mücadelenin hikmetini bu çehrede göreceği alimden keşfe gayret ediyordu. Lagors kayıtsız görünmeye çalıştığı hâlde vakit vakit titrediği veyahûd elindeki maşa ile şiddetle (şömine) ye vurduğu görülüyordu. Madeleine'in sözleri gide gide meyûsâne bir rica sûretini almaya başladı. Raoul' un karşısında ihtirâm-kârâne vaazlar alarak hemân diz çökme derecelerine geldi.

Raoul başını çevirdi. Hiç cevap vermiyor veyahûd ki verdiği cevaplar bir hecâlî kısa bir kelimedenden ibâret bulunuyordu.

Madeleine iki üç defa artık gidiyor imiş gibi göründü. Fakat yine geri dönerek istirhâmâtını Raoul'a kabul ettirmedikçe gidemeyeceğini anlattı.

Madeleine en son ricasında bir kuvvetli söz söylemiş olmalı ki Raoul birdenbire

yerinden kalkıp (şömine)nin yanında duran bir küçük dolabı açarak içinden bir paket kâğıt çıkarıp Madeleine uzattı. Bunu görünce Verduret içinden dedi ki:

- Bu ne garip hâl! Acaba kızın bu kadar musırrâne talep eylediği bu kâğıtlar beyinlerinden mukaddemâ teâtî olunan aşıkâne mektuplar mıdır ki ileride melhûz olan tehlikeye mebnî Raoul'dan bunları istiyor?

Madeleine bu kâğıtları aldıktan sonra dahi memnun olmuş görünmedi. Kız yine yeniden ricaya başlayıp daha başka şeyler dahi istemekte olduğunu bildirdi. Raoul'un redd edildiğini görünce elindeki kâğıtları masanın üzerine attı. Verduret'i gayet meraka düşüren bu kâğıtlar masanın üzerine atılınca dağılmış olduklarından iyice görülebiliyorlardı. Bunların renkli muhtelifi bazıları kırmızı bazıları yeşil ve bazıları dahi gül renkli idiler. Verduret kendi kendine dedi ki:

- Anladım! Anladım! Evet bu kâğıtlar emniyet sandığının senetleridir.

Madeleine masanın üzerine yayılmış bulunan bu kâğıtları karıştırarak içlerinden üç tanesini seçip katlayarak cebine koydu. Diğerlerini nefretle redd etti. Raoul'a bir şey söyledi. Raoul dahi bu söz üzerine lambayı eline alıp ikisi birden odadan çıktılar.

Verduret anladı ki artık Madeleine gidiyor. Verduret için artık görececek bir şey kalmamıştı. Nerdübândan inmeye başladı. İnerken içinden diyor idi ki:

- Emniyet sandığının senetleri ha!.. Bu işte ne kadar anlaşılmaz esrâr varmış!

Şimdi her şeyden evvel nerdübân oradan kaldırmak lazımdı. Çünkü Madeleine'i teşyîden sonra Raoul'un gelip bir kere bahçeyi dolaşması muhtemel idi. Ortalık karanlık olmakla beraber yine nerdübânın beyaz divâr üzerinde şekli seçiliyordu.

Alelacele Prosperle beraber nerdübânı yere yatırdılar. Badehu ikisi birden gidip bahçenin en karanlık bir köşesine gizlendiler. Bulundukları mahalden hanenin kapısı ile demir parmaklı harici kapı dahi görülüyordu.

O esnada Madeleine ile Raoul'un kapıdan çıktıkları görüldü. Raoul lambayı harici nerdübânın birinci basamağı üzerine koyup kıza elini takdim etti. Fakat Raoul'un uzattığı bu eli Madeleine müteneffirâne bir tavırla redd etti ki bunu seyreden Prosper sevincinden çıldıracak bir dereceye geldi.

Kızın şu reddine mukâbil Raoul'un tavrında ne bir taaccüb ve ne de bir teessür emâresi görülmedi. Yalnız çehresi müstehziyâne bir sûret peyda ederek “Bu da benim umurum mu!” gibi bir imâda bulunduğu anlaşıldı. Raoul demir parmaklı

kapıya kadar indi. Kız çıktıktan sonra kapıyı kapayıp araba hareket etmekte iken Raoul de süratle oyuna girdi. Merak ve şüphesinden çatlama raddesine gelen Prosper sordu dedi ki:

- Ay Mösyö Verduret! Her ne görüp anlar iseniz bana doğruca söyleyeceğinize dair olan vadinizi unutmadınız ya? Bu söyleyeceğiniz şey bence pek vehîm olsa bile çekinmeyip yine söyleyiniz. Çünkü işiteceğim söze karşı arz-ı metânet etmeye karar verdim.

- Öyle ise bu metânetinizi hâsıl olacak şiddet sürûra karşı ibrâz etmeniz lazım geliyor dostum. Bir aya kalmayacak Madeleine karşı bu akşam kalbinizde o yanan şüphelerden dolayı pek çok nadîm ve mahcûb olacaksınız. Madeleine'i Raoul' un metresi zann etmek gibi bir zehâbda bulunduğunuz için fevkalâde utanacaksınız.

- Ne yapayım? Zâhir-i hâl hep böyle göstermiyor muydu?

- Zâhir-i hâle nazaran hükm vermenin en büyük tedbirsizlik olduğunu bilmiyor muydunuz? Fakat artık burada durmanız olamaz. Raoul cenâbları kapıları kapadı biz yine geldiğimiz yoldan gitmeliyiz.

- Fakat nerdübânı orada mı bırakacağız?

- Zararı yok orada kalsın. Bu gece bahçeye bıraktığımız izleri hep mahv etmek mümkün değildir. Sabah bunları görecektir olurlar ise içeri hırsızlar girmiş zann etsinler.

İki arkadaş yine divârdan aşılar. Daha elli adım yürüyemeden mahûd demir parmaklıklı kapının açılıp yine tekrar kapandığını işittiler. Bunu müteâkib kendi taraflarına doğru birisinin gelmede olduğunu görüp ikisi birden gizlendiler. Bu gelen kimse bunları fark etmeksizin geçip mevkife doğru yürüdü. Biraz uzaklaşınca Verduret dedi ki:

- Raoul gidiyor. Hem de nereye gittiğini biliyor musunuz? Madeleine ile vukû bulunan bu gece ki muhâveresini anlatmak için Clameran'ın yanına gidiyor. Allah vere de Fransızca lisan üzere konuşsalar da ne dediklerini yarın Joseph Dubois 'ten tamamen alsak.

Verduret bir müddet bir şey söylemeksizin yürüdü. Kendi istidlâlâtına muhâlif olarak zuhûr eden vakaları düşünüyordu. Nihayet dedi ki:

- Eğlence, sefâhat, kumar alemlerinden başka bir şeyi araması lazım gelen

Raoul gibi adamın Vesinet gibi hâli mahalde böyle bir inzivâ haneyi intihâb etmesindeki hikmet acaba nedir?

- Mösyö Fauvel'in sen nehri sahilinde olan sıffıyesi buraya bir çâryek mesafededir. Bu yakınlık sebebinden Raoul burayı intihâb etmiştir zann ederim.

- Haydi yaz için bu sebep doğru olsun. Ya kışlar için ne diyelim?

- Kışları Louvre hotelinde bir odası vardır.

Bu cevaplar Verduret'i ikna kafi değildi. Verduret yürümesini hızlandırdı. Ve dedi ki:

- Bari geldiğimiz arabayı gitmemiş bulsak. Çünkü şimdi kalkacak olan trene-mevkifinde Raoul'a tesadüf etmek havfına mebnî- binemeyiz.

Verduret ile Prosper'in arabadan indikleri gerçi bir saatten ziyâde olmuş ise de tekrar o mahale avdetlerinde tarif eylemiş oldukları lokantanın önünde arabanın hala bilmekte olduğunu gördüler.

Arabacı hayvanlarının gayreti sayesinde kazanmış olduğu yüz franklık kâimeden cüzi mikdârını sarf ile kendine bir ziyafet çekmek hususunda hâsıl olan arzu ve iştihâsına bir türlü galebe edemeyerek lokantada güzel bir yemek hazırlatmış ve şarabı dahi zevkine muvaffık bulmuş olduğundan herif orada yamaşmış kalmıştı.

Arabacı müşterilerinin avdet ettiklerini görünce sevindi. Lakin bir de müşterilerin ne hâle girmiş olduklarına dikkat etdiği zaman bir büyük taaccüpten kendini alamayarak dedi ki:

- Aman efendim bu ne kıyafet ne oldunuz?

Prosper herifin bu sûâline bir cevap olmak üzere- bir dostlarına vaziyetine vermeye gitmişler ise de karanlıkta yolu gâib ederek bir bataklığa düşmüş olduklarını anlattı.

Arabacı zâhiren buna inanmış gibi göründüyse de kalbinden inanmayıp her hâlde bu iki kişinin bir sû-i niyetle bir tarafa gitmiş olduklarına hükm ediyordu. Lokantada bulunan diğer birkaç kişiler dahi bu hükmü beyân eder bir sûretle birbirlerinin yüzüne bakışmakta idiler.

Verduret bunların franka varınca oradan çabuk savışmak üzere arabacıya dedi ki:

- Haydi gitmeyecek miyiz ya?

- Hay! Hay! Efendim. İşte hayvanları tanzîm ediyorum buyurunuz bininiz.

Verduret ile Prosper'e avdette yol pek uzak pek sıkıntılı göründü. Prosper yanındaki garîb refikânı söyletmek istedi. Birçok sûâller irâdında bulundu. Fakat hep bunlara birer kelimeden ibaret kısa cevaplardan başka bir şeyi alamayınca o da susmaya mecbur oldu.

Prosper içinden bu herifin kendi üzerinde icrasına başlayıp ve gittikçe derecesini arttırmakta bulunduğu nüfûzuna öfkeleniyor idi. Kuvve-i mefkûresini keşif bir duman içinde kalmış zann ediyor ve iliklerine kadar ıslanıp üşümüş bulunması vücudunda bir nevi uyuşukluk husûla getirmiş olmasından dahi başkaca muzdarib oluyordu.

Verduret arabanın köşesine sokulmuş ve ayaklarını dahi karşısındaki bankta uzatarak uyur gibi bir hâlde bulunuyorsa da hakikatte uyumuyordu. Bu geceki vakadan şimdiye kadar olan hükümlerinin birer hakikat oldukları sabit olacağını bekler iken meydana birtakım karışıklıklar çıkmış olması canını sıkıyordu. Eline geçirmiş zannında bulunduğu ser-rişteleri birdenbire elinden kaçırmıştı. Bu işte Madeleine Fauvel ile Madeleine Raoul ve Clameran'ın derdinin birden ittifak ve iştirâkları bulunmasına sebep nedir? Bunları böyle müştereken harekete mecbur eden maddi ve manevi nasıl esbâb olabilir?

Verduret'in düşündüğü şeyler işte bunlardır.

Araba Grand Archange hotelinin kapısı önünde durduğu vakit içeriden hotelin saati nısf elliye vurmakta olduğu işitildi. Verduret arabadan inip de daldığı tefkirât aleminde bidâr olunca o gece henüz akşam ta'âmı etmemiş oldukları hatrına geldi. Madam Alexandre uyumamış bunları biliyor imiş derhal mükemmel bir gece ta'âmı hazırlattı. Madam Alexander 'nin Verduret hakkında gösterdiği hürmet ve riâyet her dürlü ihtirâm ve itibârın fevkinde idi. Verduret ta'âm eder iken karının buna adeta hayran olurcasına bir nazarla bakmakta olduğuna Prosper dikkat etti.

Ta'âmdan kalktıktan sonra Verduret Prosper'e dedi ki:

- Yarın gündüz beni göremeyeceksiniz. Fakat gece bu vakitler yine buraya geleceğim. Yarın gece Jandidielerin balosundayım. Bakalım olmadıklarımı orada keşfe muvaffık olabilir miyim? Prosper bunu doyunca hayretten şaşırdı kaldı. Verduret'in nasıl olup da Jandidierler gibi Paris'in en meşhur bankerlerinden bulunan zevâtın balosunda hazır bulunacağına şaşıktıkça şaşıırıyordu. Besbelli kendisini esvâbcı nezdine göndermiş olması işte bu balo için olmalıdır. Prosper hayreti yenemeyerek

dedi ki:

- Ay siz bu baloya davetli misiniz?
- İstedğim saatte davet olunabilirim.

İnsanlık hâli ne tuhaftır? Prosper Verduret'in şu sözünü işitince zihnini birçok ıztırâb-engîz fikirler istilâ eylemiş olduğu şu zamanda bile kendi kendine dedi ki:

- Verduret ne kadar bahtiyar imiş? Madeleine'i masaca elbisesiyle ben görmediğim hâlde öğrenecek kim bilir kızın bu elbise ile letâfet cemali ne kadar revnâk bulacaktır?

Bölüm 11

Sen Lazare sokağının vasatına doğru inşa edilmiş gayet mükemmel bir çift hotel vardır. Bu hotellerin sahibleri Jandidieler isminde iki meşhur bankerlerdir ki milyonları aşan servetlerinden bu zatların tecritleri farz edilse bile yine şâyân-ı dikkat adamlar olmak meziyetinden kalmazlar.

Birkaç sene mukaddem bu hoteller inşa olunup bittiği vakit bütün Paris matbûâtı bunların vasfını ede ede bitirememişti. Bu iki hoteller yekdiğerinden büsbütün ayrı olarak inşa edilmişler ise de sûret-i tertibâtlarında lede'l iktizâ ikisi birleşip hotel hâline gelecek bir maharet mimariye vardır. Jandidieler bir ziyafet vermek lazım geldiği vakit hotellerini birbirinden tefrik eden kalın bölmeyi ortadan kaldırırılar bu suretle salonlarını Paris'te emsâli görülemeyecek derecede şaşalı bir hâle korlardı.

Bu hotellerin prenlere layık olan tezyinât dahiliyeleri ve meduvvîn haklarında olacak her nevi istirâhat ve eğlencenin mükemmeliyeti Jandidielerin ve bir diğeri ziyafetleri Paris'in en parlak kibar cemiyetleri sırasına koymakta idi.

Cumartesi günü sen Lazare sokağı meduvvîn arabalarından geçilmez bir hâle gelmişti. Alafranga saat onda salonlarda o yöne başlandı.

Verilen balo “travesti” tabir edilen tebdîl balosu idi. Davetlilerin elbiseleri hakikaten kıymetli kostümler olup içlerinde zarifleri çok olduğu gibi pek tuhafları da vardır.

Bu tuhafların içinde ezcümle bir palyaço vardı ki cin gibi parlayan gözleri fırın gibi koca ağzı kıpkırmızı yanakları ve avizelerin aks-i ziyâlarından hemân parlayacak zann edilen ateşin renkleri sakalı ile umûmun enzârını celb etmekte idi.

Palyaçonun ayaklarından konçları tersine dönmüş çizmeler, başında yamrı yumru bir

şapka bulunup yakasını tezyîn eden dantelalar dahi salkım saçak sarmakta idi.

Sol elinde bir sârik donmakta olup bir sarığın üzerine bir müşemma talik edilmişti. Bu müşemmanın üzerinde dahi gayet kaba bir sûretde tasvir edilmişti. Sekiz adet resm görölüyordu. Sağ elinde bir ince dikenin bulunup hokkabazların mükkemmeliye-i mudhikalarına başlayacakları esnâda yaptıkları gibi arada sırada bu dikenle resimli müşemma dokunmakta idi. Birçok kimseler palyaçonun etrafına toplanmışlar kendisinden bazı tuhaf sözler zuhûr edeceğine intizârda bulunuyorlar ise de palyaço hiç ağzını açmadığı gibi herkesin girip çıkmakta olduğu büyük kapının önünden bir yere ayrılmıyordu.

Saat on buçuğa gelince palyaço yerini değiştirdi. Bu esnada Mösyö Fauvel karısı koltuğunda ve yeğeni mâdemüvâzel Madeleine dahi arkalarında olduğu hâlde salondan içeri girmişlerdi. Bunların vürûdlarını görünce derhal kapının yanına birçok halk toplandı. On günden beridir ki Provence sokağında vukûa gelen sirkat maddesi bütün aleme sermaye makâl olmuştur. Dostu, düşmanı hepsi Mösyö Fauvel'e yaklaşarak bazıları hakikaten bir his-i dostâne ve diğerleri dahi samimiyetlerinden şüphe edilecek bir tavır ile beyân-ı teslimiyet ediyorlar idi ki felâketzede olan bir kimseyi dünyada böyle istihzâya benzeyen tesellilerden ziyâde kızdıran bir şey yoktur.

Mösyö Fauvel dünyada daima ciddiyetten ayrılmaz insanlardan bulunduğu için baloya kıyafetini tebdil ederek gelmemiştii. Yalnız omuzlarının üzerine ipekten bir kısa manto almıştı. Kocasının kolunda bulunan Madam Fauvel pek büyük bir zarâfet ve nezâketle eğilerek huzârı selamlıyordu.

Gençliğinde fevkalâde güzel olan bu kadın bu gece dahi giymiş olduğu elbisenin kendine gayet yaraşmış bulunmasından ve lambaların tesir ziyalarından adeta gençlik tarâvetini bulmuş denecek kadar güzel görünmekte idi. Bu gece kendini görenler hiç korkmaksızın yaşında bir kadın olmadığına inanmazlardı.

Madam Fauvel tuvaletini on dördüncü Louis'in evâhir saltanatı zamanlarında saray heyetinin gidenleri biçimde intihâb etmişti. Elbisesi bütün işlemeli atlas ve kadifeden ibâret olup üzerinde elmas ve mücevherâta dair hiçbir şey görölmemekte idi.

Fakat asıl enzârı en ziyâde celb eden Madeleine idi. Letâfet endâmını görenleri mütehayyir bırakacak derecede meydana çıkarmış bulunan müsâhibe elbisesi içinde kız hakikaten kraliçeler kadar bir edâ ve şâşa peyda eylemişti. Salonun muattar

hevâsı ve avizelerin ziya-i şaşaadârı içinde letafet cemâli çiçek gibi açılmıştı.

Louis 'nin tarâveti saçlarının siyahlığı ve şahane gözlerinin parlaklığı her zamankinden kat kat artmış görünüyordu. İçeri girdikten sonra Mösyö Fauvel kendi gibi ciddi adamların topladıkları bir salon aramak üzere yürüyüp galebelikle karıştı. Madeleine dahi boş kalmış bulunan Madam Fauvel'in koluna girdi.

Balonun en parlak ve civcivli zamanı idi. Gayet mükemmel iki orkestra takımı icra-i ahenk etmekte olup salonlarda atlaslar, kadifeler, sarmalar, dantelalar ile müzeyyen rengarenk fistanlar kasırga gibi dönmekte idi. Kadınların baş ve gözlerini tezyîn eden elmasların parıltısı ortalığı doldurmuş ve bu elmas parıltılarıyla rekabete çıkışmakta zann edilen o açık sineler, o zamanlar, kollar dahi üzerine nur şems aks eden kardan daha beyaz daha parlak bir manzara arz ediyordu.

Bizim palyaço kendini herkese unutturarak bir pencerenin derinliği içine gizlenip kolunu dahi pencerenin oymalı demir mandalı üzerine dayamış olduğu hâlde ayakta duruyor ve önünden geçen o ihtişâmlı oyuncular

Müteessir bir nazarla seyr ediyordu. Bahusus nazar-ı dikkatini kendine az bir mesafede oynamakta bulunan iki oyuncudan ayırmıyordu. Bu oyunculardan biri Madeleine idi ki (Doj) [1] kıyafetine girip sarmalar içine gark olmuş bulunan bir zâtın koltuğunda bulunuyordu. Bu zâtta Marquis de Clameran'dan başka birisi değildi. Herif gençlenmiş güzelleşmiş ve gayet beşûş bir hâlde görünüyordu. Clameran'ın bu beşâşet ve memnuniyetten kendinin Madeleine karşı muvaffakiyeti anlaşıyordu.

Bir kadril arasında dinlenmekteler iken Marquis bir tavır perestişkârına ile refikâsına doğru eğilip bir şeyler söylüyordu. Madeleine dahi kah başını sallayıp ve kah gülerek bunu dinliyor bu istimâdan kendinde bir telezzüz âsârı görülmüyorsa da hâlinde hiçbir öfke alâimi de peyda olmuyordu.

Palyaço kendi kendine diyor idi ki:

- Besbelli bu Marquis denilen herif bankerin yeğenine (kur) yapıyor. Dünkü fikrimde bundan dolayı haklı imişim. Lakin nasıl olup da mâdemüvâzel Madeleine bu herifin bu yolda ilan-ı muhabbet edişine ve bu arsızlıklarına karşı müsâidkârâne bir tavırda bulunuyor, bereket versin Prosper burada yok.

Bu aralık palyaçonun önünde mantolu ihtiyarca bir adam durup yarısı ciddi ve yarısı

istihzâ ile karışık bir tavırla dedi ki:

- Mösyö Verduret! Bana olan vaadinizi biliyorsunuz ya?

Palyaço haricen kimsenin sezemeyeceği bir sûretde gayet ihtirâm-kârâne bir tavır ile gelip dedi ki:

- Biliyorum efendim!
- Aman tedbirden ayrılmayınız.

[1] (Doj) eski Ceneviz, Venedik cumhuriyetleri reislerine verilen unvandır.

- Tedbirde kusur etmeyeceğime mösyö kont emin olsunlar.
- Pekala... ben zaten o kadının ne olduğunu bilirim.

Mösyö kont uzaklandı. Bu kısa muhâvere esnasında kadrilde bitmek üzere bulunduğu palyaço etrafına bakındı Clameranla Madeleine'i göremedi. Ben şimdi onları Madam Fauvel'in yanında bulurum diyerek galebeliğin içine dalıp gitti. Madam Fauvel sıcaktan bîzâr olup biraz serinlemek üzere hotelin (galeri)sine çıkmıştı. Bu galeri (altın) denilen tılsım kuvvetiyle gayet mükemmel bir bahçe hâline konmuştu. Portakal ağaçları ve çiçeği üzerinde gül ağaçları gayet latif bir sûretde açmış beyaz leylak ağaçları buraya öyle her bahçede görülemeyecek bir letâfet peyda ettirmişti. Palyaço baktı ki kumar salonlarından birinin kapısına yakın bir ağaçlığın önünde Madam Fauvel oturuyor. Madam Fauvel'in sağ tarafına Madeleine ve soluna dahi Raoul oturmuşlar. Raoul üçüncü Henry'nin musâhibi kıyafetine girmişti. Palyaço Raoul'u dikkatle nazardan geçtiğinden sonra kendi kendine dedi ki:

- Hakikaten bu haydut oğlan emsalsiz güzellerden imiş!

Madeleine bu defa meyûs görünüyordu. Günleri boşluğa doğru dalıp gitmiş olduğu hâlde oradan koparmış olduğu bir kamelya çiçeğinin yapraklarını yoluyor ve ellerinin şu hareketinden zihninin asla haberi olmadığı hâlden anlaşılıyordu.

Raoul ile Madam Fauvel birbirlerine doğru eğilmiş oldukları hâlde konuşuyorlar ve ikisi de çehrelerinde sükûnet hâli göstermeye çalışıyorlar ise de Raoul' un yüzünde peyda olan işmizâzlar ile ara sıra Madam Fauvel'e arz olan raşeler bunların hâllerindeki sükûnetin pek sahte bir sükûnet olduğunu bildirdikten başka beyinlerinde cereyan eden mübâhasenin dahi pek dehşetli ve ağır bir mübâhese olduğunu meydana çıkarmakta idi.

Clameran dahi kumar salonunda kendisi Madam Fauvel ile Madeleine'in her hareketlerini tarassut edebildiği hâlde kendini anlara göstermeyecek bir mevki intihâb edip durmakta olduğunu palyaço görünüyordu. Palyaço kendi kendine dedi ki:

- Yine galiba evvelki gece ki görmüş olduğum mücadele devam ediyor. Ah birkaç lakırdılarını işitebilsem! Şu kamelyaların arkasında durmuş olaydım iyice işitebilirdim.

Orada bulunmak için palyaço bir hareket icra etti. Lakin pek çok kimseleri yarıp geçmek lazım geldiğinden oraya yaklaşması pek de kolay değildi. Tamamdır palyaço arzu edildiği mahale geldiği esnada Madeleine yerinden kalkıp mücevherâtla donanmış İranî kıyafetli bir adamın koltuğuna girdi. O aralık Raoul dahi kalkarak kumar salonuna girdi. Orada Clameran'ı bulup kulağına birkaç lakırdı söyledi.

Hep bunları nazar-ı dikkatten geçiren palyaço yine kendi kendine dedi ki:

- İşte!.. Bu iki hain herifler bu iki kadını yed-i istibdâdlarına almışlar biçâre kadınlar bunlardan yakalarını kurtarmak için beyhude uğraşıyorlar. Muvaffık olamıyorlar. Lakin bu herifler kadınları bu istibdâd altına nasıl sokabilmişlerdir? Bunlara karşı ne kuvvete maliktirler?

Palyaço zihninden bunları geçirmekte iken galeride bulunan galebelikle birdenbire bir hareket görüldü. Bunun sebebi ise büyük salondan (Menuet) tabir ettikleri bir oyun havasının çalınmaya başlaması idi. Birkaç dakika zarfında galeri boşaldı. Yalnız karıları dans etmekte bulunan birkaç dürüst tabiatlı erkekleri ile balo elbisesi içinde sıkışıp muhtar kalmış bulunan bir iki mahcûb gençten başka kimse kalmamıştı.

Palyaço işe başlamanın vakt-i münâsibi gelmiş olduğunu hükm ederek hemân bulunduğu mahali terk ile gelip Madam Fauvel'in oturduğu koltuklu ile salon kapısının mabeyninde bulunan aralıkta durdu.

Galeride kalmış bulunan halk bunu görünce derhal etrafına toplanıp bir daire teşkil ettiler. Palyaço şapkasını yan tarafına kulağının üzerine yıkıp vücudunu dahi şapkanın eğilmiş olduğu tarafa doğru meyl ettirerek gayet komik bir vaziyet aldı.

Hokkabaz soytarılarına mahsûs olan gayet mudhık bir şive ve talâkatla söze başlayıp dedi ki:

- Hanımlar efendiler! (Halkı selamlayarak) daha bu sabah bu şehrin hükümetinden mezuniyet istihsâlina uğraşıyordum. Bu mezuniyetin ne için olduğunu elbette henüz bilmezsiniz?.. Talep eylediğim mezuniyet dünyanın beş kıtasında şöhret, rağbet kazanmış ve birçok (akademi)lerin mazhar-ı takdir ve tahsîni olmuş garip bir oyunu hanımlarımın efendilerimin nazar-ı tecessüslerine arz etmek için idi. İşte şu loca dahilinde hiç görülmemiş ve işitilmemiş bir dram oynanmaya başlayacak bu facia birinci defa olarak Çin devletinin payitahtı bulunan (Pekin) şehrinde mevki-i temaşaya vaz' olunmuştur. Bu defa ise en meşhur en mahîr muharrirlerimiz tarafından lisanımıza tercüme edilmiştir. Teşrîfe rağbet buyuracak zevat şimdiden o buna girmelidirler. Çünkü içeride lambalar yandı. Aktörler giyinmeye başladılar.

Palyaço şu noktada sözü kesip ağzıyla hokkabazların davul ve borularının sadâların öyle bir suret-i mahirane de taklid eyledi ki işitenlere hakikaten veleh geldi. Yine sözüne devamla dedi ki:

- Hanımlar efendiler! Oyun içeride oynandığı hâlde senin burada ne işin var diye belki bana bir sual irâd edersiniz? Evet! Benim burada bulunuşum hanımlarımın efendilerimin oyuna girmek hususunda arzu ve iştihaletini tahrik etmek içindir. Buraya verilecek para asla giysilerinizi rahnedir etmez. Yalnız elli santimecik verdiğiniz hâlde görmediğinizi göreceksiniz. Kanınız kalbiniz galeyana gelecek müteessir müteheyyiç olacaksınız! (Elinde tutmakta olduğu sırğa talîk edilmiş bulunan müşemma' göstererek) şu güzel tabloyu görüyor musunuz? İşte bu tablo facianın sekiz müthiş perdesini tasvir etmektedir. Hah işte! bakınız bunu görünce vücutlarınızda bir titreme peyda olduğunu görüyorum lakin durunuz bakalım bu daha hiçbir şey değil! Bir damla su deniz hakkında insana nasıl bir fikir sahih veremez ise yahud bir kıvılcım parçası güneşe nisbetle nasıl kalırsa işte benim bu tablom dahi içerideki faciâyâ nazaran öyle kalır. Hep bunlar saçmadan ibâretdir. Asıl âlâsı içeride görülecektir.

Terk-i kıyafetine girmiş iri bir herif yanındaki kıza güz elbiseli adama dedi ki:

- Palyaçonun kim olduğunu tanıyor mısınız?
- Hayır tanımıyorum. Lakin herifin boru sadâsını taklid edişine hayran oldum.
- Evet hakikaten pek güzel yaptı. Fakat acaba bundan maksadı nedir?

Palyaçonun bundan asıl maksadı madam Fauvel'in nazar-ı dikkatini kendine celb etmeden başka bir şey değildi.

Raoul ile Madeleine Madam Fauvel'i yalnız bırakıp çekildikten sonra biçâre kadın gayet derin ve müthiş bir dalgınlığa dalıp gitmiş ve adeta kendi kendini gâib etme derecesine gelmişti.

Palyaçonun komik sadâsı kulağına gidince kadın birdenbire titreyip kendini vehleten uykudan uyandırmışlar gibi etrafına bakındı. Kendini bulup aklını başına topladıktan sonra palyaçoya doğru eğilip o da dinlemeye başladı. Palyaço sözünde devamla:

- Efendiler! Şimdi Çin'deyiz. Müsemmamda görmekte olduğunuz sekiz tabloda en üstte ve soldaki (değneğin ucuyla göstererek) Çin vüzerâsından meşhur (Li-Fo)'yu ailesi halkı ile beraber tasvir etmektedir. Filonun omuzuna dayanmış bulunan o genç ve güzel kadın kendi zevcesidir. Hâli üzerinde yuvarlanan çocuklar dahi bunların mahsûl-ı muhabbet ve ictimâileridir, efendiler! Şimdi şu tasvire nazar edince namus ve iffetin neşr eylediği bûy-ı mesudâta bî-istişam etmiyor mısınız? Madam Li-Fo'nun pek afife ve fazilet bir kadındır sahabe-i iffet ve fazilet olduğu için mesuttur da. Çünkü Çin vükelâsından Konfüçyüs'ün dediği gibi “Faziletin mahzuzâtı müfsit dikeninden ziyadedir”. Yavaş yavaş Madam Fauvel palyaçoya yaklaşmaya başlamıştı. Hatta oturduğu koltukçuluğu terk ederek daha yakın olmak için bir diğerine oturmuştu.

Karagöz kıyafetli zât yanındakine dedi ki:

- Görüyor musunuz? Bu herifin dediği şeyler hakikaten müşemman üzerinde var mı?

- Hayır ben göremiyorum siz görüyor musunuz?

Müşemma pek ziyâde ziyaya maruz bulunduğundan üzerinde birtakım resimler olduğu görülüyorsa da filvâki bu resimler pek de palyaçonun tarifâtın muvaffik değildir. Mamafih palyaço bir güzel davul sadâsı işittirmekten sonra olduğundan daha ziyâde bir talâkat-ı mudhika ile söze başlayıp dedi ki:

- Şimdi iki numaralı (!) tabloya bakınız. Şu aynalı dolabın önüne oturmuş ye'sle saçlarının beyaz tellerini yolan ihtiyar kadını tanıyabildiniz mi? Ne gezer tanıyamadınız! İşte o kadın birinci tabloda gördüğünüz Çin vüzerâsından Li-Fo'nun zevcesidir. Efendiler hanımlar bunu görünce ya niçin gözleriniz sulandı. Evet buna ağlamalısınız. Çünkü biçâre kadının güzelliği ile beraber fazileti de bozulmuş saadetle beraber iffeti de mahv olmuştur. Ah! Bunun hikâyesi pek dil-sûzdur. Bir gün bu kadın Pekin sokaklarının birinde gayet yakışıklı delikanlı bir canıye tesadüf etmiş.

Bunu görünce sevmiş. Evet zavallı hatun bu canıye gönül vermiş!..

Palyaço bu son sözleri çehre ve sadâsına feci bir suret vererek söylemişti.

Bunları nakl eylediği esnada palyaço yavaş yavaş mevkiini tebdîl ederek tamam madam Fauvel'e karşı gelen bir vaziyet alıp sözleri kafına nasıl bir tesîr hasıl edeceğini anlamak için çehresini tedkîkten bir an hâli kalmıyordu.

Palyaço sözünde devamla dedi ki:

- Efendiler! Siz bu ihtiyar kadının aşk ve muhabbetine taaccüb ettiniz değil mi? Fakat ben buna hiç taacüb etmem. Çünkü gönül kocamaz dediler meşhur kelâmdır. En gönlü nebât uçurum kenarında neşv ve nümâ bulur. Bu kadın elli yaşında olduğu hâlde sevdiği çocuk kendinin torunu

- Makamındadır. İşte bundan dolayı kadın saçlarının aklarını yolup gençliğine çalışır ki bu hâl görenlere bir büyük ders-i ibârettir. Bu kadının ettiği hatanın tesirât-ı azimesini asıl locanın dahilinde görmeli. Vakit vakit bir şule-i akıl hasta beynini tanıyor idir.

Tuttuğu yolun garabet ve hatmini derpîş ettikçe ne hâllere girdiğini ve ne kadar ıztırâb çektiğini görmeye en kati yürekler bile tahammül edemez. Haydi locaya giriniz elli santime bu kadının ah ve figanını işiteceksiniz. Kadın bu muhabbetinin ne kadar vahı ne kadar mecnunâta bir hareket olduğunu anlıyor beyhûde bir hayal arkasından koşmakta olduğunu itiraf ediyor. Öyle parlak bir gencin kendi gibi letafeti tarâveti mahv olmuş bir koca karıya gönül vermeyeceğini biliyor. Bazen gelip de kulağına aşıkâne sözler söylemiş olsa bile delikanlının bu tavır ve sözlerinde ciddiyet olmayıp hep bunların sahtekârlıktan ibaret olduğuna şüphe etmiyor. Günün biri bu delikanlının kendini terk ile kaçivereceğini düşünüyor. İşte bunları mülâhaza ettikçe hâli fenalaşıyor.

Palyaço gayet mâhirane bir tarz ile yürüttüğü nakliyatı hep etrafını ihâta eden halka hitaben söylüyormuş gibi görünüyor ise de nazar-ı dikkatini hiç Madam Fauvel'den ayırdığı yoktu. Fakat söylediği sözleri kadının üzerinde hiçbir tesîr hâsıl etmemişti.

Madam Fauvel oturduğu koltuklunun bir tarafına doğru ziyâdece yaslanmış olduğu hâlde oturuyor ve çehresinin sükûnetine asla bir tebdil-i arz olmadıktan başka ara sıra hafif tebessümler ettiği de görölüyordu. Bu hâli gören palyaço ise meyûs olarak zihninden diyor idi ki:

- Acaba hesabım doğru değil mi? Yanlış bir yol mu tutmuşum?

Bu aralık palyaço etrafını sarmış bulunan galebelik meyanına (doj) kıyafetli Clameran'ın dahi gelip girdiğini gördü. Palyaço (R) harflerini gayet gürültülü telaffuz ederek söze başlayıp dedi ki:

- Şimdi nazar-ı tecessüsünüz üçüncü tablo üzerine celb ederim. Bu tabloda koca karı o evvelki düşüncelerden o eski nedâmetlerden fikrini külliye tecrit etmiş. Kadın zehâbı değiştirmiş. “Güzel delikanlı beni yürekten sevmez ise edebilirim a!” demiş. Bu fikir ve kararı üzerine delikanlıya bir sahte zadegândık unvanı takarak Çin vüzerâsından en ileri gelenlerine takdîm eder. Oğlan kibri ve zadegana mahsus bir mâişetle yaşamaya başladığından koca karı elinde ucunda bulunan emvâlini hep sevgilisine verir yine sefâhatine akçe yetiştiremez. Nihayet bileziklerini gerdanlıklarını yüzüklerini incilerini elmaslarını bütün delikanlıya teslim eder. Meğerse çapkın bu aldığı mücevheratı (Tien-Tsi) sokağındaki emniyet sandığına terhin edermiş ve bunlara mukabil aldığı rehin senedâtını getirip kadına vermek istemez imiş.

Palyaço bu son nakliyatından memnun olmaya başlamıştı. Çünkü bir müddetten beri Madam Fauvell'in çehresinde birtakım alâim tesîr ve heyecan peyda olduğunu görmekte idi. Hatta kadın birkaç defa oradan kalkıp savışmak üzere davranmış ise de sandalyeden kalkabilecek kadar uzuvların kuvvet kalmamış olduğunu görerek bulunduğu yerde mihlanmış gibi kalkıp palyaçoğu dinlemeye mecbur olmuştu. Palyaço hikâyesinde devamla diyor idi ki:

- Hanımlar efendiler! Bir gün geldi ki kadının mücevherât çekmeceleri
- Boşalıp tam takır oldu. Sevgilisine verecek artık bir şey kalmadı. Bu defa çapkın Çin imparatorunun Li-Fo'ya alâmet-i vezâret olmak üzere vermiş olduğunu gayet kıymettar bir mücevher dökmeye gözüktü. Bunu ele geçirmeyi kurdu. Bu düğme kıymetine paha yetişmez bir nevi mücevherden me'mûl olup taşı. Bir oda derûnunda mahfuz bulundurularak gece ve gündüz muhafıza sene dahi üç nefer ta'yin olunmuştu. Kadın delikanlının bu talebine bir hayli zaman karşı geldi. Çünkü biliyor idi ki kocası Li-Fo'nun düğmesini delikanlıya teslim edecek olursa bu düğmenin muhafızları bulunan üç masum nefer salb ettirileceklerdir. Maahazâ bir müddet sonra kadın delikanlının istihâmâtına mukâvemetten aciz kalmaya başladı. Zira çapkın öyle bir tatlı sadâ ile niyazlar etmeye kalkıştı ki kadın için dayanmak kâbil olmadı.

Nihayet düğme bulunduğu mahalden sirkat edildi. Dördüncü tablo Li-Fo'nun zevcesiyle sevgilisi delikanlının düğmeyi sirkat için gizli nerdübândan mahûd taş odayı indiklerini tasvir ediyor. Bakınız! Bakınız! İkisinde ne büyük bir ihtiyât ve ihtirâzla iniyorlar??

Burada palyaço sözü kesti çünkü sâ'minden üç dört kişi madam Fauvel'in fenalaşıp adeta bayılmaya başlamış olduğunu görerek imdadına koşmuşlardı.

Bu esnada palyaço kolunun gayet şiddetle saklanmakta olduğunu hissetti. Bir de başını çevirip bakdı ki Clameranla Raoul hiddetlerinden ikisinin de renkleri uçmuş birbirinden daha müthiş birer hâl kesb etmiş oldukları hâlde yanı başında duruyorlar. Palyaço bunlara nazik sadâsıyla dedi ki:

- Ne istiyorsunuz efendilerim?

Cevap olarak ikisi birden dediler ki:

- Sizinle biraz konuşmak istiyoruz.

- Baş üstüne efendilerim konuşalım.

Palyaço bunların arkalarına düşüp galerinin ta öbür ucunda bulunan bir camlı kapının önüne kadar gittiler. Burası çok kimselerin nazar-ı dikkati erişemeyeceği siper bir mahal idi. Zaten bunlara deminden palyaçonun gayet ihtirâmla selamlayıp “Mösyö Kont” namını vermiş olduğu zâttan başka galebelik içinden bir kimsenin dikkat ettiği yoktu.

Biraz evvel başlamış bulunan oyun havası bu esnada hitam bulmuş olmakla mızıkacılar için dahi yarım saat kadar dinlenmek lazım geldiğinden salondaki galebelik akın akın galeriye dolmaya başlamış ve bu kargaşalık arasında dahi Madam Fauvel'in bayılmasına dikkat eden bulunmamıştı.

Deminden kadının bayıldığını gören birkaç kişi bu baygınlığı galerideki sıcağın şiddetine haml etmişlerdi. Zevci Mösyö Fauvel'i kadar haber giderek herif koşa koşa gelmiş ise de karısını güzel güzel Madeleine ile konuşmakta bulduğundan yine tekrar dönüp salonuna gitmişti. Clameran Raoul'dan ziyâde pür hiddet kesilmiş olduğundan sert bir sadâ ile palyaçoya dedi ki:

- Evvel-i emirde karşımdaki zâtın kim olduğunu tanımak isterim.

Palyaço bunların kendini çağırmaktan maksadları ne olduğunu biliyorsa da herifler

meramlarını kendine açıktan açığa söylemedikçe iş latifeye bozmayı tasmin ederek palyaçoya yaraşır bir tarz ve sadâ ile dedi ki:

- Kim olduğuma dair olan evrak-ı resmiye vaziyetimi mi talep buyuruyorsunuz Doge hazretleri? Bu evrak mevcûddur. Fakat bende değil bu memleketin hükûmeti eline geçmiştir. Benim ismim sanatım mahal ikametim ahvâl-ı husûsiyem hep bu kağıtlarda mukayyettir...

Clameran gazûbata bir suretle palyaçonun sözünü kesip dedi ki:

- Her kim iseniz bilmiş olunuz ki küstahlığınız son dereceye varıyor!
- Ben mi? Doj hazretleri!
- Evet sizin!.. O berbat hikâyeyi nakilden maksudınız nedir?
- Berbat mı! Size öyle geliyor ise bilmem! Fakat o hikâye kendi mahsûl-ı kariham olduğu cihetle benim için hiç berbat değildir.
- Oluverir efendi! Oluverir!
- O hikâyeyi Madam Fauvel hakkında tasnî eylemiş olduğunuzu itiraf kadar cesaret ibrâzından çekilmelisiniz.

Palyaço bu sözünden fevkalade alıklaşmış gibi bir tavır irâe ile başını bir tarafa eğip gözlerini dahi güya tavandan bir takım ilhamât bekliyormuş gibi yukarı dikip ağzı açık kalmış olduğu hâlde dinlemeye başladı. Fakat bir dikkat eden olaydı gözlerinden memnuniyet âsârı parlamaya başlamış olduğunu görürdü. Clameran'a cevap olmaktan ziyâde kendi kendine söyleniyormuş gibi bir tavır ile diyor idi ki:

- Aman ya Rab! Ne garip şey? Benim nakl ettiğim Li-fo hikâyesinin haberim yok. Düşünüyorum düşünüyorum da memnun değil buna bir mana veremeyeceğimi anlıyorum.
- Mösyö Fauvel'in uğramış olduğu felaketi duymamış olduğunuzu da iade edebilir misiniz?

Palyaço her bir şeyi Clameran'ın kendine söyletmeyi kararlaştırmış olduğundan gayet müteaccibâne bir sûretde dedi ki:

- Felaket ha!?
- Mösyö Fauvel'in duçâr olduğu sirkatten bahs etmek istiyorum.

Zannıma kalırsa bunu duymadık kimse kalmadı.

- Ha! Evet biliyorum. Kasaları üç yüz elli bin frank kadar külli bir meblağ alıp soymuş olduğunu işittim. Bu her gün alemin dilinde gezen lakırdı. Benim bunda anlayamadığım bir taraf varsa o da benim Li-fo hikâyesiyle bu sirkat beynindeki vech- i münasebettir. O sirkat başka benim hikâyem büsbütün başka!

Clameran cevap vermedi. Çünkü Raoul kendine yavaşça bir dirsek vurarak palyaçonun hareketi kast olmadığını anlatmak istemişti. Clameran bir mermerden daha buz gibi kesilmiş olduğu hâlde keskin bir nazarla palyaçoğu yukarıdan aşağıya kadar süzdükten sonra hiddet arasında ağzından birkaç muayyendir ve şüpheli sözler kaçırmış bulunduğu fevkal-hamd pişman oldu. Ve dedi ki:

- Haydi öyle olsun. Ben aldanmışım. Vermiş olduğunuz izâhâtta sözlerinizin sıdkına kani oldum.

Bu defa ise deminden beri bir tevazu safderûnuna da bulunmuş olan palyaço gayet mütehevvirâne bir suret alıp yumruğunu kalçasının üzerine koyarak pek büyük bir serkeşlikle dedi ki

- Zaten size hiçbir izâhât vermeğe mecbur olmadığım gibi söylediğim sözlerde de izâhât dair bir şey yoktur zann ederim.

- Efendi!..

- Lütfen biraz durunuz ki sözümü ikmal edeyim. Eğer bilmeyerek hakikaten Madam Fauvel'e dokunur bir söz sarf eylemiş isem onun namusunu müdâfaa etmek hakkı zevci Mösyö Fauvel'e aittir. Eğilip bunu bana ihtâr etmeliydi. Mösyö Fauvel yaşlı ve ağır bir zat olduğundan böyle şeyler için gelip söz söyleyemez diyecek iseniz kendisinin iki oğlu vardır. Hem de onların biri bu gece bu baloda mevcûddur. Zevcesinin namusunu müdâfaa için onu tevkîl edebilirdi. Siz deminden bana kim olduğumu sûâl ediyordunuz şimdi bende size sorayım. Efendiler siz kimsiniz? Ne salâhiyyetle Madam Fauvel'in müdâfî olmaya kalkışıyorsunuz? Bu kadının hasmı mısınız dostu mısınız yoksa müttefiki misiniz? Mahzâ-ı latife olmak için tertîb eylediğim bir hikâye7de bu kadın hakkında bir ima bulunduğu iddiaya çıkışarak bîçâreyi tesâhup derken terzîl etmeye ne hakkınız vardır?

Pek doğru ve akılâne olan şu sözlerle karşı makul bir cevap bulmak müşküldü. Binaenaleyh Clameran dedi ki:

- Mösyö Fauvel samimi dostum olduğundan onun namusunu aynı kendi namusum gibi telakkî ederim. Binaenaleyh onun hissiyatını ihlal eden bir fenalığı dostluk namına müdafaa etmek hakkını hazırım. Eğer bu sözlerim müddeâmı söze haklı göstermeye kafi değilse şunu da arz edeyim ki yakın zamana kadar Mösyö Fauvel ailesi benim de ailem olacaktır.

- Ya!!!

- Evet efendi! Sekiz güne kalmayacak mâdemüvâzel Madeleine ile izdivacımız resmen ilan olunacaktır.

Bu havadis palyaçoya birdenbire o kadar garip göründü ki bu defa adamcağız hakikaten şaşırdı. Fakat bu şaşkınlığı bir iki saniyeden ziyade sormadı. Yerlere kadar eğilip müstehziyâne bir tebessümle dedi ki:

- Kâmil-i muhasâlatla tebrik ederim efendim! Yalnız mâdemüvâzel Madeleine'in fart-ı hissen cemali için değil yarım milyon kadar bir cehize malikiyetinden dolayı da şâyân- ı tebriksiniz!

Öfke ve sabırsızlığından çatlama raddelerine gelmiş bulunan Raoul de Lagors kızgın kızgın etrafında bakınmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Palyaço cenâbları artık pek ileri varıyorsunuz! Ne kadar uzun diliniz var imiş!

- Güzel efendi! Diyelim uzun olabilir fakat emin olunuz ki kolum ondan daha uzundur. Clameran artık mücadeleyi kısa kesmeye lüzum gördüğünüzden ayağıyla yere vurarak dedi ki:

- Artık yetişir! Böyle musahhara bir kıyafet altında şahsını ketm eden bir insanla ne söz söyleşilebilir?

- Doj hazretleri canınız isterse veya daha doğrusu cesaret edebilirsiniz benim kim olduğumu gidip hane sahibinden sûâl edebilirsiniz.

Clameran şiddetle dedi ki:

- Siz kimi? Siz...

Raoul bir işaret edip de Clameran'ın susturmamış olaydı ihtimal ki herifin ağzından hakaret amir bir söz çıkarak palyaçoysu hiddetlendirecek ve bu suretle ikisinde iplikleri pazara verilecek ve yahud ki bir büyük gürültü meydan alacaktı. Palyaço dudaklarında müstehziyâne bir tebessüm bulunduğu bir müddet Clameran'dan

işiteceği hitâb-ı muhakkarâne muntazır oldu. Baktı söz söyleyen yok gözlerini Clameran'ın gözleri içine değdikten sonra yavaşça dedi ki:

- Efendim ben biraderiniz Gaston'un en iyi dostlarındanım. Onun her husûsta müşavir hassı olduğum gibi son ümitlerinin mahremi de yine ben idim.

Bu birkaç kelime Clameran'ın başına gökten yıldırım inmiş gibi bir şiddetle herifi bihuş ve sersem etti.

Korkunç bir sûrette benzi atıp sarardı. Balonun içinde kendine müthiş bir hayal görünmüş gibi ellerini ileri doğru uzatıp geri geri çekildi. Cevap vermek cerh etmek bir iki söz söylemek istedi fakat dehşet kendini buz gibi dondurmuş olduğundan muvaffik olamadı. Raoul soğuk kanını muhafaza etmekde idi Clameran'ı tuttu. Çünkü herif serhoş gibi ayakta durmayıp sallanıyordu. Divârlara dayanmamış olsa hemân yıkılacaktı.

Raoul bunu çekip dedi ki:

- Haydi gel gidelim.

Bu hâli gören palyaço ise birbirinden yüksek olmak üzere dedi ki:

- Vay! Vay!!Vay!!!.

Palyaço dahi hemân Clameran kadar şaşırmıştı. Çünkü söylediği sözün o kadar tesîr edeceğini kendi de bilmiyordu. O lakırdıyı öyle tesadüfen söyleyivermişti. Ve zihninden diyor idi ki:

- Acayip! Herif bu sözünden niçin o kadar ürkü? Besbelli kalbinde pek dehşetli bir yadigar uyandırmış olmalıyım. Artık nafîle benim tedkik-i ahvâl

- Ve tesri'-i tedâbîr hususundaki mahâretimi kimse methe kalkışmasın bizim sanatımız meğerse her şeyden ziyade tesadüfün icâbatına tabi imiş!

Palyaço birtakım tefekkürâta dalıp kendinin Jandidielerin balosunda bulunduğunu bile unutmuş olduğu bir zamanda birisi gelip omuzuna dokunmakta olduğunu hissedip birdenbire hayalden hakikate avdet etti. Omuzuna dokunan zât Venedik mantolu kont idi.

Kont dedi ki:

- Nasıl Mösyö Verduret memnun musunuz?

- Kont hazretleri hem memnunum hem de değilim. Memnun değilim çünkü

ümidime kâmilten muvaffik olamadım. Memnunum çünkü hain çapkınlıkların ikisi de öyle bir telaşa düştüler ki artık bunların mücrimiyetleri hakkında hiç şüpheye mahal kalmadı.

- Ya öyle ise niçin mükedder oluyorsunuz?

- Mükedder olmuyorum Mösyö Kont bilakis bu akşam vukûa gelen tesadüfi takdîs ediyorum. Hiç akıl ve hayalimde bulunmayan bir sırrı bu gece bana cenâb-ı hakk keşf ettirdi.

Beş altı kişi orada kontu görerek yanına gelmiş olduklarından bunlar muhâvereyi kesmeye mecbur oldular. Kont palyaçoğa gayet dostane bir selam verdikten sonra oradan uzaklandı. Palyaçoğa dahi elindeki resm-i sarığını oraya bırakıp galebeliğin içine doğru daldı. İzdiham pek ziyade olduğundan ortada gezinmek adeta güç bir keyfiyet olmuştu. Madam Fauvel galeriden çok geçmedi. Büyük salonda Madeleine ile konuşmakta olduklarını gördü, her ikisi de gayet heyecanlı idiler.

Palyaço kendi kendine dedi ki:

- Ha! Deminki vakayı konuşuyorlar. Fakat acaba Clameranla Raoul ne oldular? Bu esnada palyaço onları da gördü. Galebeliğin yarararak muttasıl geziniyorlar ve birçok kimseler ile konuşuyorlardı.

Palyaço yine zihninden dedi ki:

- Mutlak ona buna beni soruyorlar. Benim kim olduğumu anlamaya uğraşıyorlar.

Arayınız sorunuz bakalım haber alabilir misiniz!

Bir müddet sonra Clameranla Raoul ikisi yalnız bulunup müzâkere ve müşâvere etmek lüzumunu hissettiklerinden her bir şeyden vazgeçip hatta balonun gece ta'âmını bile beklemeyerek oradan savışmak üzere Madam Fauvel ile mâdemüvâzel Madeleine'den müsâade talep ettiler.

Palyaço bunların ikisinde paltoların hıfzına mahsus olan odaya gidip mantolarını gittikten sonra büyük nerdübândan inerek sokağa çıktıklarını gördü. Ve kendi kendine dedi ki:

- Buradaki işlerim hep tamam oldu. Artık bende burada durmamalıyım. Palyaço arkasındaki kostümü kâmilten setr edebilecek derecede geniş bir pardösü

giyip o da balo da durmayarak sokağa çıktı.

Kapının önünde pek çok kira arabaları duruyorsa da palyaço bunlara iltifat etmedi. Hava güzel ve ortalık dahi kurak olduğundan havanın tesîriyle başının sersemliği mahvolur ve zihnine dahi bir küşâyış gelir hülyasıyla yaya gitmeye karar verdi.

Bir sigara yakıp sen Lazare sokağını yürüyerek Montmartre mahallesine varmak için Notre Dame de Lorette kilisesini döndü Ollivier'e sokağına gireceği esnada karanlık derûnuna gizlenmiş bulunan bir adam birdenbire önüne çıkarak bunun üzerine bi'lhücûm elinde tutmakta olduğu kamayı şiddetle indirdi.

Bereket versin ki palyaço kediler gibi hem hışmını gözetleyip ve hem de kendi nefsinin muhafazaya dikkat yani bir tarafa bakarken aksi tarafı da görmek gibi bir hisse mâlik olduğundan karanlık içindeki herifi görüp üzerine hücum edeceğini kaldırıp kendine siper etmişti. Palyaço bu hareketle hayatını kurtardı. Çünkü hayatına hatme çekecek olan o şiddetli kama darbesini koluna yemişti. Şiddet ve ca'dın ziyade öfkesinden haykırarak dedi ki:

- Ah alçak!

Bu bağırmasını müteâkib palyaço bir metre gerisine atlayarak kendini müdafaaya hazırlandı. Fakat bu ihtiyatı beyhude idi. Katl darbesinin bir iş görmediğini anlayınca firara başlamıştı. Palyaço dahi arkasına düşdü. Fakat Montmartre mahallesinde herifi gâib etti.

Kendi kendine dedi ki:

- Bu hücûmu eden Raoul olmalıdır. Clameran'da pek uzaklarda değildir. Ben kilisenin bir cihetinden dönerken onlar da öbür cihetinden dönüp burada beni beklemişler.

Palyaçonun yarası pek ziyade ıztırâb vermeye başladı. Yarasını muâyene etmek için bir kenar altına gitti. Yaranın bir vehâmeti yoksa da pek vâsi idi. Kolunun derisi bir yandan o bir yana kadar açılmıştı.

O anda mendilini çıkarıp yırtarak dört parçaya ayırdı. Bu sargılar ile kolunu hastane cerrahı derecesinde bir maharetle güzelce sardı. Ve kendi kendine dedi ki:

Galiba pek vehim bir ser-rişte yakalamış olmalı yemeğe bu herifler beni öldürmeye kadar göze aldirmişlar. Böyle kurnaz geçinmek isteyen adamlar zabıta eline düşeceklerini anladıkları zaman mahkeme-i cinayet huzuruna öyle ucuz çıkmasını

istemezler.

Bulunduğu mahalde uzun müddet durmak palyaço için iyi değildi. Hissedeceği ağrıya karşı arz-ı metânet etmek şartıyla palyaço iktizâ ederse yaralı kolunu istimâl edebileceğini anlayıp hasmının hareketını tarassut etmek üzere yolunda devama karar verdi. Sokağının ortasından giderek karanlık köşelerde gayet ihtiyâtlı bulunuyordu. Hiçbir kimseyi göremiyordu. Fakat hasımlarının bu gece kendi peşini bırakmayacaklarından emin idi.

Biraz sonra tahmininde hata etmemiş olduğunu anladı. Çünkü Montmarte caddesine gelip de caddenin bir yanından o bir yanına geçmekte olduğunu esnada kendinden biraz yukarıda iki karaltının dahi sokağının ortasından geçmekte olduklarını gördü. Ve kendi kendine dedi ki:

- Pek cür'etli canilere çattım. Artık herifler gizlenmeye de lüzum görmeyerek açıktan açığa beni takip ediyorlar. Herifler kurnaz ve bu yolda manevralara alışkın olmalıdırlar. İzimi bunlara gâib ettirinceye kadar zahmet çekeceğim. Fanferlot'a uyanmış olduğum araba oyununu bunlara oynayamayacağım. Aksi olacak buz renkli şapkada gece bir meyl mesafeden fener gibi saçılıyor.

Palyaço caddeyi yürümekte devam ediyor ve arkasına başını çevirmeye bile hacet görmüyordu çünkü otuz adım kadar geriden hasımlarının gelmekte olduklarını anlıyordu. Ve yine kendi kendine diyor idi ki:

- Herhâlde bu heriflerin önünden kendimi gâib etmeliyim. Bunlar

- Peşimden gelmediler iken kendi haneme ve ne de (Grand Archange) hoteline girebilirim. Bu defa beni öldürmek için değil nereye gireceğimi ve kim olduğumu anlamak için takip ediyorlar eğer bu palyaçonun Mösyö Verduret olduğunu Mösyö Verduret'in dahi zabıta memuru Mösyö Lecoq'tan başkası olmadığını bilmiş olsalar hatta böyle bir şüpheye bile düşmüş bulunsalar o zaman benim tasavvurâtım bütün mahv olur. Çünkü derhal ikisi de mahalin ecnebiye firar edeler. Bunu icra için heriflerde para yok değil ki. Benim bu kadar uğraştığım fazla olarak bir de bıçak yarası aldığım yanıma kar kalır.

Clameranla Raol'un kaçmaları ihtimali Lecoq'u o kadar hiddetlendirdi ki bir aralık bunları tevkîf ettirmeyi düşündü. Bunların ikisini birden tevkîf ettirmek kendi için pek kolay bir şeydi. Can kurtaran yok mu diye bağırarak üzerlerine yürümek kafi idi. Onda zabıta memurları yetişip üçünü birden tevkîf ederek merkeze polis komiserinin

karşısına çıkarırlar. Zabıta memurları şüphe eyledikleri eşhâs-ı muzırrayı yakalamak için bu müdirrata usule müracaât ederler. Çünkü henüz kendilerine tevkifleri emredilmemiş bulunan kimselere al soramayacakları cihetle istediklerini bu yolda tevkif ettirip sonra ertesi günü iddiaları her ne ise dermiyân ederler.

Zaten Raoul' un tevkîfi emrini istihsâl edebilmek için palyaçonun elinde emâret-i kafiye mevcut idi. Mektubu, sahifeleri oyulmuş dua kitabını iareden sonra emniyet sandığı senede ve muamelâtı ihbar etmek ve kolunun yarasını göstermek kâfi idi. Raoul de Lagos'tan dahi bu de Lagors isim mesruğunu ne sebepte taşımakta olduğunu ve ne için Mösyö Fauvel'in akrabası olmak üzere aleme kendini tanıttırdığını elbette sual edeceklerdi. Palyaço diğer cihetinde düşünüyor idi ki kendi böyle acilâne hareket edecek olursa müttehemin en büyüğü olan Clameran yakayı dest-i hükümetten kurtaracaktır. Çünkü merkûmun mücrimiyeti falan zahir ise de aleyhinde istihşâd olunacak hiçbir emâre-i kati yoktur. Palyaço düşündü taşındı nihayet şimdiye kadar yapmış olduğu gibi bundan sonra dahi yalnız başına çalışmaya karar verdi. Keşf-i hakikat hususunda kendi için en eslem tarafı bu idi. Zihninden bu kararı verdikten sonra artık palyaçonun arkasından gelen heriflere bir şaşırtma vermeden başka bu gece bir iş kalmamıştı. Palyaço Sivastopol caddesini tutturdu, hem de öyle deminki gibi tereddüd ima eder kararsız bir sûretde gitmeyip adeta hızlı hızlı yürüyordu. Fünûn ve sanayi dairesinin bahçesi önüne gelince karşısına iki polis çıkmıştı. Bunları durdurup asılsız bazı şeyler sordu. Bunlarla konuşmadan maksadı arkadan gelen Clameranla Raoul' un ne yaptıklarını tarassut etmekte. Fi'l vaki ikisinin de – ilerlemeye cesaret edemeyip- yirmi adım kadar geride durmakta olduklarını gördü. Yirmi hatve kadar onlardan açıkta bulunmak palyaço için kâfi idi. Polislerle konuşmakta olduğu hâlde orada önünde bulundukları bir hanenin çingırağını çekti. Kapı açıldı. Polisleri selamlayıp haneden içeri girdi. Polisler oradan çekildikten bir dakika sonra Clameranla Raoul gelip onlar dahi bu hanenin çingırağı çaldılar. Kapı bunlara da açıldı. Kapıcıyı kaldırıp kendilerinden biraz evvel içeri girmiş bulunan palyaço kıyafetli zatın kim olduğunu sûâl ettiler. Kapıcı bu kılıkta bir kimsenin içeri girdiğinden haberi olmadığını söylediğinden başka bu gece hanedeki kiracılardan hiçbirinin kıyafetini tebdilen balo ve ilaveten dahi dedi ki:

- Mamafih böyle bir adı buradan geçmiş olur da benim ondan haberim olmayabilir.

Çünkü bu hanenin sen Denis sokağına arkadan bir kapısı daha vardır.

Raoul telaşla dedi ki:

- Soyulduk da onun için arıyoruz! Bu palyaçonun kim olduğunu öğrenemeyeceğiniz galiba?

Clameran'ı bir düşünme almış olduğu hâlde dedi ki:

- Kim olduğunu elbette öğreniriz ya! Fakat zaman geçer biraz zahmet çekiniz işte bu. Clameranla Raoul' un mezkûr haneden meyûsen çıkmakta oldukları şu esnada palyaço dahi ok gibi bir süratle (Grand Archange) hoteline vasıl olmuş idi. Saat nısfü'l leylden sonra üçü çalmakta idi.

Prosper penceresinin önüne dirseğini dayamış oturmakta olduğundan Verduret'in geldiğini uzakdan gördü.

Bîçâre Prosper gece yarısından beri bir maznûnun hakkında verecekleri hükm ve kararı bilmesi nev'inden bir büyük sabırsızlıktan Verduret'in vürûduna intizâr etmekte idi.

Mösyö Verduret'i görünce büyük isticâl ile nêrdübânın yarısına kadar koştu. Ve dedi ki:

- Ne yaptınız? Ne haber aldınız bakalım? Madeleine'i gördünüz mü? Raoul ile Clameran baloda mı edebilir?

Sözlerini başkaları işitmek ihtimali olan mahallerde konuşmak Verduret'in adeti değildi. İşte bunun için dedi ki:

- Durunuz bakalım odanıza girelim! Hele her şeyden evvel biraz su getiriniz. Şu yaracığımı yıkayayım! Zira ateş gibi yanmaya başladı.

- Aman ya Rab! Yaralandınız mı?

- Evet! Dostunuz Raoul'dan bir yadigar kazandım (yarasını açarak) insanın böyle kolunun derisini kaldırmak nasıl olurmuş ben ona öğretirim.

Mösyö Verduret'in hiddeti gayet dehşet-âmiz olduğundan Prosper bayağı öğrendi. Maahazâ Verduret yine yarasını güzelce sardıktan sonra dedi ki:

- İşte şimdi konuşalım. Düşmanlarımla mücerrem olduklarına şüphe kalmadı. Şimdi madde bunları yıldırım gibi sür'atle çarpmaktadır.

Verduret sözlerini Prosper'in hiç kendinden şimdiye değin işitmemiş olduğu bir şiddetle söylüyordu. Ve diyor idi ki:

- Aldanmış yanlış yola sapmış idim. Bir tesadüf beni hakikaten isal etti. Bu cinayette mecbur olanı ben muayyen zannetmekte idim. Ben Raoul ile Madam Fauvel beyninde münasebet-i cinâiye bulunduğunu anladığım günü bizi hakikaten isâl edecek olan ipucunu yakaladım zann etmiştim. Bu zatımda tereddüd câiz iken ben etmemiştim.
- Şimdi Madam Fauvel bîgünâh mıdır mı demek istiyorsunuz?
- Hayır. Fakat mecburiyeti bizim zann ettiğimiz sûrette değilmiş. Bak benim faraziâtım ne idi. Ben demiştim ki: “Madam Fauvel genç Raoul' un letâfet hüsn-i anına vurularak buna akrabalarından birinin namını takıp yeğenimdir diye kocasına takdim etmiştir. Hakikaten sevgilisi bulunan delikanlıya hanesinin kapılarını daima açık bulundurmak için bu hile fena hilelerden değildir. Kadın evvela elinde bulunan paraları oynasına vermeye başlamış biraz sonra mücevherâtını teslim eylemiştir ki delikanlı bunları emniyet sandığına terhîn eylemiştir. Nihayet karının eline avcunda verecek bir şey kalmayınca dostuna zevcesinin kasasını dahi açmıştır” işte benim zanniyâtı bu idi.
- Bu zanaatınızla ısrarı hep hâl etmiş olur idiniz değil mi?
- Hayır. Bu zanniyâtı ısrarın hep hâline müsait olmadığını biliyordum ve bunu bildirdiğim hâlde dahi gayet teemmülsüz hareket ettim. Bu ilk faraziyatım Clameran'ın Raoul ile Madam Fauvel üzerinde gösterdiğini nüfuzun sebep ve hikmetini bildiremiyordu.
- Clameran'ın bu husustaki mevki yalnız ceremde Raoul ile müşterek olmaktan ibâretidir.
- Hah! İşte en büyük hatada asıl bu noktadadır. Birçok zamanlar bende bu zanna zâhib olarak aldanmıştım. Fakat şimdi anladım ki Raoul' un bu cinayette asla ehemmiyeti olmayıp belki o da bir başkasının alt icrâat idir. Joseph Dubois 'ın Raoul ile Clameran'ın beyinlerinde cereyân işitmiş olduğu bir mücadelede Clameran cenâbları genç dostuna “Bana karşı gelmeye kalkışır isen yavrum sonra seni serçe gibi ezerim” demiş işte bundan da pek ala anlaşılıyor ki Raoul bu cinayette Madam Fauvel meydan- 1 cinayete sevk eylediği bir kahraman değil belki Clameran'ın hâdim mekâsıd-1 cinâiye midir. Birinci zanniyetimiz Madeleine'in bunlara karşı göstermekte olduğu itaatin esbâbını da bize bildirmemekte idi bu kızın itaati Raoul'a değil Clameran'dır.

Prosper Verduret'e şu noktada haklı olmadığını bildirmek istedi. Prosper ikna için Verduret'in yalnız bir söz söylemesi kafi idi ki o da Clameranla Madeleine'in izdivaçlarıdır. Verduret işte bu sözü söylemedi ve söylemediği için dahi bir büyük hata etti. Bunu söylemesi ise bu izdivacı kariben men edeceğinden emin olduğu için beyhûde yere Prosper'in kulağına böyle bir acı söz koyup da bîcârenin meyusiyeti bir kat daha tezyîd etmemek fikrine mebnî idi. Verduret sözünde devamla dedi ki:

- Madam Fauvel dahi itaate mecbur eden Clameran'dan bir başkası değildir. Fakat kadını bu mecburiyet altına ne kuvvetle alıyor? Buna karşı istimâl eylediği müthiş silah nedir? Tahkikât-ı sahiheden anlaşıldığına göre Clameranla Madam Fauvel gençliklerinden beri bundan on beş ay mukaddemine gelinceye kadar yekdiğerlerini asla görmemişler imiş. Madam Fauvel ise şimdiye değin hakkında bir kötü söz işitilmemiş sahibe-i avdet bir kadındır. Binaenaleyh Clameran'ın bu kadına karşı olan tahakkümünü ve bunun da ana karşı gösterdiği itaat-ı zelilinesin esbâbını geçmiş zaman içinde yani mazide aramalıdır.

- Beyhudedir bir şey keşf edemeyiz.

- Nasıl keşf edemeyiz? Şaşkın! Clameran'ın mazisi bilinmiş olsa ahvâl bütün meydana çıkar. Baloda ben biraderi Gaston'un ismini telaffuz ettiğim vakt-i habîs ne kadar bozulmuş ve adeta müthiş bir hayal görmüş gibi geri geri çekilmeye başlamıştı.

Clameran biraderi nezdine mağfiretten gittiğinden pek cüz'i bir müddet sonra Gaston'nun birdenbire vefat edivermiş olduğu sonradan aklıma geldi.

- Sanki Gaston'un vefatını Clameran'dan mı biliyorsunuz?

- Bana bile sû-i kast etmeye kalkışan heriflerden her şey mamûl ederim. Yavrum! Sirkat maddesi şimdi ikinci derecede kaldı. Bu işin içinde daha başka mühim şeyler zuhur etti. Eğer madde yalnız fâil-i sirkati bulmaktan ibaret olmuş olsaydı şimdi ben sana: “Artık tahkikatımız hitâm buldu. Haydi maznunu tevkif için müstantıka ihbar-ı kıyafet edelim.” der idim.

Prosper göğsü kabarmış ve gözlerinden dahi şule-i ümid saçılmakta olduğu hâlde kalkıp dedi ki:

- Ah bu mümkün müdür? Şimdi fâil-i sirkati biliyorsunuz ha?

- Evet! Kasanın anahtarını kim teslim etmiş ve hangi kelime ile kapandığını kim haber vermiş olduğunu biliyorum.

- Anahtar Mösyö Fauvel'in anahtarı olabilir fakat kasanın hangi kelime ile kapandığını haber veren kimdir?

- Zavallı adam bunu haber veren sizsiniz! Bunu unutmuşsunuz galiba? Fakat şükür ki metresinizin hafızası sizinkinden kuvvetli imiş. Sirkatten iki gün mukaddem Madam Gypsy ile bir gece ta'âmı etmiş olduğunuzu hatırlıyor musunuz? Bu ta'âmdan Lagors ile iki dostunuz daha vardı. O gece Gypsy pek mahzun idi. Ta'âmına sonlarına doğru artık kendisine eskisi gibi muhabbet ve iltifat etmediğinizden dolayı sizinle bir kavga çıkarmıştı.

- Evet evet filhakika öyle olmuştu. Şimdi iyice aklıma geliyor.

- O vakit Gypsy'e karşı ne cevap vermiş olduğunuzu biliyor musunuz?

Prosper bir müddet tefekkürden sonra dedi ki:

- Hayır

- Koca şaşkın sen Nina Gypsy'e: “Seni sevmediğimden dolayı bana beyhûde serzenişte bulunma. Çünkü bak seni ne kadar sevmekteyim ki şu saatte

- Kasa bile senin isminle kilitli durmaktadır” dememiş miydik?

Prosper'in çehresinde cinnet âsârı gibi bir hâl göründü. Beyni içinde hakikat, bir humbara gibi inkişâf etmişti. Zavallı dedi ki:

- Evet! Evet! Hatırlıyorum.

- Öyle ise artık alt tarafını da anlamışsınızdır. Kasanın kapandığı kelimeyi haber aldıktan sonra bunların ikisinden biri gidip Madam Fauvel'i sıkıştırarak Mösyö Fauvel'in anahtarını almış ve kasanın müteharrik düğmelerini Gypsy ismi üzerine tertîb ederek üç yüz elli bin frankı elde etmiştir. Hem şunu da bilmiş olunuz ki Madam Fauvel görmüş olduğu pek büyük tehditler üzerine anahtarı teslim eylemiştir.

Sirkatin ferdâsı bîçâre kadın pek fena bir hâlde idi. Her türlü tehlikeyi göze aldırarak size on bin frankı gönderende yine odur.

- Sârik kimdir? Raoul mu? Yoksa Clameran'ı? Bunların Madam Fauvel üzerine olan nüfûzları nedendir? Bunların hareket-ı cinâiyelerine Madeleine'in iştirâk etmesindeki hikmet nedir?

- Dostum! Bu suallerinize verilecek cevapları henüz bende bilmiyorum. Müstantik nezdine gitmediğimiz bunları henüz bilemediğimiz için değil midir?

Sizden on gün kadar müsaade talep ederim. Eğer bu müddet zarfında bir şey haber alamaz isem gelip sizinle beraber Mösyö Patrigent gideriz kendisine bildiğimizi hep söyleriz.

- Ay şimdi siz nereye gideceksiniz?
- Bir saate kadar (Becaucaine) yolu üzerinde bulunacağım. Clameranla Madam Fauvel'in mensûb bulundukları eski aileleri (Becaucaine) civarında değil miydi?
- Evet bunların ailelerini tanırım.
- Pekala! Bende bunların ahvâl-i maziyelerini tedkik için işte oraya gideceğim. Raoul ile Clameran bizim elimizden kaçamazlar. Çünkü bunlar polisin nezareti tahtında bulunmaktadırlar. Fakat dostum Prosper! Siz tedbirli bulununuz. Benim seyahatim devam ettiği müddetçe burada mahpus kalıp bir yere çıkmayacağınıza bir yemin ediniz bakalım.

Verduret'in talep eylemiş olduğu yemini Prosper etti. Fakat müderrisi bulunan bu zatın kim olduğunu anlamaksızın kendinden ayrılmak istemediğinden dedi ki:

- Sizin kim olduğunuzu ve böyle harikulade bir iktidarla imdadıma erişmeniz hikmeti ne olduğunu öğrenemeyecek miyim?

Bu garip adam meyûsâne bir tebessümden sonra dedi ki:

- Bunları söze Madeleine ile olacak izdivacınızdan bir gün evvel Nina'nın huzurunda söyleyeceğim.

Prosper derin bir tefekküre dalıp gitdi. Ve neticesinde dahi Verduret'in bu işe müdahale ile kendine etmiş olduğu muavenet ve iyiliğin derece-i ehemmiyetini taktir etti. Hamîsi olan bu zâtın meydan-ı tedkikât ve tahriyâtı ne kadar vâsi' olduğunu düşündü kendine evvela bir hayret ve ondan sonra dahi bir ürkme geldi. Yedi günden az bir müddet içinde ne kadar ısrar keşf etti. Kendisi bazen hata eylemiş olduğunu itiraf ediyor ise de hükümlerinde görülen isabet işitenlere veleh vereceğin derecededir. Ne büyük bir maharetle kıyastan neticeye ve husûsât musibetten ihtimalât intikâl ede ede doğrudan doğruya hakikati değilse bile hakikaten en mükârîn bulunan ahvâli istidlâl idi. Prosper tarhiyâta hîn-i ibtidâilerinde elde bir emâre bulunmadığı hâlde kendisi yalnız kalmış olaydı hiçbir netice istidlâl edemeyeceğini itiraf etmekte ve işin bu derecede ilerlemesi mahzâ Verduret'in alev-i himmeti sayesi olduğunu anlamakta idi. Mösyö Verduret de bulunan o zeka o fırsat

müfritte cür'et o cesaret Prosper'in kendinde bulunmadığı gibi Prosper her yerde kendine birçok muâvin bulmak ve her istediği kimseleri emrine itikâd ettirmek yalnız adamları değil vukuatı bile kendi arasında tabi' ettirmek fenninden külliye bîbehre idi. Prosper Verduret'in gaybubetinden dolayı mükedder olmaya başladı. Kulakları bu muhip vefakarın kah cesaret vermek için dik ve kah teselliyet için tatlı sadâsını istimâ almıştı. Yine o sadâyı işitmek istiyordu. Verduret yanında bulunmadıkça dadısız kalmış çocuktan daha mahzun ve daha havf ve hirâs içinde bulunup bir teşbih-i kıyâm değil hatta kendinde tefekkür iktidarı bile kalmamış zann edliyordu. Verduret'in tembihatına tatbik -i hareket ederek hotelden harca çıkmak değil bîçâreden dışarı bile bakıyordu. Verduret'ten iki defa haber aldı. Birinci haber Verduret tarafından kendisine gönderilmiş bulunan bir mektup idi ki bunda Prosper'in pederiyle buluşup konuşmuş olduğunu bildiriyordu. İkincisi Clameran'ın oda uşağı bulunan Dubois vasıtasıyla gelen bir haber idi ki bu da işlerin pek yolunda gitmekte olduğunu beyandan ibaret idi. Fi'l hakika her şeyi yolunda devam etmekte iken Prosper hotele kapandığının dokuzuncu günü akşamın saat altısına doğru sokağa çıkmaya kalkıştı. Geceleri doğru doğru uyuyamamış ve birçok günden beridir kapalı kalmış bulunduğu Prosper'in başına gayet şiddetli bir ağrı arz olmuştu. Açık hevânın tesîriyle belki ağrı dağılır fikriyle dışarı çıkmak istiyordu. Madam Alexandre besbelli Mösyö Verduret'in bu bâbdaki tembihinden haberdar bulunmuş olmalı ki Prosper'in harice çıkmak istemesine mümânaata başladı. Lakin Prosper kadını dinlemeyip dedi ki:

- Bu mahalle de beni kim görecektir? Böyle geç vakit dışarı çıkmamın ne zararı olabilir? Rıhtım boyundan nebâtât bahçesine kadar gideceğim. Hiç kimseye rast gelmem zann ederim.

Fenalık şuradaki Prosper dışarı çıkınca hotelde söylemiş olduğu program mûcibince hareket etmedi. (Orleans) şimendiferinin mevkifine yakın gelince kendinden hararet hissederek bir bardak bira içmek üzere oradaki kahvehanelerden birine girdi. Birayı fasılalı bir müddette içindekinden eli bilâ-ihityar önünde durmakta bulunan (Le Soleil) yani şems gazetesine uzandı. Jacques Durand imzalı ve vukuat yevmiye sernâmeli bir bend görüp şu sûretle okumaya başladı.

“Şehrimizin en mûteber bankerlerinden Mösyö Fauvel'in yeğeni mâdemüvâzel Madeleine ile dışarı zadegânından Mösyö le Marquis Clameran'ın resm-i izdivaçlarına yakınken icrâ olunacaktır.”

Prosper'in oturduğu masa üzerine gökten bir yıldırım inmiş olaydı bîcâreye belki bu havadis kadar tesîr edemezdi. Alemin keder veya sevinci asla vazifesinde olmayıp her ne duyarsa lakaydâne bir sûretde işâa eden ve ismine dahi gazete denilen bu havadis delâlinin şu nâgehânı haberi orada Prosper'i pek fena sersemleştirmiş ve Mösyö Verduret'in hükümlerinde ne kadar haklı bulunduğunu dahi kendine tasdik ettirmiştir. Verduret hakkındaki itimadı kuvvet buldukça kendi başına hiçbir teşebbüse kalkışmayıp netice-i ahvâle intizâr husûsunda Prosper'e bir büyük metânet ve cesaret gelmek lazım iken bîcâre kasadar bu müthiş havadis üzerine sabrı cesareti felatı hep gâib etti. Prosper'in şiddet ye'sinden aklı fikri perişan olduğundan daha şimdiden zavallı kasadarın gözüne Madeleine ile Clameran yekdiğerlerine imhası gayr-ı kabil sûretde bir merbûtiyet peyda eylemişler gibi görünmeye başladı kendi kendine dedi ki:

- Verduret kim bilir ne vakit gelecektir? Onun avdetinden evvel herhâlde bu izdivacı men için bir teşebbüste bulunmalıyım.

Kahvehanenin garsonundan hokka kalem ile kağıt istedi. Hiçbir hâl ve mevki olamaz ki insanı imzasız mektup yazmakta mezkûr gösterebilsin. Bu çareye müracaat herhâlde bir alçaklık add olunur. Prosper bunu dahi kâmilten ferâmûş hattını memnun olduğu mertebe-i tebdîl ederek Mösyö Fauvel'e hitâben atındaki mektubu yazmaya başladı.

“Sevgili Efendi!

“Kasadarınızı hükümete teslim ettiniz. Buna kimse bir şey diyemez. Çünkü hıyânetine sizce kanaat hasıl olmuş idi. Fakat kasanızdan üç yüz elli bin frankı alan o ise de zevcenizin mücevherâtını çalıp emniyet sandığına terhin eden de yine o mudur?

“Ben sizin yerinizde olsam hiçbir şey sızdırmaksızın zevcemin hareketini gözleyip tecessüs ederim de öyle küçük amcazadelere falanlara itimâd-ı câiz olmadığını anlarım. Mâdemüvâzel Madeleine'in izdivaç kontratı imzalamazdan evvel polis dairesine dahi müracaat ederek asıl Marquis de Clameran'ın zâtı ve sevâbik ahvâli hakkında mükemmel malumât alırım.”

“Dostlarınızdan biri.”

Mektup yazılıp bittikten sonra Prosper artık kahvede durmayıp çıktı. Mektup mahaline çabuk varmaz diye korkuyordu. (Kardinal Lemsine) sokağındaki postanın

en seri olduğunu haber alarak mektubu oraya bıraktı. O zamana kadar bu hareketinin makûliyetinden şüphe etmemekte idi. Fakat tamam elini uzatarak mektubu posta kutusuna bırakıp da diğer mektupların yanına indirdiğini o sükûta mahsus olan saradan anlayınca zihninde bin türlü kuruntular peyda olmağa başladı. Bu aciline hareketinin muzır olmadığını ve bu gönderdiği mektup Verduret'in planlarını bozup bozmayacağını düşünüyordu. Hotele gelince bu kuruntuları bütün ye'se tahavvül etti. Kendisi yok iken Joseph Dubois'in hotele gelip kendini aramış olduğunu haber verdiler. Verduret'ten mektup gelmiş. Bütün işlerini bitirmiş. Kendi de bir gün sonra akşam şimendiferle saat dokuzda Lyon mevkifine ineceğini bildiriyor imiş. Bu havadis üzerine Prosper'in ye'si büsbütün teceddüd etti. Mösyö Fauvel'e göndermiş olduğu mektubun geri çevrilmesi kâbil olsa dünyada bunun için ne kadar fedakârlıkta bulunmak lazım gelirse gelsin Prosper onu dirîğ etmemeye hazır idi. Bîçârenin bu derece meyûs olmasında da hakkı yok değildi. Şu saatte Mösyö Verduret (Tarascon) şimendiferine binmekte olup zihninden dahi keşfiyât ve tedkikâtını en ruhlu cihetlerini dolaşıp mükemmel bir plan tertibiyle uğraşıyordu. Çünkü Verduret istediklerini hep keşfe muvaffık olunmuştu. Verduret bu defaki seyahati esnasında mâdemüvâzel (de La Verberie) bir eski hizmetçi kadınından dinlemiş olduğu rivayetle Clameran familyasının bir ihtiyar uşaklarının ifâdâtını kendi eski malumatıyla mizaç eylemiş ve bu malumat müstâhıla Raoul' un Vesinet'e bulunan hizmetkârının şهادetleri, Dubois Fanferlot'un ihbârât, polis dairesinin bu madde hakkındaki baz kuyudatı dahi intizâm edince artık her şeyi tezahür edip ortaya koca bir facia çıkmıştı. Zaten Verduret bu sirkat keyfiyetini ihâta eden ısrarı mazide aramak lazım geldiğini beyan etmişti. Verduret'in beraber tedkik edip ithâm fezlekesini teshîl için müstantika takdim edilmek üzere kaleme almış olduğu facia işte şudur:

Bölüm 12

-Facia-

Tarascon'dan iki mil mesafe kadar açılınca Rhode nehrinin sahil yesâretinden ve mösyö (Audi bert) in meşhur bahçeleri kurbunda Clameran şatosu görülür. Bu şato haricen mürûr zamanla kararmış bir köhne manzure peyda eylemiş ise de henüz binaca sağlamdır. 1841 senesi ihtiyar Marquis de Clameran- Gaston ve Louis ismindeki iki oğlu ile- bu şatoda ikamet etmekte idi. İhtiyar Marquis pek garip bir adamdır. Bu zât şimdi hemân emsâli madun denecek kadar azalmış bulunan o eski

serkeş ve muânnit zadegân sınıfına mensuptur. 1789' da her ne kadar bunların nüfuzları mahvedilip çanlarına pamuk tıkanmış ise de ihtiyar Marquis cenâbları yine o eski azamet ve vakarını hala muhafaza etmek gayretindedir. Hayatından ziyade hayaletine düşkün bulunan Marquis 1789'den beri vukû bulunan ihtimalât dahiliyeyi hala ahaliden birkaç kişinin hareket mefsedetkârânelerinden ibaret bir hâl add ile elbette yine bir gün Fransa'da zadegândık devri revaç bulacağını bekleyip durmakta idi. Marquis, kont (Artois)' den sonra Fransa'dan hicret edenler miyânında bulunup Fransa'ya tekrar avdet 1815 de vuku bulunmuştur. Familyasına ait bulunan emlak bi-nihâleden bırakması tekrar yine kendine iade edilmiş olduğundan dolayı Marquis cenâb-ı hakka şükür eylemek lazım gelir iken bu kadar cüzi emlâkın şükre değeri olmadığını bir lisan-ı küfrânla daima söylemekte idi.

Vâkıâ eskisine nispeten şimdi elinde bulunan emlâki lâşeye hükmünde ise de Marquis'i refah hâl ile yaşatmağa maaziyâde keyfiyat dahi meselemdir. Fransa'ya ibtidâ avdetinde sarayda bir memuriyete nâil olmaya çok uğraşmış ise de muvaffik olamadığını görünce meyûsen şatosuna çekilip ihtiyar uzlet eylemiştir. İşte o zamandan beri Marquis kır aleminde ömür geçiren zadegânın rahat serbest, fütûrsuz yaşayışlarına alışmıştı. On beş bin lira kadar varidât-ı saniyeye mâlik ise de masrafı bundan fazla idi. Sene de yirmi beş otuz bin lirayı bulurdu. Marquis asla ilerisini düşünmeyip bulunduğunu sarf ederdi. Çünkü kariben bir ıslahat sayesinde husûla gelip eski emlaki kâmilten iade edileceğine intizâr da olduğundan hiç parasız kalmayacağı hülyasında idi. İki oğulları dahi pederlerine bakarak israfta ondan aşağı kalmazlardı. Louis isminde olan küçük oğlu daima sefahat ve eğlence peşinde dolaşır, içer, külliyyetli kumar oynardı. Büyük oğlu Gaston ise zamanın buhran siyasisine karışmaya uğraşıp yalnız isimlerini işitmek bile pederini kudurmak derecesinde bir tehevvüre düşüren bazı gazeteleri hafiyen getirerek onları mutâlâa eder ve kendi dahi birçok şeyler yazardı. Hasılı gerek oğulları ve gerek Marquis bu şatoda gayet mesûdâne ömür sürmekte idiler. İhtiyar Marquis şarapların en iyisini için it'amının dahi en nefisinden yiyerek ekseri avukatını av vurmak ve itiraf köylüler ile zarifane istihzâlar edip eğlenmek suretiyle imrâr ederdi. Marquis' in en sayfiyetli saatleri yazın şiddet hararetten Rhode vadisinin cayır cayır yandığı vakitler ile (Mitral) denilen şimal garibi rüzgarının kuvvetli ismine başladığı zamanlar idi. Böyle zamanlara mahsus olmak üzere dahi Marquis kendine bir eğlence bulmuştu. O eğlencesi de komşusu bulunan Kontes de La Veberie'i türlü türlü o saf garibe ile

tavsîf ederek onu fasıl ile eğlenmek idi. İhtiyar Marquis' in dünyada en sevdiğim bir kimse var ise işte o da bu komşusu kontesti.

Marquis' in kavlince Kontes de La Verberie uzun, kuru bed çehreli, kibirli, müteazzim, kendiyle hempâya add eylediği kimselere karşı gayet soğuk bulunur ve kendinden küçükler hakkında dürüş muamele eder kaltak bir karıdır. Tali' yüzünden kontesin uğradığı felaket komşusu Marquis'in hâline müşâbihdir. Kontes dahi zevciyle birlikte Fransa'dan hicrete mecbur olub Zevci (Lutzen) şehrinde katl olunmaktan sonra 1815 de tekrar Fransa'ya avdet eylemiştir. Fakat avdetinde Marquis gibi oldukça idaresiyle mütenâsib bir varidâta nâil olamayıp milyarlara varan eski emlakından yalnız Verberie namındaki küçük bir malikane ile bu malikane dahilinde bulunan yine o isimle müsemma bir şatonun iadesine kral tarafından müsâade gösterildiğinden kontes iki bin beş yüz frank raddesinde cüzi bir îratla geçinmeye mecbur olmuştu. Verberie malikanesi Clameran malikanesinden daha küçük ise de pek çok harîsleri memnun edebilecek derecede güzeldir. Şatosunun manzarasında Clameran'ınki kadar heybet ve azamet yoktu. Fakat bu da pek latifti. Binası küçük, dahili gayet kullanışlıdır. Vâsi' bir (park) ortasına bina edilmiş olup oymalı pencereleri dahi şarka nazardır. (Becaucaire) yolundan sahil nehre kadar uzanan bu Verberie parkı letafet fevkaladesiyle hakikaten bulunduğu mevki' ziynet vermektedir. Dahilini tezyin eden cesim gülgün ağaçları ufak ufak ormancıklar, latif çayırıkları, berrak ırmaklar görenleri hayran edecek kadar letafet-averdir. Böyle güzel bir mahalde Kontes Verberie daima hayatına lanet okuyarak ve tali'nden şikayet ederek yaşamakta idi. Kontesin on sekiz yaşında Valentine isminde bir kızıdan başka kimsesi yoktu. Valentine sarışın, beyaz, nahif ve nazik yapılı gayet güzel bir kızdır. Her sabah dua için gitmekte olduğu kilisedeki azizlerin mermerden memul hikâyelerine tesir edecek kadar şahane gözlerinde şiddetli bir cazibe vardı. Valentine'in şöhret hissini Rhone nehrinin akıntısıyla pek uzak mahallere kadar şüyü' bulmuştu. Rhone nehrinde işleyen gemiciler. Kayıkçılar ekseri Valentin'i elinde bir kitap bulunduğu hâlde su kenarına ve bir büyük ağacın sâyesine oturmuş görürlerdi. Valentin beyaz elbisesi ve rüzgarın tesiriyle dalgalanan sırma saçlarıyla uzakdan bu heriflerin gözlerine bir hayal latif ve adeta bir peri gibi görünüyordu. Bu kayıkçıların gemicilerin oralarda beyinlerinden teati olunan sözler hep Verberie perisi Valentine'in letafet hissen cemaline dair idi. Marquis' in kontesi sevmediği gibi kontes dahi Marquis pek sormazdı. Marquis ona cadı karı namını taktığı gibi Kontes

de Marquis'e koca sığırcık ismini vermişti. Görmüş oldukları terbiye ve tabiatları muktezası olarak bu iki mahluk garip daima yekdiğerinin zem ve faslında bulunurlar idiye de birinin ne söylediğini diğeri asla işitmediği için bu sözlerin hükmü olamazdı. Marquis herkesle eğlenip istihzâ etmeyi kendince bir feylesof ittihâz eylemiş olduğundan bu suretle pek güzel vakit geçirmekte idi. Kontes hırçın ve kinli bir kadın bulunduğundan hiddet ve hasedinden her gün kendi kendini yiyip bitirmekte idi. Kontesle Marquis evvelleri birlikde pek sefalı geceler geçirmişlerdi. Çünkü birbirlerine pek yakın komşum idiler Clameran şatosundan Verberie de bahçenin yolları içinde Valentine'in siyah tazısının gezdiği görüldüğü gibi Verberie cihetinden dahi Clameran şatosundaki yemek salonun mumları yandığı her akşam görüldü. Hatta kontes komşusunun yemek salonunda mumlar yandığını görünce hemân her akşama mahsus olmak üzere der idi ki:

- Yine rezaletâne aydınlandı!

Bu iki şatonun beyninden Rhone nehri cereyan etmekde olup nehrin bu şatoları fasıl olan mecrası diğeri cihetlerden daha derin idi. Clameranla Verbeire'i hanedânları beyninde min-el-kadîm. Bir büyük adavet ve nefret hükm sürmekte olup bu iki şatonun teâtî-i münâsebet eylemeleri hususunda bu edâvatı Rhone nehrinden daha kûy bir mani idi. Bu edâvatı sebebi nedir? Bu sûâli Marquis ile kontesin kendilerine sormuş olsak buna bir doğru cevap vermekten onların dahi epeyce sıkılacaklarını görürüz. Güya rivayete nazaran dördüncü hatırı veya on dördüncü Louis'in zaman hükümetinde Verberie familyasından bir erkek Clameran familyasından bir bakire kızı ayartıp cevher ismetini telvîs etmiş. Bu madde üzerine iki familya azâsı beyninde düello vukûa gelip kan dökülmüş. Esas adâvet için böyle bir sebep gösterilmekte ise de bu vukû ağzından ağza ecdattan ihfâda intikâl ede ede buna birçok mübalağat karışıp her iki familya nazarında dahi adeta kanlı bir hikâye müthiş bir facia sureti almış binaenaleyh yekdiğeri aleyhindeki şiddet ve nefretlerinin gittikçe izdiyâd bulmasına sebep olmuştur.

Tesadüf-i garibedendir ki hakikatte ekseriya romanlarda olduğu gibi böyle bir zıddiyet arasında bazen büyük bir imtizaç peyda oluverir. İşte bu kâbilden olarak Gaston bir ziyafette Valentine'i görüp gayet beğenmiş ve sevmiştir. Valentine dahi kendinde bu delikanlıya karşı şiddetli bir muhabbet hissedip her ne kadar gönlünden bu muhabbeti çıkarmaya uğraşmış ise de muvaffık olamamıştır. Familyaca beyinlerinde bulunan zıddiyete mebnî bu iki sevda-keşlerin birleşmeleri mümkün

olamayacağından her ikisi dahi bu muhabbetlerini kemal-i ihtiyâtla kalplerinin derin bir köşesinde bir sene kadar gizlediler. Bu bir sene zarfında sevdanın insanda tevlîd eylediği tehlikeli fakat tatlı birçok kuruntularla birbirleri nazarında olan ehemmiyetleri o kadar büyüdü ki adeta yekdiğerini beşeriyetin fevkinde birer mahluk-ı mükemmel olmak derecesinde i'tila ettirirler. Ciddi bir muhabbetin izdiyâd ve inbisatına yalnızlık kadar yardım eden bir şey yoktur. Şehirlerin havası muhabbeti kuvvetten düşürür. Aklım ahardan su götürüp getirterek bahçelerimize getirdiğimiz çiçekler gibi eski tarâvet ve parlaklığı mahv olur. Gaston Valentine'i bir defa görmekle birbirlerini can ve dilden sevmişlerdi. İlk telakkileri gibi bir ikinci tesadüf bunları bir daha birleştirdi. Oradaki emlağını satmak üzere Paris'ten gelmiş bulunan ihtiyar düşes d'Arlange hanesinde buluştular. Hem bu defa bir koca günü birlikte geçirip güya kırk yılmak dost etmişler gibi

Birbirleriyle konuşup hasbihâl eylediler. Her ikisi dahi kendi hissiyâtının bir aksini öbüründe görmüş ve bu tekâbül hissiyâta pek şaşırmışlardı. Bu mülakattan sonra dahi aylar geçti yine birbirleriyle görüşemediler. Fakat bazı ma'in saatlerde Rhone nehrinin sahiline gidip her ikisi dahi karşıdan karşıya kenar nehirden birbirlerini görürlerdi. Nihayet mayıs ayında bir akşam Gaston kontes de la Verberie (Becaucière)'a gitmiş olmasından bi'l istifâde Verberie parkı dahiline girerek Valentine'in huzurunda isbât-ı vücut etmeye kadar cüret göstermiştir. Valentine bu hâlde biraz şaşırmışsa da asla rûy-ı hiddet göstermemiştir. Böyle bir hâlde şaşırp fevkalade telaşlar izhâr etmek ekseriya safvet-i cariyeden ileri gelir. Safvet-i ciddiye ashâbında böyle şeyler görülemez. İşte bunun için Valentine'in hâlinde bir büyük tebdil görülemeyip hatta oradan çekilip gitmesi hakkında Gaston'a karşı bir takdirde bulunmak kızcağızın aklına bile gelmemiştir. Valentine Gaston'un koluna girdi bahçedeki büyük yolun enine boyuna aheste aheste hayli gezindiler. Birbirlerine karşı temîn-i muhabbete kalkışmadılar çünkü ikisi de birbirlerini sevmekte bulunduklarını biliyorlardı. Yalnız ikisinin dahi gözleri işin tesiriyle dolmuş bulunduğu hâlde bu sevdalarının neticesinde bir ümit bulunmadığını birbirlerine anlattılar. Familyaları beyninde hükm-i fermâ olan o adavet beyhûdeye galiba edebilmek mümkün olmadığını söylediler. Buna karşı her türlü tedbir ve teşebbüsün semeresiz kalacağını itiraf ettiler. Badema birbirlerini unutmayacaklarına dair ahd ve peymân etmekle beraber artık bir daha birbirlerini görmemeye karar verdilerse de bu karardan istisna-i bir kerecik daha görüşmeyi tensîb ettiler.

Bîçâre Valentine'i şu hareketinden dolayı mazur görülmelidir. Zavallı kız validesinden daima bârid-i muâmele görmekte olduğundan şefkat ve muhabbete dair sözler işitmeye pek hâris bulunuyordu. Madam de la Verberie ile girmesi Valentine yanında bir validenin kızına edeceği hiçbir samimi hasbihâl vukû bulmamıştır. Kontes daima kızına karşı olacak malumatında soğuk bulunmuş kızının fikrine yolda olduğunu anlamak kastıyla hiçbir mübâhese açmamıştır. Kontes girmesinde güzellikten başka bir meziyet aramayıp kendi kendine der idi ki:

- Gelecek kış biraz ödünç para bulup bu kızını Paris'e götüreyim. Orada aleme karışsın belki bunun gözlerine vurulacak bir kibara tesadûf ederiz. Kızı ona nikah ederim de bende bu zarurettten yakayı kurtarmış olurum.

İşte kontesin kızı hakkında olan şefkat mâderânesi bundan ibaret idi. Gastonla Valentine beyninde bir ikinci mülakat daha vuku buldu. Heyhat ki bu mülâkatta nihayet mülâkatlar olmadı. Maahazâ birbirleriyle görüşebilmek için pek çok manalara galebe etmek lazım geliyordu. Rhone nehrini mürûr eylemek için Gaston sırrını hiçbir kayıkçıya emniyet edemiyordu. Oraya en yakın bulunan köprü ise bir meyl mesafeden ziyade çektiğinden Gaston nehri yüzerek geçmek bu husûsta en eslem bir tarîk olacağını düşündü. Fakat kendisi pek az yüzmek bilirdi. Nehrin o kısmından yüzerek karşıya geçmek yüzmek fitende en mâhir olanların bile cesaretlerini kesecek derecede tehlikeli idi.

Aşığı yolundan alıkoyacak mani mi olur? Gaston gizli gizli yüzmek talim ederek bu fende hayli behere peyda eyledi. Bir akşam Valetine'in Gaston'un nehirden zuhûr eylediğini görüverince dehşet içinde kaldı. Ve bir daha böyle tehlikeli bir yolu ihtiyâr eylememesi için aşikâne yemin verdirirdi. Gaston yemin etti fakat ertesi günü sabredemeyip bu tehlikeli yolu yine gözüne aldırıldı. Ve ondan sonra birçok günler bu hâl devam etti. Valetine'in Gaston'un avdetinden sonra aşığı sağ salim sahil-i selâmete çıkabilmiş olduğunu bilemediği cihetle her gece sabahlara kadar sevgilisinin nehrin şiddetli dalgaları arasında yuvarlanıp gittiğini görüyormuş gibi müthiş kuruntularından kendini alamayarak bîzâr olmakta bulunduğunu beyân etmesi üzerine badema Gaston nehirden çıkınca karşıdan Valetine bir işaret vereceğini ve add eyledi. Ve görünmüş ki gelmezden ikdam dahi Clameran şatosunun pencerelerinin birinden bir ziya göstererek vürûdunu bu suretle ihbâr eyleyeceğini söyledi. Fi'l hakika bâdema bu usul üzere görüşmekte devamla başladılar. Böyle mülakattan acaba zavallı aşık ve aşılanın birbirleri hakkında olan ümitleri ne idi?

Heyhat bîçârelerin hiçbir maksat ve ümitleri yoktu. Hemân hiçbir şeyi düşünmeyip zihinlerine korku dahi getirmeyerek her gün birbirlerini görmek gibi tehlikeli bir mesûdiyetten istifâdeye koyulmuşlardı. Bu hab-ı mesûdâne günün biri gayet dehşetli bir sûrette uyandırılacaklarını asla hatır ve hayallerine bile getirmemekte idiler. Ciddi muhabbet işte böyle gariptir. Bunun şiddet ve tesirini hiçbir şey hükmünden düşüremez. Mahvine hizmet eder zann olunan tedâbîr büsbütün ulûvlenmesine sebep olur. Görmemek ve daha sâir suretle olacak mevânî' muhabbeti daha ziyade ateşlendirir. Âşıklar mesûdiyet hazıraları uğruna her bir şeyi feda ederler. İstikbâlen olacak tehlikeyi pîş-i nazara alacak kudretten mahrum gibidirler. Gastonla Valetine'in bu sırlarına kendilerinden başka bir kul agah olmadığına katiyyen emin idiler. Şimdiye değin pek muhterizâne ve ihtiyâtkârâne hareket eyleniş bulunduklarına kani idiler. Dünyada ihtiyatın tedbirin bundan ilerisi olmaz zann ediyorlar idi. Valentine'in mülâkat için validesinin kendini aramayacağını bir zamanı intihâb eylemişti. Gaston dahi ısrar-ı derûnunu hiçbir kimseye kardeşi Louis'e bile açmıyordu. Yüksek sadâ ile birbirlerinin isimlerini telaffuz etmeyi bile beyinlerinde taht-ı memnuiyete almışlardı. Bir şüphe bir tehlike hissedecek olurlar ise birbirlerini asla bir daha görmeyeceklerini hatta ve dua için bir son buse bile almayacaklarına dair katiyyen sözleşmiştiler. Zavallı sâfdil âşıklar! Hiç öyle köylük mahallerde mefsedet peşinde dolaşan bir takım işsiz güçsüz kimselerin tecessüsâtından kurtulmak kabil olabilir mi? Hem kendileri eğlenmek ve hem de halkı eğlendirmek için ortaya bir lakırdı çıkarmağa can atan daima bu yolda icrâi melanet ve şeytanetten geri durmayan casuslardan gizli kır alemlerinde ne iş olabilir? Bu bîçârelerin gayet gizli tuttuklarına asla şüpheleri olmayan keyfiyat muâşakaları çoktan dillere destan olmuştu. Bunların mülakatlari pek çok kimselere eğlence olmakta idi. Bazı akşamlar aşık aşığa konuşmaktalar iken bir siyah karaltının gelip geçtiğini ve nehrin sahilinden bir kayığın sürünüp gittiğini görürler idiyse de asla ehemmiyet vermeyip bunları hep hanelerine geç kalmış balıkçılar zann ederlerdi. “Âşık alemi kör etrafını divâr sanarmış.” Misali bizde de meşhur değil midir? Zavallı âşıklar meğerse aldanırlar imiş. Bu kayıkların içindekiler geç kalmış balıkçılar değil kendilerini görüp gözetmeye can atan ve meşhûdâtlarına bin yalan ve mübalağa ilâve ederek muâşakalarını aleme ilanda dakika fevt etmeyen melûn casuslar imiş. Teşrin sâni bidâyetinde bir akşam Gaston kemâl-i telehhüfle hakikat maslahattan âgâh olabildi.

Şöyle ki:

Birçok müddet yağmur yağmış olduğundan Rhone nehri pek çok şiddet peyda eyleyip adeta tuğyanından korkulmaya başlanmıştı. Nehrin böyle azgın ve taşkın bir zamanında içinden yüzerek geçmeye kalkışmak adeta mevte kendine davet demek olacağından Gaston Tarascon'a kadar yürüyüp oradaki köprüden nehrin sağ cihetine geçerek kendisini saat on bire doğru bekleyecek olan canâne melâki olmak azmiyle yola çıktı. Aksi olacak her ne zaman Tarascon'a gitmiş olsa orada (Charité) meydanının bir köşesinde ikamet etmekde bulunan hasımlarından bir zatın hanesinde akşam ta'âmı etmek mutâdı iken Gaston bu akşam dostlarından birine tesadüf ederek onunla birlikde (Üç İmparatorlar) otelinde idi. Her zaman yemekten sonra (Café Simon)'a gitmekte iken bu akşam arkadaşlarıyla beraber panayır meydanındaki küçük kahveye gittiler. Bunlar kahvenin küçük salonuna girdikleri zaman orasını müşteriyle dolu buldular. Kasabanın gençleri hep burada idiler. Bilardo başında kimse yoktu. Gastonla arkadaşı bir şeye bira ısmarlamadıktan sonra bilardo oynamaya başladılar. Bunlar oyunu yarı ettikleri bir zamanda içerideki masaların birine işitilen müstehziyâne kahkahalar Gasto'nun sem-i dikkati celb eyledi. Bu kahkahaların bir niyet melanetkârâne üzerine saliverilmekte olduğuna Gasto'nun hiç şüphesi kalmamış bulunduğundan birdenbire zihni karışarak belalarını boş boşuna dolaştırmaya başladı. Bu hareketten arkadaşı Gaston'un pek aşikâr bulunan meşguliyet-i zihniyesini anlayarak dedi ki:

- Arkadaş ne oldun? Yalnız ellerin oynuyor zihnin büsbütün başka tarafa gitti. Baksa ki hazır dizilmiş karambolü bile bozuyorsun.
- Bir şey olmadım.

Bir dakika daha oyun devam etti. Gaston'un çehresi birdenbire arkasındaki gömlektten daha beyaz kesilip elinden ıstıkayı bilardonun üzerine karalayarak kahkahaların gülmekte olduğu masanın üzerine saldırdı. Bu masanın başında beş genç bulup devamına oynuyorlar ve hem de önlerinde duran sıcak şarap şişesini içip boşaltıyorlardı.

Bu beş gencin en büyükleri gibi görünen yirmi beş yaşlarında kadar iri şahane güzeli siyah burma bıyıklı gayet yakışıklı Jules Lazet isminde bir delikanlıya hitaben Gaston öfkesinden sadâsı titremekte bulunduğu hâlde dedi ki:

- Bir daha söyle bakalım! Deminden söylemiş olduğun sözü baba yiğit isen bir daha söyle seni göreyim?

Lazet hiç telaş eseri göstermeyerek dedi ki:

- Söylediğim vakit ne olurmuş? Bir daha da söylerim on daha da söylerim. Keyfime kim karışabilir? Evet söyledim. Yine söylerim ki zadegân kızları hoppelikte tiyatro aktrislerinden aşağı kalmazlar. İsmine başında zadegânlık alâmeti olan bir (De) gelmesi bulunmakla o kimsenin sâhib-i fazilet olması lazım gelmez!

- Hayır! Deminden bu sözler miyânında bir de isim telaffuz etmiştik?

Lazet vereceği cevabın Gaston'u fevkalade ağzâb edeceğini keşf eylemiş olduğundan vukû bulacak her türlü muameleye mukabele edebilmek için ayağa kalkarak hakaret-âmiz bir hande-i istihzâ ile dedi ki:

- Evet o sözler arasında Verberie perisi güzel Valentine'in ismini telaffuz etmiştim.

Kahvede ne kadar müşteri varsa hatta orada bilardonun yanındaki masada ta'âm etmekte bulunan iki yabancı siyahlar bile bu iki münâzinin etrafına toplanıp dinlenmeye başladılar. Gaston etrafına toplanan heriflerin nazarlarındaki şiddetten ve homur homur homurdanışlarından bunların hep kendisine düşman olduklarını anlamıştı. Pederi ihtiyar Marquis'in birtakım fenalıkları onun bunun hakkında olan istihzâları herkesi kendilerine düşman ettirmişti. Kasaba ahâlisinin kalplerinde bir kere bir kin peyda oldu mu tesirini pek tez ve müthiş olarak gösterir.

Lakin Gaston karşısındaki düşman on beş yirmi keşf değil yüz hatta bin keşf bile olsa öyle ürküp de geri çekilir mizaçta bir delikanlı değildi. Binaenaleyh ortalıktaki sükûttan dehşeti artmış bulunan ihtizâzlı bir sadâ ile dedi ki:

- Bir insan son derecede rezil alçak edepsiz olmalıdır ki pederi biraderi bulunmayıp yalnız bir dul ve validesinden başka kimsesi olmayan bîgünâh bir kızın ismini lekelemek gareziyle böyle bir iftirada bulunmak şena'atini kabul edebilsin!

- Pederi biraderi yoksa amantsları dostları da yok değil a? bunlar yetişmiyor mı? Bu (amants) (dostları) sözleri Gaston'un zaten pek zorlukla zabt edebildiği hiddetini son dereceye vardırmış olduğundan şiddetle elini kaldırıp hasmının yanağına bir hudâyî sille-i aşk etti ki aksi sadâsı kahveyi inletti.

Bu sille akıbetinde dehşetli bir sadâ işidildi. Lazet dahi kuvvet-i fevkaladesi ve ateşe sarıldırır derecede olan cesareti ile marûf gençti. Hemân bir sıçrayışta hasmını kendinden ayıran masayı atlayıp Gaston'un üzerine bi'l hücum gırtlğından yakaladı.

Bu aralık ortalık birdenbire karıştı. Gastonla beraber gelmiş bulunan zat dostunu kurtarmaya şîrâb göstermiş ise de herifler biçâreyi bilardo sopalarıyla yere devirip bir masanın altına tıkivererek arkadaşına muâvenetten men eylediler. Mezâriblerin her ikisi dahi genç kuvvetli çevik olduklarından hiçbirî diğerine galebe edemiyordu. Lazet mert bir yiğit olduğundan kavgalarına hariçten kimsenin müdahale ettiğini kabul etmiyordu. Ve binaenaleyh layenkati bağılıyor idi ki:

- Siz karışmayınız! Hepiniz çekiliniz! Kendim yalnız düşünmek istiyorum!

Fakat halkın bu dövüşe öyle sade karşıdan seyirci saffetiyle bakamayacak derecede Gaston aleyhinde artmış bulunduğundan men-i müdahale kabil olmadıktan başka “bir örtü çabuk bir örtü Marquis'i devirmek için bir örtü bulunuz” diye birçok sadâlar işitilmeye başladı.

O anda beş altı kişi Gaston'un üzerine hücumla Lazet 'den ayırarak bilardo tarafına doğru itmeye uğraşıyorlardı. Bazıları biçâreyi yere yatırmaya verdikleri dahi bacaklarını hareketten kesmeye çalışıyorlardı. Zavallı Gaston ise ye'sden mütevellit olanca hiddet ve şiddetle kendini müdafaa ediyordu. Gaston da şimdiye değin kimsenin me'mûl etmediği fevkalade bir kuvvet ve cür'et görülüyordu. Hem kendini müdafaa ediyor hem de bir kişiye karşı bu kadar adamın hücum eylemesi denilik kancıklık haydutluk olduğunu bir lisan-ı muhakkarâta ile söylüyor ve sövüp sayıyordu.

Gaston bilardonun etrafını devr ederek kapıyı bulmaya uğraşıyordu. Yavaş yavaş kapıya takarrüb etmekde iken salonda bir gürültü peyda olup birisi gayet sevinçli bağılıyor idi ki:

- İşte örtü bulundu.

Diğerleri-haydi Verberie perisinin sevgilisini kapatalım!..

Bu sadâlar Gaston'a fena hâlde tesîr etti. Kendisinin bu kancıkların elinde hem de en zelilâneye bir sûretde mağlup olmakta bulunduğunu anladı. Yakalamasına şiddetli bir sadıma ile Gaston kendini tutmakta bulunan üç kişiyi devirdi. Bir kuvvetli yumrukla bir dördüncü hasmın târizinden dahi kurtuldu. Ellerin serbest kalmasına muvaffık olmuş ise de bu defa düşmanlar hep birden hücumla davrandılar. İşte bu esnada şiddet-i ye'sden Gaston kuvve-i mefkûresini büsbütün gâib ederek orada iki tüccar

memurlarının yemek yedikleri masanın üzerindeki bıçağı yakalayınca üzerine en evvel hücum edenin göğsüne iki defa sokup çıkardı. Bıçağı göğsüne bin bedbaht Jules Lazet idi ki o anda yere devrilmişti.

Bir saniyelik müddet kadar herkes şaşırdı. Marquis'i hücum gösterenlerden dört beş kişi Lazet'in muâvenetine koştular. Kahvehanenin sahibesi bulunan kadın acı acı haykırmaya başlamıştı. Katili tutun katili öldürün sadâlarıyla ondan ziyâde halk Gaston'un üzerine hücum gösterdiler. Gaston artık kendinin mahv olacağına hükmetmişti. Çünkü düşmanları ellerine tesadüf ederse bunun üzerine fırlatmaya başlamıştılar. Bîçâre üç dört yerinden yaralanmıştı. Birdenbire Gaston'un bir cür'et nevmîdâne peyda oldu. Hemân bilardonun üzerine sıçrayıp galebeliğin üstüne doğru bir şiddetli savlet göstererek kendini kahvehanenin ön cihetine attı. Kahvenin ön ciheti her ne kadar muhkim idiyse de bir dayanışta burasını parçaladı. Vücuduna pek çok odun ve cam kırıkları girdiyse de Gaston da kendini kahvehanenin haricinde bulmuştu. Gaston de Clameran harice çıkmakla selamete erememişti. Kendinde görmüş oldukları harikulade cür'et ve cesareten dolayı düşmanları bir müddet şaşırmışlar ise de yine pek çabuk kendilerini toplayarak Gaston'un takibine şitabân olmuşlardı.

Gaston hangi istikamete gitmek lazım geleceğini tayîn etmeksizin panayır meydanının ortasına doğru süratle koşuyordu. Hava bozuktı. Her taraf çamur içinde kalmıştı. Batı rüzgarı esiyor semada kara kara bulutlar uçuşuyorlardı. Maahazâ gece öyle pek karanlık bir gece değildi. Gaston daima yol değiştirerek kararsız bir suretle gitmekte olduğundan yakayı düşmanlarının eline verecek zann olunuyordu. Nihayet zihninden Clameran şatosuna firara karar verdi. Artık istikametini tebdilden gitmeyi bırakarak inanılmayacak bir süratle panayır meydanına kutran kati edip Tarascon kasabasını nehrin tuğyânından muhafaza için yapılmış bulunan sete doğru mütevvece oldu. Bu seddin üzerine gayet cesim ağaçlar dinlemiş olmakla burası şehrin en meşhur mesirelerinde idi. Gaston telaşından bu seddin piyadelerin mürûrî nâmahsus olan methalin kapalı olduğunu unutmuş bulunduğundan kendini şiddetle buraya çarparak arka üzerine yere devrildi. Kalçası pek fena zedelenmiş olduğu hâlde yine kendini toplayıp kalktıysa da heriflerde gelip yetişmiş idiler. Artık bu defa hiç ümid-i selamet yoktu. Husemâsı kemâl-i tehevvrle Marquis'i nehre atın! Marquis'i nehre atın! Nidâlarını ayyuka çıkarıyorlardı. Gaston artık aklını bütün bütün gâib etmişti. Ne yapacağını bilememekte iken düşmanlar tarafından fırlatılan bir şişe gelip

şiddetle alnına çarpınca zavallının başından aşağı bir kandır boşandı. Kan gözlerine dolarak etrafını göremez oldu. Şimdi Gaston için firar etmek veya ölmekten başka bir yol kalmamıştı. Elinden henüz kanlı bıçağı bırakmamış olduğundan üzerine varan bir adamı daha onunla yere serdi. Bu adamın bir ah cansız çıkararak durulması kendine cüzi müddet bir mahal karandırmış olduğundan seddin müdahilini bend eden parmaklıklı kapıyı çevirerek yıldırım gibi bir süratle seddin üzerine çıkmaya meydan bulmuştu. Gaston'u takip edenlerden ikisi yere düşmüş bulunan yaralının başında kalarak diğer beşi evvelinden on kat ziyade bir süratle yine katlın başına düştüler.

Gaston zaten çevik bir delikanlı iken bu defa mevkiin dehşeti cür'et vukûnu büsbütün eylemiş olmakla kemâl-i hırs ve hararetinden vücudundaki yaraların acısını dahi hissetmeyerek dirseklerini vücuduna dayamış olduğu hâlde müsâbıkta çıkan atlar kadar bir süratle koşuyordu. Az bir müddet zarfında kendini takib edenleri hayli geride bıraktı. Bunların artık soluklarını işitmekte başlamış olduğu gibi ayak patırtıları dahi gittikçe uzaklanmakta idi. Bir müddet sonra hiçbir gürültüleri işitilmez oldu.

Mamafih Gaston yine bir rub'-ı meyl mesafe kadar yol almak ihtiyatına raiyâtı elzem görürdü. Hayatlar, hendekler atlayarak yolunu kırlara doğru çevirmişti. Artık kendine yetişilmek mümkün olamayacağına iyice kanaat hasıl edildikten sonra bir ağacın dibine kendini attı. Hep bu hâller gayet cüzi bir müddet zarfında vuku gelmişti. Gaston'un kahvehaneye girdiğinden şimdiye değin henüz kırk dakikadan ziyade bir zaman mürur eylememişti. Fakat bu kadar az bir zaman içinde ne büyük vukular olup geçti. Bu kısa akşamın vuku Gaston'un o saate kadar müddet hayatını teşkil eyleyen yirmi beş sene içinde görülmemişti. Kırk dakika akdem Gaston'un o mahsus kahvehaneye hayatından memnun ve istikbalinden emin olduğu ve başı yukarıda bulunduğu hâlde girmemişti. Fakat sonra mahv olmuş bir adam çıkmıştı... çünkü adam öldürmüş katil olmuştu. Alet-i katl olan o kanlı bıçağı henüz titremesi geçmemiş bulunan elinde sımsıkı tutmakta idi. Birdenbire nefretle elinden bıçağı karşıya fırlattı.

Gaston vukûât-ı cariyeyi göz önüne getirerek uğramış olduğu hâlin vehâmetini muhakemeye uğraşıyordu. Gaston yalnız kendini mahv etmemişti. Valentine'i de kendiyile beraber mahv etmişti. Kızın artık namı lekelenmişti. Eğer öfkesine galebe edebilmiş olaydı kendi namusundan ziyade ehemmiyet vermekde olduğu Valetine'in arz ve iffeti tamiri gayrı kabîl sûretde halele uğrayıp paymâl edilmiş olmazdı. Böyle

vahim bir zamanda Gaston'un oraya uzanıp yatması da pek tehlikeli idi. Şimdiye kadar vaka zabıtaya ihbar edilmiştir. Kendinin taharrî ve takibine kollar polisler çıkarılmıştır. Zabıta en evvel şübhesiz şatoya pederine müracaat edecektir. Gaston ise bulunduğu memleketten firâr etmezden akdem pederini görmek ve son defa olarak sevgilisi Valentine'i kolları arasına almak arzusundadır. Vatanından pederinden sevgilisinden kim bilir belki ebediyen mufârat edecektir? Gaston bu fikirle kalktı. Fakat bu kıyâmı hayli zahmetle vukû buldu. Çünkü aksülamel husûla gelmeye başlamıştı. Deminden fena halde gerilmiş bulunan asabi azaleti şimdi gevşiyordu. Gerek mukâtile ve gerek koşma esnasındaki terler şimdi titreyen vücûdî üzerinde soğuyup buz kesilmişti. Vücudunun her tarafından ağırlar hissediyordu. Lakin bir omuzuyla yan tarafının ızdırâbından ağırlar hissediyordu. Lakin bir omuzuyla yan tarafının ızdırâbı hepsinden şedîd idi. Alnının yarısından akan kan dinmiş dincecek derecede azalmış ise de göz kapaklarının etrafında pıhtılanmış olduğundan gözlerini pek zorlukla açabiliyordu. Bin müşkilât bin ıztırâbla şatoya kadar gelebildi. Demir parmaklıklı kapının çingırağını çektiği esnada saat onu geçmişti. Kapıyı açan ihtiyar uşak Gaston'u ahvâlde görünce dehşetinden bir iki adım geri çekilip dedi ki:

- Aman rabbim! Mösyö le Kont bu ne hal?

Gaston bir tehlikenin büyüklüğünü ifhâma kafi derecede bir boğuk ve kısa bir sadâ ile dedi ki:

- Sus! Sus!.. Pederim nerede?

- Mösyö le Marquis biraderiniz Mösyö Louis ile beraber odasındadır.

Pederinizin yine nıkris aleti tuttu hiçbir tarafa kımıldanamıyor. Fakat siz ne oldunuz Mösyö le Kont? Gaston uşağı dinlemeksizin büyük nerdübândan süratle yukarı çıkıp pederinin otasın girdi. Pederini diğer oğlu Louis ile tavla oynamakta buldu. Marquis oğlunu o hâlde görünce o kadar müteessir oldu ki tavla zarlarını atmaya mahsus olan zarfı elinden bırakıverdi. Filhakika Gaston'un kanla mülevves olan yüzü, elleri, elbiseleri dahi ürkülmeyecek bir hâlde değildi.

Marquis telaşla dedi ki:

- Ne oldun? Nereden geliyorsun?

- Babacığım son defa olarak sizi sarılıp öpmeye geldim. Diyar-ı ecnebiye firar için bana edeceğim hem de hemân şimdi şu anda firar için bana bir çare yol irâe

etmenizi rica ederim.

- Firar edeceksin?

- Evet firar edeceğim hemân şimdi şu anda firar etmekliğim elzendir. Takibime çıkmış bulunan polisler jandarmalar belki şimdi buraya gelirler. Çünkü iki adam öldürdüm.

Marquis' in şaşkınlığı o dereceyi buldu ki takrîs illetini falan unutarak ayağa kalkmaya davrandıysa da hisseylediği şiddet vücudun yine derhâl oturmaya mecbur oldu. Sadâsına bir büyük tebdil-i arz olmuş olduğu hâlde dedi ki:

- Nerede? Ne vakit?

- Tarascon' da. Bir kahvehane derununda yarım saat kadar oluyor. Ben bir kişi idim.

Onlar on beş idiler. Elime bir bıçak geçti bende vurdum.

- Doksan üç zadegânı işte böyledir onlarla şaka olmaz. Kont seni tahkir mi etmişlerdi?

- Benim huzurumda bir asil kızın namusuna atalı-i lisan etmeye kalkıştılar.

- Sende edepsizlerin mücazâtını verdik değil mi? Pek güzel etmişsin. Hiçbir bir asilzâdenin huzurunda böyle habâset işlenir de o habislerin mücazâtsiz kalmaları mümkün olur mu? Müdafaa ettiğin kız kimdi bakayım?

- Mâdemüvâzel Valentine de la Verberie idi.

- Aman oğlum aman! Şu cadı karının kızı mı? Bu Verberie familyası yere yatsın. Ne zaman başımıza bir felaket gelse mutlak anların yüzünden gelir.

Marquis Kontes de La Verberie'den her ne kadar müteneffir idiyse de zadegânlık hakkında olan riâyet mahsûsası her bir hissine galebe edildiğinden tekrar dedi ki:

- Her kimin için olursa olsun oğlum pek güzel îfâ-i vazife eylemişsin aferin.

Şatonun hizmetkarları beyninde ne olduğunu anlamak hususunda hâsıl olan merak efendi korkusuna dahi galebe ederek Marquis'in oda hizmetkarı bulunan ihtiyar St. Jean “ne var efendim beni mi çağırdınız?” diyerek odadan içeri girmek derecesinde bir küstahlıkta bulunmuştur.

Marquis bunu görünce dedi ki:

- Kurnazlık lazım değil. Seni çağırdığım yok. Çingırağa asla dokunmadım. Bunu sende benden ala bilirsin. Fakat madamına gelmişsin. Bu gelişin fenada olmadı. Haydi git çabuk (çamaşır) getir. Kontun yaralarını sarmak için her ne lazımsa hepsini al gel.

Marquis'in emirleri bir anda icra olundu. Gaston'un yaraları kendi zannettiği derecede vahim değildi. Sol omuzunun altına doğru açılmış bulunan bıçak cerihesi istisna edildiği hâlde diğer yaraları hafif idi. Bu yaralar muhtaç oldukları derecede bir itina ile sarılıp tedavi görünce Gaston kendini iyileşmiş buldu. Birçok mahaline daha meydan okuyacak mertebe kendinde kuvvet hissediyordu. Kendinde yeni peyda olan bu şiddetin kıvılcımları gözlerinden saçılmağa başladı. Marquis bir işaretle hizmetkârlar odadan savdıktan sonra dedi ki:

- Şimdi söyle bakalım. Diyar-ı ecnebiye firarı mutlak lazım mı add ediyorsun?
- Evet babacığım.

Louis dahi söze karışarak dedi ki:

- Biraderimin bu fikrine karşı tereddüd değildir efendim. Eğer burada kalacağa olursa tevkîf ederler. Muhakeme-i cinayet huzuruna çıkarırlar. Mahbusa korlar. Kim bilir belki de?..

Marquis hiddetinden morararak dedi ki:

- Evet! Oğlum burada kalırsa mahkum olur. İşte hep bunlar o menhus ihtilâlin avâkıb ve himâyesidir. Usul-i idare benim gençlik zamanındaki gibi olsaydı şimdi üçümüz de silahlanıp anlara binerek doğru Tarascon'a gider altını üstüne çevirir idik. Bu günkü günde ise kaçmak zilletini ihtiyardan başka çaremiz yoktur.

Louis dedi ki:

- Efendi bir dakika bile gâib etmeye gelmez! Biraderim hemân yola çıkmalıdır.

Marquis

- Hakkın var ama diyâr-ı ecnebiye firâr için insanda akçe lazımdır. Şimdi bende ise verecek akçe yok. Birdenbire tedarikte edemem.
- Aman pederim!..
- Hakikaten yok. Benim gibi bulmaya alışmış eski müsrifte para mı bulunur? Şurada yalnız yüz lira kadar vardır zannederim.

Marquis' in eşârı üzerine Louis para kasanı açtı. İçinde altın olarak dokuz yüz yirmi frank mevcûd idi. Marquis dedi ki:

- Bu miktar akçe hanedanımızın büyük oğlu için hiçbir vakitte kafi değildir. Hayır büyük oğlum Mösyö le Kont bu kadar cüzi bir meblağla firar edemez. Memnun değildir.

İhtiyar Marquis'i ye's-i istila ederek bir müddet düşündü. Nihayet zihninden bir karar vererek Louis kasanın alt rafı üzerinde turan işlemeli küçük demir çekmeceyi vermesini emr etti.

Marquis bu çekmecenin anahtarını bir siyah gıbtana rabt eylemiş olduğu hâlde boynunda taşımakta idi. Bir büyük heyecan ve tesîrle bu çekmeceyi açtı. İçinden bir mücevher gerdanlık, bir haç birkaç yüzük ve daha başka elmaslar çıkardı. Çehresi ciddi ve hazenli bir suret alarak dedi ki:

- Sevgili yavrum Gaston! Beni dinle! Bu mücevherat müteveffa validenin Marquisidir.

Ah Marquis nasıl asil ve melek gibi afif bir kadındı. Cenâb-ı Hakk onun himem-i maneviyesini üzerimizden eksik etmesin. Onun vefatından beri ben

- Bu mücevherâtı hiç yanımdan ayırmadım. Hicret zamanında pek çok sefâlet çektiğim taayyüş için Londra'da kanun çalgısı dersi vermeye mecbur olduğum ihtiyaç zamanlarında bile elden çıkarmadım. Bunları terhin etmeği bile bir büyük küfrân add ederim. Fakat bugün ise... bu takımları al sat oğlum. Yirmi bin lira kadar bir kıymet tutarlar.

- Hayır! Hayır! Babacığım!

- Al diyorum oğlum al. Eğer validen sağ olaydı o da sana şimdi aynı benim gibi söylerdi. Sen Clameran hanedanının büyük oğlu evvelde senin namusun istikbal bu kadar cüzi bir meblağ için tehlikede kalsın öyle mi?

Gaston tesirinden gözleri yaşla dolmuş bulunduğu hâlde pederinin dizleri üzerine düştü. Ve ellerini ellerinin içine alıp hürmetle ağzına götürerek dedi ki:

- Teşekkür ederim babacığım. Teşekkür ederim. Gençliğim cahilliğim hasebiyle akçeniz var da benden ketm ediyorsunuz gibi bir şüphede bir küstahlıkta bulunmuştum affedersiniz pederim. Ulüvv-i cenabınızın bu derecede olduğunu bilmiyordum. Bir zamanlar validemin tezyinâtında kullanılmış olan bu mücevheratı

kabul ederim fakat satmak için değil bir yadigar kıymetdâr bir emanet mukaddes olarak hıfz etmek için kabul ederim. Bir gün bunları yine siz teslim etmek üzere kabul ederim.

Marquis de Clameranla Gaston şiddet-i tesîrlerinden her bir şeyi unutmuşlardı. Lakin Louis bu gibi halattan müteessirlerinden her bir şeyi unutmuşlardı. Lakin Louis bu gibi halattan müteessir olacak bir hilkatte bulunmadığından dedi ki:

- Ne yapıyorsunuz! Durmaya gelmez vakit geçiyor.

Marquis

- Sahih öyle. Haydi oğlum kont haydi gidiniz cenâb-ı hak yardımcınız olsun!

Gaston pederinin dizlerinin üstünden kalkıp dedi ki:

- Babacığım sizden ayrılmazdan evvel size söyleyecek bir sözüm huzurunuzda îfâ edecek bir vazifem var. Bu akşam müdâfaası uğrunda bu hâle gelmiş olduğum mâdemüvâzel Valentine'i seviyorum.

Marquis

- (Şaşıarak) aman oğlum ne söylüyorsunuz?

Gaston

- Valentine'i validesinden benim için talep eylemenizi ayaklarınıza kapanarak sizden rica ve istirham ederim. Eminim ki ben nerede hangi diyarda bulunacak olsam Valentine'in benimle birlikde gelir. Her felakete benim için katlanır. Gaston sözlerinin Marquis üzerinde bir tesîr göstermiş olduğunu görerek dehşetinden sözü kesti.

İhtiyar Marquis hiddetinden evvela kızarıp sonra morararak adeta tenezzül isabet etmiş gibi bir hâl ile dedi ki:

- Oğlum sen aklını bozmuşsun. Adeta çıldırmışsın!
- Seviyorum babacığım. Dünyada ondan başkasını tezevvüç etmeyeceğime dair kendisine yemin ettim.
- Öyle ise bekar yaşayacaksınız!

Gittikçe cüreti artmakta bulunan Gaston dedi ki:

- Hayır! Valentine'in ile tezevvüç edeceğim. Çünkü yemin ettim. Nakz-ı yemin

etmek namussuzluğunu kabul edemem.

- Saçmalıyorsun!

- Evet mâdemüvâzel de La Verberie benim zevcem olacaktır. Bu husûsta kendisine vermiş olduğum sözü geri almak zamanı geçmiştir. Bu kız hakkında olan aşkım muhabbetim bitmiş olsa bile yine kendini nikahla almaya mecburum. Çünkü bîçâre benim için her bir fedakarlığı göze aldırıştır. İşitiyormuşsunuz bu akşam kahvehanede söylemiş oldukları sözler hep doğrudur. Valentine'in benim metresim olmuştur.

Gaston bu itirafıyla pederi müteessir olur zannında bulunmuş ise de bunda hata etmişti. Pek ziyade hiddet ve şiddet âsârı göstermiş olan Marquis bu sözleri istimâ edince güya bir büyük sıkletin bâr-ı tahammül Fransa'dan kurtulmuş gibi birdenbire ferahlandı. Gözlerinden meserret kıvılcımları saçılmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Ya öyle mi? Bu kız sizin metresiniz midir? İşte Vallahi buna memnun oldum. Aferin kont! Kızın hissini pek medh ediyorlar. Sizi tebrik ederim.

Gaston

- (Korkunç bir tavır alarak) efendi! Bu kızı seviyorum dediğimi unuttunuz mu? yeminimi hatırlınızdan çıkardınız mı?

- Bu kuruntularını garîb pek beyhude görüyorum. Verberie ecdadından bir erkeğin bizim familyamız eslafından bir kadını iğfâl eylemiş olduğunu siz de unuttunuz mı? Bunda ve mösyöye kuruntuya mahal yoktur.

İşte biz de şimdi Verberie familyasıyla haklaştık demektir.

- Validemin namı ve familyamızın namusunu üzerine kasem ederim ki bu kızın benim zevcem olacaktır.

Marquis

- (Pek ziyade izhâr gazapla) ısrarını bu derecelere vardırımdan çekinmiyorsun! Lakin iyice bil ki bu arzun husul bulmayacaktır. İşitiyor musun? Ailemizin namusunu nazarımda her şeyden kıymettardır. Seni o kocanın zevci görmekten ise hapisanelerde prangalarda görmeği tercih ederim. Ne kadar uğraşsak bu husûsta rızamı tahsil edemezsin.

Gaston bu son sözlerden meysus olarak dedi ki:

- Öyle ise pederim. Sizin dediğiniz olsun. Ben artık firar etmem gelsinler beni tevkîf etsinler. Ondan sonra ne cezaya müstahak görürler ise

- Görünsünler asla vazifenizde bile değil. Ümid-i canan olmayan bir hayatı istemem. Bu mücevheratı alınız bunların artık bana lüzumu kalmadı.

Peder ile oğul beyninde müthiş münâzaa kopacağı esnada oda kapısı bir büyük gürültü ile açılıp şatoda ne kadar hizmetkâr varsa içeri hücum ederek:

- Jandarmalar geldi! jandarmalar geldi!... Diye haykırışmaya başladılar.

Bu haberi işitince ihtiyar Marquis birdenbire irkilip ayakta durmaya muvaffik oldu. Bir saatten beridir çektiği helecan ve tesire zamime olarak bir de bu haber erişince artık şiddet heyecan nıkris illetine galebe eylemişti. Dedi ki:

- Jandarmalar ha! Burada Clameran şatosunda!! Haydi şu herifleri tard edelim bana muavenet ediniz.

Hizmetkarlar

- Evet! Evet haydi jandarmaları püskürtelim.

Şatonun içinde herkesin deliye dönmüş olduğunu şu saatte bereket versin yalnız bir kişi şaşırıp soğuk kanını muhafaza eylemişti ki o da Louis idi. Louis ortalığın telaşını görünce dedi ki:

- Ne yapıyorsunuz! Hiç jandarmalara karşı gelmek olur mu? böyle bir hareket çılgınlıktan başka bir şey haml olunamaz. Bu akşam bu herifleri buradan tard etmeye muvaffik olsak bile yarın adetleri daha çok olarak yine gelirler.

Marquis

- Louis'in bu sözü pek doğrudur. Şimdi kanundan başka kimsede cümlelerin malumu oldu. Av vurmaya çıkmış olsam bile gelip benden silah taşımak için mezuniyet tamam olup olmadığını soruyorlar. Evvelleri bir Clameran'a karşı böyle bir sâl soracak kadar cüretli bir memur bulunabilir miydi?

Louis

- Jandarmalar nerede duruyorlar?

Marquis'in siyasilerinden la Verduret isminde biri dedi ki:

- Mösyö le Vicomte kılıç şkırtılarını işitmiyor musunuz? Demir parmaklıkları

kapının önünde duruyorlar.

- Öyle ise biraderim Gaston bostan kapısından firar etmelidir.

La Verduret dedi ki:

- Aman efendim herifler bostan kapısına nevbetci koyduktan başka parkın küçük kapısını bilebilmektedirler. Hatta birçokları parmak divârı uzunluğuna dizilmişler duruyorlar. Her tarafı istila etmişler kaçacak bir delik bırakmamışlar. Adetleri o kadar çok ki hemân bir alay olarak gelmişler diye bilirim.

Herifin bu ifadesi hakikaten doğru idi. Çünkü Lezat'ın öldürülmüş olduğu haberi ortalığa bir anda intişâr ederek gürültü Tarascon' un altını üstüne getirmişti. Kanlı tevkîf için yola yalnız birçok atlı jandarmalar değil yarım bölükte süvari çıkarılmıştı. Şehir delikanlılarından yirmi kadarı dahi rahatlamak üzere bu kuvve-i müsellehenin önüne düşmüştü.

Marquis bunu işitince olanca kuvve-i akliyesini toplamaya çalışarak dedi ki:

- Demek ki bu kadar dehşetli bir muhâsır altında bulunuyoruz öyle mi?

St. Jean dedi ki:

- Evet efendim firar için iç bir ümit yolu yoktur.

İhtiyar Marquis dedi ki:

- Haydi bakalım gayret edelim. Onlara mukabele edecek kuvvet bizde yoksa hayale müracaat ederiz. Cümleiniz sözlerime dikkat ediniz. Oğlum Louis sen La Verduret ile birlikde ahıra gidip en âlâlarından iki hayvan intihâb ederek binmelisiniz. Ellerinize birer yedek hayvan daha alıp Louis Sean parkın kapısı önüne la Verduret de demir parmaklıklı kapının önüne mümkün olduğu mertebe gürültüsüzce gidip durmalısınız. (Diğer hizmetkarlara hitaben) siz de her biriniz gidip bir ayrı kapı önünde durmalı benim size tabanca ile vereceğim bir işarete muntazır bulunmalısınız. Tabanca patladığı anda hemân kapılar açılmalı. Louis ile La Verduret ellerinde tutmakta oldukları hayvanları harice saldırıp kendileri de mümkün olduğu kadar şiddetli bir sür'atle hayvanlarını sürerek jandarmaları arkalarından celb ve kendilerini takibe mecbur etmelidir.

La Verduret hemân dedi ki:

- Efendim bu emrinizi tamamen îfâ ile jandarmaları bizden tarafa

koşturacağıma söz veririm.

- Hele durunuz sözümü bitireyim. Jandarmalara verdiğimiz bu şaşırtma müddetinden bi'l istifâde kont St. Jean'ın muavenetiyle parkın divârında aşarak nehrin kenarından yukarı doğru balıkçı Pilorel'in kulübesine kadar firar edecek Pilorel cumhuriyet zamanı gemicilerinden bir mert adam olduğu gibi bizim hanedana da pek sadakati vardır. Kont bir kere nın kaygına kapağı atub nehrin üzerine çıktı mı artık jandarmaların elinden yakayı kurtarmış demektir. Bu sözlerimi iyice dinlediniz mi? Haydi öyle ise bakalım...

İhtiyar Marquis oğlu ile yalnız kalınca Gaston'un deminden masanın üzerine bırakmış olduğu mücevherâtı ipekten bir kese içine koydu. Badehu kollarını açıp tesirinden sadâsına gelmiş olan tebdili yenmeğe çalışarak dedi ki:

- Gel oğlum! Gel ki seni takdîs edeyim.

Gaston'un tereddüd ettiğini görünce pederi bir daha dedi ki:

- Oğlum son defa olarak seni şefkat-i pederâne ile deraguş etmek istiyorum. Kendini ve taşımakta olduğun namı kurtarmalısın. Seni ne kadar sevdiğimi bilirsin. Bu mücevheratı kabul etmelisin.

Bir dakikalık bir müddet kadar peder ile oğul müteessirâne bir sûretde birbirlerine sarılmış oldukları hâlde kaldılar. Fakat demir parmaklıklı kapının önündeki gürültü biraz evvelkinden birkaç kat artmış bulunduğundan bu hâlde durmalarına imkan yoktu. Binaenaleyh Marquis divârda asılı bulunan silahların içinden bir çift küçük tabanca alarak oğluna verip dedi ki:

- Haydi oğlum seni göreyim. Ben senin heriflerin eline canlı olarak geçtiğini istemem.

Öyle bir tehlike anladığın anda bunlar ile kendi işini bitirmelisin!

Gaston pederinin yanından çıktıktan sonra hemân aşağıya inivermedi. İcrası her ne kadar büyük bir fedakarlığa tevkîf ederse etsin bîçâre Valentine'i görmek istiyordu. Pilorel'in kayığına bindikten sonra Verberie'nin parkı önünde kayığı biraz durdurmak mümkün olabileceğini düşünüyordu.

Kendince gayet mühim ve nazik bulunan bu müddet kalile zarfında odasına çıkıp kendisinin vürûdını mu'lin olan işareti vermek cür'etine düştü. Filhâl bunu icra etti. Hem de cür'etinde ileri vararak verdiği işarete bir cevap bekledi. St. Jean kontun

geçmekte olduğunu görünce bağırdı ki:

- Mösyö kont ne yapıyorsunuz! Allah aşkına geliniz. Çünkü bu aralık vakit gâib etmeniz kendinizi mahv etmek demektir.

Nihayet Gaston koşarak aşağıya indi. Gaston henüz havliya inmiş bulunduğu bir zamanda işaret için Marquis tarafından anılacak olan tabanca patladı. Ve yine o anda demir parmaklıklı büyük kapının açıldığının gürültüsü ve jandarma ve süvarilerin kalıncalarının şakırtısı birçok hayvanların dört nala koşmalarından mutahassıl ayak sadâları ve parmak dahilinde her cihetten müthiş sesler sevinmeler küfürler işitmeye başlamıştı.

Marquis penceresinin önüne dayanmış ve sıkıntısından terler akmakta bulunduğu hâlde oğlunun hayatını kurtarmak kastıyla kullandığı tedbirin neticesi neye müncer olacağını kemâl- i halecân ile intizârda bulunuyordu. Marquis'in kullanmış olduğu tedbir fi'lhakika pek yolunda idi.

Marquis'in tarifi vechle Louis ile la Verduret muhtelif cihetlere yani biri sağa diğeri sola hayvanlarını sürüp arkalarından on beş yirmiden mütecaviz jandarma celb etmeye muvaffik olmuşlardı. Bunları takib eden jandarmalar yetişmek hususunda pek çok müşkilât görmekde idiler. Çünkü ikisinin de binicilikte maharetleri vardı. Eğer bu esnada işin içine bir felaket girmemiş olaydı Gaston hakikaten heriflerin elinden yakayı kurtarmış bulacaktı. Fakat şu kadar var ki bu felaket kendiliğinden mi zuhur etti. Yoksa kasten mi icra edildi işte burası meşkûktü. Lakin bunun müşekkûkiyyetinden ve felaketin tabi mi olup olmadığından şüphe etmek ciheti kimsenin aklına bile gelmemişti.

Bu felaket de şatodan yüz metre kadar uzaklanır uzaklanmaz Louis'in hayvanı sendeleyerek süvarisiyle yere yakalayarak Louis devrildiği anda derakab jandarmalar ve piyade olarak koşanlar etrafını sararak hayvanla beraber devrilen zâtın Gaston değil Marquis' in ikinci oğlu Louis olduğunu derhal tanımış olmalıdır. Şehir delikanlılarından biri bunu görünce dedi ki:

- Katil bu değildir. Haydi geri dönelim bizi şaşırtmak yakalatmak istiyorlar. Delikanlının bu sözü üzerine hakikaten cümleten geri dönerler Gaston'un bostan divârından aşmakta olduğu bir zamanda yetişerek o esnada buluttan kurtarılmış bulunan kumarın ziyası yardımıyla biçâreyi görüp tanırlar. Jandarma çavuşu der ki:

- İşte bizim aradığımız adam budur. Göreyim sizi cümleinizde gözünüzü

açmalısınız.

Haydi bakalım hayvanları dört nala sürmeli. Cümlesi birden hayvanlara birer el ederek Gaston'un atadığını görmüş oldukları cihete doğru şiddetle saldırmaya başladılar. Arızalı veyahûd ağaçlıklı bir zemin üzerinde koşan bir piyade eğer gözü açık ve çevikçe bulunursa kederini takip eden birçok atlılardan pek suhuletle kendini kurtarabilir. Binaenaleyh Gaston'un üzerinde kat mesafe etmekte olduğu arz dahi süvariler elinden firarına pek müsâid bulunacak bir hâlde idi. Burası gayet vâsi' bir kızıl gök tarlası idi. Malumdur ki kızın gök denilen nebatın husûla ermesi için üç sene kadar yer altında durması icâb eder. Bunun için dahi tarla üzerinde birçok cetveller açılır ki bunların altmış veya yetmiş santimetre kadar derinlikleri olur. Jandarmaların hayvanları yalnız koşmak için değil dört ayak üstünde durabilmek hususunda bile pek büyük bir güçlük çekmekte idiler. Bu mani hayvanlarına zahmet vermek istemeyenleri birdenbire durdurdu içlerinden yalnız dört süvari Gaston'u takip emrinde ısrar göstermişler ise de bunların da mesaileri beyhûde olmuşlular. Çünkü Gaston cetvelden cetvele atlayarak süvarileri pek geride bırakmıştı. Lakin Gaston'un gittikçe tesadûf eylediği tarlalar bir arazi-i gayr muntazama suretini almağa başladı. Orada burada birtakım çitler kestane ağaçları yolunu kesmekte idi.

Arazinin böyle tebdilinden süvarilerde yeni bir cüret ve gayret peyda oldu. Herifler takipteki şiddetlerini arttırarak Gaston'un ağaçlar arasında arada bir görünüp yine gâib olduğunu gördükçe birbirlerine hah işte şuradan çıktı şu ağaçlığa girdi diye Gaston'un zuhur veya gaybûbetini haber vermeğe başladılar. Gaston oralarını herkesten iyi tanıdığından heriflerin takiplerinden meyûs olamıyordu. Zira biliyor idi ki şimdi bu gülistanlık bittikten sonra deve dikenini ile istila edilmiş bir tarlaya tesadûf olunacaktır. Ve bu iki arazi dahi yekdiğerinden gayet derin ve vâsi' bir hendek vasıtaıyla tağrik olunmuştur. Gaston'un fikri bu hendek derûnuna atlayıp dahilinden gizlice yürüyerek süvariler kendini ağaçların arasında zann eyledikleri hâlde onlardan birçok mesafe uzaklanmak idi. Bîçâre zihninden bu hesabı ederken nehrin hâl-i tuğyânda olduğunu asıl hatırına getirmiyordu. Yerde hendeğe takrîb ederek gördü ki hendek sivâ ile ağzına kadar dolmuş. Bunu görünce meyûs oldu. Lakin ne işleyeceğini şaşırarak kadar aklını gâib etmedi. Hemân karşı yakaya geçmek üzere saldıracağı esnada bir de baktı ki hendeğin öbür cihetinde üç atlı duruyor! Bunlar üç atlı jandarmalar idi ki kızıl gök tarlasıyla gülistanlığı açıktan dolaşarak deve dikenli düz arazi üzerine geçip Gaston'a muntâzır olmak her suretle akıllıca bir hareket

olacağını evvelce tahmin eyleyip oraya gelmişlerdi. Gaston bunları görünce birdenbire durdu. Bir sahte hareket göstererek heriflere bir şaşırtma verip firara başlamak kolaydı. Lakin bu firarın sonunda durulmayacağı ne malumdur? Bu arazinin nihayetinde balıkçı Pilorel'in kulübesi görülüyordu. Fakat oraya geri dönmüş olsa kendini süvarilerin ellerine teslim etmiş olacaktı. Bulunduğu mevkiin sağ cihetinde ve az bir mesafede bir küçük ormancık bulunduğunu biliyordu. Lakin o ormancılıkla kendi beyninde bulunan yolun üzerinde hayvanların ayak sadâları işitiliyordu. O cihetinde yolu kesilmişti. Sol tarafı ise artık macerasına sığamayıp coşkun bir hâle gelmiş bulunan Rhone nehriyle tahdîd olunmuştu. Rhone şiddetinden köpükler içinde bulunup bakanlar dehşet verecek derecede mahûf bir münazara ve sadâ ile gürül gürül akıp gitmekte idi. Bîçâre Gaston şimdi ne yapsın?.. Merkezden bulunduğu muhâsara dairesinin gittikçe küçülmekte olduğunu hissediyordu. Tabancaların imdat muharebesine mürâcaatla beynine bir kurşun sıkarak ise hitâm vermek mi lazımdır? Hayır vahşi hayvanlar gibi bu kadar jandarmalarla etrafı sarılmış olduğu hâlde bu suretle terk-i hayat ediş Clameran hanedânından bir zâta hiç de yakışık alır ölümlerden değildir! Gaston biraz düşünüp kendi için bir halâs çaresi buldu. Vaka bu çarenin yek beyhûde ve ümitsiz olduğunu biliyor idiyse de şu aralık müracaat için ondan daha bir mükemmeli mevcûd olmadığından herhâlde bunun icrasına karar verdi. Bu çare-i halas Rhone nehri idi. Elllerinde tabancalarını hazır tutmakta olduğu hâlde hemân nehirden tarafa koşup nehre doğru üç metre kadar ilerlemiş bulunan bir burnun müntehâsında durdu. Gaston'un kendine melcen ittihâz edildiği burun devrilmiş bir ağaç kütüğüyle cereyan nehrin oraya sürüyüp getirerek yığmış olduğu çalılardan dallardan ve daha sâir bin türlü mevâddan teşkil etmişti. Bu ağaç Gaston'un ayakları altında sallanmaya suya doğru batmaya çatırdamaya ve elhasıl birçok tehlikeler arz etmeye başladı. Gaston bulunduğu mahalden kendini takip eden jandarmaları süvarileri pek güzel ve ayan olarak görmeye başlamıştı. Bunların adedi on beş on altı kadar vardı. Adaden nehrin sağ cihetinde bulunanlar solundakilerden noksan değildiler. Cümlesi de bağırarak birbirlerine ilan-ı sürûr ediyorlardı. Jandarma çavuşu Gaston'a hitaben “Teslim olunuz!” diye haykırdı. Gaston cevap vermedi. Zihninden çare-i halasın derecesini tayîn ve takdir ile uğraşıyordu. Eğer birinci atlayışında kendini suya kaptırıp boğulmaz ise bulunduğu mevki Verbeire'i toprağının üst tarafı olduğundan Verbeire sahiline çıkabileceğini tahmin ediyordu. Şimdi şu saatte Valentine'in nehrin öbür sahilinde toplayıp bir hâl-i nevmidiyle kendini bekleyerek Cenâb-ı Hakka dua ve niyâz etmekte olduğunu

düşünüyordu.

Jandarma çavışı ikinci defa olarak “teslim olmayacak mısın?” diye bağırdı. Bîçâre Gaston nehrin müthiş çağılısından çavuşun bu ihtârını duyamamıştı. Zavallı delikanlı şu dakikada hayat ile memat arasında bir mevki' hevl-nâkda bulunuyordu. Gaston canını hakka ısmarlayarak kendini atacağı mahali gözüyle tayine başladı.

Jandarmalar “Bu kendi kendine gelip bize teslim olmayacak bizim hayvanlardan inip tutmamız lazım geliyor” diye söyleşmekte iken Gaston her şeye karar vermişti. Çevik bir hareketle tabancalarını jandarmalara doğru fırlattı. Ayaklarını istinâd ettirecek muhkim bir nokta bulup elleriyle bir haç işareti yaptıktan sonra başı önde ve kolları havada bulunduğu hâlde kendini kaldırıp Rhone nehrine attı.

Gaston'un atlayışındaki şiddetten ağacın son kökleri koptu. Kendi suyun içinde bir müddet çırpındıktan sonra alt üst olup mukavemeti gâib ederek suyun cereyanına tabiatla akıp gitti. Bu faciayı seyr eden atlılar kovaladıklarını kaçırmış olduklarından ziyade bîçâre delikanlının kendi gözleri önünde böyle dehşetli bir sûrette mahv ve nâbedîd olup gitmesine teessüf ettiler. Jandarmalardan biri dedi ki:

- Artık zavallının işi bitti. Zira Rhone nehri şakaya gelmez. Yarın (Arles) taraflarında ceset-i bîrûhunu görürsünüz.

Süvariler biraz evvel kemâl-i şiddetle takibine uğraştıkları bu asil ve güzel delikanlının böyle bir suret-i faciada ölüp gitmiş olmasına şimdi bin teessüfler ediyorlardı. Bâhusus göstermiş olduğu cesaret metânet ve yiğitliğine hayran oluyorlardı. Kendi zihninde ölümü kararlaştırmış olduğu ve yanında silah dahi bulunduğu hâlde kendini takip edenlerden birkaçı bade'l-telef nüfusuna kıyamamıştı. Bilhassa Gaston'un şu mertliği bütün süvarilerin gönlünü kendi lehine celb eyledi. Bu ali-cenâb gencin ziyana heriflerin teessüfleri telehhüfleri arttı. Eğer Gaston'un şu dakikada halası mümkün olsaydı bunun için cümlesi canını tehlikeye koymaya ve kurtardıktan sonra dahi firarını teshile az can ve dil-hazır idiler. Süvarilere kumanda eden çavuş dedi ki:

- Şu çocuğa yazık oldu!

Süvari onbaşı çavuşundan daha feylesof olduğundan dedi ki:

- Muhâkeme-i cinâyetin göreceği işi ondan evvel Rhone nehri görüp bitirdi. Bizim şimdi sağdan geri dönmeden başka bir vazifemiz kalmadı. Şu saatten asıl

bizim merakıma dokunan şey oğlunun veya memâtına dair haber bekleyen ihtiyar Marquis'in hâlidir. Bu meşûm haberi zavallıya kim tebliğ ederse etsin buna ben karışamam.

Bölüm 13

Bu bilenin zuhur eylemiş olduğu akşam Valentine sevgilisi Gaston'un Tarascon ile Beaucuire tevhîd eden köprüden nehri mürûr ederek geleceğine bir gün evvel vermiş oldukları karar muktezâsınca saat on birde intizâr edip durmakta idi. Lakin Valentine sevgilisini beklemek için tayin edilen ve kandan birçok müddet evvel nazarı Clameran şatosu cihetine mesâdüf olmasıyla hilaf mutâd olarak şatonun dairelerinde birçok mumlar gezindiğini ve telaşa delâlet eder birçok emâret peyda olduğunu müşâhide eylemişti. Kızcağız bundan bu gece şatoda fevkalade bir vukû zuhûr eylemiş olduğuna hükm ederek bütün vücudundaki kan donmaya başlayıp bir büyük heyecan içinde kalmıştı.

Bu gece Clameran şatosunda pek müthiş vukûât zuhûr eylemiş olduğunu Valentine'in yüreğinden doğru hâtifi bir sadâ kendine ifhâma çalışıyor zannetmeye başladı. Bîçâre kız bu vukûât-ı müthişenin ne olduğunu bilemiyorsa da bu gece Clameran tarafında behemehâl bir felaket eylemiş olduğuna kalben kani olmuştu. Gözlerini Clameran şatosu tarafına dinerek büyük salona getirilip götürülen mum ziyaretine kemal-i dikkat ve tesirle hasr-ı nazar edip meşhûrdâtından. Bir mana istihrâcına uğraşıyordu. Bir aralık bulunduğu odanın biçâresini de açarak belki manidar bir sadâ işi de bilirim hülyasıyla o cihete kulak vermiş ise de hayfa ki nehrin korkunç inilti ve gürültüsünden başka kulağına bir ses erişmemiştir. Vakit geçtikçe hemân her dakika da Valentine'in ıztırâbı teşeddüd etmeye başladı. Bîçâre kız ye's-i külli hâline tekarrüb eylediği bir zamanda Gaston'un biçâresine kendinin nehri mürûr edeceğine dair olan işaretin verilmekte olduğunu görünce sevincinden o aralık gözlerine inanmayacağı geldi. Hissiyatının kendini aldattığına zâhib oluyordu. İşaret üç defa tekrar eyledi ondan sonra Valentine dahi bu işarete mukâbil verilecek işareti verdi. İşte bu zaman Valentine diriden ziyade ölüye benzer bir hâl ile dermansızlıktan dizleri iki kat olarak divârlara tutuna tutuna bin müşkilâtla park dahiline inip oradan sahil nehre kadar gidebildi. Kız nehrin bu geceki şiddet ve coşkunluğu görünce büsbütün havf ve heyecan içinde kaldı. Hiç ömründe Rhone nehrinin bu geceki kadar dehşetli zamanı görmemişti. Acaba Gaston bu gece nehri yüzerek geçmek fikri mecnunanesine kalkışmış mıdır? Eğer böyle ir cür'et bulunmuş ise de delikanlı

mutlak mahv olmuştur. İşte Valentine'in zihnini bu zehir-nâk fikri kâmilten perişan etti. Bîçâre kız ızdırâbından soğuk soğuk terler dökmekte bulunduğu hâlde dizleri üzerine oturuverdi. Boynunu nehre doğru uzatarak gözleriyle karanlığı delmeye çalışıyor ve bir tezarrukarâne ile dalgalardan sevgilisine dair bir haber almaya uğraşıyordu. Nehrin korkunç cereyânı içinde her zaman gözlerine bir karaltı görünmüş olsa Gaston'un ceset-i bîrûhu zannediyordu. Vakit vakit dalgaların mahûf gürültüleri arasından boğulmak üzere bulunan bir adamın son sadâ-i nevmidânesiyle etrafından istimdâd ediyormuş gibi yürekleri parlayan canhırâş bir feryadını işitiyormuş gibi olurdu. Lakin hakikatte ne o karaltılar Gaston'un cesedi ve ne de o sadâlar Gaston'un sesi idi. Jandarmalar süvariler Gaston'un hayatından bilkülliyi kati ümit edip ihbar-ı madde için Clameran şatosuna meyûsen avdet etmekte oldukları esnada Gaston akılların kabul edemeyeceği bir suret-i icazkârâne de su gibi bir unsur koyunun kasd-ı bîamânından canı tahlise uğraşıyordu. Gaston suya atıldığı vakit en evvel beş altı defa dönerek suyun dibine doğru cezb olunmuştu. Dalgın hâlinde bulunan bir nehrin cereyânı her noktada müsavi olmayıp derinliğe göre tehalûf eder. İşte tehlikenin büyüklüğü de bundan ileri gelir. Gaston bu hakikate vakıf idi. Binaenaleyh ona göre bir tedbir kullanmak lazım geleceğini evvelce zihnen kararlaştırmış olduğundan suya karşı beyhude bir mücahideyse kalkışıp asla çıplanmadı. Kendini suyun cereyânına bıraktı. Olanca ehemmiyetini nefesini tasarruf etmek yani mümkün olduğu kadar az nefes almak cihetine sarf ediyordu. Kendini suya atmış olduğu mahalden yirmi sathına çıktı. Deminden üzerine çıkarak kendini nehre atmış olduğu kütüğün ok gibi bir sür'atle yanından akıp gitmekte olduğunu gördü. Gaston birkaç saniye kadar her tarafını cerâyânın getirmiş olduğu birçok dallar ağaç kırıkları ve sâir mevâd ile ihâta olunmuş gördü. Lakin sonradan bir büyük dalga gelerek kendini bunlardan kurtardı. Gaston şimdi karşı sahile çıkmayı düşünmüyordu. Kendi kendine “Bir tarafa çıkıp selamete erişem de hangi cihet olursa olsun” diyordu beyhude telaş ve heyecana düşmeyip güya hiçbir tehlike yokmuş gibi akıl ve metânetine hâlel getirmiyordu. Bütün maharet ve cesaretini toplayarak suyun cereyanına tabiat etmekle beraber hareketini biraz cereyan aksine meylendirmeye gayret ediyordu. Çünkü kendini suya ortalama kaptırmış olsa o anda iş işten geçeceğini biliyordu.

Nehrin bu cereyanı müthiş ve mehelken olduğu kadar da gariptir. Bu garabette cereyanın daima soldan sağa sağdan sola tebdîl-i istikamet ederek kah bu ve kah o bir

sahili tahrip etmesidir ki hangi sahil harap eder ise mutlak öbür sahilin ona mukabil olan ciheti tahripten masun kalır. Gaston içinde bulunduğu nehrin her bir ahvâna tamamıyla vakıf olduğundan suların cereyanı bildirdiği gibi Clameran'dan biraz ötede nehrin bir çıkıntısı olduğunu da biliyordu. Sular bu çıkıntıdan sonra birdenbire şiddet peyda edeceğini bildirdiğinden işte bu sür 'at-ı cereyânla Verberie üzerine düşeceğini hesaplıyordu. Gaston'un bu hesabı yanlış çıkmadı. Bir cereyan-ı ma'il kendisini birdenbire sahil-i yemin üzerine attı. Eğer olanca ihtiyatını icradan geri turmuş olaydı cereyanla akıp giderek mahvolacaktı. Fakat bu cereyan kendi zann vechle Gaston'u büsbütün sahile atmadı. Kenardan hayli uzaktan kalmıştı. Gaston top güllesi gibi bir süratle itmekte iken Verberie parkı içinde kendini beklemekte bulunan Valentine'i bir hayal gibi görmüştü. İşte bu hayali görmüş olduğu mahalden çok aşağı bir mahalde nasıl gittiğini kendi dahi his eylemediği hâlde sahile takrib eylemişti. Karaya çıkmak için uğraşmaya başladı. Ayaklarının yere dokunmakta olduğunu hissederek iki defa basmaya uğraştı ise de iki defasında da cerâyanın şiddetine mukavemet edemeyip devrildi. Tekrar cereyana kapılıp gitmek üzere iken eline tesadüf ettirebildiği söğüt dallarını yakalayarak kendini çekip sahile çıkmaya muvaffik oldu. Gaston işte bu suretle selamete erdi. Gaston halâs olduğunu görünce nefes alacak bir müddet kadar bile durmayıp hemân Verberie istikametine doğru sür'atle koşarak park dahiline girdi. Gaston tam vaktinde yetişmişti. Çünkü bîçâre Valentine şiddet-i ye's ve heyecandan artık kendini gâib ederek hayatla memmat arasında bir hâl kesb etmişti. Gaston'un gidip bu boynuna sarılması kıza iddia-ı hissiyât ettirdi tali 'siz kız Gaston'a olan muhabbetin derece-i şiddetini gösterir bir sadâ ile bağırdı ki:

- Ah sen misin?.. Gastonum sen misin? Deminden beri ettiğim tazarruât nezd-i bârı da kabul oldu mu!

- Hayır Valentineim olmadı!.. Kabul olmadı!

Valentine'in Gaston'un sûret-i ifadesinden bir iki hem de büyük bir felakete uğramış bulunduklarını anlayıp dedi ki:

- Ne var? Nasıl felakete uğradık?.. Niçin hayatını tehlikeye koyarak nehri geçmeye kalkıştın? Senin hayatın benim de hayatım değil midir? Kendine acımadın ise bana da mı himmet etmedin?.. Söyle ne oldu?

- Ne olacak... ısrâr-ı aşkânemiz her tarafa duyuldu. Şimdi şu saatte bizim

muaşakamız karye de kim bilir kimleri güldürüp eğlendirmektedir?

Valentine'i yıldırımla vurulmuşa dönüp iki elleriyle yüzünü kapayarak bir şiddetli sayha ile birkaç adım geriye çekildi. Gaston heyecanından aklını gâib etmiş gibi bir hâle gelerek dedi ki:

- Bak iki âilenin birbirine olan nefretleri bizim başımıza ne felâketler açtı? Bizim muhabbet-i cediyye ve sâfiyemiz itirâfı yüzleri kızartan değil belki ızhârıyla iftihâr olunan hissiyât-ı mukaddeseden iken biz bunu bir büyük rezâlet-i cinâyet imiş gibi gizlemeye mecbûr olduk.

Valentine'in kemâl-i ye'sinden ne dediği belli olmayacak bir sûretle dedi ki:

- Ah en nihâyet korktuğumuza uğradık mı? Her esrârımız meydâna çıktı mı?

Gaston nehrin içinden hayatla memat arasında yuvarlandığı bir zamanda bile soğuk kanını muhâfaza eylemiş iken Valentine'in sadâsı kendinde bütün kuvâ mıdır ki ve akliyesini mahv eyleyecek derecede heyecan husûla getirmişti. Binaenaleyh deli gibi bir hâl ile dedi ki:

- Senin tam mukaddesli ağızlarına almaya cesâret eden melûnların cümleten vücûd-ı habâset âlûdlarını dünyadan kaldırmaya olmadım. Yalnız ikisini gebertebildim.

Diğerlerini tepeleyemediğim için pek meyûsum!

- Ah aman Rabbim!.. Gaston adamımı öldürdün? Katil mi oldun?

Valentine'in bu havf-ı helecânı Gaston'un biraz aklını başına topladığından teskin-i tesîre çalışarak dedi ki:

- Evet adam vurdum. İşte bunun için nehri yüzerek mürûr ettim.

Daha deminden jandarmalar beni bir yırtıcı hayvan kuvalar gibi şiddetle takip ediyorlardı. Ellerinden kaçtım. Şimdiyse gizlenmek firâr etmek istiyorum...

Valentine'in birbirini müteâkiben uğradığı bu zorbaların tesîriyle terk-i hayat etmediğinden dolayı şaşılmağa şâyân idi. dedi ki:

- Nereye kaçabilmek ümidindesin?

- Ah nereye kaçabilmek ümidindesin?

- Ben biliyor muyum?... Bunları nasıl keşf edebilirim? Namımı kıyafetimi

tebdil ederek diyâr-ı ecnebiye firâr edeceğim.

Gaston Valentine' den bir cevap alabilmek maksadıyla sustu. Bir müddet bekledi. Bu cevabın zuhûr etmediğini görünce bir şiddet fevkâlâde ile dedi ki:

- Firâr etmezden ikdâm seni istemekliğimin sebebi ise herkesin beni terk eylemiş olduğunu şu saatte muhabbetine itimâdım hasebiyle senin tarafından unutulmayacağımı hükm eylediğimden son arzularımı sana bildirmek içindir. Ey Sevgili Valentineim! Dünyadaki râbitaların en kuvvetlisi en şedidi ömrümüz nihâyet buluncaya kadar intkât-ı gayr kabil bir sûrette ikimizi birbirimize rabt eylemiştir. Mahkeme-i vicdân huzurda sen benim zevcemsin. Senin hayatın benim benim hayatımsenin olmuştur. Valentine! Ben sensiz yalnız olarak mı firâr edeceğim? Bana refâkat etmeyecek misin? Memleketimden hanümandan her bir şeyimden ayrılmak gibi uğrayacağım gûnâgûn acılara felâketlere bir de senin iftirâkın ıztırâbımı inzımâm edecek?..

- Gaston! Allah aşkına olsun...

Gaston Valentine'in sözlerini aksi manaya alarak heyecanla dedi ki:

- Ah! Hakkımda olan rahm ve şefkatini ben zaten bilirim. Yalnız olarak firâr etmekliğime gönlün razı olmaz. Benim sevgili Valentineim olduğum felâketin nısfına o da ortak olarak ıztırâbın hepsini bana çektirmek istemez. Ah evet ikimiz birleşecek beraber firâr edecek olur isek bütün tesirâtım mahvolur. Haydi kaçalım sevgilim! Sen yanımda olduktan sonra hiçbir şeyden korkmam. Saâdetimizi müdâfa için her şeyi göze aldırırım. Her şeye galebe ederim. Ey sevgili Valentineciğim! Haydi yürü! Olsan da halâs olsak da beraber olalım. İstikbâlimizen ve muhabbetimizden ümid var olmak zamanı işte hulul etmiştir. Durma haydi kaçalım!

Gaston çıldırması gibi bir şiddetle Valentine'in beline sarılarak çekip götürmeye başladı. Gaston'un heyecanı izdiyâd ettikçe tavır ve harekâtındaki şiddet ve garâbeti dahi artıp büsbütün yaptığını bilemez bir hâle gelmişti. Lakin Valentin bunun tesîrini tadile çalışarak yavaşça kolları arasından kendini kurtarmaya muvaffık oldu. Bâdehu mahzûnâne fakat müessir bir sadâ ile dedi ki:

- Zavallı Gaston!.. Bu arzunuzun bu teklifinin icrâsı bence mümkün değildir!

Kızın bu reddi Gaston'u ziyâdesiyle meyûs eyledi. Ve binaenaleyh mırıldanma nev'inden dedi ki:

- Mümkün değildir ha?..

- Evet sevgili Gastonum memnun değildir. Sizinle beraber olduktan sonra ne kadar felâketlere uğramış bulunsam kendimce hep bunları birer saadet add edeceğimi siz benden iyi bilirsiniz. Lakin benim size karşı olan muhabbetime ve sizden ayrılmamak sizinle birlikte firâr etmek husûsundaki arzu-ı şedidime gâlib gelen bir kuvvet var ki o da vazifedir.

- Muaşakamız her taraftan duyulup dillere destân olduktan sonra siz burada nasıl kalabileceksiniz?

- Ne demek istediğinizi anlayamıyorum? Namus ve iffetimin mahvolduğunu mu bildirmek istiyorsunuz? İsmetim bu gece kahvede vukua gelen işâa-i muâşakamız ile bozulmamıştır. O zaten seninle münâsebet peyda eylediğim günden beri bozulmuştu. Dün bugünden daha namuslu mu idim! Dün ne isem bugün yine o değil miyim? Halkın lisân ta'nı, istihzâsı benim vicdânı olan ıztırâbâtımdan daha ziyâde mi bana te'sîr eder zannında bulunuyorsunuz?.. Ben mahv olduğumu çoktan biliyorum. Bunu halkın ihtarıyla öğrenecek değilim... Gaston seni gördüğüm, latîf sadânı işittiğim, elimle eline temas ettiğim vakitler her derdimi unuttur idiysem de senden ayrıldıktan sonra mahvolmuş bir kız olduğumu düşünerek dâimâ ağlar idim.

Gaston bir büyük baht-ı hayret içinde kalmış olduğu hâlde mâşûkasını dinliyor ve o eski Valentine'i şu saadette değişmiş bir başka kız olmuş zann ediyor idi. Çünkü Valentine'in bu kadar metânet-i efkâra mâlik bulunduğunu mamûl etmekte idi. Kızın şu fikirlerini dinledikten sonra dedi ki:

- Haydi halkın lisân ta'n ve istihzâlarını hiçe say. Fakat validene karşı ne yapacaksın?

- İşte asıl beni firârdan men eden fikir valideme karşı olan vazifem değil midir? Namusumu pâymâl ettikten sonra dünyada benden başka kimsesi bulunmayan validemi kemâl-i ye's ve ıztırâb içinde bırakıp da sevdiğimin arkası sıra mı gideyim?..

- Valentin düşmanlarımız gidip hepsini validene yetiştirdiler. Validen bunları haber alınca sonra sen ne yaparsın?

- Ne yapacağım!.. Zaten hatamın mecâzât-ı maneviyyesini çekmenin de olduğum gibi maddiyesini de görmüş olurum. Validem kerimesi Valentin'in akıbetini

telvisten sonra sevgilisini takip eylemiş olduğunu haber alırsa daha mı iyidir? O zaman birinci hata mı ikinci hareketimle teşdîd etmiş olmaz mıyım? Burada kalmak benim için pek büyük bir işkence olduğunu biliyorum. Fakat bu işkenceye müstahak olmadım mı? Ey sevgilim! Biz ikimiz de mesûdâne bir rüyaya yatmış idiysek de bu rüyanın müthiş bir sabahı olduğunu asla nazar-ı taktire almamıştık. İşte o yevm-i felâket geldi. Biz ne kadar deli ne kadar tedbirsiz ihtiyâtsiz kimseler imişiz ki namus ve vazife hâricindeki mesûdiyeti, lezâizi ilâ-nihâye devam eder zann etmişiz. İşte böyle bir gün zuhûr eder. İşte şimdi başımızı aşağıya eğip her türlü hakarete eyvallah demekten başka çare kalmadı.

Kızın bu ifâdâtı bu soğuk muhâkemâtı Gaston'un hiddetini tahrîk etti. Binaenaleyh dedi ki:

- Böyle söyleme Valentine! Senin namına edilen küçük bir tarîz ve hakârete tahammül edemeyerek bu kadar felâketlere sebebiyet vermiş olduğumu bilmiyor musun
- Heyhât!.. Keşke bana edilecek tahkirât ondan ibâret kalsa! Ben tahrikâtın daha büyüklerini bekliyorum...
- Sen mi Valentine?.. Allah aşkına söyle ne demek istiyorsun?
- Gaston bademâ bil ki...

Zavallı kız sözünü itâm edemeyip bir müddet durdu ve ba'de dedi ki:

- Hiç! Hiç! Bir şey yok. Çıldırılmış gibi ne söylediğimi bilmiyorum.

Gaston kendi hiddet ve heyecanına mağlup olmayıp da Velantin'in başlamış olduğu sözü sonradan sükutla geçiştirmek istediğine dikkat etmiş olaydı kızıdan bir iki felâket daha haber alacağına hiç şüphesi kalmazdı. Fakat Gaston buna dikkat etmeyip sözünde devamla dedi ki:

- Hayır senin zannın vechle her bir ümidimiz henüz mahv olmamıştır. Benim ye's ve

istirhâmatım pederime tesîr etti zann ederim. Ben buradan firâr edip tehlikeden sâlim olunca kendisine yazacağım mektuplar ve biraderim Louis'in pederimin benim lehime celb-i rikkat ve merhameti husûsunda göstereceği gayret ve ikdâmât sayesinde pederi iknâ muvaffak olup validenden seni bana zevce olmak üzere talep ettirdim.

Valentin bu sözlerden ürkmüş gibi bir tavırda bulunduktan sonra dedi ki:

- Aman ya Rab! Ne söylüyorsun? Sakın ha! Pederiniz hiçbir vakitte böyle bir talepte bulunmasın!
- Niçin?
- Çünkü validem pederinizin bu talebini katiyen redd edecektir. Her bir şeyi itirâf lazım gelen şu felâket zamanında size onu da haber vereyim ki validem beni gayet zengin bir adama vermek için yemin etmiştir. Sizin pederiniz ise sâhib-i servet değildir.

Gaston müteessirâne bir surette dedi ki:

- Ne garîb hâl!.. Bu tabiatla bir valide için mi beni fedâ ediyorsun?
- Ne yapayım validem bulunmuş. Onun iyiliği kötülüğü hakkında hükm vermek sâlahıyyetini hâiz değilim. Benim vazifem burada kalmamı icâb ediyor bende kalıyorum.

Valentin'in sûret-i ifadesinden firâr etmemek husûsundaki azminin kati' olduğu anlaşılıyordu. Gaston bu bâbda edeceği ricâ ve niyazlarının hep beyhude olacağını anlayarak meyûsâne ve nevmîdâne bir sadâ ile dedi ki:

- Ah beni hiç sevmiyor musun?
- Gaston! Sevildiğinizi düşünerek mi seviyorsunuz!
- Hayır! Hayır! Beni sevmiyorsunuz! Eğer sevmiş olaydınız ayrılmak üzere bulunduğumuz şu dem-i iftirâkta bu kadar menânet bu kadar cesâret böyle serin kanla soğuk bir yolda idâre-i efkâr edemez idiniz! Hayır Valentine ben sizi sizin beni sevmekte olduğunuz gibi sevmiyorum. Sizden ayrıldıktan sonra bana dünyayı bahş etseler gözüm görmez. Sizi gâib etmek için ölmek demektir. Deminden bir sûret-i icâzkârânede kurtulmuş olan hayatımı gideyim yine Rhone Nehri'nin müthiş akıntısına terk edeyim. Çünkü biraz evvel tahlîsine uğraştırdığım hayat şu saatte benim için çekilmez bir bâr olup kaldı.

Terk-i hayat etmek azmiyle Gaston Rhone Nehri'ne doğru saldırdıysa da Valentine derhâl yakasına sarılarak dedi ki:

- Sizin muhabbetiniz bundan ibaret midir? Gaston büsbütün şaşırıp cesareten kalarak dedi ki:

- Yaşayıp da ne yapayım? Bundan sonra beni hayata rabt edecek ne kaldı?
- Gaston Cenâb-ı Hakkın inayetinden ümit kesilmez. İstikbalimiz onun yed-i kudretinde değil midir?

Gemisi batıp da bir deryâ-i hevl-nâk içinde kalan bir adam o aralık eline geçen bir tahta parçasına selâmet için nasıl ümit var olarak sarılır ise bu “istikbâl” sözü dahi Gaston'un zihninde işte öyle bir şule-i ümit uyandırmıştı. Ve binaenaleyh birdenbire tavrı tebdil ederek dedi ki:

- Madem ki siz emr ediyorsunuz bende yaşayacağım. Her türlü felâkete göğüs vereceğim. Bütün mevâni' galebe edeceğim. Valideniz altın mı istiyor? Zengin damat mı arıyor? Pekâlâ bende sâhib-i servet olmağa çalışacağım. Üç seneye kadar ya zengin olurum veyahûd o uğurda ölürüm.

Valentine ellerini semâya kaldırıp Gaston'un böyle nâgehânı olarak tebdil-i fikir eylemiş olmasından dolayı Cenâb-ı Hakka şükürler etmeye başladı. Gaston kemâl-i şefkatle sevgilisinin yüzüne atf-ı nazar eylediğinden sonra dedi ki:

- Sevgilim! Firâr etmezden akdem size bir mukaddes emanet teslîm edeceğim. Bu sözünü müteâkib Gaston cebinden bir ipliği kese çıkarıp Valentine'e verdi. Bunun derûnunda validesi Marquis de Clameran'ın mücevherâtı vardır.

Badehu Valentine dedi ki:

- Bunlar müteveffa validemin mücevherâtıdır bunlar ile tezyîni ben ancak size layık gördüm.

Velantin'in bunları kabul husûsunda tereddüd-izhâr eylemekte olduğunu görünce Gaston dedi ki:

- Bunları benim avdetim için bir rehin olmak üzere kabul ediniz. Eğer üç seneye kadar avdet eder isem benim zevcem olup bunları takınırsınız. Yok eğer bu müddet zarfında avdet edemez isem benim öldüğümü anlayıp sizin uğrunuza canını fedâ eden bir adamın size ebedi bir yadigâr olmak üzere hıfz edersiniz.

Valentine tesîrinden hüngür hüngür ağlamakta olduğu hâlde bu mücevharâtı kabul etti. Gaston yine söze başlayıp dedi ki:

- Şimdi size edecek bir son istirhâmım daha kaldı. Şu saatte herkes beni ölmüş zann ediyor. Benim selâmetimde işte umûmun bu zannındadır. Lakin benim bu

sûretle hala kimden dolayı pederimin ye's-i külli içinde kaldırdığını gönlüm istiyor. Yarın siz kendiniz gidip de pederime benim kurtulmuş olduğumu tebşîr edeceğinize bana bir yemin eder misiniz?

- Gidip bu tebşiri edeceğime yemin ederim.

Gaston artık söyleyeceklerini hep söyleyip bitirmişti. Artık resm-i vedadan istifâde etmek zamanı gelmiş olduğunu hükm ederek Valentine'e doğru eğilip son defa olarak. Sarılmaya şitâb etti ise de kız hafif bir işaretle Gaston'u bundan men edip dedi ki:

- Nereye firâr etmek niyetindesiniz?

- Marsilya'ya gitmek istiyorum. Ondan öteye firârımı teshil edecek elbette orada bir dost bulunur.

- Siz bu hâlde yalnız olarak yola çıkamazsınız. Size bir arkadaş bir rehber lazım. Bunun için size birini buldum. Kendinizi bu adama emniyet husûsunda hiç şüphe etmeyiniz. Bu zât bizim komşu Baba Menoul der ki kendisi müddet-i medîde Rhone Nehri üzerinde gemicilik etmiş o sanatta pek mâhir bir adamdır. Bunlar bu karardan sonra ikisi de parkın küçük kapısından hârice çıktılar. Biraz sonra ihtiyâr gemicinin nezdine vardılar.

Baba Menoul'u bir tahta koltukluya oturmuş ateşin karşısında uyuklamakta olduğu hâlde buldular. İhtiyâr gemici Gastonla Valentin'i birlikte kendi nezdinde görünce birdenbire kalkıp gözlerini ovuşturarak kendini rüya görmekte zann etti. Valentine derhâl dedi ki:

- Baba Menoul. Mösyö Le Kont bazı esbâbtan dolayı firâr etmek mecbûriyetindedir. Kendisi gizlice sandalınıza alıp nehrin ağzına kadar îsâl eder misiniz? Oradan hafiyyen bir gemiye binecektir.

İhtiyâr gemici Valentin'in şu teklifine karşı başını sallayıp dedi ki:

- Suların böyle şiddeti esnâsında hem de gece vakti bu dediğiniz hemân mümkünsüz gibidir.

- Aman Baba Menoul eğer bu teklifimi icrâ eder iseniz bana pek büyük bir iyilik etmiş iş görmüş olursanız.

- Eğer bunun icrasıyla size bir iyi imiş görmüş oluyor isem şimdiden tezi yok

Mâdemüvâzel hazırım. Haydi yola çıkalım.

Baba Menoul Gaston'un üstü başı sıırıslıklam su ve çamur içinde bulunduğunu ve başında dahi bir şey olmadığını görerek dedi ki:

- Benim müteveffa oğlumun elbiselerinden size bir katını vereyim. Bu sûretle hem kuruca giyinir ve hem de tebdil-i kıyafet olursunuz. Haydi benimle beraber şu odaya giriniz.

Biraz sonra Gaston hemân tanıyacak surette tebdil-i câme etmiş olduğu hâlde baba Menoul ile beraber girdikleri mahalden çıktılar. Valentine bunlar ile birlikte nehrin kenarına sandalın bağlı bulunduğu mahale kadar gitti. Baba Menoul sandalı tanzimle iştigâl ederken âşık âşığa mübâdele-i rûh eder derecede müteellimâne ve müteessirâne bir surette birbirlerine sarılıp resm ve dâî icrâ eylediler. Gaston sandala girdi. Valentine'e:

- Üç seneye kadar sevgilim! Üç seneye kadar!.. Diye bağırıyordu.

Baba Menoul Gaston'a sandal derûnunda güzelce oturmasını tenbih ettikten sonra “adı Mâdemüvâzel” diyip kancasıyla sahile bir kere dayanınca sandalı nehrin ortasına kadar sürdü. Bu azimetimden üç gün sonra Gaston Baba Menoul gayret ve ikdâmı sayesinde “Tom Jones” isminde üç direkli bir Amerikan kimsenin enbârında gizlenmiş bulunuyordu. Bu geminin kapudânı (Warth) ertesi günü “Valparaiso” gitmek üzere yelken açmıştı.

Bölüm 14

Valentine nehrin kenarında bir mermer heykelden daha soğuk beyaz daha hareketsiz bir hâl kesb eylemiş bulunduğu hâlde sevgilisini alıp götürmekte bulunan ve nehrin şiddet-i tuğyân ve cereyanına nazaran pek âciz görünen sandalın sür'atle akıp gidişine bakakalmıştı. Bu sandal fırtınaya tutulan küçük bir kuşun rüzgârın cereyanına kapılıp gitmesi gibi nehrin şiddetine tabiatle uçar gibi gidiyordu. Birkaç saniye sonra nehrin üzerini kaplayan sis içinde bir siyah nokta kadar küçülüp güç fark olunabilmekte başladı.

Gaston artık kaçmış kurtulmuş bulunduğundan Valentine deminden beri sevgilisinin yanında gizlenmeğe yenmeğe çalıştığı tesirini zâhire vurmuştu. Hıçkırığa hıçkırığa ağlamağa başladı.

Deminden pek güçlkle gösterebildiği metânetini şimdi pek büyük bir zaaf ve fütur

takip eylemişti. Â'zâ-i vücudundan biri eksilmiş gibi kendinde bir noksâniyyet bir bayağılık his ediyordu. Şimdi büsbütün görünmez olan Baba Menoul sandalı bu biçâre kızın fikir ve ruhunu almış göstermiş zann olunuyordu. Şu saatte Gaston kalbinde sakladığı bir ümidiyle müteselli olmakta ise de Velantine'in gönlünde hiçbir ümit yoktu. Valentine olup biten vukûâtın derece-i dehşetini taktir eylediğinden artık ümit var saadet olmak mahâl hükmüne girmiş olduğunu biliyor ve istikbâlini nazar-ı tefekkürü önüne getirdikçe havf ve hırâs içinde kalıyor ve dehşetinden bütün vücûdî râşedâr oluyordu. Artık şatoya avdet etmek zamanı gelmişti. Ağır ağır kalkıp yürüyerek birçok kereler hafiyen Gaston'a açılmış bulunan küçük kapıdan girerek şatoya vâsıl oldu. Odasına çıkarmazdan evvel validesinin bulunduğu odanın pencerelerini nazar-ı dikkatten geçirmek için şatonun etrafını dolaştı. Madam Verbeire' nin pencerelerinde mum aydınlığı vardı. Madamın mutâdi gecenin büyük bir kısmını mutâlaa ile geçirip geç yatmak ve sabahları dahi erken kalkmaktır. Kontes Verberie validenin itimâdını lüzûmundan fazla bir dereceye vardırırmış olduğundan kızı hakkında hiçbir şüpheye varmaz ve binaenaleyhe öyle halı bir mahalde kızı için hiçbir tehlike tasvir eylemediğinden kızını gayet serbest bulundurdu. Valentine gece gündüz istediği saatte dilediği mahale gider gelir hiçbir vakitte validesi tarafından sûâl-i cevaba çekilmezdi. Maahazâ Valentine bu gece kimseye görünmemek kaydında bulunuyordu. Çünkü tuvaletindeki perişanlık ve elbisesinin sırlıklam ıslanıp ve birçok yerleri dahi çamurlara bulanmış olduğunu kendinden sûâl ederler ise buna ne cevâb bulup verecekti? Bereket versin ki kimseye görünmeden odasına kadar çıkmağa muvaffık oldu. Oda kapısını kapadı. Yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Düşünmek istiyor uğramış olduğu darabât müthişeye karşı hissiyatında metânet ve kudret peydâ eylemek arzusunda bulunuyordu. İş masasının önüne oturdu. Cebinden Gaston'un vermiş olduğu keseyi çıkardı. İçini açıp gayet dalgın bir surette hâvî olduğu mücevherâtı muâyeneye başladı. En sade en hafif bir yüzüğü parmağına takmak arzu-i şiddetine düştü. Fakat sonra validesi bu yüzüğü nerede bulmuş olduğunu kendinden sûâl edince buna verilecek bir cevâb muvâfık bulunamayacağından bundan sarf-ı nazar etmeye mecbur oldu. Yar gâibinin bu yadigâr mukaddesini bir son defa daha olarak öptükten sonra konsolunun bir gözünü çekip derûnuna koydu. Ve kemâl-i ehemmiyetle tekrar kilitledi. Gaston'a vermiş olduğu ve add-i iktizasınca oğlunun kurtulmuş olduğu haber meserretini ihbâr için Marquis de Clameran'a gitmek lazım geldiğini düşünmeye başladı. Gaston Valentine'e bu tenbîhi ettiği esnâda şiddet heyecan ve tesirinden nâşi bu hidtmetin

îfâsı bu biçâre kız için ne kadar müşkil ne kadar câlib tehlike bulunduğunu nazar-ı takdire alamamıştı. Valentine bu vaadinin sûret-i icrâsı cihetini mülâhazaya başlayınca bundaki güçlüğü der-pîş eylediyse de ne çâre ki bu vaadinin icrâsı için yemin eylemişti. Ve addini tamamen icrâyâ karar verdi. Hatta bu addini kısmen olsun tadîl eylemek için bir hile tariki düşünmeği bile aklına getirmedi. Ertesi günü oldu. Valentine kalkıp gitti. Biraz sonra kasabanın kilisesi sabah duası için çan çalmaya başladığı esnâda Valentine yola çıkmanın tamam zamanı olduğuna hükm ederek aşağıya indi. Hizmetçilerin cümlesini kalkmış buldu. Bunların içinden Velantin'in kendi hizmetçisi bulunan (Mihonne) isminde kadına dedi ki:

- Eğer validem kalkıp da nerede olduğuma sual ederse kiliseye sabah duasını dinlemeye gitti de.

Valentine ekseri sabahları bu vakit kiliseye gitmek mutâdi bulunduğundan bu sabahki gidişi kimsenin şüphesini davet etmedi. Valentine için müşkilât sabah ta'âmına kadar avdet edebilmekte idi. Birinci köprüye kadar varabilmek için bir saatten ziyâde mesafe kat edecek ve oradan Clameran şatosuna gitmek için yine o kadar bir yol gidecek avdeti dahi dahil hesâb olunca beş saatten ziyâde yol yürümesi lazım geliyordu. Yola çıkınca Valentine mümkün olduğu mertebe sür'atle yürümeğe başladı. Îfâ edeceği vaadin kendi nazarında olan ehemmiyet fevkâlâdesi kendinin şiddet tesiri biçare kızın vücudunda bir harâret bir çevikliğin husûla getirmişti. O gece çektiği ta'b ve sabaha kadar döktüğü göz yaşlarını unutarak zavallı rüzgâr gibi bir süratle gidiyordu. Bu kadar gayretin neticesi olarak Clameran şatosu kurbundaki yabâni vişneliğine geldiği zaman saat sekizi geçmişti.

İki tarafı yabani vişne ağacı dikili bulunan bu yoldan şatonun demir parmaklıklı kapısına doğru gitmekte iken kendinden birkaç adım ileride Marquis'in oda hizmetkarı bulunan St. Jean'i görüp tanıdı. Durup bunun Verduret'i bekledi. Herif dahi Valentin'i görünce adımlarını sıklaştırıp o tarafa gelmeğe başladı. St. Jean'ın çehresi pek meyûs gözleri dahi kıpkırmızı kızarmış olmasından bu gece nın dahi ağlamış olduğu anlaşılıyordu. Hizmetkâr Velantin'in yanına gelince şapkasını falan çıkarmak gibi merasim ihtiramına asla riâyat göstermeyerek gayet küstâhâne bir sadâ ile dedi ki:

- Şatoya mu gidiyorsunuz mâdemüvâzel?

- Evet!

Herif tavrındaki küstahlığı daha ziyâde arttırarak dedi ki:

- Eğer bu gidişiniz Mösyö Gaston içinse nâfile yorulacaksınız! Çünkü mösyö kont vefât etti hem bu vefatı da bir metresi uğruna vukû buldu!

Valentine bu hakareten fevkâlade müteessir olduysa da renk vermemeye çalıştı. St. Jean kızın bu metânet ve soğuk kanlılığını görünce sözlerinin tesirsiz kalmasından canı sıkıldı.

Valentine söze başlayıp dedi ki:

- Şatoya Mösyö Le Marquis ile konuşmak için giderim. St. Jean ağlamaya başlayarak dedi ki:

- O hâlde yine beyhude ihtiyâr zahmet etmiş olacaksınız.

- Niçin?

- Çünkü Gaston'un pederi mösyö Le Marquis bu sabah şiddet-i tesirden saat beşte terk-i hayat eyledi.

Valentine bu haberi işitince düşmemek için yanında bulunduğu ağaca dayanmağa mecbur oldu ve kemâl telaşla dedi ki:

- Ne söylüyorsun?.. Öldü ha?..

St. Jean gayet müthiş bir surette kıza doğru bakarak dedi ki:

- Evet öldü!

St. Jean eski zadeğân nezdinde burada ölmüş ve onlar tarafından terbiye görmüş bulunduğundan her hâli onlara benzerdi. Onların enâniyeti adâveti hep bunda mevcûd idi. Verberie familyasına pek büyük bir buğz ve adâveti vardı. Bâhusûs Marquis ile Gaston'un vefatlarını Velantin'in yüzünden bildiğinden kırk seneden ziyâde bir müddetten beridir hizmet etmekte bulunduğu sevgili efendilerinin sebep-i mahvları olan bu kıza nefreti arttıkça artmıştır. Söyleyeceği sözlerin her birini bir kamâ darbesi gibi zehirnâk bir surette ifade etmeğe gayret ederek dedi ki:

- Mösyö Gaston dün akşam vefât etti. Oğlunun vefatı haberini işitince bir meşe ağacı kadar sağlam o koca Marquis yıldırımla vurulmuşa döndü ben o esnâda yanında idim. Fert-i ye'sinden ellerini birbirine vurup hiç ses çıkarmayarak bulunduğu mahale devrildi. Mösyö Louis bir hekim bulmak üzere Tarascon'a gittiği esnâda bizde Marquis'i döşeye yatırdık fakat iş işten geçmişti. Hekim geldiği zaman

îfâ edecek hiçbir vazifesi kalmamış olduğunu gördü. Maahazâ sabaha karşı Marquis biraz kendine gelerek Mösyö Louis ile biraz yalnız kalmalarını istedi. Biraz sonra hâlet-i nez geldi. Telaffuz eylediği son sözleri şu kelimeler oldu. “Verberie familyasına müjdeler olsun peder ile oğul bir günde yok oldular.”

Valentine Gaston'un vefât etmemiş olduğunu haber vermiş olaydı sadık hizmetkarın hiddet ve tesirini teskîn etmiş olurdu. Lakin kız bu haberi, nâmüvâfık bir ser olmak üzere telakki eylediğinden St. Jean'a bundan hiç bahs etmeyip dedi ki:

- Öyle ise Gaston'un küçük biraderi Louis'i görmek isterim. Kızın bu cevabı St. Jean'ı büsbütün iğzâb eylediğinden dedi ki:

- Siz mi?.. Hayır Mâdemüvâzel Verberie o fikri hatırıңызdan çıkardınız! Sizin yüzünüzden zuhura gelen bu kadar vukûât üzerine Gaston'un biraderinin huzuruna çıkmaya nasıl cesâret gösterebileceksiniz?..

- Yok! İşte buna tahammül edemem. İşitiyor musunuz? Eğer tutar iseniz size bir nasihat vereyim. O da hemân dönüp hânenize gitmektir. Zirâ diğer hizmetkâr arkadaşlarım sizi görecektir olurlar ise dünyada işittirmedığınız bir söz kalmayacaktır. Valentine zarfından bir cevap beklemeksizin St. Jean hızlı hızlı yürüyüp uzaklandı. Biçare kız ne yapacağını şaşırdı. Gördüğü hakareten son derecede müteessir olarak sabahleyin kemâl-i süratle gelmiş bulunduğu yolu kendine mâlik değil imiş gibi bir betâetle yürümeğe başladı. Bu saatte birçok zira kasabadan tarlalarına avdet etmekte idiler. Bunların cümlesi dün akşam ki vukûâtı öğrenip haber almışlardı. Biçare kız yolda birçok hakaret-âmiz nazarlara müstehziyâne selâmlar handelere dûçâr oldu. Verbeire' ye yaklaştığı zaman Valentine Mihonne yolda kendini beklemekte buldu hizmetçi kadın bunu görünce dedi ki:

- Çabuk olunuz Mâdemüvâzel. Bu sabah madamı ziyarete bir zât geldi. Ondan sonra madam hiddetinden ateş kesildi. O zamandan beri bağırıp çağırarak sizi bekliyor. Dikkat ediniz Mâdemüvâzel valideniz pek müthiş bir hâldedir. Madam de La Verberie vukûâtı tamamen haber almıştı. Hem de nasıl? umûmun kemâl-i ihtimâle dallandırmış budaklandırmış olduğu bir surette kontesin teklifsiz konuştuğu bir dul kıbar kadın bu sabah bunun için bilhassa erkenden kalkıp giyinerek bu zehir zıkkım havâdisi kontese yetiştirmişti. Valentine havf ve heyecanından tiril tiril titremekte olduğu hâlde validesinin huzuruna çıktı. Kadın kızına söylemediği hiçbir acı söz bırakmadı. Tahkirde son dereceye vardı.

Kontes bu vuku aleyhimde kızının adı çıkmış sû'-ı şöhret kazanmış olmasından ziyâde Valentine'i bir zengin kocaya vererek üzerinden nâil-i refah olmak husûsundaki emelinin mahv olmuş bulunmasına izhâr-ı teessüf eyliyordu. Bu kadar fena bir surette adı çıkan bir kızın öyle kolayca bir koca bulamayacağı derkâr idi. Kontesin kendi maksadı vechle bu kızı Paris'e götürüp kibar âlemine takdim etmezden evvel behemehâl bu vuku üzerinden iki sene kadar geçmesi lazımdı. Kontes gazabından kıpkırmızı kesilmiş olduğu hâlde kemâl-i hiddet ve şiddetle bağırarak diyor idi ki:

- Rezil kız! Hanedânımızın haysiyet ve namusunu sen böyle mi muhâfaza edersin? Bizim hanedânımızdan hiçbir kadını şimdiye kadar takayyüt ve nezâret altında bulundurmaya lazım görülmemiştir. Onlar namuslarını gözetmeği kendileri biliyordu. Benden gördüğün müsâideyi sû' istimâl ederek kadın cinsi için şîn add olunan erâzil nisvân der ki sene-i tenzil ettik öyle mi?

Valentine böyle bir bora kopacağını zaten evvelden anlamıştı. Binaenaleyh zihninden validesine karşı bir büyük metânetle 'arz-ı meskenet mutâevat etmeye karar vermişti. Hep bu sözleri layık olduğu bir ceza olmak üzere telakki ediyordu. Validesinin bu tehevvür ve hiddetine hak vererek bir maznûnun hâkimleri dinlemesi kabilinden başını önüne eğmiş olduğu hâlde mütevekkilâne bir tarz ile dinleniyordu. Fakat kızın bu sükûtu kontesin büsbütün gazabını mûcib oldu. Binaenaleyh Madam Verbeirei'nin çehresi korkunç bir sûret alarak dedi ki:

- Kız niçin cevap vermiyorsun?

- Valideciğim... ne cevap vereyim?

- Ne cevap vereceksin? İştikleriniz yalandır. Aleyhimde iftira ediyorlar. Hiç Verberie ailesinden bir kızın böyle bir hatâda bulunması kabil midir? De. Haydi bakalım kendini müdafaa et.

Valentine hiçbir cevap vermeyip yalnız başını salladı. Kontes hizmetinden çıldırmış gibi bir hâl-i kesb ederek haykırdı ki:

- Kız sesin çıkmıyor! Yoksa herkesin bu dedikleri hep doğru mudur? Bu defa Valentine mutazarrırâne bir tavır alarak yavaşça dedi ki:

- Affediniz valideciğim! Beni affediniz!

- Nasıl! Af mı edeyim? Demek hepsi doğru artık itirâf-ı rezâlet ediyorsun öyle

mi? Aman Rabbim! Kız senin damarlarındaki dolaşan kan Verberie kanı değil mi? Kahpe senin bu hata bu cinâyetin tayîn etmiş derece-i bed-ahda bile varmış olsa yine inkâr olunacak rezâildendir. Kız bilmiyor his etmiyor musun ki dünya bir araya gelmiş olsa bir kız anasına karşı bu itirâf-ı malûnâyeyi edemez. Aman yüreğime inecek. Dostları bulunduğunu yüzü bile kızarmaksızın itirâf ediyor. Bununla dünyada birinci defa olarak sen iftihâr et.

- Valideciğim ne kadar bî-rahmânîye söylüyorsunuz?

- Sen bana rahm ettin mi? Bu rezaletinin beni öldürmek ihtimâli olduğunu sen düşündün mü?

Sen düşündün mü? Benim hakkında göstermekte olduğum müsâideye dostlukla beraber kim bilir kaç defalar gelip anlamışsınızdır. İffetine ismetine benim kendi istikâmetim kadar itimâdım vardı. Ben seni hala beşiğinin başında beklediğim zamanlar kadar masuma afife pâk bir kız zannediyordum. Meğerse senin ismin meyhanelerde kahvehanelerde söyleniyormuş birçok adi heriflerin istihzâlarına eğlencelerine sermâye olmuşsun. Senin için adamlar birbirlerini öldürüyor kanlar

Dövülüyormuş haberim yok... hanedanımızın namusunu kendi iffetini ilk rast geldiğin herife teslim ettin öyle mi?

Kontes tahkîrâtında pek ileriye varmıştı. Valentine hakaretin bu derecesine müstahak değildi. Hele “ilk tesâdüf ettiğin herife” tabiri kızı pek ziyâde dilgîr eylemiş olduğundan validesinin bu sözüne red etmek istediye de kontes meydân vermeyerek dedi ki:

- Hayır hata ediyorum. İlk tesâdüf eylediğin herife arz-ı teslimiyyet etmedin. Bu husûsta düşündün taşındıktan hanedanımızın düşman azîmi bulunan Clameran ailesinin büyük oğlu Gaston intihâb ettik. Hem de öyle bir alçak kimseyi intihâb ettik ki görüp yürüdüğü yerlerde seninle olan mâşukasını nakl ederek ceddimizden bir âlî himmetin o familya aleyhinde gösterdiği bir kahramanlıktan [1] mütevellid intikâmını işte bu sûretle almış oldu.

- Hayır! Valideciğim! Hayır! Bu hükmünüz yanlıştır. Gaston beni cidden seviyordu. Eğer beni tercih husûsunda rızanızı tahsil edebileceğini me'mûl eylemiş olaydı...

- Senin ile tezevvüç edecekti öyle mi? Allah göstermesin! Seni o herifin

zevcesi görmekte ise nehre yuvarlanıp mahv olduğunu görmek bence bin kat hayırlıdır.

Marquis De Clameran'ın oğlunun Valentine'i almak husûsundaki arzusunu haber aldığı vakit izhâr eylemiş olduğu nefrete muâdil olmak üzere kontes Verberie dahi yalnız kadınlara mahsûs olan bir şiddet-i intikâm-cûyan dedi ki:

[1] karilerimizden bunu unutmuş bulunanlar var ise biz burada bir daha ihtâr edilmeye kontesin bu kahramanlık namıyla yad eylediği fiil Verberie familyasından bir erkeğin Clameran ailesinden bir kız hakkındaki tasallutudur.

- Şükürler olsun ki Gaston boğuldu. İhtiyâr Marquis de öldü. Cenâb-ı Hak adildir. İşte bu sûretle bizim intikamımızı aldı. Şu dakikada Velantin'in hatırına St. Jean'ın “Verberie familyasına müjdeler olsun” sözü kesilmişti. Kontesin gözlerinde vahşiyane bir meserret âsârı lem-a pâş olmaya başladı.

Kontesin bu vahşiyâne muâmelesi Valentine'e pek ziyâde su'-i tesir eylediğinden bâcâre kız gayret ve metânetini gâib ederek birdenbire sapsarı kesildi. Gözlerini kapadı. Ayakta durmak iktidarından kalmış bulunduğundan bir nokta-i istinâd bulmak için ellerini uzattı ise de bir yere tutunamayıp hemân bulunduğu mahale yıkıldı. Esnâ-i sükûtunda başını yanında bulunan konsolun köşesine çarpmış bulunduğundan alnı yarılmıştı. Kızının böyle kendini gâib ederek yerlere serilmiş bulunması konteste zerre kadar tesir husûla getirmedi. Bu manzara-ı faciayı bârdâne bir nazarla temâşâ ettikten sonra kızının harekete mecâli kalmamış olduğunu görerek bir hizmetçi çağırıp dedi ki:

- Mâdemüvâzeli kaldırıp odasına getiriniz. Üstüne kapıyı kilitleyip anahtarını bana getiriniz.

Kontes şu aralık Valentine'i kapayıp dışarı çıkarmaya en büyük bir tedbîr add ediyordu. Kontes bir meseleyi dillerine dolayıp aylarca gezip yürüdükleri yerlerde onu söylemeyi kendilerine bir büyük zevk add eden işsiz güçsüz köylülerin lisân-ı tarzından korkuyordu. Köylüler dedikodu hususunda şehirliler gibi nezâkete ihtiyâta asla riâyet etmezler. Bu yolda su'-i şöhret kazanan bir kız ya o günden firâr etmeli veyahûd umumun tahkirât bî-edibânesine ve acı istihzalarına katlanıp eyvallah demelidir. Böyle bir kız hakkında herkes kendi halince bir söz söyleyip bir taş atmayı bir büyük şeref add eder. Odadan içeri bir hizmetçi kadın girerek kontese “Valentine biraz kendine gelmiş ise de pek hasta bir hâlde olduğunu” haber verdi. Kontes

Velantin'in hastalığına inanmamak istediye de hizmetçinin ısrarı üzerine yukarıya kızının odasına kadar çıkarmaya mecbur oldu. Kızını görünce o da anladı ki Velantin'in hastalığı sahte bir hâl olmayıp kız hakikaten bir büyük tehlike içindedir. Kontesin çehresinde terahhum âsârı görülmedi. Lakin bir doktor celb etmenin şiddetle lüzumu olduğunu hissetti. Şöhret-i hazâkatle bütün kasaba ahalisinin hayreti celb etmiş bulunan Doktor Raget ya haber gönderdi. Marquis de Clameran'ın vefatı gecesi şatoya celb edilen doktor da yine bu Doktor Raget idi. Bu Doktor Raget vefatlarından sonra birçok zamanlar isimleri hürmetle yad olunan ehl-i tabîblerden idi. Raget gayet temiz bir kalbe mâlik olduğu gibi zekâveten dahi ikranına fâik idi. Ömrünü tabâbet vakıf eylemişti. Kendi eshâb-ı servetten bulunduğu cihetle gittiği hastalardan (Visite) namıyla akçe kabul eylediği katiyen görülmemiştir. Kır bir kısra k kuşlu arabası derûnunda Doktor Raget'in gece gündüz hastalara gitmekte olduğu görülüyor ve arabası dahilinde fukara hastaları için şişe şişe et suları şaraplar bulunurdu. Raget sinnen ellisini mütecâviz kısa boylu bir zât olup başında hiç saç yoktu. Gözleri keskin çehresi mütebessim ve sohbeti gayet tatlı idi.

Doktor gelip de görünce kaşlarını çattı. Doktor Raget gayetle sürat intikâle mâlik bulunduğundan valide ile hasta kızı o kadar keskin nazarlar ile tedkik etmekte idi ki ihtiyâr kontes o tesirsiz karı bile doktorun bu müesser nazarları altında kıpkırmızı kızarıp kalmıştı. Nihâyet doktor dedi ki:

- Bu zavallı çocuk pek ağır hastadır!

Kontesin bu söze bir cevap vermediğini görünce yine doktor dedi ki:

- Hasta ile biraz yalnız kalmak isterim.

Doktor âshâb-ı haysiyyet ve itibardan gayet ciddi bir zât bulunduğu cihetle kontes tabibin bu teklifine itiraza cesaret edemeyip münfailâne bir tavır ile kalkıp bir başka odaya gitti. Zâhiren bir tesir âsârı göstermemekte cebr-i nefis ediyor ise de kalben pek müthiş fikirler ile müteezzi olmakta idi. Doktorun Valentine ile geçirdiği bir iki dakika kontese asır kadar uzun göründü. Nihâyet doktor kontesin bulunduğu odaya geldi. Doktor Raget pek çok sefiller görmüş yürekleri dayanamayacak pek çok merîzleri tedavi ile uğraşmış olduğu hâlde bile Velantin'in yanından bir büyük heyecan ile avdet eylemişti. Kontes bunu görünce dedi ki:

- Söyleyiniz bakalım ne keşf ettiniz?

- Madam! Valide bulunduğunuz için biliyorum ki kalbinizde niyetimiz

tükenmez bir şefkat ve merhamet vardır. Fikrinizin hatâsı ne kadar büyük olacağı için bîçâreyi affedersiniz değil mi? Madam! Söyleyeceğim söze karşı ibrâz-ı metânet etmelisiniz...

Kontes şiddet-i ye'sden kıpkırmızı kesilerek dedi ki:

- Ah rezil kahpe! Zaten bundan bende şüphe etmekte idim.

Kontesin çehresi öyle müthiş bir sûret aldı ki bu dehşetin ifhâm eylediği manaya doktor derhâl anlayarak elini uzatıp kadının kolundan vücuduna raşedâr edecek bir şiddetle tuttu. Ve dedi ki:

- Çocuk bu anlayışta hata etmemişti. Çünkü Velantin'in bir rezâlet zî-hayâtı demek olan bu çocuğu mahvetmek fikr sakimi filhakika kontesin zihninde dolaşmaya başlamamıştı.

Bu mütekebbir hırçın kadın fikrinin böyle doktor tarafından keş edildiğini görünce dedi ki:

- Doktor efendi! Ne demek istiyorsunuz anlamıyorum. Cinayetle kerîmenizin lekesini tathîr etmiş olamazsınız!

- Doktor o nasıl söz!..

- Anladığımı söylüyorum madam. Eğer bu zannım hata ise buna daha ziyâde memnun olurum. Şu saatte mâdemüvâzel Velantine'in keyifsizliği biraz ağır ise de hayatından korkulacak derece değildir. Şiddet-i tesirinden genç ve nazik vücudu biraz ziyade müteessir olmuş bulunduğundan kendine şiddetli bir nöbet gelmiştir. Lakin bu nöbeti kariben teskîn edeceğimden emin olunuz.

Kontes doktorun kendi hakkındaki su'-i zann ve şüpheleri kamilen mahv olmamış bulunduğunu anlayarak hiç olmaz ise kızı hakkında izhâr şefkat ve muhabbet sûretiyle doktorun teveccühünü celb edebilirim hülyasıyla dedi ki:

- Doğru söyleyiniz doktor kızım için hiçbir tehlike yoktur ya? Doktor belirsiz bir istihzâ ile dedi ki:

- Emin olunuz madam kerimeniz için hiçbir tehlike yoktur. Teessürat mâderâneniz tamamıyla sükûnet bulsun! Kerimenizin şimdi yalnız zihnen bir büyük istirhâhate eşedd ile ihtiyacı vardır. Teskîn heyecanı yolunda sizin birkaç tatlı söz söylemeniz bu bâbda benim kendisine edeceğim tıbbi muâlecât ve ihtimâmdan

dimâğya kerimenizin helâkını intâc eder.

- Ah ne yapayım doktor? Sevgili kızımın böyle şeni'âne bir surette ağfâl edilmiş olduğunu haber alınca hiddetimi yenmek mümkün olmadı. Kendime buyuramadım.

- Şimdi o ilk hiddetin hükmü geçti. Aklına hareket etmenin zamanı geldi. Sizde validesiniz madam. Şefkat ve his-i mâderânenize ittibaân hareket ediniz. Benim vazifem kerimeniz ile doğacak çocuğu kurtarmaktır. Bu vazifemi îfâda kusur etmeyeceğim. Yarın yine gelirim.

Kontes sözü böyle yarım bırakarak doktorun savaştırdığını istemediğinden bir işaretle herifi durdurup ısrar-ı zihnine ve cinâiyesini itirâttan çekinmeyecek derecede kendine bir şaşkınlık gelmiş bulunduğundan dedi ki:

- Aman doktor efendi! Uğramış olduğumuz bu felâket-i müthişeyim ketm için her türlü teşebbüsten beni men etmek mi istiyorsunuz? Bu rezaletin umûma şüyû ile bütün kasaba ahalisinin kepazesini müsaahhâresini mi olalım?

Doktor bir müddet cevap vermeyip düşündü. Mesele hakikaten mühim idi. Nihâyet dedi ki:

- Hayır madam bu bâbdaki teşebbüsâtınıza mani olmak istemem. Sonra vazifemin hâricine çıkmış olurum. Mesela Verbeire'i terk ederek bir başka mahale gidersiniz. Buna bir şey diyemem. Lakin doğacak çocuğun her bir hâlden sizi mesûl tutmaya hesâb 'ül vazife mecburum. Harekâtınızda serbestsiniz fakat çocuğun hayatına kasd-ı vukû bulmadığına beni delâil ile ikna daima mecbursunuz. Doktor bu tehdid-âmiz tenbihâtından sonra çıkıp gitti. Kontes ye's ve hizmetinden çatlama derecelerine gelmişti. Doktor aleyhindeki şiddet ve tehevvründen ne yapacağını bilemeyerek kendi kendine dedi ki:

- Terbiyesiz küstah herif! Ben asalette bir kadını tehdid kadar cesaret gösterdik öyle mi? Ben sana çok oyun oynardım ama ne yapayım ki senin eline senin merhametine kaldım.

Kontes Verberie kerimesini bir zengin ile tezvîc ederek onun yüzünden nâil-i servet ve saadet olacağını tahayyül edip durmakta iken bu vakanın zuhuru artık kontesin bu yoldaki hayaletine imkân bırakmamıştı. Kontes bu ümidinin böyle mahv olup gittiğini görünce kızı aleyhindeki hiddet ve şiddeti arttıkça artıp kızını bu hâlde yaşar

görmektense karnındaki çocuğuyla beraber görüp gitmelerini temenniye kadar vardı. Lakin doktorun o korkunç sözleri o keskin nazarı henüz gözü önünden zâil olmamıştı. Böyle bir su'-i kastı arzu eylemiş olsa bile bunu icraya imkan olmadığını biliyordu.

Doktorun avdetinden bir müddet sonra kontes yukarı hasta kerimesinin yanına çıkmaya mecbur oldu. Çehre ve etvârına müşfikâne bir sûret vermeye çalışarak kızına teselli yolunda birkaç tatlı sözler söyledi. Hastaya gayet itinâ ile bakmak üzere yanında Milhonne'yi bıraktı. Zavallı Valentine! O kadar ıztırâb çekmekte idi ki artık hayattan kendinde hiçbir şey kalmamış gibi bir vehm peydâ eylemişti. Maahazâ mân geçtikçe ıztırâbında biraz sükûnet peydâ oluyordu. Ekseriyâ böyle insanın uğradığını cismânı ve ruhânî büyük ıztırâbât ve tesirâtı mütâkib insanda bir uğraştık zuhûr eder ki insan hissiyatındaki o eski şiddeti duymaz olur. Valentine kuvâi müfekkiresini toplayabilecek kadar bir kudret peydâ ettikten sonra kendi kendine dedi ki:

- Her bir şey olup bitti. Validem hepsini öğrendi. Artık kurtaracak bir şey kalmadı. Bundan sonra kendinden af ve merhamet ümit edebilirim. Valentine gebeliğini biliyor ise de kendini karnında çocuğuyla beraber bırakıp gitmeyeceğini bildiğinden Gaston'a buna dâir bir şey eylediğinden her sıkıntıyı kendi üzerine alarak onu serbest bırakmıştı.

Maahazâ Gastonla firâr etmeyip de kalmış olduğundan henüz pişman dahi olmamıştı. Yalnız Gaston'un salimen firâra muvaffık olup olmadığını bilemediğinden dolayı pek büyük bir azâb çekmiş idi. Doktor iki günden beri hastanın kalkıp gezinmesine müsâade etmiş ise de Valentine henüz Gaston'a dair bir haber alabilmek için Baba Menoul' un kulübesine kadar gidecek bir iktidar peyda eylemişti. Bereket versin ki Baba Meneoul' un mâdemüvâzel Valentine'e olan sadakati fedakarlığı kadar zekâveti dahi bulunduğundan mâdemüvâzelin keyifsizliğini haberi alınca Gaston'un sâlimen firara muvaffık olduğunu kıza tebeşire lüzum görememişti. Bir kulağını dahi bularak kıza bu haberi yetiştirmişti. Bu haber Valentine'e tabi müdâvâtın cümlesinden ziyâde hüsn-i tesir gösterdi. Doktor her gün gelip hastayı ziyaret etmekte idi. Birçok ay sonra keyifsiz meşâk-ı seferîye tahammül edebilecek bir hâle gelmiş bulunduğu doktor tarafından kontese bildirildi. Kontes dahi seyahat etmek için büyük bir sabırsızlık ile kızının ifâkatını bekliyordu. Kontes emvâlinin nısfını sattı...25 frank kadar bir akçe husûla geldi. İngiltere de bulunan zengin bir ihtiyâr akrabaları canına gidecekleri canibine gidecekleri herkese ilân edildi. Valentine Gaston'un vefât

etmeyip sâlimen firâra muvaffık olmuş bulunduğu haberini biraderi Louis Clameran'a haber vermenin bir kolayını bulamadığından dolayı pek meyûs oluyordu. Nihâyet bu sırrı hizmetçi Milhonne açarak Louis vermek üzere bir de mektup teslim etti. Milhonne Clameran şatosuna gitti ise de şimdi Marquis unvânını takınmış bulunan Louis'in bütün hizmetkârlarını savarak bir başka memlekete gitmiş olduğunu haber almaktan başka bir iş göremedi. Madam Verberie dahi yola çıktı. Bu serlerini kimseye açmaması husûsunda Milhonne'i kiliseye götürüp İncil üzerine bir yemin ettirdikten sonra onu da beraber almıştı. Londra kurbunda bir kasabaya geldiler. Burada kontes kendini Madam Wilson ismiyle tanıdı. Kontesin İngiltere'yi intihâb etmesine sebep mukaddemâ burada bulunmuş olduğundan İngilizlerin adet ve ahlâkına vâkıf olduktan başka İngiliz lisânı dahi kendi lisânı derecesinde bir selâmetle bilmesinden nâşidir. Kendisi oranın asil familyalarıyla görüşüp tiyatrolara cemiyetlere gider ise de Valentine'i hiçbir mahale çıkarmayıp iki kilit altında bulundurur idi. Bîçâre Valentine işte böyle bir tazyik altında iken bir gece ağrısı tutup dünyaya bir oğlan çocuk getirdi. Bu çocuğu bulundukları kasabanın papasına getirerek (Valentine Raoul Wilson) ismiyle kayd ettirdiler.

Kontes her şeyi evvelden düşünmüş olduğundan bulundukları kasaba civarında bir köylü kadın bularak bu çocuğa bakmasını...12 franka onunla pazarlık etmişti.

Raoul doğduktan birkaç saat sonra bu kadına teslim eyledi. Bu köyü kadın kontesin asıl ismini bilmeyip bunu İngiliz zann etmekte idi. Binâenaleyh çabuk buyurduğu zaman hangi familyaya mensûb bulunduğunu keşf eylesine imkân yoktu.

Valentine kendine gelip de çocuğunu yanında göremeyince cenâb-ı hakkın her kadına ihsân eylemiş olduğu validelik şefkati ve muhabbeti sâikasıyla yavrusunun nerede olduğunu sordu. Kontes asıl işte şimdi kızına karşı asla terahhum âsârı göstermeyerek dedi ki:

- Sayıklıyor musun kızım? Artık ağzına çocuk falan ismi alacak değilsin. Delilin lazım değil!

Velantin'in ısrarda dumanı görünce kontes dedi ki.

- Çocuğun emniyet tahtındadır. Hiçbir şeye ihtiyacı kalmayacak derecede istikbâli temîn edilmiştir. Bu sözlerime emin olup zâid söz söylemeyeceksin. Bu olan biten hâlâtı bir müthiş rüya hükmünde tutup hep unutacaksın! Maziye kâmilten ferâmûş edeceksin. Bu emirlerime itâat etmediğin surette sonra hâlin fenâ olur.

Valentine çârnaçâr itâat mecbûr oldu. Velantine'in vaz'-ı hamel keyifsizliği geçtikten sonra haziranın nihâyetine doğru Verbeirie'e avdet ettiler. Kontes bu İngiltere seyahatinin kendilerine hiç iyi gelmediğini ortalığa ilân edip bu seyahatten maksad aslı ne olduğu hakkında hiç kimse natırında şüpheyi mahâl bırakmadı. Hakikati yalnız bir kişi biliyordu o da Doktor Raget idi. Kontes Doktor Raget aleyhinde bir büyük nefret his etmekle beraber doktorun bu seri kimseye ifşa etmeyeceği hakkında emniyeti itimâdı ber-kemâl idi. Verbeirie'ye ve sollarında kontesin ziyaret için ilk gittiği mahal doktorun hanesi oldu. Çocuğun İngiltere de tevlidine dâir olan evrak-ı kuyûdiyye ve resmiyyeyi doktora ârâi ile dedi ki:

- İşte görüyorsunuz ki çocuk hayattadır. Kilitli bir akçe mukâbilinde olarak bir kadın bu çocuğa kendi evladı gibi bakmayı der-uhde etti. Doktor kontese bir defa dikkatle baktıktan sonra dedi ki:

- Pekala madam! Vicdanınıza karşı mesûl olacak ve bi'l âhire his-i nedâmet edecek bir harekette bulunmamış iseniz benim de size bir diyeceğim yoktur.

Kontes doktorun kendine başka bir diyeceği olmadığını anladıktan sonra hanesine avdet etti. Kerimesi yüzünden nâil refah ve servet olmayı bekleyen kontes varidatının nısfını daha gâib eylemiş olduğuna fevkâlhad hiddet etmekte ve bu hiddetini dahi fırsat düşükçe takdîr ve tevbih sûretle kızından çıkarmaya başlamıştı. Yine bir gün öfke arasında kızına dedi ki:

- İşte bak işlediğin bir hata bizi ne hâle getirdi. İstikbâlimizi mahv ve bir yâd etti. Valentine'e dahi artık her gün validesinin bu yoldaki takdirlerini dinlemekte usanç gelmiş olduğundan bir gün tahammül edemeyerek dedi ki:

- Bu hatamın yüzünden sâhib-i serbest olaydık o zaman kusurumu af mı edecektiniz? Valentine validesine karşı bu yolda mukâbileleri nadiren vukû bulurdu.

Artık Valentine için hayat bir işkence-i daime sûretini almıştı. Gaston'un hatırası kalbinde pek acı bir yadigâr bırakmıştı. Sevgili Gaston'u acaba şimdi ne hâldedir? Niçin bir yolunu bulup da Valentine'e bir mektupcağız olsun göndermemiştir? İhtimâl ki vefât etmiştir! İhtimâl ki ölmemiştir de Valentine'i unutmuştur! Üç sene sonra zengin olduğu hâlde avdet edeceğine dâir vaat koy vermişti. Acaba gelecek midir? Gelmek arzusunda olsa bile Gaston'un avdeti mümkün değildi çünkü bunun gaybubeti henüz Tarascon vukû-i faciâsını kimseye unutturamamıştı. Suda boğulduğu ilân edilmiş ise de bu da katiyyen tahkik edememişti. Ezhân-ı

umûmiyyede hâsıl olan galeyanı teskîn için mahkeme-i cinâyet bir hükm gıyabı ile Gaston'u birçok seneler hapise mahkûm eylemişti. Gaston'un biraderi Louis Clameran'a gelince bunun ne olduğuna dâir kimsenin bir doğru malûmatı yoktu. Mamafih bazıları Gaston'un parasında pek kibarâne ve şaşalı bir surette yaşamakta bulunduğunu rivayet etmekte idiler. Valentine hep bu havâdis ve haberleri sadık Milhonne' den almakta idi. Bîçâre Valentine pek büyük bir ye's ve nevmidi içinde kalmamıştı. İstikbâlini düşünür hiçbir selâmet ümit göremezdi. Gaston'un Baba Meneoul sandalı ile firâr eylediği geceden sonra dört sene mürûr etti. Kontes bu dört şeyi pek fenâ bir surette imrâr eylemişti. Vâridâtı masrafına kifâyet etmediğinden birtakım borçlar açarak irâdî re'sûlmâl ile beraber yemek başlamıştı. Böyle batasıya yaşamak için insan ilk hatveyi atmak husûsunda biraz düşünür ise de ötesi bir şey değildir. Çabuk alışılıyor. Kontes çocuğa misafir kabul etmeye ve yakın şehirlere seyahatle kendini eğlendirmeye başladı. Sevse intizâma merakı ziyâdelendirip icâb eden esbâb ziyneti Paris'ten celb ettirerek bir zengin damat bu zindan nâil olmak istediği tantana ve ihtişamı hep kendi kesesinden icraya koyuldu. Londra'dan avdetinde alâ bir hayvan ile veresiye olarak güzel bir arabada aldı. Bu sefâhat kontesin idaresini fenâ bir raddeye isâl etti. Nihâyet varidâtın baki kalan kısmını dahi satıp mahv etti. Kırk bin frangı aşmış bulunan borcun faizini vermemeye başladı. Kontes iflas-ı külli derecesine gelip de ne yapacağını şaşırılmış olduğu bir zamanda Rhone Nehrine dair bazı ameliyât icrâsı zımnında memuren gönderilmiş bulunan bir genç mühendis ile münasebet peydâ eyledi. Bu genç mühendisin ismi Andre Fauvel olup gördüğü günden beri Valentine hakkında şiddetli bir muhabbet his eylemeğe başlamıştı. Andre Fauvel kontese nisbetle zengin olduğu gibi bulunduğu meslek iktizâsında dahi milyonlar kazanmaya yolu açıktı.

Fauvel tezevvüc sûretiyle Valentine'e mâlik olmak hususuna gönülden katiyyen karar verdi. Bu kararını kontesin dostlarından bir ihtiyâr kadına açtı. Bu kadın vasıtasıyla kızı validesinden istedi. Kontes evvel emirde bu yola kimin oğlu olduğu nâmalûm bir pespayenin Verberie hanedanı gibi asil bir familyadan kız istemek küstahlığına hiddet ettiyse de sonraları Fauvel tarafından dermiyân edilen baz şerâit noktaya kontesin hiddetini biraz teskîn etmişti. O günlerde kontesin şatosuna dâyinlerin mübâşirlerin biri gidip diğeri gelmekteydi. Mösyö Fauvel bir akşam taâm etmek üzere Beaucuire da bir hotele girmiş ve orada sefere başında kontese tesâdüf etmişti. O gece konuştular. Genç mühendis Valentine'e mâlik olmak için bütün varını arz etti.

Kontes bu semâhatın ciddiyetinden şüphe ederek dedi ki:

- Kızım ile tezevvüçten sonra bütün bu taahhüdâtınızı tutup izi iflâstan koruyacağınıza beni nasıl temîn ve ikna edeceksiniz?
- Bu şerâiti nigâh kontratına derc ediniz.
- Hayır! Mösyö hayır! Bu yolda şerâit ile kız kocaya verdiğimi âlem duyar da sonra bana ne derler?
- Öyle ise ben sizden karzan pâre almış olduğuma dâir bir senet vereyim. Bu senet derûnunda münderiç meblağın fâizi benim size senevî vereceğim akçenin miktarına mesâvî olur.

Kontes bu pazarlığa razı oldu. Ve avdetle Mösyö Fauvel'i kendi arabasına aldı. Birbirlerinden o kadar memnun oldular ki mufârakat edecekleri zaman kontes elini uzattı. Fauvel dahi bu zaîd eli ileride Velantin'in güzel gözlerinden edeceği istifâdeyi tasavvur ederek öptü. Kontes kendini yarın akşam ta'âmına davet etti. Kontes şu sûretle iflâstan yakayı kurtarmış olduğuna fevkâlhad memnun olup bu pazarlığın ne kadar ayıp ve zelîlâne bir hareket olduğunu asla nazar-ı dikkate almıyordu. Bu memnuniyet içinde bir fikir kontesin canını sıkmaya başladı. O da bu izdivaca kızı Velantin'in muvâfakat edip etmeyeceği keyfiyeti idi. Kontes bir büyük helacânla yukarıya kerîmesinin odasına çıktı.

Valentine'i kitâb mütâlaasıyla meşgûl buldu. Kemâl-i hilmetiyle dedi ki:

- Kızım hâl ve etvârını beğendiğim bir genç zât seni benden zevceliğe istedi. Bende muvâfakat ettim.

Valentine hiç intizâr etmediği böyle bir sözü validesinden işitince birdenbire toplanıp dedi ki:

- Ah hayır! İşte bu olamaz!
- Niçin olamıyor imiş bakayım?
- Hakikati itirâf ettiniz mi? Bu zât şimdi her şeyi bilerek mi beni kul ediyor?
- Ahvâl-i mâziyeyi mi? Allah esirgesin! Hiç öyle şey itirâf olunur mu? Bu bâbda kızım sende benim gibi sükût eder isek aklâne hareket etmiş olursun.
- Ketm-i hakikat ederek beni bu zâta vermekliğiniz pek şenîâne bir hareket olur valideciğim.

Kontes kızın bu cevabından pek ziyâde hiddetlendi ise de bu defa Valentine'e karşı haber sûretiyle değil hilmetiyle muâmele etmek lazım geldiğini bildiğinden dedi ki:

- Sevgili Valentine! Zavallı kızım! Eğer hâl ve mevkiimizin ne kadar müthiş bir dereceye gelmiş bulunduğunu bilmiş olaydın elbette sende böyle söylemezdin. Senin hareketin servetimizin mahvına sebep oldu. Elde avuçta bir şeyler kalmadı. Bu günkü günde biliyor musun ne hâldeyiz? Alacaklarını Verberie şatosunda da çıkaracaklar. Kızım sonra ne yapacağız? Bu yaşta sonra kapı kapı gezip dileneyim mi? Biz mahv olduk. Bizim için bu izdivaçtan başka selâmet kapısı yoktur.

Valentine validesinin bu sözlerinden fevkâlhad müteessir olarak o müktebir o muntazam kadının şu ifâdâtı-ı zelîlânesine şaşırıp kalmıştı. Bîçâre Valentine validesinin nasıl rezîlâne bir pazarlık neticesi olarak bu izdivaca razı olmuş bulunduğunu bilmediği cihetle şiddet-i ye's ve tesirinden ne cevap vermeyeceğini bilemiyordu. Nihâyet bu hususa dâir biraz düşünmek için bir iki saat kadar müsâade etmesini validesinden ricâ etti. Bu müsâadeyi de istihsâla muvaffık oldu. Birçok zamanlar Gaston'un hatırası parlak bir rüya gibi Velantin'in zihnini işgâl eylemiş ise de mürûr zamanla bu parlaklık mahv olarak müessir bir hayâl sûretini almıştı. Mamâfih bir büyük ıztırâb içinde uykusuz geçirmiş olduğu gecenin sabahı vekantin validesine cevap red vermeğe karar vermişti. Lakin akşam olup da Andre Fauvel gelince kız validesinin müthiş nazarlarından korkarak bu cevabı vermeye cesaret edemedi.

Andre Fauvel ziyaretlerini çoklaştıınca kız yavaş yavaş buna da alışmaya başladı. Kız kendinin bu zât tarafından sevildiğini his ediyordu. Vakâ Fauvel'in aşk ve muhabbetinde Gastonunki gibi cinnet derecesinde bir şiddet yok ise de sevdanın dumanı temîn edecek müteellimâne bir sükûnet vardı. Valentine Fauvel'in huzuruyla mütelezziz oluyor saadetin kendine bir çehre-i ibtisâm daha arz eylemekte bulunduğunu his ediyordu. Fauvel'i henüz sevmiyordu. Fakat bu zâttan mufârakat kendine pek acı görünüyordu. Bir akşam Valentine salonda oturmakta iken Andre Fauvel içeri girdi. İlk defa olarak ikisi yalnız bulunuyorlar idi.

Fauvel Valentine'i gayet meyûs bir hâlde ağlamakta buldu. Yavaşça kızın elini kendi eli içine alıp dedi ki:

- Ne oldunuz? Sizin en iyi dostunuz ben olduğum için her ne derdiniz var ise anlara benim de muharrem olmaklığım lazımdır. Niçin ağlıyorsunuz söyleyiniz

bakayım?

Valentine şu anda az kaldı ki hepsini itirâf etsin lakin birdenbire bu itirâfını mütâkib zuhura gelecek hâlât müthişesini yani Fauvel'in tesirini validesinin hiddetini düşündü. Bu itirafından sonra kendinin büsbütün mahv olacağını anlayarak hüngür hüngür bir ağlama ile dedi ki:

- Of! Korkuyorum!

Fauvel ise kızın bu ye's ve bana seni kocaya varan kızlara mahsûs olan hicâb ve tevahhuş âsârı zann ederek gücü yettiğı mertebe Velantin'in teskîn tesirine çalıştı. Fauvel'in nevâzşikârane tatlı sözleri kızı büsbütün müteessir etmekte idi.

Biri yanında ise kontes nigâh kontratını imza eylemek için hazırlanıyordu. Ertesi günü ilk nigâhın gayet latîf bir günü olup kasabanın külliyesinde Andre Fauvel ile Valentine de La Verbeire'sinin resm-i izdivaçları icrâ olundu. Sabahleyin erkenden Verberie şatosu Velantine'in mühibeleri bulunan kadınlar ile dolup gelinin tuvaleti süsü nizâmı ile iştigâle başlamışlardı.

Biçare Valentine tesirsiz görünmek hususunda olunca gayretini sarf ediyor ve hatta gülüyor idiyse de çehresi duğanın renginden daha kaçkın bir surette idi.

Yüzüne bakanlar bütün hakikat hâli anlayacaklar zann ediyor, vicdânı ıztırâbda pek ziyâde müteezzi oluyordu. O gelin elbiselerini kendini tahkir için gidermişler o beyaz duvağı eğlenmek için takmışlar zann ediyordu. Portakal çiçeğinden mamûl gelinlik tacını başına koyduğu zaman Valentine dehşetinden titredi. Bu taç ateşten bir halka olmuştu kendini akacak imiş kadar korktu. Bu çiçekten başlık kendini yakmadı fakat çiçekleri rabt eden tellerin biri alnını çizip kanattı. Ve bir damla kan dahi esvâbının üstüne aktı. Valentine bunu istikbâli için bir fal-i şeâmet add ederek bayılma derecesinde kendine bir fenâlık geldi. Lakin böyle fallar dâimâ insanı aldatırlar. İsbâtı da şu oldu ki bu izdivaçtan bir sene sonra Valentine en mesûd kadınlar sonrasına geçmişti. Fakat Madam Fauvel'in mesûdiyyeti yalnız bir cihetten naks kalıyor idi. Kocası kendini teabbüd derecesinde seviyordu. Fauvel çalışıyor hem de her teşebbüsünde muvaffık oluyordu. Zengin olmak nihâyetsiz bir servet cem' eylemek istiyordu. Lakin kendi için değil sevgili karısı için böyle bir arzuda bulunuyordu. Zevcesini dünyadaki kadınların en müzeyyenî en muhteşemi en mutantanı sûretinde görmek istiyordu. Madam Fauvel'in izdivacından on sekiz ay sonra bir oğlu dünyaya geldi. Bir sene sonra bir erkek çocuk daha doğurduysa da bu

iki çocuğun muhabbeti birkaç büyük frank mukabiline olarak bir yabancı kadının ağışına terk edilmiş bulunan birinci çocuğunu kendine unutturamadı. Bu iki oğullarını şefkatle severdi fakat bu çocukların prensler gibi bir ihtimâm içinde büyüdüklerini gördükçe kendi kendine der idi ki:

- Bunlar bu kadar naz ve itinâ ile büyüyorlar ama bakalım terk edilen çocuğumun yenecek ekmeği var mıdır?

Bu çocuğun nerede ve ne hâlde olduğunu bilmek istiyor idi. Lakin böyle bir taharrîye cesâret edemiyordu. Bazen Gaston'un kendine emaneten bırakmış olduğunu mücevherâtı hüsn-i sûretle muhâfaza edememekten korkardı. Ve bazen dahi kendi kendine der idi ki:

- Artık felâket beni unuttu!

Zavallı kadın! Felâket insanı bazen bekletiyor ise de yine günün birinde mutlak zuhûr eder. Geleceği yeri şaşırmaz!

Bölüm 15

Marquis de Clameran'ın ikinci oğlu Louis de Clameran sûret-i zahiresinden hiç me'mûl edilmediği hâlde müfsit, harîs melanet, sû-i ahlâk sâhibi bir adam idi... Daha pederinin hıyânetinde ve şatoda ikâmet etmekte bulunduğu vakitte zihninden bin türlü müfsit geçirir idi. İleride eline fırsat geçerse her türlü habâset ve melanet-i icraya istidâdını daha o zamandan göstermekte idi. Pederi şatosunu amâl melanetkâranesini icrâ için dar bulurdu. Bulundukları kasaba kendine kasvet-engîz bir mahpus, muzlim bir mezar kadar sıkıntılı görünürdü. Biraderi Gaston hilâten âlî cenâb mert bir çocuk olduğundan Louis ondan müteneffir idi. Büyük biraderi hakkındaki bu nefretini şatoda bulunan hizmetkârların cümlesi biliyorlardı. Binaenaleyh Gaston'u zabıtalardan takîb edildikleri akşam levsinin kazâ-i hayvandan düşmüş olduğunu kimse inanmayıp Gaston'u ele vermek için kasten düşmüş bulunduğu kani' idiler. Elli seneden beridir kapılarından hizmetkârlık etmiş olduğundan dolayı artı efendileriyle yüz göz olmuş bulunan Sen Jan vaka günü sözünü sakınmayarak Louis'e demiş idi ki:

- Biraderinizin halası sizin hüsn-i sûretle hayvanınızı idâre etmenize tevkiף eylediği bir zamanda sizin gibi mâhir binicinin attan düşmesi doğrusu bana pek garîb göründü! (Verduret) de hayvanda idi o niçin düşmedi?

St. Jean'ın şu imâ ile anlatmak istediği söz Louis'i ziyâdesiyle iğzâb eylemiş olduğundan dedi ki:

- Hâin herif! Bu sözden maksadın nedir?
- Bunu siz benden âlâ biliyorsunuz Mösyö le Vikont!
- Hayır! Fikrini beyân et!..

İhtiyâr hizmetkâr Louis 'nin bu sözüne yalnız müessir ve manalı bir nazar ile cevap verdi. Louis dahi derhâl elindeki kırbaç ile herifin üzerine yürüdü. Eğer diğer hizmetkârlar koşup kurtarmamış olaydılar biçâreyi yere serecekti. Louis ile St. Jean'ın bu mücadelesi Gaston'un zabıtalının önünden izini gâib etmek için kestaneliğin içinden firâra uğraştığını bir zamanda vukû buluyordu. Bu esnâda şatoya zabıtalılar jandarmalar gelerek Gaston'un kendini Rhone Nehrine atıp boğulduğunu meyûsâne bir sûrette ihbâr ettiler. Bu kara haber bütün şatodaki hizmetkârını meyûs eyledi cümlesi ağlamaya başladılar. Bu haberden müteessir olmayan yalnız Louis idi ki yüzünün bir adelesi bile kımıldamamıştı. Bilakis gözlerinden meserret bildirmeleri parlayarak kendi kendine demiş idi ki “işte şimdi hanedanımızın küçük oğlu olmak bile senden kurtuldum. Bundan sonra pederimin mirasıyla Marquis tacı bana kalacak!” Hakikaten Marquis Gaston'un uğradığı kazayı haber alıp şiddet-i ye's ve giderken terk-i hayat eyledikten sonra o hanedanın vâris-i yegânesi efendisi Louis ölmüştü. Şimdiye değin cebinde beş altın görmemişken şu saatte iki yüz bin frank raddesinde bir servete sâhib bulunurdu. Louis o zamana kadar zihninden tahayyül ile meşgûl bulunduğu maişet-i sefihâne ne kadar hizmetkâr var ise ikisine yenisine bakıp cümlesine izin verdi. Bu sâfık emektarların birçokları bilâmeâş hizmet etmeye kadar razı olup şatoda kalmalarını ağlayarak Louis'ten istirhâm eylediler ise de hâin Louis hiçbirine merhamet etmemişti. Louis 'nin o esnâda kâmil-i kermi ile uğraştığı şey pederinin nevterini celb ederek bir mikdâr akçe tedârik etmek idi. Ne kadar arazisi var ise satılması için bir vekâletnâme imza ederek notere verip birinci istikrâz olmak üzere yirmi bin frank aldı. O haftanın nihâyetine doğru bir akşam şatonun bütün kapılarını kapayarak bir daha bu haneyi pedere ayak basmamak azm-i kıtaiyyesiyle içinden çıktı. Tekmîl-i anahtarları götürüp ihtiyâr St. Jean'a teslim etti. St. Jean'ın Clameran şatosu kurbunda bir evceğizi ve biraz da geçineceği bulunduğundan o kasabayı terk etmeyip ölünceye kadar orada kalmak fikrinde olduğunu biliyordu. St. Jean anahtarları aldığı esnâda Louis'e dedi ki:

- Biraderinizin nehir derûnundaki na'sını aratmalı mı? Eğer naaş bulunursa ne yapalım?

- Ben buna dair icâb eden evâmiri notere vereyim.

Sanki pederinin mülkü ayaklarını yakıyormuş gibi bir süratle Louis oradan savışıp Tarascon'a ve oradan dahi evvelce eylemiş öldüğü eşyasıyla beraber Paris'e kendini dar attı.

Merkez-i alem sefâhat olan Paris şehrinde eğlencelerin tenevvü kesretinden dolayı günler, saatler kadar çabuk geçiyor ve safâli günleri parlak geceler takip ediyordu. Her gece otuz kırk orkestra takımı erbâb-ı sefâhati kâfe konserlere sürü ile celb eylediği gibi birçok halk dahi tiyatrolarda komedyâ temaşasıyla handân veya dramın kulûb da hâsıl eylediği hazin ile giryân olmakta idiler. Operalarda ise dünyanın en güzel karıları huzzâra elmaslar içinde parıl parıl parlayarak arz-ı endâm letafet ederek müzikaller ahengiyle rekâbet eden esvât müessire ve latîfeler ile erbâb-ı temâşâyı hayret içinde bırakmakta idiler. Louis bu sefâhat içine ok gibi bir süratle atıldı. Evvela kendine atlı arabalı mükemmel bir dâire tefriş ettirdi. Kendini aleme gayet zengin bir miras yedi olmak üzere tanıttırıp kendine benzer bir takım sefâhat erbabıyla ülfet peydâ ederek kumar ve daha her türlü isrâfâta başladı. Paris'e vürudundan az bir müddet sonra masrafını hesâb ederek elli bin frank sarf eylemiş bulunduğunu gördü. Bu sarf edilen akçe servet-i kâmilelerinin rebî idi. Louis bir müddet daha bu isrâfâta dayanabilip bunun sonu vehîm olacağını anlamış ise de tebdil mâişet etmek husûsu arkadaşlarına karşı kendine pek ağır geliyordu. Eğer serveti kâmilen hitâm bulursa tâlinin yardımıyla ummadığı bir yüzden nâil servet evlâ verecek imiş gibi bir vâhimeye düşmüştü. Meselâ bir zengin kız ile tezevvüc etmek sûretiyle nâil-i servet olmayı korumuştur. Vakit geçti. Hiçbir zengin kız tarafından Louis cenâblarına rağbet gösterilmedi. Fakat servetini teşkîl eden bank kâimeleri bire kadar indi.

Serîan pare göndermesi için notere mektup gönderdi. Heriften para yerine cevab-ı redd aldı. Noter kendine şu cevabı yazmıştı: “Marquis cenâbları şatodan başka satacak bir mâlınız kalmadı. Vâkıâ şatonun diğeri ziyâde ise de bu cesâmette bir mülkü satın alabilecek bir müşteri nâdir bulunur. Maahazâ buna bir müşteri bulmak hususunda sarf-ı mesaiden geri durmam. Bunun için bir müddet sabr etmeniz lazımdır.” Louis noterden böyle bir cevap alacağını hatırına bile getirmemiş olduğundan fenâ hâlde şaşırdı. Ne yapacağını bilemiyordu. Louis bir müddet daha

eski servet ve sefahatinin kendi kazandırmış olduğunu itibâr sayesinde yaşadı. Az müddet tarafında bu itibârı da mahv oldu. Öyle bir zaman geldi ki alacaklar hep birden hücum ederek Marquis de eski servetin bakiyesi olarak kalan mefruşâtı atı arabayı cümleten zabt eylediler. Louis fena bir hotele nakl etti. Kendine dost zann eylediği eski sefâhat arkadaşlarının enânesiyle geçinmeye başladı. Bunlar henüz kendini kovmuyorlar ise de hakkında her türlü hakareti revâ görmekte de çekinmiyorlardı. İş bir irâdan birkaç franka kadar ondan bundan dolandırmaya kadar tenezzül etti. Her türlü habâsete baş vurdu. Biraz akçeye mâlik olmak için icâb ederse bir cinayet icrâsını bile göze aldırıyor idi. İrtikâb cinayete meydan bulamadı. Fakat sahtekarlık dolandırılacak işine karıştı. Yakayı hükûmete teslim edeceği esnâda Clameran hanedânının eski dostu bulunan Kont Commarin isminde bir zâtın himmetiyle kurtulup bu zâtın vermiş olduğu akçe ile İngiltere'ye firâr muvaffik oldu. İngiltere de dahi birtakım dolandırıcılar ile fahişe karıların sûret-i maişet rezilânelerine iştirâkla yaşadı. Bir müddet sonra İngiltere'yi de terke mecbûr oldu. Avrupa'nın her tarafını dolaştı. Sülûk eylemiş olduğunu hebâset ve melanette peydâ eylediği mumârese ve ticâret yardımıyla geçiniyordu. Nihâyet 1865 senesi Hamburg'da tuzluca bir vurgun vurup kendini unutmuş olduklarına hükm ederek Paris'e avdet etti. Fransa'yı terk edeli on sekiz sene kadar olmuştu. Fransa'ya avdetinde Louis'in en evvel düşündüğü şey gidip pederinden kalma eski şatoyu satmak keyfiyeti oldu. Vâkıâ noter kendisine bunun için bir müşteri bulmak pek zor olduğunu söylemiş ise de o zamandan beri ne olup bittiğini bilmiyordu. Belki böyle bir müşteri zuhûr eylemiştir. Müşteri zuhûr etmemiş olsa bile oraya gittiğinden sonra şatoyu elbette bir yolunu bulup satmak mümkün idi. Bu şato vaktiyle yüz bin liraya bina edilmiş olduğundan bunun inkâzından bile bir hayli meblağ hâsıl olacağını memul etmekte idi.

Teşrîn-i evvel ayının en güzel akşamından Tarascon'a vâsıl oldu. Ertesi sabah erkenden Clameran yolunu tutturdu. Yirmi beş seneden beri buraları ne kadar tebeddül etmişti? Sabâvet zamanında koşup yürümediği bu yerler şimdi tanınmayacak bir hâle gelmişti. Buraları, feleğin bunca kerm ve derdini görmüş binâenaleyh rikkat ve teessür gibi hissiyattan külliye tecerrüt etmiş bulunan Louis gibi bir ahlaksıza bile tesirden hâli kalmadı. Louis yoluna devam cesaret edemeyerek geri dönmek istedi. Lakin son ümidi o eski şatoda olduğundan yolunda devam mecbûr oldu. Gide gide ağaçlar arasından şato görünmeye başladı. Bunu

görünce kalbini garîb bir his istilâ eyledi. Hayat nazarından garîb bir rüya gibi görünmeye başladı. Müvelledi bulunan bu mahalden sâhib-i servet namus olarak çıkmış olduğu hâlde şimdi ise mahvolmuş bir müflis namussuz bir müfsit olarak avdet ediyordu. Yoldan geçen bazı adamlar üstü başı tozlu bu yabancıнын nereye gitmekte olduğuna bakıyorlar idi. St. Jean'ın hanesinin kapısı açıktı. İçeri girdi. Koca bacası bulunan matbaha doğru baktı kimseyi göremedi. Seslendi içeriden “geliyorum” diye bir cevap geldi. Akabinde dipteki kapı açılıp güler yüzlü kırk yaşlarında kadar bir adam görünerek bu gelen yabancıнын ne istediğini anlamak için dedi ki:

- Ne istiyorsunuz efendim? Bir emriniz mi var?
- Müteveffa Marquis de Clameran'ın oda hizmetkarı St. Jean bu hanede ikâmet etmiyor mu?

Hane sahibi mahzûn bir sûretle dedi ki:

- St. Jean benim pederimdir. Fakat vefat edeli beş sene kadar oluyor. Bu haber Louis'e pek ziyâde tesir etti. Çünkü St. Jean'ı görmekle saadet mâziyesinden bırakması kendine iade edilecek gibi biraz teselli bulacağını memul ediyordu.

Louis bir göğüs geçirdikten sonra dedi ki:

- Ben Marquis de Clameran'ım!

Bunu işitince St. Jean'ın oğlu bir sadâ-i mesrûrâne ile dedi ki:

- Siz Marquis de Clameransınız ha!

Louis'in ellerine sarılarak ihtirâmla sıkıp tekrar dedi ki:

- Ah! Pederim hayatta olaydı şimdi ne kadar seviniyordu! Son nefesine kadar eski efendilerini dilinden düşüremedi. Sizden bir haber alamadığı için pek çok meyûs olurdu. Zavallı adam şimdi kara toprak altındadır. Fakat ben onun oğluyum ismim Joseph'tir bende sizin sadık bir bendenizim. Sizi evimde görmek benim için ne kadar büyük bir şereftir! Şimdi teşrifinizi zevcem duyarsa o da benden ziyâde bahtiyâr olacaktır.

Joseph memnuniyetten kendini gâib etmiş gibi bir şiddetle içeri saldırarak olanca sadâsıyla bağırıp diyor idi ki:

- Toinette! Koş Toinette! Buraya gel bak ne kadar sevineceksin!

Bu hissin kabul dahi Louis'i müteessir etti. Çünkü seneler geçmiş idi ki kimse tarafından böyle hâsilâne sadıkâne muhibâne bir muâmele görmemişti. Derhâl telaştan kıpkırmızı kesilmiş esmer yüzlü iri kara gözlü bir kadın geldi. Vehleten ne yapacağını şaşırarak elini Louis'e uzattı. Louis'te bu ilk üzerine bir buse kondurdu. Joseph dedi ki:

- İşte efendim zevcem budur. Marquis cenâblarına şimdi çocuklarımı da gösteririm hepsi mekteptedirler. Haber gönderip bunları da celb edeyim. Karı koca Louis'i ortalarına alarak yayan gelmiş olduğundan diklenmeye ihtiyacı bulunduğunu, canı ne içmek istediğini sabah ta'âmını bunların hanesinde yer ise pek büyük bir latif etmiş olacağını söylemeye başladılar.

Şarabın en iyisinden getirmek üzere Joseph mahzene indiği esnâda fetânet dahi kimsede tavukların en yağlılarını seçmek ile uğraşüyor idi. Az bir müddet içinde her şey hazır oldu. Louis matbahın ortasına kurulmuş bulunan sofraya oturdu. Bu sofraya yiyeceğe dâir en iyi ne var ise bütün onlar ile donatılmıştı. Karı koca Louis'in karşısına geçerek bunu hayretle temaşaya başladılar. Çocuklar oynasa oynasa mektepten geldiler. Louis bunlara sarılıp öptü. Peder ve validelerinin fevkâlade bir hürmetle ettikleri bu zâttan utanıp çocukların her biri bir köşeye çekilerek şaşkın şaşkın Louis'i muayeneye başladılar. Marquis'in vürûdu haberi güya yayıldı. Kapı açık duruyor ve herkes gelip Louis'i selamlayarak ziyaret ediyordu. Louis köylülerin kendi hakkında gösterdikleri bu hürmet ve hüsn-i kabulden o kadar memnun ve mahzûz oluyor idi ki eğer bir sûret-i sefihâne sırf ve istihâlin eylemiş olduğu servetinin şu saatte rub'na mâlik olaydı müskut-ı re'si olan bu mahalden bir yere ayrılmayarak burada yaşamayı bir büyük saadet olmak üzere arzu etmeye başlamıştı. Lakin bunca beyhude helecandan sonra buistirâhate, bu kadar buralar fırtınalardan sonra böyle bir mersâ-i selâmete, vusûli arzu ediş Louis için bir temenni-i mahâl idi. Çünkü hiçbir şeye mâlik değildi. Burada nasıl yaşamalı? Bu tesiri esnâsında Louis şatoyu ziyaret etmek arzusunda bulunduğunu beyânla anahtarları istemeye cesaret edebildi.

Joseph dedi ki:

- Yalnız demir parmaklı kapınınkinden başka anahtara lüzum yoktur.

Fi'lvâki Joseph'in bu sözü doğru idi. Zaman tamamen hükmünü icrâ eylemiş olduğundan o koca heybetli şato bir harabe şeklini almıştı. Güneşin yağmurun

rüzgarın tesirâtıyla kapılar çürüyüp mantar kesilmişti. Orada burada birçok tamir âsârı görülmekte idi ki bunlarda şatoyu harâbiyyet-i külliyyeden muhâfaza-i fikr-i hayrhâhâtasıyla St. Jean ile oğlu Joseph taraflarından icrâ edilmişti. Lakin o cism-i binayı öyle ufak tefek tamirâtla senelerin tahribâtından kurtarmak kâbil olabilir mi? Şatonun dâhilen olan harâbiyeti hâricten ziyâde idi. Louis'in satmaya cesaret edemediği mefrûşât tamamen yerli yerinde durmuyor idi. Lakin bunlar istimâl değil el ile bile dokunulamayacak bir hâle gelmişlerdi. Cümlesi parça parça olmuş yalnız tahtadan olan işâa zamana mukâvemet edebilmişti. Louis arkasında Joseph olduğu hâlde bu büyük salonlara kemâl-i helecânla girebiliyor ve adımlarının çıkardığı sadâ kendine dehşet veriyordu. Louis zann ediyor idi ki şimdi pederi Marquis de Clameran olanca heybetiyle karşısına çıkıverip kendisine müthiş bir sadâ ile:

- Hanedanımızın şeref ve namusunu berbat ettin! Diye bağırıp lanet havân olacaktı

Louis'in bu helecânına sebepler dahi var idi. Biraderi Gaston'un felâketine sebep olan kendinin hayvandan sükût-ı keyfiyeti dahi zihnini tahrişe başlamıştı.

Louis bahçeye güneşe çıkınca biraz kendini toplayıp oraya ne maksad için gelmiş bulunduğunu mülâhazaya kudret peydâ edebildi. Binâenaleyh dedi ki:

- Zavallı St. Jean! Bu mefrûşâtı satıp istifâde etmemiş de cümlesini yerli yerinde bırakmış bunlarda şato gibi harap olarak kimsenin işine yaramayacak bir hâle gelmişler.

- Bir emir olmaktan sonra pederim hiçbir şeye el vurmaya cesaret edemezdi.

- Bundan dolayı iyi etmemiş. Eğer şatoya da bakılmayacak olursa o da mefrûşât gibi mahv olacaktır. Servetim bunu tamire müsâid bulunmadığı için büsbütün yıkılmadan satmak istiyorum. Joseph Louis'in bu fikrini ecdâdı namına bir küfür olmak üzere telakkî eylediyse de peder gibi her aklına geleni açıktan ifade etmek mütâdi olmadığı için bir şey sevgilime cesaret edemedi.

Yine Louis dedi ki:

- Acaba bunu satmanın bir kolayını böyle bilir miyiz?

- Ucuz verir iseniz elbette satılıyor mösyö le Marquis! Ben bizim kasabadan bir adam tanırım böyle işler uğraşır. Çok bir fiyat istemez iseniz bu adam alır zann ederim.

- Bu adam kimdir?

- Fourgeroux isminde biridir. Rhone nehri öbür cihetinde oturur. Yukarıda bunu tanıyan yoktur. On iki sene kadar oluyor ki müteveffa kontes de la Verberei'nin hizmetçilerinden bir kadınla akd-i izdivâc etti. Belki bu hizmetci kadını tanırırsınız Milhonne isminde şişman pek esmer bir kız idi.

Louis Milhonne'i tanıyamadı dedi ki:

- Bu Fourgeroux ne vakit görebiliriz?

- Bugün. Rhone' un öbür sahiline geçtiğimiz gibi görünürüz.

- Haydi öyle ise. Çünkü işim aceledir.

Louis 'nin oradan gaybubeti bir batınlık zaman olmuştu. Hep pederler olmuş onların yerine oğlu Pilorel kâim olmuştu. Baba Menoul vefât etmiş şimdi onun yerine oğlu Pilorel kayıkçılık etmekte idi. Pilorel olanca kuvvetiyle kürekleri çekmekte iken Joseph de Fourgeroux'ın pek derras bir herif olduğunu Louis'e anlatmaya çalışarak diyor idi ki:

- Bu herif pek hilekâr. Milhonne vukû bulunan izdivacından sonra bu herif hakkındaki dikrim büsbütün bozuldu. Kendisi yirmi beş yaşında Milhonne ise ellisini geçkin bir kadın olduğu hâlde gidip büyük anası yerindeki kadına ilân-ı aşk etti. Bundan murâdı kadın değil akçe idi. Biçâre Milhonne ise oğlanın bu sahte muhabbetine inanıp dest-i izdivâcla beraber liralarını da buna teslîm etti. Bu esnâda Pilovel de söze karışarak dedi ki:

- Fena mı oldu? Bundan ikisi de istifâde ettiler.

- Evet para istimâli husûsunda Fourgeroux kadar mâhir adam az bulunur. Milhonne'nin paralarını hüsn-i idâre ederek herif bugün hayli zengin oldu. Kadını sevmediği malûm fakat biçâreyi pek de hırpalıyor. Her şeyden mahrûmen yaşıyor. Her gün sopa atıyor.

Sahile yanaştılar. Biraz yürüdükten sonra Fourgeroux çiftliğine geldiler. Fourgeroux muktezâ mesleği olarak rehbânla zâdegân haklarında his-i nefret etmekte ise de şatoyu ucuzca kapatabilmek hülyası herifi Louis hakkında fevkâlâde bir hürmete mecbur ederek yerlere kadar eğilip misafiri en müzeyyen salona isâl etti. Hane sahibi içeride ocak başında sıtmadan titremekte bulunan bir koca kariya hitâben gayet sert bir sûretle mahzene inip Marquis de Clameran cenâblarına şarap getirmesini emr etti.

Kocakarı Clameran ismini işitince ilktir yakalanmış gibi bir hâl kesb eyledi. Lakırdı söylemeye davrandığı görüldüyse de hâin Fourgeroux'ın bir nazarı kadını bundan su' ederek söyleyeceği sözler harice çıkamayıp boğazında dizilip kaldı. Kocasının emrine itaatle dışarı çıkıp biraz sonra elinde bir şişe ve üç kadeh olduğu hâlde avdet ederek bunları masanın üzerine koydu. Badehu gidip yine ocağın başına oturdu.

Verberie Paris'i Velantin'in muharrem ısrarı olan o eski tombul Milhonne şimdi tanınmayacak bir hâle gelmişti. Bir kuru ağaç dalından ziyâde kuruyup kadide düşünmüş bulunmuş bu zavallıyı şimdi Valentine bile görmüş olsa tanıyamazdı.

Biri tarafta ise Milhonne ile Joseph beyninde şatonun pazarlığına başlanılmıştı. Bayi' bıkıp inkâzını satmak için alacağını bi'l beyân gayet ehemmiyetsiz bir kıymet veriyordu. Joseph ise bunun merteklerini girişlerini taşını demirini sayıp dökerek fiyatı yükseltmeye uğraşıyordu. Milhonne Marquis'in vürûdunu fevkâlade bir vaka olmak üzere telakkî ediyordu. Kontes Verbeirei'nin kendine tevdi eylemiş olduğunu ısrardan şimdiye kadar kimseye bahs eylememişti. Milhonne kocasının kendi hakkında revâ gördüğü zulm ve tadîdden ölmeyi arzuya kadar varmıştı. Biçâre kadın gayet mutaassıp olduğundan bütün bu bedbahtlığı kontes Verbeirei'nin kilisede kendine İncil üzerine ettirmiş olduğu yeminden bilip binâenaleyh geçtiği azabı dahi bu yeminin bir sadme-i maneviyesi olmak üzere telakkî ediyordu. Pek çok arzu eylediği hâlde bir çocuk doğuramamıştı. Bunu dahi bir masum çocuğun terki husûsuna muâvenet eylediği için cenâb-ı Hak böyle kendini doğurmaktan mahrûm bırakmak sûretiyle mecâzâtlandırmış olduğuna kâni idi. Bu ısrarı ifşa ederek gazab-ı ehliyi tahfif etmek yolunu düşünmüş ise de Valentine'e olan şiddet buna da müsâade etmemiştir. Fakat bugün ise Clameran'ın vürûdu Milhonne fikrini büsbütün tebdil eylemişti. Bir hayli düşünüp taşındıktan sonra biraderi Gaston ait bulunan bu ısrarı Louis'e açmakta berbâris olmadığına karar vermişti. Biri tarafında dahi dahilinde bulunan mefruşat döküntüleri Joseph'e âid olmak şartıyla Fourgeroux şato ile toprağına peşin olarak 5280 frank veriyordu. Bu fiyata Louis dahi razı olup el ele vererek hırıştılar. Fourgeroux kemâl-i memnuniyetten şarabın en iyisinden kendi eliyle getirmek üzere gitti. Milhonne bu fırsattan istifâde ile yavaşça Marquis'in yanına yanaşıp dedi ki:

- Size gizli birkaç söz söylemek isterim.
- Bana mı?

- Evet size? Bu haber vereceğim şey gayet mühim bir sırdır. Bu gece ortalık karardıktan sonra şuradaki ceviz ağaçlarının altına geliniz. Oraya ben de gelirim. Söyleyeceklerimi söylerim.

Sözünü bitirip Milhonne eski yerine çekildi. Kocasını da içeri girdi. Şarap kadehleri dolarak Marquis'nin sohbetine içildi. Marquis oradan çıkıp da tekrar kayığa binmekte olduğu esnâda karının bu davetine icâbet etmek lazım gelip gelmeyeceğini mülâhaza ile meşgûl bulunuyordu. Milhonne bu davetini Joseph'e dahi haber vermiş olduğundan Joseph buna dedi ki:

- Bu kadın size kim bilir ne söyleyecektir? Evveliden bunun hizmetçilik ettiği hanımın kızı biraderiniz müteveffa Gaston'un metresi imiş. Bunu bana babam söyledi. Ben sizin yerinizde olsam ne söyleyeceğini anlamak için giderim.

Bunu Louis dahi merak ederek o gece alafranga saat yediye doğru ceviz ağaçlarının altına gitti. İhtiyâr Milhonne çoktan orada Louis'i bekliyor imiş. Bunu görünce koca karı yavaşça dedi ki:

- Hele şükür geldiniz. Meraktan çatlıyor idim.

- Söyleyeceğiniz nedir bakalım?

- Size söyleyecek pek çok şeyler var mösyö le Marquis, fakat her şeyden evvel siz bana onu söyleyiniz bakayım biraderinizden ne haber var?

Bu sözden Louis koca karıyı saçmalıyor zannıyla oraya kadar geldiğine pişman olmaya başlamıştı. Binâenaleyh dedi ki:

- Siz benden iyi biliyorsunuz ki biraderim kendini Rhone nehrine atarak boğulmuştur.

- Ay! Sizde mi herkes gibi Gaston'u boğuldu zann ediyorsunuz?

Biraderiniz boğulmamış. Tuğyanda bulunan nehrin bir sahilinden öbür sahiline kadar yüzerek geçmeğe muvaffak olmuştur. Bunu haber vermek üzere ertesi günü Valentine Clameran şatosuna kadar gelmiş ise de sizin yanınıza kadar gelmeye St. Jean mani olmuştur. Ondan sonra Valentine benimle size bir mektup gönderdi. Lakin sizin orada bulunmayıp Paris'e gitmiş olduğunuzu haber aldım. Yirmi seneden sonra böyle bir haber alışı Louis'in zihnini teşviş etmeye başlamıştı. Koca kariya yavaşça dedi ki:

- Sakın rüya görmüş olup da onları hakikat zann etmeyesiniz?
- Hayır! Hayır! Eğer şimdi baba Menoul hayatta bulunmuş olaydı biraderinizi nehrin ağzına kadar nasıl isâl ve oradan Marsilya'ya firârını ne yolda teshil eylemiş olduğunu size o hikâyeye ederdi. Bu da bir şey değil lakin biraderinizin bir de oğlu olduğunu size haber verir isem daha ziyâde şaşırırsınız ya?
- Biraderimin bir de oğlu mu var? Ne söylüyorsunuz siz hakikaten çıldırmışsınız!
- Hayır çıldırmadım. Sözlerim doğrudur. İşte bu masumu birinci diyarında birkaç bin frank mukabiline olarak kabul eden bir kadının kolları arasında bırakıvermek gibi vahşiyâne bir muâmeleye iştirâk eylediğimden dolayı cenâb-ı hak beni çocuk yüzüne hasret bıraktı. Şimdi bu çektiğim mücâzâtı hep bu masumun yüzünden çekmekte değil miyim?

Milhonne artık kontesin hiddetini Londra'ya olan seyahatlerini küçük Raoul' un ne sûretle terk edildiğini bir tefsîl anlattı. Okuyup yazmak bilmeyenler kağıda tevdi edemedikleri ısrarı hafızalarında mükemmelen saklarlar. Bu kabilden olarak Milhonne icâb eden tefsîlât-ı mühimmeyi yani çocuğun tarih vilâdeti bunu teslim ettikleri kadının ismini evsâfını kasabanın ismini ayniyatına haber verdi. Ondan sonra dahi bu vakadan dolayı Velantin'in çektiği mehan ve meşakkatı kontesin iflâsını ve sonra girmesinin mâlının hesabını bilmez derecede zengin Paris bankerlerinden Fauvel isminde biri ile tezevvücünü hep nakletti. Bu nakliyyâtı esnâsında hiddetli hiddetli bir bağırma işitildi. Milhonne “Aman! Kocam çağırıyor” diyerek bir büyük telaşla kalkıp bacaklarının müsâid olduğu bir kuvvetle koşmaya başladı. Karının gittiği hayli müddet oldu. Louis hala bulunduğu yere donup kalarak hareket etmemişti. Milhonne bu nakliyatı üzerine Louis ‘nin zihnini bir fikr-i malûmâne işgâle başlamıştı. Bu fikr-i hebâsatkâranenin kuvveden fiile icrâcı o kadar büyük bir malunet tevkif ediyor idibunun icrâsını Louis gibi vicdansız bir herif bile bilâtereddüd kabul edemiyordu. Red etmek istiyordu lakin bu fikir med üzere bulunan bir deryanın birbirinden daha şedîd teâkub eden dalgaları gibi gittikçe Louis'in üzerinde tesîrini ziyâdelendiriyordu. Louis banker Fauvel'in şöhret serveti işitmiş olduğundan bu dinlediği hikâyeden istifâde ile Madam Fauvel'den para sızdırmanın bir yolunu düşünmekte idi. Eğer hüsn-i sûretle idare ediliyorsa böyle ısrardan insana pek mühim bir temettü kapısı açılacağını hesâb eylemişti. Louis kendi kendine dedi ki:

- Evvel emirde şu koca karının nakliyatı muvâffık sıhhat olup olmadığını tahkik edeyim de ondan sonra bu mühimmâdda için icâb eden planı tertîb ederim. İşte bunun için Louis ertesi günü Milhonne 5280 frankı aldıktan sonra Londra'ya müteveccihen hareket eylemiştir.

Bölüm 16

Velantin'in Mösyö Fauvel ile olan izdivâcî yirmi seneyi tecâvüz eyledikten sonra validesi kontes Verberie bir göğüs hastalığından vefât etti. Bu müthiş kadın evleninceye kadar o eski inat vefakârından vazgeçmemiştir. Vefat etmezden birkaç dakika evvel kızına demiş idi ki:

- Sözümlü dinleyip de sükût ettiğin fenâ mı oldu? Senin bu sükûtunun bana gayet rahat bir ömür sürdürdüğü gibi senin istikbâlini saadetini dahi temîn eylemiştir. Hakikaten madam Fauvel tezevvücünden bugüne kadar ciddi bir keder görmemişti ve hi. Bir sebeple gözünden bir damla yaş dökmemişti. Fauvel'in zevcesi hakkındaki muhabbeti tehhülünün ilk günlerinden nasıl idiye hiç tebdil etmeyip üşüttü bugüne kadar devam eylemişti. Servet memulünün fevkinde olarak günden güne artmıştı. Lucien ve Abel namındaki iki oğlu ise mensûb oldukları familyaya şeref verecek meziyeti insaniyeyi hâiz fatîn ali-cenâb birer delikanlı olup yetişmişlerdir. Bunlardan mâadâ bankerin Madeleine isminde bir kız yeğeni olup bu kız henüz beşikte iken peder ve validesi vefât eylemiş olduğundan bunu da Madam Fauvel büyüttü. Valentine bu kızı nasıl kendi kızı gibi şiddetli bir muhabbetle sever ise kız da onu asıl validesinden ziyâde severdi. Velantin'in saadeti her yüzden mükemmel idi. Biçâre kadın bu mesûdiyetinin ila ahirü'lemlerine hiç şüphe etmemekte iken teşrîn-i sâni ayında zevce Fauvel'in baz mesâlih-i mühimminin tevsiyesi için taşraya gitmiş bulunduğu bir günde hizmetkarlardan biri gelerek madama bir mektup verdi. Bu mektubu bir yabancı adam getirip madama takdim olunmak üzere kapıcıya bırakmış ise de kendinin kim olduğunu söylemeyerek savışmış bulunduğunu dahi beyân etti. Madam Fauvel hiçbir şüphe ve korku âsârı göstermeksizin zarfı yırttı ve âtîdeki satırları okumaya başladı.

“Madam!

“Benden yarım saatlik bir mülâkatı diriğ edecek kadar henüz maziye ferâmûş etmemişsinizdir zann ederim.

“Yarın saat iki ile üç arasında hotelinizde isbât-ı vücûd etmekle müşerref olacağım”

İmza

“Marquis de Clameran”

Bereket versin ki kadın odada yalnız bulunuyordu. Çünkü bundan girye bir göz gezdirince bayılma derecesinde kendine bir fenâlık gelmişti. Madam Fauvel bu menhus tezkireyi on defa kadar yavaş bir sadâ ile mükerrer okudu. Uğramış olduğu bu musibet nagihânının sıhhatine bir türlü inanamıyordu. Gençliğinde kendine telaffuzu pek tatlı gelen bu (Clameran) ismini cinnete karîb bir dehşetle birçok tekrar etti. Bu ismi teşkîl eden sekiz harf raddeden evvel görülen bildirim ulüvv gibi bir dehşetle kadının nazarı önüne dizilmişti. Zavallı kadın! Tahatturu kendi için mûcib-i talim olan korkunç mazinin mazarratından kurtuldum zann ediyor idi. Çünkü o zamandan beri seneler geçmişti. Senelerin güzerânı mazinin dehşeti ile kendi arasındaki bu'du temedîd ediyordu. Zavallı bir itminân tam ile yaşamaya başlamıştı. Lakin heyhât ki saatte o muhâtara o dehşet olanca şiddetle kendini arz etmişti. Bir aile validesi olduktan sonra bu tehlikenin zuhûr biçâreyi daha mahûf bir sadmeye uğrattı. Her ümidi her saadeti mahv oldu. Bir müddet zihni fikri perişân oldu. Ne olduğunu bilemeyecek derecede oğuşup kaldı. Bir hayli zaman sonra biraz aklını toplayabilerek kendi kendine dedi ki:

- Niçin böyle çabuk telaşa başladım. Bu kağıdı bana gönderen Gaston'dur. Şimdi Fransa'ya yeni gelmiş olmalı beni görmek istemesi tabiidir. Gaston kendinden korkulacak su'-i ahlâk sahibi bir adamdır ki ben böyle havfımdan titriyorum? Şimdi gelip beni tezevvüç etmiş bir aile validesi olmuş görünce ne diyecek? Maziye tahattur ile yüzüme müteessirâne bir nazarla bakmış olsa bile bunun ne hükmü olabilir? Bana teslîm eylemiş olduğu emânetleri iâde ederim. İşte vaka bundan ibâret kalır. Kadın kendine şu yolda teselliler vermeye uğraşıyorsa da kendinin herhâlde tehlikeden sâlim olmadığını görüyordu. Gaston'dan bir çocuk doğurmuş olduğunu kendine bildirmeli midir? Bunu itirâf eylemiş olsa kendini bu adama teslîm eylemiş bunun hükmü altına girmiş olmaz mı? Gaston ne kadar ulüvv-i ahlâk sahibi olsa yine insandır. Bu sûretle Madam Fauvel yalnız kendinin değil zevcenin oğullarının sadetlerini dahi Gaston'un yed-i ihtiyârına tevdi eylemiş oluyordu. Söylemeyip de sükût mu etsin? İşte bu da bir büyük cenabettir. Çünkü zavallı masumu valide muhabbet ve şefkatinden mahrûmen yaşattıktan sonra bir de pederinin isminden servetinden tecrîd etmeyi hangi vicdân kabul edebilir? Madam Fauvel bu müşkil keyfiyete nasıl bir karar vereceğini bilememekte iken kendini akşam yemeğine

çağırdılar. Biçâre kadın aşağı kadar inip kendini oğullarının nazarına arz etmeye bir türlü cesaret edemedi. Keyifsiz olduğundan bahisle odasına çekildi. Yemeğe gitmedi zevcenin Paris'te bulunmadığından pek ziyâde memnun olmuyordu. Keyifsizliğini duyduğu gibi Madeleine bir büyük telaşla yengesinin yanına koştu. Fakat Madam Fauvel biraz başı ağrımakta olduğundan yatmak istediğini bildirerek kızı savdı. Zavallı kadın uğradığı felâketi arız ve amîk düşünmek için yalnız kalmak istiyordu. İstikbâlini keşf etmeye ve yarın herifin vürudu ne netice hâsıl edeceğini kendi kendine anlamaya uğraşıyordu. Korkup titremekte olduğu (yarın) geldi. Saat ikiye kadar saatleri ve ondan sonra dahi dakikaları kemâl helecânla saymaya başladı. Nihâyet saat iki buçuğu çalmakta olduğu esnâda hizmetkâr salonun kapısını açarak mösyö Le Marquis Clameran'ın vürudunu haber verdi.

Madam Fauvel evvelki geceyi uykusuz ve bir büyük ıztırâb içinde geçirdiği esnâda yarın Clameran'a karşı söyleyeceği sözleri vereceği cevapları hep düşünmüş hazırlamıştı. Bu herife karşı gayet tesirsiz ve soğuk bir tavır düşünmüş hazırlamıştı. Bu herife karşı gayet tesirsiz ve soğuk bir tavır göstermeye karar vermişti. Fakat kadın bu müthiş misafirin vürudunu haber alınca olanca ihtiyarını gâib edip bir şiddetli heyecana tutularak bulunduğu sandalye üzerinde mihlanmış gibi hareketsiz kalıp ne yapacağını söyleyeceğini şaşırdı. Louis ise kemâl-i ihtiyarla eğilip kadını selamladıktan sonra salonun ortasında ayakta durup kendine edilecek muâmeleye muntazır kaldı. Madam Fauvel'in nazarı önünde duran misafir elli yaşlarında kadar saçları bıyıkları kır çehresinde asâr ciddiyet ve metânet görülen siyah elbiseleri bir adam idi. Madam Fauvel tarifi nâkâbil bir his ile müteessir bulunduğu hâlde mukaddemâ şiddetle sevmiş binâenaleyh sine sineye dudak dudağa gelmiş ve mahsûl-i aşkı olarak bir de çocuk kazanmış olduğu bu zâtın çehresini dikkatle muâyene ediyordu. Lakin karşısında duran kıranta herifin gençliğinde bu kadar müddet hayalini işgâl eden Gaston'a benzer bir tarafını göremiyordu.

Kadın bu zâtın hiç kımıldanmadığını görünce baygın bir sadâ ile dedi ki:

- Gaston!

Heriften buna mukâbil mahzûne bir kere başını sallandıktan sonra dedi ki:

- Hayır madam? Bendeniz Gaston değilim. Biraderim vatanından ayrı düştükten sonra kemâl-i ye's ve sefâlet içinde terk-i hayat eylemiştir. Ben Louis de Clameran.

Madam Fauvel karşısında duran zâtın Gaston olmadığını anlayınca büsbütün dehşet içinde kaldı. Başından ayağına kadar tekmîl vücudu şiddetli bir raşenin tesiriyle sarsıldı. Uçurum kenarında bulunan kimseler şiddet havfindan arz olan baş dönmesi gibi kendine bir fenalık geldi. Eski aşkı bulunan Gaston'un biraderi acaba şimdi bundan ne istemeye gelmiştir? Louis'in mahrumiyetinden korktuğu için Gaston Valentine'i sevmekte olduğu zamandan bile kenî muhabbetlerinden sırlarından buna bir şey haber vermemiş olduğunu Madam Fauvel biliyordu. Bunu görür görmez Madam Fauvel'in gayet helecânla “Gaston!” diye hitâb eylemiş olması Gastonla olan macerâ-i mâzilerini bir nevi itiraf değil midir? Birbirinden müthiş birçok ihtimalât kadının zihnini istilâya başladı. Bulunduğu mevkiin dehşeti kadının izdiyâd cüretine bâdî olduğundan biraz kendini toplamaya muvaffak olabildi. Bunu Louis dahi derhâl anlamıştı. Kadın serbestâne bir tavırla Louis'e kendi karşısında bir iskemle ârâi ederek gayet bıkaydâne ile dedi ki:

- Öyle ise Marquis cenâbları bunu ziyaretten maksadınız ne olduğunu beyân buyurur musunuz?

Marquis kadının tavrında peyda olan bu tebdile dikkat etmemiş gibi görünerek gözlerini Madam Fauvel'in gözlerinin içine dikmiş olduğunu hâlde kendine ârâi edilen sandalyeye oturdu. Ve dedi ki:

- Evvel-i emr de madam sizden şunu sorayım ki burada edeceğimiz lakırdıları hâricten kimse işitebilir mi?

- Bu garip sûâli niçin soruyorsunuz? Sizin bana söyleyeceğiniz hiçbir söz olamaz ki onu zevcem ile çocuklarımdan gizlemeye lüzum göreyim.

- Bu sûalimde müsâade ediniz madam. Çünkü ihtirâzım kendim için değil sizin içindir.

- Korkmayınız mösyö söyleyiniz. Buradan sözlerimizi kimse işitemez.

Marquis madamın bu teminatına kâni olmamış gibi bir tavırla sandalyesini kadına yaklaştırarak söyleyeceği sözlerin dehşetinden kendinin de ürkmekte olduğunu gösterir bir sûretle yavaşça dedi ki:

- Kardeşimin vefatı şimdi haber vermiştim. Biraderim hîn vefatında son arzularını bana bildirdi ve bunların icrâsı için dahi beni tevekkîl eyledi. Şimdi anladınız mı madam?

Biçâre kadın bu sözün imâ ettiği manayı anladı. Fakat bu menhus ziyaretin bunları kendine anlatmak istemesinden maksadı ne olabileceğini bir türlü anlamıyordu. Bu herif acaba Gaston'un kendine emâneten bırakmış olduğu mechûrâtın iadesini talep etmek için mi gelmiştir? Louis sözünden devamla dedi ki:

- Biraderimin nasıl bir sûret-i faciada vefat eylemiş olduğunu size uzun uzadıya hikâye edecek değilim. Lakin siz şu saatte ne kadar mesûdiyyet içinde bulunur iseniz yolunuz zann ederim ki hayati istikbâlini sizin namusunuzu müdâfaa yolunda feda eden bir gençlik dostunuzu öyle pek kolay gönülden çıkaramazsınız!

Madam Fauvel'in çehresinde bir adele bile kımlıdanmadı. Kadın Louis'in bu sözleriyle kendine vukûât maziye acaba hangisini ihtâr etmek istediğini anlamaya uğraşıyor. Louis daha müesser bir sadâ ile dedi ki:

- Yoksa gönülden çıkardınız mı madam? Öyle ise daha vazih bir
- Surette ifâde-i merâm edeyim. Bundan çok hem de pek çok zaman evvel siz benim bedbaht biraderim Gaston'u sevdiniz!
- Mösyö!..
- Hayır inkârın fâidesi bu kadar madam! Bir daha tekrar ediyor ki Gaston cümlesini bana söyledi.

Madam Fauvel bu sözden o kadar ürkmedi. Çünkü haydi diyelim ki biraderi Louis'e cümlesini söylemiş olsun lakin bundan ne çıkar? Gaston Valentine ile gebeliğinden haberi olmadığı hâlde mufârakat etmiştir. Madam Fauvel ayağa kalkarak soru bir emniyet ve metânetle söze başlayıp dedi ki:

- Bu sözlerinizi sahabe-i ehl ve evlad olan bir ihtiyâra kadına karşı söylemekte olduğunuzu unutuyorsunuz zann ederim. Farz edelim ki biraderiniz gençliğinde beni sevmiş olsun fakat bu söze değil ona âid bir sırdır. Bende gençliğin tecrübesizlik sâikasıyla böyle bir tedbirsizlikte bulunmuş isem gelip de şimdi bunu bana ihtâr etmek size düşmez. Bugün tazelemek istediğiniz ahvâl-i maziye üzerinden yirmi sene mürûr emiş ve bu müddet bana cümlesini unutturmuştur.

- Demek cümlesini unuttunuz?
- Evet cümlesini!
- Çocuğunuzu da mu madam?

Louis bu cümleyi madamın ta ciğergâhına kadar işleyecek keskin bir nazarla beraber söylemişti. Bu söz kadına bir yıldırım darbesi kadar tesîr eylemiş olduğundan tekrar bulunduğu sandalye üzerine yıkılıverip kendi kendine dedi ki:

- Aman Rabbim bunu da biliyor! Acaba ne sûretle bu sıra agâh olmuş? Eğer bu keyfiyet yalnız Madam Fauvel'in kendine ait bir felâket olmuş olaydı bilâ-mücâdele herife arz-ı mutâveat ederdi. Lakin bu madde bütün ailesi halkının saadetine dahi âid bulunduğundan öyle kolay kolay mağlubiyet göstermeyip son raddeye kadar müdafaaya kendini vazifeten mecbûr biliyordu. Binânenaleyh o kadında vücudu asla tasvir edilemeyen bir cüret ve şiddetle müdafaaya hazırlanıp dedi ki:

- Bu sözleri beni tahkir için söylüyorsunuz zann ederim mösyö!

- Sahîh cümlesini unutmuşsunuz. Valentine Raoul bile hatırlınızdan çıkarmışsınız.

Bu defa Madam Fauvel anladı ki filhakika herif ısrarın kâfesine agâhdır. Fakat kadında inkâra karar vermişti. Hatta bu madde hakkında kendine en kûy-ı deliller isbârlar arâi edilse bile yine inkârdan geri durmamayı tasmim etmişti.

Bir aralık kemâl-i hakaretle herifi ondan tard etmeyi düşündüyse de sonra herifin bu bâbda niyeti ne olduğunu anlamak için bundan sarf-ı nazar etmeyi daha ziyâde müdbirâne bir hareket add eyledi. Binâenaleyh zor ile gülmeye çalışarak dedi ki:

- Bundan gâye-i maksadınız ne olduğunu söyler misiniz?

- Hay! Hay! Madam. Bundan iki sene makdem tali' biraderimi Londra'ya sevk eder. Orada Raoul isminde bir delikanlıya tesâdüf eder. Bu gencin simâsı zekâveti biraderimin o kadar nazar-ı dikkatini celb eder ki bunun kim olduğunu anlamak husûsunda kendinden büyük bir merak peydâ olur. Sonra tahkikâta girişiyor ve netice-i tahriyâtı olarak bunun bir veled-i metrûk olduğunu haber alır. Çok geçmez Raoul' un kendi salbinden ve sizin batnınızdan kelime bir çocuk olduğunu vazihen tahkik eder.

- Güzel bir duman hikâye ediyorsunuz.

- Evet madam hikâyâtım güzel bir romandır. Hem de romana siz istediğiniz bir neticeyi verebilirsiniz. Vâkıâ valideniz kontes bu sizin mektûm kalması için icâb eden tedâbîri pek mükemmelen icrâ eylemiş ise de en ihtimâmlı tutulan işler bazen böyle en ümid edilmedik bir yüzden patlak verilir. Validenizin Londra da bulunan

muhıbbânından bir kadın sizin azimetinizden sonra çocuğu terk eylemiş olduğunuz karyeye gelir. Her şeyi tahkik eder ve sizin kim olduğunuzu dahi çocuğu bırakmış olduğunuz kadına söyler. Ondan sonra bütün ahvâl-i tezâhür eder. Şunu da arz edeyim ki biraderim bu Raoul'un sizin terk eylemiş olduğunuz çocuk olduğuna dâir reddi gayr-ı kabil birçok delâil cem' eylemiştir.

Bu sözlerinin kadın üzerinde ne tesir peyda eylediğini tedkik etmek için Louis sözü kesti. Fakat kadında hiçbir teessür âsârı olmadığını ve hatta gözlerinin içi bile gülmekte olduğunu kemâl-i istiğrâbla gördü. Madam Fauvel gayet kayıtsız bir sûretle dedi ki:

- Ay sonra ne oldu bakalım?

- Sonra madam Gaston bu delikanlının kendi oğlu olduğunu itirâf etti resmen tanıdı. Fakat Clameran ailesi fakir olduklarından biraderim kemâl-i zaruretle âdî hotellerin bende bir mürdâr yatak içinde teslîm-i rûh eyledi. Benim ise geçinmek için senevî 1200 franktan başka bir gelirim yoktur. Binâenaleyh familyasız servetsiz hâmisiz dostsuz bulunan biçâre genç Raoul'un hâli ne olacaktır? İşte bunu düşündüğü için biraderim son derecede bir ye's ve ıztırâb içinde terk-i hayat eyledi.

İşte bu esnâda bütün esrârımı bana açarak dedi ki:

- Git Valentine'e oğlu yiyecek ekmek bulamayacak derecede sefildir. Bir şefkatli valide oğlunun böyle ateş-i zarûret içinde kavrularak yaşamasına elbette razı olmaz.

Valentine şefkatsiz olmadığı gibi servetsiz dahi değildir. İşte bunun için bir büyük huzur-ı kalb ile ölüyorum.

Bu defa Madam Fauvel Louis'e artık hanesinden def olup gitmesini açık bir surette imâ eder bir tavır ile ayağa kalkıp dedi ki:

- Bugün size karşı ne kadar sabırlı bulunduğuma elbette siz de şaşırmışsınızdır zann ederim mösyö!

Louis kadının bu metanetinden o kadar müteessir oldu ki bir cevap bulup vermeye bile muktedir olamadı. Madam Fauvel sözünde devamla dedi ki:

- Mukaddemâ biraderiniz Gaston Clameranla beynimizde bir münâsebet bulunduğunu inkâr etmiyorum. İşte bu münasebetimiz neticesi olarak Gaston hîn-i firârında validesinin mücevherâtı bana teslim eylesiydi.

Madam Fauvel bu sözleri söylemekte olduğu hâlde elini uzatıp oturduğu kanepenin bir katını kımıldattı ki orası derhâl bir çekmece kapağı gibi açıldı. Bunun içinden mahûd mücevherâtı muhtevî bulunan keseyi çıkardı Louis'e uzatıp dedi ki:

- Kardeşiniz bana teslim eylemiş olduğu emânetler işte bunlardır. Fakat biraderinizin size bu mücevherâttan hiç bahs etmemiş olması doğrusu bana çok garip görünüyordu!

Bu emânetlerin zuhuru Louis'i dahi hayrete düşürmüş ise de herif ketm-i hissiyât husûsunda pek büyük bir mahârete mâlik bulunduğundan çehresinde hiçbir istiğrâb ve hayret âsârı göstermeyerek metîn bir sadâ ile dedi ki:

- Biraderim bana bu emânetleri de haber vermişti lakin bunlardan size hiç bahs etmemeye dahi ayrıca tenbih eylemişti.

Madam Fauvel hiç cevap vermeksizin elini bir çingirak kordonuna uzatarak dedi ki:

- Bugünü ziyaretinizi kabul edişim ancak bu emânetleri size teslim eylemek için idi. Bunları aldınız. Artık birbirimize söyleyecek hiçbir sözümüz kalmadı. Şimdi haydi buyurunuz bakalım.

Louis kadının şu muamelesine karşı itiraz etmemeyi kendi menâfine muvâfık bularak dedi ki:

- Peki madam emrinize ittibâan işte gidiyorum. Lakin yalnız size şunu ihtâr edeyim ki biraderim bana “Eğer Valentine bu ihtârâta karşı rûy-ı muvâfakat göstermeyip oğlu Raoul'un istikbâlini temîn etmekten imtinâ gösterir ise bu vazifeyi icraya sen onu mecbûr etmelisin” demişti. Bu sözlerin derece-i ehemmiyet vaktini siz mülâhaza ediniz madam! Çünkü müttefi biraderimin son arzularını yerine getirmek için her bir şeyi göze aldırmaya hazırım!

Herif bu tehditlerinden sonra def olup gidince Madam Fauvel baygın gibi bir hâlde bulunduğu mahale yıkıldı. Artık yalnız kalmıştı ketm-i tesir lüzum görmüyordu. Bin meşakkatle kalkıp yatak odasına kadar gidebildi. Odanın kapısını kapadı.

Biçâre kadını bir büyük ye's-i istilâ eyledi. Bu uğradığı felâketin derece-i vehâmet ve dehşetine gözü önüne getirmeye başladı. Bu felâket yalnız kendinin değil bütün efrâd-ı ailesinin mesûdiyetini mahv edecekti. Şu saatte yirmi senelik mesûdiyetin hiç hüküm ve ehemmiyeti kalmamıştı. Gençliğinde etmiş olduğu bir hatanın nedâmeti pek geç fakat gençliği nisbetinde bir dehşetle zuhûr eylemişti. Kadın bu hatası yüzünden

zuhûr edecek ahvâl-i faciayı tasavvur ettikçe ye'sinden çıldırma derecelerini buluyordu. Niçin vaktiyle validesini dinleyip de bu kusurundan haberdâr etmeksizin Mösyö Fauvel'e zevce olduğuna bin kere peşimân oluyordu. Fakat bu peşimânlığın şimdi bir fâidesi olabiliyor mu? Artık kendi için selâmet, saadet ümidi kaldı mı? O tehdid-âmîz sözleri söyleyip gitmiş bulunan menhusu Louis Clameran elbette yine gelecektir! Buna ne cevap vermeli? Bugün olanca cüret ve metânetini toplayarak kendi vicdanına mugâyerette bulunmaya cesaretini yenmeye muvaffık olmuş ise de bakalım herife karşı böyle metîn ve tesirsiz görünmek her zaman kendi için mümkün olabilecektir?

Louis Raoul'dan bahs edildiği zaman kadının vücudunu müesser bir raşe istilâ eylemiş idi. Zavallı çocuk validesinin vaktiyle işlediği bir günâhın cezası şimdi o çekiyordu masum olarak terk edilmiş olduğu günden beri bu çocuğun çektiği sefaleti düşündükçe madam Fauvel'in ye's-i nedâmeti son dereceyi buluyordu. Kendisi bütün Paris halkının enzâr-ı hasedini celb edecek mertebede bir servet ve şaşa içinde yaşadığı hâlde validesinin cezasını çeken o çocuğun bir lokma ekmek bulup bulamadığı mechûl idi. Madam Fauvel validenin his ve şefkati sâikasıyla Raoul'u bahtiyâr etmek ve sefaletten korkutmak için elindeki emvâlinin cümlesini fedaya hazır idiyse de alenen Raoul'u himâye ve tesâhuba kalkışmak Louis'e karşı bunun kendi çocuğu olduğunu itirâf etmek değil midir? Böyle bir itirâfı etmek ise en mühim bir sırrını tevdi eylemiş olacağı için herhâlde Louis'in her himmetine sığınmak demek olup bademâ herifin her emrine eyvallah demek lazım geliyordu. Louis'in kendine söylemiş olduğu sözleri düşünüyor muhâkeme ediyor. Madam Fauvel bunları bir çocuğunu mütenâkız ve hakikate mübâyin buluyordu. Evet bu sözlerin bir çocuğun yalan olduğunu anlıyordu. Gaston Paris'e gelmiş ve bu kadar müddet fakir ve sefâlet içinde yaşamış da niçin gelip kendisinden hîn-i müfârakatında teslîm eylemiş olduğunu mücevherâtı talebe eylememiştir?

Madam kendisi fakir imiş Velantin'in de zengin olduğunu biliyor imiş niçin mahsûl muhabbetleri bulunan Raoul'un temîn saadet-i müstakbelesi için gelip madam Fauvel'i görmemiş?

Bu işin içinde birçok akıl ermez cihetler, sanîler, yalanlar, düzenler bulunduğunu biçâre kadın anlamış ve binâenaleyh kendinde birçok şüpheler peydâ olmuştu.

Eğer Madam Fauvel müdbirâta hareket edemeyip de Raoul'un kendi oğlu olduğunu itirâf ve tasdîk ederse Clameran'ın yed-i istibdâdına düşeceğini biliyordu. Bir kere

böyle bir istibdâd altına girdiğimi artık kendisinden her şey isteyebilecektir. Ondan sonra kendi için Louis'in her bir sözüne serfûrû etmek her emrine mütaveât göstermekten başka çare kalmaz. Zavallı kadın bu herifin esiri olmak emânete düşmekten ise gidip hakikati zevci Fauvel'e söyleyerek onun lütfüne merhamete sığınmak herhâlde evvela öleceğini düşündü. Fakat biraz sonra bu sûretle hareket eylemenin de neticesi vehîm olacağını anladı. Yirmi seneden sonra karısının böyle bir rezâletini haber alan Fauvel gibi nâmuskâr bir adam ne hâl kesb eder? Sonra bu zât kız iken irtikâb rezaletten çekinmeyen bir kadının kendi taht-ı zevciyyetinde bulunduğu yirmi sene zarfındaki iffetinden istikâmetinden şüpheye düşünmez mi?

Madam Fauvel bulunduğu mevkin ne kadar müthiş bir mevki olduğunu anlayıp bir aralık intihar etmeyi düşündü. Lakin sonradan intiharla da kendi için halâs kabul olmadığını anladı. Louis diri iken lekedâr edemediği namını ba'del-vefât zevci ve oğulları nazarında berbat edeceğini ve kendinin hatırası ailesi nezdinde ilelebet mülevves kalacağını düşündü. Bereket versin ki o esnâda zevci Fauvel Paris'te bulunuyordu. Louis'in ziyaretini takîb eden iki gün içinde madamın odasına kapanıp ketm-i helecân eylemekte bulunduğunun kimse farkına varmamıştı. Biçâre kadın ne yapacağını bilemeyip her ne türlü hareket etse kendi için bir selâmet cihetine görmüyordu. Böyle büyük bir işkence içinde bulunmakta iken zevce Fauvel Paris'e avdet etti. Madam Fauvel böyle yatak odasına kapanıp dışarı çıkmamasının esbâbını tahkike kalkışan zevcene karşı şeker hastalığından rahatsız bulunduğunu söyledi. Bir iki gündür Clameran'dan hiçbir haber yoktu. Kadın bir büyük helecânla Louis zarfından ne zuhûr edecek? Diye bekliyordu. Her ne zaman kapının çingırağı çekildiğini işitse acaba o mu geliyor diye baygınlıklar geçiriyordu. İdama mahkûm olan canilerin her sabah kalktıkları vakit acaba yevm-i idamım bugün müdür? Diye tahammül fersâ bir azâb ve intizâr elimde bulundukları gibi madam Fauvel'de menhus Louis'in vürudundan korkuyordu. Birkaç gün geçti. Louis gelmedi. Fakat mâli yalnız Madam Fauvel tarafından münfehim olabilecek surette yazılmış bir tezkire geldi. Bu tezkire de Louis kendisinin keyifsiz olup dışarı çıkamadığından bahisle Madam Fauvel'i (Louis) hotelinde bulunan kendi dairesine davet ediyordu.

Madam Fauvel Louis'in kendi hanesine gelmesinden ise kendisinin onun nezdine gitmesini daha hayırlı bulduğu cihetle bu tezkireden memnun olup biraz helecânı sükûnet buldu. Ertesi günü mektupta tayîn edilmiş bulunan saatte gayet sade ve siyah bir elbise giyip yüzünü en ziyâde setr eden kenarlı şapkalardan bir dânesini dahi

başına koyarak hîn-i hâcette çehresini büsbütün enzârdan gizlemek için yanına bir de peçe alarak sokağa çıktı. Kendi mahallesinden hayli uzaklandıktan sonra bir kere arabasına binmeye cesaret edebildi. Arabada hem gidiyor hem de Paris'te kendini tanıyanlar pek çok bulunduğundan şimdi (Louis) hotelin de böyle siyah elbise eskimo da bir şapka ve kalın paça ile eşkâlini tebdile çalışmış olduğu hâlde kendini bir bildik görüp de tanıyıverirse diye zihninden bin türlü korkunç fikirler geçiriyordu. Madam Fauvel tezevvüç etti edeli yani yirmi seneyi mütecâviz bir müddetten beri böyle gizli olarak ilk defa sokağa çıkmış olduğundan bu takayyüt bu ihtirâz kendine pek ağır geliyordu. Bir müddet sonra araba (Louis) hotelinin önünde durdu. Madam Fauvel kapıcıya Mösyö le Marquis Louis'te Clameran'ın dairesi hangi katta bulunduğunu sûâl edince üçüncü katta olduğu cevabını aldı. Madam nerdübânlardan çıkarken herkesin nazarı kendine dinlemiş zann ediyordu. Nihâyet üçüncü kadına 317 numaralı dairenin önünde durdu. Şiddetle çarpmaya başlamış bulunan kalbinin hareketi tahfif etmek için iki ellerini göğsü üzerine bastırdı. Çıngırağa dokunmaya cesaret edemiyordu. Koridordan bir adam geçmekte bulunduğunu görünce bu havf ve tereddünün franka varırlar korkusuyla bütün metânetini toplayıp üç defa titrek elleriyle kapıya hafifçe vurdu. İçeriden buyurunuz diye bir sadâ işitildi.

Madam Fauvel içeri girdi lakin karşısına çıkan zât Louis Clameran değil gayet genç ve yakışıklı bir delikanlı idi. Madam Fauvel bu genç görünce acaba yanlış mı geldim diye âsâr-ı tereddüd göstermeye başlayıp dedi ki:

- Affedersiniz efendim. Burası Mösyö le Marquis de Clameran'ın hanesi değil mi? Yanlış mı geldim?

- Hayır yanlış değil. Aradığınız mahal burasıdır madam.

Madam Fauvel'in helecânı arıp çehresi kızardı. Hemân oradan firâr etmenin bir kolayını arıyor imiş gibi bir hâl peydâ edip hiç cevap vermedi. Kadındaki bu tebdili görünce delikanlı tekrar tekrar dedi ki:

- Zât-ı ismetleri Madam Fauvel değil midir?

Madam başıyla bir tasdik işareti etti. Delikanlının böyle kendini biliyormuş olmasından pek meyûs olmuştu. Demek Louis Clameran daha şimdiden bunun namını işâaya herkese ilâna başlamış! Delikanlı madam Fauvel'in gittikçe bozulmakta olduğunu görünce dedi ki:

- Beyhûde hiç merak etmeyiniz madam. Burada kendi hotelinizde imişsiniz

gibi bir emniyet tahtında olduğunuzu biliniz. Hem bugün mösyö de Clameranla görüşemeyeceksiniz. Bundan dolayı beyân-ı itizâr etmek için kendisi bendenizi tevkil etti.

- Öyle derde yanı için müstacel bir mektupla beni buraya kadar celb etti?
- Affedersiniz madam! Mösyö Louis'in size o mektubu yazdığı esnâda maksadı niyeti büsbütün başka idi. Şimdi şu saatte ise o niyetten kâmilten vazgeçmiştir.
- Sahîh mi söylüyorsunuz? Şimdi Louis maksadından geçip tebdil-i fikir mi etti? Madam Fauvell'in muhatabı bulunan delikanlının çehresi meyûsâne bir sûret kesb edip bu kadının çektiği ıztırâbın bir o kadarını da kendi çekiyormuş gibi müteessirâne bir tavırla dedi ki:

- Madam sizi müşkül bir itirâfa mecbûr etmek için Louis hanenize gelmiş ve sizden redd ile muâmele görerek avdet eylemişti. Sizin ne kadar muhik ve meşru esbâba mebnî bu itiraftan imtinâ gösterdiğinizizi asla nazar-ı mütalaaya almayarak hiddetine mağlûb olup sizi bu itirâfa mecbur etmek için her türlü teşebbüsten çekinmeyeceğine dâir yeminler eylemişti. Siz o itirâfı itimâm ki nasıl mecbur iseniz o da hâlet-i nez de bulunan kardeşinin son arzusunu yerine getirmek için keyfiyeti böyle haber suretine kadar vardırmak husûsunda o kadar mazûrdur. O günden beri aleyhinizde istişhâd olunmak üzere reddi gayri kâbil birçok delâil kaviye-i tehiye eylemiştir... fakat şu saatte Louis kendine bir vazife-i mukaddesi add eylediği o teşebbüsten sarf-ı nazar eylemeye mecbur oldu.

Delikanlı bu sözlerinden sonra (şömine) üzerinde duran bir deste kağıdı eline alıp dedi ki:

- Reddi cerhi kabul olmayan evrâk bunlardır: işte köy papasının çocuğun velâdetine dâir olan kayd u tasdikâmesi, Mrs. (Dobbin)'in ifâdâtın çocuğu evlatlığa kabul eden kadınla o aralık işte karışmış bulunan bir cerrahın ifadeleri, Madam de La Verberie'yi Londra da gören zevâtın şehâdetleri, hasılı hepsi burada mevcûddur... bunların cümlesini Louis de Clameran'ın elinden kurtarıncaya kadar az sıkıntı çekmedim... işte madam bunları cümleten gözünüzün önünde ateşe atıyorum.

Fi'l hakika delikanlı bu sözü söyleyerek elindeki evrâkı hep birden (şömine) derûnundaki ateşe fırlatmış ve kağıtlar dahi derhâl ateş alarak kül olmuşlar idi. Delikanlının gözleri alev-i cenâbâne bir sûratle parlamakta olduğu hâlde dedi ki:

- Aleyhinizde ikâme ve istişhâd olunacak delâilin kâfesi mahv oldu madam. İşte mazi şu kağıtlarla yanıp bitti. Eğer şimdi biri çıkıp da sizin kabl el-izdivaç bir çocuk kazanmış olduğunuzu idâ ederse hiç korkmayıp bu adamı müfterilik ile ihâm ediniz. Çünkü artık öyle bir iddianın sübutuna imkân kalmadı. Bu madde hakkındaki delâil bütün mahv oldu. Şimdi serbestsiniz madam.

Madam Fauvel'in nazarında ahvâl-i tenezzüh etmeye başladı. Kadın şimdi anlıyor idi ki bu evrâkı bu delâili Louis Clameran'ın elinden kurtarıp mahve çalışan bu delikanlı kendi veled-i metrûku Valentine Raoul' dur.

Şu aralık madam Fauvel'in o zamana kadar yenmeye uğraştığı şefkat mâderânesi olanca şiddetle galeyana başlamış olduğundan biçâre kadın her bir ihtiyât ve ihtiyâzı unutarak titrek bir sadâ ile dedi ki:

- Ah yavrum Raoul!

- Delikanlı dahi bu hitâbı işitince hâsıl olan bahtiyârlığın derecesinden serhoş olmuş gibi durduğu yerde sallanarak dedi ki:

- Evet Raoul! Hem de validesine gelecek küçük bir üzüntüyü men' etmek için canını her dakika fedaya hazır bulunan Raoul... evet validesine bir damla göz yaşı dökmek için bütün vücudunun kanını akıtmaktan çekinmeyen Raoul! Madam Fauvel'in ihtiyârı elinden gidip artık radde-i mücadeleye kudreti kalmamıştı. Her tarafına bir raşe gerek sanki bütün vücudu bu sevimli delikanlıyı dokuz ay karnında taşımış olduğuna dâir şehâdet ediyormuş gibi kendinde garîb bir hâl her damarında bir hareket ve Raoul'a karşı bir cazibe hâsıl oldu. Raoul aguş maderânesine davet için iki kollarını açtı. Delikanlı dahi derhâl kadının kolları arasında atlayarak boğuk bir sadâ ile dedi ki:

- Valideciğim! Hakikatli valideciğim! Bu ilk pûse-i maderânla beni nasıl bahtiyâr eyledik ise cenâb-ı hakk da seni öyle mesûd etsin! Fi'lhakikate öyle idi. Valentine vaz-ı hâmelden sonra çocuğun yüzünü görmek için pek çok ağlayıp ricalar etmiş ise de bu istirhâmâtını dinleyip çocuğunu kendine göstermemişlerdi. Sahîhân bu pûse ilk pûse-i maderânesi idi.

Madam Fauvel müstağrak hayret ve tesir olarak koltuklu bir sandalyenin üzerine yıkılıverip bir büyük tahassürle önüne diz çökmüş bulunan Raoul'un cemâlini temaşaya daldı.

Bu veled-i metrûkunu ne kadar güzel buluyordu. Bunun mahsûl-i aşk olduğunu letâfet çehresinde nümâyan idi.

Elleriyle oğlunun ipek gibi yumuşak saçlarını karıştırmaya başlayıp bir kız alnından daha beyaz daha nazik bulunan cephesini tesirden mahmurluk peyda etmiş olan güzel gözlerini öpmeye koklamaya doyamıyordu. Raoul validesinin pûselerine taltiflerine müstağrak olduğu hâlde dedi ki:

- Amcamın seni tehdide cüret ettiğini haber alınca ye'simden ne hâl kesb eylediğimi bende bilmiyorum. Ah sevgili valideciğim! Ben hilkaten tabiaten senin ile pederim Gaston Clameran'a benzerim. Dünyada hiç kimsenin dûcâr gaddar olduğunu istemeyen bir insan validesinin işkenceye uğradığına nasıl tahammül edebilir. Pederim olacağına yakın sana mürâcaat etmesini biraderine söylemiş ise de onun kusuruna bakılmaz. Çünkü o esnâda aklı tamâm değildi... valideciğim ben seni bugün görmedim çoktan beri tanır idim. Ekserî pederimle gelip senin hotelinin etrafını toplasır idik. Seni görmeye muvaffık olabildiğimiz gün hanemize mesûden avdet ederdik. Senin mürûrunu görünce pederim der idi ki: “İşte Raoul validen budur” ikimizin de bahtiyârlığı serveri seni görmekten ibâretti. Senin bir büyük ziyafete baloya gidecek ki haber aldığımız zaman seni söylenmiş müzeyyen mutantan görmek için gelip kapının önünde bekler idik. Temâşâ-i cemâlinle tefrîh kalb eylemek için ah kaç defalar kışın soğuklarda arabanın arkasında düşüp o seri çevik hayvanlar ile yarış etmeye mecbûr oldum?

Madam Fauvel'in gözlerinden hazin hazin eşk-i tesir dökülüyordu. Hiç ömründe bu kadar tatlı tatlı ağladığını biliyordu. Raoul'un ihtirâzlı nazik sadâsı kulağına semâvi bir elhân gibi geliyordu. Bu sadâ Gaston'un sadâsını aklına getiriyor binâenaleyh ilk aşkıyla geçirdiği tatlı demleri ihtâr ediyordu. Gaston'un birinci defa olarak aguş-ı muhabbetine atıldığı esnâdaki his eylediği o telezzüzü o helecân azîmi şu saatte dahi his eder gibi oluyordu. Şu anda Raoul hakkında his eylemekte olduğu şefkatin şiddeti kendine zevci Fauvel'i iki oğlunu Madeleine'i ve elhâsılı dünyada sevdiği her ne varsa cümlesini unutturmuştu.

Raoul sözünde devam ederek diyor idi ki:

- Amcamın benim istikbâlimi temîn için sizi tehdid etmek sûretiyle servetinizden istifâdeye kalktığını ben henüz dün duydum... ah anneciğim buna ne lüzum var? Vâkıâ ben fakir hem de pek fakir isem de ben fakir ve sefaletten

korkmam. Küçükten beri zaruretle insaniyet peydâ ettim. Gençliğim sıhhatim var ya çalışıp nasıl olsa geçiniyorum. Senin servetinde benim asla gözüm yoktur. Senin servetin yine senin olsun. Bana yalnız kalbini ver! Beni mesûd edecek ancak senin şefkat ve muhabbetindir. Seni sevmeme müsâade et. Bu ilk busemizin son busemiz olmayacağına beni temîn et hiç korkma ben kimseye bir şeyi sezdirmem. Bu saadetimi herkesten mektûm tutarım.

Madam Fauvel oğlu Raoul'un sözlerini bir büyük hayret ve tesirle dinleyip bu melekten kendini hiçbir zarar gelmeyeceğini anlayarak şimdiye kadar bunu görüp sevememiş ve himâye edememiş olduğuna azîm teessüfler etmeye başladı. Bu zamana kadar nasıl ömür geçirmemiş olduğuna dâir Raoul'u istintaka girişti. Raoul dahi validesinden hiçbir sırrını saklamayıp şimdiye kadar fakirâne yaşadığını ve Londra da kendini büyüten kadının oldukça terbiyesine inatına eylediğini ve kendi bir bankerin yanında hizmette iken bir adam gelip ben senin babanım diyerek kendini alıp götürdüğünü ve sonra babasının vefatıyla hâsıl olan tesirini bütün hikâyeye etti.

Vakit hayli geçmiş ise de kadın Raoul'u istimâddan fevkâlhidmetleziz olduğu için bunun hiç franka varamamıştı. Fakat validesinin saadeti aynı kendi saadeti demek olduğundan Raoul validesini ihtiyâta davet etmek üzere dedi ki:

- Zavallılığım saat yediye gelmiş geç kaldınız zan ederim? Raoul'un bu ihtiyârı üzerine kadın birdenbire kendine gelerek dedi ki:

- Ay! Yediye mi gelmiş? Aman bu kadar uzun müddet nerede kaldığımı bekle merak ederler gideyim!

- Sizi yine görebilecek miyim?

Madam Fauvel pek müşfikâta bir tavır ile dedi ki:

- Hay hay yavrum! Her gün görebilirsin ve hatta sabah bile...

Madam Fauvel ruhu (Louvre) hotelinde kalır bir tahassür ile oğlu Raoul'dan ayrılıp da kendi hoteline avdet eylediği zaman bütün aile halkını sefere de kendini ta'âma beklemekte buldu. Mösyö Fauvel zevcesine böyle gecikmiş olduğundan dolayı şakalar latifeler etmeye başladı. Fakat Valentine bu sözleri soğuk ve münâsebetsiz buldu. En büyük iltifatlar kendine can sıkıcı sözler gibi geliyordu. Helecânını tesirini bunlardan gizlemeye uğraşıyordu. Fakat Madeleine'den hissiyâtını ketm edebilmek pek müşküldü. Kız hiç yanından ayrılmıyor idi ki bundan ketm-i heyecan edebilsin.

Madeline gibi genç şeytan bir kızın tecessüsâtan kurtulmak kolay mıdır? Madeleine yine senin hâlini bu tebdilini merak edip anlamaya uğraştıkça Madam Fauvel'in bu kız hakkındaki eski muhabbeti adeta nefret sûretini almaya başlamıştı.

Bu kızı başından def edip tecessüsâtan kurtulmak için Prosperle izdivâclarını tesrî etmek lazım geleceğini düşündü. Ve kariben kasadâr Prosperle izdivaçları icrâ edileceğini kız dahi tebeşir eylemiş ise de Raoul hakkındaki galeyan muhabbeti kadını her bir işten men eylemekte olduğundan bu izdivâc keyfiyetinin dahi arkasını getiremedi. Her gün Raoul'u görmek üzere (Louvre) hoteline gider ve gece gündüz bu çocuğun istikbâlini nasıl temîn edebileceği keyfiyetini düşünmekte dünyayı görmeye vakti olmazdı. Her gördüğü vakit Raoul'un ahlakını tabiatını tedkîk ve hep müttefi Gaston hasâil makbûlesini bu çocukta görerek kendi teklif edeceği emvâlden bir habbe kabul etmeyecek zannıyla korkardı. Artık madam Fauvel çocuğun amcası bulunan Clameran'dan evvelki gibi nefret etmeyip Raoul'a dâir olan her husus onunla müzâkere etmekte ve dâimâ kendini görmekte idi. Raoul gençlik cahillik sâikasıyla müstakbeline hiç vermiyorsa amcası Louis yeğeninin istikbâli keyfiyetini pek ehemmiyetli bir mesele hükmünde tutuyordu. Bir gün üç kişi birlikte konuşmaktalar iken Louis bu mesele-i mühimmeden söz açarak Raoul'a hitâben dedi ki:

- Oğlum böyle avâre ömür geçirmek olmaz. Kendine bir melek tayîn etmelisin. İstikbâlin ne olacak. On para bile gelir yok!

Raoul

- Sevgili amcacığım! Beni kendi hâlime bırak. Hamd olsun neyim eksik? Henüz ferdâyı tefekkürle uğraşacak birsinde değilim.

Louis

- Şimdiki hâlde bir şeyin eksik değil lakin pederinden kalan bir iki döküntü ile benim servetim dahi yittikten sonra ne yapacaksın?

Raoul

- Hele amcanın düşündüğü şeye bak? O zaman askere yazılıp kurtuluveririm! Birden Madam Fauvel kemâl-i helecânla elini Raoul'un ağzına götürerek dedi ki:

- Sus hayırsız evlat! Askere yazılmak! O nasıl lakırdı? Seni ara sıra görmek saadetinden de mi beni mahrûm bırakmak istiyorsun?

Raoul

- Hayır sevgili validem! Hayır! Louis
- Öyle ise oğlum bizi dinlemelisin? Raoul
- Sizi dinlerim efendim. Siz hiç merak etmeyiniz. Ben çalışırım.
- Memûl etmediğiniz miktarda parada kazanabilirim. Louis
- Zavallı çocuk! Parayı ne ile kazabilirsin? Raoul
- Nasıl kazanacağımı bilemiyorum. Fakat siz bunun için müteessif olmayınız. Elbette o zamana kadar bir yol düşünüp bulurum.

Genç Raoul merâm anlatıp dediğinden çevirebilmek pek müşküldü. Louis ile madam Fauvel ayrıca bu maddeye dâir uzun uzadıya görmüştüler. Raoul bir mesleğe sahip etmek için kendi taraflarından karar verdiler. Fakat bu bâbda kendileri bir sanat bir meslek intihâb edip de bunu kabul için çocuğu zorlamak değil bu intihâb sanat-ı hususuna Raoul'un kendi istek ve istidâdına bırakmaya daha münâsib add eylemişlerdi. Şimdilik yalnız genç Raoul'un idaresi için madam Fauvel Louis'e mikdâr kâfi akçe vermiş taht-ı karara alındı. Madam Fauvel Louis'in Raoul hakkında bir peder derecesindeki hayrhahlığını görünce Louisiz hiçbir iş göremeyeceğini anlayıp Raoul'a dâir olan her bir niyyâtını onla istişâre etmedikçe icrâ etmemeye başlamıştı. Binâenaleyh bununla sıkça görülmeye mecbur oluyordu. Louis ile serbest görüşebilmek için bunu zevci Fauvel'e kendi hanedanın bir dost kadmi olmak üzere takdim etti. Louis istediği saatte Fauvel ailesi nezdine gelip gidebiliyordu. Oğlu Raoul Madam Fauvel her gün görmediği cihetle ona dâir olan haberleri amcasından ayrıldı. Raoul'a dâir gelen haberler mûcib memnuniyet olmayacak bir sûret kesb etmeye başladılar. Madam Fauvel'in oğlu ile vukû bulunan ilk mülâkâtından bir ay kadar sonra idi ki bir gün Louis yeğeni hakkındaki hayrhahlığına delâlet eder bir büyük kedder ve telâşla gelip bunlarda Raoul'un harekât serbestâne ve ahrârânesi pek can sıkacak bir dereceyi bulmuş olduğunu validesine söyledi. Madam Fauvel şaşırarak dedi ki:

- Oğlumun harekâtında can sıkacak ne hâller görüyorsunuz?
- Raoul'un kibr ve taâzzüm ve taammüdü tamamıyla Clameran ailesinin ahlakına müşâbihti. Kendisi bir ateş-pâre olup hiçbir arzusunu men için önüne geçmek kabil değildir. Bununla başa çıkabilmek için ne yolda çarelere mürâcaat etmek lazım geldiğini tayinden âciz kaldım.

- Zavallı çocuk ateş-pâre olup da ne yapıyor?

- Şâyân-ı takbih bir harekette bulunuyor. Lakin bu çocuğun istikbâli beni korkutuyor. Sizin kendi idaresi için akçe verdiğinizden haberi olmadığı ve her bir sarfiyâtını benim kesemden zan eylediği hâlde israf hususunda hiç had ve nihâyet bilmiyor. Milyonlara sâhib bir adamın oğlu imiş gibi hareket ediyor. Asla ilerisini düşünmüyor!

Madam Fauvel şefkat mâderânesi hasbiyle misafirliğinden dolayı oğlunu ithâm emrinde mösyö Marquis Louis de Clameranla hemfikir oluvermeyerek dedi ki:

- Raoul hakkında biraz müsaadesiz davranıyorsunuz. Çocuk bütün hayatı zarûret içinde geçirdi. Şimdi biraz para yüzü gördüğü için gençliğin kendinde tevlîd eylediği hevasâta tabiattan elbette kendini kurtaramaz. Onun şimdiki harekâtını hoş görmelidir. Kendi hilkatten şerîr mizaçlı değildir. O çabuk yola gelir.

Louis her gün madam Fauvel'i görmeye geldiği zaman Raoul'un isrâfâtından ve serbestâne hareketinden şikayet eylemekte ise de kadın dâimâ oğlunu müdâfa ederek onun şimdiki ahvâl- i serbestânesi gençlik cahillik esiri olduğu ve şimdiye kadar rahat yüzü görmeyip ateş fikir ile kavrula kavrula büyüdüğünü söyler ve binâenaleyh amcasının Raoul hakkında müsâid davranmasını istihâm eylerdi. Bir zaman dahi böyle Louis'in Raoul hakkında şikayeti madam Fauvel'in ona karşı müdafaasıyla mürûr ettikten sonra yine bir gün Louis pür hiddet olarak gelip Raoul'un harekât serbâzânesi artık her hududun fevkine çıkmış bulunduğunu eğer bunun önüne almak için lazım gelen tedâbire mürâcaat olunmazsa Raoul'un istikbâli mahv olacağını Raoul'u insan etmek içinse madam Fauvel'in o haşereyi kendi hanesine kabul edip her günkü harekâtını tarassut etmekten başka çare olmadığını anlattı. Madam Fauvel dahi Raoul'u kendi hanesine kabul edip her gün doya doya görmek kendinin en birinci arzusu en büyük emeli ise de buna imkan bulunmadığını bildirdi. Louis kadının bu cevabına taacüb ederek dedi ki:

- Raoul'u hanenize kabule niçin imkan yoktur?

- Bu hâl zevcime oğullarıma karşı bir büyük küfrân olduğu gibi benim gibi aile validesi bulunan bir kadına da hiç yaraşmaz rezilâta bir harekettir.

- Ben de sana Raoul'u zevcene götürüp de işte bu delikanlı sana varmazdan evvel kazanmış olduğum bir veled tabidir diye takdim et demiyorum ya? Elbette bunun münâsib bir usulünü, yolunu buluruz!

- Bunun hiçbir münâsib yolu olamaz.
- Nasıl olamaz? Öyle bir olur ki hüsn-i sûretle icrâ eyledikten sonra kimse bir şey anlamaz.
- Söyleyiniz bakayım?
- Sizin (St. Remy) de de Lagors isminde gayet ihtiyâr bir halazâdeniz yok mu?
- Evet var!
- Bu kadının iki kerimesinden başka kimsesi yoktur değil mi?
- Evet.
- Bu halazâdeniz hâli vakti nasıldır?
- Pek fakirdir.
- Siz dâimâ gizli gizli bu kadına muâvenet-i nakliyyede bulunmuş olsanız adetâ dinlenecek değil mi?
- Bu da doğru fakat siz bunları nereden haber aldınız?
- Ben öyle her şeyi haber alırım!.. Kocanız Mösyö Fauvel bu da Lagos'u pek az tanır. Kaç kızı kaç oğlu olduğunu bilmez değil mi?
- Evet öyledir.
- O hâlde planımız kurulmuş demektir. Şimdi yarın veya o bir gün size (St. Remy)den bir mektup gelir. Bu mektupta halazâdeniz size kariben oğlu Paris'e geleceğinden bahs ederek oğlu hakkında himâyenizi ricâ eder. Tabî mi siz de bu mektubu mösyö Fauvel'e gösterirsiniz. Birkaç gün sonra dahi Raoul gelir. Bu güzel delikanlıyı kocanıza takdim edersiniz olmaz mı?
- Bu dedikleriniz hiçbir vakitte olamaz. Benim halazâdem gayet ehl-i namus bir kadındır. Böyle rezilâne bir komediye iştirâ gibi asla ümid etmem. Marquis müstehziyâne bir surette güldükten sonra dedi ki:
- Hakikat maddeden halazâdenizi haberdâr edeceğimi size kim söyledi?
- Bunun haberi olmadıktan sonra ya (St. Remy) den bize dediğinizi mektup nasıl gelebilir?
- Ne kadar sâfdil kadınsınız? Vâkıâ gelecek mektup (St. Remy) postasının damgasını yolunu hâvî olacaksa da bu mektup halazâdenizden değil orada gayet

emin olduğum bir zât tarafından halazâdeniz imzasıyla gelecektir. Madam Fauvel oturduğu mahalden bir büyük hiddet ve nefretle kalkıp dedi ki:

- Bu teklifiniz adetâ bir büyük denâet bir cinayettir. Ben bunu kabul edemem. Kadının şu reddini görünce Louis de dahi hiddet âsârı görülerek dedi ki:

- Bu teklifime cinayet denâet namı vermezden evvel mazinizi gençliğinizi derhâtır ediniz madam! Kızlık zamanınızda kendinize bir dost bir oynaş tedârik eylediğiniz esnâda hiç bu hareketinizin bir cinayet bir denâet olduğunu düşünmediniz! Sizi son biçâre delikanlı sizi müdâfa uğrunda canını esirgemeye iki adam katl etmeye kadar vardığı hâlde siz bu mert çocukla olan muhabbet mâziyenizi inkâr etmekle onun size olan fedakârlığına mukâbile gösterdiniz! Yine cinâyet-i denâet sözleri aklınıza gelmedi!.. Londra'ya gidip doğurdunuz. Ciğerpâre evladınızı eller eline terk edip avdet ettiniz. Kendiniz milyonlara mâlik bulunduğunuz hâlde o biçâre masumun yiyecek ekmek bulup bulamadığını arayıp sordunuz!.. Yine cinayet denâet lügatleri aklınıza gelmedi!.. Nihâyet rezilât-ı maziyenizi setr için tellenip duvaklanıp cevher-i ismetini muhâfaza etmiş bir kız gibi gelin oldunuz. Bir namuskâr adamı aldattınız. Yine cinayet-i denâet sözlerini aklınıza getirmedi!.. Fakat işte asıl cinayet-i denâet diye bunlara derler... Gaston'u mahv ettiniz lakin oğlu Raoul'u kurtaracaksınız! Yoksa mahiyet-i hakikatinizi aleme ilân ederek sizi namuskâr insanlar arasında muhterem bir aile validesi olmak üzere yaşatmam. Bunu iyi biliniz.

Madam Fauvel şiddet-i ye'sden iki ellerini yüzüne kapayıp hüngür hüngür ağlamakta bulunduğu hâlde dedi ki:

- Merhameten susunuz! Her dediğinizi yapacağım her sözünüze itâat edeceğim. Fi'l hakika sekiz gün sonra Raoul Velantin'in (St. Remy) de bulunan halazadesinin oğlu bir zengin delikanlı olmak üzere Raoul de Lagors unvânıyla Mösyö Fauvel'e takdim edilip o aile miyânına idhâl edilmişti.

Bölüm 17

Madam Fauvel hâin Marquis de Clameran'ın metâlib bî-insafânesini pek büyük vicdânı bir azâbla kabul eylemişti. Clameran'ı merhamet ve insâfa getirmek için pek çok yalvardı ağladı sızladı ayaklarına kapandıysa da bu istirhâmât müessirinin bu bed-tinet herif üzerinde hiçbir tesir hâsıl etmediğini gördü.

Biçâre kadın Clameran'ın bu insâfsızlığı üzerine oğlu Raoul'a mürâcaatla ondan imdâd-ı merhamet talep etti. Raoul validesinin bu tazallümünden pek müteessir olmuş gibi görünerek kavga etmek üzere hemân büyük bir hiddetle Clameran'a koştu... lakin biraz sonra ye'sden morarmış bir çehre ile avdet ederek bu herife sûzkâr ettirmek mümkün olmadığını buna karşı her ikisi için dahi itâat göstermeden başka bir çare kalmamış bulunduğunu kemâl-i teessüfle söyledi. İşte o saat biçâre Madam Fauvel düşürülmekte bulunduğu varta-i mahûfun derece-i dehşetini mevvâzına eyleyip Raoul'un harekâtında dahi bir câlilik ve Clameran'a beyinlerinde bir ittifâk his eylemeye başlamıştı. Bu kadın Raoul'un vürudunu müş'ır bulunan sahne St. Remy mektubunu zevcene gösterdiği ve sonra mahsûl-ı muhabbeti bulunan Raoul akrabasından pek zengin bir delikanlı olmak üzere kocasına takdim edip kendi ailesi efrâdı miyânına idhâl eylediği esnâda ne kadar tâkatfersâ azâblar, vicdânı işkenceler içinde kalmıştı. Namuskâr Fauvel ise zevcesine – şimdiye kadar hiç namını işitmediği- bu genç hısmını bir büyük riâyetle hüsn-i kabule müsâreat gösterip böyle genç ve bâhusûs zengin bulunan bir zâtın Paris dururken St. Remy gibi bir mahalde yaşaması muvâfık hâl olamayacağını bildirmişti. Genç Raoul seni ile hiç nisbet kabul etmeyecek derecede mizâc aşinâ bir hud'akâr olduğundan az vakit içinde mösyö Fauvel'in hüsn-i teveccühüne celb ile pek ziyâde kendini beğendirmiş ve oğulları Abel ile Lucien'in dahi muhabbetlerini kazanmış ve hatta kasadâr Prosper'in bile pek samimi bir dostu olmuştu. Madam Fauvel Raoul'un bütün aile efradıyla muhabbet peyda edip her birinin başka yolda memnuniyetlerini celb eylemekte bulunduğunu görünce Raoul Mösyö Fauvel'e takdim etmiş olduğuna memnun bile olmaya başlamıştı. Fakat bu memnuniyeti çok sürmedi. Çünkü Raoul kibar aleminde yaşayıp o alemin şehsûvarî bulunan gençlere karıştığı müddetten beri içeriye kumara ve daha sâir o aleme mahsus bulunan bin türlü esbâb-ı sefâhatte koyulup sarfiyâtta sefihlikte diğer rüfekâ-i sefâhatini fersah fersah geçmeye başlamıştı. İbtidâi emirde validesinden şefkatten muhabbetten başka bir şey istemeyen Raoul şimdi gûnâgûn metâlib ve ibrâmât ile biçâre kadını rahatsız etmekten bir an hâli kaldığı yoktu. İlk önceleri kadıncağız oğlu her ne isterse sevine sevine vermiş ise de sonra anlamış idi ki oğlu böyle istemekte ve kendi dahi her istenileni esirgemeyip vermekte devam edecek olur ise az vakit sonra elinde avcunda bir şeyler kalmayacaktı. Mösyö Fauvel karısına asla hesap sormazdı. Banker olduğunun ertesi günü çekmecesinin anahtarı zevcesine teslim etmişti. Madam Fauvel gerek levâzım-ı beytiyye ve gerek mesârif zâtiyyesi için her neye lüzum

görürse sarf ederdi. Madam Fauvel bugüne kadar zevcenin kendi hakkındaki itimâdını hiçbir sûretle sû-i istiamâl etmeyip gayet akılâne ve müdbirâne bir surette idâre-i umûr beytiyye etmiştir. Şimdi ise bu idâre Raoul'un israfı yüzünden hayliyeden hayli halele uğramıştı. Zevci bir gün bu sarfiyâtın farkına varıp da paraların nereye sarf olunduğunu kendinden sûâl ederse ne cevap verecektir? Vâkıâ her istediğini her arzusunu icrâ için madam Fauvel dünyalar kadar para sarf eylemiş olsa mösyö Fauvel belki memnun olur hiç canı sıkılmaz ise de kalan arzumu yerine getirmek lazımdır. Madam Fauvel'in ise mahal-i sarfî kocasına irâe edemeyeceği aşikâr idi.

Raoul üç ay zarfında adeta bir aile geçindirecek bir servet mahv eylemişti. Kendine döşeli dayalı mükemmel bir dâire hazırlanmış ve talebi üzerine bir güzel kupa araba ile bir de alâ hayvan alınmıştı. Madam Fauvel Raoul'un bu israfına karşı küçük bir itirazda bulunmuş olsa delikanlının derhâl çehresi mahzûn ve meyûs bir sûret alarak der idi ki:

- Öyle ya! Benim bunları işitmeye ne hakkım vardır? Ben kendimin metrûk bir çocuk olduğumu unutuyorum ben zengin Madam Fauvel'in oğlu değil fakir Velantin'in oğluyum.

Raoul bu tazallümleri kadına mukavemete kudret bırakmazdı Raoul'u mahzûn etmemek için her istediğini dirîğ etmezdi. Raoul cenâbları bir aralık validesinin kendi hakkındaki şefkat mâderânesi galeyana getirmek maksadıyla kadının diğer oğulları bulunan Abel ile Lucien'i kıskanmaya başlamış ve demiş idi ki:

- Onlar meşrû evlatların olduğu için ne kadar bahtiyâr yaşıyorlar!

Ben biçâre hayata ters kapıdan girmişim! Onların alem-i nazarında hürmetleri mevkileri başka! İstikbâl onlar için...

- Ya senin neyin eksik? Neye ihtiyacın var?

- Görünüşte bir şeyim eksik değil fakat hakikatte her şeyden mahrûmum. Her halim sahte. Taşımakta bulunduğum ismim bile çalma.

Bu sözleri işiten madam Fauvel kemâl-i tesirinden Raoul'un her arzusunu yerine getirmek ve meşru oğullarını kıskandırmamak için her nasıl fedakârlıkta bulunmak lazım ise onun icrasından çekinmezdi.

Bahar olmak münasebetiyle Fauvel ailesi St. Remy' de bulunan sayfiyelerine nakl

eylemişler Raoul de Lagors için dahi Vesinet'te kendi sayfalarına yakın bir güzel köşk icrâ edilmişti. Bir akşam cümleten sefere de ta'âm etmekte iken madam Fauvel nasılsa böyle bütün ailesi efrâdı muvâcehesinde Raoul'a misafirliğinden dolayı bir iki söz söylemeye cesaret edebildi. Bu sözlere sebep ise önünü vukû bulan hayvan yarışında Raoul'un iki bin frank gâib etmiş olmasaydı. Mösyö Fauvel hemân söze karışıp dedi ki:

- Bir insanın validesi zengin olduktan sonra niçin tasarruf ile yaşamalıdır. Oğlum Raoul sen işine eğlenmene bak validen Lagors hepsini teediye eder. Zengin valideler evlatlarının mesârif sefâhatlerini teediye için hulk olunmuşlardır. Mösyö Fauvel bu sözü hiçbir sû-i niyetle söylememiş olduğundan bundan zevcesinin nasıl bozulup benim beyaz kesilmiş olduğunun farkına varamamıştı ve binaenaleyh banker sözünde devamla dedi ki:

- Oğlum Raoul sen hiç meyûs olma. Ne vakit akçen biter ise bana gel ben sana istediğin kadar para ikrâz ederim.

Madam Fauvel kocasının bu sözüne karşı nasıl itiraz edebilsin? Clameran'ın ihtârı üzerine Raoul'u gayet zengin tanıttıran kendi değil midir? Madam Fauvel Clameran'ın Raoul'u aleme zengin tanıttırmak hususundaki maksad ve hikmetini şimdi yavaş yavaş anlamaya başlamış ise de artık iş işten geçmiş bulunuyordu. Biçâre kadın gayet şeniâne kurulmuş bir tuzağa düşürülmüştü. Bankerin bu sözleri Raoul üzerinde icâb eden tesiri göstermekte hâli kalmamıştı. Çünkü o gecedan bir hafta sonra Raoul Mösyö Fauvel'in kabinesine kendine akçenin lüzûmu bulunduğundan cahisle bankerden on bin frank istikrâz etmişti. Madam Fauvel bu istikrâz haber alınca şiddet-i ye'sden ne yapacağını bilemeyip hırsından ellerini oğuşturarak kendi kendine demiş idi ki:

- Aman Rabbim oğlan bu kadar akçeyi nereye sarf ediyor?

Madam Fauvel şaşkınlığından ne yolda hareket edeceğini bilemeyerek Raoul'a biraz nasihat vermesi istirhamıyla Clameran'a mürâcaat etti. Herif yeğeninin bu israfını haber alınca hiddetinden ateş kesilerek Raoul'a bir söylemediğini bir etmediğini bırakmadı. Lakin Madam Fauvel'in kalbinde bir kere şüphe baş göstermişti. Yeğen ile amcanın bu kavgalarını temâşâ etmekte iken bunların bu hiddetleri bu sözleri hep sahte olduğunu his eylemiş ve birbirlerine karşı en acı en ağır sözler söylemekte bulundukları hâlde bile gözlerinin içleri gülmekte bulunduğunu fark eylemişti. Kadın

kendine karşı oynanılan bu rezilâne komediden son dereceden müteessir oldu. Lakin bu hâlden dolayı asla Raoul ithâm etmiyordu. Genç yeğeninin cehâletini safvetini sû-i istimâle kalkıştığı için bütün kabahati Clameran'a buluyordu. Böyle alçak bir herifin yed-i istibdâdına girdikten sonra artık her türlü belaya felakete hazırlanmak lazım geldiğini düşünüyordu. Fakat bu alçağın faye-i maksadı ne olduğunu henüz anlayamamıştı. Aradan çok vakit geçmedi. Clameran bu maksadının ne olduğunu Madam Fauvel anlattı. Yine bir gün Clameran Raoul'un müsrifliğinden serkeşliğinden validesine şikayet etmekte ve bu çocuk bu hâlde devam eder ise bunun neticesi son derecede vehim bulunduğundan bahs eylemekte olduğu sırada dedi ki:

- Vukû bulacak gayet müthiş bir belanın önüne almak için yalnız bir çare kalmıştır. O da benim mâdemüvâzel Madeleine ile izdivâc etmekliğimdir.

Madam Fauvel'in bugüne kadar kendi rahat ve saadeti fedâ edecek Louis Clameran'a makâsid-i cinâiyyesine mümâşat göstermesi ancak kendi ailesini bedbaht etmemek için idi. Şimdi Clameran'ın bunlar hakkındaki niyyât-i fâsidesini iştince olanca nefret ve şiddetle dedi ki:

- Böyle bir rezilâne maksada benim alt icrâat olacağıma aklınız kesiyor mu mösyö?

- Hay! Hay!

- Beni nasıl bir kadın olmak üzere hükm ediyorsunuz? Evet ben gençliğimde nasılsa bir hatadır işledim. Lakin bu günkü kevn bu hatanın cezasını kat kat ziyâde olarak çekmedeyim. Bu hatamdan dolayı beni tedîb etmek hakkı size mi kalmış? Size karşı kendi nefesimi müdâfaa hususunda beni bîkudret, zaif, miskin, alçak buldunuz. Lakin bu tecavüzü efrâd-ı ailem haklarına kadar ileri götürür iseniz mukâbile de beni pek şedîd bulacağınızdan emin olunuz!

- Niçin bu kadar hiddet gösteriyorsunuz? Mâdemüvâzel Madeleine için Marquis de Clameran olmak pek büyük bir felaket midir?

- Madeleine varacağı kocayı çoktan intihâb etmiştir mösyö. O kasadar Prosper Bertomy'i seviyor.

- Adam sende! Öyle hanım kızların sevdasında ne olur? Onlar haftada bir insan severler. Ertesi günü unuturlar. Siz iştmiş olsanız Madeleine'e Prosper'i iki günde

unutturursunuz.

- Hiçbir vakitte böyle bir alçaklıkta bulunamam.
- Siz her zaman evvela böyle benim teklifâtıma alçaklık denilen nâmı verirsiniz sonra talebimdeki kuvveti anlayarak pekâlâ muvâfakat gösterirsiniz. Hiç şüphe etmem ki bu da öyle olacaktır.
- Asla! Asla mösyö!
- Benim bu izdivaca hava hoş göstermem her ikimizin dahi saadeti selâmeti içindir. Raoul'a bütün elinizdeki servetinizi teslim etmiş olsanız yine bu sefih çocuğun sarfiyatına kifâyet etmeyeceğini elbette siz de anlamışsınızdır. Halbuki bir gün gelecek ki Raoul'a verecek paranız kalmayacağı gibi o güne kadar
- Vukû bulan sarfiyatınızın açığını mösyö Fauvel'in nazarından gitmeden imkan kalmayacak. O zaman ne yapacaksınız madam?

Biçâre kadın dehşetinden titredi. Clameran'ın dediği müthiş günün geleceğini hem de yakın bir zamanda geleceğini Madam Fauvel'de biliyordu.

Louis sözünde devamla diyor idi ki:

- İşte bu dediğim yevm-i felâket gelirse söz o zaman benim Madeleine ile olacak izdivacımın sizin hakkınızda ne kadar hayırlı olacağını görürsünüz. Çünkü ben bunları hep düşündüm. Madeleine zengin bir kızdır. Bu senin bana cehiz olarak getireceği servet sizin mösyö Fauvel'in kasasında açmış olduğunuz açığı kapatmaya maaziyâde kifâyet eder. İşte benim de maksadım bunu kapatıp sizi halâs etmektir.
- Bu sûretle halâs olmadan ise mahv olmaya tercih ederim.
- Siz kendinizin mahvını arzu ediyor iseniz madam biz mahv olmayı hiç istemiyoruz. Biz bu husûsta müşterek bulunduğumuzdan siz kendinizi mösyö Fauvel'in ve alemin nazarında mahv etmekle bizi de kendinize benzetmiş olacaksınız. Bâhusus ki işin içinde Raoul'un istikbâli de var!

Madam Fauvel herifin şu sözleri üzerine yüzüne müteneffirâne bir nazar-ı ye's fırlattıktan sonra dedi ki:

- Oluyor! Oluyor! Ne söylemiş olsanız beyhûdedir. Çünkü benim bu bâbdaki kararım katidir.
- Kararınız kati midir?

- Evet katidir! Sizin makâsid cinâiyenizden yakamı kurtarmak için her bir şeyi göze aldıracağım. Yüzüme öyle hainâne müstehziyâne nazarlar ile bakmayınız. Eğer beni biraz daha tadyîka kalkar iseniz doğruca gidip Mösyö Fauvel'in ayaklarına kapanarak itirâf hakikat eder affını dilerim. Çektiğim bu azâbları işittiği anda o benim her kabâhatimi affeder. Clameran müstehziyâne bir tavır ile dedi ki:

- Öyle mi zan ediyorsunuz madam?

- Ya siz ne zan ediyorsunuz? Zevcem bu ahvâlin cümlesine vâkıf olunca hiç merhamet eseri göstermeyip beni ondan dışarı kovacak öyle mi? Varsın kovsun. Ben bu cezaya müstahak değil miyim? Sizin bana çektirmekte olduğunuz işkencelerin yanında kocamın bu muâmelesi pek hafif kalır.

Madam Fauvel'in bu ısrarı Clameran'ın o zamana kadar olan her bir kararını alt üst etmişti. Binâenaleyh Clameran kararlarının böyle kadının ısrarı yüzünden birdenbire bozulduğunu görünce kendine son derecede bir hiddet geldi. Bu defa mâhiyetini ketme medâr add eylediği o sahte terbiye maskesini üzerinden kaldırarak sıfat-ı hakikiyesi olan melanetkârlık tavrıyla ve şiddetli bir sadâ ile dedi ki:

- Doğrusu bu kararınız tahsîne alkışa sezâ bırakırdı. Fakat bunu evvela düşünememiş olduğunuza teessüf olunur. Beni ilk defa görmüş olduğunuz günü zevcenize itirâf-ı hakikat etmiş olaydınız ihtimal ki Mösyö Fauvel yirmi sene makdem eylemiş olduğunuz bir hatayı affedebiliyordu. Çünkü o güne kadar zevcelik validelik vezâifinde bir kusurunuz yoktu. Bugünde bu saatte ise madde bir aksidir. Madam bir kere mülâhaza ediniz ki kocanız kendisine akrabanız olmak üzere takdim eylemiş olduğunuz Raoul'un gençliğindeki muhabbetinizin mahsûlü bir veled gayr-i meşrunuz olduğunu haber alınca ne hâl kesb edecektir? Mösyö Fauvel ne kadar mükemmel ve âlî tabiatlı bir zât olsa yine başka bir erkekten kazandığınız oğlunuzu kendiyile bir sefere de yemek yedirmek derecelerine kadar vardırırmış olduğunuz cüret melanetkârânizi, hebâsetinizi affedemez! Clameran'ın bu sözleri pek doğru idi.

Lakin herif bu sözleri söyler iken hiddetinden şimşekler çakmakta bulunan gözlerini Madam Fauvel'in gözlerinin içine dikmiş ise de kadın yine ısrar ve sebatındaki metânetini bozmayıp o da aynı şiddetle hasmının yüzüne bakmakta idi. Clameran sözünde devamla dedi ki:

- Doğrusu kasadâr Prosper'e olan teveccüh ve muhabbetinize taacüb ettim. Onun mesûdiyyet aşıkânesi uğruna kendi namus ve saadetinizi fedâ ediyorsunuz.

Mösyö Fauvel rezâletinizi haber alıp sizden ayrıldıktan ve iki oğlunuz Abel ile Lucien dahi sizin gibi bir kadına valide demeye âr ederek çekildikten sonra bakalım size Prosper'in saadet-i izdivâcından bir fâide hâsıl olacak mı?

- Vazifeten insaniyetten ne yolda hareket etmek lazım ise işte öyle hareket edeceğim.

- Hayır! Ben nasıl hareket etmenizi istiyor isem işte öyle hareket edeceksiniz. Öyle bir takım beyhude fikirler nâfile mülâhazalar uğruna cümlemiz mahv ve perişân olamaz. Hepimizin halâs ve selâmeti için mâdemüvâzel Madeleine'in cehizi lazımdır. Madeleine'in cihâzı lazımdır. Madeleine ile izdivacımızı elzemiyyet derecesine getiren bir başka husus daha var ki o da benim bu kızı şiddetle sevmeklik midir? Clameran lakırdıyı kesip söylediği sözlerin kadın üzerinde ne tesir hâsıl ettiğini tedkîk etmek için bir müddet bekledikten sonra tekrar dedi ki:

- Bu sözlerimin derece-i ehemmiyetini siz zihnen muhâkeme mevvâzına ediniz madam...

Madeleine ile Prosper'in aşk ve alakalarından ziyade namus ailenizi nazar-ı dikkat alınız. Sizden kati bir cevâb almak için ben üç güne kadar gelirim.

- Nâfile geleceksiniz mösyö. Çünkü şimdi zevcem gelince vukûâtı kendine hep haber vereceğim.

Eğer Madam Fauvel helecânlı hiddetli bulunup da Clameran'ın hâline dikkat edecek kadar soğuk kanını muhâfaza etmiş olaydı kocasına ifşâ-i hâl edeceğini söylediği esnâda herifin çehresinde zâhiren görülen alâim ye's ve fütûru pekâlâ fark ederdi. Fakat melûn herif bundan asla meyûs görünmeye gayret ederek dedi ki:

- Böyle bir hareket mecnûnâneye cüret gösterecek kadar budala bir kadın değilsiniz zann ederim.

Bu sözünden sonra Louis Clameran hemân kalkıp kadını selâmlayarak bir büyük hiddet ve şiddetle arkasından oda kapısını çekip çıktı gitti. Madam Fauvel hasmının bu hiddet ve telaşını görünce kendi kendine dedi ki:

- Evet! Evet! Çatlasan da patlasan da işte gidip hepsini Mösyö Fauvel'e haber vereceğim.

Madam Fauvel kendini yalnız zann edip de bu sözleri telaffuz etmekte iken arkasından bir patırtı işitti. Bir de dönüp baktı ki Madeleine bir mermer heykelden

daha beyaz kesilmiş ve gözleri iri iri yaşlar ile dolmuş bulunduğu hâlde kendine doğru geliyor. Biçâre kız meyûsâne bir sadâ ile dedi ki:

- Yengeciğim! Bu herifin sözlerine itâat etmek lazımdır! Madam Fauvel bir büyük dehşet içinde kalarak dedi ki:

- Ay! Sen herifin olan mücâdelemizi işittik mi?

- Hepsini?

- Demek bu husûsta seni fedâ ettin mi istiyorsun öyle mi?

- İstemiyorum. Adetâ ricâ ediyorum. Müsâade ediniz sizi kurtarayım.

- Bu herif aleyhinde son derecede bir nefret his eylemekte bulunduğumuza asla şüphe etmem.

- Bu herif benim nazarımda dünyadaki insanların en işimi en alçağıdır eşna' en alçağıdır. Bundan nefret ettiğim kadar kimseden etmem. Lakin sizi ve namus ailemizi kurtarmak için kendimi feda edip bu melûn herife zevce olacağım.

Madam Fauvel düşünmeye vardı. Şu biçâre kızın arz eylemekte bulunduğu fedâkârlığın derecesi kadının zihnini alt üst etmişti. Müteessirâne bir sûretiyle dedi ki:

- Kızım Prosper'i düşünmüyor musun? Seni çıldırasıya sevmekte bulunan o biçâreye ne cevap vereceksin?

Zavallı kız boğazından doğru hıçkırığa hıçkırığa kopup gelmekte bulunan şiddetli bir ağlamayı men'e çalışarak dedi ki:

- Prosper'e sabah son cevabımı verip kendiyle kat'-i münâsebet edeceğim.

- Hayır kızım! Hayır! Sen bîgünâh olduğunu hâlde benim müstahak olduğum cezaları niçin sana çektireyim?

- Namus-ı ailemiz tehlikede bulunup da o tehlikeyi şu sûretle men etmek benim kudretim dahilinde olduktan sonra böyle bir fedakârlıktan geri durmaklığım kabil olabilir mi? Hayır! Hayır! Bu bâb da tereddüd bile câiz değildir. Ben mutlak Marquis de Clameran olacağım!

Bu sözlerden sonra madam Fauvel ile Madeleine beyninde bir büyük mesele zuhûr etti. Her ikisi de fedâ-i nefis hususunda diğerine meydan bırakmayıp ibrâz-ı alev cenâbı da ileri varmak istiyordu. Bu mücâdele hayali devam etti.

Nihâyet galebe Madeleine de kaldı. Madeleine diyor idi ki:

- Yengeciğim ben yalnız kendi nefsim karşı mesûlüm. Siz ise zevcenize oğullarınıza karşı mesûlsünüz. Amcam bütün bu ahvâli haber alırsa şiddet-i ye'sinden ne hâllere gireceğini bir kere nazar-ı dehşetiniz önüne getiriniz! Biçâre adamın tesir-i kederle vefât etmesi de muhtemeldir. İşte bütün bunları düşünmelisiniz!

Ali-cenâb kızın bu sözleri kâmilten doğru idi. Vukûât yekdiğerini öyle bir surette takîb ediyor idi ki madam Fauvel ne vakit kendini şu müşkil ahvâlden korkutmak istemiş olsa dâimâ böyle gayr-ı kabil mukâvemet bir vazifeye tesadüfle icrâatten geri kalıyordu.

Validesine karşı olan vazifesine mösyö Fauvel'i feda eylediği gibi şimdide yine kocasını ve iki meşru oğullarını Raoul'a feda ediyordu. İnsandan sudür eden bir ilk hata diğer birçok hataların zuhûr ve takibine sebep olur. Bazen bir küçük tedbirsizlik bir büyük cinayetten mübdî olur. Böyle husûsâtta insanın selâmetini temîn edecek yalnız bir çare vardır ki o da itirâf hakikattir. Madam Fauvel Madeleine'in gösterdiği ısrara mukavemetten aciz kalmıştı. Madeleine dalgın ir sûretle dedi ki:

- Benim aklıma başka bir şey daha geliyor.
- Söyle bakalım?
- Ben bu hususta bir büyük şüphede benim fakat bu şüphemi size söylemeye korkuyorum.
- Şüphem ne ise korkma söyle?
- Şüphem şu ki Raoul ile Clameran birbirleriyle ittifâk ederek sakın size karşı bir büyük oyun oynamasınlar?

Kızın bu şüphesi acaba pek haklı ise de validemin şefkati ile gözleri dumanlı bulunan Madam Fauvel Madeleine'in bu bâbdaki şüphesini pek beyhûde buldu. Hatta Clameranla Raoul'un kendi karşısında kavga ettikleri gün haricen öfkeden hiddetten çatlayacaklar imiş gibi mütehevvirâne bir sûret gösterdikleri hâlde hakikatte gözlerinin içi gülmekte olduğunu bile unutarak dedi ki:

- İşte bu şüphem boştur. Hiç öyle şey mi olur? Marquis yeğeninin harekâtından hakikaten nâhoşnuttur. Hiçbir vakitte Raoul'a kötü bir nasihat veremez. Raoul ise cahil hafif meşreb müsrif bir çocuktur. Lakin kalbi temizdir. Bu kadar rahatı serveti görüverince birdenbire ne oldum delisi oldu. İşte undan başka kabâhati yoktur. Beni

çok sefer kendisine ufak bir küçüklük göstersem derhal gözleri yaşla dolup celb-i merhamete çalışarak gücenmeme sebep evvela hâl ne ise bir daha onu işlemeyeceğine dâir bin türlü yeminler eder. Bana karşı olan muhabbet ve bu yoldaki istirhâmlarını bir kere görmüş olsan bu bâbda hiçbir şüpheden kalmaz hepsi mahv olur. Ettiği yeminler tutmamasına sebep ise birtakım ahlaksız arkadaşlarının iğfâlâtına kapılmaktan başka bir şey değildir.

Bütün validelerin hâli böyledir. Çocuklarının kabahatinin sû-i ahvâlinden dolayı dâimâ arkadaşlarını mûâhaza ederler. Kendi evlatlarına masum alemin evlatlarına muğfil nazar ile bakarlar. Her sûretle alev-i cenâba mâlik bulunan Madeleine Fauvel'in oğlu Raoul hakkındaki bu itimâd safderûnânesini uzun uzadıya mûâhazaya muhakemeye kalkışmaya muvaffak hâl görmeyerek hemân dedi ki:

- Allah versin de dediğiniz gibi olsun. Fakat benim Clameranla bir ayak evvel tezevvücüm hakkımızda herhâlde hayırlı olacaktır. Benim bu izdivacıma olan rıza ve muvâffakatımı Clameran'a bu akşam tahriren bildirelim.
- Hayır Madeleine! Bu muvâffakatini herife bildirmek hususunda o kadar alâle hareket etmeyelim. Biraz bekleyelim. Vakit kazanalım. Az vakit içinde pek çok şeyler olur.

Madeleine Madam Fauvel'in bu fikrini cerh etti. Bir felakete intizâr o felâketin zuhurunda ziyâde insana azâb çektireceğini beyânla herhâlde bu gece Clameran'a muvâffakat haberini göndermek haklarında hayırlı olacağını söyledi. Madam Fauvel Madeleine ısrarı üzerine o gece Madeleine'in izdivaca olan muvâffakatini Clameran'a tahriren bildirdi. Yalnız mâdemüvâzel Madeleine yarın öbür gün kasadâr Prosper ile kat münâsebet etmek üzere bulunduğundan kasadârın ye's-i aşıkânesi geçinecek kadar sabr etmek lazım geldiğini ve Mösyö Fauvel Prosper'i pek ziyâde sevmekte olduğundan kasadârı dûçâr alam edecek olan bu izdivaca itiraz etmemesi için biraz vakit geçmek herhâlde elzem bulunduğunu dermiyân eylediler. Madeleine bu mektubun altına kendi hatt-ı destiyle bir satır yazı yazıp Madam Fauvel'in sözlerini tasdik etti. Ertesi gün oldu. Zavallı Madeleine Prosper'i çağırıp bir tarafa çekerek kasadâr üzerinde olan nüfuz fevkaladesinden bilistifade kendini bir daha aramamak ve görmemek hususunda biçareden bir vaat kavî aldı. Ve bu kat' ülfet ve münasebetin esbâbını dahi kendi üzerine almasını yani aleme bu dargınlığa Prosper'in kendi sebep olmuş gibi göstermesini tenbih etti. Prosper ağlayarak kendinin bu tard ve tebidine sebep ne olduğunu bildirmesini kızdan pek çok istirhâm eylediysen de Madeleine

kendinin hayat ve saadeti Prosper'in bu itaatıyla bir büyük tehlikeden kurtulacağını beyandan başka bir cevap vermedi.

Prosper şiddet-i ye'sden ruhsuz bir meyt gibi hiç kendine mâlik bulunmadığı hâlde kızdan ayrıldı. Prosper meyûsen mahzûnen çıkıp gittikten biraz sonra Clameran geldi. Bu gelişi kendiyle izdivaca Mâdemüvâzel Madeleine muvaffakât ettikten sonra istedikleri kadar beklemekle razı olduğunu madam Fauvel'e bildirmek içindi. Clameran Mösyö Fauvel'in kendinden pek hoşlanmadığını bildiğinden bu izdivaç için herhâlde biraz beklemek sabır etmek lazım olduğunu biliyordu. Ve zaten Louis Clameran kendi kendine diyor idi ki:

- Madam Fauvel kasaca husûla getirmiş olduğunu açığı kocasının anlayacağını his eylediği anda bir ayak evvel def tehlike için bu izdivacın icrâsını tesrî gayret gösterecektir. Ben bundan dolayı hiçbir endişe de bulunmalıyım.

Biri tarafından Raoul cenâbları ise kasadaki açığı israf fevkaladesiyle validesine büyülttükçe büyülttürüp o da bu sûretiyle vakit izdivacın tesrîne himmete kusur etmiyordu. Madam Fauvel sıffiyesine nakl etmiş Raoul dahi Vesinet'te validesinin sıffiyesine yakın olarak kendine mahsûs olmak üzere icâr edilen köşke ikamete başlamıştı. Lakin böyle kıra sıffiyeye nakletmekle Raoul'un akçece olan sû idâresine hiçbir intizâm gelmeyip evvelkinden on kat ziyâde sarfiyatta devam ediyordu. Madeleine ile Madam Fauvel'in izdivaca olan razılarını melun göndermiş olduklarını tezkireden üç hafta kadar sonra mösyö fauvel nezdinde bir öğle yemeyi ziyafeti verilmekte bulunduğundan bu ziyafete yirmi işi kadar ahabap davet edilmiş ve bunlar meyânında Marquis de Clameran dahi çağırılmıştı.

Ta'âm edilip seferenin günde yemişler yeğenimde iken Mösyö Fauvel birdenbire aklına bir şey gelmiş gibi Marquis de Clameran'a hitâben dedi ki:

- Affedersiniz Marquis cenâbları sizden bir şey soracağım? Sizden başka Marquis de Clameran namını hâiz bırakmanız var mıdır?

- Hayır mösyö! Hiç böyle bir akrabam bulunduğunu bilmiyorum.

- Sekiz gün kadar oluyor ki ben bir başka Marquis de Clameran bulunduğunu bilmesine haber aldım da...

- Her türlü zuhûrâta karşı ihtiyât gösterip enzâr-ı dikkatten ketm etmek istediği husûsatı hiçbir kimseye sızdırmamak fenninde gayet mâhir bulunan Marquis de

Clameran bankerin bu sözünden fenâ hâlde bozulup çehresi sapsarı kesildi. Lakin derhâl olanca kudretiyle haber-i nefis ederek bu şaşkınlığını âzâleye muvaffık olup dedi ki:

- Acâib! Bir başka Marquis de Clameran bulunduğunu haber aldınız ha?

Clameran ismi ne ise ama Marquis ünvânı sahte olmalı. Mösyö Fauvel dâimâ zadegânlığı asaleti yüzünden fahr ve gururdan. Geri durmayan Louis'in taazzümüne dokunmak için şu sözünü vasiyle add ederek dedi ki:

- Marquis ünvânı sahte olsun olmasın. Bu dediğim Clameran taşıdığı ünvâna şeref veren Clameranlardandır.

- Demek ki çok zengin?

- Öyle zann ederim. Çünkü şürekâmdan biri bu nâma dört yüz bin frank teaddiye etmemi bildiriyor.

Ketm-i hissiyât derûn hususunda pek mâhir bulunan Clameran sözleri işitince adeta kendine buyuramamak derecesinde alıklaştı. Bankerin sûret-i ifadesinde kendi hakkında bir nevi istihzâ his eyliyor idi. Clameran'ın harekâtına dikkat etmeyenler çehresinde hâsıl olan asâr-ı tebdili fark edemezler ise de bunun her hâlini nazar-ı tedkîkten geçirmekte bulunan madam fauvel ile Madeleine herife arz olan havf ve dehşeti ve bir de Raoul'a doğru fırlatmış olduğu manalı bir nazarı pekâlâ görmüş idiler.

Clameran ketm-i helecana fevkâlâde itinâ ederek dedi ki:

- Bu iki zuhûr eden Marquis de Clameran bir büyük tacir olmalı zan ederim.

- Vallahi ne olduğunu bilmiyorum. Yalnız bildiğim şu ki bu dört yüz bin frank bir Brezilya'dan hâvarîye gelmiş bulunan bir kiminin hamulesinin fûrûhtuyla hâsıl olacak imiş.

- O hâlde bu zâtın Brezilya'dan geldiği anlaşılıyor?

- Nereden geldiğini bilmiyorum fakat ister iseniz bu zâtın asıl iseniz bu zâtın asıl ismi ne olduğunu şimdi haber verebilirim.

- Teşekkür ederim.

Banker kalkıp salondan kendi markasını hâvî maroken mamûl bir sürûriyet getirdi. Bunun içinden bir defter çıkardı. Hafif bir surette bu defterde mukayyet bulunan

isimleri okuyarak yapraklarını çevirmeye başladı ve biraz sonra dedi ki:

- Hay! İşte buldum. Bu Clameran'ın ismi (Gaston) imiş!

Clameran'ın bu defa pek fena bir surette bozulması lazım gelirken melûn herif öyle bir metânet ve kayıtsızlık gösterdi ki bu bâbda kimsede bir şüphe uyanmasına imkan bırakmadı. Ve derhâl zihnen buna vereceği cevabı bulup dedi ki:

- Gaston mu?.. Evet evet bildim. Şimdi aklıma geldi. Bu zât-ı hâlimin oğludur. Bu kadının zevci hâvanda mütekemmin idi. Şimdi bu halazâdem Fransa'ya gelerek pederinin namında maarûf bulunan validesinin Clameran ismini taşımaya hâhîş göstermiş olmalı. Pederinin ismi de (Moirot) mı idi? (Boirot) mı idi? iyice aklımda kalmamış hâsılı işte öyle bir şey idi.

- Bu (Boirot) yahud Clameranla yakinen iki kızı bir seferde cem' edeceğimi size tebeşîr ederim. Bu zât kendi nâmına teediye edilecek dört yüz bin frankın şimdilik yalnız yüz bin frangın isteyip diğer üç yüz bin frangı nezdimde hıfz etmemi rica ediyor. İşte bundan bu zâtın kariben Paris'e geleceğini istidlâl ettim.

- Kendisi görmekle elbette ben de mahzûz olurum.

Bundan sonra başka şeylerden bahs olundu. Clameran bankerle olan mebâhisesini büsbütün unutmuş göründü. Lakin ketm-i helecana çalışarak pek büyük bir sıkıneti ile konuştuğu esnâda Madam Fauvel ile Madeleine'in hâllerini tedkîkten bir türlü kendini alamıyordu.

Bu biçâre kadınların ıztırâbları ise pek aşikâr görülüyordu. Bunlar her sâniye birbirlerinin yüzlerine gayet manidâr bir surette bakışmakta idiler. Madeleine yine senden ziyâde müteessir görünüyordu. Bankerin Gaston Clameran ismini telaffuz eylediği zaman Madeleine Raoul'un birdenbire ürküp iskemlesini geri çekerek pencereye doğru bir nazar-ı meyûsâne fırlattıktan sonra etrafı abluka edilip de kaçacak bir delik kalmamış olduğunu gören canı gibi bir hâle geldiğini görmüştü. Hakikaten Raoul etvârında amcası Louis kadar metânet göstermeyip dâimâ lakırdıcı ve şen bulunan delikanlı şu saatte pek mahzûn ve sönük bulunuyor ve Louis'in her harekâtına dikkat ediyordu.

Ta'âm bitti misafirler sedereden kalktılar. Herkes salona çekilmekte olduğu esnâda amca ile yeğen yemek salonunda kaldılar. Burada kendilerinden başka kimse kalmayınca artık ketm-i ye'se lüzum görmeyip birbirleriyle dertleşmeye başladılar.

Raoul dedi ki:

- Acaba o mu?..
- Odur zann ederim.
- O hâlde her şeyi mahv oldu demektir. Hemân firâr etmeliyiz.
- Acaba banker bize bu Clameran'ın nerede bulunduğunu ne fikre mebnî haber vermedi?..

Louis sözünü kesip bir büyük memnuniyetle dedi ki:

- Hah işte! bankerin defteri büfe üzerinde duruyor. Açıp bakalım.

Louis hemân defteri eline alıp Raoul'a etrâfî gözlemesine tenbih ettikten sonra yapraklarını çevirmeye başladı. Ve birinde durup dedi ki:

- Buldum. Gaston da Clameran. Alt Pyreness Oloron da Raoul dedi ki:
- Bulunduğu mahali haber almaktan ne fâide hâsıl olur.
- Bunu öğrendikten sonra yakayı kurtarmaklığımızın ihtimâli vardır.

Haydi salona gidelim burada durduğumuzun farkına varsınlar. Hem sen öyle idama mahkûm katiller gibi mağmum durma. Gül. Söyle. Sonra o tavrıyla iş anlatmış olursun!

- Kadınların ikisinde de şüphe peyda oldu zann ederim.
- Merak etme. Ben bu gece icâb eden planları tertîb ederim.

Yemek salonundan çıkıp diğer misafirlerin yanına geldiler. Lakin bunların yemek salonunda kaldıkları müddetçe Madeleine ayağının öcüyle yavaşça yürümeyip kapıdan ikisinin de harekâtına dikkat etmişti. Ne söyleştiklerini iyice anlayamamış ise de Louis'in büfenin üzerinden defteri alıp karıştırdığını görmemişti. Madeleine şu rüyetine de hâcet yoktu. Zevceliğe kabul eylediği zâtın nasıl rezil bed-tıynet bir kimse olduğunu kızcağız zaten biliyordu. İki saat sonra Clameran Raoul'u Vesinet'teki köşküne isâl etmekte iken planını tertîb etmiş bulunuyordu. Raoul dedi ki:

- O olduğuna artık hiç şüphe kalmadı. Lakin güzel yeğenciğim pek erken telâşa başladık.
- Ne söylüyorsun?.. Banker bunun vüruduna intizâr ediyor. İster misin ki herif

yarın öbür gün çıkagelsin?

- Bakalım Gaston Velantin'in banker Fauvel'in karısı olduğunu biliyor mu?

Ya işte hep madde bundadır. Eğer biliyorsa bizim için buradan firârdan başka bir iş kalmamış demektir. Bilmiyorsa o zaman işimizi hiç bozulmamış add edebiliriz.

- Bunu bilip bilmediğini nasıl haber alabiliriz!

- Dosdoğru gidip kendinden istifsâr-ı keyfiyyet ederiz.

- İyi ama bunu kendinden sûâl pek tehlikeli olmaz mı?

- Beklemek daha tehlikeli olduğu gibi böyle ufak bir şüphe üzerine firarda adeta hamakattır.

- Gidip kendini kim görecektir!

- Ben kendim!

- Evet! İşte bu pek garîb! Ya ben ne yapacağım?

- Sen burada bekleyeceksin. Bir küçük tehlike his eylediğim anda ben sana telgraf çekerim. Sen de durmaz kaçarsın.

Böyle konuşa konuşa Raoul'un köşkünün önündeki parmaklığa kadar geldiler. Burada Clameran dedi ki:

- İşte kararım bundan ibârettir. Sen burada kalacaksın. Lakin dikkat etmeli benim gaybubetim devam ettikçe sende ahlak ve etvârca en mükemmel insanlar gibi yaşamalısın. Madam Fauvel'in yanında dâimâ beni kötüle. Bana iftirâ et. Her bir kusuru kabâhati bana yüklet. Fakat çocukluk lazım değil. Sarf için para talep etme.

Kanaatle vakit geçer. Adieu!.. Ben yarın akşam Orloron da Gaston de Clameranla birlikte bulunacağım.

Bölüm 18

Gaston de Clameran Valentine' den ayrıldıktan sonra pek çok meşakkatler çekip tehlikelerden kurtularak firâra muvaffık olabilmiş idi. Eğer bu hususta sadık Baba Menoul himmeti muâveneti olmaya idi Gaston firarı sıffiyetiyle bir gemiye kendini kabul ettiremeyecek idi.

Gaston validesinin mücevherâtını Valentine' ye bırakıp kendi dokuz yüz yirmi frank ile yola çıkmış idi. Hiç iki insan telef edip de gizlice firar etmek kaydında bulunan

bir adama bu kadar cüzi bir meblağ kifâyet eder mi? Baba Menoul erbâb-ı ticâret ve basiretten bulunduğu için buna bir çare bulmuş idi. Baba Menoul Gaston'u Camargue'de bir çiftliğe gezilip kendi Marsilya'ya gitmiş orada gecelere mahsûs bulunan meyhaneleri bütün dolaşip nihâyet kendi aradığı gibi bir gemici bulmuş idi. Bu gece Tom Jones isminde bir sefinenin kapudânı Warth namında Amerikalı bir adam idi. Ahvâl-i mâzîyesini tahkikten sarf-ı nazar eylediği hâlde gemisinde her türlü hizmeti îfâya müsteid bir delikanlı bulunduğunu isteyip bunu tâifeleri meyânına idhâl ederse göstereceği yararlıktan her surette memnun olacağını buna bildirdi. Zaten kapıdan Warth hükümet nazarından gözlü birtakım ticaret gayrimeşru icrasıyla meşgul bulunduğundan kendi işine yaradıktan sonra ahvâk-i mâzîyesi ne kadar uygunsuz olur ise olsun onun asla vazifesinde değil idi. Binâenaleyh Gaston'u kabule hazır bulunduğunu söyledi. İşte bu sûretle Gaston Tom Jones sefinesi tâifeleri meyânına dehâlet etti. Gaston bunların arasında kırk sekiz saat kadar kalınca kendinin birtakım kanlı kanlı haydutlar içinde bulunduğunu anladı. Bunların içinde erbâb-ı cinâyet ve müfsitten her nevi mevcûd idi. Lakin biçâre ne yapsın? Tâli kendini bu menhûs arkadaşlar ile birkaç aylar beraber yaşamaya mahkum eylemiş idi. Bu gemi Gaston'un yalnız cismini götürüyor idi. Zavallının aklı fikri bütün Velantine'de kalmış idi. Bedbaht kızın hâli ne olacaktır? Bundan sonra kendini kim sevecek? Kim müdafaa edecek? Zavallı ne ile müteselli olacaktır? Bereket versin ki biçâre Gaston'un bunları düşünüp muhâkeme edecek kadar bir boş zamanı yok idi. Bulunduğu mevkin derece-i dehşetini henüz tamamıyla his edemiyor idi. Gemicilik gibi icrâsı gayet müşkil bir sanata vücudu alışkın olmadığından bir müddet çalıştıktan sonra yorularak bitâb düşer idi. Cismen olan yorgunluğundan ıztırâbât-ı ruhâniyye his eylemeye meydan kalmaz idi. Gaston halâsı için içlerinde yaşamaya başlamış bulunan kanlı katil heriflerin icrası değil tasviri bile ehl-i namus olanları dehşete düşürecek suretteki maîşet melanetkârânelerine iştirâk etmeye mecbur idi. Gemi ile birkaç mahale sefer ettiler. Esir-i ticâreti ve sâir sûretle vukûa gelen mahal insaniyet ticâretlerden edilen temettüden Gaston'un hasmına bir hayli akçe düştü. Gaston mümkün olduğu kadar idâre ile yaşayarak üç sene zarfında on iki bin frank kadar bir servet cem' eyledi. Gaston'un daima fikri bir fırsat düştüğü anda bu menhûs kimi ve arkadaşlarını terk eylemek idi. Üç seneden sonra böyle bir fırsat ancak düşebilmiş olduğundan Gaston Tom Jones'in gemisini terk eyledi. Bu kadar uzun bir müddetin mürûrundan sonra Gaston serbest kalınca sevgili Valentine ve taallukatından bir haber almak üzere pederine bir mektup gönderdi. Fakat bu

mektuba cevâben bir dostundan gelen mektupta pederinin vefat ve biraderinin memleketini terk eylemiş bulunduğu ile kendi hakkında dahi muhakeme-i cinâyet tarafından birçok seneler gör ki konulmasına dâir hükm-i gıyâbı verilmiş olduğu ve Velantin'in kocaya varmış bulunduğu haberleri geldi. Biçâre Gaston'a bu haberler pek ziyâde tesîr etti. Artık dünyada zavallının kimsesi kalmamış idi. Muhakeme-i cinâyetin verdiği kürek cezası hükmüyle namusu dahi mahv olmuş idi. Bunlardan fazla bir de Velantin'in kocaya varmış bulunması artık kendi için hayata bir rapta bir muhabbet bırakmamış idi. Velantin'in ebediyet muhabbetine dâir bu kadar yeminler etmiş ve kendi vürudunu bekleyeceğini kaviyyen ve add eylemiş bulunduğu hâlde Gaston'u ne çabuk unutup da bir başkasıyla tezevvüc eylemiş! Lakin Gaston öyle kolay kolay ye'se mağlûb olan insanlar sırasında çıkmış idi. Tom Jones gemisi de durduğu müddetçe kalbi dahi vücûdu gibi katılmış büsbütün başka bir adam olmuş idi. Bu ye'sini müteâkiben kendi kendine dedi ki:

- Olanca gayret ve sevdami para kazanmak hususuna sarf etmeliyim. Bu dünyada insanı aldatmayan yalnız bir şey var ise o da paradır.

Gaston bir azim ile para kazanmak sevdasına düştü. Brezilya imparatorluğunda her ne sûretle para kazanmak ihtimâli var ise cümlesine bir kere baş vurdu. Hayvan derisi ticaretine kalkıştı. Bir maden hafriyâtına başladı. Gaston birçok seneler şiddetli bir hırs servetle durmadı. Dinlenmedi. Çalıştı. Nihâyet seneler geçtikten sonra bir milyon kadar bir meblağ külli ile birçok arâzî sahibi oldu. Gaston cem'-i servet eyleyince Fransa'ya avdet etmek fikrine düştü. Brezilya'yı terk için icâb eden nihâyeti görüp 1866 senesi kânun-ı sâniyyesinde Bordeaux toprağına ayak bastı. Fransa'dan genç ve yüreği birçok ümitler ile memlû olarak çıktığı hâlde ak saç ve feleğin serm ve gerdine uğramış bir adam olarak avdet eylemiş idi.

Amerika'ya alışmış bulunan vücudu aklımın böyle birdenbire tebdilinden müteessir olarak şiddetli bir romatizmaya yakalandı. Etibbâ kendine kaplıcaları tavsiye ettiler. Kendini tedavi için Pyrenees'e gitti. Gaston iâde-i muhabbet eylediyse de Pyrenees dağlarının itâfeti kendini hayran eylemiş olduğundan o Oloron kurbunda Gara nehri sahilinde satılmakta bulunan bir demir kabrikasını iştirâ eyledi. Gaston çalışmaya alışmış bulunduğu cihetle boş durmak kendine pek zor geliyor idi. Bu fabrikayı iştirâ eylemesi hem kendine bir iş bulmak hem de sohbeti için nâfi olan bir mahalden kalmak gibi iki sûretle dahi kendi hakkında hayırlı idi. Gaston'un Piren'e dağlarında birkaç hafta ikametinden sonra bir akşam uşağı kendine bir kart dö vizit getirerek bir

yabancınn kendisiyle görüşmek istediğini bildirmiş idi. Gaston bu kartı alıp okuyunca üzerinde “Louis de Clameran” ismi muharrir bulunduğunu görmüş idi. Gaston birçok senelerden beri kendinde şu kart üzerinde muharrir ismi okuduğu esnada hâsıl olan teessür ve helecân kadar şiddetli bir hâl his eylemiş idi. Vücûdunda bulunan kanı beynine hüçûm etti. Balta ile vurulan ağaç gibi titreyip sallanmaya başladı. Şimdiye kadar kendinde vücûduna ihtimâl vermediği aile muhabbeti olanca kuvvet ve şiddetle kendini göstermiş idi. Zihnini birçok karışık fikir istilâyâ ve dudaklarında birçok sözler dolaşmaya başlamış idi. “Aman kardeşim mi gelmiş?” diye bir feryâd mecnûnâne ile kendini nerdübândan aşığıya atarcasına bir şiddetle koştu. Havlinin ortasında bir adam durmakta olduğunu gördü. Gaston hemân gidip bunun boynuna sarılarak kardeşini kolları arasında salona kadar getirdi. Mümkün olduğu kadar birbirlerine yakın olarak oturdular. Gaston Louis'in ellerini kendi elleri içine alarak dedi ki:

- Kardeşim! Sevgili Louisciğim! Sen misin? İnanamayacağım geliyor. Söyle bakayım karşımda duran sen misin?

Muhârebeden oğlu avdet eden bir valide bile Gaston'un izhâr eylediği mertebede meserret ve tesir gösteremez idi. Gaston kemâl-i şefkatle kardeşinin yüzüne bakıp dedi ki:

- Ben seni nerede görsem tanıyacak imişim. Çehren hiç tebeddül etmemiş. Bakışın gülüşün evveli nasıl idiye yine aynen öyle.

Louis filvâki gülüyor idi. Hem de bu gülüş ihtimâl ki Gaston'u jandarmaların ellerine düşürmek için sahte olarak attan düştüğü uyum menhûsdaki gülüşünden Fransız bir gülüş idi. Hâin Louis gelip de biraderinin kapısının tokmağını aldığı vakit zihnini bin türlü müthiş ve melanetkârâne fikirler istilâ eylemiş olduğundan ihtirazından havfindan zangır zangır iki dişleri birbirine vurmakta idi. Hele kartını uşağa uzatıp da:

- Bunu efendinize gösteriniz.

Dediği esnâda şiddet-i helecanından bayılma mertebelerine gelmiş idi. Kendine asırlar kadar uzun gelmiş bulunan uşağın avdetini beklediği esnâda kendi kendine demiş idi ki:

- Acaba bu zât hakikaten biraderim Gaston mudur? Eğer o ise!.. Hakikati de tekmîl öğrenmiş ise!..

Louis'in havf ve ihtirâzı o kadar ziyade idi ki Gaston'un kendine doğru neredüben aşağıya yıldırım gibi bir süratle indiğini görünce acaba bir sû-i niyetle üzerine mi geliyor diye hemân oradan firâr edecek idi. Lakin sonradan Gaston'un kendine kemâl-i şefkatle bir muâmele-i Nevâz şikârâne gösterdiğini görünce biraderinin hiçbir şeyden haberi olmadığını anlamış idi. Kendine böyle bir itminân peyda olunca artık korkusu ihtirâzı zâil olarak serbest serbest gülmeye söylemeye başlamış idi. Gaston yine aynı şefkat aynı muhabbetle dedi ki:

- Cenâb-ı Hakka çok şükürler olsun. Artık dünyada yalnız değilim. Ben bir sevecek kimse bulduğum gibi beni de sevecek biri bulundu.

Şiddet-i meserret ve helecândan Gaston'un zihni karmakarışık olmuş bulunduğundan birdenbire biraz durup yine dedi ki:

- Aman karındaşım tehhül ettin mi?

- Hayır birâder!

- İşte buna teessüf ettim. Pek meyûs oldum. Ben ister idim ki seni birçok sevimli yiğit çocukların pederi göreyim. Çocuklarını seveyim okşayayım. Kendimin mahrûm olduğu bir saadeti senin yüzünden göreyim. Aile babası olmak ne tatlı şeydir! İnsanın zevkine kederine iştirâk eden bir sevgili karısı olmadıktan sonra o hayatta ne lezzet kalır! İnsan her ne husûsta yalnız kalmak ne büyük bir felâkettir... aman Louis ben de ne söylediğimi bilmiyorum! Şimdi sana bir kardeşe mâlik değil miyim?

- Evet şimdi Gaston bir kardeşe bir dosta mâliksiniz. Artık ikimiz de bîkes add edilemez.

- Öyle ya kardeşim. Madam ki. Sen mütâhil de değilsin. İkimiz bir araya gelip yalnız senden benden ibâret bir aile teşkil ederiz. Fakat söyle bakayım kardeşim beni nasıl buldun? Bu görüşmek saadetine sebep ne oldu?

Louis kendine böyle bir sûâl sorulacağını evvelce tahmin eylemiş bulunduğundan şimendifer de geçirdiği on sekiz saat zarfında bunun cevabını düşünüp hazırlamış idi. Binâenaleyh hemân dedi ki:

- Bu mülâkâtımızdan dolayı yalnız cenâb-ı hakka arz-ı şükrân etmeliyiz. Üç gün mukaddem bir genç zâta tesâdüf ettim. Kendisi Pyreene kaplıcalarından geliyor imiş. Bana orada Marquis de Clameran isminde birden bahs olunur iken işitmiş

olduğunu söyledi. Bu ismi duyunca nasıl olduğumu bilemiyorum acaba hangi sahtekâr bizim ismimizi takınmış olduğunu merak ediyor bunu anlamak üzere buraya kadar geldim.

- Bu Clameran'ın ben olduğumu ümit etmiyor mu idin?
- Ah zavallı kardeşim ben sizi yirmi üç seneden beridir vefat etmiş biliyor idim.
- Vefat etmiş mi biliyor idiniz? Ay mâdemüvâzel Valentine benim selâmete ermiş bulunduğumu size haber vermedi mi? Size bu haberi vereceğini bana vaat eylemiş idi.
- Hayır! Mâdemüvâzel Verberie bize hiç böyle bir haber vermedi!

Gaston'un gözlerinden yıldırım gibi gazab âsârı peyda olmaya başladı ihtimâl ki bu esnâda Gaston'un aklına Velantin'in o aralık kendinden yakayı kurtarmış olmasını bir saadet olmak üzere nakli eylemiş bulunması hakkında bir şüphe gelerek kemâl-i tahavvürle dedi ki:

- Ah benim halâsıma dâir size bir şey söylemedi mi? Demek ki beni vefat eylemiş zann eylediğinizden dolayı hâsıl olan tesirinizi tadîle gayret etmedi. Pederimin şiddet-i ye'sden vefatına nazar-ı bîkaydı ile bakmak gibi bir muâmele-i vahşiye de bulundu. Gelip benim halâsımı size haber vermeye halkın dilinden korkmuştur. Sû-i şöhret kazanmak havfı size bu haberi getirmesine mâni olmuştur.

Gaston kendi istilâ eylemiş bulunan hüznün ve âlâmı def eylemek için yerinden kalkıp aşağı yukarı gezinmeye başladı ve dedi ki:

- Böyle geçmiş şeyler için teessüf eylemelidir? Geçmiş zamanın hatıraları gerek acı olsun gerek tatlı olsun insanın istikbâldeki en ufak bir ümidi kadar bile hâiz ehemmiyet olamaz. Şimdi biz mâziyi bırakıp istikbâle bakalım. Louis biraderine karşı ne yolda idare-i efkâr eylemek lazım geleceğini henüz bilemediğinden la-alat-tayin bir söz sarfını cesaret edemeyip sükût ediyor idi.

Sözü yine Gaston söyleyip dedi ki:

- Ben de mütemadiyen güzellik edip söz söylemiyorum da aç mı tok mu bulunduğunu bir kere sormuyorum. Ta'âm eylemiş idiniz?
- Hayır henüz ta'âm etmedim.

- Ya öyledir niçin sesini çıkarmıyorsun? Ben de daha bir şey yemedim. Benim alâ (Cap) şarabım da var. Dur seninle güzel bir yemek yiyelim.

Gaston bu sözünden sonra çingırağı çekti. Lazım gelen evâmiri verdi. Yarım saat sonra iki birader gayet şaşalı bir surette tanzim edilmiş bir sefere başında bulunuyorlar idi. Gaston kendi azimetinden sonra cereyân eden vakâi tekmîl öğrenmek istiyor idi. Binâenaleyh dedi ki:

- Clameran nâmındaki malikânemize ne oldu?

Bu suale nasıl bir cevap bulup vermek lazım geleceğini tabinde Louis hayli tereddüd etti. Hakikati söylemek mi yoksa söylememek mi? Hayırlı olacaktır? Nihâyet olanca cüretini toplayıp dedi ki:

- Clameran'ı sattım.

- Sattın mı? Şatoyu da mı sattın!

- Evet.

- Orada oturmaya yüreğin tahammül eylemediği için sattın değil mi? Lakin ben olsa idim ecdâdımızın ihtiyâren pederimizin içinde büyüyüp vefat eylemiş oldukları bir mahal maksadı satmaz idim.

- Tuhaf söylersin birader. Senin hatıra dediğin şey öyle harabe derûnunda değil insanın kalbinde payidâr olur. Bir kere içinde çıktıktan sonra sabâvetimin o kadar mesûdâne saatlerini geçirmiş olduğum bir mahale avdet etmeye Verberie barkını görmeye cesaret edemedim.

Gaston'un eski malikânelerini sorması kendinin oralara gitmemiş olduğu hakkında Louis'e bir büyük emniyet ve itmiaân vermiş olduğundan yüzü güldü. Zihninden müthiş şüpheler zâil olmaya başladı. İki kardeş uzun müddet birbirleriyle görüştüler. Ertesi günü oldu. Louis münâsib bir vesile bularak telgrafhaneye koştu. Raoul'a âfideki telgrafi çekti:

“Tedbirden ihtiyattan ayrılma. Tenbihâtım vechle hareket et. Burada her şey yolunda gidiyor. Hissen muvaffakiyetten ümit var ol.”

Louis her ne kadar her şeyin yolunda gittiğini haber vermiş ise de henüz her istediğine nâil olamamış idi. Çünkü Gaston'a gayet mâhirâne ve mütecessisâne sualler sormakta kusur eylemiyor ise de henüz eylediği malûmâtın hiçbirine desters

olamamış idi. Gaston bilâtereddüd bütün tercüme-i hâlini biraderine nakl eylemekten çekiniyordu. Fakat ifâdâtı içinde Louis'in işine yarayacak hiçbir kelime yoktu.

Gaston'un bu surette idâre-i efkâr eylemiş tabîî bir hâl mi idi yoksa iltizâm ihtiyattan mı ileri gelir idi? Erbâb-ı fesâd herkesi de kendileri beni mâil şerr ü fesâd eylediğinden Louis kendinden meknuz bulunan melanetin bir ayni de biraderin de bulunmasından hem korkuyor hem de bunu anlamak merakından çatlıyor idi. Hakikati anlamak için ihtizâz eylediği meslek müdbirâne ve ihtiyâtkarâneneden biraz ayrılmak lazım geliyor idi. Bir gün öğlen ta'âmına unutturdukları esnâda Louis her ne olursa olsun diyip söze başlayarak dedi ki:

- Sevgili Gaston'um şimdiye kadar pek çok şeyler dâir konuştuk ise de asıl mühim add olunacak hususâta dâir beynimizde kelime-i vâhde cereyân eylemişti.
- Aman kardeş ne olduk? Tavrında müddeî umûmi gibi bir ciddiyet peyda oldu.
- Ne olacak kardeşim! Ben seni vefat etti zann ederek senin hisse-i mirâsını da ben yedim.

Gaston bu söze karşı şiddetli bir kahkaha salıvererek biraderinin sözünü kesti.

- Mühim add eylediğin husus bu muydu?
- Evet bu idi. Senin hisse-i mirâsının nereye gittiğine dâir bende başka kim cevap verip verecek? Pederimizden kalan emvâlin nısfına sen ortak değil misin?
- Bu sözü bir daha tekrar eylememeyi rica ederim. Bu kadar zaman aranılmayan bir mala sahibinin kanunen dahi haketmeliği kalmayacağını bilmiyor musun? Ne var ise artık cümlesi senin olmuştur.
- Yok biraderim kabul edemem.
- Zaten pederimin arzusu dahi emvalinin yalnız bir vârise intikâl eylemesinde değil miydi? Müteveffanın şu arzusunu yerine getirmeye borçluyuz.

Gaston biraderinin çehresinde ye's-i alâimi gibi bir hâl müşâhide ederek tekrar dedi ki:

- Bu kadar ısrara sebep nedir? Haddin efzûn bir servete mi maliksin yoksa beni pek mi fakir zann ediyorsun?

Louis bu söze karşı haricen hiçbir şey hissettirmeye çalışmış ise de kalben şiddetli bir lerce geçmiş idi. Foyayı meydâna koymayan şimdi buna ne cevap vermeli? Nihâyet

dedi ki:

- Ne zenginim ve ne de fakir add olunacak bir hâldeyim.
- Emvâli seninle mukâseme taksîm eylemek için seni gayet fakir bir hâlde bulmuş olaydım hakikaten daha ziyâde memnun olur idim.

Ta'âmdan kalktılar. Gaston dedi ki:

- Haydi kalk sana haneyi gezdireyim.

Louis haneyi gezmek üzere biraderinin arkasından gidiyor ise de Gaston'un kendine karşı şu muâmele-i dostanesinin ciddiyetine bir türlü itimâd hâsıl edemiyor idi. Kendine edilen iltifatları eğer emelleri hep calî ve hadkârâne birer hareket zannından kendini bir türlü alamadığı için temîn -i muvaffakiyet yollu Raoul'a telgraf çekmiş bulunduğuna adına izhâr-ı nedâmet ediyor idi. Lakin çehresinde bu fikirlerini belli edecek hiçbir ye's eseri yok idi. Yüzü gülüyor ve kemâl-i beşâsetle söz söylemeye uğraşıyor idi. Evvela haneyi sonra amellerin dâiresini ahır av köpeklerinin bulundukları mahali gezdiler. Latîf bir çayırın müntehâsında bulunan fabrikanın dahi işlemekte olduğu görülüyor idi. Gaston bütün niyetlerini kardeşine söylüyor idi. Fabrikada neler amâl edeceğini oradaki ormandan nasıl istifâde eyleyeceğini odunlardan kömür yapacağını bunlardan dünyalar kadar para kazanacağını biraderine bir tafsîl hikâye ediyor idi. Louis Gaston'nun hep bu fikirlerine takdîr ve tahsîn yollu cevaplar veriyor ise de u cevaplar kamilen kesik kesik kısa kelimâtтан ibâret idi. Biraderinin bu servet ve bahtiyârlığı Louis'i adetâ mahzûn ediyor idi. Kardeşin hâlini kendi hâliyle mukâyese edince kendinin hakîrliği ve zilleti ile biraderinin kendi mesai zâtıyyesi sayesinde kazanmış olduğu hürmet ve itibâr ve mesûdiyyeti bir türlü çekemiyor idi.

Louis'in yirmi sene akdem pederleri Marquis de Clameran'ın büyük oğlunu kendine vâris yegâne taabin eylemiş olmasından mutahassıl bulunan ateş kin ve hasedi yine kemâl-i şiddetle kalbini istilâya başlamış idi. Her tarafı gezindikten sonra Gaston bir büyük şetâretle dedi ki:

- Nasıl bakalım emlâkımı beğendin mi?
- Nasıl beğenmem! Hayran bile oldum. Dünyanın en latîf bir memleketinde vâkıâ en güzel bir mülke mâliksiniz!
- Öyle ise kardeşim benim malım olan şey senin de mâlik demektir. O kadar

beğendin ise hiç buradan ayrılma. Benimle beraber kal. Müteahhil değilsin. Paris'in muzır havası yerine buradaki havâi sâfiyi teneffüs et. Burada bizim için bin türlü meşguliyet vardır. Hem de hepsi kârlı paralı meşguliyetlerdir. Seninle çalışıyoruz. Kazanıyoruz. Nasıl planım fenâ mı?

Louis bu teklif ali-cenâbâne karşı hiçbir cevap vermiyor idi. Bu teklif kendine bir sene evvel vukû bulmuş olaydı kabulünde asla tereddüd göstermez idi. Bunca meşâk-1 zelilânenen sonra böyle bir maîşet mesûdâneye nâiliyyet Louis için hakikaten bir nimet gayr-ı müterakkıba hükmünde ise de hayf ki biraderiyle böyle bahtiyârâne ömür sürmeye bu günkü hâl ve mevki müsâid değil idi. Louis için Paris'i terk etmek mümkün olmayacak idi. Louis Paris'te bir işe başlamış idi ki bu iş yarıda bırakmak en büyük tehlikeleri dâi idi. İcrâsına koyulduğu bu keyfiyyet-i cenâbiyede yalnız bulunsa alâ lakin bir de şerik cinayeti var idi. Gaston sormuş bulunduğu sûâlle karşı biraderinin sükût eylediğini görünce dedi ki:

- Niçin cevap vermiyorsun? Yoksa bu teklifimi kabule mâni olacak bazı sebepler mi var?
- Hayır hiçbir sebep yok.
- O hâlde niçin tereddüd ediyorsun?
- Paris'teki memuriyetimden ayrılıyor isem oradan aldığım maaştan başka geçineceğim yok da...
- Tereddüdün sebebi bu mu? Ya bir dakika evvel pederimizden kalan mirâtın nısfını bana nasıl arz ediyor idin? Yok kardeşim! Ben bu hâlleri beğenmem. Sen henüz benim nasıl bir kardeş olduğumu anlayamamışsın...

Louis başını önüne indirip hiçbir cevap vermedi. Gaston bilmeye bilmeye kardeşinin yüzüne hançerler saplıyor idi. Louis mahbûbâne bir sûretle dedi ki:

- Size bâr olurum diye korkuyorum.
- Bana mı bâr olacaksın? Sen hakikaten deli imişsin. Sana pek zengin olduğumu söylemedim mi? Şimdi sana gösterdiğim emlâk-ı mecmû servetimin rubani bile teşkîl etmez. Bu kadar serveti yalnız başıma ne yapacağım? Yiyeyeğim bir lokma ekmek değil mi? Yirmi dört bin lira irâdım var. Brezilya'da satılmak üzere bulunan birtakım imtiyâzâtım var ki onları daha hesâba katmadım. Orada bulunan vekilim bunlardan dört yüz bin frank gönderdi.

Bu sözleri işitince Louis'in şiddet meserretten başı dönmeye başladı. Kendine bıkaydâne bir tavır vermeye uğraşarak dedi ki:

- Bu vekiliniz kimdir?
- Eski şekerim. Bu meblağ şimdi istediğim anda bana göndermelik üzere Paris'teki bankerim nezdinde bulunuyor.
- Paris'teki bankeriniz ile ülfetiniz var mıdır?
- Hayır. Bunu bana (Pau) daki bankerim pek müstakîm mutebir muhterem bir zât olmak üzere tasvî eyledi. Dur bakalım ismi de galiba Mösyö Fauvel olmalı. Provence

Sokağında ikâmet ediyormuş. Louis kayıtsız görünmek için son derecede haber nıfs eylediği hâlde bile fauvel ismini işitince kıpkırmızı kesilmiş idi. Lakin Gaston olanca dikkatini kendi nakliyatına hazır eylemiş olduğundan biraderine arz olan bu tebeddüle dikkat edememiş idi. Gaston sözünden devamla dedi ki:

- Bu bankeri tanıyor musunuz?
- Şahsen tanıyorum ama nâmını işittim.
- Öyle ise seninle beraber kariben bu zâtla görüşeceğiz. Çünkü sen buraya yerleşmek için Paris'teki mesâlihini yoluna koymaya gittiğin zaman ben de seninle birlikte gideceğim. Eğer hakikaten Gaston dediği gibi Paris'e gidecek olursa bu azimetiyle Louis'i mahv etmiş olacaktı. Louis soğuk kanını muhafazaya bir büyük gayret göstermekte olduğu hâlde müteaccibâne bir sûretle dedi ki:
- Ay sen de mi Paris'e gideceksin?
- Hay! Hay! Gideceğim. Bunda bu kadar şaşılacak ne var?
- Hayır bir şey yok.
- Paris'ten nefret ediyorum. Hem de ömrümde hiç gitmemiş olduğum hâlde nefret ediyorum. Fakat bazı esbâb daha doğrusu bazı vezâif cedîye beni bu seyâhate mecbur ediyor. Mâdemüvâzel Verberie'i Paris'te bulunduğunu haber aldım. Kendisini görmek istiyorum.
- Acayib!..

Gaston mâdemüvâzel Verberie ismini telaffuz edince düşünmeye müteessir olmaya başlamış idi. Louis'in ne kadar fena bir surette bozulduğuna dikkat etmeyerek dedi

ki:

- Bu kadını niçin gözümün istediğimi sana söyleyebilirim. Louis onla vukû bulan mufârakatım esnâsında validemin mücevherâtını tesîm etmiş edeyim de...

- Ay şimdi yirmi üç seneden sonra bu mücevherâtı geri almak fikrine mi düştün?

- Evet... daha doğrusu hayır!.. O kadar şiddetle sevmiş bulunduğum kadını bir daha görmek istiyorum... Bu mücevherât bu bâbda bir vasileden ibârettir.

- Fakat kendini nasıl bulabileceksiniz?

- Kendini bulmak pek basit bir sûretle mümkün olabilir (Becaucaine)a bir mektup yazıp mâdemüvâzel Verberie'nin varmış olduğunu zaten ismini öğrenirim. Bir kere bu ismi haber aldıktan sonra Valentine'i bulmak pek kolaylaşır.

Louis hiçbir cevap vermedi. Louis melanetdeki mahâretini şu noktada da gösterdi. Biraderinin bu niyetine karşı hiç itiraz etmedi. Bir adamın mekâsidine karşı gelmek orada mı niyetine icrâ hususunda ateşlemek demek olduğunu bildiğinden Louis biraderinin bu fikrine karşı bir mümânaatta bulunmayıp hemân bahsi değiştirdi. Artık o günü akşama kadar ne Paris'ten ve ne de Valentine' den bahs olunmadı. Louis gece odasında yalnız kaldığını esnâda bulunduğu mevkin dehşetini her yüzden tedkîke uğraşıp buna karşı lazım gelecek tedâbîr akılâneyi bulmak için olanca kuvâi zihniyesine istiamâle başladı. Bunca senelerden beri bir maîşet melûnâtına ile yaşamış bulunan Louis için ufak bir menfaati uğruna en büyük bir cinayeti köze aldirmek işten bile değildi. Lakin bu defa ümid-i selâmet kapılarını bütün kendi için kapanmış görüyor idi. Nasıl hareket eylese muvaffakiyyet memûl eylemiyor idi. Bu meydan mücadeleden çekilmenin bir yolunu düşünüyor idim. Biraderinden küllî bir meblağ istikrâz ederek bir daha gözlere görünmemek üzere ortadan gâib olmayı korkuyor idi. Pek çok düşündü ise de aklına bir türlü. Muvâfık bir yol bir usûl gelmedi. Korktuğu insan bir değil idi ki! Madam Fauvel banker Madeleine hep bunlar kendi hasımları idiler. Ya Gaston hakikati haber alır ise kendinden şiddetli bir intikam ahzine kalkmayacak mıdır? Kendi şerrîn cinayeti bulunan Raoul bile kendine bir felaket geldiği esnâda derhâl o da gelir ile birlik olup Louis'in düşman azmi olacağına şüphe mi edilir? Gaston'u Valentine ile görüşmekten men edebilecek bir tedbîr bir hile bir tarîk keşf eylenecek imkânı var mıdır? Louis bunun bir yolunu bulmak için ateş gibi yanmakta bulunan başını ellerinin içine almış bulunduğu hâlde

sabah oluncaya kadar pencerenin önünde oturdu. Şiddet tefekkürden beyni dağılacak gibi bir hâle geldi. Ve en sonunda kendi kendine dedi ki:

- Nafîle düşünüyorum. Buna hiçbir çare olamaz. Yalnız bu hususta vakit kazanmaya gayret etmeli. Fırsat düşündüğü anda hemen istifâdeye kalkışmalı.

Louis'in fırsat add eylediği husus besbelli Clameran'dan Gaston'un firârı esnasında kendinin hayvandan düşmesi kabilinden bir şey olmalı.

Sabah olup da Louis biraderinin karşısına çıktığı esnâda çehresinin arz edildiği sükûnet geceki geçirdiği dehşetli demleri nazarlardan büsbütün setr eylemekte idi. Mütâdından ziyade söz söyleyip gülüyor beşâset gösteriyor idi. Birdenbire o eski sükûnetini bozarak içi içine sığmıyor imiş gibi bir tavır gösterip hayvan ile etrafı gezmeye çıkmak istediğini biraderine anlattı. Bundan maksadı Gaston'u anlattırıp avutmak, işgâl etmek anlattı. Bundan maksadı Gaston'u anlattırıp avutmaki işgâl etmek binâenaleyh Paris'i Valentine'i kendisine unutturmak idi. Louis bu hususta gayet mâhîrâne hareket eylemiş olduğundan hemân ümitlerine muvaffık olacak gibi görünüyor idi. Bu sûretle biraz vakit geçirdi biraderi yine niyetini icraya kıyâm eder ise böyle bir mülâkât her iki taraf için dahi mûcib-i teellüm olacağını zavallı Valentine için belki de bir takım tehlikeli dâi bulunacağını dermiyân ile Gaston'u bu fikrini icrâdan alıkoyabileceğini memul ediyor idi. Madde yalnız validesinin mücevheratına kalır ise bu nazik hususun icrâsını dahi kendi derûhde eyleyeceğini söyleyecek idi. Bu mücevherâtın nerede olduğunu bildiğinden bunları getirip biraderine teslim edecek idi. Louis bu yolda tefekkürât ile vakit geçirmekte iken bir gün biraderi kendine dedi ki:

- Benim mektup yazdığımдан senin haberin yok değil mi Louis!

Louis bu sözü işitince mektubun nereye yazılmış olduğunu derhâl anlayıp kendi ümitlerinin kâmilen mahv olmuş bulunduklarına şüphesi kalmayarak mütehayyirâne bir çehre ile dedi ki:

- Mektup mu yazdın? Nereye? Kime? Ve ne için?

- Velantin'in zevcenin ismini haber almak için Becaucaire Lafourcade yazdım.

- Hala aklın Valentine' de mi?

- Hala aklım onda.

- Bunu görmekten sarf-ı nazar eylemedin mi?

- Hayır!

- Kardeşim sevmiş bulunduğun kadının şimdi bir başka adamın zevcesi bulunduğunu düşünmüyor musun? Kim bilir şimdi Valentine evlat sahibi aile validesi olmuştur. Bakalım seni memulün vechle kabul edecek midir? Bu ziyaretinle kadının dirliğini ihlâl eylemeyeceğini biliyor musun?

- Bu hareketimin adetâ delilin olduğunu ben de biliyorum lakin ne yapayım? Bu deliliği icrâdan bir türlü kendimi men edemiyorum.

Gaston bu sözleri öyle bir metânet ve ciddiyetle söyledi ki Louis dahi biraderini bu fikirden çevirmek mümkün olamayacağını anladı. Louis biraderinin bu niyeti kati olduğunu anlayınca kendi dahi bunu kararından çevirmek hususunda hiç ısrar göstermeyip hemân sözü değiştirdi. Lakin hakikatte kendi kendini yiyip bitiriyor idi. Gaston'un göndermiş olduğu mektubunun cevabı vürûd edip de her iş anlaşılıyor ise diye bir büyük azâb içinde kalmış idi. Postacının hangi saatte gelmekte olduğunu bildiği cihetle o saatlerde mektubun kendi eline vürûd eylemesi için havliden ayrılmıyor idi. Hesâbü'l cevâb biraderiyle beraber haneden hâric bir mahale gidecek olurlar ise postacı geldiği esnâda mektupları nereye bırakmak olduğunu bildiğinden haneye gelir gelmez birinci işi mektupları yoklamak olur idi. Louis'in bu takayyüdât beyhûde olmadı. Bir pazar günü postacının kendine teslim eylemiş olduğu mektuplar meyânında bir de (Becaucire) damgasını hâvî bir mektup bulunduğunu gördü. Bu mektubu almış olduğu esnada biraderiyle gezmeye çıkmak üzere her ne kadar hayvana binmek üzere bulunuyorlar idiyse de sabırsızlığından çatlama derecelerine gelmiş bulunduğu cihetle bir bahane bularak odasına çıktı. Hemân mektubu açtı. Mektup üç büyük sahifelik tefsîlâtı hâvî idi. Lakin bu tefsîlâtın hiçbirinin Louis'e dokunur bir cihete olmayıp Valentine'e dâir malûmât veren kısmı yalnız şundan ibâret idi:

“Mâdemüvâzel de la Verbeirei'nin zevci Andre Fauvel isminde gayet muteber bir bankerdir. Henüz kendisini şahsen tanımak şerefîyle müşerref değil isem de kariben Paris'e edeceğim seyâhatte kendisiyle görüşmek azmindeyim. Bu rica olacak bazı muâmelât-ı sarrâfiye için kendisine mürâcaat edeceğim. Hem kendimi de sizin tarafınızdan olarak takdim edeceğim.”

Fourcade

Louis bir büyük tehlikeden kurtulan bi insan gibi titremeye başladı. Kendi kendine

“eğer bu mektup biraderimin eline geçmiş ola idi artık benim için kaçırmaktan başka bir iş kalmayacak idi.” diyor idi. Fakat Louis bu mektubu elde etmekle de kendinin selâmetine temîn etmiş olmuyor idi. Çünkü Gaston sekiz gün kadar bekleyip mektubun cevabı gelmediğini görünce fûrkâda bir başka mektup yazacağı aşîkâr olduğu gibi fûrkâdın dahi birinci gönderdiği mektubun adem ve vusûluna istiğrâbla beraber kemâl-i iticâl ile bir ikinci mektup daha yazacağına asla şüphe yok idi. Louis bu hareketle on bir on iki gündür kadar bir müddette başka bir şey kazanmamış idi. Binâenaleyh kendi kendine diyor idi ki: “Bu ahmak Fourcade eğer hakikaten dediği vechle Paris'e gidip de bankerin karşısında Clameran namını telaffuz edecek olur ise benim için her şey mahv olmuş demektir.” Louis yukarıda mektupla meşgul bulunduğu müddetçe Gaston aşağıda bunu beklemekten sıkılarak nihâyet “haydi gelsene” diye bağırmaya başlamasıyla Louis elindeki mektubu gayet hafî bir mahale saklayarak aşağıya indi. Louis'in zihninden vermiş olduğu karar biraderinden küllî bir mikdârı akçe istikrâz edip bu parayı evvelce kendinde mevcûd olana zam ederek icâb eylediği anda hemân Amerika'ya firâr edivermek idi. Ben kendimi selâmete atayım da benden sonra Raoul ne halt eder ise etsin diyor idi. Bu kararından bir gün sonra Louis biraderi Gaston ile oluveren yolu üzerinde gezinmekteler iken neticesini biraderinden yirmi bin frank istikraza getirmek üzere tertîb eylemiş olduğu mükemmel bir yalanın mukaddemâtından söze başladı. İki biraderler konuşa konuşa ağır ağır yollarında devam etmekteler iken bunların karşılıklarına amele kıyafetinde bir genç çıkarak ikisini de selamladı. Bu genç amelenin selamı esnasında Louis'e öyle şiddetli bir raşe arz oldu ki Gaston bunun franka vararak kemâl-i taaccüple dedi ki:

- Ne oluyorsun!
- Bir şey yok. Ayağıma taş ilişti de sarsıldım.

Louis ayağıma taş ilişti diye yalan söylüyor idi. Ve yalan söylediği dahi sadâsındaki ihtizazdan belli idi. Birdenbire bu derece dûçâr havf ve helecân olmasının sebebi de kendilerine selâm vererek geçen amele kıyafetli gencin Raoul olduğu tanınmasından ileri gelmiş idi. Raoul'un oralar vürûdu hayra delâlet etmeyeceğini bildiği cihetle bu defa mevki ve zamana göre idare-i kalem ve etvâr edebilmek iktidâr melanetkârânesi tamamıyla gâib edildiğinden başka biraderinin söylediği sözleri bile anlamayıp yalnız “evet” “öyledir” gibi atma cevaplar veriyor idi. Louis'in tekâmül-i aklı fikri Raoul'un oraya niçin gelmiş? Ve neye amele elbisesi altında şahsını ketm etmeye lazım görmüş olduğunu keşf etmekle meşgul bulunuyor idi. Louis Oloron'da

bulunduğu müddetçe hemân her gün Raoul'a mektup göndermiş idiyse de Raoul'dan bir cevap bile alamamış idi. Raoul'un kendi mektuplarına cevap yazmak hususundaki ısrarını evvelleri bir keyfiyat olmak üzere telakkî ediyor idiyse de şimdi bu hareketini bin türlü esbâb-ı garibeye atf ediyor idi. Acaba Paris'te fevkâlâde bir hâli vukû geldi? Madam Fauvel Raoul ile bozuşarak bunların foyalarını meydana çıkarmış olmasından dolayı mı Raoul Paris'ten firâra mecbûriyet hissetti? Louis'in zihni böyle bin türlü ihtimâller içinde dolaşmakta iken yine kendi kendine “Gördüğüm delikanlı filhakika Raoul'u idi? yoksa diğerini ona mı benzetirim!” diye bir aralık gördüğü amele kıyafetli gencin Raoul olup olmaması hususunda dahi iştibâha düştü. Amelenin arkasından gidip de hâl-i şüphe edemediği için merakından adetâ çatlamak derecelerine gelmiş idi. Ânbeân dahi merakı işkencesi tezâyüd ediyor idi. Bereket versin ki bu akşam Gaston mutadından evvel yorgunluk hisseyleymiş olduğundan hanelerinden çabuk avdet eylediler. İçeri girer girmez Louis kendini dâire mahsusuna dar attı. Louis kendi kendine serbest kalınca bir sigara yakıp uşaklara kendini beklememelerini tenbih ettikten sonra dışarı çıktı. Eğer gördüğü amele kıyafetli delikanlı filhakika Raoul'un kendi ise o aralık hanenin etrafını kollayıp oralarından ayrılmayacağını Louis biliyor idi. Bu hükmünde hata etmemiş olduğunu çok geçmeden anladı. Çünkü Louis yüz adım kadar ilerlemeden yolun kenarındaki ormandan önüne bir adam çıkmış ve bunun Raoul olduğunu derhal tanımış idi. Binâenaleyh bir büyük sabırsızlıkla dedi ki:

- Neye geldin? Ne var?
- Bir şey yok.
- Bir şey yok mu? Paris'te uğursuz bir vaka zuhûr etmedi mi?
- Hiçbir uygunsuzluk zuhûr etmedi.
- Öyle ise neye geldin? Şu aralık mevkiini terk etmeklik ikimizin de mahvına sebep olabilir.
- O benim bileceğim şey.

Louis bu cevabı işitince kemâl-i hiddetle Raoul'un ellerinden yakalayıp bir büyük şiddetle sıktıran sonra dedi ki:

- Hayır! Yalnız sen değil bu garip hareketin sebebini ben de bileceğim.

Raoul kendinden memul olunamayacak bir kuvvetle silkelenip ellerini Louis 'nin

ellerinden kurtararak müstehziyâne bir tavır ile dedi ki:

- Dur! Dur! Hiddetlenme istediğin cevabı sana şimdi veririm...

Raoul sözünü bitirmeden Louis cebindeki revolveri yarıya kadar dışarı çıkararak dedi ki:

- Sorduğuma cevap ver yoksa seni fena yaparım.

- Fena mı yaparsın? Söyle bakayım ne yaparsın? Evvela sana şunu ihtâr edeyim ki beni bilâ-hakka muvaffık olmak ümidine sarf-ı nazar et. Ben sana cevap vermek ister isem de böyle ab-ı aşikâra bir yol üzerinde değil. Gözetmediklerini ne biliyorsun? Haydi bir başka mahale gidelim.

Yolu tahdîd eden handakı aşıp ekinleri çiğneyerek tarlaların ortasına doğru yürüdüler. Yoldan bir hayli uzak mesafeye kadar ayrıldıktan sonra Raoul dedi ki:

- Buraya gelmemek esbâbını şimdi söyleyebilirim. Mektuplarını aldım. Tekrar tekrar okudum. Pek müdbirâne hareket eylediğini anladım! Fakat beni hakikat-i maddeye âgâh etmemek hususundaki niyetini de keşf ettim. Bütün bana olan işaretinden belli olarak yalnız bir hükm çıkabiliyor idi ki o da bizim için bir büyük tehlike mevcûd olduğundan ibâret bir hükm idi.

- İşte iyi ya! Tehlike olduğunu anlamışsın da tedbîr ihtiyâtı terk ile buraya niçin geldik?

- Bunun neresi iyi amcacığım? Tehlikeye karşı arz-ı metânet etmezden evvel bunun nasıl bir tehlike olduğunu bilmemekliğim lazım değil midir? Göz görüne bir tehlikeye karşı nasıl göğüs göreyim?

- Ben sana telâş etme demedim mi?

Raoul Paris külhanilerine mahsus bir tavır müstehziyâne ile güldükten sonra dedi ki:

- Telaş etmemekliğim için benim sana emanetim bir kemâl bulunmak iktizâ eder.

- Bana emniyetin bir kemâl bulunmak iktizâ eder zâhir. Benim senin hakkında vukû bulan bunca iyiliklerim üzerine senin bu tabanca şüphelerin ne kadar garîb ve manâsızdır! Siz gelip Londra'da arayarak bulan kimdir? Sen kimiz kimsesiz kalmışken seni bir aileye intisâb ettirip bir isim sâhibi eden ben değil miyim? Hâlini temîn ettikten sonra şu esnâda temîn istikbâline çalışan da yine ben değil miyim!

- Pek güzel? Pekâlâ söylüyorsun? Niçin şimdiye kadar

- Bu fedâkârlıklarını bana isbât etmedik? Beni aramaya geldiğin zaman bana hiçbir ihtiyacın yok idi değil mi? Bu hareket ali-cenâbânemi ve beni bulmakta sence hiçbir fâide mütesavvir olmadığını bana isbât et bakayım?

Clameran hiddetinin kesb-i şiddet eylemesinden korktuğu için sükût ediyor idi. Sözü yine Raoul söyleyerek dedi ki:

- Amca efendi! Şimdi bu çocukça sözleri bırakalım. Ben buraya geldim ise senin nasıl bir adam olduğunu ve sana ne dereceye kadar itimâd ve emniyet hâiz bulunduğun bildiğimden geldim. Eğer beni mahv etmek senin menâfine mutâbık gelse bir sâniye bile tereddüd etmezsin. Bir tehlike hisseylediğin anda benim ne olacağımı nazar-ı insâfa almayarak hemân kendi çare-i halâsına bakarsın. Nâfile buna hiç itiraza kalkışma. Bu pek tabî bir keyfiyettir. Senin yerinde ben de olsam öyle yapardım.

Yalnız şurasını nazar-ı dikkatine al ki beni öyle pek bâd hevâ olarak künden atamazsın. Şimdi o çocukları bırak da hakikat maddeyi bana anlat. Louis Raoul gibi bir şerrîk cinayetine karşı pek kâbil surette hile icrâsına kalkışılmayacağını anladığından hiç hiddet ve telâş eseri göstermeyerek biraderinin nezdine geldiği günden beri olan vukûâtı muhtasarân anlattı. Yalnız biraderinin servetini mümkün olduğu kadar küçültmeye ehemmiyetsiz göstermeye gayret etti. Amcasının nakliyatı hitâm bulduktan sonra Raoul dedi ki:

- Demek ki biz pek bir mevki de değil imişiz. Nasıl bu keyfiyetten yakayı kurtarabileceğine emin misin?

- Evet. Eğer senden bir hıyânet görmez isem eminim.

- Benim şimdiye kadar kimse hakkında bir hıyânetim vukû bulmadı Marquis cenâbları. Lakin bu işten yakamızı ne sûretle kurtarabileceğiz?

- Henüz ne sûretle kurtaracağımızı ben de biliyorum. Lakin elbette bir yolunu bulurum. Müsterîh olarak Paris'e avdet et. Korkma orada senin için hiçbir tehlike yoktur ben burada bulundukça Gaston'u dikkat-i mütemâdiyye altında tutarım.

Raoul biraz düşündükten sonra dedi ki:

- Bana hiçbir tehlike erişemeyeceğine iyice emin misin?

- Hay! Hay! Eminim. Madam Fauvel bizim elimizde demektir. Kabâhat maziyesini alem-i nazarından ketm için kimseye bir şey söyleyemez.

- Evet validem bizim elimizde demektir. Zaten benim korktuğum da o değildir.

- Ya kimdir?

- Benim muhterem amcacığım ben senin gibi mesâlihe kabul etmeyen düşmandan korkarım ki o da Madeleine'dir.

- Ay! Onun nesinden korkmalı!

- Sen Madeleine ehemmiyet vermiyor musun? Öyle ise bil ki pek hata ediyorsun. Madeleine kendini yengesinin selâmeti uğruna fedâ eylediye de düşmanlarına büsbütün teslim-i silâh etmemiştir. Sana zevce olmayı vaat eyledi. Şiddet ıztırâbından olmak derecelerine bulmuş olan biçâre Prosper'i yanından savdı ise de henüz bize karşı olacak muvaffakiyetten de kâmilan kat-i ümid eylememiştir. Sen onu korkarak sade dil zann ediyor isek pek yanılıyorsun. O kızda pek büyük intikamlara cüret gösterecek bir metânet, cesaret vardır. Bu kız Prosper'i seviyor. Sevdâkeş olan bir kadın muhabbetini dişi kaplanın yavrularını sakınması nev'inden bir şiddet fevkâlâde ile müdâfaa eder.

- Bu kızın beş yüz bin frank cehizi bulunduğunu bilmiyor musun?

- Vâkıâ bu kadar küllî bir ciheze mâlik ama sen akılâne hareket etmek ister isek herhâlde ondan sarf-ı nazar etmelisin.

- Hayır! Ben hiçbir vakitte Madeleine'den sarf-ı nazar edemem. Madeleine zengin değil fakir dahi olsa yine alacağım. Şu saatte benim arzu ettiğim şey onun cehizi değil kendidir. Raoul bu kızı seviyorum. Fena hâlde seviyorum.

Raoul amcasının bu ifadesinden birdenbire şaşırarak dedi ki:

- Bu mümkün müdür? Sen! Sen! Madeleine'i seviyorsun ha?

- Benim Madeleine'i sevmem bu kadar taaccübe şayan mıdır?

- Asla taaccübüm sende gördüğüm televvün harekâtadır. Eğer filhakika Madeleine'i seviyor isek artık bizim işimiz bitti demektir.

- Ne için işimiz bitmiş oluyor? Söyle bakayım?

- Acaba efendi insan mübtelâ-i sevdâ olunca aklı başında kalmaz da onun için. Bir meşhûr darb-ı mesel vardır. “Aşık olan kumandan mağlûb olur” derler. Aklını

başına topla amca! Kız pek kurnaz pek şeytandır. Her dakika bizi tarassut etmekten fâriğ olduğu da yoktur.

Louis şiddetli bir kahkaha ile yeğeninin sözünü kesip dedi ki:

- Aman dur bakalım ne çabuk ateşleniyordun. Güzel Madeleine'den bu kadar nefret mi ediyorsun?
- Bizim mahvımıza işte bu kız sebep olacaktır.
- Ne için bu kadar hiddet gösteriyorsun? Ben Madeleine'i seveyim sevmeyeyim getireceği cihezin nıfsını sana verecek değil miyim? Sen ona bak şimdi bundan ziyâde konuşamayız. Yarın gece bu saatte yine buraya gelmelisin.
- Pekâlâ!
- Fakat tedbirsizlik lazım değil.
- Nasıl amele kıyafetim fena mı? Beni bu kılıkta görünce kendimi kimseye tanıtmamak niyetinde bulunduğumu anlamadın mı? O kadar müdbirâne hareket ettim ki şimdi beni herkes Paris'te zann ediyorum. İhtiyâtı o kadar ileri götürdüm ki şimendiferde ve ferda bile üçüncü mevki bendim.

Bu sözlerinden sonra Raoul vedâ edip ayrıldı. Lakin delikanlının bu ziyareti Louis'te bin türlü şüpheler uyandırmış idi. Kendi kendine diyor idi ki:

- Raoul Paris'ten niçin bu kadar hafıyyân çıkmış? Oralara geldiği hâlde niçin kendini herkese Paris'te bildiriyor. Acaba bana karşı bir tuzak mı kuruyor? Vâkıâ o benim elimde demek ise de ben de onun elinde değil miyim?

Burada bulunduğum müddetçe kendine yazmış olduğum mektuplar hep benim aleyhimde birer delîl değil midirler? Acaba bu teşebbüsten hâsıl olacak temettü yalnız zatına hazır etmek için bir yolunu bulup beni başından def etmek çarelerini mi düşünüyor? Louis bu tefekkürâtla bu gece dahi gözlerini yummadı. Lakin sabaha kadar uyanık geçirmiş olduğu bu müddet zarfında zihninden vereceği kararı dahi tamamıyla vermiş olduğundan akşamın vürûdunu büyük bir sabırsızlıkla bekliyor idi. Gece oldu. Yeğeni ile dün akşam görüşmüş oldukları mahale gitti. Raoul'u çayır üzerinde sigara içmekle meşgul buldu. Raoul amcasını görünce dedi ki:

- Nasıl bir karar verebildik mi!
- Evet. İki kararım var. Bunlardan birinin netice pezir olacağından iyice

eminim.

- Kararlarınız ne ise söylüyorsunuz.

Louis fikrini mümkün olduğu kadar muhtasar fakat o derecede ruhlu olur ifâde etmek arzusunda bulunan bir adam tavrıyla düşünerek dedi ki:

- Birinci planımın sûret-i icrâsı ancak senin kabulüne vâbestedir. Sana işten el çekmeyi teklif eder isem bana ne cevap vereceksin?

- Ama garîb ha?

- Eğer sana küllî bir meblağ teklif eder isem Fransa'yı terk ederek Londra'ya avdet etmeye razı olur musun?

- Vereceğin meblağın mikdârını bilmeli miyim?

- Yüz elli bin frank kadar verebilirim. Raoul omuzlarını salladıktan sonra dedi ki:

- Teessüf ederim amca efendi hazretleri henüz siz beni iyice tanıyamamışsınız. Bana karşı desâis icrâsına kalkışıyorsunuz. Lakin emin olunuz ki bu hareketiniz ne merdâne ve ne de akılâne add olunabiliyor. Merdâne add olunamaz. Çünkü mukâvelâtımız haricine çıkıyorsunuz. Akılâne dahi add olunamaz çünkü şunu iyice zihnine yerleştir ki ben. De senin kadar desâis imâlinde mahâret ibrâz edebilirim.

- Fikrini anlayamıyorum?

- Ben seninkini anlıyorum ya! O benim için kâfidir. İster isen sen benimkini anlama. Ben seni pekâlâ tanırım. Ben seni nazar-ı hırs ile tedkîk ettim. İnsan böyle bir nazarla tedkîk eylediği şeyi pek mükemmel görür. Eğer sen bir milyona mâlik olacağından cidden emin bulunamamış olsan bana yüz elli bin frank arz etmeye kalkışmazsın.

Clameran kendine bir tavır rastgûyâne vermeye çalışarak dedi ki:

- Bundan hata ediyorsun.

- Hayır! Hiç hata etmiyorum. Maziye nazaran istikbâl hakkında hüküm vermiyorum. Pek çok defalar benim râim hilâfına olarak Fauvel'den sızdırılan akçelerin onda biri olsun benim cebime girmedi mi?

- Bu paralar fâizde değil mi? Bunların tezayüdünden müştereken istifâde etmeyecek miyiz?

- Bu meblağ her nerede ise oraya senin elin ile konulmadı mı? Canın istediği anda paraları bulunduğu yerden kaldırıp beni açıkta bırakmaz mısın? Ben parsız kalınca cinayet mahkumesinden başka nereye gidebilirim.

Louis bu sözlerden gayet müteessir olmuş gibi görünerek dedi ki:

- Sus! Sus! Nankör!

- Nankör ha! Ya bana karşı ettiğin hileleri balâ-sebât yüzüne çarpar isem o zaman ne cevap vereceksin?

- İsbât edebilir isen et bakalım?

- Pekâlâ sen biraderin Gaston'un ancak kendini geçindirebilecek raddede bir irâde mâlik olduğunu söylemedik mi? Hâlbûki Gaston'un en aşağıdan altmış bin liralık bir vâridâta mâlik olduğunu ben sana isbât edivereyim. Lakin dur. İnkar etme. Buradaki emvâli ne idir? Yüz bin “écus.” Mösyö Fauvel bankasında ne kadar akçesi var? Dört yüz bin frank değil mi? Fakat servet mevcûdesi bunlardan ibârettir? Hayır çünkü olurlunda bulunan tahsîldâr mahsusunu satın almak üzere yeniden birtakım irâd tahrîsine memur eylemiştir. Tahkîkâtım nasıl günlerimi boş geçirmemiş olduğumu sen de anladın ya?

Raoul'un bu hesâbât vefâdâtı o kadar doğru ve kati idi ki bunlara Louis bile itiraza cesaret göstermedi. Binâenâleyh sözü yine Raoul söyleyerek dedi ki:

- Kumandaya kalkışan adam evvel-i emirde bir kere kendi kuvvetini yoklar. Elimize istifâde edecek bu kadar fırsatlar geçti. Hani onlardan niçin bir fâide istihsâl edemedik?

- Ne yapayım ki?

- Ne yapasın ki cümlesi mahv oldu değil mi? Fakat bunları mahv eden gâib eden hep senin hep senin hatalarının seyyiâtıdır.

- Vukuâtte de kumanda edilemez ya?

- Hay! Hay! müdbir olanlar vukûâte dahi kumanda ederler. Ahmak olanlar zamanın tesâdüfâtından imdâd beklerler. Âkil olanlar o tesâdüfâtı icat ederler. Londra'da beni almaya geldiğin esnâda ki mukâvelâtımız ne idi? Bize biraz muâvenet etmesi için valideme yalvaracak değil mi idik? Eğer bu teklifimizi bilâ-redd ve la-mezâhim kabul eder ise kendiyle hoş geçinecek değil mi idik? Hâlbuki âhvâl böyle

mi cereyân etti? Beni vâsıta ittihâzıyla biçâre kadına o kadar eziyetler ettik ki zavallı kemâl-i ye'sinden ölmeye tekarrüb etti. Şimdi ne yapacağını şaşırdı kaldı.

- Maksada vüsûl için acilâne hareket lazım geliyor idi.

- Pekâlâ! Madeleine ile tezevvüc zihnine koymak dahi bu acilâne hareket etmek her şeyi ondan gizlemek lazım idi. Bu esrara vâkıf olduğu günden beri yine seni icrâi nasâyihden akıl öğretmekten fâriğ olduğu yoktur. En nihâyet bu kız yengesine söyleye söyleye bir gün hepsini Mösyö Fauvel'e ile karşı itirâf ettirecek veyahut polis müdürüne hakikat hâli ihbara kadını mecbûr edecektir.

- Ne yapayım seviyorum.

- Bu sözü evveli de söyledin lakin bin defa daha söyleyen bira para etmez. Böyle bir söz ile beyân mazaret ahmaklara yarışır. Sen hem kendini hem beni bir büyük belaya soktuk. Keyfiyetin neden ibâret olduğunu anlamadan harekete başladık. Şimdi “ah bilmiş olsa idim şöyle yapardım” diyorsun işte bu da ahmaklara yarışır bir mazerettir. Her şeyi evvelden tahkik edip bilmek iktizâ eder idi. Sen bana baban oldu demedik mi? Hâlbuki işte adam olmamış yaşıyor imiş. Biz öyle bir sûretle hareket ettik ki şimdi gidip de ben senin oğlunum diye kendimi takdim edebilmek mümkün olamayacak. Bir milyonluk servet hep benim olacak iken şimdi bu mebâliğin on parası bir elime geçmeyecek. Pederim şimdi eski sevgilisi Valentine'i aramaya kalkışmak bir kere ikisi buluşup konuştular mı artık bize selâmetler ola. Her şey mahv oldu demektir. Louis sıklet-i derûnunu gösterir bir surette yüzünü buruşturduktan sonra dedi ki:

- Sus! Artık alıverir. Eğer her bir şeyi ben bozmuş isem bir tedbir-iistimâl ederek yine cümlesini kazanabiliriz.

- O nasıl tedbîr imiş bakayım?

Louis boğulurcasına kısık bir sadâ ile dedi ki:

- Bu tedbirde bana mahsûs bir sırdır!

Louis ile Raoul bu söz üzerine bir dakika kadar sükût ettiler. Bu sükûtları o kadar manidâr idi ki bunun delâlet ettiği manadan ikisi de bilâ-ihitiyâr râşedâr olmaktan kendilerini alamamış idiler. Birbirlerine hiçbir kelime söylemeyip hiçbir işaret etmeksizin bu dehşetli kararın nasıl bir karar olduğunu ikisi de pek vazihen anlamışlar idi.

Bu sükûtu en evvel ihlâl eden Louis olup dedi ki:

- Fransa'yı terk etmeliğin için sana teklif eylemiş olduğum yüz elli bin frangı redd ediyorsun öyle mi? Fakat bir kere iyice düşün. Henüz vakit geçmemiştir.
- Ben düşünceğimi düşündüm. Hem artık memul ederim ki sen de beni aldatmaya kalkışmazsın. Alacağım yüz elli bin frankla kazanmaklığımız muhtemel olan bir büyük servetten hangisini tercih etmek lazım geleceğini düşündüm. Gönlüm büyük servetten ayrılamadı. Ya bu emele muvaffık olurum yahud ben de bu uğurda seninle helâk olur giderim.
- Lakin bana itâat gösterecek misin?
- Her sûretle.
- O hâlde sen hemân Paris'e avdet etmelisin?
- Yarın sabahtan tezi yok.
- Müdbirâne hareket et. Eski usulü bırakma, Madam Fauvel'in yanında yine dâimâ beni ithâm et her kabâhati bana yüklet.
- Buradaki vukûâtı bana yazarsın ya?
- Paris'tekileri de sen bana bildireceksin?
- Ne olmuş ve olur ise hemân eş'âr ederim.
- Rakîm bulunan kasadâr Prosper'i nazar-ı dikkatin altından ayırma.
- Prosper'den tarafa hiçbir tehlikemiz yoktur. Artık zavallı ile iyice dost oldum. O tesîr- i ye'sle öyle bir yola daldı ki o yoldan sağ olarak dönmesi mümkün olamayacak.

Son defa olarak birbirinin elini tutup sıktıktan sonra ayrıldı. Sûret-i zâhirede en iyi iki dost imişler gibi bir muâmele ile ayrılmışlar ise de hakikatte her ikisi de diğerinden son dereceye kadar müteneffir ederler. Raoul azimetinden beş gün sonra bir çarşamba günü öğle zamanı Gaston birdenbire keyfini bozdu. Bir baş dönmesine göz kararmasına tutuldu. Ayakta durabilmek iktidârını gâib etti. Bu keyifsizliğini görüp telaş edenlere dedi ki:

- Nâfile telâş etmeyiniz ben hastalığımı tanırım. Ben bu keyifsizliğe “Rio” da de tutulmuş idim. Bunun tedavisi iki saat uykudur. Yatıp uyuyayım. İki saat sonra beni akşam yemeğine kaldırınız. Hiçbir şeyim kalmadığını görürsünüz.

Lakin yemek vakti gelip de Gaston'u kaldırmaya gittikleri esnâda yatmazdan evvel söylemiş olduğu gibi kendini iyi bulamadılar.

Eski göz kararmasına şimdi bir baş ağrısı dahi inzimâm etmiş idi. İki şakaklarının damarları bir şiddet fevkâlâde ile atıyor idi. Boğazından bir büyük tazyik ve kuruluk hissediyor idi.

Keyifsizliğinin hepsi bundan da ibâret değil idi. Dili ağırlaştı. İsteddiği kelimâtı çevirip telaffuz edememeye başladı. Bir kelimeyi telaffuz uğraştığı hâlde ağzından başka bir kelime çıkıyor idi. Çenesinin adelâtı bütün çekildi. Ağzını pek büyük bir ıztırâb ile açıp kapayabiliyor idi. Louis biraderinin yanına çıkıp da bu hâlini görünce hemân haber gönderip bir tabîb celb eylemenin eşed lüzûmu bulunduğunu ihtâr etti. Lakin keyifsiz buna mûmânaat gösterdi. Ben kendi hastalığımı tabîbden iyi bilirim diyip on seneden beridir kendi hizmetinde bulunan bir ihtiyâr İspanyol uşağına bir limonata yapmasını emretti. Ertesi günü Gaston hakikaten hayli iyileşmiş göründü. Kalkıp gözünden sabah ta'âmını güzelce yedi. Evvelki günü hastalanmış olduğu saat gelince yine o saatte daha şedîd birtakım ıztırâbât baş gösterdi. Bu defa Louis Gaston'un re'yini sormaksızın oraca şöret şâiyası bulunan doktor “C” ni celb eyledi. Doktor hastayı muâyene ettikten sonra korkacak bir şey olmadığını söyleyip hastaya üzerine gayet cüzî bir miktarda “morfin” gezdirilmiş birçok pehlivan yakıları yapıştırmalarını bilâ- tenbih ve “Valerianate de zinc” den ibâret bir de ilaç yazdıktan sonra çıkıp gitti. Fakat nısfü'l leylden üç saat sonra birdenbire Gaston'un hastalığı tebeddül ediverdi. Başındaki ağrı def olup onun yerine öyle bir sık sadr ve sıkıntı geldi ki hastaya bir dakika bile aman vermediği için biçâre düşünün içinde bin tarafa döndüğü hâlde yine rahat edebilecek bir vaziyet bulamıyordu. Sabahleyin erkenden doktor geldi. Hastalığın bu tebeddülüne şaşırıp kaldı. Ağrıları bir ayak evvel teskîn etmek için morfinin mikdârını biraz ziyâde koyup koymadıklarını sordu. Efendisine yakıları yapıştırmış bulunan ihtiyâr İspanyol tarif edilen miktardan zerre kadar ziyâde morfin koymadığını söyledi. Doktor keyifsizin göğsünü arkasını iyice dinledikten sonra dikkatle mufassalları muâyene etti. Mufassalların ekserîsinin şişip ıztırâb vermekte olduklarını gördü. Bu defa sülûk yapıştırmalarını tenbih edip ziyâde bir miktarda “sulfate de quinine” tertîb etti. Ertesi günü yine geleceğini söyleyip gitti. Doktor gittikten sonra Gaston bir büyük gayretle başını kaldırıp hizmetkarına dostlarından bulunan bir avukatı gidip çağırmasını emretti. Louis bunu duyunca dedi ki:

- Aman kardeşim! Avukata ne ihtiyacın var?
- Bazı şeyler soracağım. Şaka değil keyifsizliğim pek fena iştîdâd etti. Eğer avukat gelip de istediklerimi sorar ve işlerimi kendi arzum vechle tanzim eder isem o zaman gönlüm daha ziyâde rahat eder. Avukatı çabuk çağırırlar.

Gaston Fransa'ya avdeti esnâsında Bordeaux da keyifsizlendiği vakit bu yoldaki işlerini kâffeten tanzim eylemiş ise de şimdi sevgili karındaşı ile buluşması bu iki kararlarının kamilen tadîl ile yeni bir vasiyetnâme tertîb eylemesine lüzum göstermiş idi.

Gaston'un avukat ile görüşmek istemesi bütün emvâlini biraderi Louis'e terk etmek için icâb eden vaziyetnâmenin sûret-i tertîbi hakkında bazı güne istişârede bulunmak maksadına mebnî idi.

Celb edilen avukat maharetiyle kesb-i iştihâr etmiş bir zât olup ekser uâlarda kendi kanuna değil kanunu kendine uydurur idi. Bu zât gelip de Gaston'un niyetlerini tamamıyla anlayınca intikâl emvâl-i haricleri pek ağır bulunduğundan bu maddeyi intikâlin gayri bir sûretle tavsiye ederek Gaston'u kârlı çıkarmaklığın bir tarikini düşündü.

Fi'l hakika bunun için dahi gayret sade bir yol buldu. Bu bulduğu yol dahi eğer Gaston hayatında bir senet tanzim edip emvâl ve kazancının nısfına Louis'i ortak eder ise bâdel-vefât biraderi Louis'in yarım harc vermesi lazım geleceği keyfiyyeti idi. Keyifsiz avukatın bu fikri pek büyük bir memnuniyetle kabul etti. Bu memnuniyeti yalnız intikâl haricinin azalmasından değil eğer kendi vefat etmeyiverir ise emvalinin nısfına kardeşin iştirâk etmiş bulunacağından dolayı idi. Çünkü biraderini gınâ-i tabi mâlik bir adam kıyâs eylediği için bu mâli kendine başka türlü bir sûretle kabul ettirebilmek mümkün olamaz zann ediyor idi. Ortalık senedi tanzîm eyledi. Demirhanenin işletilmesi için Mösyö Louis beş yüz bin franklık bir sermâye vermekle Gaston de Clameran'ın ortağı olmuş oldu. Bu mukâvele nâmeye Louis'in dahi vaz imza eylemesi elzem bulunduğundan kendine beyân keyfiyat edildik de güya kardeşinin bu fikri kendine hiç hoş gelmemiş gibi bin türlü muhâlefet ve mümânaatlar ile kağıdı imzaladı. Louis böyle bir serveti rüyada bile göremez iken böyle bir muvaffakiyete nâiliyyet kat kat fevkinde bir servete nâil olmuş ise de bu servetten müsterihâne istifâde edebilmek gibi bir mesûdiyyetten mahrûm bulunur idi. Bu servet kendine pek geç vâsıl olmuş idi. Memnuniyet yerine Louis'i bir hiddet bir

mahzûniyet istilâ eyledi. Bu serveti tâlinin kendine karşı bir acı istihzâsı sûretinde telakkî ediyor idi. Bu zenginlik Louis için bir mesûdiyyet değil adetâ bir büyük mücâzât idi. Bundan dolayı da kabâhati kendine değil biraderi Gaston'a buluyor idi. Kendini bu kadar müşkil bir mevki de bırakan husus ancak biraderinin şu aralık ortadan isbât-ı vücûd eylemiş bulunması değil midir? Mevkinin fevkâlâde kesb-i müşkilât eylemiş bulunmasından dolayı hasıla gelmiş olan ıztırâb derûnunun derecesi şerrîn cinayeti bulunan Raoul'a gönderdiği mektuplardan anlaşılıyor idi.

Louis kardeşiyle olan iştirâk mukâvelenâmesini imzaladıktan birkaç saat sonra Raoul'a sureti attı da görülen mektubu yazmıştır.

“Yirmi beş bin liralık bir irâd sahibiyim. Yalnız nefsim olarak beş yüz bin franga mâlik bulunuyorum. Eğer bu servetin nısfı ve hatta rubî bile bundan bir sene akdem elime geçmiş olaydı dünyadaki insanların en bahtiyârı ben olur idim. Lakin bugün benim için bu servetten hiç ir istifâde ümidi yoktur. Şu saatte dünyanın altını cem edilse bizim bulduğumuz mevki-i müthişin arz eylediği müşkilâttan birini bile izâle edemez. Evet hakkın var imiş ben tedbirsizlik etmişim. Lakin bu addim teenni ve tedbirimin cezasını bugün maaziyâde çekiyorum. Biz bugün pek sûratle bir girdâb-ı felâkete atılmış bulunuyoruz. İster istemez bunu nihâyetine kadar takîb etmemiz lazım geliyor. Bu maddenin nısfında tevkif bile bizim için tehâlûk-i azîme ve vahîmeyi dâidir. Fakir bulunayım zengin olayım Valentine ile Gaston'un görüşmek ihtimâli mevcûd oldukça tehlikeden sâlim olamam. Ah bunları ebediyen görüştürmek için bir çare-i katî yok mudur?”

(Louis)

Hayır! Gaston bir hayat bulundukça kendini Valentine ile görüşmekten men edebilecek bir çâre-i katî yoktur. Gaston en cângüzâr ıztırâbât içinde bulunduğu zamanlarda bile Velantin'in ismini ağzından bırakmamıştır. Gaston doktor tarafından gayet itinâ ile müdâvât görmekte ise de yine iyileşip hastalığı gittikçe kesb vehâmet ediyor idi. Hastalık dâimâ tebdil ediyordu. Lakin iyileşmeyip bir başka sûret alıverirdi. Ağızlar dâimâ kalbinden başına çıkıyor ve gittikçe dahi ıztırâb artıyor idi. Maahazâ o haftanın nihâyetine doğru hastanın ıztırâbâtı iki gün kesb-i sükûnet etti. Birkaç lokma yiyecek biraz dahi gezinebilir idi. Lakin Gaston bilinmeyecek bir hâle gelmiş adeta kendi kendinin bir hayâl kadidi olmuş idi biçâre on gün içinde on sene ıztırâb çekmiş kadar zayıflamış değişmiş idi. Gaston bu keyifsizliğini tebdil-i aklımdan biliyor idi. Biraz iyileştiği anda Paris'e giderek hem kendini etibbâ hazıka

baktırmak ve hem de Valentine ile mülâkât etmek niyetinde idi. Lakin günden güne keyifsizliği artıyor keyifsizliği tezâyüd ettikçe de Beucaire yazmış bulunduğu mektuplara bir cevap gelmediğine hem istiğrâb ediyor hem de meyûs oluyor idi. Nihâyet biraz aralık vermiş bulunan hastalık bir akşam Gaston'u şiddetle sarstı. Hem keyifsizliğin bu defaki sûret-i vürudu hiç evvelkilere benzemiyor idi. Hatta bu defa doktor “C” bile cidden telâş göstermeye başladı.

Bu kere keyifsizin kurtulabilmesinden doktorun ümidi yok idi. Vâkıâ Gaston ıztırâb vücudundan pek şikâyet eylemiyor ise de doktor bu hâlin keyifsizin kamilen kuvvetten düşmüş bulunmasından ileri geldiğini anlamış idi. Fîlvâki biçâre Gaston gittikçe dûçâr zaif oluyor idi. Saatten saate darabât kalbinde betâet peyda olmaya ayaklardan doğru vücûdu bir soğukluk istilâ etmeye başladı. Nihâyet keyifsizliğin on dördüncü günü sabahleyin Gaston o geceyi bir nevi baygınlık ve uyuşukluk hâlinde geçirmiş bulunduğu hâlde uyandığı zaman biraz hastalığı kesb-i hıffet etmiş gibi göründü. Bir papaz celb ederek yarım saat kadar papazla yalnız kalıp görüştü. Badehu odasının kapılarını açmalarını emr etti. Ne kadar amelesi var ise cümlesini huzuruna celb eyledi. Bunlar ile helâlleşti. Bunların kendinin vefatından sonra olacak maişetlerini dahi düşünüp her şeyi mükemmelen tanzim etmiş bulunduğunu bildirdi. Ameleler çıktıktan sonra demirhaneyi işletmekte devam eylemesini biraderinden ricâ etti. Son defa olarak biraderine sarıldıktan sonra yatağı içine tutuşup hâl ihtizâr başladı. Saat vakt-i zuhûru çalmakta iken hiç dilenip çabalamaksızın teslîm-i rûh etti. Artık bu defa Louis hakikaten Marquis de Clameran hem de milyonlara mâlik bir adam olmuş idi. On beş gün sonra Louis tekmîl mesâlihini yoluna koyup demirhaneyi idâre eden mühendis ile dahi uyuşarak Raoul'a gayet manidâr olan şu tasviye-i maslahat ettim geliyorum!” melundan ibâret bir telgraf çekti sonra şimendifere bindi.

Bölüm 19

Raoul Paris'te amcası Clameran'ın talimatına tamamıyla mutâbık bir surette hareket ederek Madam Fauvel'in tekraren celb tuce ve muhabbetine muvaffik olmuş ve kadının tamamıyla emniyetini kazanmış idi. Madam Fauvel oğlunun harekât serbâzâne ve efrâta varan ısrâfâtından dolayı fevkâlhâd dûçâr ye's ve endişe olmuş idiyse de şefkat maderânesi hasebiyle Raoul hakkındaki muhabbeti bir türlü mübeddel nefret olamamış idi. Bu hayırsız evladı sevmekten gönlünü bir türlü men edemiyor idi. Her kabâhati kendine buluyor bütün Raoul'un bu harekât-ı serkeşânesi

kendinin mazide işlemiş bulunduğu cinayetin netâyic-i tabiyesi olmak üzere telakkî ediyor idi. Amcası Louis'in Paris'ten gaybubeti müddetince Raoul'un hâlinde görülen sükûnet sarfîyatındaki imsâk Madam Fauvel'de bu çocuğun o eski harçlıklarının bütün amcası Louis'in sû-i telakkinâtta ileri gelmiş bulunduğu hakkında bir kanâat kati husûla getirmiş idi. Marquis de Clameran şimendiferde geçirdiği müddeti bütün bundan sonraki hatt-ı harekâtı hakkında mükemmel bir plan tertibiyle geçirmiş idi. Artık bundan sonra Paris'teki erbâb-ı sanâi ve servete karışarak mesûdâne başlamak ve şimdi. Ya kader geçirmiş olduğunu zelilâne ve hakîrâne bir maişetin acısını çıkarmak Marquis de Clameran ünvânıyla kibar salonlarında tanınmak istiyor idi. Louis şimdiye kadar tâlinin serm-i gerdine uğramış ve yediği pek çok istihkâr şamârlarıyla yanakları kızarmış bir adam bulunduğundan talinden ahz-i sâr etmek arzusuyla yanıp tutuşur idi. Şebâbetini pek büyük bir mezellet içinde geçirmiş idi. İhtiyarlığında erbâb-ı itibâr haysiyete karışmak istiyor idi. Ahvâl-i mâziyesinden pek o kadar endişe etmiyor idi. Louis alemi pek iyi tanımış idi. Eski maişet muhakkarânesi tanıyanlar bulunsa bile Marquis markasıyla müzeyyen bulunan arabasının tekrarlığından hâsıl olan sadâ bunların avâze-i istihzalarına galebe edeceğini biliyor idi. Oloron'dan Paris'e avdetinde müteveffa biraderinin emektar hizmetkarı bulunan Manuel'i dahi beraber almış idi. Louis şimendiferde geçirmiş olduğu yirmi dört saat zarfında zihninden âtîdeki kararları vermiş idi. Raoul başından def etmeyi henüz düşünmüyor idi. Çünkü bu delikanlıya daha ihtiyacı var idi. Bu delikanlının mahâret-ş cinâiyesinden istifâde etmek istiyor idi. Husûl-i muvaffakiyetinden sonra bir şeyin cinayetine küllî bir meblağ vermek veyahûd kendi servetine onu da ortak etmek suretiyle bunun ağzını kapatabilmek mümkün olduğunu düşünüyor idi. Hep bu fikirlerini cebindeki bir küçük deftere kaydetti. Bu iki şerîk cinayet beyninde ilk mülâkât Louvre hotelinde vukû buldu. Hem de bu mülâkâtları epeyce şiddetlice oldu. Raoul tecrübe dedi bir çocuk olduğu için amcasına husûla gelmiş bulunan muvaffakiyetin bu derecesine kâfi add edip bundan ileri varması hakkında nasihat veriyor idi. Diyor idi ki:

- Bundan âlâ muvaffakiyetimi olur? Arzu edecek daha ne kaldı? Bir milyonu mütecâviz bir servete mâlik olduk. Bunu niyetimizde taksîm edip zevkimize bakalım. İşin bundan ilerisine varmak zuhûru melhuz bulunan tehlike-i azîmeye mebnî adetâ cinnettir.

Fakat Raoul'un bu sözleri Louis'in hesabına hiç muvâffık gelmediği cihetle diyor idi

ki:

- Sâhib-i servet oldum. Fakat gayr-ı kâbil mukâvemet bir arzum daha var ki onu icrâ ettikçe mesûd olabilmek benim için mümkün değildir. Madeleine'i seviyorum. Bu kızı tezevvüçle hem nâil-i emel olacağım hem de Paris'te eshâb-ı haysiyyet ve itibardan bulunan bir banker ile kesb-i sıhriyet etmek gibi bir şeref kazanmış bulunacağım.

- Amca yine tekrar ediyorum ki bu Madeleine fikrinden devam etmek kendi mahmuzu arzu eylemek demektir.

- Ne olursa olsun! Mukâvelemiz elimize geçecek serveti beynimizde taksîm etmek değil miydi? Pekâlâ. Madeleine benim zevcem olduğunun ertesi günü bunun getirdiği cehiz senin hassan olacaktır.

Raoul sesini çıkarmadı. O anda servet sâhibi Louis bulunduğu için amir dahi o idi. Raoul biraz sükûnetten sonra dedi ki:

- Bu yeni servete nereden sâhib olmuş bulunduğunu sorarlar ise buna ne cevap vereceksin? Mösyö Fauvel o Louvre' den de mukim bir Marquis de Clameran bulunduğunu biliyor. Bu zâtın kim olduğunu senden sorarlar ise bilmem ne cevap vereceksin? Hem bu Marquis'in Fauvel bankasında parası da var. Şimdi ne sûretle senin buna vâris olduğunu tahkike kalkışırılar ise buna verilecek cevap muknî de hazırladık mı?

- Aman yeğenim ne kadar sadedilâne beyân efkâra başladın?

- Yok yok söyle anlayayım bakayım ne cevap vereceksin?

- Pek basit pek kolay bir cevap vereceğim. O Louvre' de vefat eden Clameran pederimin bir veled gayr-i meşru olur. Binâenaleyh benim kardeşim bulunur. Kendi Hamburg'da tevellüd etmiş ve hicret zamanı tanınmış olur. Pek büyük bir servete mâlik bulunduğu için vefatında bu servetin Clameran ailesine intikâl etmesini arzu eylemiş bulunuyor. Alt tarafı anladın a? Sen hemân yarın sabah validene bu dediklerimi hikâyeye başla.

- Pek cüretkârâne bir yalan.

- Ne cüretkârâne oluyor imiş bakayım?

- Bu bâbda icrâi tahkikâta kalkışırverirler de onun için.

- Kim icrâ-i tahkikâta kalkışacak? Banker mi? Ne maksatla? Benim gayr-ı meşru bir biraderim bulunup bulunmadığı onun ne vazifesi? Ben kanunen vâris oluyorum. Bankerdeki meblağın bana teslimi lazım geliyor. Onun vazifesi yalnız kanuna tatbik hareketidir. Öte tarafı nesine lazım!

Raoul bu sözlere karşı itiraz etmek için bir ip ucu arıyor idiyse de bulamıyor idi. Nihâyet dedi ki:

- Pek güzel dediğin gibi olsun. Lakin bundan sonraki sarfiyâtım Madam Fauvel'in kesesinden değil sizin kesenizden çıkacaktır.

- Sebebi?

- Sebebi artık sizin zengin olmuş bulunmazdır. Louis bir tavır galebâne ile başını kaldırıp dedi ki:

- Benim servetimden sana ne? Bana karşı olan muâmelât-ı muhâlefatkârânemi unuttun mu? Şimdi ben senden her bir şeyi esirgemiş olsam haklı add edilemez miyim? Lakin dur sana planımı haber vereyim de muvaffık olup olmayacağıma sen hükm eyle. Bugüne kadar olan harekâtımdan sen bir şey anlayamamış idin. Dur şimdi sana onları izâh edeyim de dinle.

- Dinliyorum.

- Ben evvelâ gidip Madam Fauvel'e kendimi arz ederek “madam ya fedâ-i namus etmeli veya kesenin ağzını açmalı” diyerek kadını bilâ-hâfe netice-i hâle muntazır oldum. Bundan dolayı kadının fena surette nefreti celb eyledim.

- Bu husûsta nefret sözü pek kuvvetsiz kalırım.

- Evet kadının benim hakkımdaki iğbirârını ifhâm için nefret kelimesinin kuvvetsiz kalmadığını bilirim. İşte o zaman seni arayıp bularak başladığım oyunu ikmâl için sahne-i icrâat üzerine salıverdim. Sen vazifeni o kadar mükemmel icrâ eyledik ki daha ilk mülakatında Madam Fauvel'in kalbini, muhabbetini kâmilten celbe muvaffık olduk. Ben sizi perde arkasından gözetliyor idim.

- Sen olmuş...

- Dur sözümü edeyim. O günü vukû gelen hâl icrâsına

- Mübâşeret ettiğimiz komedyanın birinci perdesini teşkil eylemiş idi. Şimdi ikinciye geçelim. Sen kadının tamamıyla muhabbet ve hüsn-i nazarını kazandıktan

sonra öyle bir haşarılığa israfa koyulduk ki kadın bu hareketinin akıbet vahimesini anlayarak buna bir çare acil bulmak istirhamıyla benim merhamet ve muavenetime iltica etti.

- Zavallı kadın!..

- Ben de zâhiri bir tavır-ı ciddiyet ve şiddet ibrazıyla seni dört nala kat mesafe etmekte bulunduğunun alem-i sefâhatte durdurmak emrinde sarf-ı gayret etmekten geri durmayıp bu sûretle validenden diriğ muâvenet etmemiş oldum. Ben hayliden hayli senin sefahatinin önünü almış bulunduğumdan kadın beni sevmeye, takdîs etmeye başladı.

- Şimdi o zamanlar geçmedi.

- Ondan sonra komedyamızın üçüncü kısmına geldik. Bunda Madeleine işe karışarak Madam Fauvel'in müşâvirliği ruleti îfâya mübâderetle bizim mâhiyet hakikimizi bunun nazarında pek güzel tavzih eyleyerek benim de senin de nasıl adam olduğumuzu tanıttı. Ondan sonra kadın dûçâr havf olmakla beraber bizden nefret etmeye başladı bu nefreti ikimiz hakkında birden vaka olmuş ise de Madam Fauvel mevkiinde bulunan bir kadının şefkat mâderânesi herhâlde gâlib gelmek mukteza bulunacağı cihetle seni affetti. Bir anda hem sevmek ve hem de nefret eylemek gibi iki zıd-ı hissiyâtın ictimâi yalnız valideniz de görülebilen ahvâl-i garibedendir.

Madam Fauvel şefkat-i mâderâne, nefret havf gibi hissiyât mütebâyine tesîr ile dehşetinden tiril tiril titremekte iken Madeleine bu kadının hâline merhamet ederek yengesini halâs-ı uğuruna kendine feda etti. Bu fedakarlığını da Prosper'i yanından tebîd ve benimle izdivaca rızâ göstermek sûretler ile ibrâz etti. Keyfiyyet bu sureti almış bulunduğu bir zamanda Gaston'un hayatta olduğunu haber aldık. Ondan sonra sen madam Fauvel'i nazarında beni batırıp kendini temize çıkardık. Validen yine sende birtakım hasâil-i aliyye görmeye başlayıp o eski haşeriliklerini hep benim senin üzerine olan sû-i nüfuzum tesîrine hamel eyledi. Şimdi komedyamızın beşinci kısmına geldik. İşte bunu icrâ için senin sahne-i icraat üzerinde bir kere daha arz vücûd etmekliğin lazım geliyor.

- Sahne-i icrâat üzerinde bir kere daha arz-ı vücûd etmek mi?

- Bunu icrâsına pek müşkil görünüyor değil mi? Lakin bundan sade bir şey yoktur. Beni dinle. Hem de iyi dinle. İstikbâlimiz ancak senin bu husûsta göstereceğin mahâretle temîn olunabilecektir.

Raoul Louis'in bu sözleri üzerine bulunduğu sandalyenin üzerinde gayet cesurane bir tavır alarak dedi ki:

- Ne emr eder isek icraya hazırım.
- Öyle ise hemân yarın gidip madam Fauvel'i görerek Gaston'a dâir tertîb eylemiş bulunduğumuz masalı kendine güzelce nakl etmelisin. O senin sözlerine inanmamış gibi görünüyor ise zararı yok. Lakin sen hikâye eylediğin şeye tamamıyla kanâat ve itimâd hâsıl eylemişsin gibi görünmelisin.
- Öyle görünüyorum.
- Ben de dört beş güne kadar Mösyö Fauvel'i görerek gayr-ı meşrû birader hikâyesini kendine güzelce anlattıktan sonra Gaston namına teaddiye edilmek üzere bankasında bulunan meblağın bana teslim edilmesi hususunda kariben Oloron'daki noterimizden kendine icâb eden evrak-ı resmiyyenin vürûd edeceğini bildiririm. Fakat şimdilik bu akçenin bana lüzûmu bulunmadığı için yine bankada mahfuz kalmasını arzu eylediğimi anlatırım. Bu da ne içindir biliyor musun?.. Senin benim hakkımdaki emniyetsizliğinin bir kemâl olduğunu bildiğim cihetle sana karşı bu akçeyi teminât makamında göstermek içindir.
- Buna dâir sonra uzun uzadıya konuşuruz.
- Benim ondan sonraki işim gidip Madam Fauvel'i görmektir. Kendisine şu yolda beyân-ı efkâr edeceğim: “şimdiye değin fakir bulunduğum için benim biraderimin çocuğu olduğu hâlde sizin dahi oğlunuz bulunan Raoul'un emr-i taayyüş ve idaresi hususunda sizi tazyîke mecbûr olmuş idim. Bu oğlan fevkâlâde bir çapkın çıktı...
- Teşekkür ederim amcacığım!
- “...sizi bin işkenceye koydu. Vazifeten sizi taziz etmek hakkınızda hürmet göstermek lazım gelir iken. Bilakis hayatınızı zehir oldu. Bundan dolayı husûla gelmiş bulunan teesüfâne itimâd eylemenizi ricâ ederim madam. Bugün ise ahvâl-i tebeddül etti. Ben zengin oldum. Bademâ Raoul'un her bir idaresini ben derûhde ediyorum. Artık onun istikbâli bendenize âid bir keyfiyyet olacaktır.”
- Plan dediğin şey bu mudur?
- Alt tarafını dinle. Biz bu dediklerimizi tamamıyla icrâ eder isek bakalım ne zuhûr edecek? Ben bu ifâdâtta bulunduğum anda Madam Fauvel'in kemâl-i

memnuniyetten nâşi kalkıp benim boynuma sarılması muhtemel ise de ortada bir de Madeleine meselesi bulunduğu için bu hareketi icrâ etmez. Ve buna artık zengin olmuş bulunduğum için Madeleine'den vaz geçmekliğim icâb edildiğini söyler. Ben ise Madeleine ile izdivaca arzusunda bulunmaklığımın bir istifâde-i nakdiyye maksadına mebnî olmadığını anlatmak ve bu sûretle min-el-kadîm bu bâbda bir sû-i niyetim olmadığını bildirmek husûsunda zemini muvâfık bularak dedi ki:

“Madam siz benim ehl-i fesâd şerr bir adam olduğuma itimâd hâsıl eylediniz. Lakin Madam bu bâbda çok yanıldınız. Ben de herkes gibi insanım. Benim de gönlüm var. Mâdemüvâzel Madeleine'i gördüm. Letâfet-i cemâl ve hissen etvârına meftun oldum. Güzellik ile zekâyı ictimâ eylemiş görünce mâdemüvâzeli sevmekten gönlünü men edemedim bugünkü günde mâdemüvâzelin hiçbir paralık cihezi olmasa yine ben dizüstü gelerek onun dest-i izdivâcını talep için size karşı niyâz ve tazarru da bulunur idim. Madeleine benim zevcem olacağını artık taht-ı karara alınmış bir keyfiyettir. Şimdi bu akdin icrâsı için lazım gelen şerâitin tayini husûsunu benim râîme bırakmanızı rica ederim. Ahvâl-i mâziyeniz hakkındaki sükûtum işte bu dediğime muvâffakiyetinizle husûl bulacaktır. Madeleine cihezinde asla gözüm olmadığını size ispat için kasem ederim ki akdiniz icrâ olunduğu günün ertesi günü Raoul'a yirmi beş bin liralık bir irâd senevî yani mâdemüvâzel Madeleine'in bana getireceği cihezin kıymetine mesâvî bir servet terk edeceğim. İşte bu husûsta bir sû-i niyetim bulunmadığı sizin nazarınızda bununla tavazzuh edecektir.

Louis bu sözleri öyle mukniâne bir sûretle söylüyor idi ki amâl-i hayale ve dâisde hakikaten görülmeden bir derecede sâhib mahâret ulunan Raoul bile karşısında buna hayrân olup kalmış idi. Amcasının bu kararını takdîr için dedi ki:

- Hakikaten planı güzel tertîb etmişsin. Hele şu son sözlerini icra edecek olur isen madam Fauvel ile Madeleine beyninde bir büyük bürudet peyda olacağına hiç şüphem kalmadı. Zirâ benim istikbâli temîn için bu miktarda bir servet arz edişin herhâlde validemi bizden tarafa celb edecektir.

- Ben de öyle memul ederim. Madam Fauvel'in bu harekâtını yine kendi vicdanına karşı mazûr göstermek için icâb eden delâili tehyie ettim. Çünkü sâhib-i namus bir adama bu yolda bir teklîf arz edip onu namusu hâricinde bir fiile sevk etmek lazım geldiği zaman o fiili vicdanen muhakkak gösterecek esbâbı tehyie eylemelidir. Namusluları başka türlü igfâl mümkün değildir. İşte bunun için ben Madam Fauvel ile Madeleine'in kendine karşı göstermiş oldukları emniyeti

Prosper'in bir sûret şenîânede sû-i istimâl eylemiş bulunduğunu bu kadınlara isbât edeceğim. Prosper bunlara medyun sefiî kumarbaz aşûfteler arkasında dolaşır fahişe karılar ile sûret-i aleyhe de yaşamaktan çekinmez rezil bir adam olmak üzere tanıttıracağım.

- Bu bâbda bir büyük delîl olmak üzere güzel Nina Gypsy'i o ki seveceksin değil mi.

- Sen işine bak. Ben Madam Fauvel'i iknâ için icâb ettiği derecede bir talâkat hıkemiyata ile beyân efkâr ederim. Eğer hakikaten Madeleine'i seviyor ise bu kızın züğürt vaadi bir kasadâr ile değil Fransa'nın en büyük hanedanından birine mensûb bulunan eshâb-ı servet ve itibardan bir Marquis ile izdivâcına gayret göstermesi lazım geleceğini kendine vazihen anlatırım.

Raoul bile bu sözleri kemâl-i hayretle dinledikten sonra dedi ki:

- Bu bâbda validemi tamamıyla iknâ edemesek bile bu kadında bir tereddüd peyda edeceğine cidden eminim.

- Hayır ben de kadında vehleten bir tebeddül husûla getirebileceğimi iddia etmiyorum. Ben bunun zihnine bir tereddüd tohumu bırakacağım. Senin himmetinle o tedrîci büyür. Arzu eylediğimiz mertebeyi bulunca semeresini iktizâf ederiz.

- Evet? Lakin dur sözümü bitireyim. Hep bu delikanlı mı icrâ eyledikten sonra ben ortadan çekileceğim. Sahne üzerinde isbât-ı vücûd etmek nevbeti sana gelecek. Benim tarafımdan vukû bulan ifâdâtı validen elbette sana anlatacaktır. Kadının sana karşı söyleyeceği sözlerden benim ifâdâtımın kendinde ne tesîr hâsıl eylemiş olduğunu anlarız. Benim tarafımdan akçe arz edilmek gibi bir sözü sen validenden işitince bu teklife karşı olanca şiddetle itiraz edersin. Her türlü sefâlete ve hatta açlığa bile tahammül edip yine benim tarafımdan arz edilen bir meblağı kabul edemeyeceğini sûret-i katiden validene bildirirsin. Benim gibi alçak namussuz müfsit bir adamın akçesini kabul senin için mümkün olamayacağını söylersin. Lakin bu yolda beyân-ı efkâr etmekle beraber yine eksi maîşet sefihâne başlamakta kusur etmezsin.

Evvelkinden ziyâde sarfiyâne kumara koyulursun. Hiç insaf etmeyip validenden para kopartmaya bakarsın. Yok der ise sıkıştırırsın asla merhamet esiri göstermezsin. Şunu da bil ki her ne kopartabilir isen hep senin olacaktır. Bunlara dâir ben senden hiçbir hesâb sormayacağım.

- Vay canına ya! Eğer iş dediğin gibi olacak ise...
- İtimâm-ı maslahata gayret edersin değil mi?
- Ne demek olanca kudretimle.
- Raoul! Üç aya kadar bu kadınların ellerinden avuçlarından her ne var ise kamilen çekip tüketmelisin. Beni iyi dinliyor musun? Bunları ne yapacaklarını nereye mürâcaat edeceklerini bilemeyecek bir hâle getirmelisin. Üç ay zarfında bunlarda ne akçe ne mücevher hiçbir şey kalmalı. Louis de Clameran bu ifâdât mefsedetkârâne öyle bir şiddet ve galeyanla devam ediyor idi ki bu şiddetin muânesi Raoul bile anlayarak dedi ki:

- Bu zavallı kadınlar aleyhinde bu dereceye kadar nefretimi his ediyorsun? Louis gözünden melanet kıvılcımları saçılmakta olduğu hâlde dedi ki:

- Ben mi nefret his ediyorum? Zavallı çocuk! Hâlimi görüp anlamıyor musun ki

Madeleine'i çıldırasıya bir aşk ve muhabbetle severim. Ah Raoul ben yaşta bulunan kimselerin muhabbetleri pek şiddetli olur. Görmüyor musun ki Madeleine aklıma geldikçe vücudum serâpâ ateş kesiliyor. İsmi telaffuz eylediğim zaman dudaklarımdan alevler çıkıyor.

- Ya bu kızı nasıl en tahammül fersâ bir işkenceye düşürmek için tertibâtında bulunabilirsin?

- Öyle lazım geliyor. Bu kız o ıztırâbât şedîdiye dûçâr olmadıkça benimle izdivaca hiç rızâ gösterir mi? Sen madam fauvel ile Madeleine'i bir müthiş varta kenarına kadar isâl edeceksin. Vartanın derece-i vahâmetini yakından görüp taktire başladıkları esnâda meydana yine ben çıkacağım. Onlar artık kendi mahvlarına katiyyen hükm eylemiş bulundukları bir zamanda ben ikisini de kurtaracağım. Bu iki kadına karşı o kadar ali-cenâb görüneceğim o kadar fedakârlık arz edeceğim ki bu harekât-ı insaniyet pürurânem Madeleine'i bile müteessir edecek. Bu kız benim meftûniyyetim cehiz akçesine değil kendi zatına kendi şahsına olduğunu anlayınca o zaman bana karşı olan nefreti zâil olacaktır. Kadınlar kendilerini seven kimselerin şiddet-i sevda eseri olarak icrâ eyledikleri harekâtı çok defa mazûr görürler. Madeleine'e kendimi sevdirim iddiasında bulunamam. Yalnız nefretini izâleye muvaffik olabilirim. Ondan sona belamız ehemmiyetle izdivaca rıza gösterir. Benim

de arzu eylediğim şey işte bundan ibârettir.

Raoul amcasındaki melanetin bu derecesine şaşır kalmış idi. Clameran icrâ-i müfsitten Raoul'a kat kat müteveffik bulunduğunu isbât eylemiş idi.

Şakirt istâzinin mahâretine hayran olmuş idi. Bir müddet sükûnetten sonra dedi ki:

- Muvaffık olacağına itmiân hâsıl ettim. Lakin senin ile Madeleine'in beyinde kasadâr Prosper'in zâtı değilse de hatırası olsun ebediyen hükm sürecektir.

Louis bu söze karşı melanetkârâne bir kahkaha salıveriyorduktan sonra gazûbâta bir tavır ile artık sevinmiş bulunan elindeki sigarayı fırlatarak dedi ki:

- Prosper dediğin kim oluyor? Onu başımdan ebediyen def etmek işte şu sigarayı elimden atmaktan ziyâde bana daha kolaydır.

- Lakin amca kızın buna muhabbeti var.

- Varsın olsun. Altı aya kalmayıp kızın bu muhabbeti mahvolacaktır. Onun nazarında bu günkü günde Prosper ahlâken manen mahv olmuş bir insan hükmündedir. Ben istediğim anda Prosper'i sevgilisi ve alem nazarında dahi maddeten mahv edebilirim. İş olur biter. Prosper'in sefihe bir metresi var. Kendi kibar zevât ile görüşüyor. Arabalarla geziniyor. Kumar oynuyor. Kendinin her sûretle akçeye eşed ihtiyacı var. Hâlbuki Prosper'in varidâtı bu kadar sarfîyâta mütehammil değildir. Parasız kalınca ne yapacak?.. Elinin altında kendi istikâmet ve namusuna tevdi edilmiş koca bir kasa var...

Raoul amcasının bu fikrine karşı istiğrâb göstermekten kendini alamayarak dedi ki:

- Ama yaptın ha!..

- Prosper namuskârdır. Kasadan sirkati irtikâb etmez diyeceksin öyle mi? Heyhât! Onun kadar ben de namuskâr idim. Lakin çaresiz kalınca mezmûm add edilen her hareketi icraya irtikâba koyuldum. Oğlum senin namuskârlık dediğin rahat varlık içinde icrâ olunur bir harekettir. Lüzum insanı her şeyi irtikâba mecbur eder. Varlık içinde muhâfaza-i namus etmekle iftihâr edenlere ben gülerim. Madeleine'i seviyorum. Ona vasıldan bunu men edecek her türlü mevâni alt üst etmekten çekinmem. Eğer bu mânilerin biri Prosper olacak ise onu da mahv ederim. Onu öyle bir hâle koyarım öyle maîşet içinde yaşatırım ki Madeleine sevgilisini takip için onun yaşadığı mahallere kadar sevk-i fikir etmeye tenezzül gösteremez.

Louis bunları söylediği esnâda Prosper aleyhinde öyle bir hiddet ve intikâm arzusu gösteriyor idi ki bundan Raoul bile müteessir olarak düşünmeye başladı. Nihâyet dedi ki:

- Bana pek müthiş bir vazife ihale ediyorsun.
- Ay bu rolü ifâ için kendinden tesirât-ı vicdaniye mi hissediyorsun?
- Tesirât-ı vicdaniye değil ama...
- “ama”sı oluyor? Bu vazifeyi ifâdan nükûl etmek mi istiyorsun? Eğer bunu arzu ediyor isen bilmiş olun ki vakit geçirmiştir. Raoul bey efendi hazretleri her güne sefâhati eğlenceyi tantanayı istiyorlar. Ceplerinin altın ile dolu bulunmasına âlâ atlara arabalara mâlik olmasına hevâhiş gösteriyorlar da yine erbâb-ı af ve faziletten geçinmek arzu buyururlar. Böyle olmak için insanın irâd ve akâr ile doğması lazım gelir. Ahmak! Namus ve istikâmet üzere hareket etmek sûretiyle bizim gibi milyonlara mâlik olanları nerede gördük? Akçeyi zillet ve malunet içinde kazanırsın zengin olduktan sonra eshâb-ı namus sırasına geçirsin. Senin faziletkârlık dediğin böyle olur.
- Muhafaza-i namus edecek kadar bir servete mâlik değil idi. Onun için bazı fezâyih irtikâbdan çekinmedim. Lakin müdâfaadan aciz masûme kadını bu kadar büyük işkencelere koymak ve beni dost zann eden bir adamın hayat ve saadetini mahv etmek gibi icrâat melûnâneye alt olmak doğrusu bana pek ağır geliyor.

Bu iki şerîk-i cibayet gibi melûnetle alevde bulunan kimseler için hiç manası olmamak lazım gelen Raoul'un şu ihtirâzları Louis'i son dereceye kadar iğtisâb eylemiş bulunduğundan kemâl-i tehevürle bağırıp dedi ki:

- Vah! Vah! Vah! Sen hakikaten merhamete şâyân bir fikir hastası imişsin! Vehleten zengin olmak için elimize memulün haricinde böyle işitilmekten güzel bir fırsat düşün de sen bundan istifâde için tereddüd göstermeye kalkışasın!.. Sen bu hareketle tabiki harareten yanıp da su biraz kovanın dibinde bulunduğu için başını içine sokmaya cesaret gösteremeyen eşeğe benziyorsun. Beni bu bâbda birçok söz söylemeye mecbûr etme. Bu tutmak istediğin meslek mûcibince hareket eder isen akıbet hâlin pek vahim olur. Bu hareketinin neticesinde gideceğin mahal ya bimârhâne veyahûd jandarmalar vaktiyle mahkeme-i cinayettir. Yirmi sene müddet bütün erbâb-ı dirâyeti hayran bırakacak bir maişetle yaşadıktan sonra geçen sene tabancalarıma nazar-ı iştiyâkla bakacak bir hâle geldim. Merak etme. Sonra sen de

öyle bir ıztırâr içine düşersin de kâşkî Madam Fauvel'e karşı ayda bin franklık bir iki kâime kopartmaktan ibâret bulunan işkencede devam edeydim de bu hâle gelmeyeydim dersin!

- Ben ne harîs-i servetim ne de hâin.

- Pekâlâ! Haydi servet-i harîs bir adam oldum. Lakin sabah Madam Fauvel vefat ediverirse senin hâlin ne olacak? Ondan sonra gidip de Mösyö Fauvel'e mi dest-i âmân ve ihtiyacını açacaksın?

Raoul da hiddet âsârı görülerek şiddetle dedi ki:

- El verir! El verir! Bu işten çekilmek benim aklıma hiçbir vakit gelmemiştir. Sana karşı itiraz edişim beni nasıl müşkil ve melûnâne bir vazifeyi icraya sevk eylediğini göstermek ve bensiz senin için muvaffakiyet mümkün olamayacağını isbât etmek maksadına mebnî idi.

- Ben de bunun hiçbir vakitte aksini iddia etmedim.

- Öyle ise aziz amcacığım bu işte muvaffik olur isen benim hassama ne ayıracaksın? Lakin bak öyle boş itirazlara kalanlara kıyâm etme. Söyle bade'lmuvaffkiye bana ne vereceksin? Muvaffik olmadığımız surette de hesâb nasıl olacak?

- Evvelce söylemiş olduğum vechle benim Madeleine ile izdivacımın ertesi günü sen yirmi beş bin liralık bir irâde-i sâhib olacaksın.

- Pekâlâ! Bu şerâit benim işime geliyor lakin bu bâbda arz edebileceğin teminât nedir? Evvelâ onu anlayalım bakalım!

Madde bu noktaya gelince itilaf husulü güçleşip bahsin uzaması lazım geliyor idi. Zirâ bu iki cinayet şerikleri birbirini pek iyi tanıdıklarından yekdiğerine itimâd etmemekte ikisinin de hakları var idi. Clameran Raoul'un bu sualine karşı dedi ki:

- Neden korkup da beni teminât irâesine mecbur ediyorsun?

- Bu bâbda her sûretle dûçâr havf ve iştibâh olmaya hakkım vardır. Eğer beni aldatır isen sonra ihkâk hakkım için ben kime mürâcaat edebilirim.

(Belini göstererek) şu küçük kamaya değil mi? Hayır ben seni öldürdükten sonra sen nazar-ı adâlette namuskâr bir adam olmak üzere tanılıyorsun da kısasa kalkarlar. İki cinayet refikleri beyninde bu yolda birçok sözler cereyân ettikten sonra nihâyet

mesele her ikisinin dahi arzularına muvâfık bir surette hâlleldi. Birbirinin gayet dostâne bir surette ellerini sıkıp ayrıldı. Hayf ki çok vakit geçmeksizin bu ittifâk mahsusun netice-i müthişesi meydana aldı. Raoul Louis'in talimatı vechle harekete başladı. Biçâre Madam Fauvel oğlunun harekâtı biraz mûcib memnuniyet olacak bir sûret almaya başlamış iken birdenbire yine eski hâle dönmüş olmasından şaşırıp kalmış idi. Raoul sefahate israfa evvelkinden ziyâde bir şiddetle girişmiş idi. Evvelleri Raoul validesinden akçe talep eylediği zaman bin türlü tasniât şeytanetkârâne ile paraya ihtiyacı olduğunu bildirir ricalar ve istirhâmlar da bulunur idi. Şimdi ise amirâne bir tavır ile istiyor. Bu metâlibâtını tasviyeye müsâreat göstermez ise tehdide âhâfeye kalkıyor idi. Raoul bu yoldaki bîinsâfa mutâlibâtını icraya gayret göstere göstere Madam Fauvel ile Madeleine'in ellerinde avuçlarında bir şey kalmadı. Hâin oğlan bu kadınların ellerinde mevcûd bulunan nakdi bir ay içinde yiyip bitirdi. Biçâre kadınlar ondan sonra birtakım hilelere kalkışarak idâre-i beytiyyeden akçe çalmaya mecbûr oldular. İdâre-i beytiyyeleri için mal veren esnafı bekletmeye haneyi borç ile idâre etmeye başladılar. Bu sûretle de Raoul'un ibrâmânına karşı gelemeliklerini görünce masraf defterine kayd eyledikleri eşyanın fiyatlarını yükselttikten sonra başka vücûdu olmadık birtakım fazla eşya kayd ve ilavesine kadar vardılar. Son derecede bir müzâyeke içinde vakit geçirdikleri hâlde kendilerini güya birtakım kıymetli elbiseler yaptırıyorlar süs ve nizâmları için birçok paralar sarf ediyorlar imiş gibi göstermeye başladılar. Hatta bundan dolayı bir gün Mösyö Fauvel gülerek kendilerine:

- Canım bu ne kadar süs!

Diye bir latife de bulunmuştur. Hakikatte ise aylar geçtiği hâlde zavallı kadınlar kendilerine bir iğne bile almamış idiler. Bir ziyafette tiyatroya falan gitmek icâb edildiği vakit eski elbiselerini bozup modaya uydurmak sûretiyle def-i ihtiyaca uğraşırlar idi.

Madeleine Madam Fauvel'den ziyâde devr-endîş bulunduğundan bir gün olacak ki Raoul'a akçe tedârikinden aciz kalınarak buna karşı “artık yok” cevabını vereceklerini andan sonra dahi bizzarûre ısrar münkeşif olacağını biliyor ve bu saat müthiş kemâl-i helecânla bekliyor idiyse de Madam Fauvel'i büsbütün tedhiş etmemek için bu fikrini ona açmaktan ihtiyâz ediyor idi.

Madeleine'in hakikat hâlden Madam Fauvel'i âgâh etmemek istemesi bir fâideyi intâc etmedi. Çünkü vürûdundan korkulan uyum menhûs geldi dayandı. Zirâ ne Madam

Fauvel de ne Madeleine de Raoul'a verecek bir şey kalmamış olduğu gibi akçe tedârîki için ittihâz olunan çare ve tedbirler dahi artık hadd-i gayeye vâsıl olmuş idi.

Bir gün evvel hanelerinde akşam ta'âmında birkaç misafir bulunduğundan matbah için bazı şeyler lazım gelmiş idi. Madam Fauvel bunların iştirâsı için aşçıya verilmesi icâb eden akçeyi pek güç tedârik edebilmiş idi. İşte o günü Raoul geldi. Paraya pek büyük ihtiyacı bulunduğunu beyân ile mutlak surette iki bin frank vermesini validesinde musırrâne talep eyledi.

Nasıl bir mevkide kalmış olduklarını Raoul'a anlattılar. Birkaç gün sabr eylemesi için istirhâmâtta bulundular, fakat Raoul bu iki biçâre kadının rica ve istirhamlarına asla havâle-i sem itibâr etmeyip ısrarındaki şiddetini arttırdıkça arttırdı. Nihâyet Madam Fauvel meyûsâne bir sûretle dedi ki:

- Âmir-i himmetsiz! Artık avucumda hiçbir şeyim kalmadı. Ne var ise aldın. Yalnız mücevherâtım kaldı. Onları ister misin? İşine yarar ise bunları da al.

- Bu mücevherâtı da götürüp emniyet sandığına terhin edeceğim, madam gidip bir mahfaza getirdi. Bunun derûnunda gayet kıymetdâr bir pırlanta iğne var idi. Bunu Mösyö Fauvel serveti bir milyonu tecâvüz eylediği zaman zevcesine tebrik makâmında bir hediye olarak takdim eylemiş idi. Bu zavallı kadınlar bir büyük servet ve tantana içinde bir medâyika elîmiyeye dûçar olmuşlar idi. Ondan mütecâviz hizmetkâr bunların emirlerine intizârda bulunuyor müteaddid onlar arabalar bu kadınlar neresini isterler ise o tarafa gitmek üzere hazır duruyorlar idi. Madam Fauvel muhafazayı Raoul'a teslim eylediği esnâda emniyet sandığından alacağı akçeden bir kısmını da kendilerine getirmesini ricâ etti. Bu ricâ üzerine Raoul nasıl ise insâfa gelerek bade'l terhîn alacağı meblağın bir mikdârını bunlara getireceğini vaat etti.

Raoul bu vaadini îfâ etti. Lakin Madam Fauvel bu hareketiyle Raoul'a istifâde için yeni bir menba göstermiş oldu. Raoul bunu da sû-i istimâl etti. Madam Fauvel'in ne kadar mücevherâtı var ise birer birer emniyet sandığına gittikten sonra nevbet Madeleine'in kilere gelip onlar dahi hitâma erdi. Bu romanın neşri esnâsında Fransa cinayet mahkemesinde bu yolda bir muhâkeme görülmüştür. Genç ve gayet güzel bir kadın Louis gibi canî bir herif tarafından tamam beş sene bu yolda sorulmuştur. Bu canî herif nasıl ise genç kadının aşkı ile beyinlerinde teâtî olunan muhabbetnâmeleri eline geçirmiş. Bu muhabbetnâmelerin muhetviyâtı bulunan esrâr-ı âşıkâneyi

meydana korum tehdidiyle biçâre kadının elinde avcunda bir şeyler bırakmamıştır. Bu muhakemenin evrâk-i kırâat edildiği esnâda melanet-i beşeriyenin nerelere kadar vardığı görülmüş olduğu cihetle mahkemede yüzü kızarmakta insan kalmamıştır.

Birtakım zavallıları bu yolda ihâfe etmek sayesinde geçinen caniler zann olunduğu kadar az değildir. Bu yolda bir sırra vukuf kesb eylemiş olmalarında dolayı evdeki hizmetçi kadının uşağından korkan efendiler hasımları az mıdır zann olunur? Böyle bir ısrarda vâkıf olduktan sonra hak- ı sükût olarak bir meblağ sızdırmak usulüne Fransa'da “şantaj” derler ki cinayetin en şenî add olunur. Teessüf olunur ki bu yolda cinayetlerin dâimâ mektûmiyetine gayret edildiği cihetle bunlar ekseriyetle pençe-i adâlete tutulmaktan masûn kalırlar. Paris eski zabtiyye nazırlarından bir zât demiştir ki:

“Bu şantaj usulü Paris'te adetâ bir sanat sûretini alıp binlerce kimseler bu yolda bir istifâde-i şenî sayesinde geçinmektedirler. Bazen bu yolda caniler ile bunların hedef-i cinayetleri olan zevatı haber alır. İsen de biçârelerin halâsları emrinde hiçbir iş görünemez. Ekser defalar caniyi icrâ-i cinâyet eylemek üzere iken yakalarız. Lakin yine elimizden bir şey gelmez. Çünkü hedef-i cinâyet olan zât ısrarın münkeşif olacağını havfına mebnî derhâl caninin tarafını iltizâm edip bizim aleyhiz de ikâme-i davaya kalkışıyor.”

Bu şantaj usulü Paris'te melanet erbabına incili bir sanat olmuştur. Bir yerden beş para gelirleri olmadığı hâlde bekler gibi para sarf eden birtakım başı boş kimseler görülmüyor mu? Bunlar o sarf eyledikleri paraları nereden buluyorlar?

Böyle melunların hedef-i melanetleri bulunan zevât bunların dest-i gaddarlarından kurtulmak pek kolay olduğunu bilmiyorlar. Keyfiyyet ısrarın meydana çıkmamasından ibâret olduktan sonra icâb ettiği takdirde polis nezâreti dahi ketm-i ısrara begâyet itinâ gösterir. Böyle bir ıztrâb içinde kalmış bulunan kimse “Jerusalem” sokağına gidip de oradaki polis amirlerinden birine mahrumâne beyân hâl eylemiş olsa hem sırrı meydana çıkamaz hem de o cangüzâr işkenceden halâs olmuş bulunur. Biçâre Madam Fauvel'in gaddarlara karşı yalvarıp göz yaşı dökmekten başka bir çâre-i müdâfaası yok idi. Hâlbûki öyle zalimlere karşı göz yaşı dökmek ne para eder? Raoul bazı defa bu biçâre kadınlara etmekte bulundukları işkencenin derecesini nazar-ı insâfa alarak “bundan ileri varmaya yüreğim tahammül etmiyor” diye bu kadınlar hakkında biraz tahfif gaddar eylemesi isin amcasına ricalar

eder idiyse de hâin Louis yeğeninin bu tesirât câhilânesine karşı der idi ki:

- Böyle bir işkenceye alt olmanın eğlenceli bir hareket olmadığını ben de bilirim. Lakin ne yapalım öyle lazım geliyor. Bu günâ keyfiyetlerde kalbin vicdanın reyî sorulmaz. Haydi yavrum biraz daha ciddiyet metânet göster artık iş hitâma eriyor.

Hakikaten artık iş hitâma eriyor hem de Louis'in hesâbından daha evvel bir zamanda eriyor idi. O ayın nihâyetine doğru madam fauvel o derece muzdar kalmış ve kariben müthiş bir bela zuhûr edeceğini o kadar aşikâra olarak his eylemeye başlamış idi ki ne yapacağını şaşırıp nihâyet düşman canî bulunan Louis Clameran'a mürâcaat etmeye karar verdi. Clameran'a mürâcaat etmek husûsundaki fikrini şedîd bir itiraza uğraman havfindan nâşi Madeleine'e açmaya korkmuş ise de bu niyetini kıza bildirmeye mecbûr olduğu zaman kız tarafından muhâlefet değil bilakis bir ayak evvel gidip Clameran'ı görmesi hakkında ricâ bile vukû bulması Madam Fauvel'in istiğrâbını mûcib olmuş idi. Biçâre Madelein'de, uğradıkları felâketin tesiriyle adetâ her şey anlayıp keşf eylemek derecesinde bir his-i teyakkuz husûla gelmiş idi. Felâket insanı bu gibi husûsâtta usta eder. Madeleine Raoul'un bu harekât ve israfı tabii bir hâl olmayıp hep Clameran'ın sû-i teklifâtı âsârı bulunduğunu anlıyor idi. Vukûât-i mâziyeyi bade'l tedkîk hâl ile tatbik ederek Raoul'un Clameran'ın elinde bir alt icrâat olduğunu hiç zorluk çekmeksizin keşf eylemiş idi. Madeleine ahvâlin Madam Fauvel'i büsbütün mahv etmeyecek surette bir netice alması kendinin Clameranla izdivâcî kabul etmesine menûl bulunduğunu bildiğinden madam Fauvel'i tahlis için bu bâbda kendini fedâ etmeye cidden karar vermiş idi binâenaleyh bu keyfiyyetin bir ayak evvel bir hüsn-i netice değil ise de hiç olmaz ise biçâre madam Fauvel'in hayatını büsbütün zehirleyecek bir sûret alması için Clameranla olacak izdivâclarını herhâlde tacil etmek lazım geldiğine hükm ederek biçâre kız kendi saadet hayatını asla nazar-ı takdîre almayıp Madam Fauvel'e dedi ki:

- Mösyö de Clameran'ı gidip ne kadar evvel görür iseniz hakkımızda o kadar hayırlı olur.

Madam Fauvel Madeleine bu ibrâmı üzerine Clameran'a gelip kendini ziyaret edeceğini müş'ir bir tezkire gönderdikten sonra ertesi günü Louvre oteline gitti.

Clameran Madam Fauvel'i, hüsn-i mekâsidi evvelce takdîr edilemeyip birçok hakaretlere dûçâr olduktan sonra ancak anlaşılabilmiş olan bir adam tavırla soğuk

ihtiyât-kârâne bir surette kabul eyledi. Madam Fauvel tarafından

Raoul'un harekât hûdserânesine dâir nakl edilen sözlere karşı beyân-ı teessûf etti. Bir aralık hiddeti tezâyüd ederek Raoul aleyhinde şetmlerde bile bulundu. Madam Fauvel Raoul'un para ahz eylemek husûsunda dâimâ kendine mürâcaat edip amcasında hiçbir para kabul eylemediğini anlatmaya başlayınca Louis bir büyük istiğrâb göstererek dedi ki:

- Aman ya Rab! Raoul'un işte bu hareketi hebâsetin son derecesi add olunur. Ben kendisine dört aydan beridir yirmi bin franktan ziyâde para verdim. Hem bunları gidip de sizi para için rahatsız etmesin diye vermiş idim “eğer para vermez isen valideme giderim ha!” diye beni korkutur idi bak çapkına bunları hep yalan söyler imiş de hem benden ve hem de sizden para alır imişim!

Louis sözlerine karşı Madam Fauvel'in çehresinde şüpheyi delâlet eder bir istiğrâb eseri peydâ olduğunu görünce hemân yerinden kalkıp çekmecesini açarak Raoul'a para verdikçe mukabiline almış bulunduğu makbuz senetlerini çıkardı. Bunları Madam Fauvel'e verdi. Bu makbuzların mecmûai Raoul'un Clameran'dan yirmi üç bin beş yüz frank almış bulunduğunu bildiriyorlar idi. Madam Fauvel bu kağıtları görünce hakikaten fenalaşıp dedi ki:

- Bu müddet zarfında Raoul benden kırk bin franga karîb bir meblağ aldı bunların hepsi alınmış bin frangı tecâvüz ediyor. Dört ay içinde bu kadar sarfîyât!..

- Hakikaten inanılmayacak bir hâl madam. Eğer bir kıza alâkası bulunduğunu bilmemiş ola idim buna doğrusu ben de inanmaz idim.

- Aman ya Rabbim! Bu kızlar kendilerini seven biçâreler bu kadar para sarf ettirmenin nasıl yolunu buluyorlar?

- İşte madam Paris alem sefâhatinde henüz bilinemeden bir hâl var ise o da aşiftegânın bu kadar akçenin mahal sarfını nasıl bulabildikleri kıyafettir.

Clameran bu şikayet ve tezallümâtı gayet derûndan ediyor imiş gibi görünüyordu. Bu akşam Raoul'u görerek elinden geldiği kadar itâi nasâyih edeceğini bu çocuğu ıslâha son dereceye kadar gayret göstereceğini madam Fauvel'e vaat eyledi. Fazla olarak dahi bu bâbda istediği gibi istimâl eylemesi için madam Fauvel'e kendi servet mevcûdesini arz eyledi.

Madam Fauvel Louis'in bu ali-cenâba teklifini redd etmekle beraber denâetle ithâm

eylemiş bulunduğu bu zâtın kendine karşı ibrâz eylediği şu âsâr insaniyet ve fedakârlığından dolayı pek ziyâde memnun ve müessir oldu. Hatta hanesine avdet eylediği vakit Madeleine'e dedi ki:

- Biz bu adamı denâetle ithâm eylediğimizden dolayı pek hata etmişiz. Louis bizim zan eylediğimiz gibi kötü bir adam görünmüyor.

Madeleine zaten Louis'in derece-i melanetini muhâkeme etmiş bu bâbda icâb eden kararları zihninden vermiş bulunduğundan madam Fauvel'in Louis ile görüştüktan sonra böyle bir hisle avdet edeceğini biliyor idi.

Bu mülâkattan sonra Raoul dahi keyfiyyetin ne sûret kesb eylediğini anlamak üzere hemân amcası Louis'in nezdine koşmuş idi. Raoul gidince Louis'i gayet memnun bir hâlde buldu. Amcası buna mesrûrâne bir tavır ile dedi ki:

- Aşk olsun yeğenim! Vazifeni kemâliye îfâ ettin. Dört ay içinde kırk bin frank raddesinde bir küllî meblağ sızdırmış olduğundan dolayı doğrusu sezâvâr tebrik senin.

- Evet emniyet sandığına terhin eylemiş bulunduğum mücevherâta mukâbil bu miktara karîb bir meblağ ahz eyledim.

- Bu akçeler kâmilten sende mahfuzdur zann ederim. Çünkü bir kıza gönül verip de bütün bu meblâğı ona yedirmiş olduğun bir büyük sanîdir değil mi?

- Orası benim bileceğim bir keyfiyettir. Şimdi hakikat maddeye dâir konuşalım. Bana tahmil eylemiş bulunduğun vazifeyi ben tamamıyla icrâ ettim. Madam Fauvel ile Madeleine'in ellerinde her ne var ise paraya tahvil ettiler bu paraları da ben aldım. Şimdi onlar da bir şeyler kalmadı.

- Evet artık ikmâl-i vazife ettik. Bundan sonra bu kadınlardan beş para talep etmek sana memnûdur.

- Ne için...? artık işimizi bitirdin mi?

- Evet işimiz bitti demektir. Bu maddeyi alevlendirmek için lazım gelen mevâd-ı iştiâliyeyi maaziyâde tehyie ettik. Şimdi buna eteş vermek için münâsib bir fırsat beklemekten başka bir işimiz kalmadı.

Louis de Clameran şiddetli bir sabırsızlıkla intizâr eylediği bu fırsatı kendine Madeleine'in aşkı bulunan Prosper'in tehyie eyleyeceği ümidinde bulunuyor idi.

Louis Madeleine olan aşkı hesabıyla Prosper'e karşı son derecede bir adavât his ediyor ise de biçâre kasadârı kendi elinde bir oyuncak gibi bildiği cihetle her ne zaman istemiş olsa bunu arzu eylediği surette mahv eyleyebileceğine kanâat kâmile bulduğundan

Prosper'in mâdemüvâzel Madeleine'i sevmesine o kadar ehemmiyet vermiyor idi. Prosper'in Madeleine ile tezevvüç eyleyeceği söyleniyor ise de Louis bıçağını Prosper'in boğazına dayamış demek idi. İsteddiği anda bu biçâreyi yok edebilir idi. Louis Madeleine ile tezevvüç eylemezden ikdâm Prosper'i mahv etmeye karar vermiş idi. Fakat Prosper'i maddeten mahv etmekten ziyâde manen mahv etmek arzusunda bulunuyor idi. Kasadârı öldürmekle âlemin ve bâhusus Madeleine'in buna olan hüsn-i nazarını izâle etmiş olamayacak idi. Louis 'nin maksadı Prosper'i diri iken öldürmek yani herkes nazarına bednâm ve menfur edip bırakmak idi. Louis işte bu maksad denâetkârânesine mebnî kasadârı bir varta-i felâket ve rezalete düşürmek yani namus ve itibârını mahv etmek istiyor idi. Prosper meyûsiyyet-i aşıkânesine mebnî bir büyük israf ve sefâhat içinde yaşıyor idi. Lakin zerre kadar namus haricinde bir hareketi görülemiyor idi. Keyfiyyet namus ve hissiyata talik edince kemâl-i tedbîr ve ihtiyâtla kendini topluyor idi. İki şerîk cinâyet bulunan Louis ile Raoul habisleri Prosper'in mahvını tesrî için çok gayret ve ikdâm göstermişler ise de muvaffik olamamışlar idi. Raoul iki cepleri altın dolu olduğu hâlde kasadârı iğvâ-i şeytanetkârânesine uydurmaya çok çalıştı. Fakat bir fâide hâsıl edemedi. Kasadâr kumar oynuyor hem de kumara çok çare koyar idiyse de bu oyunu gönülsüz arzusuz bir surette oynar idi. Kazandığı vakitte memnun olmadığı gibi gâib eylediği zaman dahi kendine bir meyûsiyyet görülmez idi. Kazanmak veya gâib eylemek hırsından âzâde bir sûretle oynar binâenaleyh kumara hiçbir vakit itidâl dümeni gâib eylemez idi. Metresi Nina Gypsy gayet müsrif ve garîb bir mahluk ise de Prosper'e olan kemâl-i aşk ve muhabbetinden nâşi bunun sarfiyatı dahi had-i itidâli tecâvüz etmez idi. Prosper'in icrasından çekinmediği bu harekât-ı garîbe kendinden bulunan büyük bir ıztırâb ve tesiri his eylemek için zihnini kadının oğuşturmak istemesinden ileri geliyor idi. Bu sûretle biraz zaman kazanmak istiyor idi. Çünkü zavallı henüz istikbâlinden külliye kat-i ümid eylememiş idi. Raoul Prosper'e kendini pek sadık bir dost olmak üzere tanıttığı cihetle bunun her hâline vâkıf olmuş idi. Bunun için amcasına diyor idi ki:

- Sen Prosper'den hiçbir fena hareket bekleme. Meyûsiyyet aşıkânesinden

dolayı o biçâre pek büyük bir ıztırâb içindedir. İstikbâli için ne düşünüyor onu kimse bilemez. İhtimâl ki dûçâr olmuş bulunduğu müşkil hâlden halâsı mümkün olmadığını anlayınca beynine bir tabanca sıkamak sûretiyle işe hitâm verecektir. Yalnız şunu muhakkak olarak bil ki Prosper kendi nısfına her bir zulmü revâ görür fakat mahal-i namus olan şenîâne bir harekete hiçbir vakitte tasaddî göstermez. Ölmeye razı olur da yine kendi namusuna tevdi eylemiş bulunan kasadan beş para sirkat etmeye tenezzül etmez.

- Bu sirkate lüzum gösterecek esbâbı hazırlamalı. Daima yüzüne gülüp sarfiyâtta bitteşvîk kendine bol bol ikrâz etmeli. Madam Nina Gypsy'e birtakım masraf yolları irâe etmeli.

Raoul sohbet kâmilinde şüphesi bulunamayan bir adam tavrıyla dedi ki:

- Amca sen henüz Prosper'i tanıyamamışsın. Madeleine'in derd-i muhabbeti dünyayı bu delikanlı nazarında karartmış. Madeleine bunu yanına tekarrübden men eylediği zaman kasadâr dünyadan kat-i alâka etmiş bir ölü sırasında geçmiştir. Şimdi dünyada Prosper'in nazar-ı rağbetini celb edebilecek bir şey yoktur.

- O hâlde biraz daha bekleriz.

Filhakîka bir müddet daha beklediler. Raoul tashih-i harekât ederek Clameran'ın Paris'te bulunmadığını müddetçe tavrına gelmiş bulunan intizâmı yine îade etti. O eski sefâhati sarfiyâtı bütün bütün terk ile adetâ başka adam olmuş idi. O eski sefahati sarfiyâtı bütün bütün terk ile adetâ başka bir adam olmuş idi. Masrafa girerim havfile kış mevsiminde ikâmet gayet sıkınetli bulunan Vesinet'teki sıffiyesinden bile hârşce çıkmaz oldu. Bu tebeddül harekâtının esbâbını soranlara eski ettiği çılgınlıklara mukâbil bu yolda terbiye-i nefese uğraştığını beyân eylemekteydi. Hakikatte ise böyle münzeviyâne yaşamak istemesinin hikmeti validesinden uzak bulunarak hürriyet harekâtını muhâfaza eylemek maksadına mebnî idi. Madam Fauvel Raoul'un böyle memulün fevkinde olarak tebdil-i meslek eylemesinden gayet memnun olmuş bulunduğu için bunu bankadan zevcenin maiyyetinde bir hizmete koymak sevdasına düştü. Bu fikri Mösyö Fauvel söyledi. Banker dahi tasvîb etti. Mösyö Fauvel Raoul'un büyük bir israfla vakit geçirdiğini işitmiş olduğundan bu sefâhati delikanlının işsiz güçsüz bir surette yaşamana atf ediyor idi. Ufak bir iş ile meşgul olmaya başlar ise kısmen olsun eski delikanlıları terk edeceğine emin idi. Raoul Mösyö Fauvel beş yüz frank maaşla bankanın

mektubu bankanın mektubu odasında bir hizmet teklif eyledi. Bu hizmet Raoul'u ziyâde memnun eylemiş ise de amcası Clameran'ın emri üzerine bankerin bu teklifini redd etmeye mecbûr oldu. Banker dahi teklif eylemiş bulunduğu hizmetin adem-i kabulünden dolayı dilgîr olarak Raoul'a karşı bazı tevbihâtta bulundu. Raoul'dan bu tevbihâtı vesile ihtizâz ederek Mösyö Fauvel nezdine olan ziyaretlerini kesti. Yalnız Mösyö Fauvel'in hanesinde bulunmadığı öğlen zamanları gelip biraz validesini görür idi. Bundan maksadı dahi hanede ne olup bittiğini anlamak idi. Bu kadar zalimâne işkencelerden sonra bu iki hâin heriflerin böyle bir fâsıla verişleri Madeleine pek müthiş görünüyor idi. Bu küçük rahatın sonunda mutlak bir fenâlık zuhûr edeceğini biliyor be bu fâsılanın dahi hainâne tertîb edilmiş bir plan neticesi olduğuna katiyyen hükm ediyor idi. Madeleine bu durgunluğu bir büyük fırtınadan evvel görülen sükûnete benzetiyor ve bunun neticesinde son fakat pek müthiş bi bora kopacağına intizâr edip duruyor idi. Bu hükümlerinden madam Fauvel'e hiçbir şey açmıyor idi. Biçâre kız en mahûf bir felâkete karşı göğüs germek için hazırlanıyordu. Bazen Madam Fauvel Madeleine hitaben diyor idi ki:

- Raoul ile amcası acaba şimdi ne yapıyorlar? Artık bize işkence etmekten sarf-ı nazar ettiler zann ediyorum.
- Ne yaptıklarını ben de bilmiyorum.

Raoul ile Louis'in bu derecede sükûnet göstermeleri aynî şikâarını ürkütmek havfıyla bilâhareket nişan alan avcılarının sinmerine benziyor idi. Raoul Prosper'in peşini bırakarak bunu iğfâl için ne kadar mahâret ibrâz edebilir ise icrasında geri durmadı. Fakat kasadâr namusuna irâs-ı hâlel edecek harekâttan dâimâ uzak bulunur idi. Louis 'nin artık sabır ve ârâma tahammül kalmamış olduğundan bir çâre tahrîsine kalkışmış idi. Bu esnâda bir gece nısfül-leylden üç saat sonra Raoul bir büyük telaşla Louis'nin hânesine gelerek bunu uykudan kaldırdı. Louis yeğeni Raoul'un gece böyle bîvakit hânesine gelmesinden mutlak fevkâlâde bir vaka zuhûr eylemiş olduğuna hükm ederek dedi ki:

- Ne var? Ne oldu?

Sana ihbâr edeceğim keyfiyetten ihtimâl ki bir şey çıkmaz. İhtimâl ki her şeyi çıkar! şimdi doğru Prosper'in yanından geliyorum.

- Pekâlâ? Sonra.
- Dostlarımdan üç kişi birlikte bulunduğu hâlde bu akşam Prosper'i Nina

Gypsy ile beraber bir lokantaya götürdüm. Ta'âmdan sonra Prosper'e karşı pek çok döküldüğüm hâlde kendisi son dereceye kadar serhoş bulunmayla beraber yine bu garîb mahlûku istediğim vadiye sevk edemedim. Bu sözleri istimâden sonra Louis hiddetten kendini zabt edemeyerek dedi ki:

- Prosper'den ziyâde serhoş olmalısın ki gecenin bu saatinde bu deli saçmalarını dinletmek için gelip de beni tatlı uykudan uyandırdın.

- Hele sabret başka söyleyeceğim var.

- Öyle ise ne duruyorsun? Söyle!

- Akşam ta'âmından sonra çok kumar oynadık ondan sonra dahi gece ta'âmına gittik. Prosper içtikçe içip pek ziyâde serhoş oldu. Bir aralık kasanın hangi kelime ile kapandığını ağzından kaçırdı.

- Bu kelime nedir?

- Metresinin ismi.

- Gypsy mi? Ha evet evet bu isim olmak lazımdır. Çünkü kasada beş harfli bir kelime ile kapanıyor. Tamam Gypsy de beş harften ibârettir.

Bu haber Louis'i o kadar teessür etti ki hemân arkasına bir robdöşambr alarak kendini döşekten aşağı atıp dairesinin içine bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Sayıklarcasına bir hırs melûnâne dedi ki:

- Hah! İşte şimdi kasadârı yakaladık. Kasadâr cenâbları namuskarlığı hesabıyla kasaya dokunmak istemiyor idi. Şimdi onun yerine bu muteber kasaya biz dokunuruz. Biz çalarız. Onun namusu mahv olur. Kelimeyi biliyoruz fakat anahtarı nasıl ele geçirebiliriz?

- O da kolay. Mösyö Fauvel sokağa çıktığı vakit kasanın kendinde duran diğer anahtarını odasındaki yazıhanenin gözlerinden birine bırakır.

- Öyle ise sen gidip Madam Fauvel'den bu anahtarı talep etmelisin. Valide anahtarı güzellik ile vermediği surette sen de haber istimaliyle alırsın. Anahtarı eline geçirdikten sonra kasayı açıp içinde ne var ise alırsın... ah Prosper cenâbları benim sevdiğim bir kadını sevmek sana pek pahalı oturacak!

Beş dakikadan ziyâde bir müddet Louis, Madeleine karşı olan muhabbeti ve Prosper'e olan kin ve adâveti gibi kendinde iki muhâlif hissiyâtın ictimâinden

mütevellid öyle garîb hâller ve tavırlar irâe eyledi ki Raoul amcasının cidden çıldırmış olmasından şüpheyne başladı.

Binâenaleyh amcasındaki intikam, hırs ve sohbetini biraz tahfîf etmek maksadıyla Raoul dedi ki:

- Galiba sevinçle kendimizi şaşırılmazdan evvel bu bâbda tesâdüf edeceğimiz müşkilâtı derpîş mülâhaza etmiş olsak daha iyi olur zannederim.
- Ben bu işte artık hiçbir küçüklük görmüyorum.
- Prosper'in bu kelimeyi sabah tebdil etmek ihtimâli yok mu?
- Böyle bir ihtimâl olabilir. Lakin bu ihtimâlin bir hakikat sûretini alması da pek baîd ihtimâldir. Çünkü kasadâr gece sarhoşluk aleminde ne demiş olduğunu sabahleyin pek derhâtır edemez. Maahazâ birine işimizi icrâ husûsunda isticâl gösteririz.
- Güçlük yalnız bundan da ibâret değildir.
- Geceleri kasada mebâliğ külliye bulundurmaması hakkında Mösyö Fauvel'in emr mahsûs vardır.
- Ben hangi gece ister isem kasada küllî bir miktarda akçe bulundurabilirim.
- Nasıl?
- Benim Fauvel bankasında yüz bin écus raddesinde bir akçem vardır. Ben bu paranın bu yakınlarda bir gün sabahleyin erkenden idarehâne açıldığı esnâda teaddiye edilmesini talep ederim. O hâlde bu para o gece kasada bulunur. Raoul amcasının bu ustalığına da hayrette kaldı. Bu iki cinâyet şerîkleri bir hayli müddet birlikte kalıp meselenin nazik nikâtı hakkında devr ve dirâz beyân matâli ettiler.

Raoul madam fauvel tarafında şiddetli bir muhâfelite uğramaktan korktuğu gibi bir masumu hâl hayatından manen öldürmekten ise gidip hakikat hâli zevcene itirâf etmeyi daha mürrecâh add eylemesi ihtimâlinden dahi endişe ediyor idi. Fakat Louis Raoul'un bu mutâlaâtına karşı dedi ki:

- Madam Fauvel böyle bir itirâfta bulunamaz. Bu kadar işkenceye göğüs gerdikten sonra mı gidip hakikati zevcene ihbâr edecek? Kerime-i muâvenyesi bulunan Madeleine'i bu uğurda fedâ etti de ona nisbetle hâric bir adam sayılan Prosper'in yoluna mı bütün ısrarı fâş edecek?

- Haydi öyle olsun fakat Prosper âlem nazarında namussuz tanıtılsa bile Madeleine nazarında masum kalacaktır.

- Sen de bir çocuk gibi söylüyorsun!

Artık planın tertîbi kıyafeti hitâm bulmuş ve sûret icrâsı husûs dahi gayet kolaylaşmış idi.

Raoul dedi ki:

- Eğer filvâki kasa Prosper'in dediği kelime ile kapanmış ise artık kasadâr hakikaten mahv oldu demektir.

Bu iki şerrîk cinayet için karar verdikleri fiil-i melûnâneye hangi gün mübâşeret edileceği maddesini tayinden başka yapacak bir şey kalmamış idi. Birçok mûlahazât amîkeden sonra bu cinayetin icrâsı için şubatın yedisine tesâdüf eden salı akşamını intihâb ettiler. Salı akşamının intihâb edilmesine sebep dahi o gece Mösyö Fauvel'in büyük bankerlerinden birinin ziyafetine meduvv bulunması olduğu gibi bi'tesâdüf Madeleine'in de o gece genç kızlardan mürekkep bir cemiyette çağırılmış olmasıdır. Bu hesapça Raoul salı akşamı saat yedi buçukta Mösyö Fauvel'in hoteline gittiği hâlde validesini yalnız bulacak idi. Louis dedi ki:

- Ben bugün gidip benim bankadaki akçemi hazırlamalarını mösyö Fauvel'e söylerim. Sen de Prosper'den sabahleyin erkenden teaddiye olunmak için akçenin hazır bulundurmasını sûret-i hususîyede ricâ edersin.

- Ben bu akşam Prosper'i metresi Gypsy ile beraber Vesinet'teki haneme davet ederim. Lakin bankerin akçenin teaddiyesi husûsunda sana vereceği cevabı öğrenmezden evvel ben Prosper'e bir şey açamam. Banker buna dâir sana her ne cevap verir ise bunu bana bildirmek için Manuel'i bana hemân gönderiverir.

- Manuel'i gönderemem. Çünkü o çoktan benim hizmetimden çıktı. Bir komisyoncu göndereyim.

Louis hakikaten ihtiyâr Manuel'i yanından savmış idi. Müddet medîde biraderi Gaston'un hizmetkârlığında bulunmuş olan Manuel'i Louis'in yanına alıp Paris'e getirmesi bu ihtiyarın hizmetine ihtiyacı olduğundan dolayı olmayıp müteveffa biraderinin hâlini ve adetâ hayatını tanıyan bir sadık adamın olurlunda bulunması kendi için bazı güne muhâtaraları câlib olabileceği ihtimâline mebnî idi. Manuel'i Oloron'dan çıkarması bir büyük tedbîr eseri idi. Manuel ulüvv-i ahlâk sahibi mert bir

adam olduğundan Louis bununla imtizâc edemeyeceğini anlayıp bu ihtiyarın zihnine vatanı olan “Arenys-de-mar” avdet ederek istirhâmla imrâr-ı hayat eylemesi fikrini tadrîci ilkâ etmek sûretiyle bunu da başından def etmeye muvaffik olmuş idi. Louis ile Raoul sabah ta'âmını birlikte ettikten sonra karar verdikleri sabah görüşmek üzere ayrıldılar.

Vukûât bu iki canilerin muvaffakiyetlerini temîn edecek bir surette cereyân etti. Mösyö Fauvel'in Louis'in kendi bankasında bulunan akçesini talep vukûndan sonra bu kadar kısa bir vade ile veremeyeceği mukâveleleri iktizâsından iken banker buna muvâfakat etti. Prosper dahi Raoul'a akçenin sabahleyin erkenden hazır bulunacağını vaat eyledi.

Muvâfakiyyet muhakkak göründükçe Louis sevincinden çıldırmak derecelerine gelip saatleri dakikaları hesaplıyor idi. Kemâl-i beşâsetle Raoul'a diyor idi ki:

- Bu iş bittikten sonra artık dünyanın en namuskâr insanları sırasına geçeceğim. Öyle bir sûretle yaşayacağım ki vukûât-i maziye hakkında ir iştibâh bile hâsıl etmeye kimse cesaret edemeyecek.

Amcası ne kadar meserreti isbât göstermekte ise Raoul'dan o derece mahzûn görünmekte idi. Çünkü icrâsına karar vermiş oldukları fiil melûnâneyi bir kere zihninden geçiriyor bunun ne kadar menfûr, müthiş bir hareket olduğunu tefekkürden bir türlü kendini alamıyor idi. Raoul icrâ-i şerr de de mâhir muzır bir insan idi. Bâhusûs kendi icrâat melanetkârânesine karşı gelenler hakkında her bir fenalığı yapmaktan çekinmez idi. Kumarda karşıındaki adamın yüzüne gülerek para çalar hısmını bıçak ile vurduktan sonra o gece hânesine gelip güzelce uyuyabilir idiyse de henüz kendisi genç idi. Yani henüz fezâhat, melanet iliklerine kadar işlememiş idi. Mefsedet bu çocuğun kalbini kendinde hissiyât makbûlünün cümlesini mahv edecek derecede istila etmemiş idi. Daha sabâvet derûnundan çıkalı çok olmamış bulunduğundan o sene mahsûs olan bazı sadelikler kendinden zâil olmamış idi. Binâenaleyh müdâfaadan âciz bu iki biçâre kadın hakkında revâ gördükleri bu işkencelerin pek açıkça birer hareket olduklarını teslimden bir türlü vicdanını men edemiyor idi.

Ya bu oynadıkları dramda kendinin hakiki olarak hâin rolünü îfâ eylediğini düşününce kendine pek büyük bir nefret geliyor idi. Validesini öpe öpe öldürmek gibi bir fiil menhusun cinâyât-ı beşeriyyenin en dehşetlisi add olunacağını biliyor idi.

Louis tarafından mütemadiyen sû-i efâle sevk edilmekte bulunduğundan Raoul başlamış bulundukları bu husûsun yarıda kalması kendileri için mûcib mahv olacağı mazeretiyle bu keyfiyetin itmâmına gayret göstermek lüzumunu derpiş ediyor idi.

Garip bir hâl daha var idi ki buna Raoul bile taaccüb ediyor ve Clameran'a bunu itirâf etmekten çekiniyor idi. Bu hâlde Madam Fauvel'in ibrâz eylediği muâmelât ve hissiyât-ı müşfikânedan Raoul'un dahi müteessir olmasıdır. Kadın bu delikanlıyı sevip okşadıkça kendi de ona karşı bir câzibe ve muhabbet hissediyor idi. Amcası Oloron'da bulunduğu müddetçe Raoul validesiyle hakikaten pek bahtiyârâne bir ömür geçirmiş idi. Yaşamak için büyük bir servete mâlik olduktan sonra namûskârâne bir ömür geçirmek hakikaten saadet-i dünyevinin en büyüğü olduğunu Raoul düşünmüş bundan dolayı kendini sû-i harekâta sevke alt olmuş bulunduğu için Clameran'a olan nefreti arttıkça artmıştır. Clameran refahla yaşayacak bir servet-i cesîmeye mâlik bulunduğu hâlde arusu uğruna bu kadar melaneti icrâdan çekinesi Raoul'un bunun aleyhindeki nefreti son dereceye vardiıyor idiyse de bundan ahz-sâr etmek için kendini bu işten çekinmenin imkânı olmadığını görüyor idi. Raoul'un bu teşebbüse dâir görülen ilk metâneti melanetin icrâ edileceği saat menhûs takarrüb eyledikçe dûçâr zaif oluyor idi. Lakin Louis bunun yakasını bırakmayıp her saat metânetini iâde ve o karar müthiş icraya teşvik için birtakım nesâyih melunânedan geri durduğu yok idi. Ne kadar büyük bir servete mâlik olunacağını ve bu servetin husûla getireceği tantana ve ihtişamı sayıp dökerek Raoul'a karşı pek parlak bir istikbâl gösteriyor idi. Ve her cümle başında!!! 500,000 frankın delâlet ettiği kuvvet-i addiyei Raoul'un nazarında büyötmek için dâimâ bu beş yüz bin sözünü tekrar ediyor idi. Nihâyet karar-ı mahsusun icrâsı için tayîn edilmiş bulunan akşamı geldi. Raoul büsbütün kuvvet ve cesarettan kalarak karar vermiş oldukları keyfiyetin icrâsı husûsunu kendi cidden arzu eylemiş bile olsa bunu luvveden fiile çıkarmaya muktedir olup olamayacağını henüz kendi dahi bile mâmekte bulunduğunu Louis'e söyledi.

Raoul böyle vicdanıyla gülüşmekte iken Louis cinayetinden gördüğü bu âsârı tereddüd üzerine dedi ki:

- Ay ben buna inanamıyorum? Sen hakikaten kararımızı icrâdan korkuyor musun?
- Evet korkuyorum. Ben de henüz senin derecede bir cüret ve metânet-i hâinâne yok.

- Bu nasıl lakırdı oğlum? Sen benim şâkirdim olduğun hâlde bu yolda beyân-ı fıkır etmek sana yaraşır mı? Haydi bakalım gayret et. Bir son gayretle iş bitecek. Yüzdük yüzdük de kuyruğuna geldik. Şu zamanda işten çekilmek gibi bir sade delilik göstermek senden memul edilmeyecek bir hamakattır. Bu senin gösterdiğin hâller asâb kuvvetsizliğinden ileri gelir. Haydi gidelim ben biraz senin sinirlerini kuvvetlendireyim sana biraz “Burgundy” içireyim de bak o zaman her tarafın nasıl demir gibi olur?

İkisi birlikte sokağa çıkıyorlar. Paris'in en meşhûr lokantalarından birine girip husûs bir kabîne derûnuna çekildiler. Louis birçok tuhaf sözler sarf eyledi. İse de Raoul'un çehresinde ye'sden mütevellid bulunan buruşuklukları izâle edemedi. Raoul amcasının emirlerine itâate kendini mecbûr bildiği için serhoş olmaya gayret gösterdi. Birbiri arkasına iki şişe şarap içti. Fakat şu sûretle avdet etmek istediği sarhoşluktan bir eser göremedi. İçtikçe kendine nefretle hiddetten başka bir şey hâsıl olmuyor idi. Bulundukları kabinenin saati yediyi çaldı. Louis dedi ki:

- Tamam vakit geldi.

Bu söz üzerine Raoul sapsarı kesilip dişleri şiddetle birbirine vurmaya başladı. Raoul'dan müşâhide eylediği şu hâl üzerine Claméran'ın gözlerinde şimşekler parladıysa da yine öfkesini yendi. Çünkü bu aralık Raoul ile beyinlerinde vukû bulacak küçük bir gürültü bütün ümitlerinin mahvına sebep olacağını düşündü. Kemâl-i hilmetle elini çanın düğmesine uzattı. Garson emir edilen şeyler getirdi. Louis bu iki şişedeki içkiden birer mikdâr bir büyük bardak derûnuna koyduktan sonra bu mahlûtu Raoul'a uzatarak “al iç” dedi. Raoul bardağı bir dikişte bitirdi. Derhâl sararmış çehresini bir kızılık istilâ etti. Hemân yerinden kalkıp yürümeyi ile masanın üzerine vurarak “haydi gidelim” diye bağıdı. Lakin sokakta elli adım kadar gider gitmez isirtonun Raoul'dan husûla getirdiği şiddet zâil oldu. Raoul Claméran'ın kolunda kendini bilmez bir serhoş gibi sallana sallana yürüyor ve âdetâ meydân-ı siyâsete getirilen mahkûmlar gibi bir dehşet içinde kalmış olduğu hâlde gidiyordu. Louis Raoul'un her hâlini bildiğinden kendi kendine diyor idi ki:

- Ah bir kere kapıdan içeri girmiş olsa ondan ötesini mecbûren icrâ eder. Raoul'a hitaben dahi diyor idi ki bu gece validenin nezdinde ne için gittiğini bilirsin ya kararlarımızı kemal-i ahiretle icra:

- Bu gece validen nezdine ne için gittiğini biliyorsun ya?

Kararlarımızı kemâl-i mahâretle icrâ etmelisin. Bir kere kapıdan içeriye girsen artık ilerisi bir şey değildir. Tabancan cebinde mi?

- Evet... evet... bırak beni...

Mösyö Fauvel'in kapısı önüne geldikleri zaman Raoul'un helecân ve dehşeti büsbütün tezâyüd ederek dedi ki:

- Bir zavallı kadın ile...bir bedbaht delikanlı ki ben daha dün dost saffetiyle bu biçârenin elini sıkıyor idim. Bunların hayatlarını zehirlemek bu masumları mahv etmek ne kadar büyük bir alçaklıktır!

Louis hakâret-âmîz bir tavırla dedi ki:

- Sen de pek şımarık tabansız bir çocuk imişsin ya? İnsan namuskâr yaşamak için maddesiz bir adamlık icâb eder.

Raoul teessüratına galebe için bir son gayret göstererek kapıya doğru koşup çingırağı çekti. Kapı açıldı. Karşısına çıkan hizmetkâr dedi ki:

- Halam burada mı?

- Madam yukarıda küçük salonda yalnızdır. Raoul hemân yukarı çıkmaya başladı.

Bölüm 20

Clameran Raoul'a demiş idi ki:

- Validenin yanına girdiğin vakit pek büyük bir mahâret ibrâz etmelisin. Sen hiçbir söz söylemeden çehren kasına her şeyi anlatmalı. Validen dūçâr olduğunu havfından nâşi şaşırıp senden hiçbir izâhât talep etmeye cesâret eylememeli.

Louis'in bu neticenin hiçbir fâidesi olmadı. Raoul küçük salona girdiği esnâda o kadar sararmış o kadar bozulmuş bir hâlde idi ki madam fauvel oğlunun bu tesir ve heyecanını görünce:

- Aman Raoul yine ne felâkete uğradın? Diye haykırmadan kendini men edemedi.

Biçâre kadının bu sadâ-i müşfikânesi genç canı üzerinde bir elektrik müsâdemesi gibi bir tesîr gösterdi. Başından ayağına kadar tekmîl-i vücûdu titredi. Lakin böyle tesirâtına kapılır ise verdikleri karar-ı müdhişin icrâsı mümkün olamayacağını derhâtır ederek hemân kendini topladı. Louis bu hükmünden hata etmemiş idi. Raoul

bir kere sahne-i icrâat üzerine çıktıktan sonra rolünü tamamıyla îfâ etmeksizin çekilmek imkânı yok idi. Genç canı fi'lhakika tamamıyla iâde-i metânet ederek kemâl-i mahâretle söze başlayıp dedi ki:

- Evet valide bir büyük felâkete uğradım! Lakin emin olunuz ki bu felâket artık benim için son felâket olacaktır.

Madam Fauvel şimdiye kadar oğlunu hiç böyle bir hâlde görmemiş idi. Kadın bir büyük tesir ve helecânla kalkıp Raoul'un yanına geldi. Yüzüne dokunur derecede oğluna yaklaşıp güya kalbindeki hissiyâtı yüzünden keşf etmek istiyor imiş gibi bir tavır meyûsâne ile gözlerini Raoul'un gözleri içine dikip dedi ki:

- Söyle yavrum söyle! Ne oldun?

Raoul kadını hafifçe iterek biçârenin tekmîl-i vücudunu râşedâr edecek boğuk bir sadâ ile dedi ki:

- Ah ne olacağım valideciğim! Ben sana ve müteveffa pederim Gaston gibi alî-cenâb bir zâta oğlu olmaya layık bir mahluk değilim.

Madam Fauvel hemân oğlunun bu sözünü cerh için başıyla bir redd işareti etti. Raoul yine sözünde devâm ederek dedi ki:

- Ben kendimin nasıl bir mahluk olduğumu biliyorum. Sû-i harekât ve efâlim için vicdanımın kendimi tevbih eylediği kadar kimse beni tevbih edemez.

- Hilka ten şerir bir mahluk olmak üzere doğmamışım. Lakin nasibim beni birçok felâketlere mahkûm etmiş. Öyle saatlerim olur ki büsbütün kendimi gâib ederek ne yaptığımı bilmiyorum... valideciğim avân-ı tufûliyyetimde sen yanımda bulunaydın şimdi ben böyle olmaz idim. Ben muhabbet pederâne ve mâderâneden mahrûmen yabancılar elleri içinde büyüdüm. Hevasât-ı tıfûlânemden başka bir nâsım yok idi.

Kendi hissiyatıma tebeiyyetle büyüdüm. Her muzır şeyi icrâ bende itiyâd sûretini aldı. Taşıdığım nâm bile mesrûk olduğu hâlde bende şan ve şöhrat için birtakım havd beyânına hırslar uyandı. Senin âsâr-ı latif ve şefkatin olarak verdiğin paradan başka ir haybeye mâlik değil iken milyonlara sahip zâtların oğulları gibi bende birtakım hevesât mecnûnâne var idi. Heyhât ki sana melâki olduğum vakitte ahlakım bozulmuş iş işten geçmiş idi. Dünyadaki en mesûd günlerim muhabbet mâderâneden nâiliyyetle geçirdiğim günlerdir. Lakin hayf ki senden gördüğüm iltifât müşfikâne

münhemik bulunduğum fenalıklardan beni döndüremedi. Yiyecek ekmekten mahrûm bulunmak derecelerinde bir medâyıka ve zarûret içinde Prosper'de olduktan böyle bir bolluk görüşüm bende akıl fikir bırakmadı. Birçok müddet içkiden mahrûm kalmış bir Bekrî'nin şarap görünce göstereceği tehâlûk derecesinde bir şiddetle hevasâtıma tebiyyet gösterdim. Raoul bu sözleri öyle bir tavır-ı ciddiyetle söylüyor ve kendi de o kadar müteessir görünüyor idi ki Madam Fauvel oğlunun sözünü kesimâmın için bit gibi hareketsiz bir hâlde duruyor idi. Raoul sözünde devamla diyor idi ki:

- Evet delilik ettim. Saadet yanımdan geçti tutmak için ben elimi uzatmam. Sebep-i mesûdiyyetim olacak bir hakikati redd ile beyhûde bir hayâl arkasından koştum. Senin dizinin dibinde yaşayıp hakkımdaki teveccüh mâderânemi

Aratmaya gayret göstermek vecibe-i zimmetim iken aksen hareket edip hakkında revâ görmediğim zulm ve eziyet kalmadı. Benim yüzümden dünyadaki kadınların en bedbahtı sen oldun. Ah ne kadar mecnûnâne hareket ettim. Sana göz yaşı döktüre döktüre aldığım altınları gidip rezil bir kıza yedirdim... saadet senin yanında imiş şimdi anladım ama bu anlayışım pek geç vâka oldu. Raoul güya sû-i efâl mâziyesinin tahatturundan dolayı hissiyatında fevkâlâde bir galeyan husûla gelmiş de hemân göz yaşları bu şâtî verecek imiş gibi bir sûret gösterdi.

Madam Fauvel Raoul'un bu hâlini görünce müteessirâne bir sadâ ile dedi ki:

- Oğlum eski harekâtına nedâmet edip bademâ gösterecek hüsn-i hâl ile onları hiç olmamış hükmünde bırakmak zamanı henüz geçmemiştir.

- Ah buna muktedir olabilsem! Hayf ki olamayacağım. Artık bunun zamanı geçmiştir. Bu hüsn-i niyetlerimin ne kadar devam edeceğini ben biliyor muyum? Ben artık mefsedetin yed-i istibdâdına geçmiş bir adam oldum. Kendi kendime kumanda edemiyorum ki! Bir hatayı işledikten sonra nâdem oluyorum. Bir daha bunun tekrarına meydân vermemeye uğraşıyorum. Lakin heyhât!.. Böyle vakit vakit hâsıl olan nedametlerden ne fâide beklenebilir? Bir ikinci fırsat daha düşer ise eski nedâmetleri kâmilten unutuyorum. İşte o zaman kendimin bir insan değil hevesâtına mağlûb vicdânsız bir çocuk olduğumu anlıyorum. Sen biraz âmarâne hareket edip benim böyle malûb-ı hevasât olmak husûsundaki aczime galebe edemedik. Niyetlerim gayet akılâne ve nâmûskârâne ise de hareketim bir canî insanın hareketlerine benziyor. Efâlime bir türlü tatbik edemiyorum. Yakamı kaptırmış olduğum şu hâl-i menhûs acaba beni nasıl bir sû-i âkıbete sürüyüp götürecektir?

Bu sözünden sonra Raoul müthiş bir kayıtsızlık göstererek dedi ki:

- Adam o da umurumda mı... ben kendi cezamı kendim tayîn ederim.

Raoul'un mahâretle sözü buraya intikâl ettirmesinden Madam Fauvel'de fevkâlâde bir helecân husûla gelerek dedi ki:

- Sevgili? Merâmını izâh et. Ben senin validenim. Valideden hiçbir şey ketm edilemez. Söyleyeceğin söz pek müthiş bile olsa çekinme yine söyle...

Raoul söyleyeceğini müthiş sözün validesi üzerinde husûla getireceği tesîr mahûftan ihtirâz ediyor imiş gibi mütereddidâne bir tavır ve kısık bir sadâ ile dedi ki:

- Ben mahvoldum!
- Mahv mı oldun?
- Evet. Hem de hiçbir halâs ümidi kalmamak üzere mahv oldum. Namusum bitti.
- Raoul!..
- Hakikat-i hâl bundan ibârettir. Fakat valideciğim sen bir şeyden korkma. Senin bana vermiş olduğun ismi ben levs içinde sürükletirmeyeceğim. Bu namussuzluğun üzerine terk-i hayat edecek kadar bir cesaret ibrâz edemez isem işte o zaman en büyük namussuzluğu irtikâb etmiş add ediliyorum. Ben mahkûm nasîb olan evvel felâketzedeler deminki anlar için netice-i mesâib olarak mevte ilticadan başka bir çâre- i selâmet yoktur. Ben bir menhûs mahlûkum. Benim velâdetim senin de badî nühûset olmadı mı? Ben şu âlemdeki vücudumla senin bir nedâmet zî- hayâtın demek değil miyim? Beni düşünerek birçok geceleri dehşet içinde uykusuz geçirmedin mi?.. Zaman geçti ben büyüdüm birbirimizi bulduk. Senin hakkımda bezl eylemiş olduğun latifelere fedakârlıklara bedel ben sana kötülükten başka ne ile mukâbele eyledim? İşte şimdi de hayatının içinde korkunç bir vaka sûretini aldıktan sonra sana veda edip âlem-i âhirete çekiliyorum.
- Nankör! Sû-i harekâtından dolayı sana hiçbir serzenişte bulundum mu?
- Asla! İşte buna mukâbil Raoul'dan senin nâmını takdîs ve ismini telaffuz ede ede olacaktır.
- Aman Rabbim! İsmi o levm kelimesiyle birlikte telaffuz etme oğlum!
- Öyle lazım geliyor valideciğim. Namusum bunu emrediyor. Bu husûsta

vicdanım mahkeme-i cinayet vazifesini îfâ ederek aleyhimde bu hükmü verdi.

Bir saat evvel Madam Fauvel Raoul'un kendine tahammül edebileceği derecenin fevkinde her bir işkenceyi çektirmiş olduğunu kani iken şimdi bu yeni sadme kendine hepsinden ağır gelmiş idi. Buna nisbetle Raoul'un bu zavallı kadına olan diğer işkenceleri hiç hükmünde kalıyor idi. Binâenaleyh biçâre validelik şefkatinden mütevellid bir tesir şedîd ile dedi ki:

- Ne yaptın onu söyle ki?
- Bana emaneten küllî bir meblağ teslîm ettiler. Ben de bu paraları kumara koyup bitirdim.
- Bu meblağın mikdârı ne kadardı?
- Hakikatte bunun mikdârı insanı ürkütecek derecede değil ise de bugün seninle benim için küllî add olunur. Senin elinde avucunda ne var ise cümlesini ben almadım mı? Son mücevheratına varıncaya kadar hepsini bana teslîm etmedin mi?
- Benimkiler bittiyse amcan Mösyö Clameran zengin oldu. Bu yolda bir lüzum görüldüğü surette bütün servetini bana arz etmeye hazır bulunduğunu geçen gün söyledi. Söyleyeyim arabamı hazırlasınlar. Gidip kendini görerek hakikat hâli anlatayım.
- Mösyö Clameran yedi güne kadar avdet etmek üzere Paris'ten gaybûbet eylemiştir. Benim halâsım için ise bana akçenin bu akşam lüzûmu vardır. Ben evvelce her şeyi düşündüm. Yirmi yaşında iken terk-i hayat etmek pek kolay bir keyfiyyet değildir.

Raoul cebinde bulunan tabancanın ucunu yarıya kadar dışarı çıkarıp zor ile gülmeye çalışarak dedi ki:

- Her işi yoluna koyacak alet işte budur!

Madam Fauvel Raoul'un hep bu ifâdâtı ve etvâr tehdîdkârânesinin büyük bir desîsekârlık eseri bulunduğunu fark edemeyecek derecede bir dehşet içinde kalmış idi.

Biçâre kadın o anda hemân maziyi istikbâli unutarak hâli nazar-ı takdîre almaya başladı ki o da oğlu kendini telef etmeye kalkıştığı hâlde bunu şu müthiş intihardan kurtarabilmek için kendinin hiçbir şey yapmaya muktedir olamamasından ibâret idi.

Binâenaleyh madam fauvel galeyân hissiyâtla dedi ki:

- Hayır oğlum kendini öldürmek niyet müthişesinden sarf-ı nazar et. Mösyö Fauvel gelince akçeye ihtiyacım bulunduğunu kendine söylerim. Sana ne kadar para lazım?

- Otuz bin frank.

- Pekâlâ. Yarın sana bu parayı teslim ederim.

- Bu para bana yarın değil bu akşam lazım.

Bu cevap üzerine Madam Fauvel çıldırmış gibi bir hâl-i irâe ederek kemâl-i hiddet ve ye'sinden ellerini uğuşturmaya başlayıp dedi ki:

- Bu akşam lazım idi de niçin gelip bana biraz evvel söylemedin? Bana emniyetin yok muydu? Şimdi kasa odasında kimse yok. Nereden para bulabiliriz!

Raoul işe bu sözü bekliyor idi. Hemân sevincinden bağırarak halâsı gayr-i mümkün bir felâket içinde kalkıp da bir ümid ciheti gören bir adam tavrıyla dedi ki:

- Kasa mı?.. Sen bunun anahtarı nerede bulunduğunu elbette biliyorsun?

- Evet bilirim. İşte şurada duruyor.

- Öyle olduktan sonra!..

O anda Raoul madam Fauvel'in yüz yine öyle manidâr bir nazar-ı hırs ile baktı ki kadın gözlerini aşağı indirmeye mecbûr oldu. Raoul hakikaten çıldırmış bir adam tavrıyla tekrar dedi ki:

- Valideciğim bu anahtarı bana ver.

- Kendini şaşırdın mı oğlum?

- Bu anahtar benim hayatıma muâdildir de onun için söylüyorum.

Raoul'un bu sözü madam Fauvel'e pek ziyâde tesîr etti. Elbette bir lamba alarak kendi odasına gidip yazıhaneyi açtı. Mösyö Fauvel'in kasa anahtarını orada buldu. Fakat bu anahtarı getirip Raoul'a vereceği esnâda aklı başına geldi. Binâenaleyh dedi ki:

- Hayır! Hayır! Olmaz mümkün değil. Bu akşam kasadan bu sûretle para alınamaz. Raoul validesinin bu sözüne karşı hiçbir ısrar ve mukâvemette bulunmayıp gitmeye hazırlanıyor gibi görünerek dedi ki:

- Hakkın var valideciğim... o hâlde sizi son defa olarak bir öptükten sonra gideyim.

Madam Fauvel hemân dedi ki:

- Yalnız intihâr ne işe yarar? Kasanın kapandığı kelimeye biliyor musun?
- Hayır bilmiyorum. Lakin biraz uğraşır idin.
- Şimdi geceleri kasada para da bulundurmuyorlar.
- Evet bunu da biliyorum. Lakin bir kere tecrübe edelim. Eğer cenâb-ı Hakk bize merhamet edip de kasanın kapandığı kelimeyi tesadüfen bize bildirir ve kasanın derûnunda akçe dahi bulundurur ise buna ne dersin? Allah'ın bize merhamet eylediğine artık itimâd hâsıl edersin ya?
- Ümit eylediğin bu muvaffakiyet husûl bulmadığı surette sen de nefesine kıymayıp sabaha kadar bekleyeceğine söz verirsin ya?
- Pederimin mukaddes nâmı üzerine yemin ederim ki sabaha kadar kendime bir şey yapayım.
- Öyle ise al anahtarı.

Raoul ile Madam Fauvel garîb bir hesabın tesîriyle ikisi de sapsarı kesilip izâ-i vücûdlarına şedîd bir raşe gelmiş bulunduğu hâlde bankerin kabinesinden geçip kasa odasına gidip dar ve dolambaç nerdübândan indiler. Raoul bir elinde lamba diğer elinde dahi anahtar bulunduğu hâlde önden gidiyor idi. O esnâda Madam Fauvel Raoul'un bu cüreti boşa çıkarmaya katiyyen kani idi kasanın hangi kelime ile kapandığı bilinmediğinden sonra anahtarın hiçbir hükm ve ehemmiyeti olamayacağını biliyor idi. Farz-ı mahâl olarak Raoul tesâdüfî bir sûretle bu kelimeyi bulsa bile kasa derûnunda akçe bulunmadığını kendince malûm idi. İşte bu esbâba mebnî madam fauvel kasadan para çalınacağı için hiçbir havf ve endişede bulunmayıp onun korkusu yalnız ilcâ-i ye'sle Raoul'un telef-i nefse cüret göstermesinden ibâret idi. Kadının böyle bir fiile iştirâk etmesi bundan bir fenâlık çıkmayacağını bildiği için mahzâ biraz vakit kazanmak ve bu sûretle o geceyi geçirip oğlunu ölümden kurtarmak fikrini mebnî idi. Prosper'in odasına geldiler. Raoul elindeki lambayı koskoca bir masanın üzerine koydu. Lambanın üzerinde “abajur” i bulunmakla beraber yine odasının her ciheti tenevvîr ediyor idi. Raoul bütün bir serin katle değil ise de böyle icrâat melûnâneye alışkın bulunan hebâset erbâbının bu gibi

mühim mevkide gösterdikleri bir mahâretle işe mübâşeret etti. Kasanın hurûfunu (G y p s y) lafzı teşkîl eden beş harf üzerine tertîb etti. Bu kısa ameliyât esnâsında Raoul'un çehresinde bir büyük ıztırâb ye's-i âsârı müşâhîde edilmekte idi. Çünkü cidden muvaffîk olup olamayacağını kendi de bilmiyor idi. Prosper'in o kelimeyi tebdil eylemesi âkvâ-i ihtimâlâtta idi. Acaba Louis'in haber vermiş olduğu gibi kasadan akçe mevcûd muydu? Bu kadar emekleri boşa gidip gitmeyeceğini kendi de bilmediği için Raoul pek cangûzâr içinde bulunuyor idi. Bir yanda Madam Fauvel dahi bin türlü helecânla netice-i hâle intizâr durmakta idi. Raoul Prosper ile olan dostluğu münasebetiyle kasa açılıp kapanır iken pek çok kereler orada bulunmuş olduğundan bunun ne sûretle açılıp kapandığını öğrenmiş idi. Bu kasa öyle âdî kasalara benzemediği cihetle anahtarı kilide sokup da çevirmek epeyce dakik ameliyata mütevakkıf idi. Anahtarı kilide soktu. Bir kere çevirdi. Badehu anahtarı daha ziyâde içeri soktu. İkinci defa olarak bir kere daha çevirdi. Ondan sonra anahtarı büsbütün soktu. Anahtarı biraz sarstıktan sonra bir kere daha çevirdi. Bu ameliyât esnâsında Raoul'un kalbini o kadar şiddetle vuruyor idi ki bu darabâtı Madam Fauvel bile işitiyor idi.

Kelime-i tebdîl edilmemiş idi. Çünkü kasa açılıverdi. Raoul ile madam fauvel bu hâle karşı birer kere bağırıldılar. Kadın dehşetinden Raoul ise muvaffakiyetinden nâşi bağırılmışlar idi. Raoul bu garîb muvaffakiyetine karşı Madam Fauvel bir büyük havf ve helecânla hemân dedi ki:

- Kapa! Kapa! Gözüm görmesin. Haydi gidelim.

Bu sözünün Raoul üzerinde bir tesîr hâsıl eylemediğini görünce biçâre kadın hemân oğlunun üzerine atılarak gücü yetebildiği mertebe bir kuvvet ile kollarına asılıp öyle bir şiddetle çekti ki Raoul'un kilit üzerinde tutmakta bulunduğu anahtar dışarı çıkıp kasanın kapısı üzerinde kayarak uzunca bir çizik husûla getirdi.

Validesinin bu mukâvemet-i şedîdesi esnâsında Raoul kasanın üst gözünde üç paket banka kâimesi bulunduğunu görüp sol eliyle hemân bunlara saldırarak kâime paketlerini koynuna yelki ile gömleği arasına sokmaya muvaffak olmuş idi. Madam Fauvel şiddet-i ye's ve heyecandan nâşi tekmîl-i kavvâsını gâib ederek Raoul'un kolunu bıraktı. Büsbütün yere düşmemek için orada duran büyük bir sandalyenin arkılığına tutunmaya mecbûr oldu. Zordan bir fâide hâsıl olmadığını görünce ricaya başlayıp dedi ki:

- Yavrum bana acı! Halime merhamet et de o paraları kasaya bırak.
- Sana son derecede bir tesirle ricâ ediyorum. Kâimeleri bir yerine koy. Ben sabah sana o paranın on katını veririm. Vallahi veririm. Validene merhamet et.

Raoul validesinin istirhâmâtına asla kulak vermeyip kasanın kapısı üzerinde husûla gelen çizgiyi muâyene ediyor idi. Bu çizgiyi kasanın bir yabancı tarafından sirkat kastıyla açılmış bulunduğuna bir alâmet add edileceği için dûçâr endişe oluyor idi. Madam fauvel istirhâmını daha ziyâde arttırıp dedi ki:

- Madem ki cümlesini bırakmıyorsun hiç olmaz ise bu akçenin senin hayatını kurtarmaya lazım olan mikdârını alıp diğerlerini kasaya bırak.

- Bu meblağın bir mikdârını kasaya terk etmekten ne fâide hâsıl olur? O zaman bu sirkatımız yine meydâna çıkmaz mı?

- Bunun için icrâ edecek bazı tedâbîrim vardır. Sen sözümü dinle ben her bir şeyi yoluna koyarım. Mösyö Fauvel'e münâsib bir söz bulup söylerim. Paraya ihtiyacım olduğu için kasayı ben kendim açtım derim.

Raoul validesinin bu sözlerine asla havâle sem'-i itibâr etmeyerek kasayı kapadı. Badehu validesine dönüp dedi ki:

- Haydi buradan çıkalım. Hizmetkârlardan biri salona gelerek bizi burada görmek ihtimâli vardır. Bizi burada görürler ise bin türlü manalar verirler ki sonra bu da hakkımızda hayırlı olmaz.

Raoul'un bu addim itâat ve kayıtsızlığı, böyle müthiş bir zamanda gösterdiği şu metânet madam Fauvel'i iğzâb etti. Biçâre kadın kendinin oğlu üzerine bazı mertebe nüfuzu var zannediyorum idi. O istirhâmât müessere ve göz yaşlarının bir tesîr görülmediğini anlayınca tebdîl-i tavır edip dedi ki:

- Ya! Öyle ise varsınlar bizim burada olduğumuzu görsünler. Sen bana itâat göstermediğin hâlde ben bizi burada görmelerinden daha ziyâde memnûn olurum. O zaman her şey anlaşılıyor. Mösyö Fauvel beni birer zîl kovar gibi hanesinden def eder. Lakin ben bu hakârete uğradıktan sonra masumların ahını size bırakmam. Her şeyi olduğu gibi itirâf ederim. Bu sirkat melûnâne neticesi olarak yarın Prosper tevkif edilecektir. Clameran haini bu biçârenin sevdiği kızı elinden aldı. Sen ise onunla melanet müsabakasına çıkarcasına zavallının namus ve haysiyetini mahv etmek istiyorsun. Yok artık buna tahammül edemem. Madam Fauvel bu sözleri yüksek sadâ

ile söylüyor idi.

Kemâl-i hiddet ve tehevüründen o kadar bağılıyor idi ki Raoul validesinin bu hâinden cidden korkmaya başladı. Çünkü banka hizmetkârlarından birinin geceleri kasa odasına muttasıl bulunan odada yatmakta bulunduğunu biliyor idi. Henüz vakit gecikmemiş ise de bu gece hizmetkârın akşamdan gelip yatmak ve binâenaleyh bu muhâverât-ı müthişeyi kâmilten işimin ihtimâli var idi. Raoul da şiddet-i ibrâz yine lüzum görerek validesinin kolundan tutup dedi ki:

- Haydi çıkalım diyorum.

Lakin Madam Fauvel dahi Raoul'un bu sözüne rûy-i itâat göstermeyip oğlunun şiddetine karşı mukâvemet edebilmek için iki kolları ile orada bulunan bir masaya sarıldı. Ve dedi ki:

- Madeleine'i fedâ etmek denâetini kabul ettim. Lakin Prosper'i fedâ etmeyeceğim bu bâbda elimden mukâvemeti icrâdan geri durmayacağım.

Raoul bu husûsta yalnız çeyrek fâidesi olamayacağını anlayıp hile istimaline kalkarak müstehziyâne bir kahkaha salıverdiğinden sonra dedi ki:

- Zavallı kadın! Ne kadar sade delilik ediyorsun! Şimdiye kadar gördüğün ahvâl-i fevkâlâdeden benim bu işte Prosper ile müttefik bulunduğumu

- Anlamadın mı? Ben buradan çaldığım akçeyi gidip Prosper ile taksîm edeceğim. Nısfı onun nısfı da benim olacak.

Madam Fauvel bu söz üzerine büsbütün tedhiş ederek dedi ki:

- Hayır! Yalan söylüyorsun. O dediğinin ihtimâl yoktur.

- O hâlde demek ki bu kasayı ben bittesâdüf açmış oluyorum. Yalnız tesâdüf yardımıyla hiç kasa böyle açılır içeride de akçe ile dolu bulunur mum?

- Prosper'in namusuna itimâdım vardır.

- Hay! Hay! Bu itimâd bende de vardır. Yalnız ikimizin de akçesi bulunması bizi böyle bir cürete sevk eyledi.

- Yalan söylüyorsun.

- Hayır valideciğim. Prosper'i Madeleine kovdu. O da şimdi teskîn tesir-i muhabbet için ne yapsa mazûr görülüyor.

Raoul yavaşça lambayı tekrar eline aldı. Diğer eli madam Fauvel'i bir kuvvet fevkâlâde ile nerdübâna doğru itmeye başladı. Biçâre kadına husûla gelen heyecan zihnini perişân eylemiş idi. Kasanın soyulduğundan ziyâde Raoul'dan işittiği o ittifâk sözünden müteessir olmuş idi. o ye's ile mırıldanma nev'inden dedi ki:

- Eyvah! Prosper'de mi sârik oldu!..

Şu vukû bulan müthiş hâlik bir hakikatimi yoksa bir hayâl-i menhusumu olduğunu henüz kestiremiyor idi. Bu korkun. Hayâlden kurtulmak binaenaleyhe çektiği şu ıztırâbât-ı elemiyeye bir nihâyet vermek istiyor idi. Ne yaptığından haberi olmayacak derecede bihuş bir sûretle Raoul'un ettiği tarafa doğru yürüdü. Kendine mâlik olmadığı halde etvâr nerdübândan yukarı çıktı.

Yatak odasına gelince Raoul dedi ki:

- Anahtarı yerine koymak lazımdır.

Lakin Madam Fauvel oğlunun bu sözünü işitebilecek bir hâlde değildi. Anahtarı nereden aldılar ise yine oraya kendi getirip koymaya mecbûr oldu.

Badehu Fauvel'i küçük salona isâl etti. Daha doğrusu isâl etmedi yüklenip getirdi. Bir koltuklu sandalyeye ikâd etti. Biçâre kadın öyle bir hâle gelmiş idi ki çehresinin irâe eylediği alâim-i mahûfa ve gözlerinin delâlet ettiği şiddet tesirin zavallı da husûla getirdiği âsâr-ı müthişeye bakarak Raoul validesinin çıldırıp çıldırmadığı hakkında şüpheyeye düştü.

Güya bu kadının hâline karşı ibrâz-ı terahhum ediyor imiş gibi bir tavırla validesinin buz kesilmiş bulunan ellerini kendi avuçları içine alarak dedi ki:

- Sevgili valideciğim! Kendine gel! Bu geceki müsaadenle hem benim hayatımı kurtarmış oldun hem de Prosper'e bir büyük iyilik ettin. Bir şeyden korkma hepsi hüsn-i sûretle yoluna girecektir. Prosper'in maznun aleyhe tanıtılıp tevkif edileceği derkârdır. Zaten bunu kendi de biliyor. Fakat hîn istintâkında her şeyi inkâr edecektir. O inkârda ibrâz-ı sebât eder ise kanunen ithâm edilmek ihtimâli yoktur.

Raoul'un şu tasnîyâtı hiçbir şeyi müfîd olmayıp boşa gidiyor idi. Zirâ Madam Fauvel hala kendine mâlik bulunmadığı için bu sözleri anlayabilmek iktidarından mahrûm idi. Madam Fauvel kulağına mırıldanan kamilen bu sözlere karşı dedi ki:

- Oğlum! Beni öldürdün. Zaten beni manen mahv etmiş idin şimdide maddeten helâk ettin.

Kadın bu sözleri öyle ve müheyyiç bir sadâ ile söylemiş idi ki Raoul validesinin gösterdiği bu ümitsizlik âsârında fevkâlhad müteessir olarak yüreği şiddetle darbâre başladı. Kasadan sirkat eylemiş bulunduğu mebâliği iade etmek arzusuna kadar vardı ise de derhâl aklına Clameran gelerek yine kendini topladı.

Madam Fauvel'i sandalyesi üzerinde yarı olmuş denecek bir hâlde terk ederek oradan firâra şitâb göstermek azmine düştü. Çünkü o aralık ya mösyö fauvel veyahûd Madeleine içeri giriverirler ise madam Fauvel'in içinde bulunduğu o hâl esef-engîzi tevil emrinde söz bulmak hakikaten zor bir maslahat idi. Böyle bir hâlin vukûna meydan vermemek için melanet riyâkârânesine o saatte bile elden bırakmayarak validesinin alnından bir kere öptükten sonra hemân oradan savıştı.

Raoul ile birlikte akşam ta'âmını etmiş oldukları lokantada Clameran bir büyük gazâb içinde şerik cinayeti bulunan yeğenin avdetine intizâr ediyor idi.

Raoul 'un adem-i muvaffakiyetinden korkarak zihninden bin türlü ihtimalât geçirmekte iken Raoul kapıdan içeri girdi. Bunu görünce şiddet-i ıztırâbından sapsarı kesilmiş olduğu hâlde hemân ayağa kalkıp dimdik bir vaziyet alarak ne dediği güç anlaşılır bir sadâ ile dedi ki:

- Ne haber?
- İbrâmın sayesinde bu iş de bitti. Bende dünyadaki erâzilin en zîl oldum.

Bu sözü bitirir bitirmez hemân elini koynuna sokup dört paket banknot çıkararak biraz evvel dökülen şarap lekeleri henüz zâil olmamış bulunan masanın üzerine fırlattı. Badehu nefret beyân eder bir sadâ ile dedi ki:

- İşte bunları al da memnun ol. Dediğin oldu. İşte bu getirdiğim mebâliğ de üç masumun namusları ve belki de kıymet hayatları mukabildir.

Clameran yeğenin bu ifadât hakâret amîzine karşı kulak bile vermeyerek hemân bir sürat-i mütehevvirâne ile elini uzatıp banka kâimelerini yakaladı. Husûl muvaffakiyetlerine o ana kadar inanmamış bulunduğu için bunları kemâl-i dikkatle muayeneye başladı. Filhakika maksadının husûl bulmuş olduğunu görünce melûnâne bir tebessüm ile dedi ki:

- İşte şimdi Madeleine benim oldu.

Raoul amcasının ezhâr eylediği şu âsâr-ı meserretten dolayı âdetâ hiddetlenmiş idi. Çünkü deminki biçâre kadının ye'siyle şu herifin iktisâb şâdi ve sürûr eylemesi

kendine bir büyük tesîr hâsıl eylemiş idi. Clameran Raoul 'daki bu mahzûniyyete bir manâ vermediği cihetle dedi ki:

- Hakikaten zalimâne bir fiilde bulundu.

Raoul kendini gâib eder derecede bir tehevvrle bağırarak dedi ki:

- Sus! Bundan bahs etme. İyice işitiyor musun? Bu müthiş geceyi bir daha bana ihtâr etmeyeceksin!

Clameran Raoul'un böyle parlamasına mukâbil bîkaydâne sûretle omuzlarını silkip dedi ki:

- Pekâlâ! Bu geceyi unut. Fakat bir gecenin dehşetini dâimâ sana muhtır bulunacak olan üç yüz elli bin frangını kabulünde istiğnâ gösterecek değilsin ya? Al bunları. Çünkü bu meblağ bi'listihkâk senindir. Amcasının şu semâhati Raoul'dan ne bir istiğrâb ve ne de bir memnuniyyet husûla getirdi. Binâenaleyh dedi ki:

- Benim icraatıma mukâbil bu akçe pek azdır. Benim bundan ziyadeye istihkâkım vardır.

- Mütebâkisi ne vakit teaddiye edileceğini lütfen söyler misin?

- Madeleine ile izdivacımız resmen akd edildiği günü. Hiç ben senin gibi mâhir bir

muâvenetin göstereceği yararlıklardan kendimi mahrûm etmek ister miyim? Yalnız şu tesirâtın ciddiyetinden şüphe ediyorum.

Raoul Clameranla şiddetli bir münâzi edip bununla külliye kati münâsebet etmek fikri ile gelmiş ise de böyle bir cinayet irtikâbından sonra ondan tamamıyla müstefid ve müteneffi olmadan çekilmeyi adetâ büyük bir budalalık olmak üzere hükm eylediğinden o anda karar sâbıkını bittebdîl iyice temîn-i servet etmek için her bir ümidi munkatı oluncaya kadar Clameran'ın yakasını bırakmaya azim etti. Ve binâenaleyh dedi ki:

- Pekâlâ! Dediğin gibi olsun şimdilik bu akçeyi alelhesap olmak üzere kabul ederim ama bir daha bana öyle müthiş bir vezâif tahmil etme.

Clameran büyük bir kahkaha salıverdiğin sonra dedi ki:

- Zararı yok! İstedığın gibi olsun. Artık namuskârâne bir sûrette yaşamak istiyorsun. Bunun da tamam zamanı gelmiştir. Çünkü bademâ servet sahibi oldun.

Artık vicdanına teberyyetle hareket edebilirsin bundan böyle sana gördürecek bir işim kalmadı. Şimdi sahne-i icraatımız üzerinden çekilebiliyorsun. Rolün burada hitâm buldu.

Bölüm 21

Raoul gittikten sonra Madam Fauvel yarım saat kadar külliye hissiyatı iptal olmuş bir hâlde bulundu ki bu hâl ekseriyâ insanda bir büyük cereyân manevi veyahûd ıztırâb cesimâtından sonra zuhura gelir. Yavaş yavaş bu hâl-i müthiş üzerinden zâil olmaya, hissiyatı toplanmaya başlamış ise de kendinde his-i iktidârı peydâ olunca bulunduğu mevkin mülâhâza-i dehşeti biçâreyi büyük bir işkenceye düşürmüştür. Biraz evvel Raoul tarafından gördüğü şiddet aklına geliyor, bu hâlin tahatturu deminki vakadan ziyâde kendine azâb veriyor idi. Kendinin şenâne bir surette tertîb edilmiş bir komedyanın hedef-i melaneti olmuş bulunduğunu şimdi anlıyor ve gösterdiği şefkat mâderânedan bilâstifâde Raoul'un kendini soğuk kan ile taammüden işkencelere düşürdüğünü his ediyor idi.

Raoul'un demiş olduğu vechle acaba kasadâr Prosper'in bu sirkat-i keyfiyetine iştirâkı var mıdır yok mudur?

İşte Madam Fauvel'in hâlledeemeyeceği mesele yok idi. Hâin Raoul bu yalanı pek güzel tertîb etmiş idi. Çünkü bu sözü işittikten sonra madam fauvel olanca kuvvâ-i zihniyyesini gâib eylemiş olduğundan kadının bu şaşkınlığını kendinin muvaffakiyetine külliye yardım etmiş idi. Madam Fauvel kendi kendine diyor idi ki:

- Prosper'den başka kasanın hangi kelime ile kapandığını Raoul'a kim haber verebilir? Geceleri kasada akçe bulundurmaması hakkında amirin emir verebilir? Geceleri kasada akçe bulundurmaması hakkında amirin emr-i mahsûsu var iken oraya o kadar küllî bir meblağı kim kor?

Prosper'in o esnâdaki sûret-i maişeti dahi Raoul'un sadık iddiasına delîl olabilecek bir hâlde idi. Raoul yüzünde bu kadar ıztırâbât çektiği hâlde henüz şefkat maderânesi zâil olmamış bulunan madam fauvel böyle bir cinayeti oğluna atıf etmekten ise oğlunun başkaları tarafından iğfâl edilmiş bulunduğu hakkında bir kanâat vicdanına hâsıl etmeye uğraşıyor idi. Prosper'in bir aşûfte sevmekte bulunduğunu kendine haber vermemişler miydi? En büyük servet ve mirasları dört günde mahv eden bu kızların dâm-ı muhabbetlerine tutulanların ahlakı ne kadar mükemmel olur ise olsun

pek az bir müddet zarfında bozulacağından madam Fauvel'in asla şüphesi yok idi. İşte bunun için Prosper'den her bir şey memul ediyor idi. Bir ufak hatanın insanı ne kadar müthiş hâllere sevk eylediği kendince de bittecrübeye sabit olmuş idi. Maahazâ bu bâbda Prosper'i mazûr görüp her bir kabâhat kendinin olduğunu kendi vicdanına karşı itirâf ediyor idi.

Kendi hanesi add eylediği bir mahalden Prosper'i tebîd eden kimdir? Bu biçârenin gayet namuskârâne olan ümid-i aşk ve muhabbeti ne yüzden mahv oldu? Bunun intizâm-ı hayatını kim ihlâl eyledi? Madam Fauvel hep bunları düşündü. Ne yapacağını ne harekette bulunacağını bir türlü tayîn edemeyerek şaşırıp kalmış idi. Bu vakadan Madeleine'i haberdâr etmek mi yoksa etmemek mi hayırlı olacağını da bilemiyor idi. Bu bâb hayli düşündükten sonra Raoul'un bu cinayetini kimseye haber vermeyip kendince mühim bir sır olarak gizlemeye karar verirdi. Saat on bire doğru Madeleine gitmiş bulunduğu süvârdan avdet etti. Madam Fauvel buna bir şey açmadıktan mâadâ çehresindeki âsârı tesir ve ıztırâbı dahi belli itimâmına muvaffik oldu. Bir müddet sona Mösyö Fauvel ile levsin geldiler. Bunlara karşı dahi ketm-i hissiyât edebildi. Madam Fauvel ketm-i âsâr ıztırâb-ı derûn husûsunda pek büyük metânet ibrâz ediyor idiyse de bu gayretle biçârenin çektiği azâb tezâf olunur idi. Velhâsıl o geceyi pek cangüzâr bir işkence içinde geçirdi. Kendi kendine diyor idi ki!

- Birkaç saat sonra her bir şey meydâna çıkacak! Acaba ondan sonra ne hâl vukû bulacak?

Sabah oldu. Hane halkı hep uyandılar. Madam Fauvel bir müthiş helecânla her pıtırtya kulak verdiğiinden ve hizmetkârların gezindiklerini işitiyor idi. Biraz sonra bankanın kalem odalarının açıldığını memurların gelmeye başladıklarını dahi işitti.

Madam Fauvel kalkmak istedi. Lakin buna muktedir olamadı. Çekmekte bulunduğu o elim işkence uzuvlarında hiç kuvvet bırakmamış idi. Kalkmaya davrandığı hâlde tekrar döşegi içine yıkıldı. Bu adem iktirârını görünce titremekte bulunduğu hâlde akşamki sirkatin netice-i ve himesine döşegi içinde intizâra başladı.

Başını döşegin kenarına doğru uzatıp ortalığı kemâl-i ehemmiyetle dinlemekte iken kapı açıldı. İçeri Madeleine girdi. Kızın beti benzi limon gibi sarardıktan başka bütün vücûdu titremekte, iki çenesi dahi şakır şakır birbirine vurmakta idi. Biçârenin bu hâlini görünce madam Fauvel cinayetin meydâna çıkmış bulunduğunu anladı. Madam ihtizâzlı bir sadâ ile dedi ki:

- Yengeciğim vakadan haberin var mı? Prosper'i katle ithâm ediyorlar. Polis komiseri aşağıda duruyor. Şimdi zavallıyı bittevkîf mahbusa gönderecekler.

Madam Fauvel'in bu söze karşı verdiği cevap yalnız bir iğnelemekten ibâret oldu. Madeleine sözünden devamla dedi ki:

- Ben bu iş Raoul ile Clameran'ın eser “marifet”leri gibi görüyorum.

- Onların bu husûsta nasıl medâhilelerinin nasıl olduğunu bilemem. Benim bu işte yalnız kuvvetli olarak bildiğim bir şey var ise o da Prosper'in külliyyen biri elezime ve masum bulunmasıdır.

Madam Fauvel her bir şey itirâf etmek üzere uğrunu açtı ise de yine bir türlü cesâret edemedi. Yengesinin bu sükûtunu görünce Madeleine sözünde devam ile dedi ki:

- Bu hainler artık bizden ne istiyorlar? Daha ne fedakârlık bekliyorlar.

Prosper'in namusunu mahv etmekten ise kendini öldürmek daha hayırlı bir hareket add olunur idi. Keşke hâl böyle cereyân etmeyeydi de ben öleydim. Bu hâli görmekten ise ölümü daha ziyâde bir memnuniyetle kabul ederdim. O aralık mösyö Fauvel odadan içeri girdiği cihetle Madeleine sözü kesmeye mecbur oldu. Bankerin hiddeti o dereceye varmış idi ki lakırdısı bile güç anlaşılıyor idi. Tehevvürün kendinde peydâ eylediği şiddetle diyor idi ki:

- Hâin Prosper beni sirkatle ithâma kadar cesâret gösteriyor!.. Marquis de Clameran da bana ciddiyet ifâdâtından şüphe ediyor imiş gibi bir nazarla bakıyor.

Bankerin kendi öfkesinden etrâfı görmeye vakti olmadığından zevcesiyle Madeleine'in heyecanlarına dikkat bile etmeyerek vakayı olduğu gibi nakl eyledi. Ve ilaveten dahi “ben zaten böyle bir hâl vukû bulacağını his eylemeye başlamış idim. Çünkü kasadârın sû-i harekâtının neticesi buraya aşikâr idi” dedi.

Fauvel'in Prosper hakkındaki şu ithâmı Madeleine'e pek ziyâde sû-i tesîr etti. Zirâ kasadârın masumiyetinde asla şüphesi yok idi. Bu sirkat keyfiyyetin dahi Clameran ile Raoul melûnlarının eser-i cinayetleri olduğunu biliyor idi. Lakin ali-cenâb kız bulunduğu mevkinin nezâketini dahi takdîr eylemekte bulunduğundan diğerlerini kurtarmak için kendi nefsiyle sevgilisini müdâfaa emrinde ağzını açıp bir kelime bile tefevvüh etmedi.

Madam Fauvel Madeleine'in hâlerinden bu kızın birtakım şübhâne düşmüş bulunduğunu anladığından kendinin o gün hasta olarak döşekten çıkmaması bu

şüpheleri büsbütün takviye eder fikrine mebnî bir büyük gayret göstererek âdetâ ölü gibi cansız bir hâlde iken sabah ta'âmını etmek üzere sofraya kadar indi.

Sofra başındaki herkes bir ye's içinde idi kimse yemek yemedi. Hidmetkârlar ayaklarının uçlarıyla gezinip birbirlerine söyleyecekleri sözleri dahi gayet yavaş olarak söylüyorlar idi umumun şu hâllerinde o hânede büyük bir felâket zuhûra anlaşılıyor idi. Saat ikiye doğru mösyö fauvel kabinesine çekildi biraz sonra söyledi. Banker bir büyük hiddetle:

- Ne yüzle böyle bir cesâret...

Diye bağırdı ise cümleyi ikmâl etmeden yine kendini toplayıp dedi ki:

- Haydi söyle lütfen burayı teşrîf etsinler. Garson gidip yine avdet ederek dedi ki:

- Bazı mühim esbâba mebnî kendi yukarı çıkmayacağını beyânla sizi aşağıya davet ediyor.

Banker artık bu defa hiddetine galebe edemeyerek kemâl-i tehevürle kalkıp aşağıya indi.

Ayak üzerinde kendini beklemekte bulunan Clameran'a hitaben gayet sert bir sûrette dedi ki:

- Ne istiyorsunuz efendim? Artık talep edecek bir şeyiniz kaldı mı? Akçenizi verdiler zan ederim? çünkü bana makbuzunuz geldi.

Bankerin bu muâmele-i şedîdesine mukâbil Clameran hiçbir hiddet ve enfâl eseri göstermedi. Bu hâl orada bulunan banka memurlarının istiğrâblarını mûcib oldu. Clameran tevâzu göstermemekle beraber hilmiyâne bir sûretle dedi ki:

- Hakkımda deriştâne muâmele gösterdiniz. Lakin bu muâmele ve ben de müstahak olmuş idim. Bu hakkınızı teslim ederim. Ettiğim terbiyesizliğin derecesini bildiğim için affınızı temenniye geldim. İşlediğim kabâhati bilecek kadar zaman beni terbiye eylemiştir. İtirâf kabahatle af dilemek insanın kaderini tenzîl eylemeyeceğini bilirim size karşı olan terbiyesizliğimi şu memurların huzurunda icrâ eylemiş olduğum için affınızı dahi yine onların muvacehesinde istirhâm ediyorum.

Banker Clameran tarafından hiç intizâr eylemediği bu muâmeleye şaşırıp kaldı. Mösyö Fauvel Marquis de Clameran'ı gayet terbiyeli ve kibar bir adam olmak üzere

tanıdığımından şu ali- cenâbâne tarazzî Clameran aleyhindeki hiddetini kâmilten tadîl eyledi bütün ömürlerini her türlü merâsim insaniyetkârâneye riâyette geçen böyle namuskâr zevâtın kırk yılda bir vukûa gelen böyle küçük bir hatalarını hoş görmemek şîâr insaniyete muvâfık düşmeyeceğini bitteslîm hemân elini dostâne bir surette uzatarak dedi ki:

- Hepsi unutulsun efendim.

Bir müddet birbirinin elini tutup kaldılar. Clameran ne gibi esbâb-ı müberremeye mebnî öyle acele bir surette akçelerini bankadan talep etmeye mecbûr olmuş arzusunda bulunduğunu söyledi fakat bu husûsta biraz tereddüt göstererek dedi ki:

- Bu sabahki vaka-i menhûsadan dolayı belki rahatsızdırlar, kendilerini ziyaretimle büsbütün bîzâr etmekten korkuyorum.

- Hayır bundan dolayı hiç çekinmeyiniz. Sizinle musâhibeden eğlenir de bilakis vakayı biraz unuttur. Bendeniz bu madde için bilâ-icâb dışarı çıkacağım.

Madam Fauvel gece Raoul ile mücâdeleleri cereyân eden küçük salonda idi. Zavallı kadının ıztırâbatı ânbeân tezâyüd eylemekte bulunduğu cihetle benim bihuş bir surette kanepe üzerine uzatmış idi. Madeleine dahi yanı başında bulunuyor idi.

Hizmetkar kapıdan gelip de Louis Clameran'ın ziyaretini haber verince ikisi birden güya gözlerine mahûf bir şeyi görecek imiş gibi dehşet içinde kaldılar.

Clameran nerdübândan çıktığı esnâda simasına icâb eden sûreti vermiş idi. Bankerle bulunduğu zaman şence görünüyor iken şimdi tamamıyla tebdîl-i çehre edip adetâ meyûs ve ağır bir sûret almış idi. Salondan içeri girince kadınları selamladı. Kendine bir sandalye irâe ettiler. Lakin oturmayıp dedi ki:

- Böyle bir zamanda sizi rahatsız etmeye cesaret gösterdiğimden dolayı beni mazûr görünüz efendim. Çünkü îfâ edecek bir vazifem var.

Kadınların ikisi de hiçbir ses çıkarmayıp Louis'in söyleyeceği sözü dinlemeye hazırlandılar. Clameran sadâsını alçaltarak dedi ki:

- Hepsini biliyorum!

Madam Fauvel bir işaret edip herifi susturmak istedi. Çünkü Clameran'ın söyleyeceği söz ile Madeleine'den kemâl-i ihtiyâtla ketme uğraştığı ısrarın hep meydana çıkacağını biliyor idi.

Lakin Clameran Madam Fauvel'in bu işaretini görmemezlikten gelerek dedi ki:

- Raoul nasıl melûnâtına bir haber istimaliyle validesinden kasanın anahtarını alıp kasadan üç yüz elli bin frangı sirkat eylemiş bulunduğunu haber alalı henüz bir saat kadar oluyor!

Bu kelimâtı işitince Madeleine şiddet-i ye's ve hiddetinden çehresi kıpkırmızı kesilerek hemân yengesinin üzerine varıp iki ellerini sımsıkı yakalayarak sarstıktan sonra dedi ki:

- Doğru söyle! Hâl böyle mi cereyân etti?

Madam Fauvel bir cevap itâsına muktedir olamayarak yarı baygın bir surette:

- Ah... Diye haykırdı.

Madeline yine aynı şiddetle dedi ki:

- Prosper'in ithâmına sebep oldunuz. Namusunu da mahv ettiniz. Şimdi o zavallı mahbusa isâl edilmiştir

Madam Fauvel mırıldanma sûretiyle dedi ki:

- Affet Raoul... beni nefesine kıyacağını beyân ile tehdit etti. Ben de korktum. Ah sen bilmiyorsun. Daha başka sebepler de var. Raoul Prosper ile bu husûsta ittifâk etmişler.

Madeline öfkesi daha ziyâde artmış olduğu hâlde dedi ki:

- Raoul böyle bir iftirada bulundu sen de inandın öyle mi?

Clameran söze karışmak için zamanı münâsib bularak Madeleine'ye hitâben dedi ki:

- Hayır mâdemüvâzel hata ediyorsunuz. Yengeniz Prosper aleyhinde kuru bir iftirada bulunuyor.

- İftira değil ise mösyö bunu isbât için delâil lazım delâil!

- Raoul bu bâbda bir itirâfı vardır ki delil add olunur.

- Raoul melûnun biridir. Onun sözü neden delîl add olunur imiş.

- Ben de Raoul'un hüsn-i hâline şehâdet etmiyorum. Lakin kasanın hangi kelime ile kapandığını buna kim söyledi? O gece kasada o üç yüz elli bin frangı kim bıraktı? Bunların Mösyö Prosper tarafından icrâ edildiği bedâhaten görülüyor.

Madeleine Prosper aleyhinde irâe edilmek istenilen şu delâile karşı asla müteessir olmayarak müteneffirâne bir tavır ile dedi ki:

- Bu sirkat edilen akçenin nereye getirildiğini biliyor musun?

Madeleine bu sözü söylerken Clameran'a öyle bir nazar fırlatmış idi ki bunun manâsı! “Bu sirkatin müşfiki sen olduğun gibi hırsızın yatağı da yine sensin” demek olduğunu pek güzel anlatmış idi.

Clameran'ın çıldırısıya sevmekte bulunduğu bir kız tarafından böyle şiddetle bir tahkîre uğrayışı kendini o kadar müteessir dedi ki çehresi yemyeşil kesilip hemân bütün ihtiyârı elden giderek her şeyi anlatacak gibi bir hâle geldi. Lakin kendinde bu tesîr az bir zaman devam edip derhâl iblisâne bir mahâretle kendini toplayarak dedi ki:

- Bir gün gelecek ki Mâdemüvâzel hakkımda böyle zâlimâne eylemiş olduğunuzdan dolayı dûçâr-ı nedâmet olacaksınız. İrâd eylediğiniz sualin manâ-i hakikîsini anladım. Sakın inkâra kalkmayınız. Bundan maksudınız ne olduğu pek zahiren görülüyor.

- Tuhaf söylüyorsunuz mösyö! Ben söylediğim sözü inkâr etmek niyetiyle söylemiyorum ki...

Madam Fauvel hayatî hükm müstebidânesine tabi bulunan bir adamın Madeleine tarafından böyle iğzâba çalıştığını görünce havfindan titremekte bulunduğu hâlde dedi ki:

- Madeleine! Merhamet et!..

Clameran Madam Fauvel'in zatı vechle hiddet göstermeyip kemâl-i tevâzuyla dedi ki:

- Evet! Mâdemüvâzel merhametsizlik ediyorlar. Vefât eden biraderinin son arzularına tatbik hareket etmek istemekten başka bir günahı olmayan bir adam hakkında pek büyük bir şiddet gösteriyorlar. Bir familya heyetini teşkîl eden her izâyı yek vücûd add edip bunlardan birinin gamıyla diğerlerinin dahi gamının süruruyla mesrur olmaları lazım geleceği yolunda bir fikre hizmet etmek merakında bulunan bir adam olduğum için ben şu saatte buraya geldim.

Clameran bu sözleri söylemekte bulunduğu esnâda yavaşça elini cebine sokup birçok bank kâimesi desteleri çıkarmakta idi. Bu desteleri kâmilten çıkarıp masanın üzerine

koyduktan sonra dedi ki:

- İşte Raoul'un sirkat etmiş olduğu üç yüz elli bin frank. Bunu ben kendi tarafımdan teaddiye ediyorum ki bu meblağ benim servet mevcûdemin nısfından ziyâde bir miktara varıyor. Raoul'un vaka getirdiği şu cinayetin son bir cinayet olması için servet-i bakiyemin fedasına dahi kemâl-i mahâsalatla hazırım. Bu yolda bir cinayetin tekrar etmemesi en birinci maksadım bulunduğu için bunun mana emrinde hiçbir fedakârlık icrasından çekinmediğimi bademâ size isbât edeceğim.

Clameran'ın şu melûnâne muamelesindeki maksad pek vazihen görülüyor ise de Madeleine bu yoldaki vekâyî cinâiyeden henüz tecrübeye peydâ eylememiş bulunduğu cihetle kız o ana kadar olan hesâbât ve muhâkemâtının yanlış çıkmış bulunmasına şaşır kalmış idi. Diğer tarafından dahi Madam Fauvel Clameran'ın bu muâmelesini kendi selâmeti için bir alâmet-i hîr add ederek herifin iki elini birden yakalayıp dedi ki:

- Bu latifenizden dolayı pek büyük teşekkürler ederim efendim.

Bu mukaddime-i muvaffakiyeti üzerine Louis'in gözlerinden meserret ateşleri saçılmaya başladı. Lakin bir dakika kadar düşünmek Madeleine'in aklını başına toplamaya kifâyet etti.

Louis gibi deli bir adamın bu semâhat âli-cenâbânesi tabi bir hâl olmayıp mutlak bir fikir iblisâneye mebnî olacağı hakkında kızda bir iştibâh oynamış olduğundan bu paralar kabul eyledikleri surette bilâhare bundan da başlarına bir felâket geleceğini anlayıp dedi ki:

- Bize bunların lüzûmu yok. Biz bu paraları ne yapacağız?

- Mösyö Fauvel iâde edersiniz mâdemüvâzel.

- Hayır bu dediğiniz olamaz. Bu mebâliği Mösyö Fauvel'e iâde etmek Raoul'un sirkatini meydâna koymaktır ki bu da yeğenim için mahv demektir. Bize akçenin

- Lüzûmu yok bunları geri alınız mösyö.

Clameran Madeleine'in bu reddine karşı ısrar gösterecek humekâdan olmadığı için hemân kâimeleri cebine koyup Madeleine'in sözüne itâat göstererek gitmeye davrandı ve dedi ki:

- Bu reddiniz bana pek garîb görünüyor. Lakin bu muâmelâtınızın bana pek

ziyâde ıztırâb vermekte bulunduğunu söylemeksizin buradan gidemeyeceğim mâdemüvâzel. Evet bu haksız ve bu insâfâne tahkîrâtınız beni çok müteessir ediyor. Benimle izdivâca dâir tenezzülen vermiş olduğunuz vaat üzerine bu muâmelâtın manasını anlayamıyorum. Yoksa o vaadi de ke-en-lem-yekûn hükmünde mi tutmak istiyorsunuz.

- Bu vaadimi îfâ edeceğim fakat yalnız bir şartla. Benim sizden talep edeceğim teminât- ı kaviyeyi siz bana irâe eyledikten sonra ben de vaadimi yerine getireceğim. Yoksa başka türlü değil.

- Teminât mı?.. Nasıl teminât mâdemüvâzel? Lütfen söyleyiniz?

- Benim izdivacımdan sonra Raoul'un yine gelip de validesini tekraren tehdide kalkışmayacağı ne malûm? Dört ay içinde yüz bin franktan ziyâde akçe sarf eden bir adam ilâ ahîr'el-ömr benim cehizimle kanâat edip yaşar mı? Raoul'un sarfiyatına nazaran benim cihezim hiç hükmünde bir şeydir? Raoul'un sarfiyatına nazaran benim cihezim hiç hükmünde bir şeydir? Ben sizinle izdivâc değil bir büyük alışveriş ediyorum. Yeğenimin namus ve hayatı mukabiline olarak ben size dest-i izdivacımı veriyorum. Nikâhımızın akdinden evvel bu bâbda bana vereceğiniz teminât nedir? Sizden onu sûâl ediyorum.

- Ben size istediğiniz yolda teminât vererek bu husûstaki hüsn-i niyetimi isbât ederim. Söyleyiniz bunu isbât için ne yapayım? Prosper'i kurtarmak için uğraşayım mı?

- Bu teklifinizin lüzûmu bu kadar mösyö. Eğer Prosper fi'lhakika irtikâb-ı cinayet eylemiş ise cezasını görür. Masum ise cenâb-ı Hak onu himâye eder.

Bu sözden sonra Madam Fauvel ile Madeleine ayağa kalktılar ki bu hareketleri Clameran'ın artık çekilip kimse için bir müsâade demek idi. Bunu Louis dahi anlayarak kalkıp gitti.

Louis gitmekte bulunduğu esnâda kendi kendine diyor idi ki:

- Ne garîb tabiatlı kız imiş! Ne azimeti mahlûk imiş! Ben kendini sevmemiş olsaydım o zaman yapacağımı ben bilirdim. Lakin muhabbetim ifrâta vardığı için bir şey yapmaya muktedir olamayacağım. Ah bu mütekebbir kızın ayaklarına kapandığını görmek istiyorum. Ne kadar da güzel ya! Yüzüne baktıkça hayretim kat kat tezâyüd ediyorum. Bugün Clameran'ın hiddeti son dereceye varmış idi.

Madeleine'in ibrâz eylediği metânet ve devr-i endişelik Clameran'ın bu iki kadını iğfâl için hayali zamandan beridir icrâsına uğraştığı desâisi boşa çıkarmış idi. Hilekâr Louis'in o zamana kadar olan hesâbât ve korku niyetleri o saatte mahv olmuş idi.

Clameran böyle bir mağlubiyete uğrayınca muvaffık olmak için o zamana kadar tertiple uğraştığı planı tebdîl etmek lazım geldiğini anladı. Clameran bu yolda tecrübeler içinde kocamış bulunduğundan öyle bir iki mağlûbiyetle işten çekilen gürûhdan değil idi. Madeleine'in kendi hakkındaki şu adam itimadına Clameran şaşı kaldı. Kızın itimâdsızlığı yalnız kendi nefesine mahsûs kalmayıp elbette Madam Fauvel'i dahi bu bâbda iknâ-i gayret gösterteceğini binaenaleyh Louis'in mâhiyet-i hakikasını bu kadın nazarında isbât husûsunda elinden geleni icrâdan geri durmayacağını Clameran pekâlâ biliyor idi. Clameran muvaffak olmak üzere iken vehleten karışışına bir şiddetli hism zuhûr edivermiş idi.

Madam Fauvel'in halâsı yolunda Madeleine'in kendini fedaya hazır bulunduğunu Clameran biliyor idi. Lakin bu defa kızın kendini öyle pek ucuz olarak fedâ etmeyeceğini anladı. Kız Madam Fauvel'in bunların şerlerinden külliye emin kalacağına dâir Clameran'dan teminât-ı katiyye istiyor idi. Clameran bu teminâtı ne sûretle edebiliyor idi? Madam Fauvel'i Raoul'un taarruzundan ebediyen nasıl kurtarmalı? Gerçi Clameran Madeleine ile tezevvüç eyledikten sonra Raoul dahi bir büyük servete sâhib olacağından bademâ kendi aleminde yaşayıp bunun madam Fauvel'e taarruz eylemesi için ortada bir sebep kalmayacak ise de bunu Madeleine'e nasıl isbât etmeli? Kıza ne yolda delâil ibrâz eylemeli? Clameran bu meseleyi her bir cihetinden tedkîk eyledi. Bu bâbda fikir melûnetinin erişebildiği mertebe düşündü. Fakat bir türlü çare bulamadı. Clameran öyle bir iki hafta düşünüp de hâlledeemediği meseleden mağlûb aciz olarak çekilen kimselerden değil idi. Kendinde düğümünü çözemediği bir dolaşıklığı paralamak cüreti var idi. Bu bâbda Clameran'ın mevkiini en ziyâde güçleştiren mâni kavî Raoul idi. Raoul'un ortadan vücudunu kaldırmakla kendi selâmetini temîn edebileceğini düşündü. Fakat âmâl-i desâis ve melûnette kendinden aşağı kalmayan bir şerîk cinayetten öyle bi'l sehvle yakayı kurtarmak kolay bir keyfiyetimdir? Maahazâ Clameran'ın bunu uzun uzadıya muhakemeye vakti yok idi. Madeleine'in aşk ve muhabbeti keninde her bir cüreti husûla getirmiş olduğundan Clameran'da her cinayeti göze aldracak bir şiddet peydâ olmuş idi. Madeleine'in kendi hakkındaki nefretini hisseyledikçe bu cinayetin kıza olan muhabbeti kat kat tezâyüd eylediğinden Madeleine mâlik olmak arzusu kendinde hiç

sabra mahâl bırakmayacak bir dereceye varıyordu. Clameran böyle fevkâlade bir ıztırâba düşmekle beraber ihtiyâta riâyeti dahi elden bırakmaya gayret gösteriyor ve acilâne bir hareket kendinin sebeb-i mahvi olabileceğini biliyor idi. Binâenaleyh Clameran Prosper'in muhâkemesi keyfiyeti bir netice almadıkça bir teşebbüste bulunmaya karar verdi. Louis Madam Fauvel ile Madeleine tarafından çağırılmak ümidiyle bir hayli müddet bekledi. Fakat Madeleine hasımlarına karşı irâe-i metânet eylemeyi cidden azm eylemiş olduğundan Madam Fauvel beyinlerindeki keyfiyyet-i mühimmeye dâir müzâkere etmek üzere Clameran'ı davet etmeye kalkışsa bile Madeleine yengesini bu fikrinden vazgeçirir idi. Bu hainlere karşı şimdiye kadar mutâveat göstermeleri neticesi olarak o hâle gelmiş idiler. Bundan sonra dahi yine bunların evâmîr-i melûnânelerine karşı arz-ı meskenetle mukâbele ederler ve itâat gösterirler ise netice-i hâl kendiler için vahim olacağını Madeleine yakinen biliyor idi.

Metîn bulunmak kendi haklarında herhâlde hayırlı olacağı husûsunda Madeleine madam Fauvel'i iyice iknâ eylemiş bulunduğundan görüşülmek üzere Clameran tarafından vukû bulan bir iki davete karşı bunlar hiçbir ses çıkarmayıp sükût ettiler. ıztırâbât vicdâniyelerini mümkün olduğu kadar yenmeye uğraşarak haricen hiçbir sikkiniyeti eseri göstermeyip Prosper keyfiyetine dâir tahkîkât icrasından dahi sarf-ı nazar ettiler. Yalnız Prosper'in istintâkı ne sûret kesb eylemekte olduğunu Mösyö Fauvel gelip kendilerini anlatır idi. Bu vasıta ile Prosper'in inkâr küllîden hiç şaşırmadığını ve binâenaleyh müstantıkın bu bâbda pek büyük bir tereddüd ve müşkilâta uğrayarak nihâyet Prosper'i ithâma kâfi delâil-i kanûniyye bulunamamasına mebnî maznûnun tahliye-i sebiline karar verdiğini haber alı ş idiler. Prosper'in sebili tahliye edildiği hâlde dahi Madam Fauvel bunun masumiyetine bir türlü inanmıyor idi. Clameran'ın sirkat edilen meblağın miktarına mesâvî bir akçe teklif eylediği günden beri madam fauvel bu herifin hüsn-i niyetine hükm ediyor ve kalben vaki olmakta olup hakikat-i efkârını Madeleine açmaktan korkuyor idi.

Madeleine'in fikri ise yengesinin büsbütün aksi ir surette idi. Genç kız Prosper'in masumiyetine katiyyen hükm ediyor ve her türlü fenâlık Louis ile Raoul canilerinin eser-i melanetleri olduğunu biliyor idi. Madeleine'in kasadârın masumiyetinden o kadar emin idi ki münâsib bir vesile ile Mösyö Fauvel'den on bin frank talep ederek bunu sûret-i hadiyyede Prosper'e göndermiş idi. Prosper'in bir parasız olarak kalmış bulunduğunu işitmiş olduğundan böyle bir muâvenet-i nakdiyeye lüzum görmüş idi.

Bu paranın yanına duâ kitabının hurûfunu kesmek sûretiyle tertîb edilmiş bir de mektup ilâve eylemiş ve bu mektupta dahi Prosper'e Paris'te hiç durmayıp diyâr-ı ecnebiyeye firâr eylesini sûtret-i mahsûsa da tavsiye eylemiş idi. Madeleine kasadâra böyle bir tavsiyede bulunması artık Prosper için Fransa da yaşamanın bir lezzeti kalmamış olduğunu bildiğinden başka Clameranla vukû gelecek olan izdivâc-ı menhûsda bu biçârenin uzak bir memlekette bulunmasını herhâlde hayırlı add eylediğinden nâşî idi. Bu iki kadının çektikleri ızdırâbât yalnız bunlardan ibâret değil idi. Diğer bir cihetten daha dûçâr tazyîk olmakta idiler. Raoul bunların idâre-i beytiyeye sarf edilmek üzere ellerinde bulunan akçeyi kâmilten yiyip bitirmiş olduğundan hayli zamandan beridir bu zavallı kadınlar esnaftan aldıkları levâzımı bu borca alıyorlar idi. Esnafın cümlesi birden şimdi biçâreleri sıkıştırarak haklarını talep ediyorlar idi. Fauvel bankası gibi muteber bir idarenin nasıl olup da bu gibi ufak tefek ada edilecek borçların zamanıyla tavsiyesinden aciz kaldığına beyân-ı istiğrâb ediyorlar idi. Bakkal, kasap ve şarap tâciri tazyiklerini pek ileriye götürerek hakikat hâli Mösyö Fauvel'e söyleyeceklerini beyânla Madam Fauvel ahâfeye kalkışmışlar idi. Madam Fauvel bunlara alelhesap olarak biraz para kabul ettirinceye kadar çekmediği güçlük kalmıyor idi. Madam Fauvel'in idâre-i beytiyeden olan açığı tamam on beş bin beş yüz franga varmış idi. Zavallı kadın Madeleine ile beraber kendi nefeslerine hiçbir para sarf etmemeye, mümkün olduğu mertebede imsâk ile yaşamaya gayrette kusur etmiyorlar ise de “Jandidie”lerin balosuna gitmeye kendilerince mecbûriyet hâsıl oldu. Bu baloya “Travesti” yani tebdîl-i kıyafet ederek gitmek lazım geliyor idi ki o yolda birer esvâb tedaâiki bunlar için hayli büyük bir mebâliğe mütevekkîf idi. Şimdiye değin bu kadınların avuçları altın ile dolu bulunduğu hâlde büyümüşler medâyıka ve sürûret yüzü görmemiş olduklarından bu sikkiniyeti kendilerine pek ağır geliyor idi. Bir seneden beridir dikişçilerine hiçbir para vermemiş idiler. Şimdi dikişçisinin bunlara eski borçları üzerine bır kırıadı daha edeceğine ihtimâl verilebilir mi? Madeleine'in hizmetine yeni gelmiş bulunan “Palmyre Chocareille” isminde bir hizmetçi kadın bunlara balo elbiselerinin dikilip meydâna gelmesi husûsunda icrâ-i vesâtat etti. Bir dikişçi gösterdi. Akçesi biraz fazla olarak teediye edildiği sûrette büyüğü dikişçinin istedikleri kadar bekleyeceğini söyledi.

Sikkiniyetleri yalnız balo esvâblarının yaptırılmasına çâre bulmakla def olmadı. Bunlar sâhib-i servet bir familya oldukları için baloya mücevherât içine gark olmuş

bulundukları hâlde gitmeleri lazım geliyor idi. Hâlbuki zavallıların mücevherâta dair neleri var ise Raoul ellerinden alıp emniyet sandığına terhîn eylemiş bulunduğundan şimdi tezyîn için takınacak bir elmas iğnecikleri bile yok idi. Buna dâir dahi Madeleine bir çâre düşünüp Madam Fauvel'e dedi ki:

- Raoul kasadan sirkat eylediği mebâliğin henüz cümlesini yiyip bitirmemiştir ya? Bu mebâliğin bir miktarıyla bizim elimizden zorla alıp terhîn eylemiş bulunduğu mücevherâtı kurtarsın. Sen Raoul'a haber gönder. Bizi bir muayyen saatte hanesinde beklesin ben gider kendisiyle görüşürüm. Sen böyle bir teklifte bulun o reddedemez.

Raoul'a haber irsâl edildi. Ertesi günü dahi Madeleine bir kira arabasına binerek fenâ bir havada Vesinet'e kadar gitti. Madeleine Vesinet'e gitmekte iken bindiği arabanın arkasından Mösyö Verduret ile Prosper'in kendini takip eylemekte bulunduklarını ve sonra haneye nirdübân dayayarak Raoul ile olan mülâkâtlarını görüp dinlediklerini bilmiyor idi. Biçâre kızın bu mülâkâtından bir fâide hâsıl olmadı. Raoul sirkat edilen akçeyi Prosper ile müsâvâten beyinlerinde taksîm edildiklerini ve o zamandan beri kendi hızasına isâbet eden meblağı yiyip bitirerek şimdi parasız kalmış bulunduğunu mısırâne beyandan başka bir şey söylemedi. Raoul para vermekten mâdaâ-ı emniyet sandığı senedâtını dahi iâde etmek istemiyor idi. Lakin Madeleine dahi ısrarını pek ileri götürerek kıymetsiz fakat balo için elzem bulunan birkaç emniyet sandığı makbuzlarını almaya muvaffik olabildi. Bu kadınlar tarafından her neye dâir mürâcaat vukû bulunurlar ise katiyyen redd eylesini Raoul Clameran emr etmiş idi. Malûn herifin bundan maksadı dahi kadınların pek ziyâde sıkışıp kendine mürâcaata mecbûr olmaları keyfiyeti idi. Raoul Clameran'ın kendine kadınlar hakkında şiddet göstermesi için vermiş olduğunu şu son emrin icrâsına pek kolay muvâfakat etmemiş idi. Beyinlerinde hayli şedîd ve şetmâmiz bir muhâvere cereyân eylemiş bulunduğunu Marquis'in yeni hizmetkarı Joseph Dubois kapıdan gözetlemiş badehu bu malûmâtı Mösyö Verduret'e haber vermiş idi.

Hesâb'ül cevâb Clameranla Raoul'un araları bozulmuş idi. Clameran artık her ne suretle olur ise olsun kendi başından Raoul'un çâre-i defaate bakıyor idi. Genç canî Marquis' in muamelesinden bu maksadını anlamış bulunduğu için beyinlerinde itilâfı pek müşkil bir zıddiyet husûla gelmiş idi. Bunların yine evvelki gibi bir ittifâk-ı samimide bulunmaları ancak fevkâlâde bir tehlikenin zuhuruna menût idi ki o tehlikede Jandidielerin balosundan baş göstermiş idi. Balo da tesâdüf eylemiş bulundukları o garîb palyaço kim idi? ne maksada mebnî madam Fauvel'in uğramış

olduğu felâkete dâir birtakım îhamâtta bulunduktan sonra Louis'e:

- Biraderiniz Gaston'un dostuyum! Demiş idi.

Palyaço' nun kim olduğunu keşf edemediler ise de bunun kendilerine karşı kuvvetli bir hasım bulunduğunu anlamışlar. Binâenaleyh balodan çıktıktan sonra bu zâtı kamalağıma cüret göstermişler idi. Yaraladıktan sonra bu zâtı takibe uğraşmışlar lakin bu şahıs garibin akıllara sığmaz bir surette gözleri önünden gâib olduğunu gördükleri gibi dehşetleri korkuları büsbütün artmış idi. Bunun üzerine Clameran şerîk cinayetine demiş idi ki:

- Bu hâl bana pek garîb göründü. Mümkün olmadığı kadar bir süratle bu adamın kim olduğunu tahkik etmeliyiz.

Raoul dahi vakanın hakikaten kesb-i suûbet eylemiş bulunduğunu tasdikten sonra demiş idi ki:

- Görüyorsun ya! İş nasıl müşküle sardı? Artık bu beyhûde inatta devam eylemeyip Madeleine'den vaz geçmeli ve şu saatten itibaren temîn selâmetimiz uğraşmalısın.

- Hayır! Niyetimden bir zamanda vazgeçmem. Ya ölürüm ya Madeleine'e mâlik olurum...

Melûnlar bilmiyorlar idi ki bir kere maznûnen tevkif edildikten sonra kendileri için temîn-i selâmet etmek ihtimâli yoktur. Pençe-i adâletin enselerine uzatmış bulunduğundan henüz bîhaber edilir.

Netice

Bölüm 22

Prosper'i taht-ı himâyesine almış bulunan Mösyö Verduret'in inanılmayacak bir gayret ve taharriyât amîka neticesi olarak meydâna çıkarmış bulunduğu hakâyık bundan evvelki bâblarda verilen tefsilâtan ibâret idi. Mösyö Verduret tahkîkât icrâsı için gitmiş olduğu mahalden alafranga akşam saat dokuzda avdet etti. Evvelce o şimendiferle geleceğini bildirmiş olduğu hâlde Lyon şimendiferle gelmiş idi. Doğru Grand Archange hoteline gitti. Prosper'i son derecede bir sabırsızlık ile kendinin avdetine intizâr eylemekte buldu. Güler bir çehre ile dedi ki:

- Dinle! Sana pek garip vukûât nakl edeceğim. Bir cinayetin esbâb-ı

ibtidâiyyesini bulmak için bak bazen böyle nerelere kadar ircâa tedkikât etmek lazım geliyor. Bütün maziyi karıştırmak icâb ediyor. Eğer bundan yirmi sene akdem Gaston de Clameran bir akşam kahvesi içmek üzere Tarascon' daki “Janrın” kahvehanesine gitmemiş olaydı. Üç hafta evvel senin kasan soyulmayacak idi. Valentine de La Verbeire 1840 da kendi muhabbeti uğruna aşkı Gaston'un katletmiş olduğu insanların cezâ-i katillerini 1866 da çekmeye başladı. Bu alemde her şey yekdiğerine mertebedir. Hiçbiri unutulmaz. Her bir şeyi yekdiğerine mertebedir. Hiçbiri unutulmaz. Her bir şey hükmünü göstermek için vakit merhûnunu bekler.

Mösyö Verduret tahkîk-i maddeye dâir toplamış olduğu “not”larıyla koca bir yazma kitap vücûda getirmiş idi. Arada bu kitaba mürâaat etmek sûretiyle bütün vukûâtı kasadâra nakl eyledi.

Verduret müddet tadhîkât ve taharriyatı olan bir hafta zarfında yirmi dört saatte bir kere bile dinlememiş idi. Hala dahi dinlenmeye ihtiyacı yok gibi görünüyor idi. Çelikten halk edilmiş zann olunan adalet daha pek ok yorgunluğa karşı koyacak bir kuvvet var idi. Kuvvâ-i zihniyesinde ise her türlü taaba karşı mukâvemet edebilecek bir salâbet fevkâlâde peydâ olmuş idi. Verduret'ten başka biri olsa tesîr-i taable bir tarafa dürülüp yatacak bir hâl kesb edeceğine şüphe yok iken bu zât kemâl-i metânetle ayakta durup nakl edildiği dramın aktörlerini bir tiyatro sahnesi üzerinde ayrı ayrı tecessüm ettirircesine harâretli bir ifâde ile vakâi hikâye ediyor idi. Prosper ise muhatabın nakl-i vakâi edişindeki mahâret ve talâkat harikuladesine hayrân olup kalmış idi. Kasadâr karşısındaki müdekkik garibi bir baht-ı amîk içinde dinlemekte bulunduğu hâlde kendine hikâye edilen bu vakanın bir hakikati mi yoksa bir roman mı olduğuna bir türlü hükm veremiyor idi. Çünkü Verduret o kadar hurd söz bir surette icrâ-i tedkikât eylemiş idi ki bunu her zihninin vehleten kabulüne ihtimâl verilemez. Maddenin en nâzik tefsilât ve cüzziyatını meydâna koymuş ve tutmak istemiş mümkün olmayan ısrar ve hafâyâyı dahi kendi tarafından ilâve eylemiş idi. Mösyö Verduret'nin hep bu ifâdâtı ve muhâkemâtı mukni ve mantığa muvâfık ise de hiçbir esas koyuya müstenit değil idi. Hakikatte hep bu ihtimalât kuvve-i muhile sâhibi bir zâtın eser-i ihtirâmâtı nazarıyla bakılabiliyor idi. Verduret'in Prosper'e olan nakliyatı bir hayli müddet devam eyledi. Sabahın saat dördüne doğru sözünü itmâm eyledikten sonra muzafferâne bir sûretle dedi ki:

- Şimdi caniler kemâl-i ihtiyâtla harekete lüzum gördüler. Muhâfaza-i nefesleri için bütün mahâretlerini ibraza başladılar. Vâkıâ böyle husûsâtta ziyâde mâhir iseler

de artık bundan sonra mahâretleri para etmez. Artık bunlar bizim elimize girmiş demektir. Dostum Prosper! Yedi güne kalmayacak tamamıyla iâde-i namûs edecek ve eski mevki ve hissettiğinizi tekrar kazanacaksınız. Sizi bu müddet zarfında kurtarmayı pederinize vaat etmiş idim.

Bütün zihni büyük bir perişanlık içinde kalmış bulunduğu hâlde Prosper dedi ki:

- Bu dediklerinizi doğru olabilir mi?
- Hangi dediklerim?
- Hep bu nakliyâtınız.

Mösyö Verduret sıhhat-i ifâdâtından şüphe edilmek gibi bir muâmeleye alışmamış olduğundan hemân bir hatve geriye sıçrayarak dedi ki:

- “Doğru olabilir mi?” Sûâli de söz mü ya? Bu nakliyatım mahz-ı hakikattir.
- Acayip! Böyle şeyler Paris'te nasıl vukûa gelebilir?
- Arkadaş sen daha gençsin. Aklın pek eremiyor. Paris'te böyle şeyler değil daha bundan pek garipleri vukûa gelir. Mahkeme-i cinayette görülen ahvâl-i cinâiyye bir şey değildir. Asıl en müthiş cinayetler husûsu hanelerde ikâ ediyorlar. Kanunun nizâmın erişemediği âlem-i husûsiyyette cereyân eden vekâyî cinâiyyeden korkmalı. Kuma Verduretler ile apaşikâra insan telef eden canîler erbâb-ı cinayetten pek bayağıları add olunur. Asıl üstleri başları muntazam elleri kanlı ahl-i istikâmet ve haysiyetten geçen canilerden havf etmelidir.
- Bugüne ahvâl nasıl keşf edebilmekte olduğunuza taacüb ediyorum? Verduret kuvvetlice bir surette güldükten sonra dedi ki:
 - Ben bir işe teşebbüs ettiğim vakit ona cidden teşebbüs ederim. Bütün aklım onda olur. Şuna iyi dikkat et ki kuvve-i zekâiyyesi vasat derecede bulunan bir adam bütün dikkat ve kudretini bir noktaya cem eder ve bir maksad esîr olur ise o adam mutlaka fiilinde muvaffık olur. İşte ben yorulmak bıkmak usanmak bilmediğim için başladığım husûsu ekseriyâ meydâna çıkarırım.
 - Henüz bizim işimize husûl bulmuş nazarıyla bakamayacağız. Çünkü ortada bir emâre yok.
 - Bunda hakkın var. Böyle karanlık bir işte insan hatt-ı hareketini tanıyor edebilmek için bir aydınlığa muhtaçtır. Fakat bunun için meyûs olma. Gaston'un

ismini telaffuz eylediğim anda Clameran'ın gözlerinden zâhir olan alev bu bâbda bize bir haber selâmet olacaktır. İşte herifin gözlerinden zuhûr eden o alevi gördükten sonra güya o kimde beni tenvîr eden büyük bir kenar var imiş gibi maksada doğru hatve endâz cüret olmaya başladım.

Prosper bu sözleri işittikçe Verduret hakkındaki taaccübü arttıkça artıyor idi. Binâenaleyh Verduret'e karşı mütehayyirâne ve müsterihâne bir nazarla baktıktan sonra dedi ki:

- Bu tahkikât harikuladeye muvaffik olmak için ne yolda hareket eylediğinizi düşünüyorum da bu hâl bana kudret-i beşerîye fevkinde bir hâl gibi görünüyor.

Acizât akıl bir endâzânesine karşı Prosper'in beyân hayret eylemesinden Verduret mahzûz olarak dedi ki:

- Evet bilirim. Ne sûretle icrâ-i tahkikât eylediğim sizce en ziyâde merakı mûcib olacak bir noktadır. Evvela şunu biliniz ki bu icrâ ettim benim için öyle kudret-i beşerîye fevkinde add edilecek hârikulâde bir hâl değildir. Bakınız bu bâbda ne sûretle hareket eylediğimi size tarif edeyim: bu meselenin hayli husûsuna ibtidâ ikimiz beraber çalıştık. Clameran'ın bu cinayette müdhili bulunduğuna ne sûretle şüphe peydâ eylemiş olduğumu biliyorsunuz. Ondan sonra bu bâbı, Madam Fauvell'in nezdine dahi Nina Gypsy'i kapılandırdım.

- Hakikaten öyle. Ben hala bu hiddetimi îfâ için Nina'yı nasıl iknâ edebilmiş olduğunuza akıl erdiremedim?

- Nasıl iknâ edebilmiş olduğum keyfiyeti bana âid bir sırdır. Hâl-i hâzırı tedkîk için lazım gelen vesâiti bu sûretle yoluna koyduktan sonra maziye araştırmak lâzime-i hâlden bulunmasına mebnî bunu tahkik için dahi ben kendim “Beaucaire'a icrâ-i seyahât ettim. Clameran'ın eski meskenlerini buldum. Marquis' in eski hizmetkârlarında St. Jean'ın oğluna tesâdüf eyledim. Bu delikanlı tabî'atı pek sade dil olduğundan benim “Garan” denilen gök boyasından satın almak üzere oraya gelmiş bulunduğuma kani oldu.

- Gök boyası mı?..

- Gök boyası zâhir. Elbette ben kendimi herifin hafîye sıfatıyla bildirecek değilim ya? Bu zât gök boyası satar imiş. Ben derhâl kendiyile bunun pazarlığına giriştim. Pazarlığımız bir koca gün devam etti. Bu esnâda on iki şişe kadar da şarap

içtik. Gece yemeğinden sonra St. Jean'ın oğlu kütük gibi serhoş oldu. Ben kendinden dokuz yüz franklık “Garan” boyası aldım. Pederiniz bu boyaları tekrar satacaktır.

Mösyö Verduret Prosper'in çehresinin gittikçe tuhaflaşmakta olduğunu görünce bir kahkaha salıverdikten sonra yine sözünde devamla dedi ki:

- Ben bu dokuz yüz frangı gözden çıkardım ama Clameran hanedânının tercüme-i hâlini dahi tamamıyla öğrendim. Gaston ile Valentine beynindeki muâşakayı Gaston'un firârını Louis 'nin attan düştüğünü bir sene makdem gelip şatoyu Fourgeroux isminde bir ticâre sattığını, Fourgeroux zevcesi Mihonne bazı esrâr haber vermek üzere Louis'i gizlice davet eylediğini hep haber aldım. O gece Rhone Nehrini geçerek Mihonne' nin hânesine gittim. Zavallı kadını hâin zevci o kadar dövmüş idi ki kadın o dayakların tesiriyle adetâ budala gibi bir hâle gelmiş idi. Kendimin Clameran hanedânı izâsından birine mensûb bulunduğumu söyledim. Bu söz üzerine kadın şoka gelerek onlara dâir ne biliyor ise bana bir büyük memnûniyyetle anlattı. Verduret'in tahkîkâtındaki sühûlet ve sadelik Prosper'in hayretini celb ediyor idi.

Verduret sözünde devam ederek diyor idi ki:

- İstedğim hükümleri çıkarmak için aldığım malûmâtın bu derecesi kâfi idi. Yalnız çok güçlük çekinmeksizin bunun dahi izini öğrendim. Fourcade pederinizin dostudur. Bunun içinde ona mürâcaat ettim. Bana Gaston'un Oloron'da bir demirhâne iştirâ ederek oraya birleşmiş iken vefat eylemiş bulunduğunu haber verdi. Aldığım bu malûmât üzerine hiç vakit geçiremeyerek Oloron'a müteveccihen yola çıktım. Otuz altı saat sonra mahal-ı maksûda vardım.

- Hakikaten hiç yorulmak bilmez bir adam imişsiniz.

- Demir kızgın iken dökülmelidir ki bir iş görülebilsin.

Her husûsta sığağı sığağına hareket edilir ise muvaffakiyet hâsıl olur. İşte ben bütün efâlimde bu kâide hikmeti esâs ittihâz ederim. Oloron'a varınca Gaston'un sadık hizmetkarı bulunan Manuel'e tesâdüf ettim. Louis'in yanından ayrılmış memleketine avdet ediyormuş. Bunun vatanı İspanya olduğundan Oloron'dan mürûru benim oraya vusulüm zamanına tesâdüf eylemiş. Manuel'den Gaston'un tamamıyla tercüme-i hâlini öğrendikten başka sûret vefatına dâir dahi pek mühim tefsilât aldım. Louis'in biraderi müteveffa Gaston'u ziyaret için geldiğini ve biraderinin Verduret'den evvel Gaston'unda hiçbir keyifsizlik eseri olmadığını Manuel'den haber aldığım gibi

Louis'in Oloron'da bulunduğu esnâda amele kıyafetinde bir delikanlının geldiğini dahi bu hotelciden tahkik ettim.

- Bu tahkîkâtınız yolunda fakat Louis ile Raoul beyninde cereyân eden o gizli mühim muhâverâtı nasıl haber aldınız?

- Bu keyfiyeti tahkik husûsunda ben yalnız olarak çalışmıyorum idim. Benim birkaç da muâvinlerim var idi ki onlar da gece gündüz tahkik-i maddeye gayret gösteriyorlar idi. Louis ile Raoul birbirine emniyet edemedikleri için beyinlerinde taâtı olunan mektupları kemâl-i ihtiyâtla gizlemekte kusur etmiyorlar idiyse de Joseph Dubois dahi gayret ve hilekârlığı onlardan daha ileri götürerek bu mektupların cümlesini ele getirip birer suretlerini kopya ediyor ve pek mühim olanlar beni fotoğrafla aynen bi'l istinsâh bana gönderiyor ve Nina Gypsy dahi Madam Fauvel nezdinde bütün vaktini kapı arkasından odalarda cereyân eden sözleri dinlemekle geçirerek netice-i masûmâtı bana her gün mektupla bildiriyor idi. Mösyö Fauvel nezdinde cereyân eden ahvâlin tahkik için bir başka yol daha buldum. Lakin bunun nasıl bir yol olduğunu şimdi sana haber vermem. Bunu sırası gelince ileride söylerim. Mösyö Verduret'in verdiği şu tefsîlât pek kati pek vâzih bulunduğundan Prosper bu sözlerin itiraza şâyân bir cihetini göremiyor idi. Binâenaleyh kasadâr hayret imâ eder bir sûretle dedi ki:

- Dediklerinizi şimdi vazıhan anlıyorum efendim.

- Ben bu tahkîkâtı icrâ etmekle meşgûl iken siz burada ne iş gördünüz bakayım? Şimdi sizde bana bunu anlatınız.

Prosper kendine sorulan bu sûâl üzerine kızardı. Ne cevap vereceğini şaşırmış gibi bir sûret irâe eylediyse de Verduret'in gaybubeti esnâsında etmiş bulunduğu büyük hata ve tedbirsizliği gizlemek bir ikinci hata daha işlemek demek olacağını bi'l teferrus icrâ edildiği mecnûnâne hareketi itirâfa karar vererek dedi ki:

- Ben de burada bir büyük delilik ettim. İnsan şiddetli bir muhabbetin husûla getirdiği kıskançla bazen öyle bir hâl kesb ediyor ki o aralık icrâ eylediği garâbet harekâtıyla hakikaten ciddi delilleri fersah fersah geçiyor. Bir gazetede Clameranla Madeleine'in resm-i izdivaçları icrâ olunacağını okudum...

Verduret bu sözü işitince bir büyük telâş eseri gösterip dedi ki:

- Ay sonra ne yaptın?

- Mösyö Fauvel'e imzasız bir mektup zevcesinin kendine
- Karşı cinayet etmekte bulunduğunu buna sebep dahi Raoul olduğunu bildirmedi... Bu sözü işitince Mösyö Verduret yumruğunu kaldırıp önünde duran masaya öyle bir şiddetle indirdi ki 1 anda masa çatlayıp ikiye ayrıldı. İfadesinde dahi aynı şiddet bulunduğu hâlde dedi ki:

- Çılgın herif!.. Bu hareketle kendine ne kadar fenâlık etmiş olduğunu biliyor musun? Bu mecnûnâne hareketle kendine ne kadar fenâlık etmiş olduğunu biliyor musun? Bu mecnûnâne hareketin senin bâis-i mahv olmak ihtimâl vardır.

O anda Verduret'in çehresi tebdil etti. O oğlunu güler yüzü şimdi korkunç bir sûret almış idi. Hemân yerinden kalkıp alt katta bulunan kiracıların rahatsız olmalarını dahi asla nazar-ı ehemmiyete almayarak Grand Archange hotelinin devrinde iğne boyuna gezinme başladı.

Prosper Verduret'deki bu telâş ve hiddeti görünce etmiş bulunduğu hareketin derece-i mezarretini o da anlayarak şiddet-i ye'sinden biçâre hemân yüz üstü yere kapandı. Verduret hem geziniyor hem kemâl-i hiddetle diyor idi ki:

- Sen delicesine çocukçasına ahmakçasına değil bunlardan daha fenâ bir hareket de bulunmuşsun.

- Mösyö pek ileri varıyorsunuz...

- Sen halâsı müşkül bir soya düşmüşsün. Bir sâhib hırsını kurtarmak üzere imdadına şitâb etmiş. Seni sâhil selâmete isâl edeceği esnâda sen bu adamın bacaklarına sarılıp yüzebilmesine mâni olmak istiyorsun... ben yola çıkmazdan evvel sana ne tenbih etmiş idim.

- Kemâl-i sükûtle burada oturup hiçbir tarafa çıkmamaklığımı tenbih etmiş ediniz.

- Ya öyle derde niçin çıktın?

Prosper bu kabahatinden dolayı mahcûb oldukça olup Verduret'in karşısında âdeta bir mektup hocasının huzurunda suçlu bir çocuğun kesb eylediği nedâmete müşâbih bir hâl kesb eylemiş idi. Kemâl-i mahcûbiyetle dedi ki:

- O akşam pek ziyâde muzdarib idim. Biraz gezinmek istedim. Seine nehri sahilinde aşağı yukarı hayli gezindim. Sonra bir kahvehaneye girdim. Elime bir

gazete verdiler. O müthiş havâdis gözüme ilişince yıldırımla vurulmuşa döndüm.

- Her husûsta bana itimâd ve emniyet edecekte dâir söz vermemiştik?
- Siz burada yok idiniz. O havâdis bende düşünecek akıl bırakmadı ki. Uzakta bulunduğunuz için belki sizin bu bâbda bir hayrınız olmazdan evvel bu izdivâc keyfiyeti olup beyti verir zehâbında bulundum.
- Böyle imzasız bir mektup yazmakla beni ne kadar büyük bir tehlikeye koymuş olduğunu biliyor musun? Ben hakikati meydâna koymak için dünyada en muhterem ve mukaddes bildiğim bir zâta söz vermiş idim. Şimdi bu hareketin netice-i vahîmesi eseri olarak şu keyfiyeti itmâm edemez isek ben o zât-ı âli nazarında yalancı hilekâr bir adam olup kalacağım.

Verduret sözü burada kesti. Tesîr hiddetle kendinin lüzûmundan fazla söz sevimlikte bulunduğunu anladı. Bir müddet sükût etti. Biraz teskîn-i hiddet ettikten sonra dedi ki:

- Olmuş bitmiş bir şey için beyhûde teessüf etmek eser-i hamâkattir. Şimdi şu icrâ eylediğin hatânın kâbil tamir olup olmadığı cihetini tadvîk uğraşalım. Bu mektubu ne vakit ve nerede postaya verdin?
- Dün akşam, Kardinal Lemoine sokağındaki postaya verdim.

Mektubu posta kutusuna attığım anda peşimân oldum ama bu nedâmetin hiçbir fâidesi olmadı.

- Onu evveli düşünmelidir. Mektubu kutuya bıraktığın vakit saat kaç idi?
- Ona geliyor idi,
- O hâlde mektup Mösyö Fauvel'e bu sabah teslîm edilmiştir. Hem de kabinesinde yalnız olarak bulunduğu esnâda eline değmiş olması muhtemeldir.
- Buna hiç şüphe etmem.
- Bu mektubu ne sûretle yazmış bulunduğu yani sûret-i ifâdesi derhâtır edebiliyor musun? Telâş etme. Güzel cevap vermeye gayret et. Çünkü bu sorduğum şeyin ehemmiyeti büyüktür. Düşün bakalım.
- Düşünmeye hâcet yok. Yazdığım şeyler şimdi kalemimden çıkmış gibi tamamıyla hatıramda duruyor.

Prosper'in bu sözü doğru idi. Çünkü yazmış bulunduğu mektubu hemân kelime

kelime aslına mutâbık denecek bir surette okudu. Mösyö Verduret bu mektubu kemâl-i dikkatle dinledi. Her kelimeyi istimâ eyledikçe yüzünde husûla gelen hatlar kendinin zihnen fevkâlâde bir surette meşgul bulunduğunu bildiriyor idi. Nihâyet dedi ki:

- Bu mektup her şeyi bildirdiği hâlde hiçbir şeyi katiyen katiyyen haber vermiyor. Maksat gayet kapalı, müstehziyâne ve husûmetkârâne bir surette yazılmış. Şunu bir daha oku bakayım?

Prosper bir daha okudu. Bu ikinci okuyuşu dahi birincinin aynı idi. Prosper'den sonra Mösyö Verduret dahi mektubun hâvî olduğunu cümleleri birer kere tekrar edip dedi ki:

- Bu mektubun içinde en ziyâde canımı sıkan cümle kasadâra atfen “Madam Fauvel'in mücevherâtını da sirkat eden o mudur?” sözüdür. Bir de “ben sizin birinizde olsam hiç sesimi çıkarmayıp zevcemin harekâtını tecessüs eder idim!” yolunda bir nasihat verişte insanı pek ziyâde iğzâb edecek cümlelerdendir.

Şiddet-i ye'sden Verduret'in sesi kesildi. Kendi kendine her ne söyleyecek ise derûnu olarak söylüyor idi. Kollarını göğsü üzerine kavuşturduktan sonra Prosper'in önüne gelip demedik durarak dedi ki:

- Bu mektubun Mösyö Fauvel üzerine olan tesiri pek müthiş olmuştur. Ne fâide ki mektup bir defa bunun eline değmiştir. Banker nasıl tabiatıta de bir adamdır?
- Hiddetlendiği zaman mücessem bir şiddet kesiliyor.
- O hâlde bu işten külliye kat'-i ümid etmemeliyiz.
- Sözünüzü anlayamadım.
- Demek istiyorum ki tabiatında böyle şiddet bulunan insanlar kendilerinde böyle bir şüphe peydâ olduğu zaman ilk hamlede hareket etmeyip müteemmil bulunurlar. İşte bizim selâmet ve muvaffakiyetimiz dahi bankerin bu tenisiyle kâim olacaktır. Eğer mektubunuzu aldığı anda Mösyö Fauvel tahammül edemeyip zevcesinin üzerine bi'lhücûm “hani kadın elmasların nerede?” demiş ise bizim için her bir ümit mahv olmuş demektir. Çünkü ben Madam Fauvel'i tanırım. İş bu dereceyi bulduktan sonra artık hiçbir şeyi gizlemeyip cümlesini kocasına itiraftan çekinmez.
- Madam Fauvel hakikati zevcene itirâf eder ise bizim hakkımızda fenâ mı

olur?

- Hay hay. Çünkü bu bâbda zevce ile zevce beyinde yüksek sadâ ile tefevvüh olunacak ilk cümle dâimâ kuşkuda bulunan Louis ile Raoul hainlerinin firâr etmelerine sebep olur. Bunların firârları bir zâtı pek ziyâde muzdarib edecektir.

- O zâtı ben tanır mıyım?

- Evet tanırsın. Hem de pek iyi tanırsın. Bu iki caninin müstahak oldukları cezaya çarpmaksızın firâra muvaffik olmalarına ben de çok teessüf ederim. Benim henüz hallolmaktan iki şüphem var. Birincisi Gaston'un bir mevt tabiî ile mi yoksa Louis tarafından bir hıyânet vukû ile mi vefât edildiği husûsundadır.

- Ben Gaston'un bir büyük cinayet neticesi olarak vefât eylediğine kâim yok. Gaston'un keyifsizliği müddetinde bunu tedavi ile uğraşan doktor “C” yi görüp kendinin haberi olmaksızın bu zâtı büyük bir mahâretle istintâk edelim ise de bu bâbda doktorda küçük bir şüphe bile uyanmamış olduğunu gördüm. Hâin Louis bu fiil-i melûnânesinde de o kadar akıl bir endâzâne bir mahâret göstermiş ki hakikaten alem ve hünerle iştiâh etmiş bulunan doktor “C” gibi ciddi bir doktor bile bundan bir şey anlayamamış.

Birinci şüphem bundan ibârettir. İkincisi dahi Raoul'un aslı teselli ve sevâbık ahvâli hakkında peydâ olmuştur.

- Raoul'un sevâbık ahvâlini öğrenmekte bizce mühim bir husûs mudur?

- Bunun tahkiki bizim için en lüzumlu bir keyfiyettir. Lakin bunu öğrenmek pek o kadar müşkül değildir. Bu bâbda tahkîkât icrâsı için Mösyö Palot isminde dostlarımdan birini Londra'ya gönderdim. Mösyö Palot bu gibi husûsâtta ibrâz eylediği mahâret nisbetinde sadık bir adamdır. Bir ip ucu yakalamış bulunduğunu bana mektupla bildirdi. Bakalım bu nâzik genç caninin aslı ne çıkacak? Prosper o aralık pek derîn tefekkürâta dalmış bulunduğu Verduret'in bu son sözlerini dinlemiyor idi. Kasadâr kendini himâye eden bu garîb zâtın iktidâr hârikulâdesi hakkında artık itimâd peydâ eylemiş olduğundan canilerin pençe-i adâletine yakalanıp nasıl cezâ-i sezârlarına çarpılacaklarını ve kendisi mahkeme-i cinâyet huzurunda ne kadar parlak bir sûrette îade-i namus edeceğini tefekkür ediyor, sonra dahi Madeleine ile olacak saadet aşıkânesini düşünüyor idi. Biçâre kızın dilişçisinin hanesinde buna karşı göstermiş olduğu muâmelenin esbâbını Prosper şimdi anlıyor idi. O gün Madeleine'in kendine karşı gösterdiği etvârdan kızın hala kendini şiddetle

sevmekte bir devâm bulunduğu anlayarak bu felâket içinde bile derûnu bir mesûdiyyet hissediyor idi.

Prosper bu saadet müstakbileyi düşündükçe kendinde büyük bir cüret ve metânet hissediyor idi. Lakin bu saadete kimin yüzünden nâil olacak idi? Mösyö Verduret'in himmet ve gayreti sayesinde değil mi? Kasadârı bir merak daha almış idi. Mösyö Verduret'i kendinin halâsı emrinde böyle cansipârâne gayrete düşüren şey nedir? Bu hizmeti mukabiline bu garîb simâlî adam acaba Prosper'den ne memul ediyor idi? işte Prosper bunları düşünerek Verduret'in kendi hakkındaki himâyeye-i fevkaladesine bir türlü manâ veremiyor idi. Kasadâr netice-i tefekkürâtı olarak birdenbire şiddetle bağırıp dedi ki:

- Mösyö zatınızı benden ketm etmekle muhikâne bir hareket eylemiş olmuyorsunuz. Namusumu hayatımı kurtarmak gibi azîm bir iyilik icrâsıyla beni taht-ı minnetinize aldıktan sonra size arz-ı teşekkür etmeliğim için kim olduğunuzu bildirmez iseniz hakikaten büyük bir haksızlık etmiş olursunuz. Verduret bu sözü işitince dalmış bulunduğu tefekkürât aleminden bütün vücûdu râşedâr olmak sûretiyle kendini toplatıp dedi ki:

- Henüz bu işten halâs olamadığınız gibi sevdiğiniz kıza dahi kavuşamadınız. Birkaç gün daha bana itimâd ile beraber sabr ve metânet göstermeye gayret ediniz.

Bu esnâda hotelin saati aletini çaldı. Bunu işitince Verduret hemân dedi ki:

- Saat altıya gelmiş. Biz ise henüz bir iş göremedik. Bu gece yatıp uyuyacak bir gece değildir.

Verduret bu sözü söyledikten sonra hemân odadan çıkıp nerdübânın parmaklığı üzerine abanarak.

- Madam Alexandre. Madam Alexandre.

Diye haykırdı. Fanferlot veya nâm-ı diğerle sincabın zevcesi bulunan şişman karı henüz yatmamış idi. Sanki Verduret'in bu davetine intizârda bulunuyor imiş gibi bir isticâl ile koşup geldi. Güler bir çehre ile dedi ki:

- Söyleyiniz emriniz nedir?

- Emrim mümkün olduğu kadar bir süratle Joseph Dubois ile Palmyre buraya celb eylemekten ibârettir. Bunlara haber gönder. Ben gidip biraz istirahat edeceğim. Bunlar gelince gel beni uyandır.

Madam Alexandre bu emri aldıktan sonra daha neredübanın alt katına varmadan Mösyö Verduret bir sûret-i lâubaliyânede gidip kasadârın döşegine girerek dedi ki:

- Burada biraz uyumama müsâade edersiniz değil mi?

Bu sözü söyledikten beş dakika sonra Verduret uyumaya başlamış idi. Prosper dahi oradaki koltukluların birine uzanıp kendi halâsı emrinde bu derecede ikdâm gösteren bu garîb zâtın kim olduğu hakkında derin bir muhâkeme-i zihniyeye dalıp gitmiş idi. Saat dokuzda gelir gelmez bunların bulundukları odanın kapısına gayet hafif bir surette parmak ile üç defa vuruldu. Bu kadar hafif bir gürültü Mösyö Verduret'i dalmış bulunduğu uykudan kaldırmaya kifâyet etti. Hemân döşeginden fırlayarak:

- Kimdir o? Dedi.

Sandalyesi üzerinde henüz yarım bir uykuya bile dalamamış bulunan Prosper konuşup kapıyı açtı. Marquis de Clameran'a oda hizmetkârlığı vazifesini icrâ eden Joseph Dubois uzak bir mesâfeden hiç dinlenmeyip koş a koş a gelmiş gibi nefesi nefesini takîb etmekte bulunduğu hâlde soluk soluğa içeri girdi. Kedi gözüne müşâbih bulunan gözleri parıl parıl parlıyor idi. Mütelâşiyâne bir sûretle dedi ki:

- Üstâdım! Hele çok şükür avdet ettiniz. Sizens ben burada ne yapacağımı şaşırıp kaldım. Ne harekette bulacağımı tayîn ediniz. Ben her uzûvuna bir iplik merbût bulunup bu iplikleri sâhibi çektikçe hareket eden kulaklara benziyorum. Gaybûbetiniz esnâsında tayîn hareket edebilmekten âciz kalmadım.

- Sana böyle ilân-ı acz etmek yaraşır mı?

- Ya ne yapayım üstâd? Dün öğleden sonra bana haber vermiş olduğunuz namlara hitaben üç defa telgraf çektim. Bu telgrafların birini Lyon'sa diğerini

- Beucaire üçüncüsünü dahi Oloron'a çektim. Hiçbir cevap alamayınca ye'simden çıldıracak idim. Şimdi beni çağırılmış olduğunuzu haber alınca ne kadar memnûn oldum bilseniz?

- İşler germî peydâ eyledi mi?

- O kadar germî peydâ eyledi ki tutuşacak gibi bir hâlde geldi. Ben bulunduğum mevki de pek güçlkle durabiliyorum.

Mösyö Verduret hem Dubois ile konuşuyor hem de uykuya yattığı esnâda intizâmına biraz hâlel gelmiş bulunan tuvaletini düzeltmiyor idi. Verduret tuvâletini itimâm

ettikten sonra gidip bir koltukluya oturdu. Joseph Dubois dahi şapkası elinde olduğu hâlde zâbıta karşısında gayet ihtirâmla duran bir askeri neferi gibi ayakta duruyor idi. Verduret amirâne bir tavırla dedi ki:

- Haydi oğlum vakayı anlat. Lakin ifâdâtının içinde fazla söz bulunmasın.
- Baş üstüne üstâdım. Bu madde hakkındaki kararınız ve ne sûretle hareket edeceğiniz bence külliye mechûl ise de yalnız size şunu haber vereyim ki artık bu keyfiyete bir hitâm vermek zamanı hulûl eylemiştir. Bunları nasıl bir darbe ile vuracak iseniz artık vurunuz.
- Senin re'yin bu mu?
- Evet üstâd. Eğer biraz daha tereddüd edip vakit geçirir iseniz canilerin ikisini de elden çıkarmış olursunuz... sözlerime gülüyorsunuz. İktidâr fevkâlâdeniz bence müsellemdir. Lakin onlarda az yaman herifler değildiler.
- Bunları nazar-ı dikkat altında bulundurmalarını icâb edenlere tebliğ etmedin mi? ben sana mektup ile öyle vermiş idim.
- Emrinizi tamamıyla îfâ ettim. Fakat bunlar öyle pek sühûletle ele avuca girecek kimseler değildirler. Şimdiyse kendilerinin takîb edilmekte bulunduklarını da anladılar.
- Yazıklar olsun. Bunu kendilerine anlatacak derecede tedbirsiz mi hareket olundu?
- Tedbîrsiz hareket olunmadı. Bunlar eskiden beri kuşkullanmış idiler. Siz palyaço kıyafetiyle bunlara karşı bulunduğunuz muâmeleden sonra herifler şüpheyeye düştüler. Sizi kama ile yaralamaları dahi bu şüphe ve korkularını isbât etmez mi? İşte o akşamdan beridir bunlar gayet ihtiyâtkârâne bulunurlar. Zaman geçtikçe biraz emniyet hâsıl eylemiş idiler. Evvelki korkuları zâil olmuş idi. Lakin dünkü vaka üzerine eski şüpheleri büsbütün kuvvet buldu şimdi iyice ateş aldılar.
- Bunun için mi bana mektuplar gönderdin?
- Öyle ya bunun için. Hele alt tarafını dinleyiniz. Dün sabah döşekten kalkınca bizim efendi salondaki müteharrik dolapta mahfuz bulunan evrâkını birleştirmek arzusuna düştü. Bu dolap Marquis'in zâtına mahsûstur. Orayı başka kimse karıştıramaz. Bu dolapta öyle garîb bir kilidi vardır ki ben bunu açınca kadar çektiğim müşkilât kalmadı. Clameran dolabı açmayla meşgûl iken ben de odanın

ateşini yakmaya uğraşıyor gibi görünerek yan gözle Clameran'ın her bir hareketini tedkîk ediyor idim. Aman üstâd! Bu melûn herifin ne keskin nazarı var imiş! Evrâkı üzerine bir göz gezdirdikten sonra bunlara bir başkası tarafından dokunulmuş olduğunu derhâl anlamasın mı? bu keşfi üzerine veçhinin rengi uçup mermer gibi bembeyaz kesildi. Küfür etmeye ama ne küfürler işitseniz!

- Geç. Oraları geç.

- Baş üstüne üstâd. Benim o kağıtları karıştırmış olduğumu neden anladı? Hala işte o meraktayım. Benim böyle efâlde ne kadar dikkatli davrandığımı siz bilirsiniz. Ben evrâkı o kadar ihtimâle yine eski yerlerine koymuş idim ki dünyada bunun keşf edileceği tasavvura sığmaz. Clameran'da bu kağıtlara hâricten bir el değilmiş olduğunu şüphesi uyandı ya artık bunun üzerine dolapta ne kadar kağıt mektup var ise dışarı çıkarıp cümlesini bin defa evirdi, çevirdi, hepsini ayrı ayrı bir dikkat mahsûsa ile kokladı. Bu evrâkı tedkîk için melunun elinde bir mikroskopu eksik idi. o derece tedkîkde ileri varıyor idi. Netice-i tedkîkâtta birdenbire gözleri ateş saçmaya başladı. Bir tempe de yanında duran sandalyeyi salonun ta öbür köşesine fırlatıp kemâl-i hışm ve gazapla homurdanarak benim üzerime yürüyüp “Buraya girmişler. Benim evrâkımı karıştırmışlar. İşte şu mektupların da fotoğraf ile kopyasını almışlar” demesin mi? o anda ne hâle geldim üstâd bilirsiniz bütün vücudumdaki kan beynime hücûm etti. Artık bu herifin elinden canlı olarak kurtulmak ümidini kestim. Benden sonra Madam Alexandre senin hâli ne olacağını düşünmeye başladım.

Mösyö Verduret ciddi bir tavır ile tamik fikir ediyor idi. Dubois' in sözüne dahi kesmeyip hissiyât zatiyyesini istediği surette meydâna koymasına müsâid bulunarak dedi ki:

- Nakliyâtında devam et.

- Bu korku benim yanıma kâr kaldı. Çünkü canî herif bana dokunmaya cesaret edemedi. Lakin ben yine herhâlde ihtiyât riâyet ederek heriften hayli mesafeli bulunuyor idim. Aramızda koca bir salon masası vardır idi.

Melûnun şu keşfi nasıl eylemiş olduğuna son derecede istiğrâb etmekle beraber kendine diyor idim ki:

- Marquis cenâbları hata ediyorsunuz. O dediğiniz mümkün değildir.

Lakin herif benim sözüme kulak vermeyerek elinde tutmakta bulunduğu mektubu

bana doğru sallayarak:

- Şu mektubun fotoğrafla kopya edilmiş olduğunu bence muhakkaktır. Ben bunu isbât ederim.

Diyor idi. Filhakîka dahi doğru söylüyor idi bu sözünü müteâkiben bana mektubun üzerinde sarartarak küçük birliğe irâe ederek:

- Bu lekeyi görüyor musun? İşte bunu kokla da bak. Bunun fotoğrafta istiamâl edilen şey... aman aklıma gelmiyor işte bir acize ismi söyledi- işte o ucuza olduğunu anlarsın. Dedi.

- Anladım anladım. Sen sözünde devam et. Sonra ne oldu?

- Sonra ne olacak üstâd beynimiz de şiddetli bir münâzaa cereyân eyledi.

- Ama size münâzaa derim ha! Herif benim ensemden yakaladığı gibi şiddetle bir kere silktikten sonra benim kim olduğumu nereden geldiğimi ve ne bildiğimi benden sordu. O kapıya kapılandığım andan o ana kadar güzêrân eden vaktimi nasıl istiamâl eylemiş olduğumu bir herife haber vermek iktizâ eyledi. Öyle sualler soruyor idi ki Paris'in en meşhûr müstantıkları bunun yanında halt etsin. Ondan sonra kendinin bulunduğu daireye bakmak vazifesiyle mükellef bulunan hotelin garsonunu celb eyledi. Bunu da mükemmelen istintâk etti ama bu istintâkı İngiliz lisânıyla icrâ eylediği için ben bundan bir şey anlayamam. Garsonu savını savdıktan sonra biraz kesb-i sükûnet ve hilmiyyet edip avucuma bir lira sıkıştırarak dedi ki:

- Sana şiddetli bir muâmele gösterdiğime nâdim oldum. Al şunu şüphe eylediğim husûsu icrâ edecek kadar sende akıl olmadığını şimdi anladım.

- Sana böyle mi söyledi?

- Evet işte aynen dediğim gibi söyledi.

- Bunu calî olarak söylemediğinden emin misin?

- Eminim.

Verduret'in çehresinde görülen hâl Dubois'in bu fikrine iştirâk etmediğini gösteriyor idi. Yani Clameran'ın Dubois'e karşı gösterdiği muâmele hilmiyânenin ciddiyetine kâil olmamış idi.

Binâenaleyh dedi ki:

- Eğer herifin sana bu sözü ciddi olarak söylemiş olduğuna inanmış isek

bundan Clameran'ın dediği gibi hakikaten akılsız bir adam olduğun anlaşılıyor.

Dubois buna bir cevap bulup vermek için hayli kendini sıktıysa muvâfık bir söz bulamadı. Yine nakliyâtında devam ederek dedi ki:

- Marquis cenâblarının öfkesi bu sûretle mübeddel sükûnet olduktan sonra sokağa çıkmak üzere giyindi. Lakin her zaman kendi arabasıyla gider iken bugün bir kira arabasına bindi. Herifin bu gidişi ben uzun bir gidiş zann edelim ise de bu zannım doğru çıkmadı. Çünkü Clameran saat beşe doğru gayet şen ve şetâretli olduğu hâlde yine avdet etti. Ben bunu o günkü gaybubetinden istifâde ederek hemân telgrafhaneye koştum.

- O gün herifi takip etmedin mi?

- Ben takip etmedim. O hizmeti mahâretine itimâd bulunan bir dostum îfâ etti. O gün Clameran'ın nerelere gidip ne yapmış olduğunu bu dostumdan haber aldım. Evvelâ bir sarrafa gidip onunla olan muâmelesini icrâ edildikten sonra iskonto şaibesine ve ondan sonra dahi bankaya gitmiştir. Clameran'ın bankada hayli cesîm bir mebâliği dahi istidlâl olunuyor.

- Söyleyeceklerin hep bundan ibâret mi?

- Evet bundan ibâret. Ha! Size şunu da haber vereyim ki bu iki caniler mâdemüvâzel Palmyre'i resmen tevkif ettirmeye kız şimdi mahpusta bulunacaktı bu husûsta dahi emriniz vechle hareket ettim Palmyre kurtuldu.

Joseph Dubois başını havaya kaldırıp daha söyleyeceği bir şey kalkıp kalmadığını düşündü. Söyleyecek mühim bir husûs kalmadığını görünce dedi ki:

- Memûl ederim ki ben gidip müstantik Mösyö Patrigent'a hep bu tahkîkâtî haber verir isem müstantik kemâl-i hayretinden iki ellerini şiddetle yekdiğerine sürtecektir. Yüz on üç numaralı cüzdanı (istintâk evrâkını) hayli büyütecek olan bu tefsilâta Mösyö Patrigent hiç de mütekarrab değildir zann ederim.

Bir hayli sükût ile geçti. Joseph Dubois'in tahmini vechle artık canilerin dest-i adâlete teslîm edilmeleri zaman münâsibi hulûl eylemiş idi. Mösyö Verduret son icraatini mevki-i fi'ile koymak için Palmyre nâminı almış bulunan Nina Gypsy 'nin vereceği raportu bekliyor idi. Son planı bu raporta tevkifan tanzim edecek idi.

Joseph Dubois'in bulunduğu mevki hayli nâzikleşmiş bulunduğundan herife birtakım endişeler arz olmuş idi. Binâenaleyh dedi ki:

- Üstâd! Şimdi ben ne yolda hareket edeceğim?

- Şimdi sen yine hizmetkarı bulunduğun efendinin hoteline avdet edersin. Efendin senin bu gaybubetine dikkat eder ise de iş hiç anlamamazlıktan gelip sana bir şey söylemez. Sen de eski muâmelende devam edersin.

Ayaküstü pencerenin önünde durmakta bulunan Prosper kemâl-i istiğrâbla “bakın bakın” diye birdenbire bir telâş gösterdiğinden mösyö Verduret sözünü kesip dedi ki:

- Ne var?

Prosper yine ayn-i telâşla cevâben dedi ki:

- Clameran!.. Clameran!..

Prosper'in bu cevabı üzerine Verduret ile Joseph Dubois hemân biçâreye koşup:

- Nerede? Nerede? Dediler:

- İşte köprünün köşesindeki portakalcı bir arkasının arkasında duruyor.

İkisi de o tarafa bakıp filhakika Prosper'in bu sözü doğru olduğunu tasdik ettiler. Clameran kasadârın dediği mahale gizlenmiş olduğu hâlde Grand Archange hoteline girip çıkanlara birer birer dikkat ediyor ve bu sûretle besbelli hizmetkârının avdetine intizârda bulunuyor idi. Clameran pek mâhirâne bir sûretle gizlenmiş bulunduğundan gördükleri şahsın hakikaten Clameran olduğu hakkında hiç şüpheleri kalmamak için bir zaman beklediler.

Clameran bir müddet o hâlde durduktan sonra sokaktan gelip geçenlerin adedi pek kesîr olduğuna mebnî her geçenden bir dirsek yemeye başladığından bulunduğu mahali terk edip yolun yan kaldırımını üzerinden inmeye mecbûr oldu. O zaman bunun Clameran olduğu büsbütün anlaşıldı. Kasadâr Clameran'ın ortaya çıktığını görünce dedi ki:

- Artık bunda şüphe kaldı mı? ilk müşâhidemde ya gelmemiş olduğum şimdi büsbütün anlaşıldı?

Joseph bir büyük istiğrâbla dedi ki:

- Vay canına ya! Ta kendisi ta kendisi!

Mösyö Verduret Clameran'ın bu tecessüsüne hiç istiğrâb etmiyor idi. Yalnız müstehziyâne bir tebessüm ile Joseph'e dedi ki:

- Senin herife karşı göstermek istediğin masûmiyyete sade deliliğe kanmamış olduğuna şimdi inandın ya?

- Ah! Üstâd! Siz hükm ettikten sonra artık onun hiç aksi zuhûr eder mi? Verduret dedi ki:

- Herifin seni takîb etmesinde istiğrâba şâyân bir şey yoktur. Bu tabîî bir hâldir. Bazı kimseler tarafından kendinin ısrarına vukuf kesb edilmiş olduğunu anladı. Şimdi hasımlarını aramaya kalktı. Fakat düşmanlarını bulmak husûsunda dûçâr müşkülât oldukça herifin kim bilir ne kadar canı sıkılmaktadır? Dâimâ peşinde gezen bu hasımların bizim gibi hafiye memurları olduğunu bilmez. Bunları eski cinayet refikaları zann ederim. Yakalamış bulunduğu bu yağlı parçadan kendilerine dahi bir hassa çıkarabilmek için kendinin harekâtını tecessüs ediyorlar fikrinde bulunur. Clameran Joseph buradan çıkıp gidinceye kadar hotelin civarından ayrılmayacaktır. Joseph gittikten sonra icrâ-i tahkîkât etmek üzere hotele gelecektir.

- Ben kendimi ona göstermeksizin buradan çıkıp gidebilirim.

- Evet gidebilirsin. Şarap tacirinin mağazasıyla hotelin beyninde alçak bir divâr vardır. O divârdan şarap tacirinin havlîsine inersin. Ondan sonra kağıtçının mahzeninden geçip “Huchette” sokağına çıkar ve oradan gideceğin mahale gidersin.

- Nasıl kaçacağımı siz benden iyi biliyorsunuz üstâd siz benim hotelim ile civârını tanıttığınız gibi Paris'te hanelerini de bütün tanıyor imişsiniz. Öyle mi üstâd?

Verduret zihnen meşgul bulunduğu için Joseph'in bu sözüne hiçbir cevap vermedi. Meşguliyet-i zihniyesi dahi Clameran'ın o günkü hareketinden kendileri için bir istifade yolu bulmak cihetine matûf idi. Joseph Dubois dahi bir hayli düşündükten sonra dedi ki:

- Benim buradan çıkıp gitmekliğim için bir yol daha var.

- Nasıl?

- Şimdi ben buradan iki ellerim ceplerimde bulunduğu hâlde çıkıp etrafıma bakına bakına ağır ağır Clameran'ın hoteline giderim.

- Sonra icrâ-i tahkîkât için benim arkamdan Clameran'ın bizim hotele gireceği derkârdır. Herif gelip icrâ edeceği tahkîkâtı Madam Alexandra'dan edecek değil mi? siz bu bâbda madam Alexander'e mükemmel bir ders verirsiniz. Madam Alexandre herife vereceği cevaplar ile bunu öyle bir surette şaşırtır ki aldığı malûmât üzerine

Clameran ne yapacağını bilemez.

- Bu fikrin iyi bir fikir değil. Şüphesi bu derecede izdiyâd bulmuş olan bir adamı şaşırtmak zann eylediğin kadar kolay değildir. Clameran bakalım Madam Alexandre'nin kendine vereceği malûmâta kani olurur?

Mösyö Verduret bu husûsta vereceği kararı zihnen vermiş idi. Binâenaleyh dedi ki:

- Clameran kendi evrâkın bir başka adam tarafından tedkîk edilmiş bulunduğunu anladığı günden sonra Raoul ile görüştü mü?

- Hayır üstâd.

- Görüşülmemiş ise ihtimâl ki bir mektup yazmıştır.

- Hayır mektup da yazmadı. Sizin emriniz üzerine ben bunun mektuplaşması husûsuna o kadar dikkat eder idim ki bir harf yazmış olsa benim ondan haberim olmamak ihtimâl haricinde idi. Bunu bilmek için garîb bir usûl-i tertîb ettim. Clameran bir kelime el değdirmiş olsa mutlak benim ondan haberim olur. Bu yirmi dört saat zarfında Clameran'ın kalemlere hiç el sürmemiş bulunduğundan son dereceye kadar eminim.

- Clameran dün öğleden sonra dışarı çıkmış idi.

- Çıktı. Fakat sokakta bir harf bile yazmamıştır. Arkasından bunu takîb memur olan adam Clameran'ın yazı yazdırmayı bildiriyor.

- Haydi bakalım vakit gâib edecek zaman değildir. Mümkün olduğu kadar bir süratle aşağı in. Sana bir çeyrek saat kadar müsâade. Bu müddet zarfında bu hizmetkârlık kıyafetini değiştirip yine polis hafiyesi kisvesine girmelisin.

- Ben de burada gözümü Clameran'ın üzerinden ayırmam.

Bu emirler üzerine Joseph hiçbir tereddüd eseri göstermeksizin hemân oradan gâib oldu. Mösyö Verduret ile Prosper pencerenin önünde kaldılar. Clameran'ın ne yapacağına dikkat ediyorlar idi. Herif galebeliğinden gizleniyor idi. Fakat istediği malûmâtı almadıkça oradan çekilmeyeceği tavrında anlaşılıyor idi. Bu aralık Prosper dedi ki:

- Niçin evvelince dikkatinizi Clameran'a hasr edip Raoul'a hiç ehemmiyet vermiyorsunuz?

- Çünkü arkadaş çünkü...

Mösyö Verduret bu söze karşı verecek mütenâsib bir cevap arıyor idi. Lakin aradığı cevabı bulamayıp dedi ki:

- Bu da benim bileceğim bir keyfiyettir.

Tebdîl-i simâ ve kıyafet etmesi için Joseph Dubois'e bir çeyrek müsâade verilmiş idi. Lakin on dakika geçmeksizin Dubois göründü. Ama bu defa Dubois denecek bir surette görünmedi. O evvelki kırmızı hizmetkârlığından kısa yan sakallarından eser kalmamış idi. Bu defa görünen adam adetâ muhîbü'l-etvâr bir hakika memuru idi. Şimdi kendini görenler bunun bir hafiye memuru olduğunu kıyafetle beraber şahsı dahi tebdil ederek o eski Joseph Dubois şimdi yine Fanferlot veyahûd sincap denilen zât olmuş idi. Fanferlot odadan içeri girince Prosper havf ve hayretinden bir kere “hay!” diye bir büyük istiğrâb ile bağırmaktan kendini alamadı. Çünkü Fanferlot'u görünce bunun sirkatin meydana çıktığı gün icrâ-i tedkikât eden polis komiserine yardım etmekte bulunan zabıta memuru olduğunu derhâl tanımış idi. Mösyö Verduret dahi Fanferlot'un şu kıyafetine nazar-ı memnuniyetle bir kere baktıktan sonra dedi ki:

- Fena olmamışsın. Zabıta memuru olduğun kıyafetinden akıyor. Namuskâr adamlara dehşet verecek bir heyete girmişsin. İşte bende böyle bir kıyafete girdiğini istiyor idim.

- Emrinize muvâffak surette tebdîl-i heyet ettim. Fakat şimdi ne yapacağım? Onu bildiriniz.

- Mâhir bir adam için seni icrâsına memur edeceğim husûsâtta hiç zor bir şey yoktur. Lakin muvaffakiyetimiz ancak mâhirâne hareket etmekle temîn edilebiliyor. Raoul ile iştigâle başlamazdan evvel Clameranla olan işimizi bitirmek istiyorum. Şimdi bu caniler yekdiğerinde ayrı bulunurlar. Sen bunların ikisinin birleşmelerine mani olmalısın.

- Pek iyi! Bu dediğinizi icrâda kusur göstermem.

- Şimdi sen “Huchette” sokağından çıkıp doğru Sean Micheal köprüsüne gitmelisin. Oradan nehrin kenarına inip rıhtımın nerdübânlarından biri üzerine oturmalısın. Fakat öyle bir surette oturmalısın ki Clameran bulunduğu mahalden seni görüp kendinin zâbıta memurları tarafından takip edilmekte bulunduğunu anlasın. Yani kendi bir başka tarafı tecessüse uğraştığı hâlde kendini dahi tecessüs edenler bulunduğunu bilsin. Eğer herif seni kendiliğinden görülmez ise bir tedbîr kullanıp

bunun nazar-ı dikkati üzerine celb eylemelisin. Clameran seni görünce hemân telaşa başlayıp oradan savuşmanın yoluna bakacaktır. Sen de mahâretsiz bir hafiye memuru tavıryla bunu takibe başlarsın. Kendinin polis tarafından takip edilmekte bulunduğu Clameran'ın şüphesi kalmayınca izini senin o kendinden gâib etmek için olanca mahâretini istiamâle kalkışacaktır. İşte o zaman sen de gözünü iyi açmalısın ha! Zirâ herif eski kurttur.

- Ben de dün doğmadım ya!
 - Sende dün doğmadığını bu bâbda göstereceksin mahâretle isbât etmelisin. Sen bunun arkasından ayrılmadıkça Clameran “Louvre” hoteline girmeye cesaret edemeyecektir. İşte benim planım için esâs ittihâz olunan noktada burasıdır.
 - Ya sizin zannınızın hilâfete olarak herif Louvre hoteline geri verir ise o zaman ben ne harekette bulunayım?
 - Herifin hotele gireceğini hiç memul etmem. Mamâfih eğer geri verir ise sen bunun hotele duhûlunda hiç mâni olmayıp dışarıda beklersin. Hotelden ne zaman çıkar ise yine evvelki gibi takibe başlarsın. Fakat herif hotele girmeyecektir. Buna en evvel gelecek olan fikir bir şimendifere binip buradan savuşmak olacaktır. Ben öyle tahmin ediyorum. Eğer böyle bir harekette bulunacak olur ise herifi yine takipten sarf-ı nazar etmemelisin. Sibirya'ya kadar gitmiş olsa sen de arkasında gitmelisin. Yanında paran var mı?
 - Şimdi gidip Madam Alexandra'dan isterim.
 - Eper herif benim tahminim vechle şimendifere biner isem hemân onu bana mektupla bildirmelisin. Eper Clameran bu akşama kadar kendini senin nazarın önünden gâib edemez ise gece olunca تنها sokaklarda dikkat et ha! Zirâ herif her türlü cinayeti icrâdan çekinmez bir melundur.
 - Bana karşı silah istiamâl eder ise ben de ona silah çektim mi?
 - Böyle bir cürette bulunacak olur ise herifin yüzüne bakacak değilsin ya? Elbette senin de mukâbele edersin. Böyle çocukça sûallerinn lüzumu yok. Haydi bakalım Allah selâmet versin.
- Fanferlot çıkıp gittikten sonra Mösyö Verduret ile Prosper yine Clameran'ın harekâtını tedkîk etmek üzere pencerenin önüne geldiler. Kasadâr dedi ki:
- Bu kadar ihtiyât ve zahmete ne lüzum var? Clameran'ı ithâma mazi-yâdeten

kifâyet eden ortada bu kadar delâil var iken ne için bu derece işi tasîb etmeli!

- Hala benim fikrimi anlayamadınız mı? ben bu cinayet husûsunda Raoul'u Clameranla müşterek göstermek istemiyorum. Bu cinayet davasını ayırmaya uğraşıyorum. Lakin şimdi sus...bak bak...

O aralık Clameran mevkiini terk edip köprünün kenarına yaklaşıp gezinmeye ve bu sûretle köprünün aşağısında bir şey gözetlemeye başlamış idi. Bunu görünce Verduret dedi ki:

- Marquis cenâbları Fanferlot'u keşfetti.

Hakikaten Clameran'ın bir telâşa düşmüş bulunduğunu etvârından zahiren görülüyor idi. Evvela köprüden geçmek istiyor imiş gibi birkaç adım attı. Sonra birdenbire tebdîl-i niyet edip geriye dönerek St. Jacques sokağının boyunda doğru yürümeye başladı.

Verduret memnuniyetle dedi ki:

- Herif artık fitili aldı.

- O anda oda kapısının açıldığı ana mahsûs olan gürültüden anlaşılmış olduğundan ikisi de başlarını arkaya çevirdiler. Nina Gipsy'nin yani Palmyre Chocareille' nin odasının ortasında ayakta durmakta bulunduğunu gördüler.

Zavallı Nina! O güzel kız ne kadar bozulmuş idi! Madeleine hizmetine girmiş olduğu günden beri geçirdiği meşakkatli günlerin sanki her biri birer sene imiş gibi bu kızın üzerinde pek dehşetli birer hükm göstermiş idiler. O zamandan beridir ki döktüğü göz yaşları latîf siyah saçlarının şiddet-i cevâlini söndürmüş, tarâvetli pembe yanaklarının rengi solmuş, iki avurtları içeriye çökmüş olduğu gibi dâimâ mütebessüm bir hâlde bulunan dudakları dahi şimdi gayet hazin engîz bir sûret arz ediyor idi. Prosper Nina'yı görünce zan eyledi ki kız kendini görür görmez kemâl-i memnuniyetten gülüp boynuna sarılıverecek. Lakin kasadâr kendinin bu zannında hata eylemiş olduğunu o anda anladı. Çünkü kız Prosper'i görünce hiçbir memnuniyet eseri göstermeyip gayet sade bir sûrette bir yabancı selâmlar gibi selâmladıktan sonra mutâaveatkarâne bir tavır ile gidip Mösyö Verduret'in karşısında durdu. Kız adetâ bir tenzîli hayvanın efendisinden korktuğu gibi bu garîb adamdan korkuyor idi. Verduret Nina hakkında gayet müşfikâne ve dostâne bir sûret gösterip dedi ki:

- Söyle kızım bakalım? Bana havâdis getirdin?
- Mösyö Fauvel'in hanesi yine karıştı. Ben size ihbâr hâl etmek üzere gelmek istedim ise de işten vakit bulamadım. Mâdemüvâzel Madeleine bir vesile bulup da beni dışarı gönderinceye kadar hayli güçlük çekti.
- Sana olan bu itimadından dolayı mâdemüvâzel Madeleine'e beyân teşekkür ettikten başka benim tarafımdan dahi kendine ayrıca arz-ı şükrân ile. Mâdemüvâzel bizim ile olan mukâvelesi haricine çıkmıyor zann ederim?
- Evet efendim. Tamamıyla emirlerinizi mutâbık surette hareket eylemektedir.
- Marquis de Clameran geliyor mu?
- İzdivâca karar verildikten sonra Marquis'in hiçbir akşam ziyaretini kestği görülmüyor. Her akşam geliyor. Her akşam geliyor. Madam da mâdemüvâzel Madeleine de buna dâimâ hüsn-i kabul gösteriyorlar. Marquis de pek memnûn görünüyor.

Nina'nın bu izâhâtı Prosper'in o zamana kadar olan fikirlerini tamamıyla alt üst eyledi.

Zavallı kasadâr pür hiddet kesildi. Biçâre delikanlı mösyö Verduret'in aklâne tertîbâtından bir şey anlayamayarak hemân hiddetine mağlûb olup mütehürâne bir sûrete dedi ki:

- O rezil o alçak o sârik o katil Marquis, Mösyö Fauvel'in ailesi miyânına teklifsizce nasıl kabul ediliyor? Bu namuskâr aile içine girdikten sonra bir de Madeleine'e “kur” ediyorlar ha? İş bu dereceye vardıktan sonra Mösyö Verduret cenâbları artık siz de ne için aldatıp oyalandırıyorsunuz? Artık bunda bir ümit yüzü kalmadı mı?

Mösyö Verduret amirâne bir sûretle bir işaret edip Prosper'i susturarak dedi ki:

- Artık susunuz. Şimdiye kadar ettiğiniz çocukluklar yetti. Kendiniz ciddi bir harekette bulunmaya gayr-i muktedir iseniz bari selâmetinize uğraşanların icraatına mâni olmayınız.

Verduret bu sözden sonra Nina'ya teveccühe hitâb edip hilmiyâne ile dedi ki:

- Haydi kızım. Öğrendin ise onları bana anlat da dinleyeyim?
- Teessüf ederim ki size anlatmak için kati ve müsebbet olarak bir şey

öğrenemedim.

- Ya Mösyö Fauvel'in hanesi pek karıştı diyor idin?

- Evet karıştı. Ortada vahim bir hâl cereyân eylediğini bazı alâimden anladım ise de her şey kapalı bir surette cereyân eylediğinden kati olarak bir şey öğrenebilmek mümkün olamadı. Fakat hânede fevkâlâde bir hâl vukûa geldiği her şeyden anlaşılıyor. Kariben Mösyö Fauvel hanedanına büyük bir felâket erişeceğini cezmlerim. Lakin buna dâir bir şey anlayabilmek mümkün olamıyor. Artık Madam Fauvel ruhsuz bir ceset gibi geziyor. Şunu da iâde ederim ki Madam Fauvel'in alan Madeleine'den gizlediğin birçok ahvâl vardır.

- Mösyö Fauvel ne hâlde bulunuyor?

- Buna da bir felâket erişti ama ne olduğunu keşf edemedim. Düünden beri sanki o adam oğlunu Mösyö Fauvel değil imiş gibi büsbütün değişti. Bir yerde durup oturmayarak dâimâ geziniyor. Kendini gören adetâ deli zann eder. Zavallının sadâsı bile tebeddül etti. O eski Mösyö Fauvel şimdi pek hırçın asi nâdân bir adam oldu. Sanki kendinde söyleyecek birçok şeyler varmış da kendini pek güç zabt edebiliyormuş gibi bir sûret irâe ediyor. Nazarında bir dehşet var. Zevcesine baktığı zamanlar bu dehşet büsbütün iştîdâd ediyor. Dün akşam Marquis de Clameran geldiği anda Mösyö Fauvel işim var diye hemân çıkıp gitti.

Bu sözü işitince Mösyö Verduret pek büyük bir beşâşet âsârı göstermiş olduğundan Nina Gypsy'i sustu. Verduret deminden Prosper ile olan münâzaasını unutarak buna hitâben hemân dedi ki:

- Görüyor musun dediğim çıkıyor?

- Evet Mösyö Fauvel'e dâir...

Prosper sözünü bitirmeden Verduret dedi ki:

- Bu zât kendinin ilk evvel ihtiyâr etmiş olduğu hareketi beğeniyor. Şimdi tebdîl-i harekete kalkışı. Tahkikatla uğraşıyor. Mektubunuzdaki sözlerin doğru olduğunu meydâna çıkarmak için delâil arıyor. Fakat şimdiye kadar aradığı delâil bulmuştur. Buna hiç şüphe etmem. Hanemiz dün sokağa çıktılar mı?

- Evet. Günün bir kısmını sokakta geçirdiler.

- O zaman Mösyö Fauvel ne harekette bulundu?

- Mösyö Fauvel hânedede yalnız kaldı. Hanemiz beni de beraber götürmüş bulundukları için mösyönün orada ne yaptığını görmedim.

- Evet hiç şüphe yok. Mösyö Fauvel aradığı delâili bulmuştur. Hem de pek kati delâil bulmuştur. Ah sersem Prosper senin gönderdiğin imzasız mektubun bize pek çok zararı dokundu.

Mösyö Verduret'in şu ifâdâtı üzerine Gypsy'i biraz düşündükten sonra dedi ki:

- Evet evet şimdi anladım. Hakikaten Mösyö Fauvel her bir şeye âgâh olmuştur. Şimdi bunu neden anladım biliyor musunuz! Mösyö Fauvel kendi oda hizmetkârına bir emir verir iken Cavaillon duymuş. Mösyö Fauvel'in büyük bir şüpheye düştüğünü ben işte bu emirden anladım. O emir neymiş bakalım?

- Mösyö Fauvel oda hizmetkarı ne var ise kendi hânesine ne kadar mektup geliyor ise bunlar her kimin nâmına gelmiş olur ise olsun cümlesini kendine getirmesini emretmiş. Bu emrini tutmadığı surette hizmetkarı kovacağını bildirmiş.

Bu söz üzerine Prosper yine kendi hırsına galebe edemeyerek dedi ki:

- Eğer filhakika iş bu dereceye varmış ise artık maddeyi gizli tutmanın ne ehemmiyeti var? Her bir şeyi itirâf etmeli!

Bu esnâda yine Mösyö Verduret Prosper'e gazûbâne bir nazar fırlatmış olduğundan kasadâr birdenbire mektup edip ondan ziyâde bir söz söyleyemedi. Verduret Gypsy'e sordu ki:

- Mösyö Fauvel'in ne vâreste böyle bir emir verdiğini Cavaillon ne vakit duymuş?

- Dün öğleden sonra.

- İşte ben de bundan korkuyordum. Hiç şüphe yok ki şimdiye kadar ne karar verecek ise vermiştir. Ötekilere bir şey sızdırmaması ise onlardan mükemmel bir surette intikâmını çıkarmak içindir. Bu zâtın kararlarına karşı gelmek için vaktinde hareket etmek lazımdır. Acaba bu vukûât üzerine bankerin zihnini çelip o gönderilen mektubun sahte ve garazkârâne bir mektup olduğuna binâenaleyh zevcesinin bu bâbda masum bulunduğuna tekrar kendini inandırmak mümkün olabilir mi?

Bu sözünden sonra Mösyö Verduret bir müddet sükût etti. Prosper Mösyö Fauvel'e mektup göndermek derecesinde bir deliliğe cüret etmemiş olaydı şimdi Verduret'in

evvelce tanzim etmiş bulunduğu planı mucibince hareket etmek çare taharrî ediyor idi. Nihâyet Nina'ya dedi ki:

- Getirdiğiniz haberlerden dolayı memnûn oldum kızım. Teşekkür ederim. Şimdi bilâhareket durmak bizim için pek tehlikelidir. Siz yine Mösyö Fauvel'in hânesine avdet etmelisiniz. Biz de işimize kemâl-i germî ile başlamalıyız. Mösyö Fauvel seni de sırra vâkıf zann ediyor. Aman gayet dikkatli ve ihtiyâtlı davran. Her ne duyar isen velev ki bir kelimecik olsun cümlesini bana bildir. Verduret Nina'ya bu son sözleriyle yol vermiş idiyse de kız çıkıp gitmedi. Kendinin de soracak bir sûâlî bulunduğunu tavrıyla anlatarak dedi ki:

- Caldas ne oldu mösyö? Bundan ne haber var?

Bununla üçüncü defadır ki Prosper bu on beş gün zarfında bu “Caldas” ismini işitiyor idi. Birinci defa bunu zabtiyye nezâreti “Couloir”ında kendine himaye ve muâvenet vaat eden muhterem simâlî yaşlı bir zât tarafından işitmiş idi. İkinci defa Nina'dan bahs edildiği esnâda bu ismi kendine müstantik söylemiş idi.

O saatte dahi üçüncü defa olarak işitiyor idi. Prosper bu ismin sâhibi kim olmak lazım geleceğini zihnen çok aradıysa da bulamadı. Mösyö Verduret öyle her bir şeyden müteessir olmaz bir zât iken bile bu ismi işitince bir kere titredi. Lakin derhâl bu tesîri men ederek dedi ki:

- Bundan emin olunuz. Haydi artık size uğurlar olsun.

Nina çıkıp gittikten sonra Verduret pek derin tefekkürâta vardı. Prosper şimdiye kadar bu zâtın bu derecede meyûs bulunduğunu görmemiş idi. Kasadâr bu fevkâlâde zâtın böyle ye'se tutulduğunu görünce hemân cesaretini arttırıp dedi ki:

- Ben cüret gösterdiğim o mecnûnâne hareketle sizi pek müşkül mevkide bıraktım zannederim.

- Evet o hareketiniz mevkiimizi fevkâlâde güçleştirdi. Şimdi ne yapalım? Harekâtınızı tacil mi edelim? Yoksa vukûâta mı muntazır olalım? Ben bu işi meydana çıkarmak için mukaddes add edildiğim bir zâta katiyen söz vermiş idim. O sözü îfâ etmek bence bir büyük vecîhedir. Ben bu işten müstantıkın muâveneti intizâmam ettikçe çıkamayacağım. Gidip bu zâttan muâvenet talep edelim. Haydi sen de beraber gel.

Bölüm 23

Verduret'in haber vermiş olduğu gibi hakikaten Prosper'in göndermiş olduğu mektubun Mösyö Fauvel'in üzerindeki tesîri pek müthiş olmuş idi. Bir mutâd banker sabahleyin kalkıp kendi nâmına gelen mekâtibi okumak üzere kabinesine giderek on iki on üç kadar mektup açmış idi. Bu mektupların her bir bankaya müteallik bir işe dâir idi. Nihâyet eline kasadârın o menhûs mektubu geçti. Bu mektupta istiamâl edilen hatt Mösyö Fauvel'in nazar-ı dikkatini celb etti. Mektubun hîn-i tahrîrinde hattın tedbiline uğraşılmış olduğunu anladı. Çünkü kendi milyonlara mâlik bir banker olmak münasebetiyle şimdiye değin bazenistirhâmâtı ve bazen dahi tahkîrâtı hâvî bu yolda mektuplar kendine çok gelmiş idi. Lakin bu mektubun muhteviyâtı kendi için pekdehşetli olduğunu güya evvelden hisseyleymiş gibi daha ilk satırı okumadan bankerin kalbi şiddetle vurmaya başladı. Ve o heyecanla şu sûretle mektubu kırâate ibtidâ etti.

“Sevgili Efendi!

“Kasadârınızı hükümete teslim ettiniz. Buna kimse bir şey diyemez. “Çünkü hayatına sizce kanâat hâsıl olmuş idi. Fakat kasanızdan üç yüz elli bin frangı alan o ise de zevcenizin mücevherâtını çalıp emniyet sandığına terhin eden de yine o mudur? İlâ acize...”

Banker mektubu nihâyetine kadar okuyunca yıldırımla vurulmuşa döndü. Şimdiye değin nasibin her türlü latîfesine uğramış bulunan Mösyö Fauvel için bu felâket hakikaten pek mahûf idi. Mösyö Fauvel şimdiye kadar geçirmiş olduğu ömür içinde ciddi bir felâket için bir damla göz yaşı dökülmüş idi. Zevcesinin kendine karşı hıyânet etmiş olduğunu bu menhûs mektup kendine bildiriyor. Buna itimâd etmediğini surette gözetilip ahvâle bizzât kesb-i vukuf etmesini tavsiye ediyor idi. Afv-ı mücesseme zannettiği Valentine kendi gibi namuskâr bir kocayı aldatmış olsun! İşte bunu düşündükçe zavallının aklı çileden çıkıyor idi.

Sizin cinayeti olanın alçağı bütün mücevherâtını verdikten sonra kim bilir onun ne yoldaki hevasât ve arzularını teskîn için fiil-i sirkati bir masumun üzerinde göstermek üzere kasayı boşaltmaya kadar cesaret göstermek hakikaten dünyadaki cinayetlerin eşna add olunmaz mı? Şu mektubun kendinde hâsıl eylediği ye's-i azîmin tesîriyle mösyö Fauvel ne yapacağını şaşırıp ruhsuz bir adam gibi bulunduğu mahale yığılıp kaldı. Büyük bir felâketin dimâğ üzerindeki ilk tesîri ekseriyetle bu

yolda vukûa gelir. Zavallı adam etrafında bulunan eşyayı bütün fırlatarak görüyor idi. Kuvve-i müfekkiresi kâmilan mahv olmuş gibi bir dereceye gelmiş idi. Lakin bu hâl bîhuşu bir müddet sonra kendinden yavaş yavaş zâil olmaya başladı. Kendi kendine diyor idi ki:

- Aman ya Rab! Ne şenîâne hareket! Ne rezîlâne ittifâk!

Bu sözden sonra elindeki o menhûs mektubu avcu içinde buruşturup iyice sıktıktan sonra derûnuna ateş bulunmayan boş sobaya attı. Yine kendi kendine dedi ki:

- Bu fiil-i şenî artık zihnimden çıkarmaya çalışayım. O kadar alçakçasına bir hareket ki bunu aklına getirenin bile zihni mülevves olacak.

Banker bu sözü söylemekle beraber yine o maddeyi düşünmekten bir türlü kendini alamıyor idi. İnsan düşünmemek istediği bir şeyi bilakis en ziyâde düşünüyor. Bir şey düşünmemek husûsunda cebr-i nefis etmek yine o şeyi düşünmek demek değil midir? Tabiat insanlara bu yolda bir iktidâr vermiş olaydı bütün alemin ekdârından âzâde bir surette imrâr-ı hayat eylemeleri lazım gelir idi. Bir kere insanın zihnine bir şüphe getirdikten sonra günler haftalar mürûr ettikçe büyür. Büyüdükçe dahi insanın huzur ve rahatı münselib olur. Şübhe-i vukûattan havf edilen hakîkî bir fiilin meşhûd olmasından ziyâde insanı bizâr eder. Çünkü hakikate karşı insan ister istemez bir kanâat hâsıl etmeye mecburdur. Bu kanâat ise hakikatte pek müthiş olmayla beraber vicdânı bir rahat ve karar demektir. Şüphe ise sadâkatinde ıstibâh hâsıl olmuş bulunan zâtın hasenât ve seyyiat-ı muhâkeme etmek vadilerinde insanı saatler günler ile yorar bütün geceler hâb-ı rahattan mahrûm bırakır. Mösyö Fauvel yazihânesi önünde çenesini dirseğine dayamış bulunduğu hâlde birtakım tefekkürâta dalmış idi. Vicdânı bir rahat hâsıl eylemek için bütün muhâkemâtını zevcesinin lehine olmak üzere yürütmeye çalışıyor ise de bundan hiçbir fâide hâsıl olmuyor bilakis ıztırâbı büsbütün tezâyüd ediyor idi. Ya mektubun ifâdâtı muvâffık hakikat ise? Mösyö Fauvel ne kadar tevil aramış olsa işte bu suale karşı kendince kati bir cevap bulamıyor idi. Zaman geçtikçe bankerin o eski ye'si hiddete münkalib oldu. Hem de öyle bir hiddet ki gittikçe şiddeti artıp nihâyet insanın ihtiyâtlı büsbütün elden giderek gözüne hiçbir şeyi görünmeyip erbâbını cinayete sevk eden hiddetlerden. Şiddet-i tehevürden dişleri birbirine kitlenmiş olduğu hâlde banker diyor idi ki:

- Ah şu mektubu bana yazan haini bilmiş olsam! Bir kere bu adamın benim elime geçmiş olsa o zaman yapacağımı ben biliyor idim.

Mektubu bir daha okumakla belki bir şey keşf edebilirim hülyasıyla banker yerinden kalkıp biraz evvel kemâl-i nefretle sobaya atmış bulunduğu mektubu küllerin içinden ayırıp çıkardı. Bu meşum mektubu tekrar açıp buruşukluklarını düzleterek yazıhanesinin üzerine koydu.

Kuvve-i zekâsının erebildiği bir dikkatle mektubunun her bir harfini ayrı ayrı muâyene ve tedkîke başladı. Netice-i tedkîkâtı olarak dedi ki:

- Bu yazı benim memurlarımda birinin yazısı olmalı. Ben herifin bir sebebiyle kalbini kırmıştır. Besbelli o da şimdi bu sûretle benden ahz-i sâre kıyâm eylemiştir.

Kendi idarehanesinde müstahdem bulunan memurların cümlesini zihninden geçirdi. Kendine karşı böyle bir harekette cüret edebilecek kimse olup olmadığını aradı. Lakin böyle hainâne ve şenâne bir intikama kalkışacak kimse bulamadı. Ondan sonra bu mektubun hangi tarafından postaya verilmiş olduğunu düşündü. Zarfı buldu. Okudu. Mektubun “Kardinal Lemoine” sokağından postaya atılmış olduğuna anladı. Fakat bundan da bir şey keşfedemedi. Tekrar mektubu yine eline aldı.

Her kelimeyi hecâlar ve tahlil edercesine birkaç defa daha okudu. İmzasız bir mektup gönderen herhâlde bir alçaklık add olunur. Böyle zâtını ketm eden dünyanın sözlerini itimâd gayr-ı câizdir. Böyle de bir maksad hafîye mebnî gönderilen mektubu ehemmiyet vermemek en ziyâde aklâne bir harekettir. Lakin böyle imzasız mektuplar yüzünden ne kadar namuskâr ailelerin rahatları saadetleri mahv olmuştur. Bir hainin birkaç satırlık ifâdât mefsedetkârânesi pek çok masumlara göz yaşları döktürmüştür. Maksad müfsit üzerine karalanmış bulunan böyle bir mektubu okuduktan sonra insan kemâl-i nefretle ateşe atar. Mektup yanar kül olur. Ateş mektubu mahv eder ise de bunun insanda uyandırdığı şüphe bakî idi kalır. Bu şüphenin insan üzerindeki tesîr günler geçtikçe kesb-i şiddet eder. İnsanın en ziyâde emin olduğu kimselerden itimâdı kalkar.

Birkaç dakika evvel ol menhûs mektuba ehemmiyet vermemek isteyen mösyö Fauvel'in fikri birdenbire dûçâr tebeddül olarak kendi kendine dedi ki:

- Yok! Yok! Bu işkencenin bende müddet-i medîde devamına tahammül edemeyeceğim. Gideyim bu mektubu zevceme götüreyim.

Bu niyetini icraya kıyâm eylediği esnâda yine birdenbire tevakkuf etti. Aklına gayet müthiş bir fikir gelmiş idi. Yine kendi kendine dedi ki:

- Ya bu mektubun muhteviyâtı doğru ise? Ya hakikaten zevcem böyle hainâne bir sûrette aldatmış ise? Bu keyfiyeti zevceme haber verir isem kadın kendini müdâfaa için lazım gelen esbâbı mükemmelen tehyeye kalkışıyor. Sonra benim için tahkik hakikat husûsu küçülmüştür.

Banker bu bâbda uzun uzadıya düşündükten sonra zevcesinin harekâtı tecessüse karar verdi. Mağlûb hiddet ve şiddet olan ve birçok husûsâtta birdenbire parlayan bu zât tekmîl-i hissiyât mütehevverânesini sükûnet setr eylemeye muvaffık olmuş ve sühuletle tahkik madde edebilmek için çehresinde hiçbir tesir âsârı göstermemeye başlamış idi. Banker bütün şiddeti keyfiyyet vazihen meydâna çıktıktan sonra göstermeye hazırlıyor idi. Bu husûsu tahkik ve tecessüste kendi için güç bir madde değil idi. Gönderilen mektupta zevcesinin mücevherâtı emniyet sandığına terhîn eylemiş olduğu bildiriliyor. Eğer mektubun bu iddiası doğru çıkamaz ise diğer sözlerine dahi itimâd câiz olmadığı tabiidir. Mektubun bu sözü doğru çıktığı surette işte o zaman işin neticesi kesb ve hâmit edeceği derkârdır. Mösyö Fauvel zihninden bu kararları vermekle meşgûl iken öyle ta'âmı hazır olduğunu kendine haber verdiler. Şimdi Mösyö Fauvel için gayet mühim olan şey tesirâtından haricen renk vermemek keyfiyeti idi. Çehresi ne hâl kesb eylemiş bulunduğunu anlamak üzere kabinesinden hakkımızdan evvel bir kere ayîneye baktı. Yüzünün sarıldığından hakikaten kendi de korktu. Ve kendi kendine “Acaba lüzûmu kadar metânet göstermeyecek miyim?” dedi.

Sefereye oturdu. Madam Fauvel'in mütâdi kocasında cüzî bir bozgunları alâimi görse yine neye sıkıldığını anlamak için bin türlü es'ile irâdına kalkmış olduğunu bildiği cihetle zavallı banker zevcesinin nazar-ı dikkatini başka bir cihete çevirmek üzere pek çok âfâki söz bulup söylemeye mecbûr oldu. Bu sözleri söylemekte iken Fauvel'in kalben düşündüğü şey karısının haberi olmadan bir vakit bulup da bunun mücevherât hıfz eylediği çekmeceyi yoklamak husûsu idi.

Bu fikir kendini o dereceye kadar işgâl eylemiş idi ki bugün sokağa çıkıp çıkmayacağını zevcesine sûâle cevaben dedi ki:

- Hevâda pek fenâ ama Madeleine ile birlikte görececek müstacel bir işimiz var. Onun için bugün sokağa çıkacağız.
- Saat kaçta çıkacaksınız?
- Yemekten kalkınca.

Bu cevap üzerine Mösyö Fauvel güya büyük bir tazyik altında korkutulmuş gibi geniş bir nefis aldı.

Biraz sonra hakikate vukuf kesb edeceğinden dolayı mösyö Fauvel'in içi içine sığmıyor idi. Böyle ıztırâb verici bir şüphede kalkmadan ise velev ki kendi için pek müthiş olsun hakikati anlamayı o hâle tercîh ediyor idi. Ta'âma nihâyet verildi. Mösyö Fauvel bir sigara yaktı. Mütâdi vechle yemek salonunda bir müddet duramayıp müstacel bir iş bulunduğunu bahane ederek kabinesine çekildi.

Fevkâlâde bir ihtiyât olmak üzere oğlu Lucien'i çağırıp buna bir iş sipariş ederek evden savdı. Tahriyâtını işittiği surette icrâ edebilmek için hanede yalnız kalmak arzu ediyor idi.

Mösyö Fauvel yarım saat kadar bekledikten sonra zevcesi ile Madeleine'in binmiş oldukları arabanın havliden hareket eylediğini buna mahsûs olan gürültüyü işitmekle anladı. Bu yarım saat müddet kendine yarım asır kadar uzun gelmiş idi. Artık hiçbir şey beklemeyerek zevcesinin odasına koştu. Bunun mücevherâtı hıfz edildiği çekmeceyi açtı. İlk nazarda buradaki mücevher müteallik bir şeyi yok idi. Bu birinci rivayeti mahûd mektubun sohbet ihbârâtını isbât eylediği cihetle bu hakikat kendine beyni içinde adetâ bir humbara patlar münkeşif olmuş idi. Banker bu hakikate yine bir türlü ihtimâl vermek istemeyip o anda deli gibi bir isiticâl ile zevcesinin ne kadar sandığı delâili varsa cümlesini karıştırmaya başladı. Aklına zevcenin mücevherâtı başka mahale koymuş olması ihtimâli geldi. Her tarafı yokladı. Fakat mücevherâta dâir hiçbir eser göremedi.

Madam Fauvel'in mücevherâtın mahallerini tebdîl etmek veyahûd bazılarını tamir ettirmek için kuyumcuya göndermiş olması ihtimâli var ise de o da almasa mücevhere dâir bir iğne bile bulunmamasına manâ vermek biraz müşkül bir kifayet idi. O anda Mösyö Fauvel'in aklına Jandidier'e biraderlerin verdikleri büyük balo geldi. Bu baloda zevcesiyle Madeleine'in hiçbir elmas takınmamış olmaları bankerin istiğrâbını mûcib olmuş olduğundan zevcesine ne için mücevherâtla tezyîn etmemiş bulunduklarını sûâl eylemiş olduğu zaman karşısında şu cevabı almış idi.

- Elmas takınıp da ne yapayım? Bende mevcûd olan mücevherâtı herkes biliyor. Bunları herkes öğrendi. Şimdi elmas takınmaz isem daha ziyâde nazar-ı dikkat celb ederim. Bundan başka bu günkü kıyafetime de mücevheratıyla tezyîn hiç yaraşık almaz.

Evet Velantin'in zevcene bu cevabı vermiş idi. Hem de sadâsında ir tahavvül çehresinde bir humret vücudunda bir raşe husûla gelmeksizin vermişti idi. Mösyö Fauvel zevcesinin derece-i melanetine şaşırıyor idi. Yirmi seneyi tecâvüz eden müddet izdivaçları içinde karısında gördüğü etvâr ve muâmelât kendinin afv-ı mücesseme dönmeye sezâ hüsn-i hâl ve ahlâk sâcesi bir kadın dolugunu banker de hiçbir şüphe bırakmamış idi. Meğerse o melek-i sûret görünen kadın şeytana ders verecek derecede lain-i menhûs bir mahluk imiş. Zavallı banker yirmi seneden beridir bu kadın tarafından aldatmakta bulunmuş olduğunu düşündükçe çıldırma mertebelerine geliyor idi. İnsan kendine acı gelen bir hakikate pek kolay inanmak istemez. Mümkün olduğu mertebe bunu redd etmeye gayret gösterir. Bu kabilden olmak üzere Mösyö Fauvel'in zihninde bir son ümit uyandı. Madam Fauvel'in kendi mücevherâtı Madeleine'in Fauvel'in kendi mücevherâtını Madeleine'in odasında hıfz eylemek ihtimâli dahi var idi. Bir genç kızın sandığını dolabını karıştırmak ne derecelerde mugâyir terbiye ve insaniyet bir hareket olduğunu asla nazar-ı ehemmiyete almayarak Madeleine'in eşyasını dahi alt üst etti. Lakin mücevhere müteallik burada da bir şey bulamadı. Banker bu tahriyâtını belli etmemek için karıştırdığını eşyayı yine eski hâline getirmek için pek ziyâde itinâ gösteriyor idi. Madeleine'in eşyası miyânında zevcesinin mücevherâtını bulamadıktan başka mâdemüvâzelin kendine mahsûs olan elmaslardan da hiçbir eser görmemiş olması Fauvel'in isiğrâb ve ıztırâbını büsbütün arttırmış idi. Madeleine'in mücevherât vazî eylediği çekmecedeki yedi sekiz muhafaza görmüş muhafaza görmüş idi.

Demek ki Madeleine de yengesinin ısrarına agâh olup o da cinayete iştirâk göstermiş! Bu son darbe biçâre bankerde artık hiç iktidâr bırakmadı. Zavallı adam kendi kendine diyor idi ki:

- Meğer beni aldatmak husûsunda ikisi de müşterek imişler!

Biçârenin artık ayakta duracak mecâli kalmamış olduğundan orada bulunan bir koltuklunun üzerine yıkılıverdi.

Bankerin gözlerinden büyük bir sükûtle iri iri yaşlar da dökülmeye başladı. Zavallı hazin bir surette arada bir içini çekiyor idi.

Artık hayat demek bu biçâre adam için bir büyük nekbet demek idi. O zamana kadar husûluna çalıştığı saadet-i hayatı artık mahv olmuş idi. Nasibin taaruzâtından masûniyetine o zamana kadar emniyet hâsil eylemiş olduğu lezzet-i maişeti bir anda

bozuluverip hâli istikbâli birdenbire nazarı önünde kararmış idi. Görünüşte saadet ve maîşet haricesinden hiçbir şey bozulmamış idi. Maddeten hiçbir tahallûf görülmüyor idi. Fakat hakikatte o kadar büyük bir felakete uğramış saadeti o derecede zîr u zeber olmuş idi ki bu hâl kendine adetâ kanun-ı tabiyeden birinin dûçâr tebeddül olması kadar garîb ve müstebad görünüyor idi. Affet mücesseme zann edildiği sevgili karısı Valentine'in böyle halât-ı rezile ve namusşikâneye cüret göstermiş bulunması Fauvel'e dünyadaki her türlü ihtimâlâtın haricinde bir hâl gibi görünüyor idi. Bir muhabbet-i müfrite ile sevip celb-i memnuniyeti için hiçbir fedakârlıktan çekinmediği bu kadını servet-i mevcûdesi mukabiline kazanmış ve bununla âlem-i zevci yete istedikçe muhabbeti artmış idi. Öyle melek sûret bir kadının bu kadar seneden sonra hayatını görmek zavallı bankere pek acı geliyor idi. Valentine! Eğer oğlu validesi bulunan Valentine! Bu zavallıyı aldatıyor imiş!

Oğulları aklına gelince bankerin zihni büsbütün perişan oldu. Çünkü bakalım oğlanların Valentine valideleri ise de Mösyö Fauvel bunların hakiki pederleri midir? Valentine'in saçlarına ak düşmüş bulunduğu bir senede kendini aldattığı hâlde bundan evveli gençliğinde aldatmış bulunması da daha ziyâde karîb ihtimâl değil midir? Zavallı adam yalnız hâl için değil mazisi için dahi dûçâr ye's ve ıztırâb bînihâye oluyor ve bir saadet-i hakikiye olmak üzere telakkî edildiği eski mesûd demlerin hatırası kendinde şimdi aksi bir tesîr hâsıl ediyor idi. O sahte saadete niçin aldanmış bulunduğu son derecede bir tehevür gösteriyor idi. Fauvel'in her bir ümit ve hayalâtı zevcesine olan muhabbetine müstenit idi. Valentine'in böyle sadıkâne bir muhabbet zevceye değeri olmayan bir karı olduğunu anlayınca artık biçâre banker kendi için dünyada hiçbir saadet kalmamış bulunduğu cidden kanâat getirmiş olduğundan bundan sonra yaşamak bu adama beyhûde bir işkence çekmekten ibâret görünüyor idi. Artık kendi için bir emele nâil olmak ümit kalmamış olduğundan böyle facia bir neticeye müntehi olmuş bulunan hayatına nihâyet vermeye karar verdi. Fakat Mösyö Fauvel'de görülen bu fütur küllî hâli çok vakit devam etmedi. Bu ye's-i şedîd birdenbire hiddete tahavvül eylemiş olduğundan vehleten dimdik ayağa kalkarak pür-gazab kesildi. Saadetini mahveylemiş olanlardan âhz-i sâr etmedikçe olmamak husûsunda kendinde şedîd bir arzu uyandı. Yalnız mücevherâtın bulunamaması bu bâbda kati bir sır-rişte büyük bir delil addolunamayacağını düşünüp intikamını daha mükemmel bir surette icrâ eylemek için başka delâil elde etmek lazım olduğunu tefekküre başladı. Zaten bu delâile

destres olmak kendi için müşkül bir keyfiyyet olduğunu biliyor idi. Bu kararı üzerine evvelâ oda hizmetkârını çağırıp hanesine ne kadar mektup gelir ise bunların cümlesini kendine getirmesini emretti. Ondan sonra “St. Remy” bulunan bildiği bir “noter” mufassal bir telgraf çekti. Bu telgrafla orada bulunan Lagors familyasına ve bilhassa bu familyadan olan Raoul'a dâir malûmât-ı hakika ve katiyye talep etti. Badehu dahi kendine gelen imzasız mektubun raiyete tabiiyetle Marquis de Clameran'ın sevâbık ahvâlini tahkîk için polis nezaretine mürâcaat etti. Lakin polis nezâretini bu günâ ısrar husûsunda bir mezâriktir kötü müdür. Her ne ısrara vukuf peyda eylemiş ise onlardan yine kendi istifâde edip harice sır çıkarmaz. Oradaki müthiş defâtiri söyletmek ancak nezâret tarafından bir emr-i mahsûs sudûruyla mümkün olabilir bir keyfiyettir.

Mösyö Fauvel'in bu mürâcaatı üzerine polis nezâreti tarafından hangi esbâba menî Marquis de Clameran sevâbık ahvâli hakkında malûmât almak istediğini sûâl ettiler. Bittabi banker bu esbâbı haber veremeyince nezâret memurları bu bâbda kendine bir kelime söylemeyeceklerini bi'l beyân eğer kendini bu tahkikâta sevk eden esbâb pek mühim ise müdde-i umûmîye mürâcaat eylesesini ihtâr ettiler. Mösyö Fauvel bu ısrar meydana çıkmayıp kaç kişi miyânında devrân ediyor ise yine onların niyetlerinde kalması arzu eylediği gibi bu müthiş davâ-i mahkemelere düşürmeyip bunu hâkimi yalnız kendisi olmasını ve canîleri kendi yed-i muntekimânesiyle mecâzâtlandırmasını istiyor idi. Polis nezâretinde hânesine bir büyük hiddetle avdet etti. “St. Remy”e geçmiş olduğu telgrafın cevabı gelmiş olduğunu gördü. Gelen cevap şu idi:

“Ragol familyası son derece bir sefâlet içindedir bu familyadan Raoul isminde bir erkek bulunduğunu kimse bilmiyor. Madam de Ragol' un birkaç kız evlattan başka erkek çocuğu olmamış. İlâ-âhire”

Fauvel bu sûâline gelen cevap dahi Mösyö Verduret'in bu bâbda icrâ edilen tahkikâtın aynı idi. Bu haber Mösyö Fauvel'in ye'sini derece-i nihâyeye vardi. Çünkü bu ihbârât zevcesinin irtikâb eylediği rezâilin derecesini kendi nazarında büyülttüğçe büyültmüş dehşetlendirdikçe dehşetlendirmiş idi. Karısının şimdiye kadar kendine karşı göstermiş olduğu mürrâilin ve sahte etvârı, irtikâb eylemiş bulunduğu bu cinayet azîmeden daha müthiş buluyor idi. Biçâre adam ıztırâb-ı ye'sden çılgın gibi bir hâle gelmiş olduğu hâlde kendi kendine diyor idi ki:

- Ah hâin karı! Ah! Sevddiği delikanlıyı dâimâ görüp suhûletle konuşmak için

yeğenimdir diye bana takdîm etmeye kadar cesaret gösterdi. Hâlbûki böyle bir yeğenin dünyada nâmı ve nişanı bile yok imiş. Cinayeti maluneti hanemin kapısını sevgilisine karşı açıp bunu ailemiz halkı miyânına idhâl ederek oğullarıyla benim arama oturtmaya kadar vardırı. Ben namuskâr fakat ahmak bir koca olduğum için bu delikanlı kendi oğlum gibi sevip akçe ikrâz etmek gibi birçok husûsâtta muâvenetlerde bulunur idim.

Bu sözleri söyledikten sonra zevcesiyle Raoul'un mülâkât ve mevâsılalarını dahi nazar-ı tahayyülü önüne getirdi nefesinde hisseylediği nefret ve ıztırâb o kadar şedîd bir dereceye vardı ki ömründe hiç böyle bir işkenceye uğramamış olduğu gibi buna tasavvuran imkan vermemiş idi.

Bu yolda bir hakâret melûnâneye ölümden başka bir şeyle mukâbele ve mücâzât etmek mümkün olamayacağına karar verdi. Şiddet-i ye'si derece-i nihâyeye varmış olmaya beraber intikâmını mükemmel bir sûrette çıkarmak için biraz daha tahammüle lüzum olduğunu kendi kendine itirâf edip “hainler beni aldattılar ya!” ben de şimdi bir müddet onları aldatayım” dedi.

Binâenaleyh bu kararı üzerine o akşam hanede hiçbir gürültü çıkarmayıp her akşamki mutadı ne ise onu bozmadı. Ta'âmda birkaç latife bile söyledi. Yalnız saat dokuzda doğru Marquis de Clameran'ın vürûdunu görünce belki tahammül edemem de câlib-i dikkat olacak bir harekette bulunur korkusuyla o gece odasına biraz erken çekildi. Filhakîka ertesi günü bu sabır ve metânetinin semeresini gördü.

O gün hânesine gelen mekâtîbi oda hizmetkarı bir gün evvelki emri vechle kendine getirmiş idi. Bu mektupların ipinde “Vesinet” damgasını kaldırıp onu da satırları okudu:

“Sevgili halacığım!

“Bugün sizi görmekliğim elzemdir. Vürûdunuza muntazırım. Sizin nezdinize ne gibi mevâni haylûletiyle gelememiş olduğumu teşrif eylediğiniz zaman söylerim.”

“Raoul”

Banker bu mektubu okuyunca sevincinden titreyerek “hah işte şimdi hâinleri yakaladım.” Diye haykırdı. Mösyö Fauvel ahz-i sâr etmek için lazım gelen fırsatı ile geçirmiş olduğuna bir büyük emniyet peyda eylemiş olduğu hâlde yazıhanesinin gözlerinden birini çekip içinden mükemmel bir revolver çıkardı, bunun çakmağını

tecrûbe makâmında birkaç defa oynadı.

Mösyö Fauvel o aralık kendini yalnız zannediyor idi. Hâlbûki biçârenin her bir hareketi nazar- ı dikkatten geçiriliyor idi. Nina Gypsy Grand-Archange hotelinde avdet eyledikten sonra hiç vaktini zâi etmeksizin ben hemân gözlerini bankerin bulunduğu oda kapısının anahtar deliğine uydurarak Fauvel'in yüzünde husûla gelen en küçük bir hareketi bile kemâl-i mahâretle tedkîk ediyor idi. Mösyö Fauvel revolverleri yazıhanesinin üzerine kırıp mektubu tekrar zarfına vaz ederek belli olmamak için büyük itinâ ile zarfında mehrini yapıştırmaya başladı. Bu işi gördükten sonra odadan çıkarak ve mektubu tekrar kapıcıya verdi. Bunun kendi eline değmiş olduğunu madam Fauvel'e haber vermemesini dahi sûret-i mahsûsa da emr ve tembih eyledi.

Bankerin odasından müfârakatı bir iki dakikadan ziyâde devam eylemeyeceğini ve şu hareket kendi için azîm bir tehlike olduğunu bildiği hâlde Nina Gypsy'i bir cesâret-i fevkâlâde ile Fauvel'in odasına girdi. Revolveri eline alıp içindeki kurşunları kâmilten çıkardı. Badehu kendi kendine dedi ki:

- Birinci tehlike şu sûretle geçti. Lakin bu olan işleri Cavaillon vasatıyla kâmilten Mösyö Verduret'e ihbâr etmeliyim. Belki henüz ikinci tehlikenin önünü alacak kadar zaman vardır.

Kız hemân aşağı inip genç banka memurunu keyfiyeti haber verdi. Bir müşkülâde tesadüf etmemek için Madam Alexandra'dan bir şey gizlemeyip hepsini ona söylemesini dahi tenbih etti. Bu vakadan birçok saat sonra Madam Fauvel üstünü giyinip arabasını hazırlanarak sokağa çıktı.

Mösyö Fauvel dahi evvelce bir kır arabası getirmek üzere haber göndermiş olduğundan o da gelen arabaya binerek karısının arabasını bittakîb yola çıktı. Bu hâli gören Nina dahi iki ellerini ovuşturup kendi kendine dedi ki:

- Aman ya Rab!.. Eğer Mösyö Verduret vaktinde yetişemez ise Madam Fauvel ile Raoul bugün helâk olup gidecekler.

Bölüm 24

Madeleine'e mâlik olmak için artık odada Raoul de Lagos'tan başka bir mâni kalmamış olduğuna hüküm eylediği gün Marquis de Clameran şerîk cinayetin izâle-i vücûduna katiyyen karar vermiş idi. Bu kararının ertesi günü bu bâbda icâb eden

tedâbire mürâcaat etmiş idi. Raoul o gece hânesine avdet etmek üzere şimendifer mevkinin küçük yolundan nısfül leyl de geçer iken üç kişi saat kaç olduğunu anlamak bahanesiyle Raoul'u yolundan durdurup hemân üzerine hücum etmeye davranmışlar ise de Raoul böyle husûsâtta fevkâlâde denecek bir derecede sâhib-i mahâret bulunduğundan heriflerin hiç o nâzik vücuttan memul etmedikleri bir kuvvet ve şiddetle topuna İnginlerin “boks” dedikleri yumruktan birer dâne atıp ellerinden top ağzından gülle çıkar gibi bir süratle kolu hafif bir derecede bıçakla sıyrılmış olduğu hâlde kurtulup kaçmış idi. Raoul bu tehlikeyi savuşturduktan sonra bademâ ihtiyâtlı bir surette sokağa çıkmaya karar verdi. Çünkü o zamana kadar böyle gece hücumlarına üzerinde silah bulundurmak ihtiyâta riâyet etmeye lüzum kuvve olduğunu anladı. Raoul kendine hücum edenleri harici kimseler zannediyor idi. Bu hücumun kendi şerîk cinayeti tarafından tertîb edilmiş bulunması hakkında Raoul'a bir şüphe bile gelmedi. Lakin bu vakadan iki gün sonra Raoul dâimâ devam eylediği kahvehaneden bulunmakta iken hiç tanınmadığı gayet iri yarı herifin biri bunun yanına gelip hiç yoktan yere bir kavga çıkarmaya vesîle aramayarak nihâyet kart dövizitini çıkarıp kemâl-i hakaretle Raoul'un yüzüne fırlatarak kendiyile düello etmek için intihâb olunacak silahla sâir düello şerâiti hakkında her türlü müsâadeyi kendinden diriğ etmeyeceğini bildirdi. Raoul bu hakaret üzerine hemân herifin üzerine atılıp bileklerindeki kuvvet ve mahâreti buna göstermek istediye de bu hareketine yanında bulunan dostları mâni oldular. Yalnız herifin kendini düelloya davet eylemesine mukâbil dedi ki:

- Pekâlâ düelloyu kabul ederim. Yarın sabah hanenizde bulunuz. Size dostlarımdan iki kişi göndereceğim.

Raoul bu sözü söylediği esnâda öfkesinden bütün vücûdu titremekte idi. Raoul bu derece hiddetlendiği hâlde mahûd herif hiçbir telaş ve hiddet eseri göstermeyip serin kanını tamamıyla muhâfaza eylemekte bulunduğu surette çıkıp gitmiş idi. Herifin bu tavrı üzerine Raoul'u bir büyük şüphe aldı. Düşünmeye başladı. Düşündükçe şüphesi artıyor idi. Raoul bu yapma yiğitlik satmak isteyen iri bıyıklı herifin kartını eline alarak âtîdeki ibareleri okudu.

W.H.B JACOBSON

Garibaldian'ın eski gönüllü askeri. Cünûb orduları ümerâ sabıkasından. Leonie sokağı numara 30 Raoul bu kartı okuduktan sonra dedi ki:

- Oh! Oh! Bu ne kadar ünvân! Galiba herif bunların cümlesini bir silah salonu derûnuna ihrâz etmiş olmalı.

Raoul şimdi bu herife karşı ne harekette bulunmak lazım geleceğini tayîn için düşünmeye başladı. Herifin buna karşı olan tahkir bir sûret-i aleniyye de vukûa gelmiş bunu arkadaşlarından birkaçı dahi görüp işitmiş bulunduklarından düello şerâitini tayîn etmek üzere mösyö Jacobson'un hânesine dostlarından iki kişi göndermek Raoul için zaruri bir keyfiyet hükmünü almış idi. Bu husûsun icrâsı için Raoul birkaç dostunu gönderdi. Fakat bu kimselere heriften alacakları malûmâtı kendine bildirmek üzere avdet eyledikleri zaman Vesinet'teki hânesine gelmeyip “Louvre” hoteline Clameran'ın nezdine gelmelerini sûret-i mahsûsada tenbih eyledi. Çünkü Raoul o geceyi mezkûr hoteline geçirmek niyetinde idi. Raoul bu bâbdaki kararlarını verdikten sonra bulunduğu mahalden çıktı lakin kendinde pek büyük şüpheler baş göstermiş idi. Kendine karşı bir tuzak kurulmakta olduğunu hisseyledi. Hasımlarına mukâbil icrâsı lazım gelen tehiyyâta kendi dahi mübâşeret gösterip derakab icâb eden tahkikât ve tedkikâta girmişti. Birçok ikdâmât neticesi olarak haber alabilmiş olduğu malûmât bu bâbda hiçbir suretle mûcib itminân olacak şeyler değil idi. Mösyö Jacobson'un birtakım aşiftegârla beraber birçok husûsâtta iştibâhı dâi bir hotelde ikâmet eylemekte bulunduğunu ve kendinin garîb'ül helâk bir kimse olduğunu öğrendi. Sûret- i maişeti hakkında doğru ve kati bir malûmât almak ise mümkün olamadı. Hanesine dâimâ geç avdet etmekte olduğunu idâre-i zâtiyyesi için dahi kendinin haber verdiği memuriyetler ile birtakım cemiyetlerde ibrâz eylediği mahâretleri sayesinde kazandığı akçelerden başka bir geliri bulunmadığı tahkik eyledi. Dâimâ birtakım şüpheli işlere girdiğini dahi öğrendi. Bu tahkikâti üzerine Raoul kendi kendine diyor idi ki:

- Garip hâl! Bu adamın benimle kavga çıkarmaktan ne maksadı olabilir! Edeceğimiz düello da beni bir kılıç darbesiyle telef etmeye muvaffik olur ise bundan kendisine ne menfaat hâsıl olacaktır? Görünüşte hiçbir menfaat yok. Lakin herif bu harekete mutlak bir sebep üzerine cüret göstermektedir.

Raoul bu yoldaki tahkikât ve muhâkemât zihniyyesini mümkün olduğu kadar ileri götürdü. Lakin bundan kati bir hüküm çıkaramadı. “Louvre” hoteline Clameran'ın nezdine geldiği zaman zihni o kadar yorulmuş idi ki bu başına gelen ahvâlden amcasına hiçbir şeyi açmadı. Saat sekiz buçuğa doğru hışmı nezdine göndermiş olduğu zevât avdet eylediler. Mösyö Jacobson'un düello şerâiti hakkında verdiği

karar o saatte kılıç ile Vincennes ormanında vuruşmaktan ibâret olduğunu Raoul'a bildirdiler. Raoul bu karardan görünüşte bir ürküntü göstermeyerek cesûrâne bir sûretle dedi ki:

- Pekâlâ bu teklifi ben de kabul ettim. Haydi buyurun gidelim. Tayîn edilen mahale vardılar. Düelloya ibtidâ olundu. Vuruşma bir dakika kadar imtidad ettikten sonra Raoul hafif bir surette sağ memesinin üzerinden yaralandı.

Cenûb ordusu amir sâbıkı olduğunu iddia eden Jacobson cenâbları tarafından biri helâk oluncaya kadar düellonun devam etmesi arzusunda bulunduğunu bildirdi. Bunun getirdiği şahitler dahi bu reyi tasvîb ettiler. Lakin Raoul'un şâhitleri namuskâr zevatından bulundukları için düellonun bu derecesi her iki tarafın namusunu halleden kurtarmaya kâfi olduğunu bi'l beyân artık düelloya nihâyet verilmesi reyinde bulundular. Binâenaleyh Raoul'u artık meydân-ı mübârizeye salıvermeyeceklerini katiyyen beyân ettiler. Jacobson taraftarları bu reyi kabul etmeyi çok uğraştılar ise de Raoul'un şâhitleri hemân çekilip gideceklerini beyân eylemeleri üzerine dinlerler dahi korkarak mübârezeye hitâm verildi. Raoul böyle zararsız bir yara ile yakayı kurtarmamış olduğuna fevkâlahd memnun olarak bademâ Garibaldian'ın gönüllü askeri olduğunu bildiren bu zât garîb'ül ahvâl ile tesadüften kendini muhafazaya dikkat etmeye karar verdi. Bu ikinci tehlikeyi dahi şu sûretle atlattıktan sonra Raoul bademâ geçirdiği

Geceler huzur-ı kalb ve bir fikir nâm ile düşünmeye vakit bulabildi. Gece Vesinet avdeti esnâsında üzerine birtakım eşhâs tarafından silah ile edilen hücumla bu Jakob vakasına birtürlü manâ veremiyor binâenaleyh şu iki vakanın yekdiğerini müteâkiben vukû kendine gayr-ı tabî bir hâddete gibi görünüyor idi. Bu bâbda birçok zihin yorduktan sonra bu iki vakanın dahi eşhâs-ı mezkûre tarafından bir maksada mebnî taammüden icrâ edilmiş bulunduğuna itmiân hâsıl edildi. Böyle bir itmiânın husûlundan sonra bu işi de müsebbib hakiki Clameran öldüğünü hükme takarrûbe kalktı. Arası çok geçmedi bunu da haber aldı. Madam Fauvel'den icrâ edildiği tahkîkâtta Madeleine'in Clameranla izdivâca razı olmak emrinde meydâna ne gibi şerâit koymuş olduğunu öğrendikten sonra amcasının kendi vücudunu dünyadan kaldırmaktaki maksadı kendince tamamıyla tavazzuh etti. Bu bâbda kendinde bir şüphe uyandıktan sonra Clameran tarafından kendine hitâben söylenmiş sözlerden ve o zamandan beri güzâr eden ufak tefek vekâiden o ana kadar hiç vakit eylememi olduğu bazı husûsâtta manalar çıkarmaya ve bu husûsâta dâir gayet mâhirâne bir

sûretle istintâk dahi eyledikten sonra artık bu şüpheleri adetâ birer hakikat sureti aldı. Mekâsid fasidesinin husulü emrinde bu kadar zamandır elinden geldiği kadar muavenetten geri durmadığı hâlde gösterdiği işgüzarlığa ve gayrete bedel Clameran'ın birtakım katil heriflere kim bilir ne kadar paralar vaat ederek kendinden izâle-i vücûduna uğraşmakta bulunması hakkında Raoul bir kanâat peyda edildikten sonra adetâ hiddet ve tehevürden kendini bilmez bir hâle gelmiş idi. Bu ihanet Raoul'a pek müthiş görünüyor idi. Raoul doğduğu günden beri cinayetle melûfiyyet içinde yaşamış ise de iki şerîk cinayet beynindeki mukavelenin her iki taraf için dahi muteber tutulması lazım geleceği zannında idi. Clameran'ın cinayetteki tecâvüzü hakikaten her türlü haddin fevkinde idi. Clameran'a karşı olan hiddet ve şiddetine bir nevi nefret ve dehşet dahi karıştı. Clameran gibi cüretle bir canı tarafından hayatına kasda uğraşıldığını anlayınca buna karşı gayet ihtiyâtlı davranmak lüzûmu kendince tahakkuk etti. Clameran'ın taaruzât hâinânesinden tesadüfî olarak iki defa yakayı kurtarabilmiş ise de bir üçüncü defadan tahlis-i nefis edememek ihtimâli var idi. Raoul Clameran'ın melûnetteki cüretinin derecesini bildiği cihetle kendini dâimâ büyük bir tehlike içinde görüyor binâenaleyh her türlü tedâbîr ve ihtiyâta riâyetten geri duramıyor idi. Bu iki cinayet refiki beyninde muhâsama bir kere bu dereceyi bulduktan sonra bunun neticesi tarafından biri için pek vahim olacağını aşîkâr idi. Raoul sefâlet zamanlarında bir günlük taayyüşü için bir insan vurmaya kadar cüret göstermekten çekinmez idiyse de bu hareketin insaniyetten ne kadar menfur bir fiil olduğunu anlayabilecek kadar kendinde kudret-i muhâkeme yok idi. Yaşamak için mutlak böyle bir fiile tasaddî etmek lazımdır zanneder idim. O zamanki aklı olmuş olsa şimdi uzun uzadıya birtakım tefekkürât dakika da bulunmayıp bir bıçak darbesiyle Clameran haininin karnı itmâm etmek sûretiyle işe bir netice vermekten geri durmaz idiyse de zaman Raoul'dan hayli büyük tebeddülât husûla getirmiş idi. Şimdi eline hayli cesîm bir miktarda para geçmiş olduğundan tedbiri dahi artmış idi. Cemine muvaffık olduğunu dört yüz bin franktan namuskârâne bir surette ve bir huzur tam ile istifâde etmek binaenaleyhe ihrazına muvaffık olmuş bulunduğu itibârını gâib etmemek istiyor idi. Raoul fıkren olan muhâkemânı şu yolda yürütmekten sonra kendi itibâr ve selâmetine bir hâlel getirmeksizin bu müthiş Marquis de Clameran'ın izâle-i vücûdu ne sûretle mümkün olabileceği husûs-ı mühimini düşünmeye başladı. Buna bir çâre-i muvâffık bulmak hakikaten müşkül bir keyfiyyet idi. Evvel bu hususa dâir hayli müddet zihin yorduktan sonra Clameran'ın ormana kadar husûluna gayret eylediği makâsid ve planlarına karşı gelmek bütün

icraatını hükümsüz bırakmak, Madeleine ile olacak izdivâclarını bozmak suretler ile şerîk cinayetine mukâbele göstermeye karar verdi. Bu yolda hareket eylediği takdirde Clameran'ın elini ayağını bağlamış olacağına cidden emniyet peydâ eyledi. Clameran'ın izdivâcını bozmak Raoul için pek kolay idi. Clameran'ın tarafını terk edip hâlesiyle Madeleine tarafına döndüğü anda bu iki kadını Marquis'in dest-i gaddarından koruyabileceğine hiç şüphe etmiyor idi. Raoul işte böyle bir karar neticesi olarak Madam Fauvel'e mahûd davetnameyi göndermiş idi. Biçâre kadın bu tezkireyi alınca bilâtereddüd tayîn edilen saatte Vesinet'teki Raoul'un köşküne koştu. Madam Fauvel Raoul'un yanına acaba kendinden daha ne fedakârlık talep edecek ne güne metâlib bî-insâfâne de

Bulacak diye büyük bir havf ve helecân ile girdi. Lakin memûl hilâfete olarak Raoul'u pek halîm pek mütevâzi bir hâlde buldu. Raoul kadına itirâf-ı madde etmezden evvel bunun tamamıyla emniyetini celb etmek için olanca mahâret riyâkârânesini ibraza başlıyor son derecede etvâr hayırhâhâne göstermekle hüsn-i niyeti husûsunda kadını iknaya muvaffık oldu. O güne kadar çektiği alâm ve işkencenin bâr tâkatfersâsı altında zebun olup kalmış bulunan zavallı kadın oğlunun gösterdiği şu muamele-i ihtirâm-kârâne ve âsâr nedametinden bunca vukûâtten bunca vukûât mükerrere üzerine son bir ümide düşünmekten kendini alamadı. Raoul kadında hâsıl olan bu tesiri anlayınca hemân zavallının önünde tazîmkârâne bir surette diz üstü durarak en müesser sadâsıyla dedi ki:

- Valideciğim size pek çok eziyet ettim. Lakin bu cinayetimden dolayı şu saatte hisseylemekte bulunduğum nedâmet pek müthiştir!.. Beni dinleyiniz!..

Bundan ziyâde söylemeye vakit olmadan kemâl-i şiddetle oda kapısı açıldı. İkisi birden başlarını o tarafa çevirince elinde bir revolver bulunduğunu gördüler! Kemâl-i hiddet ve ye'sinden bankerin çehresi ölü rengi gibi sararmış idi. Banker ketm-i tesir için tahammül beşerin fevkinde add olunabilen bir metânet ibrazına ve bir cinayeti re'y'ül ayn görüp de tayîn ceza etmek vazifesiyle mükellef bulunan bir hâkim durur irâesine gayret gösteriyor idi. Lakin bu tahammülü müthiş bir fırtınadan evvel görülen bir sükûnete benzediği aşikâra görünüyordu. Bunu görünce Raoul ile Madam Fauvel bilâ-ihitiyâr birer sayha-i dehşet salıvermiş olduklarından banker hemân hemân aklını külliye edecek olan yarı mecnun bir adam tavır meyûsâne ve nevmîdânesiyle dedi ki:

- Vürûduma hiç ihtimâl vermiyor idiniz. Hakkınızda olan itimâd

hamakatkârâne mi ilelebet devam eyleyecek zannedilmekte idiniz öyle değil mi?

Raoul Mösyö Fauvel'in revolverinden çıkacak kurşuna ne karşı validesini muhâfaza etmek maksadıyla hemân kadının önüne kendini siper ettikten sonra büyük bir helecânla dedi ki:

- Enişteciğim emin olunuz ki...

Banker gayet mahûf bir işaretle Raoul'un sözünü kesip dedi ki:

- Sus! Artık yalana rezalete hitâm vermenin zamanı geldi. Ben rezîlâne bir komedi seyretmek istiyorum.

- İnanınız ki...

- İnkâr etmem için beyhûde zahmet çekmeyiniz! Ben her şeyi tamamıyla haber aldım. Zevcemin mücevherâtı emniyet sandığına kimin tarafından terhîn edildiğini zavallı Prosper maznûn gösterip kasadaki meblağı kim sirkat eylemiş bulunduğunu inkâr kabul etmez bir sûret-i katiyye de öğrendim.

Madam Fauvel bu sözleri işitince kendi gâib etmek raddelerine gelip iki dizleri üzerine düştü. Biçâre kadının vürûdundan korktuğu yevm-i menhûs işte gelmiş idi. bu yevmim müthiş görmemek için yalan üzerine yalan söylemekten hile üzerine hile etmekten çekinmemiş bu uğurda kendi hayatını ve saadet-i ailesini fedâ etmekten geri durmamış ise de nihâyetü'l emr setrine uğraştığını esrâr-ı müthişe yine meydana çıkıvermiştir.

Artık kendinin mahv olmuş bulunduğunu görüp zavallı kadın gözlerinden yağmur gibi yaş akmakta olduğu hâlde yürekleri parçalayacak mertebede bir vaz-iistirhâm ve istitâfkârâne ile dedi ki:

- Merhamet et Fauvel! Merhamet! Muhtaç af ve atıfetinizim!..

Bu sadâ-i meyûsâneyi işitince bankerin vücûdu serâpa şiddetli bir raşe içinde kaldı. Zevcesinin buistirhâmından zavallı adam fevkâlahd müteessir olmuş idi. Bu sadâ-i ye's alûd kendine yirmi seneden beridir zevcesi yüzünden nâil olmuş bulunduğu saadeti ve birtakım tatlı hatırâtı ihtâr eylemiş idi. Bu kadın önüne kadar kendi hayatı üzerinde kuvvetli bir hükm sürmüş bir nazarıyla kendini meyûs veyahûd mesûd etmek iktidârını hâiz bulunmuş idi. Saadet-i maziyesi bankerin önünde o anda tecessüm ediverince kendinde garip bir his ve tesir husûla gelip ye's ve şiddeti rikkat ve merhamete münkalib oldu. Af gülmesi dudaklarının ucuna gelerek dedi ki:

- Nankör kadın! Sana ne fenalık ettim? Sana olan en büyük fenalığım seni bir muhabbet-i müfrite ile söylemekliğim oldu değil mi? Meğer bu dünyada insana her şeyden yorgunluk bıkkınlık geliyor imiş! Hatta ziyâde söylemekten bile! Ah! Zevç ve aile muhabbet meşrûası sana usanç verdi öyle mi? zevcinden oğullarından görmekte olduğun ihtirâmât fevkâlâde sana pek tatsız gelmiş olmalı ki saadet aileni asla nazar-ı itibâra almaktan başka âlemin lisân tan ve tahkirini üzerimize celb eylemekten de korkmamışsın! Valentine! Bu vartaya nasıl düştük? Benim muhabbetim şefkatim seni taciz ediyor idiyse oğullarımızın saadet müstakbelelerini olsun düşünüp de bu hareketinden ictinâb etmeli idin!

Mösyö Fauvel bu sözleri güya her kelimeyi telaffuz eyler iken tıkanıverecek imiş gibi bir büyük betâet ve gayretle söylüyor idi. Raoul bankerin bu ifadât meyûsânesini bir büyük dikkatle dinlemekte olduğundan banker filhakika dediği gibi pek çok şeyler haber almış ise de henüz ısrara tamamıyla vukuf kesb eylememiş olduğunu bazı sözlerinden anlamış idi. Bankerin bu ısrara dâir olan tahkîkâtı pek mükemmel olmadığı hakkında Raoul'dan bir fikir peyda olunca zavallı adamı bu bâbda henüz iknâ mümkün olabilir ümidiyle dedi ki:

- Efendim... lütfen biraz bendenizi dinlemenizi istirhâm ederim...

Raoul'un bu kadarcık söz söylemesi fauvel de zevcesine karşı hâsıl olan sükûnetin mübeddel şiddet ve gazab olmasına sebep oldu. Banker evvelkinden müthiş bir şiddetle dedi ki:

- Sen sus! Alçak! Sus!

Bir müddet sükûnetle geçti. Bu sükûtu yalnız madam Fauvel'in hıçkıra hıçkıra ağlaması ihlâl ediyor idi. Banker Raoul'u kemâl-i istihkâr ile bir kere süzdükten sonra dedi ki:

- Ben buraya sizi bir arada yakalanıp ikinizi birden öldürmek niyet kafîyesiyle gelmiş idim. İkinizi bir arada tuttum ama...öldürmekte cesaret edemem. Bu addim cesaretime sebep ise elinde silahı bulunmayan bir adama karşı istiamâl silah etmiş denâetini kabul eylemektedir.

Bu aralık Raoul yine bir söz söylemek istedi ise de mösyö fauvel yine meydan vermeyip dedi ki:

- Dur sözümü bitireyim. Senin hayatın şimdi benim elimdedir değil mi?

Çünkü dūçâr ihanet olan bir zevci kanun bu husûsta mazûr görmektedir. Ben bu müsâade kanûniyeden de istifâdeye kalkışmayarak sana düello teklif ediyorum. İşte şöminenin üzerinde benimkine müşâbih bir revolver görünürüm. Haydi bu revolver eline al da kendini müdâfaa et!

- Hiçbir vakit de...

Banker silahını Raoul'a karşı kaldırarak dedi ki:

- Kendini müdâdaa et yoksa şimdi tetiği çekerim!..

Raoul kendine bir adım kala revolverin ağzı göğsüne dinlemiş olduğunu görünce dūçâr havf olarak şömine üzerinde duran revolveri eline aldı. Banker Raoul'un bu hazırlığını görüp dedi ki:

- Odanın bir köşesine çekil. Ben de öbür köşesine çekileyim. İşte şuradaki saat birkaç saniyeye kadar çalacak. Çaldığı anda ikimiz de ateş edelim.

Mösyö Fauvel'in dediği vechle ikisi de odanın birer köşesine çekildiler. Lakin madam Fauvel kocasıyla oğlunun birbirini helâk etmek üzere silaha davrandıklarını görünce bu manzara-i faciayı temaşaya kendinden kudret kalmayarak onlardan evvel kendisi terk-i alem etmek azm- i cesûrânesiyle hemân iki kollarını açıp yüzü zevcenden tarafa mütevice olduğu hâlde iki silahın arasına girdi. İnleme nev'inde bir sadâ-i istirhâm ile dedi ki:

- Bu delikanlıyı öldürme! Biraz dur. Bütün hakikati sana anlatayım. Sonra edeceğin mecâzâtı benim üzerimde icrâ ile!..

Zevcesinin bu himâye-i mâderânesini mösyö Fauvel sevdiği delikanlıya karşı olan fart-ı muhabbetinden ileri gülme âşikâne bir fedakârlık zannedip hiddet ve tehevvrü son dereceyi bularak kemâl-i şiddetle karısının kolundan yakaladığı gibi “haydi aradan def ol!” diye odanın bir tarafına fırlatıverdi. Lakin madam Fauvel bu mukâtile-i müthişeyi karşıdan seyretme yine bir türlü tahammül edemeyerek tekrar iki silahın arasına kendini attı. Fakat bu defa gidip Raoul'un boynuna sarılarak istirhâmâtı ana tevcihe edip dedi ki:

- Birbirinize kıymayınız! Beni öldürünüz beni! Çünkü bu husûsta mücrim yalnız benim!

Zevcesinin bu itiraftı üzerine bankerin vücudundaki kan tekmîl başına hücum eyledi. Kendini gâib etme raddesine gelerek sarmaş dolaş olmuş bulunan Raoul ile zevcesini

nişanlandıktan sonra ateş etti. Lakin ne Raoul ve ne de zevcesinin yaralanıp yere düşmediklerini görünce hemân ikinci ve onu müteâkiben üçüncü defa olmak üzere ateş etti.

Dördüncü defa itmeye hazırlanır iken odanın ortasında bir adam peydâ oldu. Bu adam bankerin elindeki revolveri çekip aldıktan sonra kendi dahi bir kanepe üzerine oturdu. Badehu Madam Fauvel'e doğru koştu. Bu zâtın Mösyö Verduret olduğunu kari elbette anlamıştır. Cavaillon tarafından kendine bir sûret serîada ihbâr madde edilmiş olduğundan hemân vakit gâib etmeyerek mahal vakaya koşmuş idi. Lakin Fauvel'in elindeki revolverlerin kurşunları evvelce Nina Gypsy tarafımdan çıkarılmış olduğunu dikkatle muâyene edildikten sonra dedi ki:

- Cenâb-ı Hakka çok şükürler olsun. Bir tarafına zarar gelmemiş!

Banker bulunduğu yerde durmayıp hemân kalkarak Mösyö Verduret'i itip dedi ki:

- Haydi çekil! İntikamıma mâni olma öldüreceğim!

Verduret Fauvel'in bileklerinden yakalayıp kemiklerini kıracak mertebe de bir şiddetle sıkarak söyleyeceği sözlerin tesirini arttırmak için yüzünü bankerin yüzüne temas ettirir derecede yaklaştırdıktan sonra dedi ki:

- Bir büyük cinayet icrasından seni muhâfaza eylemiş bulunduğu için cenâb-ı Hakka şükürler et! Çünkü o sana gönderilen imzasız mektubun sözleri hep yalandan ibâret idi.

Mösyö Fauvel bu sözü işitince karşısındaki zâtın kim olduğunu ve nereden geldiğini bu ısrara ne sûretle vukuf kesb eylemiş bulunduğunu düşünmek cihetleri asla aklına gelmeyerek evvelince dikkatini “o imzasız mektubun sözleri hep yalandan ibâret idi” cümlesi üzerinde cem eylemiş olduğundan hemân o söze cevap olmak üzere dedi ki:

- Zevcem kendinin mücrim olduğunu itirâf ediyor.

- Evet zevceniz mücrimdir. Lakin bu mücrimiyeti sizin bildiğiniz zannedildiniz surette değildir. Öldürmek istediğiniz bu delikanlının kim olduğunu biliyor musunuz?

- Evet... sevgilisidir!

- Hayır...sevgilisi değil oğludur!!

Vukûât cariyeye vukuf nâmı bulunduğu şu bir iki sözünden anlaşılmış bulunan bu zât

mechûlün huzuru Raoul'u mösyö Fauvel'in tehdîdâtından ziyâde havf ve helecana düşürmüş idi. Maahazâ yine ihtiyâta riâyette kusur etmeyerek dedi ki:

- Evet doğru söylüyor!

Banker hemân hemân çıldırmamak kalmış gibi bir hâle gelerek gözlerini hanelerinden fırlayacak derecede açmış olduğu hâlde Mösyö Verduret'i Raoul'u ve hükm idamına intizâr eden canilerden daha bedter bir ye's içinde bulunan zevcesini birer birer hadde-i nazarından geçiriyor idi. Biçâre banker kendine yalan söylüyorlar zannediyo idi. Binâenaleyh dedi ki:

- Yalan söylüyorsunuz. Bu dediklerinizin imkânını yoktur. Yalnız kuru söz para etmez delâil ister! Delâil!

- Delâil de ibrâz edeceğiniz. Fakat hele şimdilik beni dinleyiniz.

Mösyö Verduret bir vakayı nakl eylemekteki mahâret fevkâlâdesiyle Madam Fauvel'e dâir keşf eylemiş olduğu fâciayı çarçabuk anlattı.

Bu hakikat Mösyö Fauvel için pek acı ise de mukaddemce karısı aleyhinde hâsıl eylemiş bulunduğu şüpheyeye nispeten yine hiçbir şeyi demek değil idi.

Banker zevcesini alân sevmekte bulunduğunu o esnâda hisseylediği ıztırâbâtın derecesiyle takdîr ediyor idi. Yevm izdivacından bugüne kadar kendine karşı her türlü sadâkat ve fedakârlık icrasından geri durmamış bulunan bir kadının mazideki böyle bir hatasını affeylememek ulüvv-i ahlâk sahibi bir adama yaraşır efâlimden midir? Zaten biçâre kadın gençliğinde etmiş olduğu bu hatanın cezasını şimdiye kadar mazi-yâdeten görmüş ve çekmiştir. Mösyö Verduret nakliyatına hitâm verdikten sonra banker bir hayli müddet söz takîb etmiş olan vukûât-ı müthişe biçârenin düşünebilmek iktidârına varıncaya kadar her bir iptal eylemiş idi. Fırtınalı bir denize düşüp de dalgaların harekâtına teberıyyetle yüzden bir cesm hafif gibi bu zavallı da kendi kendini idareye muktedir olmadığı hâlde cereyân vukûâta kapılmış gidiyor idi. Kalben zevcesini affetmek bu vukûâte dâir makâm-ı teşnî de hiçbir söz söylememek arzu ediyor idiyse de hep nefsi buna mâni oluyor binâenaleyh bütün vukûâtı tazeleyerek kendini ahzsâre teşvik ediyor idi. Zevcesinin irtikâb eylemiş olduğu cinayet maziyesinin bir delil zihayâtı demek olan Raoul meydanda bulmamış olsa idi Gaston de Clameran vefat eylemiş bulunduğu için bu kadını affetmek husûsunda hiç tereddüde mahal görünüp hemân ki kollarını açarak:

- Gel karıcığım! Namus ailemizi halleden vekâya için gösterdiğin fedakârla çektiğin ıztırâbât bu bâbda bir büyük kefâret yerine geçti. Maziyi müthiş bir rüya gibi akıldan çıkarıp bademâ mesûd olalım!

Duyuyorecek idi. Fakat bir sözü söylemeye Raoul'un varlığı mâni oluyor idi. Zevcesini dikkatle bir nazardan geçirdikten sonra dedi ki:

- Senin elindeki avucundaki mevcudu almayla kanâat edemiyor benim kasamı soymaya kadar cûret gösteren bu delikanlı senin oğlun mudur?

Madam Fauvel bu sûâle karşı bir kelimededen ibâret bir cevap bulup veremeyecek derecede fenalaşmış olduğundan Mösyö Verduret hemân biçârenin imdadına yetişerek dedi ki:

- Madamın bu bâbda size verebileceği cevap bu delikanlının Gaston de Clameran'dan hâsıl olma kendinin oğlu olduğunu tasdikten ibâret olacak ise de bu tasdiki yalnız kendi itimâd ve zanniyâtından başka bir şey ile müspet bulunmadığından henüz kendinin de haberi yoktur.

- Ne demek istiyorsunuz sanki?

- Madamı sühûletle savmak için bu husûsta aldatmışlardır.

Raoul sözün bu ve bu vadiye intikâl edeceğini çoktan anlamış bulunduğundan kimse farkına varmaksızın oradan savuşmak için kemâl-i mahâretle kapıya takribî tasarlıyor idi. Lakin mösyö Verduret genç hayatının bu fikrini anlamakta bir sâye bile teahhur etmemiş olduğundan Raoul tamam kapıya yaklaşıp da firâra can atacağı esnâda bunun kolundan yakalayıp odanın ortasına girerek dedi ki:

- Oğlum nereye gidiyorsun? Dur bakalım biz asıl bundan sonra

- Konuşacağız! Soracağımız suallere verilecek cevapları düşünüp de firârı “düşünmek uyar mı ya?

Raoul Verduret'in mütebessim çehresiyle bu müstehziyâne sözlerine dikkat edince kemâl-i istiğrâb ve dehşetle bir adım geri çekilerek dedi ki:

- Palyaço!..

- Ne çabuk tanıdınız! Ta kendisi! Evet siz böyle bir ferâset gösterdikten sonra ben kendimin Jandidier'e biraderlerin balosunda gördüğünüz palyaço olduğumu inkâra hiç lüzum görmem. Eğer benim olduğuma bir delîl maddî ister iseniz şuraya

bakınız!

Bu sözünü müteâkiben Verduret paltosunun kolunu sıyırıp kolunu çıplak olarak meydana çıkardıktan sonra dedi ki:

- Eğer benim o geceyi palyaço olduğuma sizce bir kanâat ta'âma hâsıl olmamış ise henüz yeni kapanmış bulunan şu yara mahalini muâyene ederiz! Balo gecesini “Bourdaloue” sokağında elinde yalın kuma olduğu hâlde üzerime hücum eden şahıs sizce mechûl değildir ya? Hiçbir şey inkar etmeyiniz. Ne kadar doğru söylemiş olsanız sizin için o kadar iyidir. Haydi bakalım bu bâbdaki malûmâtınız her ne ise bizi yürümeden güzelce anlatınız.

Raoul da o derece bir heyecan ve korku hâsıl olmuş idi ki bu tesîr ile boğazı kuruyup tıkanmış olduğundan söz söylemeye bir türlü muktedir olamıyor idi. Verduret genç caninin bu sükûtunu görünce dedi ki:

- Bu sükût nedir? Yoksa söz söylemek husûsunda mahcubiyetimi hissediyorsunuz? İhtimâl ki şu gösterdiğiniz mahcûbiyyet de bugüne kadar cinayet aktörlüğünde ibraz eylediğiniz mahâret icâbâtındandır? Hakikaten gösterdiğiniz mahâret hiçbir vechlesiniz ile mütenâsib değildir. Söyleyiniz yavrum. Sıkılmanın bu bâbda size hiçbir yardımı olamaz. Mösyö Fauvel bu söylenen sözlerden hiçbir şeyi anlayamadığı hâlde yine değil dikkatle dinliyor ve mırıldanma nev'inden diyor idi ki:

- Aman ya Rab! Ne türlü mühlik bir vartaya düşmüş olduğumdan haberim yok! Mösyö Verduret bankere teveccüh hitâb edip dedi ki:

- Üzülmeyiniz efendim. Vakanın en müthiş iksâmını şimdi size anlattım. Onun yanında bundan sonra öğrenecekleriniz hiçbir şey demek değildir. Vakanın henüz sizce malûm olmayan mâbadı işte şundan ibârettir:

Clameran melûnu mâdemüvâzel Valentine de La Verberie'nin kendi kardeşi ile olan muâşakalarını ve bu muaşakanın husûla girdiğini neticeyi Mihonne haber aldıktan sonra durup dinlenmenizin doğru tahkik için Londra'ya gitmiştir. Mihonne aldığı sağlam malûmât sayesinde orada kontes Verberie'nin Gaston'un çocuğu bir ücret mukabiline olarak büyötmek üzere terk eylemiş olduğu köylü kadını pek sühûletle bulmuştur. Lakin bu keşiften kendi memulü derecesinde memnun olamamıştır. Çünkü bu kadına kontes tarafından terk edilip köy kilisesi defterine ismi “Raoul Valentine Wilson” diye kaydedilen çocuğun yani Gaston'un ile Valentine Dolavor birinin veled gayr-ı meşrûları olan sabinin henüz on sekiz aylık iken kuşpalazından

vefat eylemiş bulunduğunu haber almıştır. Bu aralık Raoul makam itirâzda söz söylemek isteyip “böyle kavı-i mücerred üzerine isbât müddeâ mı ediyorlar!” dediyse de Verduret daha ziyâde söylemesine meydan vermeyerek.

- Bu iddiamı yalnız kavı-ı mücerretle isbât etmeyeceğim bu bâbda ikâme eyleyeceğim birtakım evrâk-ı resmiyye de var bakalım onlara ne cevap vereceksin?

Dedikten sonra cebinden birtakım resmî mühürler hâvî birçok evrâk çıkarıp masanın üzerine koyarak bunların içinden birini eline alıp dedi ki:

- İşte çocuğu bakmak üzere ücretle kabul eden köylü kadın ile zevcenin ve dört adet şâhidin çocuğun vefatı hakkındaki ifadeleri. İşte bu delâvete dâir olan kuyûdât-ı resmiyyeden ahz edilme bir hülâsa işte şu da çocuğun vefatına âid olan kayd-ı resmi bu evrâk kanunen icâb eden resmiyyeti tamamıyla hâiz olup Fransa sefâreti tarafından dahi tasdik edilmiştir. Şimdi oğlum dediklerime kâni oldu mu?

Bu aralık banker bütün bütün şaşırılmış olduğu hâlde dedi ki:

- O hâlde dedi ki?..

Verduret banker söz söylemeye vakit bırakmaksızın dedi ki:

- O hâlde efendim Clameran Madam Fauvel'den para sızdırmak için Gaston'un salbindan kelime mahûd çocuğun vücûduna mutlak lüzum olmadığını bu bâbda bir uydurma çocuğun meydana çıkarılması dahi mümkün olabileceğini düşünüp o sûretle işe mübâşeret eylemiştir. Bu husûsta istihdâm eylemek üzere dahi ihbâsı bulunan caniler miyânından işte şu karşınızda duran güzel delikanlıyı inticâb eylemiştir.

Madam Fauvel cidden merhamete şâyân bir hâle gelmiş idi. O zamana kadar dûcâr edildiği ıztırâbât bu kadın üzerinde öyle müthiş bir tesîr göstermemiş idi ki biçâre kadın şu mahûf hakikati ile bir nevi teselli makâmında telakkî eylemeye gayret ediyor ve binâenaleyh diyor idi ki:

- Bu nasıl ihtimâl verilebilir! Hayır mümkün değildir!

Diğer taraftan bankerin dahi dehşetli beraber istiğrâbı artarak dedi ki:

- Ne garîb hâl! Paris gibi bir şehirde böyle şenâat ve rezâletler nasıl icrâ olunabilir? Buna ben de ihtimâl vermiyorum.

Raoul dahi banker ile zevcesinin bu istiğrâblarını görünce biraz cesaretlenip dedi ki:

- Bu sözler hep hilâf hafif birer saniyedir.

Mösyö Verduret yalnız Raoul'a karşı bir cevap olmak üzere müstehziyâne bir surette inleyerek dedi ki:

- Bak efendi hazretlerinin bu kadar delâile karşı henüz rûy-ı kanâat göstermek istememeleri doğrusu pek garîb add olunacak ahvâldendir. Bu hususa dâir tahkikât icra eylemek üzere Londra'ya mösyö Palot isminde bir zât-ı izâm edilmiş idi. Bu zât edeceği tahkikâtı sûret-i mükemmele de icrâ edildikten sonra Londra'dan henüz avdet eylemiştir. Bu nakliyatımın neresinde itirâz edecek iseniz ediniz. Yahûd size böyle bir zahmeti vermemek için Mösyö Palot'un bu madde hakkındaki tahkikâtini daha müvezzah olarak ben anlatayım da dinleyiniz: Efendim Londra'da 1847 senesi “Murray” isminde gayet semih ve ali-cenâb bir lord var imiş. Bu lordun “Spencer” isminde genç bir ispi var imiş ki binicilikte olan mahâret fevkâlâdesinden dolayı lord bunu pek ziyâde sürmüş. Spencer bir at yarışı müsâbakasında kazâen hayvandan düşüp mütessiren vefat etmiş. Müteveffa Spencer'in dört yaşında “James” isminde bir erkek çocuğu kalmış lordun hiç çocuğu olmadığı ve Spensere ziyâde muhabbeti bulunduğu cihetle bunun terk eylediği çocuğu kendine veled manevi ve binâenaleyh vâris itthâz eylemiş. Spenser-zâde James gayet zekî bir çocuk olmakla beraber her göreni cezb derecede güzel imiş. Bu çocuk on altı yaşına kadar lordun kendi hakkında peydâ eylemiş olduğu her nevi hüsn-i zan ve ümitlerini nakviye edecek bir surette büyümüş. Lakin bu seneden sonra ahlaksız dostlar peydâ ederek onların sû-i ilkaâtı tesiriyle bunun da ahlakı bozulmuş. Genç Joseph birçok efâl zemimeye cüret göstermiş ve bunların cümlesi lord tarafından nazar-ı af ve merhametle görülmüş ise de lordun bu müsâmih ve müsâadelerinden Joseph'in mütenebbih olması lazım gelir iken delikanlı işi azdırdıkça azdırmış nihâyet bu cüretini velî nimeti bulunan zâtın imzasını taklid ve bundan birçok nâmeşrû istifâdeler aralamak derecesine kadar vardınca lord cenâbları dahi mahmîsinin kâbil ıslâh bir mahlûk olmadığını anlayıp hanesinden tard ve def eylemiştir.

Genç Lord fennden def eyledikten sonra dört sene kadar kumar sefâhat cinayet rezilât alemlerinde yaşayıp tabiaten mütehâllik bulunduğu istidâd melaneti gereği gibi inbisâta getirdiği bir zamanda Clameranla dostluk peyda edip bunun tarafından mahûd bildiğimiz komedyâ da mühim bir aktör rolünü icra etmek üzere kendine yirmi beş büyük frank arz ve teklif edilmiş. Mösyö Verduret sözü buraya kadar getirince Raoul ondan ilerisini işitmek istemeyip Verduret'e hitâben dedi ki:

- Siz polis memuru musunuz?

Verduret bu s   le karşı müstehziyâne bir surette güldükten sonra dedi ki:

- Ben   u saatte Prosper'in bir sadık dostu olmak siffiyetiyle bu işe müdâhale ediyorum. Fakat ben hakikatte bir polis memuru muyum neyim? Artık orasını sen düşünüp bulmalısın!

- Bu da   l  ! Fakat benden ne istiyorsunuz?

- Kasadan sirkat eylemiş olduğunuz     yüz elli bin frangı ne yaptınız? Onları istiyorum. Genç can   bir müddet tereddüd ettikten sonra nihâyet dedi ki:

- Buradadır.

- Pekâlâ! Hah işte böyle yola gelmeli! Yalan söylemenin sence hiçbir fâidesi olamaz. Çünkü ben zaten o mebâliğ   u div  rdaki yerli dolabın içinde bulunduğunu biliyor idim! Bu paraları i  ade etmemelisin!

Raoul beyhûde bir ısrar da bulunmanın kendi için bir fâidesi olamayacağını anlamış bulunduğundan hemân dolayı a  arak içinden birçok bank kâimesi desteleri ve bunlarıyla beraber bir hayli de emniyet sandığı sen  d  tı çıkardı. Verduret Raoul'un meydana çıkardığı şeyleri bir deftere kayd etmekle me    l bulunduğu hâlde dedi ki:

- Senin için en akılâne en hayırlı hareket işte böyle itâat göstermektir.

Raoul Verduret'in bank kâimeleri ve sened  tı kayd ile me    l bulunmasını büyük bir fırsat ittihâz edip franka varırlar hülyasıyla nefes bile almaya korkarak yavaş yavaş oda kapısına takarrüb etti. Birdenbire kapıyı açıp dışarıya can atmak sûretiyle firâra şitâb gösterdi. Mösyö Fauvel Raoul dışarı çıktıktan sonra bunun niyetini anlayıp bir büyük telaş ile:

- Aman...kaçıyor.

Diye haykırdı. Fauvel'in bu telaşına mukâbil Mösyö Verduret hiç me    liyetini bozmayıp hatta başını bile d  nd  rmeyerek dedi ki:

- Ka  ar zâhir! Ka  mayıp de ne yapacak? Onun gözü kapıda olduğunu ben deminden beri anlıyorum idim.

- Ka  tı  ı surette nasıl olur ya?

- Sizin maksadınız bunu kaçırmamaktır? Bütün bu ahvâlin   leme i    asını zevcenizin bu cevabı heriflerin ne yolda hedef-i mel  netleri olduğunu mahkeme-i cibayet huzurunda bir bir anlatmak mı arzu ediyorsunuz?

- Hiç böyle şey arzu edilir mi?

- O hâlde bu genç caninin firârına müsâade göstermek icâb eder. İşte sirkat edilen üç yüz elli bin frank ile beraber emniyet sandığına merhûn bulunan aşiyânın senedâtını dahi elinden aldık. İşin bu derecesiyle iktifâ edip ileri gitmeyelim. Raoul'un yanında elli bin frank kadar daha para var ise de bu akçe ecnebi memaliğinden birine firârını teshil etmiş olmak için sesimi çıkarmadım. Bir kere Paris'ten yakayı kurtardıktan sonra artık bir daha bunun nâm-ı nişânı işitilmez olacaktır.

Her kimse de olduğu gibi Mösyö Fauvel dahi Verduret de gibi kuvve-i teshîreye tutmalığa bu garîb zâta hayran olmaya başlamış idi. Boş boş Mösyö Fauvel'in hissiyâtında itidâl husûla geldi. İade-i saâdeti hakkında kendinde ümitler peyda olmaya başladı. Vehleten odanın ortasında peyda olan bu zât-ı garibin kendine hayatını kurtarmaktan büyük bir hiddetimin görmüş olduğunu takdîr ediyor idi. Fauvel bir tavır müteessirâne ile makam-i teşekkürde hemân Mösyö Verduret'in ellerine sarılarak müteessirâne bir sadâ ile dedi ki:

- Bu istediğiniz azîm-i iyiliğe mukâbil size ne yolda arz-ı şükrân edeceğimi ve hissiyât minnetdârânımı nasıl ifhâm eyleyeceğimi bilemiyorum.

Verduret bir müddet düşündükten sonra dedi ki:

- Bu hareketime karşı bir hüsn-i mukâbeleden bulunmak istiyor iseniz benim de sizden bir istirhâmım var onu kabul buyurunuz!

- Bir istirhâm mı? o nasıl lakırdı? Hemân durmayıp emrediniz. Bundan sonra benim zatımın da servetimin de sizin emirlerinizi ifâ ile mükellef olduklarını bilmiyorsunuz.

- Madam ne müsâade ediyorsunuz ben de istirhâm mı arz edeyim. Bendeniz Prosper'in sadık bir dostuyum. Bunun tamamıyla iade-i namus eylemesi için elbette icâb eden himmet ve muâveneti diriğ buyurmazsınız değil mi? Zavallı kasadarınızın saâdeti sizin elinizdedir. Çünkü bunun Madeleine'e olan aşkı sizce muhtaç izâh değildir.

- İşte size kısım ile söyleyeyim ki Madeleine Prosper'in zevcesi olacaktır. Prosper'e gayet parlak bir surette iade-i namus ettirmek için yalnız Madeleine'i kendine tezevvüç etmekle kalmayıp bu bâbda icâb eden hiçbir fedakârlıktan geri

durmayacağım. İlk hatamın tamiri için elimden her ne gelir ise cümlesini icrâ edeceğim.

Mösyö Verduret güya oraya alelâde bir tiyatro için gelmiş de şimdi gitmek istiyor imiş gibi bir tavır ile kalkıp odanın bir köşesine koymuş olduğu bastonla şapkasını eline alarak:

- Bu ziyaretimle sizi taciz eylemiş olduğumdan dolayı affınızı temenni ederim. Dedikten sonra çıkıp gitti. Verduret çıkınca Madam Fauvel'den merhametsiz kalplerin bile dayanamayacağı bir sûret müteellimâne ve istirhâmkârâne de:

- Fauvel merhamet! Merhamet!..

Dedi banker bu istirhâma karşı birkaç saniyelik bir tereddüd gösterdikten sonra zihnen vereceği kararı verip hemân zevcesine doğru koştu. Biçâreyi kolları arasına alarak dedi ki:

- Sevgili Valentine! Kalbim seni affetti. Ben bu bâbda ısrar etmek bile istemiş olsam beyhûde bir delilik olacaktır. Şu güne kadar olan vekâyin hiçbirini artık tekrar etmeyip bunları olmamış hükmünde tutalım...

Mösyö Verduret'in artık Vesinet'te görececek bir iş kalmamış idi. Banker ile zevcesinin yanlarından çıktıktan sonra kendini Vesinet'e getirip avdeti beklemekte bulunan arabaya bir büyük isticâl ile binerek arabacıya gayet süratle Paris'e "Louvre" hoteline çekmesini emreyledi. Bu esnâda Mösyö Verduret zihnen gayet meşgul ve muzdarib bulunuyor idi. Raoul meselesini istediği surette halletmiş yani Fauvel ailesinin namusuna bir hâlel gelmeksizin bu caniyi Paris'ten tabî de muvaffık olmuş ise de şimdi meydana Clameran mesele-i mühimesi var idi ki bu melûn herifi bilâ-mecâzât elinden kaçırmak istiyor idi. Bu mecâzâtı dahi fauvel ailesinin namusuna hiçbir leke gelmeksizin tertîb etmek arzusunda idi. Mösyö Fauvel ailesine taalluk eden husûsatı kapalı geçmek üzere Clameran'ı yed-i adaletle teslim edebilmek ne sûretle mümkün olacağını çok düşündü. Fakat bunun için bir çare bir tedbîr muvâfık olamadı. Oloron'a gidip Louis 'nin Gaston'u tasmin eylemiş olduğu hakkındaki delâil mevcûdeyi meydana koyarak canî merkumu şu sûretle dest-i adâlete teslim eylemek muvâfık hallolup olmadığını tasavvur ile meşgul iken araba dahi "Louvre" hoteli önünde durdu. O esnâda vakit de gece olmuş idi. Mösyö Verduret hotelin kapısı önündeki kemelerin altına birçok galebelik toplanmış olduğunu gördü. Polisler ahaliye hitaben haydi "Artık çekiliniz! Dağılınız!" diye durmayıp bağırlıyorlar ise de

yine galebeliği oraya tecemmümden menedemiyorlar idi. Orada pek garip bir vaka cereyân eylemiş gibi herkes birbirine birçok şeyler anlatmakla meşgul bulunuyor idi. Verduret halkın bu ictimânı görünce ahaliden birine “Ne var? Ne oldu?” diye sorması üzerine şöyle bir cevap aldı:

- Ne olacak hiç görülmeden işitilmeden bir hâl vukûa geldi! Ben şimdiye kadar hiç böyle garîb şey seyr eylemedim. Evvela şu üst kattaki bacanın deliğinden göründü yarı çıplak bir hâlde idi! Kendini yakalamak istediler. Fakat ne mümkün! Maymun gibi bir sürat ve çeviklik ile sıçrayıp tâ'ama çıktı. Tâ'ama doğru hem kaçıyor hem de “Katili tutun!” diye feryâd ediyor idi. O bacadan tâ'ama atılmak gibi bir fiil doğrusu hiçbir akıllı insanın harcı değildir. Değil mi efendim?

Herif daha nakliyâtında devam edecek idiyse de Verduret sözün bundan fazlasını dinlemeyip oradan savuştu. Verduret kendi kendine diyor idi ki:

- Yarı çıplak bir hâlde bacadan tâ'ama çıkan adam sakın Clameran olmasın! Dest-i adalete yakasını kaptırmak korkusuyla acaba herif çıldırırdı ve icrâ-i cinayette fevkâlâde müsteid bulunan o dimâğ nihâyet muhtal mı oldu?

Verduret zihnen şu sözler ile iştigâlde iken durmayıp dirsekleriyle dahi galebeliği yazmaya uğraşıyor idi. Halkı ite ite hotelin havlîsine kadar girmeye muvaffık oldu. Büyük nerdübânın önünde Fanferlot yanında üç arkadaş daha bulunduğu hâlde duruyor idi. Verduret bunların yanına gidip:

- Ne var? Bu gürültü nedir?

Dedi. Verduret'i görünce bu dert zabtiye memuru birden kemâl-i ihtirâmla:

- Üstad gelmiş!

Dediler. Verduret dahi dürüş bir çehre ile dedi ki:

- Boş sözün lüzûmu yok! Sûâlime cevap veriniz. Cevaba evvel Fanferlot atılıp mükedder bir tavırla dedi ki:

- Ne olacak üstâd! Benim için mûcib-i ye's olacak bir hâl vukûa geldi. Benim dünyada neden tâlim vardır! Bu defa hâli ile uğraştığımız bu cinayet vukusunda muvafık olup nâm kazanacak iken caniyi elden kaçırdık.

- Demek ki odama çıkan adam Clameran imiş öyle mi?

- Evet odur. Bu sabah kendini takîb ediyor. Beni gördü. Benim takibimden

kendini kurtarmak üzere sağına soluna birer kere baktıktan sonra o kadar süratle yürümeye başladı ki ben arkasından zor yetişebildim. Ben bu gidişle Clameran'ı “Ivry”ye kadar gidecek zann eyledim. “Des ecoles” caddesine gelince zihnine yeni bir fikir gelmiş gibi birdenbire hatt-ı hareketini tebdîl edip buraya yani hotele doğru koştu. Hotele gelmesi buradaki mebâliği almak için olduğuna hiç şüphe etmem. Buraya girip de üç polis memurunun kendini beklemekte olduklarını görünce işte o zaman yıldırımla vurulmuşa döndü. Büsbütün aklını nerededir?

- Polis nezaretindedir zannederim. Çünkü birkaç polisin bunun ellerini iple sımsıkı bağlayarak bir arabaya bindirip götürdüklerini görürdüm.

- Öyle ise haydi biz de nezârete gidelim.

Mösyö Verduret ile Fanferlot polis dairesine gidince Clameran'ın filhakika oraya getirilmiş hem de en az azîli meccâniyete mahsûs bulunan bir küçük odaya kapatılmış olduğunu gördüler. Kollarını hareketten men eylemek için Clameran'a “cebr gömlekli” tabîr edilen libâsı gidermiş idiler. Yanında üç memuruyla bir doktor var idi. İlaç içirmek üzere uğraşıyorlar ise de Clameran bunların elinde kendini oraya buraya atarak verilen ilaçtan bir damlasını bile kabul etmeyip.

- Yetişin! Can kurtaran yok mu? Görmüyor musunuz! Gaston geldi. Benden intikamını alacak!..

Diye feryâd ediyor idi. Mösyö Verduret bazı malûmât talep eylemek üzere doktoru bir köşeye çekti. Doktor buna dedi ki:

- Artık bu zavallı için bu illetten kurtulmak yoktur. Bu sûretle olan tecennün cennetin bir nevi mahsûsudur ki buna mübtelâ olanlar hiç yiyecek içecek kabul etmeyip alçaktan vefat ederler.

Verduret bütün vücudunda bir titreme husûla gelmiş bulunduğu hâlde polis nezaretinden çıktı. Hem yolda gidiyor hem de kendi kendine diyor idi ki:

- Madam Fauvel artık kurtuldu. Keyfiyyet hiçbir tarafa işâa edilmeksizin cenâb-ı Hak bir sûret-i adilânede mücrimen mecâzâtını tayîn eyledi.

Fanferlot kemâl-i mahzûniyetle dedi ki:

- Bu işte ne oldu ise bana oldu. O kadar imkanlarım hebaya gitti. Keyfiyyet bu sûretle örtüldü. Benim tahkik-i cinayet hususunda ibrâz eylediğim yararlıklar dahi bununla beraber örtülüp gitti.

- Evet hakkın var 113 numaralı cüzdanı teşkîl eden evrâk-ı kalem mahsusunda harice çıkamayacak bademâ bir mesturiyyet içinde kalıp gidecektir. Lakin sen bunun için beyhûde mükedder olma. Bu ayın nihâyetine doğru sana bir mektup dostlarımdan birine göndereceğim. İhrâz tam edemedikten dolayı meyûs oldu isen bu zâtın sana vereceği küllî bir meblağ ile memnun olacağına hiç şüphe etme.

Bölüm 25

Bu vakitten dört gün sonra bir sabah Mösyö Lecoq hanesindeki kabînesi derûnunda aşağı yukarı geziniyor ve her dakika dahi gözüyle saati muâyene ediyor idi. Lakin şu saatteki Lecoq bir kalem amirine müşâbih bulunan resmi Lecoq idi. Lecoq'un kabînesi derûnunda hiç durmayıp gezinmesinden bazı ziyaretlerin vürûduna intizâr eylediği anlaşılıyor idi. Nihâyet kapının çanı çekildiği işitildi. Lecoq'un hizmetkarı sadık Janouille kapıyı açıp gelen zevâtı idiler. Lecoq bunları görünce dedi ki:

- Sözüünüzde doğru imişsiniz. Âşık âşika buyurunuz bakalım! Madam Nina bu “âşık âşika!” tabirine karşı bir itirâz olmak üzere dedi ki:

- Biz âşık âşika değiliz efendim. Bu hükmünüzde hata ediyorsunuz. Bir defa daha birleşmemiz için Mösyö Verduret'in bir emr-i mahsûsu var idi de bugün o sebebe mebnî beraber sokağa çıktı. Burada sizin nezdinizde Mösyö Verduret bizimle yerleşmek üzere söz vermiş idi. Lakin henüz kendileri teşrif etmemişler.

- Öyle ise pekâlâ efendim. Mösyö Verduret buradadır. Gidip kendisine vürûdumuzu haber vereyim. Lütfen biraz bekleyiniz.

Bir çârîk saat kadar Prosper ile Nina yalnız kaldılar. Lakin beyinlerinde bir kelime bile teâtî edilmedi. Bunlar derin bir sükût içinde bulunmaktalar iken kapı açıldı. Mösyö Verduret içeri girdi. Nina ile Prosper bunu görünce hemân kendine doğru koşmaya davrandılar ise de Mösyö Verduret bir göz işaretiyle bunları o hareketten men eyledi. Verduret misafirlere karşı sert bir sadâ ile dedi ki:

- Malûmunuz olan cinayet keyfiyetinde bu vechle harekete mecbûr eden sırrın ne olduğunu size söyleyeceğimi vaat eylemiş idim. Eğerçi bu sırrın ifşası şu anda bana pek pahalı oturacak ise de ben yine bu vaadimi îfâdan nükûl etmeyeceğim. Fevkâlâde muhterem add eylediğim bir dostuma bu cinayet husûsunu meydana çıkarmak üzere söz vermiş olduğumu söylemiş idim. Bu dostum “Caldas” isminde mert bir delikanlıdır. Bundan on sekiz ay makdem Caldas insanların en bahtiyârı add olunacak derecede bir lezzetle ömür sürmekte idi. Bir genç kadına gönül vermiş

olduğundan cinayeti saadetini servetini hep bu kadına vakıf eylemiş ve bütün telezzüzât dünyeviye onda müctemi görmekte idi. Sevgilisine gösterdiği bu fert muhataba karşı kendinin dahi onun tarafından söylemekte olduğuna kani idi.

Nina bu aralık derin bir göğüs geçirdikten sonra dedi ki:

- Evet! Evet! O kadın da onu sever idi!..
- Haydi öyle farz edelim fakat bir akşam bir başka sevdiği ile birleşip kadının firar eylemiş olmasına ne diyelim? Sevgilisinin bu firârı üzerine biçâre Caldas'ın ye'si son dereceye varıp elem-i aşkından tahlis can için nefesine kıymaya karar vermiş ise de sonradan fikri bitebdîl ahz-i sâr etmek üzere yaşamak arzusuna düşmüştür. Sözün bu noktasında Prosper dahi sabredemeyerek dedi ki:

- Ay sonra ne oldu?
- Ne olacak Caldas intikâmını kendine mahsûs bir surette çıkardı. Kendine hıyânet etmiş olan kadının nazarı önünde kendine tercih edip de üzerine sevmiş bulunduğu adama ne kadar ahmak ve küşün bir insan olduğunu ve kendinin ona olan derece-i tefevvukunu kat kat isbât eyledi. O kadının Caldas'ın üzerine sevdiği zât bir varta-i

mehlekeye düşünmekte iken rakibi bulunan Caldas onu o hâl-i müthişten halâs eyledi. Eğer henüz anlayamadınız ise daha vazihen ifâde-i maksad edeyim. O kadın Nina'dır! Onu iğfâl eden zâtta kasadâr efendi sizsiniz! Caldas ise...

Verduret sözü burada kesip hemân başındaki perukayı ve sahte yan sakallarını çıkarıverince meydana âsâr zekâvet ve fetânet çehresinde lem'a-pâş olan keskin bakışlı Mösyö Lecoq çıktı ki işte bu simâ Lecoq'un simâ-i hakikası idi.

Nina bunu görünce kemâl-i istiğrâbından bir kere:

- Caldas!..

Diye haykırdı. Lecoq metanetine halel götürmeyerek dedi ki:

- Hayır! Bilemediniz! Ben ne Caldasım ne Mösyö Verduretim. Yalnız hafiye memuru Lecoqum.

Prosper ile Nina bir müddet büyük bir baht ve hayret içinde kaldılar. Nihâyet Mösyö Lecoq Prosper'e doğru dönerek dedi ki:

- Halâsınızı yalnız benim gayret ve himmetimden bilmeyiniz. Bu işin içinde bir

kadın vardır ki onun bana bir itimâd-ı nâm ile itâat gösterip her sözüm kemâliyle icrâ eylemiş olması dahi benim icraatımı teşhîl eylemiştir. Sen en büyük teşekkürü o kadına etmelisin. O kadın da mâdemüvâzel Madeleine'dir. Bu işten Mösyö Fauvel'e hiçbir şey bildirmeyeceğime dâir işte bu kıza yemin vermiş idim. Lakin bankere gönderdiğin mektup bu taahhüdümün icrâsını hükümsüz bıraktı. Bankeri de hakikat hâlden âgâh etmeye mecbûr oldum.

Bu sözlerden sonra Mösyö Lecoq odadan çıkmaya davrandıysa da Nina yolunu keserek son derecede bir istirhâm tavrıyla dedi ki:

- Caldas ne kadar acınacak bir hâle gelmiş olduğumu anlamak için bir kere terahhumen yüzmeye bak! Benden diriğ latif ve muhabbet eder isen ben ilelebet bir bedbaht kadın olup kacağım. İnâyet!.. Merhamet!..

O gün Prosper Mösyö Lecoq'un hanesinden yalnız olarak çıkıp gitti.

*

**

O ayın on beşinde “Notre Dame de Lorette” kilisesinde mösyö Prosper Bertomy ile mâdemüvâzel Madeleine Fauvel'in resm-i izdivaçları icrâ edildi. Banka idârehânesi yine Provence sokağında bulunup icrâ-i muâmelâtta evvelki gibi devam edilmekte ise de Mösyö Fauvel artık re's-i idâren çekilerek bankanın nâmını Prosper ve şürekâsı suretine tahvil eylemiştir.

(İntiha)

4. SONUÇ

113 Numaralı Cüzdan romanın Latin harflerine nakledildiği ve polisiye türü bakımından eleştirildiği bu eserin “Sonuç” kısmında romanın polisiye türüne olan uygunluğu, çevirideki dil özellikleri incelenecektir. Türkiye’de polisiye roman Tanzimat dönemi ile kendine yer bulmuştur. Cumhuriyet dönemine kadar hakkı sayılır derecede üretim veren bu tür, 1930 yıllarından itibaren sayıca artarak ilerlemiştir. Eugène Sue, Alexandre Dumas ve çalıştığımız romanın yazarı Émile Gaboriau’nun eserlerinin çevrilmesiyle Türk edebiyatına tanıtılan polisiye türü, Meşrutiyet’in ilk yıllarında Agatha Christie, Arthur Conan Doyle eserleriyle popülerleşmiştir. Dönemin bazı yazıları bu çevirileri yerleştirip, yeni kahramanlar ekleyerek Türkçeye uyarlamıştır. Cumhuriyet’ten sonra polisiye türü “ucuz roman” şeklinde cep boylar ve düşük maliyetlerle yayımlanarak yaygınlaşmaya devam etmiştir. 1980 sonrasında polisiye türünün edebî değeri kabul görerek, Agatha Christie, Georges Simenon, Raymond Chandler gibi yazarların çevirileriyle nitelikli hâle gelmiştir.

Türk edebiyatında çeviri polisiye romanlarının çevrilmeye başlamasıyla birlikte Hüseyin Rahmi Gürpınar da *113 Numaralı Cüzdan* adlı romanı 1887 yılında çevirmiştir. Matbaa-i Ebüzziya tarafından İstanbul’da basılan bu roman, ilk çevirileri arasındadır. Bu eser, Ahmet Mithat Efendi’nin teşviki ile tamamlanarak yayına hazırlanmıştır. Fransızcadaki “dossier” kelimesi dosya ve evrak anlamına gelmektedir. Hüseyin Rahmi Gürpınar romanın çevirisini yaparken “dossier” kelimesi yerine “cüzdan” kelimesini tercih etmiştir. Cüzdan kelimesi, kelime anlamı olarak “3. Bir kimseye kimliğini ispatlaması için resmî bir makamca verilen belge” şeklinde geçer. Anlamını karşılamak için yazar, “dosya” kelimesi yerine “cüzdanı” kullanmıştır.

Le Dossier n° 113, yani Gürpınar’ın çevirisiyle *113 Numaralı Cüzdan* romanı, döneminde çıkan adlı vakalardan esinlenerek yazılmış bir eserdir. Yukarıda hayatından bahsettiğimiz yazarın mesleğine gazetecilikle başladığını biliriz.

Gazetelerden takip ettiği bu davalar onda ilham kaynağı olmuştur. Yazarın ünlü dedektifi Lecoq'un doğmasına zemin hazırlayan bu eserde araştırmayı yöneten hafiye başta başka bir karakterken sonradan dedektif Lecoq ortaya çıkar. Sistematik ve soğukkanlı çalışan dedektif Lecoq, gözleme dayalı çalışan, bilimsel yöntemler kullanarak ilerler. İlk modern dedektiflerden biri olan Lecoq, Sherlock Holmes karakterine ilham olmuştur. Émile Gaboriau'nun polisiye türünde yazdığı çoğu eserde adı geçen dedektif, baş karakter olarak davaları çözer ya da çözmeye konusunda yardımcı olur. Émile Gaboriau, *Le Dossier n° 113* (113 Numaralı Cüzdan) romanında başkomiser ve ilk başta tutulan komiser Fanferlot'un korktuğu meşhur başkomiser olarak yer alır. Hırsızlık suçunu çözdüğu gibi, aynı zamanda bu suça paralel işlenen suçların ortaya çıkmasını sağlar. 1869 yılında yazdığı *Monsieur Lecoq* eseriyle bize ünlü dedektif Lecoq'u daha detaylı tanıtır. Analitik yeteneğini ve psikolojik çözümlemenin davanın çözümündeki önemini göstererek modern dedektif zeminlerini atar. Yazar polisiye türünde oldukça fazla eser vermiştir.

İlk olarak, 1866 yılında yazdığı *L'Affaire Lerouge* (*Lerouge Olayı*) eseri cinayeti konu alan bir eserdir. Yazarın ünlü dedektifi Lecoq'un bu cinayeti çözmesiyle karakter ilk defa karşımıza çıkar. Yazarın 1867 yılında yazdığı *Le Crime d'Orcival* (*Orcival Cinayeti*) romanı da bir cinayeti içerir. Gözlem gücüyle cinayeti araştıran Lecoq, bir odada tek başına ölü bulunan karakterin öldürölüşünün gizemini çözmeye çalışır. Ardından yazarın 1867'de yazmış olduğu ve çalışmaya konu olan eseri, *Le Dossier n° 113* (113 Numaralı Cüzdan) eserinde bir hırsızlık suçu ele alınır. Bu suçun çözümü için gönderilen komiser Fanferlot'un işini iyi yapamamasından dolayı ünlü dedektif Lecoq devreye girer ve davayı çözer.

1868 yılında ise *Les Esclaves de Paris* (Paris'in Köleleri) adlı eserinde toplumsal eleştirilere ağırlık vererek polisiye ve gizeme çok az yer vermiştir. Romanın içerisinde çok az da olsa muammanın yer aldığı bu romanı polisiye olarak değerlendirmek doğru olmaz çünkü romanın akışı muammayı çözmek değil, içinde muamma barındırmaktır.

1869 yılında yazdığı *Monsieur Lecoq* (Mösyö Lecoq) adlı eseri, polisiye türünde verdiği eserlerde eksik olmayan dedektif karakteri Lecoq'un daha detaylı bir şekilde ele alındığı eseridir. 1873 yılında yazdığı *La Corde au cou* ("Boyundaki İp" olarak çevrilebilir) eseri de suç içeren bir polisiye eserdir. Burada polisiye bir suç olsa da suçlunun psikolojisine daha yoğun yer verdiği bir eserdir. 1874 yılında

yayımlanan *L'Argent Des Autres* eseri Türkçe'de "Başkasının Parası" anlamına gelir, İngiltere'de "Büyük Bir Soygun" adıyla da çevrilmiştir. Eserde soygun geçse de daha çok Fransa'nın ve toplumun sorunlarını ağırlıkla ele alan bir eserdir.

Émile Gaboriau'nun hayatı boyunca yazdığı polisiye türünü içeren eserler bunlardır. Eserlerde görüldüğü üzere çoğunda dedektif olarak Lecoq karakterini kullanır. Çalışmada yer alan eserde de baş dedektif olan Lecoq, karakterleştirilmiş hatta kendine ait bir araştırma tarzı edinebilecek kadar detaylı işlenmiştir.

Çevirmenimiz Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın da polisiye türüne olan ilgisinden söz etmek gerekir. Gürpınar, dedektiflik içeren doğrudan bir polisiye eser vermese de polisiye unsurlarını içeren eserler yazmıştır. İlk olarak 1912 yılında yazdığı *Cadı* romanında, asıl konu toplumsal sorunlar ve "cadı" lakaplı bir kadının yaşadığı sıkıntılar olsa da romanda gizemli ölümler ve kaybolan insanların olması polisiye açıdan değerlendirilebilir. Roman sonunda bu kadının suçlu olduğu anlaşılır. Polisiye bir roman olarak doğrudan incelemese de gizemli bir durum ve bunun roman sonunda çözülmesi polisiye bir atmosfer katar.

Benzer şekilde 1913 yılında yayımlanan *Gulyabani* eserinde de gizemli ölümler ve suçlar vardır. Gürpınar, batıl inançların kötülüğünü esas alırken romanda gizem, suç gibi polisiye unsurlarından yararlanmışır.

1924 yılında yayımlanan *Mezardan Gelen Mektup* eseri diğerlerinden daha çok polisiye roman sayılabilir. Romanda, bir adamın ölümünden sonra, adamın gizli sırlarını anlatan önemli mektuplar gelir. Bu mektupları "gazeteci" bir karakter inceleyerek olayı çözmeye çalışır. Modern polisiye romanda dedektif, komiser, araştırmacının yerini Gürpınar, gazeteci karakterine yüklemiştir. Romanın sonunda gazeteci olayları aydınlığa kavuşturur.

1926 yılında yayımlanan *Kesik Baş* adlı romanı ise polisiye türünde sayılabilir. Romanda, bir kadının başı kesilmiş şekilde bulunmasıyla olaylar başlar. İntikam hikâyesi ile açıklanan bu muamma yine "gazeteci" aracılığıyla aydınlığa kavuşturulur. Bu eserde; suç, suçlu, araştırmacı unsurları bulunduğundan polisiye demek mümkündür. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın çevirdiği eserler arasında ilk olarak çalıştığımız eser *113 Numaralı Cüzdan* yer alır. 1889 yılında çevirdiği bu eser Émile Gaboriau'nun ünlü polisiye türündeki eseridir. 1891 yılında çevirdiği *Bir Kadının İntikamı (La Vengeance d'une Femme)* Matbaa-i Âmire'de basılmış bir

çeviridir. Bu eser, Gaboriau'nun kısa romanlarından olup toplumsal roller ve kadının toplumdaki yerini eleştirir.

1891 yılında çevirdiği diğer bir eser ise yine Émile Gaboriau'nun *Batınyollu İhtiyar: Bir Polis Memurunun Hatıralarından* (*Le Vieux de la Montagne: Souvenirs d'un agent de police*) adlı eseridir. Bu eser, Tercüman-ı Hakikat Matbaası'nda yayımlanmıştır. Romanda polis memurunun geçmişte yaşadığı karmaşık durumlar ele alınır. Toplumsal yapıyı anlatmasının yanında, polisiye hikâyesi ve dönemin adalet yapısını ele alır.

Paris'te Bir Teehhül adlı çevirisi de 1865'te Étienne Enault'nun eseridir. Bu eser, yanlış batılılaşmayla birlikte bir gencin aşk hayatını anlatır. 1897 yılında, Alfred de Musset'in kısa hikâyesi *Frédérick ile Bernerette*'i çevirmiş, ardından 1903 yılında da Paul de Kock'un *Le Bachelier* eserini *Biçare Bakkal* adıyla İkdam Matbaası'nda çevirmiştir. Döneminde Fransız edebiyatına olan ilgisini çevirdiği eserlerden görebileceğimiz gibi, aynı şekilde Émile Gaboriau'nun eserlerini takip ettiğini ve beğendiğini yaptığı çevirilerin miktarından anlarız.

113 Numaralı Cüzdan'ın arka planını inceledik. Yazımı ise, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın genç yaşında el yazması hâlinde bu eseri çevirmesiyle başlar. Tahir Bey'den aldığı Fransızca dersleri sayesinde ileri seviyede ilerleyen Fransızcası sayesinde çok genç yaşta Émile Gaboriau'nun eserlerini çevirebilecek seviyeye gelmiştir. Eseri tamamladığında bunu ilk gören Ahmet Mithat Efendi olmuştur. Ahmet Mithat Efendi, genç yazarı yazarlığa hazırlamasının yanında çevirmenliğini de desteklemiştir. Eseri gördüğünde, Hüseyin Rahmi Gürpınar'a bunu mutlaka tamamlaması gerektiğini söyler. Tamamlayıp, teslim ettiğinde yayımlanan çeviri sayesinde yazarlık kariyeri başlamıştır.

Döneminde Fransa'da bu eserin gençlere örnek olması, onları uyarmak amacıyla yazıldığı söylenen eseri Gaboriau, tefrika hâlinde gazetede yayımlar. Eser büyük bir ilgi gördükten sonra kitap hâline getirilmiştir. Fransa'daki hukuk sistemi, dedektiflik Gaboriau'nun dikkatini çeken konulardandır. Yazar, gazetecilikle başladığı kariyerinde suç, toplumsal eleştirinin içinde olmasının vermiş olduğu bilgi birikimiyle eserlerini yazmıştır. Bu eserlerinden biri ve ilki de *113 Numaralı Cüzdan* adlı romandır. Émile Gaboriau'nun romancılığındaki yazma tarzı, polisiye türünde de yer alır. Geriye dönüşlerle ele aldığı ikinci bir olayla aşk hikâyesini de polisiye kurgunun içine başarıyla yerleştirmiştir. Tesadüfi durumlarla açıkladığı

olaylar, karakterlerin tam gelişmemesi ve ara ara yazar kimliği ile kendini göstermesi henüz bırakmadığı eseri zayıflatan bir unsur olarak yer alır. Eser yazıldığı günden beri fazlasıyla ilgi çeken bir yapıt olmuştur. Hem döneminin Fransa'daki toplum yapısına hem de polisiyenin getirdiği gizem ve gerilim ile büyük ilgi çekmiştir. Émile Gaboriau, polisiye türünün temel yapı taşlarını atmasıyla bilinir. Eserleri modern polisiye türünün kusursuz örneklerinden sayılmaz. Modern polisiye türü örneği olmasa da yazar, ilk örnekleri vermesi bakımından son derece önemlidir. Sir Arthur Conan Doyle'un ünlü derlemesi Sherlock Holmes'un temelini oluşturan da Émile Gaboriau'nun, ünlü ve eserde de yer alan dedektifi Mösyö Lecoq karakterinin analitik düşünmesi, olayları mantık çizgisi üzerinde incelemesi sayesinde Sherlock Holmes karakteri oluşmuştur.

Çalışmanın sonunda *113 Numaralı Cüzdan*'ın polisiye unsurları bakımından incelenmesi yer almıştır. Roman, polisiye unsurlarına uymakla birlikte, Émile Gaboriau tarafından tasarlanan dedektif Lecoq karakteri başarılı bir hafiye olarak yer almıştır. *113 Numaralı Cüzdan*, açılışını bir hırsızlık suçuyla yapar. Suç, suçlu ve araştırmacı üçgeninde dönen bu roman, döneminin muamma hikâyeleri arasında sayılabilir. Fransa'da *récit d'énigme* denilen muamma hikâyelerinin ilk örneklerini veren Émile Gaboriau'nun *113 Numaralı Cüzdan* romanı da bu doğrultuda yazılmıştır. Roman bir gerilim (*suspense*) örneğidir. Bu türde geçmiş ve anın hikâyesi anlatılır. Émile Gaboriau'nun romanında anlatılan hırsızlık hikâyesinin arkasındaki geçmiş hikâye de bunun kanıtı niteliğindedir. Okur, *113 Numaralı Cüzdan*'da olduğu gibi hem geçmişini hem de geleceği merak ederek bu türe de hâkim olan “Ne oldu? Ne olacak?” sorularını sorar. Bu türde diğer türlerden farklı olarak dedektif dokunulmaz değildir. Romanda buna örnek olarak, yüzlerini gizleyip Verduret'i takip eden Raoul ve Clameran'ın, bir kama darbesiyle dedektifin kolunu yaralamasını görürüz. Merak unsurunun hâkim olduğu romanda, sonuçtan nedene doğru gidilir. Hırsızlık yapılmıştır, fakat bunu kim, neden yapmıştır; bunları bulma amacıyla roman yazılmıştır. Aşka da yer verilen bu türde Madeleine ve Prosper, Verberie ve Gaston ile Caldas Verduret ve Nina'nın aşkından da bahsedilmiştir. Suçlu kişisel nedenlerle suçu işlediğinden dolayı profesyonel değildir.

Sonuç olarak, polisiye edebiyatın gelişiminde önemli rol oynayan Émile Gaboriau'nun eserlerinden biri olan *113 Numaralı Cüzdan* romanı, Hüseyin Rahmi

Gürpınar tarafından çevrilerek Türk edebiyatına girmiştir. Türk edebiyatında bu gibi eserlerin çevrilmesiyle birlikte, Meşrutiyet'in ilanıyla gelişecek olan polisiye türünün temelleri Fransız yazarlar tarafından atılmıştır. Yazarlarımız Émile Gaboriau ve Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hayatları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra, çalışmada yer alan eserin muhtevası incelenerek aktarıldıktan sonra polisiye türüne olan uygunluğu ele alınmıştır. Burada S.S. Van Dine, Ronald Knox ve Raymond Chandler'ın polisiye türü için belirlediği kuralların içinden, incelenen esere uyanlar açıklanarak anlatılmıştır. Son olarak, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın çevirisiyle *113 Numaralı Cüzdan* romanı Osmanlı Türkçesi'nden Latin harflerine nakledilmiştir. İncelenen bu roman, Latin harflerine aktarılan diğer eserler gibi, zengin Türk edebiyatına katkı sağlaması umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alçıçek, E. (2010). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hikâyeciliği*. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İzmir.
- Altıntaş, Ö., & Karadağ, A. B. (2019). *Polisiye edebiyatta ulusal alegori çevirisi: Amanvermez Avni'nin serüvenleri*. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 9(17), 277-295.
- Ardalı Büyükarman, D., Şahin Gümü, S., Öztürk, B., Şahbenderoğlu, İ., & Şahin, A. (2013, Aralık). *Türk edebiyatında polisiye romanın tarihsel gelişimi (1884– 1928) (Proje No: 110K412)*. TÜBİTAK.
- Aytekin, E. (2021). *Dünya edebiyatı tercüme sahasında polisiye roman: Mickey Spillane'in ve Kemal Tahir'in Mike Hammer romanlarıyla Amerikan ve Türk edebiyatları arasında bir karşılaştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü.
- Bağcı, M. (2021). Gürpınar'ın *Kesik Baş* romanında polisiye unsurlar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 25(2), 42–63.
- Boynukalın, M. (2009). Suç. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/suc>
- Brown, M. (2014). Manet, Nodier, and "Polichinelle". *Art Journal*, 45, 43. <https://doi.org/10.2307/776874>
- d'Aunay, A. (1873, 3 Ekim). *Émile Gaboriau. Le Figaro*. Genel yayın yönetmeni: H. de Villemessant. Gallica – Bibliothèque nationale de France. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k2750073/fl.item.r=Emile%20Gaboriau> (Erişim tarihi: 17 Mayıs 2025)
- Demirkaya, S., & Yıldız, A. (2018, Aralık 13–15). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Cadı" romanı etrafında gelişen edebî tartışmalar*. V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı (ss. 786–800). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Émile Gaboriau. (1873, Ekim). *La Gazette des Étrangers*. Genel yayın yönetmeni: E. Tarbé. Gallica – Bibliothèque nationale de France. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k6862317q> (Erişim tarihi: 17 Mayıs 2025)
- Esplin, E. (Ed.). (2020). *Poe Studies: History, Theory, Interpretation* (Vol. 53). Brigham Young University.
- Fletcher, G. (2008). *Baccarat attack strategy: Attack, retrench and win*. Silverthorne Publications, Inc. Fransızca Sözlük. (t.y.). Dossier. Erişim

- adres: <https://www.fransizcasozluk.net/index.php?q=dossier>
- Gürpınar, H. R. (2021). *Kesik Baş* (E. G. Naskali, Haz.). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gürpınar, H. R. (2021). *Toroman* (G. Özçamkan, P. A. Seçkin & S. U. Bozaslan, Haz.). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Holstege, C. P., Michael, R., & Rusyniak, D. E. (2002). *Absinthe: Return of the green fairy. Seminars in Neurology*, 22(1), 89–93. <https://doi.org/10.1055/s-2002-23591>
- İşli, E. N. (2017, Ağustos). *Kart dö vizit: 'Hamili kart yakınımıdır'*. <https://tarihdergi.com/kart-do-vizit-hamili-kart-yakinimdir/>
- Karaca, C. (2025). *Osmanlı Türkçesinden Günümüze Bir Polisiye Çeviri: "113 Numaralı Cüzdan" Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Karayürek, Ç. E., & Demir, Y. M. (2022). Translation adventure of French crime novel in Turkey. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1085–1094. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1221496>
- Knight, S. (2014). *Secrets of crime fiction classics: Detecting the delights of 21 enduring stories*. McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Kracauer, S. (2019). *Polisiye roman: Felsefi bir inceleme* (D. Muradoğlu, Çev.). Metis Yayınları.
- Lemot, A. (1868, 23 Mayıs). *Émile Gaboriau. Le Monde pour Rire*. Yay. haz. A. Paz. Gallica – Bibliothèque nationale de France. [Le Monde pour rire / rédacteur en chef : Ch. Virmaître | 1868-05-23 | Gallica](https://gallica.bnf.fr/ark:/61906/pt6/bpt6k-1868-05-23/Le_Monde_pour_rire/_redacteur_en_chef:_Ch._Virmaître_|1868-05-23_|Gallica) (Erişim tarihi: 17 Mayıs 2025)
- Levend, A. S. (1944). *Hüseyin Rahmi Gürpınar*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Muratori, M., & Cerulli, (1880, May 6). The Valerianate of Zinc. *Lancet*. <https://pdfs.semanticscholar.org/7e1a/5eb33a3c28a23488d240dbf39efe7b5c26e7.pdf> *National Journal of Education*
- Moran, B. (1990). *Türk romanına eleştirel bir bakış I: Ahmet Mithat'tan A. H. Tanpınar'a*. İletişim Yayınları.
- Schütt, S. A. (2003). French crime fiction. In M. Priestman (Ed.), *The Cambridge companion to crime fiction* (s. 59–77). Cambridge University Press.
- Reffait, C. (2018). Filatures et poursuites dans le Paris d'Émile Gaboriau. *Romanesques: Revue du Cercll: Roman & Romanesque*, 2018, 53–74.
- Sevengil, R. A. (1944). *Hüseyin Rahmi Gürpınar: Hayatı, hatıraları, eserleri, münakaşaları, mektupları*. İstanbul: Hilmi Kitabevi.
- Solmaz, M. (2014). *Historique du roman policier turc*. Humanitas (Tekirdağ), 2(3), 115–127. <https://www.acarindex.com/pdfs/273835>
- Şahin, S. (2017). *Cinâî meseleler: Osmanlı-Türk polisiye edebiyatında biçim ve ideoloji (1884–1928)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Şanlı, H.S.; Kemer Gürsoy, G. & Göksel Kabalcı, M. (2020). “*Kökboya (Rubia Tinctorum l.) Bitkisi ile Denizli-Buldan Bezine Doku Çalışmaları*”, International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal,
- Tanpınar, A. H. (2016). *Edebiyat üzerine makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Üyepazarcı, E. (2008). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes: Türkiye’deki polisiye romanın 125 yıllık öyküsü* (1881–2006) (1. cilt). Oğlak Yayıncılık.
- Üyepazarcı, E. (2008). *Korkmayınız Mister Sherlock Holmes: Türkiye’deki polisiye romanın 125 yıllık öyküsü* (1881–2006) (2. cilt). Oğlak Yayıncılık.
- Valter, E. (1873, 1 Ekim). *Gazette Parisienne – Émile Gaboriau. Paris-Journal*. Yayın yönetmeni: Rue Favart. Gallica – Bibliothèque nationale de France.
<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bd6t511327468/f1.item.r=Emile%20Gaboriau> (Erişim tarihi: 17 Mayıs 2025)
- Y.Z. & C. (1873, 17 Aralık). *La vente d’Émile Gaboriau. Le Gaulois*. Yay. haz. E. Tarbé. Gallica – Bibliothèque nationale de France.
<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k521104k> (Erişim tarihi: 17 Mayıs 2025)
- Yücebaş, H. (1964). *Bütün cepheleriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar: Hayatı, eserlerinin tahlil ve tenkidi, mülâkatları, edebiyatçılarımızın düşünceleri, hâtıraları, eserlerinden seçme parçalar*. Hilmi Kitabevi.